KIZILDERİLİNİN ŞARKISI • James Welch

Kızılderilinin şarkısı

JAMES WELCH

İngilizceden çeviren:
Ayşe Öngün

AYRINTI

JAMES WELCH

1968 sonrası Kızılderili Amerikalı yazarlar kuşağının en başarılı isimlerinden biri olan James Welch, 1940 yılında Montana, Browning'de doğdu. Kızılderililere ayrılmış kamplarda yaşadı ve okula gitti. Montana Üniversitesi ve Kuzey Montana Eyalet Üniversitesi'nde öğrenim gördü. Washington ve Cornell üniversitelerinde ders verdi.

Welch, 1970'lerde çeşitli Kızılderili yazarları edebiyat sahnesine çıkaran 'Montana Rönesansı'nın bir parçasıydı. 1966'da Montanalı şairlerle, Montana Üniversitesi'nin o zamanlar son derece sınırlı bir program olan yaratıcı yazı programına katılmıştı. Buradaki hocası da yaratıcı yazı konusundaki dersleriyle adeta efsaneleşen Richard Hugo'ydu. Welch bir keresinde, Montana'dan yetişen en iyi Kızılderili Amerikalı romancı olarak anılmasının kompliman kisvesi altında bir eleştiri olduğunu dile getirmişti.

Yazarın 1976 yılında yayımlanan *Riding the Earthboy 40* adlı şiir kitabı Kızılderililiği su götürmeyen biri tarafından yazılmış, Kızılderilileri ilgilendiren temalara sahip ilk şiir kitaplarından biriydi.

Romanları: *Winter in the Blood* (1974), *The Death of Jim Loney* (1979), *Fools Crow* (1986), *The Indian Lawyer* (1990) ve *The Heartsong of Chargin Elk* (2000; *Kızılderilinin Şarkısı*, çev.: Ayşe Öngün, Ayrıntı Yayınları, 2004). 1994 yılında yayımlanan *Killing Custer* adlı kurgusal olmayan yapıtıyla da Küçük Bighorn Savaşı'nı Kızılderililerin bakış açısından anlattı.

Welch üçüncü romanı *Fools Crow*'la 1986'da *Los Angeles Times* Kurmaca Ödülü'nü kazandı. 1997 yılında da Native Writer's Circle tarafından Yaşam Boyu Başarı Ödülü'ne değer görüldü. Fransa da Fransız kültürüne hizmet ve katkılarından dolayı yazara şövalyelik nişanı verdi.

Welch, Scott Momaday, Leslie Silko, Louise Erdrich gibi daha popüler Kızılderili yazarlar kadar göz önünde olmasa da, en iyi bildiği şeyi, Kızılderilileri anlatan bir yazar olarak çok önemli bir işlevi yerine getirdi. Bu da yapıtlarıyla, yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa sözlü olarak geçen hikâye ve gelenekleri kalıcı kılması, unutulmaları ihtimalini ortadan kaldırmasıydı. "Kızılderili yazarlar farklı dönemlerden, farklı coğrafyalardan, farklı kabilelerden gelebilirler, ama ortak bir yönümüz var: Anlattığımız hikâyelerde geçmişe gidiyoruz ve gelecek nesillere ulaşacağız," demişti. 2003 yılında bu dünyadan ayrılan Welch, çağdaş Amerikan toplumunda Kızılderili olmanın ne anlama geldiği üzerine klişelere sığınmadan, dürüstçe kaleme aldığı yapıtlarında içinde yaşadığı toplumun en çok ihmal edilmiş, ezilmiş insanlarının hikâyelerini anlattı.

Ayrıntı: 444
Edebiyat dizisi: 133

Kızılderilinin Şarkısı
James Welch

İngilizceden çeviren
Ayşe Öngün

Yayına hazırlayan
İpek Seyahoğlu

Kitabın özgün adı
The Heartsong of Charging Elk

Anchor Books/2000
basımından çevrilmiştir

© James Welch 1988 & Kesim Ajans

Bu kitabın Türkçe yayın hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Ayten Koçal

Baskı ve cilt
Sena Ofset (0 212) 613 38 46

Birinci basım *2004*
Baskı adedi *2000*

ISBN 975-539-435-4

AYRINTI YAYINLARI
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr
Dizdariye Çeşmesi Sk. No.: 23/1 34400 Çemberlitaş-İst. Tel.: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

James Welch

Kızılderilinin Şarkısı

AYGINTI

Kızılderilinin Şarkısı

TEŞEKKÜR

Montana'dan Marsilya'ya uzun bir yol; hem bu ülkede hem de Fransa'daki çok sayıda insanın teşvikleri ve alicenaplıkları olmadan bunu başaramazdım.

Uzun süredir editörüm ve arkadaşım olan Gerri Howard'a beni bu hikayeyi yazmaya teşvik ettiği ve pes etmeye başladığımda tekrar yola soktuğu için teşekkür etmek istiyorum. Ve sevgili menajerim Elaine Markson'a kitabı kavrayarak okuması, önerileri ve belki de hepsinden önemlisi inancı için teşekkür etmek isterim. Elain'in yardımcıları Sally Wofford-Girand ve Elizabeth Clementson'a da tüm yardımları ve teşvikleri için teşekkür etmek isterim. Ve Fransız menajerlerim Mary Kling ve Maggie Doyle'a yıllar boyunca birkaç öğlen yemeğini aşan yardım ve konukseverlikleri için çok teşekkürler.

Liliane de Kermadec ile Thierry ve Patricia Mouthiez'e de Fransa'da yüzyıl başındaki mahkeme ve hapishane sistemleri ile ilgili bilgi verdikleri için teşekkürler. Nelcya Delanoe ve Joelle Rostkowski'ye ise Fransa'daki Kızılderililer ile ilgili yazıları ve konuşmaları için teşekkür etmek isterim.

Çevirmenim ve arkadaşım Michel Lederer'e romanlarıma ödül kazandıran çevirileri için teşekkürler. Ve sevgili dostlarım Hélene Fournier ve Jacqueline Lederer'e, karım Lois ve bana gösterdikleri sıcak alicenaplıkları ve misafirperverlikleri için çok teşekkürler. Ve yazdığım diğer kitaplar gibi bu romanı da müsveddesinden olağanüstü idrak gücüyle okuduğundan dolayı Ripley Hugo'ya teşekkürler ve sevgiler.

Albin Michel'deki editörüm Franci Geffard'a kitaplarımın Fransa'da okuyucu bulabileceği inancından dolayı özellikle teşekkür etmek isterim. Amerikalı Kızılderililer ve batı Amerikalılar ile ilgili yazıklarımı bastırmak ve tanıtmak için Fransa'da ondan fazla çalışan kimse yoktur. O çok değerli bir insan ve iyi bir arkadaştır. Ve patronu Tony Cartona'ya bu işe giriştiği için teşekkür ederim.

Teşekkür kelimesi sıra karım Lois'e geldiğinde pek de yeterli olmuyor. O sadece yanımda olmakla, beni teşvik edip teselli etmekle kalmadı, bölümleri okumaktan bana araştırma kitapları bulmaya, çeviri yapmaya kadar yazdıklarımda çok etken bir rol oynadı. Şehirde geçirilecek bir gece ona minnetimin ifade etmeye yeterli olmalı.

Ve son olarak Pierre Falaise'e teşekkür etmek isterim; o olmasaydı bu kitap yazılmazdı. Bana sadece çok sıcak bir öğleden sonra bir imza gününden sonra bira içerken hikâyenin çekirdeğini sağlamakla kalmadı, Marsilya'ya yapılan müteakip araştırma gezileri sırasında da çok yardımcı oldu - Lois ve beni anlatacak ilginç hikâyeleri olan diğer Marsilyalılarla tanıştırmaktan, bizi ilgili yerlere götürmeye, 1889 ve 1905'teki Vahşi Batı gösterisiyle ilgili gazete yazılarının fotokopisini çekmeye, bana gösterinin resmi Fransa programını ve Tüy-Adam'ın ölüm belgesini bulmaya kadar. Bazı değişiklikler yapma cüretinde bulundum sevgili dostum ama umarım kitabı ruhuna sadık bulursun.

James Welch

Giriş

Atların Tüy Döktüğü Ay'ın başlarıydı, Kaygan Çayırlık'ta uzun bıçaklılarla yapılan savaşın üzerinden bir yıl bile geçmemişti. İnsanlar vadiden aşağıya baktılar ve beyaz adamın kalesini gördüler, kadınların birçoğu da ağladı. Reisler giyinip kuşanmış savaşçıların önlerinde atlarını sürüyorlardı. Kadınlar, çocuklar ve yaşlılar bazıları yürüyerek, diğerleri atların çektiği kızaklarda* çadır bezlerinden ve eşyalardan oluşan bir yığının üzerinde gidiyorlardı. Erkek Köpek, Büyük Yol, Küçük Dev Adam ve Küçük Şahin, kartal tüyünden başlıklarını takmış, püsküllü güderi ceketlerini, boncuklu eldivenlerini giymiş, ayaklarına

* Kaynak metindeki sözcük travois. Büyük Yaylalar'daki Kızılderililer tarafından çadırlarını taşımak için kullanılan, atlara bağlanan, uçlarından biri yere değip toprakta sürüklenen iki sırıktan oluşan bir araç. (y.h.n.)

kirpi oklarından yapılmış çanklar geçirmişlerdi. Kak yüzleri sanki savaşa gider gibi boyanmıştı, ama içlerinde savaş isteği kalmamıştı.

Reisler tepenin yamacında durup onlara doğru dörtnala gelen atlıları seyrettiler. Biri, halkının Kaygan Çayırlık'ın yukarı kesimlerindeki tepelerde bulunan cesetlerden aldıklarına çok benzeyen mavi üniforma giymiş bir asker şefiydi. Genç adamlardan birkaçı o anda bile eski püskü tozluklarının üzerine renkleri solmuş yün ceketler giyiyorlardı. Sıcak bir gündü ve ceketler çıplak derilerini kaşındırıyordu, ama bunlar sahip oldukları tek süstü.

Diğer atlı çok kış görmüş bir Kızılderiliydi ve reisler onu hemen tanıdılar. Şifa Yolu'ndaki* kaleleri kapatmak için sefer yürütürken onunla birlikte at sürmüşlerdi. İsmi Kızıl Bulut'tu ve o zamanlar büyük bir savaş reisiydi. Şimdi ise beyaz adamların kampında yaşayan bir Kızılderiliydi ve bu, on yıldır böyleydi. Şimdi emirlerini yanındaki büyük beyaz şapkalı adam gibi beyaz şeflerden alıyordu. Yine de temiz güderi ceketi içinde, atının sağrısından sarkan süslü başlığı ve artık derin çizgilerle kaplı şahinimsi ince yüzüyle hiç olmadığı kadar onurlu ve güçlü görünüyordu: Tıpkı bir şef gibi.

Ama reisler iki atlı yavaşlayıp, onlardan üç metre kadar ileride durduklarında onu tanıdıklarına dair bir belirti göstermediler. Kızıl Bulut reislerin arkasındaki topluluğa bir göz atarken, her iki grup da bir süre atlarının üzerinde oturdu. Bu insanların çoğunu tanıyordu, çünkü onlar da kendisi gibi Oglalaydılar ve bir zamanlar onların reisleri olmuştu.

Kızıl Bulut tekrar reislere baktı ve her ismi başıyla selamlayarak söyledi. Selamlamaktan çok, onları asker şefe tanıtıyor gibiydi. Asker şef, her bir reisin ismini başıyla onaylasa da yüzü ifadesiz kaldı. Sonunda Kızıl Bulut reislerin hemen arkasında küçük bir atın üzerinde sabırla oturan adamın gözlerinin içine baktı. Bu, açık renk, neredeyse kum renkli saçları örülmüş ve kürklerle sarılmış ince bir adamdı. Altın rengi tek bir kartal tüyü kafasını süslüyordu. Güderi gömleği kirliydi ve süsü yoktu. Kucağındaki yarı otomatik tüfeğin dipçiğinde pirinç süslemesi veya namlusuna bağlanmış tüyler yoktu. Gözleri vadinin ilerisindeki soluk ufka dikilmişti.

Kızıl Bulut ismini söylediğinde asker şef aynı kişiye bakıp bakmadıklarını görmek için bir çırpıda reise baktı. "Çılgın At," dedi Kızıl Bulut tekrar.

Sonra biraz sabırsız gözüken Çılgın At hariç her iki tarafın reisleri

* Kızılderililer için kutsal kabul edilen şifalı bitkilerin bulunduğu bir yol (ç.n.)

arasında kısa bir konuşma geçti. Konuşurlarken bir bölük atlı asker Kızılderili kabilesinin etrafını sardı. Konuşmadan hareket ediyorlardı, ama tüm Kızılderililer onları seyrediyor, kılıçların şakırtısını ve derinin gıcırdamasını, nalların altlarında ufalanan toprakta çıkardığı nal seslerini duyuyorlardı. Bölük, yarısı Kızılderililerin arkasında pozisyon alarak, diğer yarısı ise gerideki at sürüsüne doğru ilerleyerek ikiye ayrıldı.

On bir kış geçirmiş bir oğlan çocuğu bir midilli kızağının kenarında oturmuş, askerlerin at sürüsünün arkasına ilerlemelerini seyrediyordu. Bu büyük bir sürüydü, bin hayvan vardı ve bu askerlerin epey vaktini aldı. Oğlan, askerlerin uzaklaştıkça küçülmelerini seyretti. Sonra kafasını eğip toplanmış çadır bezlerinin kenarlarına büzülmüş küçük erkek ve kız kardeşine baktı. "Ağlamayın," dedi. "Siz Oglalasınız. Ağlamayın."

Daha sonra at sürüsü tepeden aşağıya büyük bir kavak ağacının dibine doğru ilerledi. Askerler onları yavaşça güdüyorlardı, ama atlardan bazıları sinirliydi ve ürküp kişniyorlardı. Beyazların kokusuna alışık değillerdi.

Oğlan, midilli kızağının titrediğini, sonra öne doğru kaymaya başladığını hissetti, toprakta izler oluşturarak ilerlerken atların arasındaki sırık, ıslığa benzer bir ses çıkartıyordu. Atı yana kayıp annesinin bindiği atın yan tarafına doğru tırısa kalktı. Annesininki ala renkli büyük bir attı ve zorlanmadan yük kızağını çekiyordu. Annesine baktı ve yanaklarının ıslak olduğunu gördü. Onun kendisini arkasına almasını istiyordu, ama gözyaşlarını görünce durdu. Powder Nehri'nden buraya yaptıkları uzun yolculuk zor olmasına rağmen bunun ne anlama geldiğini pek düşünmemişti. Şimdi anlıyordu. *Wasichu*'ların kardeşlerini ve annesini ağlattığını anlıyordu. Babasının ve diğer erkeklerin artık savaşmayacağını anlıyordu. Halkının bizon bölgesine dönmesine izin verilmeyeceğini anlıyordu. Onlar tutsaktılar. Bilmediği, onlara ne olacağıydı.

Etrafına, kimi yaşlı kimi genç, kimi at üzerinde, kimi yürüyerek ilerleyen insanlara, farklı renklerdeki çok sayıda ata, toynakların kaldırdığı toza ve kızakların yere değdiğinden havayı toza toprağa boğan sırıklarına bakarken, kendini çok küçük hissetti ve o da ağlamak istedi. Ve tam kendini bırakmaya karar vermişken kulağına garip, küçük bir ses ilişti. Ses, grubun önünden reislerden geliyordu. Ve bu sesi tanıdı. Biraz sonra savaşçılar şarkı söylemeye başladılar. Ve etrafındaki

insanlar da yavaş yavaş şarkıya katıldılar.

İleriye fırlayıp annesine yetişti. Kafasını kaldırıp annesinin dudaklarının hareket ettiğini gördü ve birden kalbi hopladı. Söyledikleri bir barış şarkısıydı, ama çocuğa daha çok bir zafer şarkısı gibi gelmişti. Tepeden aşağıya inerken ince çarıklarının arasından her çakılın, her ot yığınının farkına varabiliyor, çıplak omuzlarında sıcak güneşi hissedebiliyordu, ama şimdi o da şarkı söylüyordu.

Aşağıya kaleye, tahta binalara, Amerika'nın bir direkten aşağı hareketsiz sarkan kırmızı beyaz mavi bayrağına, omuzlarına sıkıca oturtulmuş çelik bıçaklı tüfekleriyle sıra halinde duran askerlere, açık alanı çınlatan binlerce Kızılderiliye doğru baktı, artık korkmuyordu. Onları bekleyen Kızılderililer yaşıyordu ve şarkı söylüyorlardı. Tüm vadi barış şarkısıyla canlanmıştı. Bu, çocuğun hayatı boyunca bir daha unutmayacağı bir şarkıydı.

I

Atılgan Geyik gözlerini açtığında gördüğü sadece karanlıktı. Rüya görüyordu ve karanlığa dalıp bir an henüz geri gelmediğini zannetti. Ama nereden? Şu anda neredeydi?

Karanlıkta sırtüstü yatıyordu, gün aydınlıkken iki kere çorba içtiğini hatırladı. Uyandığında yüzü beyaz bir örtüyle kaplı soluk benizli bir kadın ona çorba içirmişti. Daha sonra tekrar uyanmış ve yüzü aynı şekilde örtülmüş bir başka kadın ona yeniden çorba vermişti. Çorba tanesiz ve lezzetliydi, ama fazla içemedi. Ancak ikinci seferde kadın ona bir bardak portakal suyu verdiğinde Atılgan Geyik portakal suyunu tanıdı ve bardaktakini bir dikişte içti. Portakal suyunu sevmişti, ancak kadından bir bardak daha istediğinde kadın maskesinin üzerinden baktı ve omuzlarını silkerek bilmediği dilde bir şeyler söyledi. Sonra Atılgan Geyik tekrar uykuya daldı.

Dirsekleri üzerinde doğrulup gözüne yandan giren ışığa doğru döndü. Sarı ışığın uzak parıltısından anlayabildiği kadarıyla uzun bir odadaydı. Daha iyi görebilmek için gözlerini kırpıştırdı. Neredeydi? Buradaki kadınlar neden yüzlerini örtüyorlardı? Yavaş yavaş görüşü keskinleşti ve gözleri ile uzaktaki ışık arasında, döşemelerin üzerinde yuvarlak hatlı birçok şekil gördü. Öbür yanından sert bir öksürük sesi geldi, kendini yatağa bırakıp nefesini yavaşlattı. Öksürük kesildiğinde üzerindeki örtüyü bir kenara iterek, tekrar ışığın olduğu tarafa doğru baktı. Ve hatırlamaya başladı.

Başlangıçta fazla bir şey hatırlamadı, sadece ona çorba içiren iki kadın. Ama şimdi içinde bulunduğu odayı hatırlıyordu. Odayı fazla görmemişti, çünkü beyaz adamın uyku yataklarından birinde sırtüstü yatıyordu. Burası sarı tellerin aydınlattığı bir sıra cam küre bulunan yüksek tavanlı büyük bir odaydı. Uyku yatağının karşısında, duvarda yüksek pencereler vardı. Pencerelerin birinden bir ağacın çıplak dallarını görebiliyordu, ancak diğerleri gri bir gökyüzü ile kaplanmıştı.

Bir ara uyandığını hatırladı, beyaz giysili bir adam üzerine eğilmişti, onun da yüzü maskeliydi. Atılgan Geyik'in göğsüne soğuk ve küçük bir şey bastırıyordu. Atılgan Geyik'e bakmadı, Atılgan Geyik ona kısa bir an göz atıp birkaç parça gümüş metalin adamın kulaklarının içine girip kaybolduğunu gördü. Korktu ve gözlerini kapatıp adamın o soğuk nesneyle vücuduna dokunmasına izin verdi.

Bu, ne kadar zaman önce olmuştu? Kadın ona çorba içirmeden önce mi? Odanın uzak ucundaki sarı parıltıya baktıkça, ateşler içinde yandığını, üstündeki örtüleri attığını, ayağa kalkmaya çalışırken böğründe keskin bir acı hissettiğini ve iki veya üç beyaz adamın onu yatağa doğru bastırdığını hatırlıyordu. Yüksek sesle homurdanarak alnına bastıran en yakınındaki kıllı yüzlüyü ısırmaya çalıştığını hatırlıyordu. Bir keresinde uyandığında da yatağa bağlı olduğunu görmüştü. Karanlıktı ve üşümüştü, o kadar ki dişleri takırdıyor, şiddetli kasılmalar sırtında bir aşağı, bir yukarı dolaşıyordu. Tıpkı donmuş bir nehirde buzları kırıp nehre düşmüş gibi ölesiye üşüyordu. Nehri karanlıkta bir an için, bir görünüp bir kaybolan gümüşi bir parıltı olarak görmüştü, kenarında bir sıra yapraksız ağaç uzayıp gidiyordu ve her iki tarafında da haki renkte karlı tepeler yükseliyordu. Ancak nehirden çıktığında gün ağarmıştı ve büyük odada uyku yatağındaydı, sırtı ve böğrü ani kasılmalarla acı içindeydi.

Atılgan Geyik sarı ışığa uzun bir süre gözlerini dikti, ama başka

hiçbir şey hatırlayamadı, çünkü düşünemiyordu. Yumuşak sarı ışığa sanki daha önce, uzakta başka bir yerlerde baktığı bir ateşmiş gibi sabit gözlerle bakıyordu.

***

Tekrar uyandığında kafasını kaldırdı ve pencerelerden gündoğumunun gri ışıklarının süzülmesini seyretti. İyice açtığı kanatlarıyla bir kuş alçalarak pencere çıkıntılarından birine kondu, Atılgan Geyik kuşu tanıdı. Daha önce de bu tür bir kuş görmüştü. Bazen, kendi türünden bir sürü kuşla birlikte Atılgan Geyik'in gittiği şehirlerdeki patikalarda ve parke taşlı yollarda yürürdü. Yürüdüğünde kafasını sallar, gırtlağının derinliklerinden gelen böğürtüye benzer bir ses çıkarırdı. Aklına bir çocuğun bu kuşlardan bir grubu kovaladığında kuşların çabucak havalanıp hızlandıkları, sadece biraz uzaktaki bir yere konmak üzere uyum içinde bir çember oluşturarak hareket ettikleri geldi.

Şehirlerde büyük binaları, sürüyle insan barındıran evleri, insanların dizlerinin üzerine çöküp tespih çektikleri yüksek kuleli kutsal yerleri, ilginç şeylerle dolu büyük mağazaları ve küçük dükkânları görmüştü. Bir kralın birçok yatak, resim ve altın sandalye bulunan taştan evine girmişti. Ve bir keresinde de, Paris'te, kötü yaralanmış bir arkadaşına, birçok yatakla dolu bir eve kadar eşlik etmişti.

Atılgan Geyik beyaz adamın şifa evinde olduğunu artık biliyordu. Uzun bir süredir orada olduğunu düşünüyordu, ancak ne kadar olduğuna dair hiçbir fikri yoktu. Bazen uyandığında aydınlık oluyordu; başka zamanlarda ise karanlıktı. Orada kaç uyku geçirdiği konusunda hiçbir fikri yoktu.

Çok güçsüzdü ve de aç. Karnının guruldamasını dinledi ve bir parça etle, biraz daha portakal suyu istedi. Ve biraz da çorba. Böğürtlen çorbası istiyordu, ama o çorbayı nerede tattığını veya çorbanın böğürtlenden yapılıp yapılmadığını bile hâlâ bilmiyordu. Sadece tanıdık bir şeyin tadını arıyordu.

Uzaktan gelen boğuk bir tıkırtı duydu; bu nefes, horlama, öksürük ve inleme seslerinin arasından ayırt edebildiği tek belirgin sesti. Tıkırtının yaklaşmasını dinlerken, dirsekleri üzerinde doğruldu, vücudu sanki karanlıkta olduğu kadar ağır gelmiyordu.

Genç kadın ona bir göz attı, sonra durdu. Yemek veren kadınların aksine, kanatlı beyaz sert bir başlığı ve omuzlarını da örten bir önlüğü

vardı. Önlüğünün altına dar kollu gri uzun bir elbise giymişti. Boynundan düz, altın bir haç sarkıyordu. Atılgan Geyik diğer insanların üzerinde de bu tür haçlardan görmüştü ve nerede gördüğünü de neredeyse hatırlıyordu. Kadın ilgisini çekti.

Yatağının kenarına doğru yaklaşırken "*Bonjour monsieur*" dedi kadın. Bu selamlamayı tanıdı, ancak yastığını kabartmak üzere arkasına uzanırken söyledikleri yabancı geldi. Kadın yastığa sırtını dayayıp yarı oturur bir konuma gelmesine yardım etti. Böğrüne keskin bir acı saplandı; sonra bu, kuvvetli bir ağrıya dönüştü. Kadın ona birkaç şey daha söyledi, Atılgan Geyik onun gözlerinin mavi olduğunu gördü, başlığının altından çıkan saçları ise bakır rengiydi.

Kadın, elini pençe şeklinde kapatıp yüzündeki maskeye doğru yaklaştırarak bir işaret yaptı. Atılgan Geyik ne olduğunu anlayana kadar bunu iki kere tekrarladı. Atılgan Geyik daha önce beyaz adamlardan gördüğü şekilde hızlı hızlı başını salladı, sonra kadın yanından ayrıldı.

Oturduğu konumda artık daha iyi görebiliyordu. Pencereden duvarları altın bir bina görebiliyordu. Yukarıda gökyüzünün griden maviye dönüştüğünü görebiliyordu. Yürürken kafasını sallayan kuş gitmişti. Gözlerini odada gezdirdi, her iki duvara da dayanmış birçok yatak ve birçok gövde görebiliyordu. Bazıları onun gibi oturur konumdaydı; diğerleri yataklarında battaniyelerinin altında uyuyorlardı. *Wasicun* ilaçlarının keskin kokusuna karışmış hasta vücutların nemli, külümsü pis kokusunu duyabiliyordu. Hepsi erkekti, beyaz erkek. Onlar da bu hastalık evindeydi. Ama bu ev neredeydi?

Kadın, üzerinde bir bardak portakal suyu olan yuvarlak bir tepsiyle geri geldi. Atılgan Geyik portakal suyunu içerken kadının göz kenarlarındaki kırışıklıkları fark etti ve yüz örtüsünün arkasından gülümsüyor olabileceğini düşündü. Bardağı tepsiye geri koyduktan sonra parmaklarını birleştirip ağzına götürdü. Kadının kaşları çatıldı. Atılgan Geyik hareketi tekrarlayınca kaşları tekrar eski şekline döndü. Kadın öne doğru eğildi ve Atılgan Geyik'e önlüğüne iliştirilmiş küçük bir saat gösterdi. Saati işaret edip bir şey söyledi, Atılgan Geyik kafasını salladı. *Wasichu*'nun saatini biliyordu. Tekrar kendi ağzını işaret etti, kadın "*oui, oui*" dedikten sonra yanından ayrıldı.

Atılgan Geyik yastığına dayanıp yiyeceğini bekledi. Karşısındaki adamlardan birinin örtüleri geri atışını, oturup yatağın kenarından ayaklarını sallandırışını seyretti. Bu şekilde bir dakika kadar oturdu. Sakalları uzamıştı, tam olarak sakal denemese de çıkan siyah kıllar yü-

zünün, arkasındaki duvar kadar beyaz görünmesine neden oluyordu. Adam demir karyola başlığına tutunarak ayağa kalktı. Duvarda bir kancaya takılı bir sabahlığa uzandı. Atılgan Geyik dönüp yan tarafa baktı ve benzer bir giysinin kendi başucunda da olduğunu gördü. Adamın çıplak ayağını yumuşak bir çift ayakkabının içine sokuşunu izlerken aynısının kendisinde de olup olmadığını merak etti.

Adam sarı ışığın olduğu yerin ötesine geçerek oda boyunca, arada bir yatak demirlerine dayanıp dinlenerek gezindi. Sonra kanatlı bir kapıyı iterek açtı ve gözden kayboldu.

Atılgan Geyik umutlanmaya başlıyordu. O da bu şeyleri giyebilir ve dışarı çıkabilirdi. İlk önce güç vermesi için bir şeyler yer, sonra da buradan giderdi. Ancak tam bunları düşünürken kalbine yavaş, ezici bir korkunun girdiğini hissetti. Nereye gidecekti? Battaniyenin üzerinde iki yanında duran koyu derili ellerine baktı. Bu insanlardan değildi. Farklı bir rengi vardı ve onların dilini konuşamıyordu. Çok uzaklardaki bir yerden gelmişti. Ve buradaydı, bu hastalık evinde tek başınaydı. Kendisiyle ilgili bir şeyler hatırlayarak duyduğu paniği uzaklaştırmaya çalıştı. Geceyi hatırladı, parlak ışıkları ve birçok sesi bastıran yüksek ve belirgin sesi anımsadı. Büyük ses konuştuğunda, ışıklar baş döndürücü hale gelene kadar diğer sesler bir homurtuya dönüşüyordu ve Atılgan Geyik aniden ve şiddetle karanlığa düşüyordu.

"*Monsieur? Monsieur?*"

Atılgan Geyik gözlerini açtı.

"*Votre petit déjeuner, monsieur.*"*

Genç bir kadın kucağına kare bir tepsi koydu. Tepsiye baktığında bir kap beyaz lapa, bir dilim sert kahvaltı ekmeği ve bir bardak portakal suyu gördü. Kadın göğsünün üzerine yumuşak bir kumaş yerleştirip yatağın yanındaki bir tabureye oturdu ve lapaya kaşığı daldırdı. Kaşığı yüzüne yaklaştırdığında engel olmak için elini kaldırdı. Kadın bu tür davranışlara alışık olduğunu belli eder bir tonda bir şey söyledi. Atılgan Geyik elini yukarıda tutmaya devam ederken kadının soluk tenli eline ve az rastlanır buz yeşili gözlerine baktı ve yüzündeki maskeye rağmen onun, ilk çorbasını içiren kadın olduğunu anladı. Şimdi kadın kaşığı Atılgan Geyik'in elinden yaklaşık on beş santim uzakta tutuyordu. Atılgan Geyik kaşığa uzandı ve nazikçe kadının elinden aldı. Lapaya bak-

* Kahvaltınız mösyö. (y.h.n.)

tı, kokladı ve tadına baktı. Tadı hiçbir şeye benzemiyordu. Ne tatlıydı ne de acı. Yine de boğazından kayarak geçti ve midesini ısıttı. Bir kaşık daha aldı ve kadına başıyla işaret ederek "*café*" dedi.

"*Non, non, monsieur*," dedi kadın heyecanlı bir sesle. Bir şeyler daha söyleyip kendi karnını okşadı ve parmağını salladı.

"*Café*" dedi Atılgan Geyik tekrar.

Kadın bir şey söyledi ve sustu. Bir süre sonra ayağa kalktı ve bir gece önce sarı ışığın olduğu yere, odanın sonuna doğru aceleyle yürüdü. Atılgan Geyik onu seyretti. Sonra lapaya ağır demir kaşığı daldırarak yemeğini yedi. Lapanın yarısını yedi, portakal suyunu bitirdi. Sert ekmeğini -daha önce bu ekmekten görmüştü, üst tarafı kıvrık altı düz küçük bir dilim, gündoğumu işareti gibi- *pejuta sapa*'sına, siyah ilaca batırmak üzere bıraktı.

Başka bir yerdeki gündoğumunu düşündü. Burası çok uzakların görülebildiği, ince toprakların, kısa otların ve çok az insanın olduğu, binaların bulunmadığı bir yerdi. Güneşin yükselip alçalan ovaların üzerine doğuşunu görmüştü, onun bir parçası olmuştu ve o da onun bir parçası. Güneşin doğuşunu pek çok kez kendi insanları ile beraber seyretmişti.

Atılgan Geyik *ikce wicasa*'yı anımsayınca aniden inledi. *İkce wicasa* doğal insan demekti ve onun insanları kendilerini böyle adlandırıyordu. Annesini, babasını, erkek ve kız kardeşini hatırladı. Köyleri, kamp alanlarını, bir yeri, sonra başka bir yeri hatırladı. Yemiş toplayan kadınları, avdan etle dönen erkekleri, köpekleri, atları, çocukların aniden gülmelerini veya ağlamalarını, esinti içeri girebilsin diye kenarları yukarı kaldırılmış güneşli çadırlarda uzanmanın huzurlu rahatlığını... O zamanlar o da çocuktu ve günlerini ata binerek, oynayarak, yer sincaplarına ok atarak, annesinin yaptığı böğürtlen çorbasını içerek geçiriyordu.

Uzun bıçaklılarla Kaygan Çayır'da yaptıkları büyük kavgayı, kadınların ellerinde kasap bıçaklarıyla ve baltalarla çıplak beyaz gövdelere dokunmalarını* anımsadı. O ve arkadaşları, Ciğer ve Attan Düşüren, askerin birinin akik yüzüğünü almak için kavga etmişlerdi. Yüzüğü almak için askerin parmağını kesmişlerdi. Ama büyük çocuklardan biri, Sarı El, yüzüğü onlardan almıştı.

Atılgan Geyik geriye yastığa yaslanıp gözlerini kapadı. O zamanlar

* Bir Kızılderili geleneği. Düşmana savaş sırasında çıplak elle veya silahla dokunmak, düşmanı öldürmekten daha şerefli bir hareket olarak addediliyor. (ç.n.)

bir Oglala olmaktan gurur duyuyordu ve hiçbir zaman teslim olmayacaklarını düşünüyordu. Gençler Çılgın At'tan ve Çılgın At'ın onları nasıl uzun bıçaklılardan uzaklara götüreceklerinden konuşuyorlardı. Avcı olmak ve düşmanlarıyla savaşmak üzere yetiştirileceklerdi. Yeterince büyüdüklerinde askerleri öldüreceklerdi. Bu arada insanlar yazı ve sonbaharı bir yerden bir yere göç ederek geçiriyorlardı, önce Bighorn ve Wolf dağlarının tepelerine çıkıyor, sonra hava değişip tepeleri kar kapladığında tekrar yaylalara dönüyorlardı. Bazen altı veya yedi uyku boyunca kamp kuruyorlardı, bazen ise sadece bir veya iki uyku boyunca. İzciler uzun bıçaklıların izlerini sürüyorlardı, uzun bıçaklılar asla çok uzakta değillerdi. Ama o sıcak zamanlarda çok av hayvanı vardı ve insanlar sıkıntı çekmiyorlardı. Wakan Tanka, Büyük Sır, onlarla beraber at sürüyordu. Oglalalar neredeyse coşkulu görünüyorlardı; sanki bunun özgür bir halk olarak beraber geçirdikleri son zamanları olduğunu biliyorlardı ve keyfini en iyi şekilde çıkarmaya kararlıydılar. Büyük bir zafer kazanmışlardı ve ölüm onlarla beraber yaşamaya gelse bile bunun sonuçlarıyla yüzleşmeye hazırdılar. Atılgan Geyik, genç yaşına rağmen bu ruhu hissediyordu ve ailesine, halkına, toprağına hiçbir zaman bu kadar yakın olmamıştı. Her gece yıldızların altında veya babasının çadırında her deneyime, doğadaki her değişikliğe dört elle sarılıyordu.

Ancak hava değiştiğinde, her şey de onunla beraber değişti. Bizonlar ilk düşen kardan sonra ortadan kaybolmuştu sanki; geyikler, Kanada geyikleri, hatta tavşanlar ve çayır tavukları çok azalmıştı ve rüzgârlar acı acı, sürekli esiyordu. İnsanların çoğu hasta düştü, bazıları öldü ve kalanlar geleceğin onlara getireceklerinden korkmaya başladılar. O kış askerler Çılgın At'ın kabilesini Powder Nehri'nde yakaladıklarında, insanlar çok az kayıp vererek kar fırtınasının içine doğru kaçtılar, ancak güçsüz ateşler çevresindeki ruh hali, sürekli kaçmak anlamına gelen özgür kalmaktan çok, White Earth Nehri'ndeki kaleye gitmek yönündeydi. Ancak Çılgın At bu konuşmaları dinlemeyi reddediyordu. Civardaki tepelere tek başına atını sürerek kamptan uzakta daha çok zaman geçirmeye başladı. Bazıları halkını kurtaracak bir tasavvur arayışı içinde olduğunu söylüyor, diğerleri ise insanlarının acısını görmek istemediğini düşünüyordu. Atılgan Geyik'in kendi babası, Çılgın At'ın iyi bir lider olamayacak kadar inatçı olduğunu, kendi gururunu halkının iyiliğinden önde tuttuğunu söylüyordu. Gene de Atılgan Geyik ve arkadaşları, isterse ölüme kadar Çılgın At'ı izlemeye yemin et-

mişlerdi. Gençlerin çoğu gibi, Çılgın At'a tapıyor, bahar geldiğinde bir muzice ile ortaya çıkacağını düşünüyorlardı. Çılgın At onları beyaz insanların olmadığı, vahşi sığırlarla, yemişlerle ve iyi suyla dolu bir yere götürecekti. Ele geçirilecek bir sürü düşman atı, vurulacak pek çok düşman olacaktı.

Ama o bahar, Çılgın At yorgun, perişan insanları Robinson Kalesi'ne ve Kızıl Bulut Kızılderili Bürosu'na götürdü. Giysileri, mutfak aletleri ve çadırları dışında her şeylerini, atlarını ve silahlarını teslim ettiler. Liderlerin imzaladıkları kâğıt parçasındaki tarih 6 Mayıs 1877 idi. Dört ay sonra, Siyah Buzağı Ayı'nda, Çılgın At kendi insanlarından bazılarının da yardımıyla askerler tarafından öldürüldü.

Atılgan Geyik iç çekti ve gözlerini açtı. Tepsi ve kadın ortalarda yoktu, ancak yatağının ayak ucunda kendisine bakan takım elbiseli iki adam duruyordu.

"*Bonjour*" dedi adamlardan biri.

Öteki ise "Merhaba" dedi.

Atılgan Geyik her iki selamı da tanımıştı, ancak hiçbir şey söylemedi.

Merhaba diyen adam, "Atılgan Geyik mi?" diye sordu.

Atılgan Geyik bir an düşündü. Boşuna olduğunu bile bile yine de ne kadardır hasta evinde olduğunu sordu. İki adam bakıştı. Merhaba diyen adam bol kahverengi bir takım elbise giymişti. Dudaklarının kenarından kıvrılıp aşağıya sarkan bir bıyığı vardı. Diğerinin takım elbisesi koyu renk ve şıktı. Kravatı iki yakasının buluştuğu yerde düzgünce bağlanmıştı.

"İngilizce konuşabilir misin? Ya Amerikanca?" Kahverengi takım elbiseli adam ona doğru biraz daha eğildi ve tekrar, daha yüksek sesle konuştu, "Amerikanca? Amerikanca biliyor musun?"

Atılgan Geyik eliyle kendini işaret etti. "Amerikalı. Lakota." Söyleyecek başka şeyler düşünürken oraya nasıl geldiği aklına geldi. "Pahuska. Buffalo Bill." Sonra gösterideki kızılderililerin reisi olarak atanan Lakota'yı hatırladı. Kızılderililer üzerinde hiçbir gücü yoktu, sadece beyaz patronların vardı, ancak *wasichu*'lar, kaymak-yiyenler, ondan hoşlanmışlardı, çünkü çok yakışıklıydı ve deri üstlüğü boncuklarla bezeliydi. Bu adamlar tabii ki onu tanırdı, "Sert Ayı" dedi." Büyük büyücü. Oglala. Vahşi Batı."

"Buffalo Bill, evet. Ama sen Atılgan Geyik'sin." Adam yavaş ve yüksek sesle konuşmuştu.

"Atılgan Geyik. Evet." Ama her ne kadar dilleri tanıdık gelse de bu adamlarla anlaşamayacağı meydandaydı. Gözleri karamsar ifadeli suratlarını fark etti, ama adamların elbiselerine bakmaktan başka hiçbir şey yapamadı.

Çılgın At'ın ölümünden sonra Oglalalar Kızıl Bulut Kızılderili Bürosu'ndan alınıp Pine Ridge'deki kendi kamplarına götürülmüşlerdi. Çocuklar beyaz adamın okuluna gönderilmişlerdi ve böylece Atılgan Geyik de bu okula gitmiş ve bazı Amerikanca kelimeleri öğrenmişti. Ama daha bir yıl bile geçmeden, on üç kış yaşındayken, o ve Attan Düşüren oradan kaçmış ve Attan Düşüren'in kamptan ve okuldan çok uzaktaki Whirlwind Kampı'ndaki insanları ile yaşamaya gitmişlerdi. Daha sonra *wasichu*'lar onları diğer çocuklarla beraber gelip almak ile tehdit ettiğinde tekrar yer değiştireceklerdi. Kırgıbayırda* her üç tarafındaki dik yarlar sayesinde savunması kolay olan uzun, otlarla kaplı Stronghold diye bir tanıktepede yaşamaya başladılar. Ama beyaz adamlar, askerler ve yerleşimciler, hepsi Stronghold'dan korkuyorlardı. Oradaki Kızılderililer, kamplarda yerleşik yaşayan kendi insanları ve yakındaki topluluklar tarafından bile kötü Kızılderililer sayılıyordu. Bundan sonraki dokuz yıl boyunca Atılgan Geyik ve Attan Düşüren kâh avlanıp kâh keşif yaparak, kâh öğrenerek ve iki şifa büyücüsünün yardımıyla eski gelenekleri sürdürüp arada ayrılıp geri gelerek Stronghold'da yaşadılar. Bazı zamanlar Black Hills'e**, Paha Sapa'ya at sürüp oradaki altın arayıcılarından bir şeyler çalıyorlardı. Geçmişte Oglalaların imge peşine düştükleri, ama artık yerleşimciler ve altın arayıcıları tarafından çevrilmiş metruk, koni şeklinde kutsal bir tepe olan Ayı Tepesi'ni ziyaret ettiler. Atılgan Geyik *hanblechia*'sını*** Stronghold'u çevreleyen kırgıbayırda gerçekleştirdi. Terleme çadırında pek çok ayin idare etmiş yaşlı bir adam olan *wicasa wakan*'ı tarafından iyi hazırlanmıştı ve on altı yaşına geldiğinde dışarı çıktı, kendi kudret hayvanını hayal edebilmesine yardım etmesi için Wakan Tanka'ya çok dua etti. Hayvanın ne olduğunu kimseye, Attan Düşüren'e bile söylemedi, ama daha sonra bir porsuk öldürdü ve pençelerinden kendine bir kolye yaptı.

---

* Badlands (Kırgıbayır): ABD'de Güney Dakota ve kuzeybatı Nebraska'da çorak ve aşınmış arazi. (y.h.n.)

** Paha Sapa ya da Black Hills, Amerikalı Kızılderililer için kutsal bir yeri temsil etmektedir. Dünyanın merkezi, tanrıların yeridir ve savaşçılar oraya Kutsal Ruh ile konuşmaya ve imgeler beklemeye giderler. 1868'de Paha Sapa'nın ebediyete kadar Kızılderililere bırakıldığı bir antlaşma imzalanmıştır. (y.h.n.)

*** Benlik arayışı. (y.h.n.)

Şimdi Atılgan Geyik iki adama kolyesine ne olduğunu sormaya çalışıyordu ve birden Paris'te beyaz kadının ona verdiği ve onun *wasichu* büyüsü olan kutsal kartı anımsadı, ama bunun imkânsız olduğunu biliyordu. Hayatında ilk defa okulda kalıp kahverengi elbiseli adamın dilini öğrenmiş olmayı istedi. Umutsuzca, "Buffalo Bill" dedi. "Vahşi Batı."

İki adam ayrıldıktan sonra Atılgan Geyik içine kapandı. Yalnızdı ve bunun ifade ettiği şeyin dehşeti onu sarstı. Burada hiç arkadaşı yoktu. Takım elbiseli adamlara evinin nerede olduğunu anlatamıyordu. Ama onlar onun bir Kızılderili olduğunu ve Vahşi Batı gösterisine dahil olarak büyük denizin ötesinden geldiğini biliyorlardı. O bir Kızılderiliydi, evinden, Pine Ridge'den bir Oglala.

Bu umutsuz düşüncelerin içinde bile, Atılgan Geyik zihninin berraklaştığını ve daha fazla şey hatırladığını gördü. Bir gece boyunca *mni wakan*, beyaz adamın kutsal suyunu içtikten sonra ertesi sabah uyanmak gibiydi bu, ama bu gece çok uzun sürmüştü sanki.

Atılgan Geyik atından düşüp sıkıştırılmış toprağı boyladığını hatırlarken, düşmenin etkisini neredeyse yeniden hissetti. Bu şifa evine getirilmeden öncesi ile ilgili hatırladığı en son şey buydu. Arenada arkadaşlarıyla beraber küçük bizon sürüsünü kovalıyordu, bu Fransız adamların ülkesine geldikten sonra defalarca yaptığı bir gösteriydi. Seyirciler gösterideki en tehlikeli eylemlerden biri olduğu için Kızılderililerin bizonları kovalamalarını seviyorlardı. Ve Kızılderililer de delicesine koşan hayvanlara en sonunda yetişip onların arasında doludizgin giderek bunu daha da tehlikeli bir hale getiriyorlardı. Atılgan Geyik büyük Paris arenasında gösteri yaptıkları aylar boyunca iyice tanıdığı genç boğanın birden yön değiştirip başını sallayışını hatırladı. Boynuzu atın sırtına isabet etti ve at kişnedi, neredeyse çöküyordu ki Atılgan Geyik atın kafasının üzerinden fırlayarak yere çakıldı. Bu hasta evine gelene kadar hatırlayabildiği tek şey buydu.

Ama o geceki gösteriden önce de hastalanmıştı ve gösteri ilerledikçe hastalığı kötüleşmişti. Aralık ayının gece ayazı doğrudan kemiklerine işliyordu ve sırtı sanki biri sırtına çadır direği bağlamışçasına sertti. Yine de kovalama gösterisinden önceki birçok gösteriyi tamamlamayı, yerleşimcilerin evinin yakılması, Deadwood posta arabasının takibi, Custer'ın Son Savaşı isimli büyük gösteride askerlerle savaşma-

yı başardı. Ama bir kapının arkasında bizonun serbest bırakılmasını beklerken aniden kendini çok güçsüz hissetti ve öne eğilip kusarken neredeyse attan düşecek gibi oldu. O anda, Kızılderili kampını olduğu kadar beyaz göstericilerin ve işçilerin köyünü de kasıp kavuran hastalığa yakalandığını anladı. Berbat Surat atını Atılgan Geyik'in yanına getirip iyi olup olmadığını sordu, ama tam o sırada kapılar açıldı ve Kızılderililer atlarının böğrünü topuklayarak, seyircinin tezahüratına çığlıklar ve naralarla karşılık vererek ileri doğru atıldılar.

Ama hasta evine getirildiğinde orada başka bir Oglala daha vardı. Yardımcılar onu kaldırıp yatağına yerleştirirken, düşüncelerini bir an berraklaştıran ani bir acı hissetti ve yandaki yatakta bir arkadaşını gördü. Bu, Atılgan Geyik'ten üç kış büyük ve iki uyku önce bu hastalığa yakalanan Tüy Adam isminde bir Oglala'ydı, şimdi ise yardımcıların Atılgan Geyik'i tekerlekli bir yataktan kaldırmasını gözleriyle takip ederken sessiz ve hareketsiz öylece duruyordu. Gözleri bakar da görmez gibiydi sanki.

Hareketin acısı derin bir sızıya dönerken bile Atılgan Geyik Tüy Adam'a doğru bakıp arkadaşının gitmekte olduğunu görmüştü. Donuk gözlerine bakarken "Tüy Adam" diye fısıldadı. "Kal. Beni bırakma." Ama kendi sesini bile duyamadı ve az sonra o da bilincini kaybetti.

Ama Atılgan Geyik birçok defa geri geldi ve artık gitmemek üzere döndüğünü biliyordu. Sol tarafındaki zonklayan şiddetli ağrı nedeniyle geri geldiğini biliyordu. O anda gövdesini saran sargıların altından yan tarafını, kaburga kemiklerini hissediyordu. Sargılar göğsünü sıksa da artık biraz daha kolay nefes alıyordu. Daha önce bir başka attan düşüşünde yine kaburgalarını kırmıştı. O seferki kırgıbayırda olmuştu, sıcak bir yazdı ve dört nala koşan atının ayağı bir porsuk deliğine girmişti. O ve Attan Düşüren, Paha Sapa'daki altın arayıcılarıyla bazı sorunlar yaşadıktan sonra Stronghold'a dönüyorlardı. Bazen altın arayıcıları, uzaklaştırmak veya öldürmek için onlara ateş ederlerdi. Atılgan Geyik o kırık kaburgalarla birkaç gün yatakta kalmıştı, ama *yuwipi*'nin ilaçlarının yardımıyla iyileşmiş ve çok geçmeden yine dışarıda at binmeye başlamıştı. Bazen de anne babalarını görmek için o ve Attan Düşüren gizlice Pine Ridge kampına girerlerdi. İki günlük bir yolculuğun ardından, küçük köye girmeden önce karanlığın çökmesini beklerlerdi.

Ve her zaman aynı şey olurdu. Atılgan Geyik'in ailesi onu kalması

için ikna etmeye çalışırdı. Ona herhangi bir cezanın verilmeyeceğini, beyaz şefin sadece gençlerin geri gelip orada yaşamalarını, okula gitmelerini ve beyaz tanrının âdetlerini öğrenmelerini istediğini söylerlerdi. Camsız bir kapısı ve camsız iki penceresi olan tek göz bir evde yaşıyorlardı. Çadır bezinden kumaş parçaları pencerelerin üzerine çiviyle tutturulmuştu ve gün ışığının içeri girebilmesi için yukarıya doğru kıvrılıyordu. Bir masaları, iki sandalyeleri ve bir adet beyaz adamınki gibi uyku yatakları vardı. Ve yemeklerin piştiği ocağın yanındaki duvarda da bir haç asılıydı. Ama hiç çocuk yoktu. Atılgan Geyik'in erkek ve kız kardeşleri bir yıl önce biri büyük öksürükten, diğeri de veremden ölmüştü.

Atılgan Geyik annesini seviyordu ve onun neden kendisinin gelip onlarla beraber yaşamasını, okula ve kutsal merasimlere gitmesini istediğini anlayabiliyordu. Annesinin yaşayan tek çocuğuydu. Bazen kendini suçlu hisseder ve onun yemeğini yiyip, hayvan derisi üzerine kirpi dikenleriyle çeşitli süslemeler yapışını izlemenin nasıl olacağını düşünürdü. Ama babasını anlayamıyordu. Bodur bir urban giyendi,* Oglalaların en cesur ve akıllılarından biriydi. Little Bighorn'da canını dişine takarak savaşmıştı ve insanlar askerlerden kaçarken onlara et bulmuştu. Ama o kış insanlar açlıktan ve hastalıktan kırılırken, beyaz patronları tarafından kabileleriyle konuşup onları teslim olmak üzere ikna etmeleri için gönderilen rezervasyon Kızılderilileri gibi arabuluculuk görevini üstlenmişti. Atılgan Geyik o kış babasından utanç duymuştu. Ve onu küçük kulübesinde boş boş oturup siyah ilacı içerken, bazen de tespih çekerken gördüğünde, babasının bir urban giyenden bu hale dönüştüğüne inanamıyordu. Atılgan Geyik'i her seferinde Stronghold'a geri gönderen de işte bu görüntüydü.

Atılgan Geyik'in işemesi lazımdı, ama o demir çiş kabına işemek istemiyordu. Şifa veren yardımcılardan birinin, işeme kabına isabet edebilmesi için kendisini yan çevirmesi onu utandırıyordu. Ona bakmamasına rağmen yardımcı orada dikilip dinlerken işemek de zor geliyordu. Yüz örtülerini sevmiyordu. Onlar görmeden gözlerine bakma konusunda ustalaşmasına karşın yüzlerindeki saklı ifadeyi göremiyordu ve bu da canını sıkıyordu. Ayrıca hasta evine geldiğinden beri kakasını yapmadığı halde hâlâ buna ihtiyaç duymaması da onu endişelendiriyordu.

Yastığa yaslanmadan dik oturana kadar yatağında doğruldu. Bunu

* Kabilenin bir çeşit kanun uygulayıcısı. (y.h.n.)

yaparken kaburgaları acıdı ve sargılar göğsünü daha da sıkar gibi geldi, ama acıya katlanabiliyordu ve biraz olsun derin nefes alabiliyordu. Başka bir adamın yataktan kalkışını, sabahlığını giyişini ve yatakların arasından geçerek oda boyunca ilerleyişini seyretti. Bu adam da odanın sonundaki çift kanatlı kapıdan geçerek gözden kayboldu.

Atılgan Geyik örtüleri üzerinden attı ve bacaklarını yatağın kenarından sallandırmaya çalıştı. Bu hayatı boyunca uyuduğu ilk gerçek yataktı. Fransa'da bile Kızılderililer kendi çadırlarında battaniyelerle ve giysileriyle uyuyorlardı. Atılgan Geyik ve arkadaşları tahta veya demir bir platform üzerine konmuş tüylerin içinde yatması gereken beyaz adamlarla dalga geçerlerdi. Şu anda ise Atılgan Geyik bacaklarına söz geçiremiyordu. Dudaklarını düz bir çizgi halinde büzdü, bir kolunu dizinin altına yerleştirdi ve bacağını yana çekti. Böğrüne saplanan keskin bir acı ani, derin, neredeyse çığlık atar gibi nefes almasına neden oldu, ama dudaklarını kapalı tutmayı başardı. Dirseklerine dayanarak, tek ayağıyla soğuk zemini hissedene kadar, bacaklarını bir yöne, gövdesini ise diğer yöne hareket ettirdi. Durdu, nefes nefese etrafına bakındı, kimsenin dikkatini çekmemişti sanki. Diğer bacağını da kenardan aşırmayı başardı. Derin bir nefes alarak yatağın kenarında oturur hale gelene kadar kendini yukarı çekti. Kaburgalarında hissettiği acı dayanılmazdı, yan tarafını baştan aşağı yanıyormuş gibi hissediyordu, ama yine de gözleri ve dudakları sımsıkı kapalı, bilincini kaybetmemeye çalışırken kendini dik tutmayı başardı. Gözlerini açtı, odanın diğer ucuna, gece sarı ışığı gördüğü tarafa doğru baktı. Birinin, belki de beyaz kanatlı ve altın haçlı kadının koşarak gelmesini bekledi. Ama bu sefer de onu kimse görmemişti.

Ellerinin yardımıyla kendini yukarı çekerek yavaşça, beceriksizce yataktan kalktı. Bir süre yatağın kenarına dayandıktan sonra sırtının tutulmuş olduğunu fark ederek kendini dikleştirdi. Bacakları külçe gibiydi, başı dönüyordu, ama daha rahat nefes alabiliyor, kaburgaları da canını o kadar yakmıyordu. Şifa veren yardımcılardan biri onu fark etmeden bir an önce harekete geçmesi gerektiğinin farkındaydı.

Askıdan sabahlığı alıp omuzlarına sardı. Üzerinde ince bir giysi vardı ve kalın sabahlık hoşuna gitmişti. Aşağıya doğru bakıp yatağın altına sıkıştırılmış ayakkabılarını gördü. Ayaklarını içine kaydırarak giydi; ayakkabılar sert ve tüylü olmalarına rağmen sıcaklardı. Yavaşça dönüp yatağın ayak ucuna doğru hareket etti. Ayak ucuna ulaştığında yatak demirini kavrayıp uzun oda boyunca gözlerini gezdirdi.

Bu kadar çok yatağı gördüğüne şaşırmıştı, belki de yüzlercesi bir aradaydı; üstelik neredeyse hepsi doluydu. Odayı gözleriyle tararken aklına birden Tüy Adam geldi. Hasta evine geldiği gece Tüy Adam yanındaki yatakta yatıyordu. Şimdi ise o yatakta balmumu gibi yüzü ve kum renkli gür saçları ile bir *wasichu* vardı. Tüy Adam gerçekten orada mıydı? Yoksa rüya mı görmüştü? Ölgün, ifadesiz gözleri düşününce kalbi burkuldu. Evet, Tüy Adam oradaydı. Ve şimdi de ölmüştü. Ama belki de diğer yataklarda Buffalo Bill gösterisinden başka Kızılderililer de vardı. Tekrar heyecanlandı ve bir an Lakota dilinde "Kardeşlerim" diye bağırabileceğini düşündü ama bağırırsa şifa yardımcılarının koşarak geleceğini de biliyordu. Böylece bir yatak demirinden diğerine ilerleyerek koridor boyunca yataklar arasındaki yavaş yolculuğuna başladı. Dinlenmek için her durduğunda, yataklardaki yüzlere göz gezdiriyordu. Bazı yüzler onu büyük bir merakla ve hatta endişeyle izliyorlardı. Son yatağa ulaştığında hüzün dolu kalbi de ayakları kadar ağırlaşmıştı.

Vahşi Batı gösterisinden birinin, mesela tercüman Broncho Billy'nin, birkaç beyaz şefle veya bir iki Oglala arkadaşıyla beraber buraya gelip onu götürebileceğinden duyduğu bu zayıf umut, uçucu ve şüphesiz imkânsız bir rüyaydı. Gösterinin, bir başka yere gitmeden önce bu şehirde sadece sekiz veya dokuz uyku kalacağını biliyordu. Bu uykuların geride kaldığından ve burada terk edildiğinden emindi. Bu düşüncenin ağırlığı ile neredeyse yere yığılır gibi oldu ve Buffalo Bill ile seyahat etmek istemesinin ne kadar aptalca olduğunu düşündü. Yolunu yordamını bildiği Stronghold'da, kırgıbayırda kalmalıydı. Aklına, Attan Düşüren ile beraber canları nereye isterse, özgürce gittikleri güneşli sıcak günler geldi. Her şeyden vazgeçip beyaz adamın kamplarındaki ahşap evlerde yaşayan, azıcık ürünlerini ve bozulmuş etlerini toplayan, beyaz insanın tanrısına tapmayı öğrenen, onların garip dilini konuşmayı öğrenen Kızılderililere gülüp, onlarla dalga geçiyorlardı. Şimdi ise, onlardan biri olup kendi insanlarının köyünde, annesi ve babasıyla küçük kulübelerinde yaşamak için tüm iyi zamanlarından, özgürlüğünden vazgeçebilirdi.

İki gece sonra, Atılgan Geyik yatağında oturdu, dikkat kesilmişti ve daha güçlüydü. Sarı ışığa bakıp anca bir insan şekli seçebildi. Uzun odanın o kısmını o öğleden sonra araştırmıştı ve orada kafesli bir pen-

cerenin bulunduğu daha küçük bir odanın ve sürekli kapalı tuttukları bir kapının olduğunu biliyordu. Burada şifa veren yardımcılar oturup sigara içiyor, konuşuyor ve kâğıtlarını işaretliyorlardı. Bu odadayken çok rahattılar, fakat içeri ne zaman beyaz kanatlı kadınlardan biri girse hemen sessizleşip dikkat kesiliyorlardı. Bu kadınlar *yuwipi*'lere benziyorlardı, ama kulaklarında çelik olan adam ortalıkta olduğu zaman onlar bile itaatkâr oluyorlardı. O gerçek *wicasa wakan*'dı.

Ama *wicasa wakan*, geceleri ortalıkta olmazdı, sadece bir veya iki yardımcı olurdu. Onlar da, hastalardan biri acı veya panik içinde bağırmadıkça, ki bu sıkça olurdu, genelde kafesli odadan dışarı çıkmıyorlardı. Atılgan Geyik bir önceki gece onların her zamanki programlarını anlamak üzere bütün gece uyanık kalmıştı, ama bir programları varmış gibi görünmüyordu, sadece normalin dışında gelişen olaylara cevap veriyorlardı.

Atılgan Geyik o öğleden sonra hasta odasının dışındaki büyük holü de kolaçan etmişti. Tuvalet diğer taraftaydı. Günlerdir ilk defa, eziyetli ve uzun bir sürede kakasını yaptıktan sonra holün sonundaki büyük pencereye doğru bir gezinti yapmıştı. Yardımcılar onu yakalasaydı, kaybolmuş gibi davranacaktı. Ama gözleri, düşman kamptaki bir at hırsızınınki kadar keskindi. Hole açılan kapılar gördü; bazıları kapalı, bazıları ise açıktı. Odalardan biri özellikle ilgisini çekti. Bu uzun, dar bir odaydı, yarı aydınlık bir şekilde tek bir sarı kablo ile aydınlatılıyordu ve asılı giysilerle doluydu.

Hol, pencerenin orada iki zıt yöne ayrılıyordu. Yollardan biri uzundu ve tıpkı geldiği hole benziyordu. Diğeri ise kısaydı ve yerden tavana kadar yükselen kanatlı kapılarla sona eriyordu. Kapılardan her birinde küçük bir pencere vardı. Atılgan Geyik çabuk çabuk kapılara doğru yürüdü. Durup birine dokundu. Kapı hafifçe hareket etti. Atılgan Geyik pencereden baktı.

Büyük bir oda gördü. Bu oda, hasta odasının aksine, uzun olduğu kadar genişti ve yumuşak sandalyeler ve uzun yumuşak koltuklarla doluydu. Birkaç kişi oturmuş; bazıları okuyor, bazıları konuşuyor, bazıları ise sadece ileriye doğru bakıyordu. Sağ tarafta, neredeyse göğüs hizasında uzun, ahşap bir platform gördü. Platformun arkasında eğilmiş, bir şeye bakan iki kafa seçebiliyordu. Kadınlardan hiçbirinin kafasında beyaz kanatlar yoktu, ancak yardımcılardan daha üst bir mertebedeymiş izlenimi veriyorlardı.

Kimse Atılgan Geyik'e hasta evinde bir mahkûm olduğunu söyle-

memişti, ama kadınların kendisini görmeleri halinde yardımcıları çağıracaklarını biliyordu ve karşı koyarsa onu yine yatağa bağlayacaklardı. Hayır, kurnaz olmalı ve fırsatın gelmesini beklemeliydi. Onu tanımayan, ona portakal suyu, sonrasında da kahve veren bu insanlar kaçmaya çalıştığını öğrenirlerse, onun düşmanı haline dönüşebilirlerdi.

Atılgan Geyik tekrar oda boyunca göz gezdirdi ve büyük pencereler, pencerelerin ardında ağaçlar, bir yol ve yolun karşısında da bir bina gördü. Atların çektiği arabalar ve insanların çektiği yüksek tekerlekli arabalar gördü. Garip elbiseli, büyük popolu kadınlar gördü. Daha sonra iki katlı bir omnibüsün geçtiğini gördü ve tercümanlardan birinin ilk önce Paris'te, daha sonra bu şehirde onları nadiren çıkardıkları gezintilerden birinde o ve bazı Kızılderili arkadaşlarının böyle bir arabada yolculuk ettiğini hatırladı. Üstte, açıkta, tehlikelere maruz bir şekilde seyahat etmekten ilk önce nasıl korktuklarını anımsadı. Ama bu yüksek yolcu arabalarına alıştıkça, bir daha içeride seyahat etmemişlerdi. Tüy Adam sürücünün tam arkasında en önde gitmeyi severdi. Büyük atların kokusundan hoşlanıyordu. Uzun şapkası içindeki sürücüyle ilgili şakalar yapar, büyük popolu ve kafalarında tüyler olan kadınlara el sallardı. Diğerlerini neşelendirir, bazen de güzel bir kadına veya et dolu bir arabaya hepsi birden el sallar veya laf atarlardı. Et hiçbir zaman yeterli değildi. Ama genç Kızılderililer yaptıklarını Fransızların şaşkın gözlerinde okumaktan hoşlanıyorlardı.

Atılgan Geyik tekrar odayı inceleme işine döndü ve aniden aradığı şeyi gördü. Ahşap platformdan sonra, odanın uzak ucunda, parke taşlı yola açılan iki büyük cam kapı vardı. Hatta tam da baktığı sırada iki kadın, yaşlı birinin içeriye alınmasına yardım ediyorlardı. Adamın beyaz bir sakalı vardı ve kafasına küçük, siyah bir kep takmıştı. Kadınlardan biri adamın ağzına bir bez dayamıştı.

O gece geç saatlerde, iki erkek yardımcı tekerlekli yataklardan birini iterek karanlık odaya girdiler. Atılgan Geyik'in yatağının yanından geçerken çok sessizdiler. Üç veya dört yatak sonra durup iki yatak arasında durabilecek şekilde platformu çevirdiler. Sonra fısıldaştılar, bir yatak gıcırdadı ve ağır bir şeyin düşmesine benzer bir ses duyuldu. Platform koridorda ters tarafa, sarı ışıklı odaya doğru yuvarlandı.

Atılgan Geyik, beyaz örtülerin altındaki gövdeyi ancak seçebildi. Yardımcılardan şişman olanı zorlukla nefes alıp veriyor ve Fransız di-

linde bir şeyler homurdanıyordu. Diğeri ise uzun ve inceydi ve şişman olanın şikâyetlerini dikkate almadan platformu, üzerine eğilmiş yavaş yavaş, sessizce itiyordu.

Atılgan Geyik bu garip kafilenin sarı odaya doğru ilerleyişini izlerken, tıpkı bir zamanlar ülkesindeki buzlu nehirden kendini çekip çıkartıyormuşçasına tüm vücudunun ürperdiğini hissetti. Son iki uyku boyunca içinde gösteriden birinin gelip onu alacağına veya o iki adamın, Amerikalı ve Fransızın onu büyük suyun ötesine götüreceğine dair yeniden çaresiz bir umut yeşermişti. Ama şimdi gördüğü ceset onu korkutmuştu; tekrar hastalanacağını, bu hasta evinin aslında bir ölü evi olduğunu ve oradan sadece beyaz örtüler içinde, tekerlekli bir platformun üzerinde ayrılabileceğini düşünüyordu.

Zavallı Tüy Adam geldi aklına. Burada tek başına ölmek! Ya *nagi*'sine, ruhuna ne olacaktı? Ruhu öteki tarafa, buranın ötesindeki gerçek dünyaya giden yolu nasıl bulacaktı? Bu arada kendisine ne olacaktı? Kendi *nagi*'si, kendi insanlarından uzakta, gerçek dünyadan uzakta bu topraklar üzerinde huzursuzca koşacaktı. Ölümü bekleyerek burada kalamazdı. Beklemeyecekti. Wakan Tanka'nın yardımıyla evine giden yolu bulacaktı.

Sabahlığını omuzlarına atıp tüylü ayakkabılarını giyerken, birden aklına Vahşi Batı gösterisinin hâlâ büyük suyun bu tarafında olduğu geldi. Bütün kış ve yaz, hatta bir sonraki kış boyunca turnede olacaklardı: Pine Ridge'de onun ismini kâğıdın üzerine çizerken beyaz patronun söylediği buydu. Belki de çok uzakta değillerdi. Belki de onu almaya geleceklerdi. Ama bu hasta evinden ayrılırsa onu nasıl bulacaklardı?

Yatağın kenarına oturdu. Kaburgaları eskisi kadar acımıyordu artık. Umutsuzluk ile umut arasında gidip gelirken derin bir nefes alıp, içini çekti. Annesini, babasını ve küçük kulübelerini anımsadı; sevgili arkadaşı Attan Düşüren'i ve Paha Sapa'da nasıl dolaştıklarını düşündü, onu *hanblechia*'sı için çok iyi hazırlayan Stronghold'daki yaşlı *wicasa wakan*'ı düşündü. Savaş büyüsünü, porsuk pençesinden yapılmış kolyeye artık sahip olmadığını düşünerek ürperdi. Hiç gücü yoktu. Yo, bu doğru değildi. Kendi ölüm şarkısı vardı. Şarkısını doğru zamanda iyi söylerse, kendisinin olmasa bile, ruhunun diğer tarafa ulaşması için bir şans vardı.

Atılgan Geyik ayağa kalktı ve sarı ışıklı odaya doğru baktı. Kararını vermişti. Bu ölüm evinde bir uyku daha kalmayacaktı. Yatakların

arasındaki koridorda sessizce diğer yönde ilerlerken tetikteydi ve hazırlıklıydı.

Giysilerin olduğu odaya giden loş holde çömelerek, kendini kapı girişlerine saklayarak, bakarak ve dinleyerek ilerledi, ama ne bir şey duydu ne de gördü. O ve Attan Düşüren'in altın arayıcılar uyurken gizlice çadırlarına girip silahlarını, bir kutu kurşunu ve iş botlarını çaldıkları geceki gibi kendini şanslı hissetmeye başlamıştı. Atılgan Geyik loş ışıkta gülümsedi, bu onun birçok uykudur ilk gülümseyişiydi. Çaldıkları botları epeyce ilerledikten sonra derin ve dar bir dere çukuruna attıklarını hatırlayarak gülümsedi. Altın arayıcılarının uyanıp botlarını arayacakları düşüncesi onları kahkahalara boğmuştu. Ardından tüfeklerinin de kayıp olduğunu fark edeceklerdi.

Atılgan Geyik, Attan Düşüren'in şu an yanında olmasını diledi. Beraber, kendi ülkelerine giden yolu bulabilirlerdi. Attan Düşüren, Stronghold'a doğru, evlerine giden yolu kolayca bulabilirdi.

Giysi odasının kapısı kapalıydı. Atılgan Geyik'in kalbi bir an için duracak gibi oldu. Beyaz insanların mallarını kilitli tuttuklarını ve düşman olsun olmasınlar birbirlerinden çaldıklarını biliyordu. Az daha yatağına geri dönecekti, ama kapı kolunu tutup çevirdi ve şansın ondan yana olduğunu gördü. Kapı hafif bir gıcırtıyla ardına kadar açıldı. Atılgan Geyik çabucak odadan içeriye süzülüp arkasından kapıyı sıkıca kapattı. Kapının çıkardığı ses kulağına çok gürültülü gelmişti.

Oda zifiri karanlıktı, Atılgan Geyik bir an nefes almadan sadece dinleyerek durdu. *Wasichu*'ların giydiği ayakkabılar çok gürültü çıkardığından çok uzaktan bile duyulabiliyordu. Ancak hiçbir şey duymadı, karanlığa gözlerini dikmiş dururken beyaz adamların sarı tellerin parlamasını nasıl becerdiklerini düşündü. Yan tarafa elini uzattı ve ağır bir giysi yakaladı. Paltolar için kullandıkları eğik tellerden birine asılıydı. Bu bir paltoydu. Atılgan Geyik silkinerek üstündeki sabahlıktan kurtulup paltoyu üzerine geçirdi. Ama omuzları çok dar gelmişti, kolları ise yenlerinden dışarı taşıyordu.

Atılgan Geyik 1.85 boyunda, belki daha da uzun, iri bir adamdı. O ve diğer Oglalalar bu şehirdeki küçük insanların arasında dev gibi gözüküyorlardı. Buradaki insanlar Paris'tekilerden kısa ve daha koyu tenliydi. Buffalo Bill ile çok yer gezmiş olan Sert Ayı, kendini epey bilgili addediyordu ve bu insanların başka bir topraktaki vahşi bir ormandan geldiklerini söylemişti. Paris, New York ve daha önce bulunduğu başka bir şehir olan Londra'daki insanlar gerçek *wasicun*'lardı.

Atılgan Geyik en sonunda üzerine oturur gibi olan bir palto bulmayı başardı; omuzları yeterince genişti, kolları ise sadece biraz kısaydı. Kalın bir paltoydu. Hastalandığı gece arenada havanın ne kadar soğuk olduğunu hatırlayarak paltonun kalın olmasına sevindi.

Odanın arka tarafına ilerledi, ancak artık hiçbir şey görmüyordu. Kapıya geri yürüdü ve bir an dinledikten sonra biraz aralayıp holdeki solgun ışığın içeri girmesine izin verdi. Sonra elini paltolar boyunca sürüyerek bir dizi raf bulana kadar gerilerdi ve burada aradığı diğer şeyleri buldu. Üstüne hemen hemen uyanı bulana kadar dört tane beyaz adam pantolonu denedi. Biraz bol geldiğinden sabahlığın kuşağını alıp beline doladı. *Wasichun*'ların giydiği başka şeyleri -gömlekler ve ayakkabılar- aradı, ama sadece yuvarlak, kenarsız bir şapka bulabildi. Buna çok sevindi, çünkü o anda açık duran uzun saçları, dışarı çıktığında çok dikkat çekebilirdi. Kafasının arkasında saçları siyah bir top haline getirene kadar yumuşak şapkanın içine becerebildiğince tıkıştırdı.

Artık hazırdı. Gömleği yoktu, ama pantolonun içine soktuğu çizgili pijama durumu kurtarıyordu. Ayaklarına gelince, tüylü terliklerle idare etmek zorunda kalacaktı.

Atılgan Geyik'in kaçışı şaşırtıcı derecede kolay oldu. O saatte büyük odada bir çiftten ve bir kadından başka kimse yoktu. Çift pencereden dışarı, karanlık caddeye bakıyordu, kadının ise başı düşmüş uyuyordu. Yanındaki yumuşak koltukta bir sepet duruyordu, elinde ise iki iğne. Atılgan Geyik, Paris'te kadınların kafelerde veya parklarda otururken iki iğne kullanarak kalın giysiler ördüğünü görmüştü.

Yüksek platformun arkasında sadece bir kafa vardı; o da eğilmişti. Platformun arkasında bir yerden bir ışık geliyordu. Atılgan Geyik eğildi ve platformun kenarına sürtünecek kadar yakından geçerek ilerledi. Kokusundan, gördüğü kafanın bir kadın kafası olduğunu anlayabiliyordu. Platformu bir kere geçtikten sonra köşeyi döndü, vücudunu dikleştirdi ve ölüm evinden hızla dışarı, soğuk geceye yürüdü.

Soğuk havayı içine çekerken caddeyi gözleriyle taradı, uzun zamandır ilk defa canı tütün çekti.

II

Atılgan Geyik, ilk özgür gecesini, hasta evinden iki sokak ilerideki caddede, bir ekmek fırınının arkasındaki dar ara sokakta geçirdi. Pişen ekmeğin kokusu onu acıktırınca, o ve birkaç arkadaşının meyve veya çikolata doldurulmuş puf puf ekmekleri almak için Paris'te bunun gibi bir yere gittikleri zamanları hatırlamıştı. *Boulangerie*. Bu tanıyabildiği kelimelerden biriydi. Ve *charcuterie* yağlı et parçaları aldıkları yerdi. *Brasserie* ve *café*. Tercümanlar her zaman şeylerin isimlerini söylüyordu.

Binanın yakınında tahta bir ızgaradan sıcak havanın sokağa çıktığı bir yer buldu. Dikkatli olmalıydı çünkü aralık soğuğuna rağmen açık olan küçük bir kapı vardı. Bir keresinde bir sigaranın kapı aralığından fırlayıp bir yay çizerek küçük, turuncu bir alev halinde taşlı yola indi-

ğini görmüştü. Sigarayı almak için güvenli zamanın geldiğine karar verene kadar sigaranın alevi sönmüştü. Hâlâ geceydi, ama Atılgan Geyik dar sokağın üstünde gökyüzündeki hafif aydınlanmayı görmekten çok sezebiliyordu.

Zannettiği kadar güçlü değildi. Hasta evinden sadece iki sokak ilerlediğinde, kaburgaları öylesine acımıştı ki sanki bir binaya dayanmasa bayılacaktı. Havasızlıktan bayılacağım düşünecek kadar hafif nefes aldığı ve nefesini düzenlemeye çalıştığı sırada *boulangerie*'nin yanındaki sokağı gözetlemişti. Caddeyi geçerken, küçük ekmeklerle dolu tepsiyi cam kutuya taşıyan beyaz kepli bir adam görmüş, o ekmeklerden birini nasıl alabileceğini merak etmişti.

Yanında beyaz adamın parası yoktu. Santimler*. Paris'te geçirdiği iyi günlerde, her zaman santimleri olurdu. Her ne kadar Buffalo Bill parasının çoğunu ailesine gönderdiyse de, iki haftada bir, bir avuç dolusu santimi oluyordu. Hatta, biraz da kâğıt parası. Bunlara Amerika'da papel deniyordu. Burada ise kâğıt para farklı renklerde ve büyüklükteydi ve insanlar ona frank diyordu. Onu ve diğer birkaç Kızılderiliyi tatil günlerinde Paris'in görülecek yerlerini gezmeye götürdüklerinde, Atılgan Geyik'in yanında beş frank vardı. Bir keresinde ahşap zeminli ve taş basamaklı uzun bir evdeki heykel ve resimlere bakmışlar; başka bir sefer bir gösteri evine gidip büyük göğüslü bir kadının tiz ve yüksek sesle şarkı söylemesini dinlemişler; bir diğerindeyse, sıcak bir günde, dua eden birçok kişinin olduğu bir eve gitmişler ve Fransızca ve komik bir şekilde Amerikanca konuşan tercüman, Amerikanca ve Oglala dilinde konuşan Broncho Billy'ye ne olduğunu anlatırken onlar da serin ve loş bir yerde oturmuşlardı. Atılgan Geyik ve diğerleri sabırla dinlemişlerdi, ancak aklında özel bir şey kalmamıştı; sadece kilisenin bakire bir anneye ait olduğunu hatırlıyordu. Beyaz adamların kamplarında kalan ve beyaz adamların tanrısına inanan Çift Gören, onları bir bakirenin anne olabileceğine ve hatta onların kurtarıcısının annesi olduğuna ve babasının da Wakan Tanka'dan çok daha büyük olduğuna inandırmaya çalışmıştı. Kimse ona inanmamıştı, ama parmaklarını kutsal suya sokup göğsünde dört yöne doğru işaret yaptığında onlar da onu taklit etmişlerdi. Tüy Adam kutsal suyun gerçekten de *mni wakan* olup olmadığını anlamak için parmaklarını yalamıştı. Diğerleri de bu şakaya gülmüştü.

Atılgan Geyik gözlerini açtığında ortalık daha aydınlıktı. Uykuya

* Frank'ın yüzde biri. (y.h.n.)

mı daldığının, yoksa sadece düşünmeye mi son verdiğinin farkında değildi. Bulduğu kalın bir kâğıt parçasının üzerinde oturuyordu, ama artık tüm vücudu soğuktan kaskatı kesilmişti. Dayandığı duvar soğuktu ve fırından gelen sıcak hava yeterli değildi. Ekmeğin kokusunu alabiliyordu, bu ağır tatlı koku sabahları güneş ilk vurduğunda çiyle ıslanmış çalılardan yükselen koku kadar yoğundu. Atılgan Geyik, o zaman çadırların arkasına gidip işerken ötleğenlerin sabah melodisini dinlemekten hoşlanırdı. Onların berrak ötüşlerini iyi taklit eder olmuştu. Böyle sabahlarda ıslık çalar ve ötleğenlerden biri ona cevap verirdi. Çalıların çiyini kurutan güneşin yarattığı keskin tatlı koku, onun başını döndürür, kendisine bir hediye daha verdiği için Wakan Tanka'ya teşekkür ederdi.

O zamanlar dokuz veya on kış yaşında bir çocuktu ve halkı kaçak ama özgürdü. Şimdi ise yirmi üç kış yaşındaydı ve beyaz adamın büyük bir şehrinde kaybolmuştu. Bir iki dakika kendine acıdı, ama ekmeğin kokusu karnının guruldamasına neden oluyordu ve bu konuda bir şeyler yapması gerektiğinin farkındaydı.

Daha birkaç gün önce Buffalo Bill'in Vahşi Batı gösterisinin bir parçasıydı ve yepyeni cüzdanında kahve, çikolatalı ekmek, dondurma ve gizlice *mni sha*, yasaklı şarap almasına yetecek bir avuç dolusu santimi vardı. O ve diğerleri, mavi yün tozlukları, renkli gömlek ve Kızılderili örtüleri ile herhangi bir caddede yürüdüklerinde Fransızlar durup onlara bakardı. Bazen tıpkı arenadaki seyirciler gibi alkışlayıp tezahürat yaparlardı, ama Oglalalar kendi dünyalarında tek başlarınaymış gibi yanlarından yürüyüp geçerlerdi. Sadece Tüy Adam gülümseyip el sallardı. O asla vatan hasreti çekmezdi. Pek çok kez kendisiyle ilgilenecek doğru kadını bulduğunda kalacağını söylemişti. Geride hiçbir şey kalmamıştı. Amerikalı patronlar *ikce wikasa*'yı patates ve mısır ekmeye zorluyorlardı. Bu, bizonları gütmeye alışmış bir halk için nasıl bir hayattı böyle?

Artık Tüy Adam ölmüştü. Kadını yoktu, ama gene de burada kalmak zorundaydı. Üstelik *nagi*'si hiçbir zaman önceki insanlarla beraber olmak için evine gidemeyecekti. Atılgan Geyik sırtı boyunca keskin bir ürpertinin dolaştığını hissetti ve ayağa kalkmak zorunda olduğunu anladı. Hareketini tasarlarken, Tüy Adam'ı bulup bulamayacağını merak etti. Paris'te, o ve diğerleri beyaz adamların birbirlerini toprağa gömdükleri büyük bir taş alanı gezmişlerdi. Tüy Adam'ın taşını bulabilirse, tıpkı Stronghold'da *wicasa wakan*'ın birçok kez yaptığı gi-

bi arkadaşının ruhunu özgür bırakmak için belki ona bir tören düzenleyebilirdi. Bu fikir onu kısa bir süre için, o tür alanlarda kaç tane taş olduğunu hatırlayana kadar neşelendirdi.

Atılgan Geyik omuzlarını devirip dizlerini kasarak duvara dayandı. Kaburgalarındaki acıyı hissedemeyecek kadar üşümüştü. Daha önce, hasta evinden kaçtıktan sonra karnını sıkıca saran kumaştan kurtulması gerektiğini düşünmüştü, ama bunu yapmamıştı ve şimdi bu yetersiz kumaş parçasına minnettardı. Ama paltosu iyi ve kalındı. Biraz sonra kendini biraz daha ısınmış hissetti. Paltosunun yakasını çenesinin altına çekti ve yandaki açık kapıdan gelen sarı ışığa doğru baktı. Ekmeğin kokusu güçten düşmesine neden oluyordu. Biraz olsun şansını denemesi gerekiyordu yoksa bütün gün aç dolaşacağını biliyordu.

Tam kapıya doğru bir adım atmıştı ki taşların üzerinde nal sesleri duydu. Duvara yaslanarak gizlendi ve sesin yaklaşmasını dinledi. Sonra da atı gördü. Üzeri örtülmüş kabarık bir yük taşıyan arabayı çekiyordu. Sürücü yerinde dişlerinin arasında bir pipo, dizginler elinde, sıkıca giyinmiş bir adam oturuyordu. Atılgan Geyik arabanın sokak boyunca gözden kayboluşunu izlerken, keskin ve tatsız bir koku aldı. Bu tanıdığı bir kokuydu. Denizin kokusu...

Ama şimdi hava, gelen geçen herkesin onu görebileceği kadar aydınlanmıştı; bu nedenle kapıya doğru ilerledi. Tetikte, korkusuzca, nefesini tuttu. Köşeden kafasını uzatıp çabucak baktığında bir kadının masaya doğru eğilmiş olduğunu gördü. Elleriyle pişmemiş bir ekmeğe uzun bir şekil veriyordu. Sırtını duvara dayarken, gördüğü başka şeyleri düşündü. Duvarda ağır iki siyah ocak, bir lavabo, başka bir masa, üç veya dört uzun sepet vardı. Sonra bir ses duydu, bir erkek sesi. Kadın bir şey söyledi, bir ses ona cevap verdi, sonra ortalık tekrar sessizleşti. Atılgan Geyik tekrar köşeden içeriye göz attı. Gözü sepetlere takıldı. Uzun ekmeklerle dolu üç sepet vardı. Bu ekmeği tanımıştı. Bazen o ve arkadaşları Buffalo Bill'in Bois de Boulogne'daki yerinde büyük yemek çadırlarında yemek yerlerdi ve bu yemeklerde bu uzun ekmekten de olurdu. Bu ekmek hem yumuşak, hem de çıtır çıtırdı ve sabahları *pejuta sapa*'larına batırarak yemek keyifli olurdu.

Kadın orta yaşlı ve ufak tefekti. Kollarını yukarıya doğru sıyırmıştı, ortaya çıkan kolları güçlü ve kaslıydı. Saçlarını beyaz bir başlığın altına sıkıştırmıştı, beyaz bir önlük giyiyordu. Kapının yanındaydı, Atılgan Geyik arkasından gizlice girmeye çalışırsa, kadının onu hemen göreceğini biliyordu. Öylece içeri koşmayı ve gerekirse onu kenara

iterek uzun bir ekmek kapmayı düşündü. Ama içeri giremeyeceğini, girse bile kaçamayacağını biliyordu; yakalayıp onu hasta evine veya daha da korkuncu, kötüleri tuttukları demir eve götürürlerdi.

Tam Atılgan Geyik oradan uzaklaşmayı düşünürken, adamın başka bir yerden seslendiğini duydu. Kadının cevap verdiğini işitti, sesi sinirliydi. Tekrar bir göz attığında kadın, ellerini önlüğüne siliyordu. Sonra omuzları aşağıda, homurdanarak cam dolapların olduğu dükkânın ön tarafına doğru ilerledi. Atılgan Geyik vakit kaybetmedi. İki tane uzun ekmek aldı, paltosunun altına sakladı ve geldiği gibi çabucak uzaklaştı.

Geldiği yolun ters yönünde hızla uzaklaştı, dar sokağın taş yolları ıslak ve pisti. Bina gölgelerinin olduğu yerler karanlıktı, bastığı yerlere dikkat etmesi gerekiyordu, ama ekmeğin sıcaklığını göğsünde hissediyordu. Her an birinin bağırdığını, arkasından koşarak gelen ayak seslerini duyacağını düşündü. Koşamazdı, şimdi bile kaburgaları kısa aralıklarla nefes almasına neden olan keskin bir acıyla doluydu.

Sonunda sokağın öteki ucuna vardı, bir zamanlar kapı girişi olup sonradan tuğlayla kapatılan bir girintiye dalıverdi. Arkasına göz attı. Kimse yoktu. Nefes alıp vermesi olabildiğince normalleşene kadar ayakta kaldı, sonra kalçalarının üzerinde çömelene dek aşağıya kaydı. Oturmak istemiyordu çünkü ayağa kalkması çok zaman alıyordu.

Elini paltosunun içine sokup ekmekten bir parça kopardı ve büyük bir iştahla çiğnedi. Sıcak ve iyiydi, ona annesinin yaptığı ekmekleri hatırlattı. Geri Giden Kadın, ekmek pişirmeyi kendi küçük kulübesindeki demir ocakta öğrenmişti. O ve onun iyi *kola*'sı Attan Düşüren, ailesini ziyaret etmeye gittiklerinde, onlara ekmek pişirirdi. Ekmeği tereyağı ve balla yer, *pejuta sapa* içerlerdi. Annesinin ocağın üzerinde her zaman sıcak tuttuğu bir kap siyah ilacı* olurdu ve kulplu teneke bardaklardan içerlerdi. Tabii eğer etleri varsa, onlara biraz haşlanmış et, şalgam ve patates verirdi. Ağzı bu hoş ekmekle doluyken bile haşlanmış et çekti canı. O ve Attan Düşüren, annesi önlerine ne kadar yemek koyarsa koysun, hepsini bitirirlerdi.

Atılgan Geyik, Buffalo Bill'in adamlarının uzaklara gidecek ve Vahşi Batı gösterisiyle beraber turlayacak genç Oglalaları seçmek üzere Pine Ridge'e geldikleri günü hatırladığında, lokmasını çok daha az istekli ve daha düşünceli çiğnemeye başladı. Babası Bodur, seçimi yapacak adamlara kendilerini göstermek üzere köyün delikanlılarının üç uyku sonra toplanacaklarından öylesine bahsettiğinde Atılgan Geyik,

* Kahve veya Kızılderili dilinde pejuta sapa (ç.n.)

Attan Düşüren ile ailesini ziyarete gelmişti. Çok heyecanlanmışlardı, çünkü gösteri onları büyük suyun ötesindeki yerlere götürecekti. Bu, beyaz adamların geldiği, doğudaki elverişli topraklardı. Bu ülkedeki insanlar hayatlarında hiç Kızılderili görmemişlerdi ve Kızılderililere önemli reisler gibi davranacaklardı. İki yıl önce bir avuç adam suyun ötesindeki başka bir ülkeye gitmişti. Büyükanne İngiltere'yi ve onun erkeğini görmüşlerdi. Bu Büyükanne'nin birçok ülkede birçok çocuğu vardı. Ona kraliçe diyorlardı, erkeği ise bir prensti. Kızılderililer arenanın etrafında posta arabasını kovalarken, prens de gösteri arabasının içine binmişti. Sonra tüm beyaz reisler Kızılderililer tarafından kovalanmak istemişti. Kendi ülkelerinde önemli reisler olabilirlerdi, ama Kızılderiler tarafından kovalanmak isteyen çocuklar gibiydiler. Kızılderililerden biri, Kırmızı Gömlek, bu asil reislerin ellerini bile sıkmıştı. Oglalalara kraliçenin kuzeydeki kutsal çizginin* ötesindeki tüm Kızılderililerin büyükannesi olduğunu söyleyen de oydu. Beyaz adamlar için orasının küçük bir dünya olduğunu söylemişti.

Atılgan Geyik ve Attan Düşüren, bu haberi aldıktan sonra tekrar dağlara döndüler, ama Stronghold'a gitmediler. Onun yerine, küçük bir dere boyunca kamp kurup iki gün boyunca konuştular. İkinci gün yağmur yağdı, çiseleyen soğuk bir ilkbahar yağmuruydu bu. Söğüt ağacının üzerine çadır beziyden yapılmış yer örtülerini örterek küçük bir barınak yaptılar. Ateşin önünde oturup Atılgan Geyik'in annesinin verdiği kuru et ve peksimetleri yediler. Gençtiler ve daha önce hiç ülke dışına çıkmamışlardı. Büyük suyu geçme düşüncesi onları korkutuyordu. Bodur onlara, Kırmızı Gömlek'in anlattığına göre, büyük ateşli bir gemiyle büyük suyu geçmenin birçok uyku sürdüğünü söylemişti. Bazen su çok kızgın oluyordu ve azgın zamanlarında nehrin üzerindeki bir dal parçası gibi gemiyi sallayabiliyordu. Bu, herkesin midesinin bulanıp ölmek istediği zamandı. Kırmızı Gömlek böyle söylüyordu.

Böylesine korkutucu bir olasılığı hafifleten pek çok iyi şey vardı. Bir kere Kızılderililere iyi davranılıyordu, yeterince yemek vardı ve çok ilginç şeyler görüyorlardı, binlerce insanın önünde gösteriş yapabiliyorlardı ve harcayabileceklerinden çok daha fazla beyaz adam parası kazanabiliyorlardı. Patronlar paralarının çoğunu ailelerine gönderiyordu.

Yine de, Atılgan Geyik tereddüt etmişti. Büyük suda ölme düşün-

* Kanada ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki sınıra Kızılderililerin verdiği isim. (ç.n.)

cesi onu dehşete düşürüyordu. Geri gelmeyeceksen böyle bir yolculuk neye yarardı ki?

Ancak Attan Düşüren, Stronghold'daki hayattan usanmıştı. Bazen et az oluyordu. Kırgıbayırda kışlar her zaman çok zorlu geçiyordu. Whirlwind Kampı'ndaki ailesinden uzaklaştığını hissetmeye başlamıştı. Oraya gittiğinde, sanki başka bir kabileden, Stronghold kabilesindenmiş gibi kendini gittikçe daha yabancı hissetmeye başlamıştı. "Şu sürdüğümüz hayatın bize ne yararı var?" demişti Atılgan Geyik'e. "Bundan ne çıkacak? Bir gün yaşlanacağız ve elimizde kötü kışlardan, etsizlik ve kadınsızlık hatıralarından başka hiçbir şey kalmayacak. Bunu istemiyorum."

Atılgan Geyik *kola*'sının böyle konuşmasına şaşırmıştı. Daha önce hiç Stronghold'u terk etmekten bahsetmemişlerdi. Atılgan Geyik'in de buna benzer düşünceleri olduğu doğruydu, ama ailesini her ziyarete gittiğinde, kamplardaki insanların yaşamlarını her gördüğünde, bu düşüncelerinden bir çırpıda vazgeçmişti. "Gitsek bile, geri döndüğümüzde nasıl yaşayacağız? Burada bizi bekleyen ne olacak?"

Attan Düşüren, küçük ateşin yanında kurumakta olan çarıklarına bakmıştı. Sessizlikte, bu kadar uzun dönemli bir endişeyi dile getirdiği için kendisinin ukalalık ettiğini düşündü. Heyecanını bozduğu için arkadaşına acıdı. Ama sonra, Attan Düşüren kafasını kaldırıp, "Ya geri gelmezsek?" dedi. Sırıtıyordu.

Buffalo Bill'in patronlarının suyun ötesindeki ülkedeki gösteriye katılması için Attan Düşüren'i seçmemeleri büyük bir darbeydi. Attan Düşüren'in ismini okumadıkları o anda, Atılgan Geyik ve Attan Düşüren birbirlerine baktıklarında, olanlara inanamamışlardı. Her ikisi de binicilik yarışmalarına katılmıştı ve her ikisi de çok iyiydi, hatta en iyilerdi. Kamplarda yaşayan Kızılderililer sadece iş ve zevk için ata binerlerken, onlar on yıldır durmaksızın ata binmişlerdi. En hızlı atlar onlarındı, diğerleri koyun derisi ve deriden yapılmış eğerlerle ata binerlerken onlar atlara çıplak binmişlerdi. Her ikisi de, yıllardır sadece et ve şalgam yiyerek ve hatta bazen aç kalarak yaşadıkları için ince ve kaslıydı.

Powwow* topraklarında yarışmayı izlemeye gelmiş insanlar onları alkışladılar, kadınlar bağırışıyor, erkekler bağırıyordu. İki arkadaşın ata binişlerinde, beyaz patronlar tarafından dize getirilmediklerini belli eden bir pervasızlık vardı. Kirlenmiş ve hırpalanmış geyik derisi toz-

* Kızılderililerin karar vermek veya tören veya kutlama için yaptıkları toplantı. (y.h.n.)

lukları ve gömlekleri bile eski gelenekleri sürdüren bir hayatı gösteriyordu. Diğer biniciler ise en iyi giysilerini giymişlerdi, boncuklu ve püsküllü deri üstlükleri, mavi keçe tozlukları, basma gömlekleri vardı; hatta bazıları başlıklarına tüm süslerini takmıştı. Yüzlerini ve atlarını boyamışlardı ve önceden çalışılmış bir pervasızlıkla yünden eğerlerinin üzerinde atlarını sürüyorlardı. Atılgan Geyik ve Attan Düşüren birbirlerine bakıp gülümsediler.

Ama yirmi beş tane isim çağrıldığında, Attan Düşüren'in ismi bunların arasında değildi. Bunun üzerine Atılgan Geyik de gitmemeye karar verdi. Arkadaşını kendisiyle beraber Stronghold'a dönmeye ikna edecekti. Oradaki hayat, tüm eksikliklerine rağmen, rezervasyonlarda yaşayan insanların arasında bulunmaktan daha iyiydi.

İki arkadaş Pine Ridge'den ayrıldılar, sonraki birkaç saat boyunca sessizce atlarını sürdüler. Attan Düşüren ondan bir hayli geride kalmıştı ve Atılgan Geyik arada bir hâlâ orada olup olmadığını anlamak için geriye bakıyordu. *Kola*'sının atın üzerinde çökmüş bir şekilde, başı eğik, ne kadar zavallı olduğunu düşünürken görmek onu üzüyordu. Ama bir süre sonra, Atılgan Geyik Attan Düşüren'in atının tırısa kalktığını duydu, biraz sonra arkadaşı onunla yan yana ilerlemeye başlamıştı.

"Düşünüyordum da kardeşim" dedi o tanıdık gülümsemesiyle Attan Düşüren, "Geri dönmeli ve annene ve babana hoşça kal demelisin. Seni uzun bir süre göremeyecekler ve seni berrak bir şekilde hatırlamaları lazım."

Atılgan Geyik arkadaşının gülümsemesine baktı ve dudaklarının, duyduklarına inanamayarak aralandığını hissetti.

"Güneşin geldiği topraklara gitmek üzere büyük suyu geçtiğinde seni özleyecekler."

"Gitmiyorum. Şu anda Stronghold'a gidiyorum."

Attan Düşüren bir an arkadaşına baktı, artık gülümsemiyordu, gülümsemesinin yerini teslimiyetçi bir kararlılık almıştı. "Hayır. Buffalo Bill ile gitmelisin. Seçildin ve gitmezsen kararından şüphe edeceksin ve hüzünleneceksin. Bir uyku sonra veya yedi uyku, veya iki ay, tüm kalbinle gitmiş olmayı dileyeceksin. Stronghold'da olacaksın, ama düşüncelerin o uzak topraklarda olacak. O zaman senin yanında olmaktan hoşlanmayacağım."

"Aklım burada olacak," dedi Atılgan Geyik. Arkadaşının kendisini bu kadar iyi tanıdığını sanması onu kızdırmıştı. Doru atı, göğsüne inen tekmelerin şiddetiyle öne doğru fırladı. Sonra saatlerce sürdürebileceği

bir hızla tırıs gitmeye başladı. İyi Koşucu birçok sefer Atılgan Geyik'i kırgıbayır boyunca bu hızda giderek Stronghold'a götürmüştü.

Ama Attan Düşüren atını hızlandırarak atın boynunun tam arkasından birbirine geçmiş deri üzengileri kavrayıp atın başını çevirdi. Her iki binici de böylece durdu ve birbirlerine baktılar. Hayatlarında ilk defa, ikisinin arasında soğuk bir rüzgâr esti. Atılgan Geyik tam sonradan pişman olacağı bir şey söylemeye başlıyordu ki Attan Düşüren elini kaldırarak onu durdurdu.

Düzlükte iki arkadaş yapayalnızdı. Onların etrafında uzayıp giden tepeler ve bataklıklardan başka hiçbir şey yoktu; ağaç yoktu, kulübe yoktu, hayvan yoktu. Sadece yalnız bir şahin, bir anlığına Atılgan Geyik'in gözüne ufak bir leke gibi ilişerek, onların kuzeyine doğru daireler çizdi, sonra mavi gökyüzünün boşluğunda kayboldu.

"Stronghold'a geri dönmüyorum," dedi uzaklara bakarak Attan Düşüren, sesi yumuşak ama kararlıydı. "Bunu uzun zamandır düşünüyordum. Orada artık işime yarayacak bir şey kalmadı. İlk başta uzun bir süre özgür olmak, iyi vakit geçirmek eğlenceliydi, ama geçen kış, Kar Körlüğü Ayı sırasında, avlanmaya çıkmıştım ve uzaklardaki başka bir dağ çıkıntısının altında avlanan yaşlılardan birini gördüm. Çakal derisinden bir şeyler giymişti ve kafasında kurt kürkünden bir şapka vardı; şapkasının altındaki *sunka wakan*'ı kurumuş ve çökmüştü. Onu böyle görünce düşündüm. Bu gelecekteki bendim. Kardeşim Atılgan Geyik evlenmiş olacak, sıcak bir çadırı ve çocukları olacak ve ben burada dışarıda benim gibi olan diğerleri ile olacağım, kışın üşüyüp açlık çekerek, yazın aylak aylak gezerek." Attan Düşüren artık uzakta batan güneşe bakıyordu. Gözlerini güneşin parlak ışığından korumak için kısmış, sanki söyleyeceğini söylemiş, bir cevap bekler gibi dudaklarını sıkıca kapatmıştı.

Ama Atılgan Geyik nasıl cevap vereceğini bilmiyordu. Bir anda kendine güvenini kaybetti. Atılgan Geyik'in evlenip onun Stronghold'da hayatını boşa harcaması konusunda değil ama, önceki birkaç yılın eğlenceli olmadığı konusunda Attan Düşüren haklıydı. İki *kola* karınlarını etle doyurup kıştan sağ çıkmak konusunda gittikçe daha fazla endişelenir olmuşlardı. Şimdi geri dönerlerse, yakınlarıyla ilişkilerini bir başka kış boyunca yeniden kaybedeceklerdi. Atılgan Geyik de bunu istemiyordu.

"Buffalo Bill ile gidersem sen ne yapacaksın?"

Attan Düşüren'in yüzü aydınlandı, gülümseyişi geri geldi. "Bir ka-

dın bulur, yerleşirim. Whirlwind'de çok kadın var."

"Ama ne yapacaksın? Yani kadını bulduktan sonra? Patates mi ekeceksin?"

Attan Düşüren güldü. "Belki. Kadınıma patates ektireceğim. *Wasichu*'nun patatesi kadınına ektirdiğini söylerler. Erkek şehre gidince başka şeyler ekiyor."

Atılgan Geyik'in atı huzursuzlaştı, otluyor veya etrafta dolanıyor, tüyleri ürpertecek kadar gürültülü pıskırıyordu. İyi Koşucu Stronghold'a dönmek istiyordu. Orada kısraklar vardı.

"En iyisi bu" dedi Attan Düşüren. "Bu beyaz adamların geldikleri toprakları göreceksin. Birçok muhteşem şey göreceksin, para kazanacaksın, eğleneceksin. Ben, ben de burada patates yiyerek şişmanlayacağım ve belki geri döndüğünde bir *winyan*'ım* ve birçok çocuğum olacak."

"Seni çok özleyeceğim. İyi zamanlarımızı özleyeceğim, kardeşim."

"O günler artık geride kaldı Atılgan Geyik. Gözlerimizi izlemeli ve bizi nelerin beklediğini görmeliyiz. Bugün yollarımız ayrılıyor ve bundan çok mutlu değiliz. Geri geldiğinde, her şey değişmiş olacak. Ama biz değişmeyeceğiz. Çok uzun zamandır kardeşiz, çocukluktan beraber çıktık ve hâlâ genciz. Önümüzde bizi bekleyen çok şey var, ama kardeşliğimiz her zaman çok güçlü olacak." Attan Düşüren atını yakınına sürdü ve uzanıp arkadaşını kucakladı. "Beraber yaşlı *tunkashila*** olduğumuzda, bu anı hatırlayıp güleceğiz."

Atılgan Geyik bina girintisinde durup o erken bahar günü arkadaşının Whirlwind Kampı'na doğru uzaklaşmasını seyrederken kendisini nasıl hissettiğini hatırladı. Bu dokuz kış süren kardeşliğin sonu olmuştu ve içinde sanki Attan Düşüren kendi benliğinin yarısını alıp götürmüş gibi büyük bir boşluk hissetmişti.

İki gün sonra, atı İyi Koşucu'yu Nebraska Gordon şehrindeki demir yola doğru binicilerin ve arabaların arasında sürüyordu. Ailesi bir arabanın içinde ona eşlik etmişti. Genç erkekler kendi giysi ve eşya yığınlarını arabalardan boşaltırken, Atılgan Geyik atının dizginlerini babasına uzattı: "O senindir."

Bodur, buna karşılık arabadan bir bohça aldı. Örtüyü açıp uzun boncuklardan yapılmış göğüslüğü çıkarttı. Atılgan Geyik bu göğüslü-

* Kadın. (y.h.n.)

** Büyükbaba. (y.h.n.)

ğü tanınıştı. Oglalalar düzlüklerde özgür yaşarken, babası bunu giyerdi. Yılanların ve Kargaların atlarını aldığında bunu giyiyordu. Törenlerde bunu giyerdi. Kaygan Çayırlık'ta askerlerle savaşırken bunu giyiyordu. Oglalalar Robinson Kalesi'ne teslim olduğunda da üstünde bu vardı.

Amerika'daki ilk tren yolculuğunda bohçayı kucağında tuttuğunu hatırlarken ekmeğinden kalan son lokmayı da ağzına attı. Porsuk büyüsü ve babasının ona verdiği koruyucu yanındaydı ve kendini, gelecekte onu bekleyen şeylere hazır hissetmişti. Ama demir atın ve tahta arabaların istasyondan uzaklaşmasını seyreden annesinin gözlerindeki bakış az da olsa cesaretini kırmıştı. Bu bakışı on iki kış önce daha henüz bir çocukken Oglalalar Robinson Kalesi'ne geldiğinde görmüştü. Ama sonra o barış şarkısı Geri Giden Kadın'a güç vermişti ve tren insana yalnızlık duygusu veren sesini çıkarıp hızlanırken bile, annesi perondaki diğer anne, baba, kardeş ve yaşlılarla beraber kalbe cesaret veren o şarkıyı söylüyordu. Yine de Atılgan Geyik annesinin korku dolu gözlerini aklından çıkaramıyordu. Onun, yaşayan tek çocuğuydu. Geri kalan hayatı boyunca annesine saygısını gösterebilsin diye kendisini eve sağ salim getirmesi için Wakan Tanka'ya dua etti.

Daha sonra, Omaha'dan büyük New York'a gidişteki tren yolculuğunda, büyük suyu daha önce bir kere geçmiş olan Kızılderili lider Sert Ayı, oturup dışarıda akıp giden yeni toprakları seyreden Atılgan Geyik'in yanına geldi. Atılgan Geyik babasının göğüslüğünü hâlâ kucağında taşıyordu.

"*Kola*'n Attan Düşüren," dedi Sert Ayı. "O bizimle beraber olmalıydı Atılgan Geyik. Sertti, ata çok iyi biniyordu. Senin ve arkadaşının yanında kamptaki diğer çocuklar muhallebi çocuğu gibi kalıyordu. Stronghold'daki eski günlerdeki gibi yetiştirmişsiniz kendinizi." Lider vagon boyunca tahta sıraların üzerinde oturan Oglalalara baktı. "Bu çocuklar işe yarayacak ama en iyilerini yanımızda götürmüyoruz."

"Beyaz patronlar niye Attan Düşüren'i almadılar?" Atılgan Geyik oturduğu yerde öne eğildi. "Suyun öte tarafını gidip görmek isteyen oydu."

Sert Ayı eğildi. "Bu patronlar için yeterince Kızılderili değildi."

Atılgan Geyik gözleri faltaşı gibi açılmış halde yukarıya baktı.

"Bu patronlar bir Kızılderilinin nasıl görünmesi gerektiğini bildiklerini düşünüyorlar. Kızılderili uzun ve ince olmalı. Güzel giysileri olmalı. Sadece uzaklara bakmalı ve kafası bulutlardaymış gibi hareket

etmeli. Arkadaşın bu beyaz adamların görüşüne uymuyordu."

Atılgan Geyik pencereden dışarıya baktı ve ağaçlarla çevrili büyük beyaz bir ev gördü. Siyah beyaz ineklerden oluşan bir sürü, yandaki alanda otluyordu. Bu inek türünü daha önce hayatında hiç görmemişti.

Attan Düşüren ne uzun ne de inceydi; kısa ve genişti ve yüzü gece gökyüzündeki tam bir *hanhepi wi* kadar yuvarlaktı. Atılgan Geyik bu kardeş-arkadaşını sevmişti, çünkü o aklı bir karış havadaymış gibi hareket etmiyordu. Bir kar fırtınasına yakalansalar ya da hiçbir şey yemeden iki uyku boyunca at sürmek zorunda kalsalar da yüzünde her zaman bir gülümseme bulunurdu. Sert Ayı'ya, beyaz patronlarına gidip Attan Düşüren'in bu demir yoldaki herkesten daha fazla Kızılderili olduğunu, Whirlwind Kampı'na gitmeden önceki iki uyku öncesine kadar eski Lakota geleneklerine göre yaşadığını anlatmasını söylemek istedi. Ama yapmadı. O anda, neredeyse Attan Düşüren'i ve hayal ettiği yeni yaşamı kıskanıyordu. Stronghold'da, bir eş, huzurlu ve rahat bir hayata sahip olma düşüncesi erişilmez gibi gelmişti. Atılgan Geyik kucağındaki bohçanın varlığını hissetti, dışarıdaki siyah beyaz ineklere baktı. Her ikisinin de süt dolu memeleri olmasına rağmen içlerinden biri diğerinin üzerine çıkmaya çalışıyordu.

Artık gün tamamen aydınlanmıştı, Atılgan Geyik kendini güçsüz hissediyordu. Ekmekle karnını doyurmuş, evi düşünmek onu bir dereceye kadar rahatlatmıştı. Hasta evinden olabileceğince uzaklaşmak dışında planı hakkında fazla düşünmemişti. Yine de bulduğu bu aralığı terk etmekte tereddüt ediyordu. Bu şehri, bu ülkeyi bilmiyordu. Artık burada Lakota dilini bilen kimsenin olmadığını biliyordu. Ama doğru insanları, kahverengi elbise ve siyah elbiseyi bulabilirse, onlar onu Buffalo Bill'e gönderirlerdi. Acıyan kaburgaları dışında iyiydi. Bunu göreceklerdi.

Atılgan Geyik kalan uzun ekmeği dört parçaya bölüp paltosunun ceplerine tıkıştırdıktan sonra sokağa adım attı.

Marsilya büyük bir şehirdi; deniz, tuz ve kış, duman ve sokak köşelerinde kızartılan kestanelerden, lokantalardaki altın *pommes frites*'lere, çayhanelerdeki bol ballı tatlılara kadar yemek kokuyordu. Atılgan Ge-

yik'in boydan boya yürüdüğü büyük cadde, hepsi de at veya öküzlerle çekilen omnibüslerin, arabaların ve yük arabalarının veya mavi gömlek, pantolon giymiş adamlar tarafından itilen, çekilen el arabalarının gürültüsü ile doluydu. Erkekler ve kadınlar cadde kenarlarından yürüyorlardı; erkekler omuzlarında büyük sepetler, kadınlar ise kafalarının üzerinde daha küçük sepetler taşıyorlardı. Caddenin her iki kenarındaki geniş yürüme yolları, buldukları her bir açıklıktan çıkıp gelmiş gibi gözüken insanlarla doluydu. Ortaya çıkıyorlar, yürüyorlar, sonra da gözden kayboluyorlardı. Başkaları ortaya çıkıyordu. Bazıları bir amaçları varmış gibi yürürken, diğerleri öylesine geziniyor, başkaları ise dükkânların vitrinlerine bakmak için duruyordu. Bazıları zengindi; erkekler koyu renkli takım elbiseler, paltolar ve şapkalar, kadınlar ise popo kısmı büyük, siyah elbiseler, mantolar ve tüylü ve yüzlerini kısmen kapatan siyah örümcek ağlı şapkalar giyiyorlardı. Yağmurdan ve güneşten korunmak için şemsiye taşıyorlardı. Diğer yayalar ise fakirdi; yıpranmış paltolar ve düzleşmiş şapkalar, üzerlerine şal attıkları uzun sade elbiseler giyiyor, sade bereler takıyorlardı. Anneleri, çocuklarını ya çekiştirerek sürüklüyor ya da babalar çocukları kucaklarında taşıyordu.

Atılgan Geyik büyük bir pencerenin önünde duran bir grup insan gördü. Konuşuyor, el kol hareketi yapıyor ve çeşitli küçük figürlerden oluşan gruplara işaret ediyorlardı. Bunlardan bazıları hayvan şekilleriydi: inekler, koyunlar ve domuzlar. Atılgan Geyik, Yaralı Diz'e giden yolda domuz yetiştiren aileyi hatırladı. Bu aklına gelmişti, çünkü daha önce hiç bu kadar keskin, ekşi bir koku duyduğunu hatırlamıyordu. Sanki koku arkasından kilometreler boyunca onu takip etmişti.

Penceredeki diğer figürler Atılgan Geyik'in daha önce hiç görmediği giysiler içinde erkek, kadın ve çocuk figürleriydi. Bunlardan bazıları açık, bazıları koyu deriliydi. Koyu derililerden birinin başının çevresine bir örtü sarılmıştı, gözlerinden birinin üzerinde bir siyahlık vardı ve dişlerinin arasında bir bıçak tutuyordu. Bakışı sert ve tehditkârdı. Diğerleri ya üzgün, ya mutlu ya da tutkusuzdu.

Pencerenin ortasında, diğerlerinden farklı gibi duran ve onlardan biraz daha büyükçe bir grup gördü. Üç adam değişik giysilerle ayakta veya dizlerinin üstünde çömelmiş duruyorlardı. Birinin başının çevresine uzun bir kumaş sarılmıştı. Atılgan Geyik bu figürü tanıdı. Paris'teki gösteride, Eyfel Kulesi adını verdikleri demir ağacın ayağında, bu büyük şapkalardan takan gerçek adamlar görmüştü. Atılgan Geyik'in

bir sergideki ağılda gördüğü uzun boyunlu, büyük kamburları olan canavarlara bindikleri daha doğudaki topraklardan geliyorlardı. Bu canavarlar sinirli ve çirkin görünüyorlardı, ancak bir tanesinin sürekli geviş getiren ağzına dokunduğunda nasıl yumuşak ve hoş olduğunu görüp şaşırmıştı.

Çift Gören, Fransızların, Eyfel Kulesi'ni zalim krallardan kurtulduktan sonra beş nesildir devam eden özgürlükleri şerefine inşa ettiklerini söylemişti. Civardaki tüm binalar, çeşmeler ve bahçeler bu onurlandırma töreninin bir parçasıydı. Amerika'nın beyaz insanlarının da benzer bir onurlandırması olduğunu söylemişti. Yıllar önce zalim bir kralı yenmişlerdi. Tüy Adam, tüm kralların zalim olup olmadığını merak ettiğini yüksek sesle dile getirmişti ama Çift Gören buna cevap verememişti. Büyükanne İngiltere'nin nazik olduğunu biliyordu yalnızca. Belki sadece kadın krallar kendi insanlarına karşı iyi oluyorlardı.

Bunları hatırlarken neredeyse gülümsedi Atılgan Geyik; yaşadığı hayattan çok, anılarından keyif almaya başlamıştı. Tekrar vitrine baktı ve belden yukarıları çıplak, büyük kırmızı dudaklı siyah adamları tanıdı. Paris ve New York'ta siyah adam görmüştü, ama onların kırmızı dudakları olduğunu sanmıyordu. Ve koyun. Ve büyük kulakları olan küçük at. Bu büyük kulaklıları ilk önce Paha Sapa'nın altın kamplarında görmüştü, daha sonra ise Vahşi Batı gösterisinde. Bu hayvanlar gösterinin insanları güldüren bölümünde yer alıyorlardı.

Ama gözleri tekrar vitrinin ortasındaki büyük figürlere döndü. Tüm hayvanlar ve adamlar, bir adam, bir kadın ve bir çocuğa bakıyorlardı. Adamın üzerinde kahverengi bir pelerin vardı ve bir taşın üzerinde oturuyordu. Kadın ise uzun mavi bir elbise giymişti, başını ise beyaz bir örtü kapatıyordu. Bebeğe doğru gizli bir gülümseyiş ile bakıyordu. Bebek, tahta bir kutuyu dolduran samanların üzerine yatırılmıştı. Saçları üzerinde yattığı samanlar gibi sarı, çıplak bedeni ise parlak pembeydi. Kollarını ve bacaklarını havaya kaldırmıştı, yüzü ifadesizdi.

Atılgan Geyik, cadde boyunca yürürken cebindeki dört ekmek parçasından birini daha yedi. Gittiği her yerden yemek kokuları duydukça karnı müteradiyen guruldamaya başlamıştı. Uzun ekmek midesini doldurmuştu, ama ekmekten fazlasını istiyordu. *Charcuterie*'deki et parçalarından birini. *Pejuta sapa* ve kat kat çikolatalı ekmeklerden istiyordu.

Dışarıya sıralanmış masalarla dolu, dar bir sokaktan geçti. Büyük bir kalabalık caddeyi doldurmuştu; sadece dar bir geçitten geçerek

merkeze ulaşabileceğini fark etti. Hasta evinde geçirdiği onca günden sonra sağlıklı insanların oluşturduğu bu izdihama neredeyse şükrediyordu. Bütün masaların küçük hayvan ve çeşitli insan figürleri ile kaplı olduğunu fark etti. Bunlardan bazılarının canlı gibi görünmeleri onu şaşırtmıştı. Mavi yüksek yakalı bir ceket ve yuvarlak basık bir şapka giymiş bir polis figürü onu özellikle etkilemişti. Her ne kadar bütün gün gerçeklerinden kaçmışsa da iyice bakmak için durdu. Yanında duran bir çocuk o sarı saçlı pembe bebeklerden birini elinde tutuyordu. Bu bebeğin de ayakları, sanki tekme atıyormuşçasına havaya dikilmişti. Dört kış yaşındaymış gibi duran küçük kız umut dolu bir gülümsemeyle annesine doğru baktı, ama anne parmağını sallayarak birkaç kelime söyledi, kız elindeki figürü masanın üzerine geri koydu. Sonra Atılgan Geyik'e baktı, Atılgan Geyik küçük kızın ağzının şaşkınlıkla açılışını izledi. Kız ona baktıktan sonra dönüp yüzünü annesinin paltosunun kıvrımları arasına gizledi.

Atılgan Geyik birden tüm bu insanlardan ne kadar farklı göründüğünü hatırlayıp gerildi. Her ne kadar hâlâ kasket takıyor olsa da saçlarını kasketin altından görünecek şekilde serbest bırakmıştı. En uzunlarından en az dört el kadar daha uzundu ve paltosunun kısa gelen kolları yüzünden bilekleri ortaya çıkmıştı. Aşağıya doğru baktı ve pantolonun da ayak bileklerini saklayamadığını, ayaklarında ise sadece tüylü terlikler olduğunu gördü. Derisinin, küçük kıza göre ne kadar koyu olduğunu fark etti. Küçük kızın siyah saçları ve koyu renk gözleri vardı, ama yüzü inci çiçeği rengindeydi. Ama Atılgan Geyik'in rengi bir Oglala için bile koyuydu. Çocukken arkadaşlarının çoğu derisinin rengiyle dalga geçerdi. O zamanlar bundan rahatsız olmuş, hatta annesi Geri Giden Kadın bunun onun tam ve gerçek bir *ikce wicasa* olduğu anlamına geldiğini ve onu böyle koyu renkli yaratarak Wakan Tanka'nın onu kayırdığını söyleyene kadar, derisinin koyuluğundan utanmıştı.

Kalabalığın arasında gittikçe sıkışırken insanların kendisine baktıklarını fark etti. Onu saçlarından başlayarak ayaklarına dek yukarıdan aşağıya süzüyorlardı. İki büklüm vücuduyla bastona dayanan yaşlı bir kadın ona yan gözle şöyle bir bakıp masalarda oturanların, Atılgan Geyik'e dönüp bakmasına neden olan bir şeyler söyledi. Bunun, o ve arkadaşlarının Paris'te süslü giysileriyle dolaştıklarında, onlara hayranlık dolu şaşkınlıkla baktıkları zamandan nasıl farklı olduğunu düşündü. Bu şüpheli, düşmanca bakışlardan mümkün olduğu kadar çabuk uzaklaşmak istemesine rağmen, başı yukarıda, bakışları bütün bu

küçük insanların başlarının üzerine sabitlenmiş halde, dikkatle yürüdü.

Atılgan Geyik en sonunda dar sokağın sonundaki caddeye ulaştı. Küçük bir cadde olmasına rağmen, çıktığı sokak kadar da dar değildi. Bir binaya dayanıp derin derin nefes aldı. O sıkışıklıkta kaburgalarına darbe almıştı ve şu anda canı yanıyordu. Gerçek et yemediğinden midesi düğümlenmişti. Kendini hiç olmadığı kadar zavallı hissediyordu ve bu durumdan bir kurtuluş yolu da göremiyordu. Tüm benliğiyle, bedeninden çıkabilmeyi, bu işe yaramayan kabuğu orada bırakmayı ve kendi insanlarının ülkesine uçabilmeyi istedi. Kendi *nagi*'si olacak ve bunun ötesindeki gerçek dünyada diğer Oglalalarla buluşacaktı. Binaya yaslanıp dış dünyadan uzaklaşmak için gözlerini kapadığı o anda, ruhuna ne olacağına aldırmadan ölmekten büyük mutluluk duyacaktı.

Oysa gözlerini açtığında hâlâ oradaydı. Caddenin karşısındaki vitrindeki büyük çam ağacına bakıyordu. Ağacın üzerinde dalları saran kırmızı kurdeleler, iğnelerinde dimdik duran beyaz çubuklar ve dikenli dallarından sarkan küçük figürler ve parlak yuvarlak küreler vardı.

Atılgan Geyik, hâlâ aynı Patlayan Ağaçlar Ayı'nda olduğunu aniden fark ederek neredeyse homurdandı; Buffalo Bill gösterisinin Paris'ten demir yol üstünde bu şehre geldiği gece, gökyüzünde gördüğü *hanhepi wi*, gece güneşi hâlâ gökyüzündeydi. Bu şehre Marsilya dendiğini ve Amerika'dan gelirken geçtikleri suyun yanında olduğunu hatırladı. Ateşli gemi Paris'in kuzeyindeki bir şehre yanaşmıştı. Marsilya, Paris'in güneyindeydi, burası ülkenin bir başka bölgesi olmasına rağmen aynı sulardaydı. Sert Ayı onlara böyle söylemişti. İsteseler Amerika'ya gitmek üzere buradan ateşli bir gemiye binebilirlerdi. Bunları düşünmek, Atılgan Geyik'in keyfini biraz olsun yerine getirdi, Wakan Tanka'nın böyle aksilikler çıkartarak onu deneyip denemediğini merak etti. Büyük Sır bazen bu şekilde işlerdi. Stronghold'daki büyücü insanlar onu dört günlük orucuna hazırlarken böyle söylemişlerdi. İçlerinden en güçlü ve yaşlısı Kuş Kanadı kendilerini buharlı *inipi*'de temizlerlerken, bu dört günlük orucu boyunca birçok şey, birçok korkutucu şey göreceğini, ama gerçek imge için gözlerini açık tutması gerektiğini söylemişti. Onu gördüğünde anlayacaktı. Ve Atılgan Geyik anladı. Porsuk bir gece kendisine geldiğinde, elini uzattı ve porsuk gücünü oraya yerleştirdi. Bütün gece konuştular, porsuk ona şarkı söyleyip onunla beraber tütün içmişti, uyandığındaysa gitmişti. Ama porsuğun gücü elindeydi.

Atılgan Geyik aniden kendisini hem kuruntulu hem de umutlu his-

setti. Eğer bunların hepsi Wakan Tanka'nın planının bir parçası ise, bunları yaşamak zorundaydı. Dikkatli dinlemek ve iyi karar vermek zorundaydı. Hepsinin ötesinde, kendisine yön göstermesi için dua etmeliydi. Porsuk pençesi kolyesi artık yanında değildi, ama hâlâ ölüm şarkısını söyleyebilirdi. Şarkıyı doğru zamanda iyi bir şekilde söyleyebilirse, *nagi*'si eve giden yolu bulabilirdi. Ama suyun bu tarafında da gücü olacak mıydı? Öyle veya böyle bunu zaman gösterecekti.

Dayandığı binadan uzaklaşıp caddenin öbür tarafına geçti. Omuzlarında ve başında bir sıcaklık hissedip kafasını kaldırdı ve caddeye düşen güneş ışınlarını gördü. Bunu Büyük Sır'ın kendisini koruduğunun bir işareti olarak algıladı ve bir an gözlerini *wi*'ye çevirdi. Onun sıcaklığı yüzünü ısıttığında kendisini aynı anda hem güçlü hem de küçücük hissetti. Ve günlerdir ilk defa gerçekten yaşadığını hissetti. Wakan Tanka isteğini ciddiye almasın diye bir daha ölmeyi istemeyecekti.

Caddenin öbür tarafında, tekrar gölgede, süslü ağacı inceledi. Bu ağacı biliyordu. Anne babasını ziyaretlerinden birinde Pine Ridge'deki toplantı evinde ve bir keresinde de Paha Sapa'daki madenci kasabasında görmüştü. O ve Attan Düşüren, orada büyük bir yemek evine gizlice sızmışlar ve onu pencereden görmüşlerdi. Pine Ridge'de ağaç, toplantı evinin bir köşesine yerleştirilmişti ve Oglala çocukları ona kulağa hoş gelen yumuşak şarkılar söylüyorlardı.

Bu, beyaz adamların en kutsal zamanına ait günlerin mevsimiydi ve bu ağaca sanki güneşmiş gibi tapıyorlardı. Beyaz çubuklar akşam yakılıyor ve böylece ağaç canlanıyor ve ışık veriyordu. Atılgan Geyik ara sokakta gördüğü küçük figürlerin bu kutsal günlerle bir ilgisi olduğuna kanaat getirdi. Mavi giysili kadını ve tekme atan sarı saçlı bebeği, büyük şapkalı erkekleri daha önce gördüğünü hayal meyal hatırlıyordu; büyük güçleri olduğunu biliyordu, ama bu kutsal çam ağaçları mevsimiyle nasıl bir ilgileri olduğunu tam bilemiyordu. Polisin ve gözlerinde siyah bir bant olan adamın bununla ne gibi bir ilgisi olduğunu bilmiyordu.

Atılgan Geyik beş uykı boyunca özgür dolaştı. Santimi olmamasına rağmen, çaldığı veya restoranların arkasındaki çöplerden bulduklarıyla karnını doyurmayı becermişti. Birkaç kere, civarda açık hava pazarına rastlamıştı ve iyi yiyeceklerin –sert kara ekmek, kırmızı parlak et, portakal ve yemiş yığınları, zeytin tepsileri ve her renkte, büyüklükte

ve şekilde peynir– kokusunu alarak tezgâhların arasından yürümüştü. Paris'te buna benzer pazarlar görmüştü, o ve diğerleri yeşil etli beyaz fıstıklardan külahlarca almışlardı. Atılgan Geyik peynirleri sevmemişti; bazıları kuruydu, diğerleri kokuyordu ve dişlerine yapışıyordu ve hepsi de ishal olmasına neden olmuştu. Ama kamplarda yaşayan ve beyaz adamın yediklerine alışık Kızılderililer peynirleri bütün bütün yutuyor ve tüm gece boyunca, daha çok sadece kendileri eğlenerek osuruyorlardı.

İlk gün, fazla dikkat çekmiş olmasına rağmen, bir tezgâhın yanından içinde dört elma bulunan bir torba aşırdı. Ve gece bir yemek evinin arkasında üstlerinde hâlâ biraz et kalmış birkaç parça kuş kemiği buldu. Ama bundan sonra genelde bulabildikleri çok azdı; portakal kabukları, lahana yaprakları, bayat ekmek parçaları, üzerinde beyaz adamın sözcüklerinin küçücük yazıldığı bir kâğıt paketin içindeki birkaç parça sünmüş *pommes frites*. İnsanların bakışlarından korktuğu için artık açık hava pazarlarından çalmamaya karar verdi. Geniş bulvarlardan da aynı nedenle uzak durdu.

Yeniden zayıf düşmeye başlamıştı, dinlenmek için daha sık durmak zorunda kalıyordu. Günler güneşli ve ılık geçiyordu, ama geceler soğuktu. Giydiği kalın palto bile, durup uyumaya çalıştığında soğuktan titremesini engellemeye yetmiyordu. Bu nedenle çok az uyuyordu, ama uyuduğunda da rüyasında düzlüklerde henüz bir çocukken yapılan şölenleri görüyordu. Oglalalar o zamanlar gerçek et yerlerdi. Tongue ve Powder nehirleri kenarında, Missouri ve Milk nehirleri boyunca hâlâ bizonlar vardı ve erkekler avdan, yük taşıyan atlarını et ve hayvan postlarıyla doldurarak dönerlerdi. Bizon sırtı, domuz pastırması ve dana pirzolaları, beyin ve ilikler rüyasına giriyordu. Ama ne zaman yemeğe başlayacak olsa, tam annesi ona böğürtlen çorbasını uzatırken uyanıp kendisini bir sokaktaki bir sundurma altında ya da çıplak ağaçlarla dolu bir parkta, çalılıkların altında buluyordu. Sonra kalkıp yürümeye başlıyor, karanlığa doğru bakıp yıldız topluluklarının birçoğunu tanıyordu, ama bunlar gökyüzünde yanlış yerlerde olurlardı.

Dördüncü günde, tanıdık bir bulvara yolu düştü ve birden kalbi hızla atmaya başladı. Şansına inanamıyordu. Güçsüz olduğunu ve ev özlemini bir an için unuttu. O ve birkaç arkadaşı, çevreyi görmeye çıktıkları tek günde, bir omnibüs içinde bu caddeyi geçmişlerdi. Gösteri alanının bu caddeden birkaç kilometre ötede olduğunu biliyordu.

Diğer yöne baktı. Omnibüsün, şimdi uzaktan bile görebildiği baş-

ka bir bulvara döndüğünü biliyordu. Köşedeki kutsal binanın kulelerini tanımıştı. O bulvar onu ateşli gemilerin beklediği büyük suya götürecekti.

Ama arenaya doğru yürümeye başladı. Kaburgaları şu anda iyiydi ve her ne kadar midesindeki yumrunun farkında olsa da, gücü epey yerinde gibiydi. Ve aptalca olduğunu bile bile, arenanın olduğu yerde birinin kaldığını bile umut etti. Belki orası kahverengi giysili Amerikalı'nın yaşadığı yerdi. Belki bazı işçiler hâlâ oradaydı, çadırları ve direkleri söküyorlardı. Atılgan Geyik kararlı adımlarla yürüdü ama açlıktan ve güçsüzlükten başı dönüyordu. Gösterinin orada olacağını, yakında seyircilerin yüksek seslerini ve çığlıklarını duyacağını hayal etmeye başladı. Kendini engelleri aşarak bizonları kovalarken düşledi. Seyirciler olayın heyecanı ve tehlikesi karşısında her zaman heyecanlanırlardı. Ama aslında o kadar da tehlikeli değildi, sonuçta bizon sürüsü küçük ve gençti; çoğu sadece bir veya iki yaşındaydı. Hayvanların hepsi gerçek büyüklüklerine ulaşmış olsalar tehlikeli olabilirdi, o irilik ve hızlarıyla, böylesine dar bir alanda silahsız bir binicinin ve atının işini çabucak bitirirlerdi. Seyirciler arasında olmak bile aynı derecede tehlikeli olabilirdi. Paris'te genç boğalardan biri seyircileri arenadan ayıran engellerin üzerinden tırmanmış ve yardımcılardan biri onu vurmadan önce iki seyirciyi boynuzlamayı başarmıştı.

Şimdiden ikindi olmuştu ve Atılgan Geyik o geceki şanssızlığını hatırlarken merakını çeken bir şeyin farkına varıyordu: Caddede ve mağazalarda tek tük insan vardı, hatta kafeler, lokantalar ve sigara dükkânları bile kapalıydı. Yoldan da çok az araba geçiyordu. Daha bir gün önce, Atılgan Geyik insanların kalabalığından kaçmak için hep ara yollarda dolaşmıştı. Hatta o sabah bile, dükkânlar açıktı ve insanlar güneşin keyfini çıkartarak kafelerden dışarı taşıyorlardı. Issız bir caddede olduğunu, insanların bir nedenden ötürü bu caddenin lanetli olduğuna karar verdiklerini düşündü, ama burayı kesen büyük caddeye geldiğinde, orası da bomboştu.

Atılgan Geyik yoluna devam etti; bir yanısı ona gözlerini dikecek kimse olmadığı için mutluyken, diğer yanısı yalnız olmanın getirdiği korkuyu yaşıyordu. Belki şu anda insanların dışarıda olması kanuna aykırıydı. Belki büyük şehre bir şeyler olmuştu. Ama arada birkaç kişi de görünmüyor değildi; dükkânını kapatan bir dükkân sahibi, bebek arabasını iten bir kadın, köşeyi dönerek kaybolan birkaç genç adam.

Bir iki defa dinlenmek için durduktan sonra, Atılgan Geyik kendisi-

ni yük arabalarının ve atlı arabaların etrafında dönerek bir sürü caddeye dağıldıkları büyük yuvarlak bir meydanda buldu. Rond Point du Prado. Bu ismi biliyordu, çünkü tercüman ona ve diğerlerine, şehir turunda birbirlerinden ayrılmadan önce bu ismi söyletmişti. Kaybolurlarsa, bu ismi bir jandarmaya veya bir şoföre söyleyeceklerdi.

Şimdi ise Rond Point Du Prado sakindi, görünürde sağdaki sokağa giren taksi vardı sadece. Atılgan Geyik yüksek bir ses, bağıran bir kalabalık duymak için dikkatlice dinledi, ama tek duyduğu taksiyi çeken atın dar caddede yankılanan nal sesleri oldu.

Atılgan Geyik, su fışkırtan büyük taş heykelin etrafından dolanarak meydanın karşı tarafına geçti. Diğer tarafta, büyük bir parkın köşesindeki geniş bir cadde boyunca gösterinin kurulduğu yeşilliğin karşısındaki alana ulaşana kadar hızlı hızlı yürüdü.

Orada hiçbir şey bulamadı. Ne bir çadır, ne bir tezgâh, hatta ne de Kızılderililerin köyünün olduğu yerde bir ateş çukuru. Taşınabilir arenanın kurulduğu büyük, binlerce ayakla çiğnenmiş toprağın üzerinde yürüdü. Toprak düzeltilmişti. Üzerinde hiçbir ayak izi yoktu; Kızılderililerin, kovboyların, askerlerin, çobanların, Deadwood sahnesinin, bizonların ve atların bu alanda bir sürü gösteri yaptıklarını anlatan hiçbir iz.

Atılgan Geyik düzeltilmiş toprağın mükemmelliğini bozmak istemediğinden çemberin kenarında durdu ve geniş caddenin ötesindeki büyük parka baktı. Ağaçların arasında, çimen tepeciklerinde in cin top oynuyordu. Kaldırımlar ve yeşillikler hep boştu.

Geriye, Rond Point du Prado'ya baktı ve bazı binalarda, dükkânların üst katlarındaki pencerelerden sarı ışıkların sızdığını gördü. Hava kararıyordu ve bu büyük şehirde bir başka gece daha geçirme fikri onu ürpertti; özellikle herkesin ortalıktan çekildiği bu geceyi. Daha önceki birçok uykuda olduğu gibi tam bir umutsuzluk rüzgârının kalbini sıkıştırdığını hissettiği anda, aklına tren istasyonu geldi. Aptalca bir umuttu, ama sanki aptalca umutlar, ümitsizlik kadar sık geliyordu. Her iki duygunun da ansızın ve sık sık ortaya çıkmasından bitkin düştüğünü fark etti. Herhangi bir düşünce veya duygudan uzak, uyuşmuş olarak caddelerde yürüyene dek umutla umutsuzluk arasında gidip gelmişti.

Ama kendini az da olsa bu olasılığı kovalamak zorunda hissetti. Alanı geçip istasyona giden caddeye doğru ilerlerken tüylü terliklerinin çiyden ıslandığını fark etti. Bu sonuncu duruma neredeyse kendi kendine güldü. Wakan Tanka zavallı çocuğunun sadece aç ve güçsüz

durumundan tatmin olmamışa benziyordu; şimdi de ayaklarını üşütüyordu işte. Büyük Sır'a yalvarmak üzere yukarı, gökyüzüne doğru baktığında bir zamanlar güneşin olduğu yeri, şimdi yağmur bulutlarının kapladığını gördü. Yine de alanın kenarında durup bir merhamet şarkısı söyledi ve tüm kalbiyle Wakan Tanka'ya ona evine, kendi insanlarına giden yolu göstermesi için dua etti. Biraz da yiyecek diledi. Sonra yürümeye devam etti.

Sadece birkaç uyku içinde düştüğü hale inanamıyordu. Çok kısa bir süre önce yine bu caddedeydi; beyaz çizgili siyah yün pantolon, siyah saten gömleğinin üzerinde babasının boncuktan yapılmış göğüslüğü, pirinçten küpeleri ve kol bantları ve saçındaki boncuklarla süslenmiş madalyondan sarkan iki kartal tüyü ile beraber en iyi giysilerini giymişti. Porsuk pençesi kolyesi boynunda, Fransız kadının verdiği kutsal kart göğüs cebindeydi ve yüzünü kendi özel büyü işaretleri ile boyamış ve atının yelesine, tam kulaklarının arkasına üç tüy bağlamıştı. Çok etkileyici göründüğünü biliyordu.

Demir yoldan Rond Point'daki alana yapılan yürüyüşe katılan çoğu Lakota ve genelde Oglala yetmiş Kızılderiliden biriydi. Ve onlar da kovboylar, askerler, sığırtmaçlar, arabalar dolusu geyik ve bizondan oluşan daha büyük bir grubun parçasıydı. Atların üzerinde ilerleyen bir nefesli çalgılar orkestrası bile vardı. Kovboy Orkestrası caddeleri öylesine bir gürültüyle dolduruyordu ki Atılgan Geyik atının başını yukarda ve arkada tutarak onun parke taşlı yolda kaymasına engel olmak zorunda kalmıştı. Yine de, bu kadar büyük bir gösterinin bir parçası olmaktan duyduğu gurura engel olamıyordu. İnsanlar caddenin iki tarafındaki geniş kaldırımlarda omuz omuza bekliyorlardı.

Buffalo Bill, tabii ki grubun en başındaydı. Büyük beyaz atının üzerinde şapkasını sallayarak ve caddenin her iki tarafına eğilip selam vererek ilerliyordu. Oturan Boğa'nın Küçük Keskin Nişan olarak isimlendirdiği Annie Oakley ile kocası ve büyük patronlar onun arkasında yer alıyorlardı. Onlardan sonra da kimi yünlü pantolonlar giymiş kovboylar ve düzgün mavi üniformalarını giymiş askerler ve yukarı kıvrılmış şapkalarıyla çobanlar geliyordu. Son olarak da, patronlar tarafından atanan şef Sert Ayı'nın başlarını çektiği Kızılderililer geliyordu. Paris'teki gösterilerden sonra Atılgan Geyik, Buffalo Bill'den sonra insanların en çok görmek istediklerinin Kızılderililer olduğunu anlamıştı. Onlara kendi dillerinde Peau-Rouge diyorlardı. Kızılderililer geçerken insanlar haykırarak onların koyu, boyalı yüzlerini işaret ediyordu. Bazı kadınlar

onlara çiçek atıyor, Kızılderililer ise bu tür coşkunluk gösterilerini fark ettiklerini belli etmeden geçip gidiyorlardı.

Atılgan Geyik o günü hayatının en uzun günlerinden biri olarak hatırlıyordu. Paris'in güneyindeki büyük bir şehirde yaptıkları gösteriden sonra bütün gece boyunca demir yolda ilerlemişlerdi. İşçiler tüm çadırları, direkleri ve tenteleri indirip, büyük yiyecek çadırındaki tüm yiyecek ve eşyaları paketleyip, jenaratörleri kapatıp lambaları ve dağ, ova, nehir, köy ve kale resimleri çizilmiş kocaman arka perde rulolarını indirdiklerinde gece bir hayli ilerlemişti. Kulübeleri ve yüzlerce yapıyı söktüler ve arabalara yükleyip tren istasyonuna götürdüler. Orada gece boyunca sürecek tren yolculuğu için özel trenin otuz sekiz vagonunu aletler, insanlar ve hayvanlarla doldurdular.

Kızılderililerden bazıları bu durumdan şikâyet ediyordu, çünkü daha önce büyük suyun bu tarafında bulunmuşlardı ve beyaz gösteri sanatçıları ve ekibinin aksine, kendilerinin sıraların daha sert, vagonların daha gürültülü ve rahatsız olduğu üçüncü sınıfta yolculuk edeceklerini biliyorlardı. Atılgan Geyik, Sert Ayı'nın onların arasında olmadığını fark etti. Suyun bu tarafında Fransızlar, Amerikalıların ondan hoşlandığından daha fazla hoşlandıkları ve onu soylu bir lider olarak kabul ettikleri için büyük patronlar şefe iyi davranıyorlardı. Ama patronlar, diğer Kızılderilileri hayvanlar ve aletlerden sonra gelen son vagona koymak konusunda tereddüt etmiyorlardı. Tüy Adam, şakalar yapan *iktome* bile bir sıranın üzerine yatmaya çalışırken homurdanıyordu.

Gösteri ekibi Marsilya'ya gün ışımadan bir saat önce varmış ve tüm vagonlar boşaltılmış ve eşyalar kurulmak üzere alana götürülmüştü. Günün o saatinde bunu seyretmek için gelen insan kalabalığı Atılgan Geyik'i şaşırtmıştı.

O sıralar Atılgan Geyik tecrübeli bir gösteri sanatçısı olmuştu. Gösteri, sadece Amerika'nın New York şehrinde oynanmakla kalmamış, yedi aya yakın da Paris'te sergilenmişti. Büyük şehir insanlarının meraklı hallerine alışmıştı; hem New York hem de Paris'te, Kızılderililerin çadırları arasında dolaşmışlar, kadınların yemek pişirmesini veya dikiş dikmesini veya boncuk işlemesini seyretmişlerdi. Başlarına dikilip çömelmiş göstericilerin domino veya kâğıt oynamalarını izlemişlerdi. Hatta bazıları, sanki annenin yemek pişirmesi veya beşiğinde uyuyan çocuk eğlencenin bir parçasıymış gibi aile çadırlarına kadar girmişlerdi. Sert Ayı, Buffalo Bill ve diğer patronların bu kabalığı onayladıklarını, çünkü bunun insanların Kızılderilileri arenada görme

isteğini artırdığını söylemişti.

Öğle vakti, gösteride yer alanlar geçit törenine başlamak üzere sıralanmışlardı. Soğuk ve gri bir gündü ve diğer Kızılderililer gibi Atılgan Geyik de battaniyesini omzuna atmıştı. Yorgun ve uykusuzdu ve o gün sahneye çıkmayı dört gözle beklediği söylenemezdi.

Ama beyaz atları üzerindeki Kovboy Orkestrası daha önce yüzlerce kez duyduğu "Arkamda Bıraktığım Kız" adını verdikleri şarkıya başlayıp, tören alayı yavaşça ileriye doğru hareket etmeye başladığında, Atılgan Geyik battaniyesini katlayıp atının sırtına koymuştu. Kızılderililer caddede göründüğünde, kalabalık nefesini tutmuş ve alkışlamıştı. Atılgan Geyik, atının istediği kadar sakin durmasını zorlaştıran tanıdık bir heyecanla titremişti. Bununla beraber bunu başarmıştı, çünkü Fransızların Kızılderililerin vakur olmalarını istediklerini biliyordu. Üstelik genç Kızılderililer de tıpkı eski zaman reisleri gibi, herkesin beğeniyle baktığı, alçakgönüllü bir şekilde cesaret, olgunluk ve cömertlik gösteren erkekler olarak, *wichasa yatapika* olarak düşünülmek isterlerdi.

Atılgan Geyik boyalı atını alayın içinde sürerken, elinde olmadan ne kadar şanslı olduğunu düşünmüştü. Stronghold'da soğuk, yalnız bir kış daha geçireceğine veya patates ekip devlet yardımı için el açan zavallı bir rezervasyon Kızılderilisi olacağına, en iyi giysilerini giymiş, güçlü bir atın üzerinde, eski günleri anlatan gösteri ile insanların içine ürpertiler salmaya hazırlanıyordu. Bunların hepsinin sahte olduğunu ve ülkesindeki bazı yaşlıların, genç erkeklerin beyaz adamın yalandan gösterisine katılmak üzere uzağa gitmelerini onaylamadığını elbette biliyordu. Ama kafa derisi yüzme şarkıları söylediği ya da danslarına katıldığı veya savaş dansı yaptığı için artık kendini suçlu hissetmiyordu. Bu Fransızlara eski Kızılderili yaşam tarzlarından bazılarını gösterebildiği için gurur duyuyordu, çünkü onlar Kızılderilileri takdir ediyor ve oldukça cana yakın gözüküyorlardı. Sert Ayı bir zamanlar bir akşam gösterisinden sonra ateşin etrafında otururken ona suyun bu tarafındaki insanların Kızılderililere "nesli tükenecek Amerikalılar" dediğini, yenilen Kızılderililerin yakında ortadan kaybolacağını, bu konuda çok üzgün olduklarını ve Kızılderililerin soyunun tükenmesine yardım etmekten aslında çok mutlu olacak gerçek Amerikalıların tersine, Kızılderililer buharlaşıp uçmadan onları görmek istediklerini söylemişti.

Kısacası Atılgan Geyik şehre zaferle girmiş ve insanlar ona kucak açmıştı. Ama şimdi ona şüpheyle, hatta neredeyse Amerikalılar gibi düşmanlıkla bakıyorlardı.

Ama Atılgan Geyik bu düşünceleri kafasından kovaladı, şu anda Gare du Prado'ya doğru aceleyle yürürken başka hiçbir şey düşünmüyor, az da olsa yüreğinde bir umut taşıyordu.

Daha önce gösteri alayının yürüdüğü boş gösteri alanını geçerken, içindeki umut kırıntısının da kaybolduğunu hissetti. İstasyon, küçük bir penceredeki sarı ışık dışında karanlıktı.

Gare du Prado her birinin önünde geniş bir yükleme peronu olan bir grup uzun tuğla binanın bulunduğu bir yük istasyonuydu. Birçok demiryolu makası vardı ve şimdi bile yan yana bir sürü yük vagonu karanlıkta kıpırtısız duruyordu.

Atılgan Geyik bir yükleme peronunun üzerine atladı ve gürültü çıkarmadan ışıklı pencereye doğru yürüdü. Bir masada oturan koyu renk üniformalı bir adam gördü. Oda küçüktü ve tavandan sarkan sarı bir tel ile aydınlatılıyordu. Adam uzun ekmekten bir parça koparıyordu. Sonra bir tahta üzerindeki peynirden bir parça kesti. Masanın bir köşesinde, küçük bir çam ağacının yanında iki tane koyu kırmızı elma duruyordu. Ağacın üzerine bir çeşit parlak kırmızı ip sarılmıştı. Dallarının ucu, sanki bu küçük odaya kar yağmış gibi beyazdı.

Atılgan Geyik adamın ekmek ve peyniri yiyişini seyrederken camı tıklatmayı düşündü. Ama ne söyleyebilir, ne yapabilirdi? Ayrıca, üniformasına bakılırsa, adam bir çeşit asker olmalıydı. Atılgan Geyik'in hırsız veya düşman olduğunu düşünüp onu öldürmeye çalışabilirdi. Öte yandan, Buffalo Bill'in trenine ne olduğunu biliyor da olabilirdi.

Atılgan Geyik neredeyse camı vurmak üzere elini kaldırıyordu ki hareketinin anlamsızlığı ve muhtemel tehlikesi onu durdurdu. Onun yerine, peronun sonuna doğru yürüdü ve demir yolun karanlıkta kaybolduğu uzaktaki noktaya doğru baktı. Hayal kırıklığından çok içinde pes etmişlik duygusu vardı, çünkü Buffalo Bill'in treninin orada olacağına gerçekten inanmıyordu. Buna inanmadığı için de neredeyse daha iyi hissediyordu kendini.

Tam perondan atlamak üzereydi ki arkasında bir gürültü duydu. Arkasına baktığında açık bir kapıdan sızan büyük sarı bir ışık gördü. Üniformalı adam kapının tam dışında duruyor, bir elinde fener, gökyüzüne bakıyordu. Atılgan Geyik ellerinin ve dizlerinin üzerine çöküp perondan aşağıya doğru kaydı. Atladığı sert cürufla kaplı yer bir buçuk

metre kadar aşağıdaydı. Çömeldikten birkaç saniye sonra kafasını kaldırıp sarı ışığa baktı. Ama kapı tekrar kapandı, görebildiği tek şey küçük pencereydi. Sonra bir küçük ışık halesinin peronda, aşağı yukarı sallanarak kendisinden uzaklaştığını gördü. Karanlıkta, sadece adamın bacaklarını seçebiliyordu.

Atılgan Geyik, ışığın peronun diğer ucunda kaybolmasını bekledi, sonra hiç vakit kaybetmeden perona tırmanıp odaya doğru hızla yürüdü. Kapı kolunu denediğinde kol dönerek açıldı. Arkasından kapıyı kapatarak odanın içine süzüldü. İlk seçebildiği yiyeceklerdi: uzun ekmeğin yarısı, kalın bir kâğıda sarılı peynir ve elmalardan biri. Bunları paltosunun cebine tıkıştırdıktan sonra masanın altındaki çekmeceyi açtı. Bir yazı kalemi ile Vahşi Batı gösterisindeki biletçilerin kullandığının aynısı olan bilet delgisi dışındaki bilmediği küçük nesnelere baktı. Arka tarafa yakın küçük metal kutuyu fark ettiğinde neredeyse çekmeceyi kapatıyordu. Kapağını kaldırdığında kalbi hopladı. Üç gümüş para ve bir avuç santim sarı ışıkta parladı. Atılgan Geyik paraları çabucak cebine boşaltıp önce kutuyu sonra çekmeceyi kapattı. Dönüp gitmek üzereyken gözü bir şemsiye ve askıdan sarkan yün bir kaşkola ilişti. Kaşkolu boynuna sarıp şemsiyeyi ise bir silahmışçasına kavradı. Kapıyı açıp peronu yukarı aşağı gözleriyle taradığında, bir aşağı bir yukarı sallanan fenerden tek bir işaret bile yoktu.

Atılgan Geyik demir yolun bahçesinden uzaklaşırken, gökyüzüne bakıp kendisini bu kadar güzel şeylere doğru götürdüğü için Wakan Tanka'ya teşekkür eden sessiz bir dua etti. Sonra elmasını yedi ve ertesi sabah alacağı çikolatalı ekmeği ve tütünü düşündü.

III

Atılgan Geyik iki dükkân kapısına açılan huni şeklindeki kapalı bir geçitte bir meyve sepetinin üzerine oturup ekmek ve peynirini yedi. Peyniri sevmediğini hatırlayamayacak kadar açtı ama aslında kremsi peynirin keskin tadı midesinde oturan yumruyu gidermişti. Her iki tarafındaki pencereler sıkıca kapatılmıştı, ama pencerelerdeki demir ızgaralardan içeriyi görebiliyordu, içeride yalnızca şapka varmış gibi görünen bir tanesinden içeri baktı. Zengin adamların giydiği uzun ve yuvarlak şapkalar vardı, diğerleri sanki kenarları aşağıya kıvrılmış veya yassı kovboy şapkaları gibi görünüyordu. Pine Ridge Kampı'ndaki erkeklerin çoğu artık böyle şapkalar takıyordu. Yaşlı adamlar boncuklarla ve at kılından yapılmış şapka şeritleri ile süslenmiş siyah şapkalar kullanıyorlardı. Beyaz kutsal adamların ve yardımcılarının verdiği es-

ki *wasichu* giysilerini giyiyor, tüccarlardan aldıkları siyah parlak eşarpları takıyorlardı. Atılgan Geyik, Oglalalar Robinson Kalesi'ne gittiğinde, daha bir sene önce Little Bighorn'da savaşan adamlardan çoğunun bu şekilde giyindiklerini görmüş ve şaşırmıştı. Bu tarzı, çoğu savaşmayı sekiz yıl önce bırakmış beyaz adamın kamplarında yaşayan Kızılderililerden almış gibi görünüyorlardı.

Kamptaki okula hemen hemen bir yıl boyunca gittiğini hatırlamak Atılgan Geyik'i neredeyse afallatmıştı. Uzun sıralardan birine oturup yüzü çilli beyaz kadının, beyaz tebeşirle siyah tahtaya kendi kelimelerini yazışını seyretmişti: Çocuk, Kız, Kedi, Köpek, Balık. Bu yaratıkların renkli resimlerini göstermişti. İnsanlar pembe, kedi sarı, köpek siyah beyazdı. Balıklar ise daha önce hiç görmediği şekilde turuncu ve etliydi. Ama ilgisini en çok kedi çekmişti. Uzun kedi ve kulakları tüylü kedi daha önce görmüştü, ama bunlar vahşi kedilerdi ve çok nadiren görülebilirlerdi. Resimdeki kedi ise küçüktü ve mutlu bir görüntüsü vardı. Kediyi ilk defa tam da orada, kampta görmüştü; ama o soğuktan donmuş kulaklarıyla biraz çelimsizdi, insanlardan ve köpeklerden kaçıyordu. Buna rağmen insanların arasında yaşıyordu.

"Kızılderili" kelimesini hatırladı. Beyaz kadın doğrudan onu ve sonra tahtayı göstermiş ve "Kızılderili" demişti. Tüm çocuklara bu kelimeyi tekrarlatmıştı: "Kızılderili". Sonra tanımadıkları bir adamın resmini göstermişti. Büyük ayak parmakları, geniş kalçaları ve dar omuzları vardı; mavi, yeşil ve sarı tüylerden oluşan bir başlık takmış ve koyu renk, benekli hayvan derisinden bir giysi giymişti. Gözleri büyük ve yuvarlaktı; dudakları ise küçüktü ve büzülmüştü. Beyaz kadın "Kızılderili" dedi.

Atılgan Geyik ve Attan Düşüren diğer öğrencilerden üç yaş büyüktü. Bu utandıkları bir durumdu. Dışarıda bizon diyarında öğrendiklerinin burada onlara hiçbir faydası dokunmuyordu ve küçük sınıf arkadaşları onların sözcükleri yazmalarına, kırmızı elmaları toplayıp çıkarmalarına yardım ediyorlardı. O zaman on üç yaşında olan iki büyük çocuğun iyi oldukları tek alan herhalde resimdi. Kadın onlara renkli çubuklar vermişti, onlar da geride bıraktıkları hayatı anlatan resimler çiziyorlardı: çadırlardan oluşan köyler, at üzerindeki erkekler, bizonlar, dağlar ve ağaçlar. Atılgan Geyik bir seferinde kendisinin, Attan Düşüren'in ve Ciğer'in Little Bighorn'da akik yüzüğünü almak için ölü askerin parmağını kesme sahnesini çizmişti. Kadın onu azarlamış ve resmini yırtmış, sonra da Atılgan Geyik'ten kâğıt parçalarını topla-

yıp sobaya atmasını istemişti. Kadın, askerin parmak boğumunun yüzüğü kaydırarak çıkarmak için çok kalın olduğunu anlayabilecek bile olsa, ona açıklamak için çabalamadı. Onun yerine sessiz kaldı ve Kızıl Çimenlerin Belirme Ayı geldiğinde, o ve Attan Düşüren Stronghold'a doğru yola çıktılar. Bu da beyaz adam eğitiminin sonu olmuştu.

Atılgan Geyik dışarı bakıp, yağmur damlalarının sıçrayışını, cadde üzerindeki bozuk taşlarda gölcükler meydana getirişini seyretti. Geçit kuruydu ve gece daha önceki dört uykudan daha ılıktı. Dükkânların üzerindeki binalardaki kepenkli pencerelere baktı. Çoğundan sarı ışık huzmeleri süzülüyordu; tütsülenmiş et yiyip kendi garip dillerini konuşan, gülen, tütün içip domino oynayan insanları düşledi. Domino oyununu seviyordu. Taşların dokusunu ve şeklini seviyordu ve onları uygun şekilde bir araya getirmekten hoşlanıyordu. Ama poker daha heyecanlıydı. Paris'te o ve gösteriden birkaç kişi her gece, akşamki gösteriden sonra poker ve domino oynuyorlardı. Parasına oynamamaları gerekiyordu, bu nedenle kibrit çöpüyle oynuyorlardı. On kibrit çöpü bir santime karşılık geliyordu. Gece geç saatlerde hesabı kapadıklarında, Kızılderililerden bazıları ceplerindeki tüm santimleri kaybetmiş halde yatağa gidiyorlardı. Bu Atılgan Geyik'in de başına geldiğinde, parasının çoğunu anne ve babasına gönderdikleri için beyaz patronlara minnet duymuştu.

Bir gece, Paris'e gelişlerinden uzun bir süre sonra Atılgan Geyik, Tüy Adam ve üç arkadaşı, arenadan gelen geniş yolun köye girdiği alanın karşısından yüksek sesli bir bağrışma duyduklarında çadırlarının dışındaki fener ışığında poker oynuyorlardı. Bir sürü insan bağırıyor, yola doğru koşuyordu. Atılgan Geyik, Sert Ayı ve karısının çadırlarından çıkıp gürültünün geldiği tarafa yöneldiklerini gördü. Sonra Sert Ayı sıkı bir nara attı.

O ve arkadaşları kibrit çöplerini toplayarak ayağa kalkıp kendilerine doğru yaklaşan bir grup insanı seyrettiler. Buffalo Bill kalabalığın ortasındaydı. Paris'teki zengin erkeklerin geceleri giydiği beyaz sert bir gömlek ve kanatlı küçük kravatı olan süslü siyah giysiden giymişti. Keçi sakalı gömleğinin yanında sarımtrak görünüyordu.

Sert Ayı ve karısı yüzlerinde kocaman bir gülümsemeyle yanında duruyorlardı. Diğer yanında ise, kaba giysiler içinde, safça gülümseyen bir Kızılderili vardı.

"Kara Geyik" diye fısıldadı Tüy Adam. "Bu Kara Geyik."

Atılgan Geyik buna inanamadı. Stronghold'da bile, Kara Geyik ve

üç Oglala'nın, İngiltere Ana'nın yurdunda birkaç sene önce kaybolduğuna dair bir söylenti dolaşıyordu. Gösteri mevsimi sona erdiğinde, diğer göstericilerle beraber Pine Ridge'e geri dönmemişlerdi. Çoğu insan onların ölmüş olduğunu, büyük suyun öte yanında tehlikeli sonlarıyla karşılaştıklarını düşünüyorlardı. Hatta onların ruhunu özgür bırakmak için törenler düzenlenmiş, insanlar eski âdetlere göre yas tutmuşlardı. Yeni bir âdete göre beyaz adamın kutsal evinde de... Pine Ridge'deki, beyaz ve altın renkli cüppelerini giymiş beyaz *pejuta wicasa* kayıp kardeşleri ve oğulları için birçok ciddi laf söylemişti. Geri Giden Kadın bu törenden bahsedip, üstüne üstlük bir de övdüğünde, Atılgan Geyik anne ve babasının siyah cüppelinin söylediklerine inanmaları bir yana, bu kutsal eve girmelerine bile kızmıştı. Stronghold'a geri dönmüş ve böyle sahte bir eve girmeyeceğine dair yemin etmişti.

İşte, Kara Geyik şimdi burada, iki yıl sonra, Buffalo Bill'in kolunda şaşırtıcı derecede zayıf ve acınası görünüyordu. Atılgan Geyik ayrı yerlerde büyüdükleri için kendisinden üç yaş büyük Kara Geyik'i aslında iyi tanımıyordu. Ama onu birçok kış önce bizon topraklarındayken tanımıştı. O zamanlar her ikisi de henüz çocuktu, ama yaşları arasındaki üç yıl fark, kendi yaşıtlarıyla oynadıkları anlamına geliyordu. Kaygan Çayırlık'taki büyük savaş sırasında onun ve arkadaşlarının ölü askerler arasında dolaşıp almaya değer bir şeyler aradıklarını görmüştü. Ama Robinson Kalesi'ne teslim olduktan sonra, Kara Geyik'i pek de fazla görmemişti.

Kampın ortasındaki büyük ateş alevlendirildi ve iki kadın, büyük bir kahve kabı getirerek alevlerin kenarına, taşın üzerine bıraktılar. Biri Buffalo Bill'e bir tabure getirdi, diğerleri battaniyelerinin üzerine oturdular. Ilık bir ilkbahar akşamıydı ve ateşin sıcaklığı kadar arkalarından gelen serin hava da onlara iyi geliyordu. Atılgan Geyik ve diğer genç göstericiler ateşin karşı tarafına oturup Buffalo Bill ve Kara Geyik'i incelemeye koyuldular. Kadınlar reislere kahve dağıttı.

Buffalo Bill, ara sıra Kara Geyik'e bakarak Sert Ayı ile konuştu. Ateşin çevresindeki tüm Kızılderililerin duyabileceği kadar yüksek bir sesi vardı.

Sert Ayı, Kara Geyik'e dönerek "Reisimiz Pahuska ailesine tekrar hoşgeldin, diyor. Bu geçtiğimiz iki yıl boyunca kardeşinin kayıp olması nedeniyle üzgündü. Ama seni bulacağına dair umudunu hiç kaybetmedi. Gençlik günlerinde çok iyi bir izciydi ve senin izini bulacağından kuşku duymuyordu. Ama şimdi bizi bulan sensin gibi görünüyor.

Kampımıza hoşgeldin, Kara Geyik," dedi.

Kara Geyik tekrar ateşin önünde Buffalo Bill ve kendi insanlarıyla oturduğu için büyülenmiş gibiydi. Kendisini buraya getirdiği için Buffalo Bill ve Wakan Tanka'ya şükrederken, oradaki herkesin yüzüne baktı. Ardından, "Pahuska, Kara Geyik'in bir *wichasa yatapika,* hatta belki bir *wicasa wakan* olmaya aday, onurlu bir adam olduğunu bilir. *Wasichu* dünyasında iki yıl yaşadım ve gördüklerimden hoşlanmadım. Erkekler birbirlerini dinlemiyor, kavga ediyorlar, açgözlülükleri daha az şanslı olanlara karşı cömert olmalarına engel oluyor, doğrusu bana birbirlerine kardeş olarak kucak açacak kadar olgun gözükmediler. Bu tecrübeden çok yararlandım, öyle ki ülkeme döndüğümde bu bilgiler insanlarıma doğru yolu göstermemde bana yardım edecek. Pahuska ve erkek ve kız kardeşlerimi görmekten çok mutluyum, ama bu topraklardan sıkıldım ve kalbim yurdumun özlemini çekiyor," dedi.

Sert Ayı bunu Buffalo Bill'e tercüme etti ancak o, Lakota dilinde konuşurlarken konuşmanın özünü anlamış gibiydi. Kara Geyik'e doğru kafasını salladı ve dinlerken "Evet, evet," dedi. Sert Ayı konuşmasını bitirdikten sonra bile kafasını sallamaya devam etti. Daha sonra ara sıra Kara Geyik'e doğru kendi dilinde bir şeyler daha söyledi. İşaret dilini iyi biliyordu ve tüm Kızılderililer onun işaretlerini takip ettiler. Arkadaş, seyahat etmek ve sonra da büyük su ve demir yol işaretini yaptı.

Bu konuşmadan sonra Sert Ayı, Kara Geyik'e "Pahuska seni anlıyor. O da ev özlemi çekiyor. Bu gece büyük soylular ve bu ulusun büyük şefleri ile beraberdi. Onların şarabını içip onların yemeğini yedi, ama bütün bu zaman boyunca North Platte'deki evini ve akrabalarını düşündü. Ama Pahuska da büyük bir adam ve bu Fransızlara *ikce wikasa*'nın ne demek olduğunu öğretmesi lazım. Güçlü motorları ve büyük binaları, ateşli gemileri ve demirden yolları ile çok modern olmuşlar. Bu gece bile, yüz kış önce kendi kralларını öldürüp yönetimi ele aldıktan sonra gösterdikleri gelişmeyle övündüler. Sahip olduklarını yukarıdan görebilmek için büyük demir ağacı inşa ettiler. Kendi insanlarının nereden geldiğini, onların da çok zaman önce *ikce wikasa* olduklarını unuttular; Pahuska, Kara Geyik'in bu insanlara basit yaşamın bilgeliğini öğretmesine yardım edebileceğini düşünüyor."

Kara Geyik iki uyku boyunca kumpanyayla kaldı. Bu süre boyunca, kendisinin ve arkadaşlarının gemiyi kaçırma hikâyesini, sonra da Londra'ya giden demirden yola binene kadar büyük İngiliz şehri Bir-

mingham'daki gezintilerini anlattı. Lakotalardan biri İngilizce konuşabiliyordu ve Meksikalı Joe isminde bir Vahşi Batı gösterisi bulmuştu. Küçük bir gösteriydi, ama Kızılderililere nakit para veriliyordu ve yeterince yemek vardı. Sonunda Paris'e geldiler, sonra bir başka ülkenin şehirlerinde dolaştılar, sonra Paris'e geri döndüler. Bir süre sonra Kara Geyik hastalandı ve gösteriye çıkamamaya başladı. Fransız bir aile onunla ilgilendi, ama neredeyse *nagi*'sini kaybedecek gibi olmasından az önce. Vücudu gerçekten ölmüş, sadece ölülerin görmesine izin verilen birçok rüya görmüştü. Ne gördüğünü söylemedi; sadece eve gittiğini, annesini, babasını ve zavallı *ikce wikasa*'yı gördüğünü ve şimdi kendi haysiyetlerini ve gururlarını tekrar kazanabilmeleri için onlara nasıl yardım etmesi gerektiğini bildiğini söyledi. Bunu nasıl yapacağından bahsetmedi, ama genç erkekler Kara Geyik'in ölüm rüyasının gücünü sorgulamadılar.

İkinci akşam verilen büyük bir şölenden sonra Buffalo Bill ona biraz Amerikan papeli verdi, bir polis onu büyük suyun öte tarafına taşıyacak ateşli gemiye binebileceği yere ulaştıracak demirden yola götürdü. İnsanlar onu kucakladığında biraz mahzunlaştı, ama mutlu görünüyordu. Ölümden sonra eve gitmekten mutluydu.

Atılgan Geyik ayağa kalkıp gerindi. Yağmur artık ince ince yağıyordu. Ateşli gemilerin durduğu limana gidip çevreyi biraz araştırması gerektiğini düşündü. Büyük suyu geçmek için yeterli frangı yoktu tabii ki, ama herhangi birinde Amerikan bayrağı dalgalanıyor mu görmek istiyordu. Karnı artık neredeyse doymuş olduğundan, daha berrak düşünebiliyordu ve diğer ihtimalleri gözden geçirmeye başlamıştı. Bu topraklara geldikleri gemi büyüktü, birçok küçük odası ve hayvanların ve araç gerecin durduğu büyük odaları vardı. Fazla bir yer istemediği takdirde insanın barınabileceği çok sayıda küçük kuytu yer vardı. Kendisine birçok uyku yetecek su ve yiyeceği olması gerekiyordu. Ama geceleri, belki eklemlerini gevşetip rahatlatabilirdi.

Atılgan Geyik New York'tan ayrıldıktan sonraki ilk üç uykuyu hatırladığında yutkundu. Ateşli gemi yukarı fırlayıp gürültüyle geri düşüyor, bir o yana, bir bu yana sallanıp duruyordu; büyük şehir gözden kaybolur kaybolmaz midesi bulanmaya başlamıştı. Karadan uzaklaştıkça, sallantı da artmıştı. Kızılderililer geminin en altındaki odaları paylaşıyorlardı ve sağa sola deli gibi sallanan ip yataklarında yatarken

tüm çatırtı, gıcırtı ve homurtuları duyabiliyorlardı. Odalarda çok fazla Kızılderili vardı ve sağa sola yuvarlanıp ağlayıp kusarak ölüm şarkılarını söylemişlerdi. Atılgan Geyik, şimdi o günlere baktığında, Kaygan Çayırlık'taki savaş ve Robinson Kalesi'ne teslim olmaları da dahil olmak üzere hiç bu kadar korkunç bir şey görmediğini ve böyle bir korku hissetmediğini düşündü.

Ama sonra büyük su sakinleşti, yorgun ve zayıf düşmüş insanlar açık havaya çıktılar; gördükleri tek şey su ve uzanıp giden gökyüzüydü. O anda bir daha toprak anayı göremeyeceklerini düşünüyor ve tüm varlıklarıyla korkuyorlardı, ama hayattaydılar. Beş uyku sonra, gemi Fransa sahilleri boyunca yavaşça ilerleyerek kuzeydeki büyük limana yaklaşıyordu. İnsanlar Wakan Tanka'ya şükranlarını sunan bir şarkı söylüyor ve bir kere daha önlerinde onları bekleyen maceradan dolayı heyecanlanıyorlardı. New York'ta gösteri yapmışlar ve bundan hoşlanmışlardı; yeni insanların önünde hünerlerini göstermek onları coşturmuştu. Ama taş rıhtıma ayak bastıklarında, ayakları bir garip olmuş, başları dönmüş ve kucağını terk ettikleri için *maka ina* onları affetmeden önce bazıları bir süre ayakta beklemiş, bazıları oturmuşlardı.

Atılgan Geyik şu anda büyük suyun ev tarafına onu ulaştıracağını bilse, birkaç ölüme benzer uykuya katlanabileceğini düşünüyordu. Büyük suyu geçmezse hiçbir zaman eve ulaşamazdı ve işin gerçeği buydu. Zor olacaktı, ama Amerikan bayrağı taşıyan bir demir gemi bulursa ve de çubuk et ve ekmek için gereken franklardan biraz daha bulabilirse, bunu yapabilirdi.

Atılgan Geyik'in başının üzerinde tuttuğu şemsiyeye düşen yağmur sesi artık durduğundan şemsiyeyi kapayıp koluna astı. Tüylü terlikleri içinde ayakları ıslaktı ve ayak parmakları soğuktan uyuşmuştu. Ama yine de limana gidebildi; orada daha fazla ışık vardı; büyük direklerin tepesinde yüksek ışıklar ve birkaç insan. Çoğu erkekti ve gruplar halinde yüksek sesle konuşarak, gülerek ve birbirlerinin kafalarına ve sırtlarına vurarak yürüyorlardı. Sarhoş ve mutluydular, ancak Atılgan Geyik onlardan uzak duruyordu, onlar yanından geçerken bazen caddenin diğer tarafına geçiyor ve karanlık bir geçitte bekliyordu.

Başlangıçta, küçük limanda yüzlerce gemiyi görmek cesaretini kırdı. Kimileri büyük, kimileri küçük, çoğu yelkenliydi. Uzun yelken direkleri, yaprakları dökülmüş ağaçlardan oluşan sık bir ormana benzi-

yordu. Paha Sapa'da bile bu kadar garip bir orman görmemişti. Gemiler birbilerine bağlanmıştı, böylece Atılgan Geyik'in seyrettiği adamlardan bazıları iki veya üç tanesinin üzerinden geçtikten sonra kendi teknelerinin güvertesinde gözden kayboluyorlardı.

Yüzlerce gemiyle dolu limana bakarken kafası karışmaya ve eski tanıdık umutsuzluk hissinin geri geldiğini hisetmeye başladı. Aralarında aradığı bayrağı taşıyanı bulmak bir yana, bir tane bile demir gemi görmemişti. Onu yüreklendiren tek şey bu teknelerden birine binmenin ne kadar kolay olduğunu fark etmesiydi.

Taş rıhtımda ileriye, burundaki büyük kuleye doğru yürümeye başladı. Sol tarafında yan yana restoranlar vardı; bazılarının masa ve sandalyeleri çadır bezinden tentelerin altına yığılmıştı. Önlerinden geçtiği çok sayıda restoranın sadece ikisinin ışıkları yanıyordu. Bir tanesi boştu ve sandalyeler ters olarak masaların üzerine konmuş, tek bir *wasichu* yerleri siliyordu. Ama diğerinde tam pencerenin yanında büyük, yuvarlak bir masa vardı. Kalabalık bir insan topluluğu, erkekler ve kadınlar, hatta birkaç çocuk bu masanın etrafında toplanmıştı. Atılgan Geyik, büyük bir parça pişmiş etin beyaz gömlek ve siyah yelek giymiş bir garson tarafından kesildiğini gördü. Patates ve diğer yiyeceklerle dolu tabaklar elden ele geçiriliyordu, Atılgan Geyik ağzının sulandığını hissetti. Masadakilerin kadehlerini masanın ortasına doğru yükselttikten sonra yanındakinin bardağına hafifçe dokundurmalarını seyretti. Bunu iyi dilek için yapıyorlardı. Paris'te bazen Kızılderililer patronlarıyla büyük evlere gitmişler ve kadehlerle dilek dilemenin gerekli olduğunu öğrenmişlerdi. O anda Atılgan Geyik'in canı *mni sha* çekti. Kızılderililerin onu içmemesi gerekiyordu, tıpkı Fransız kadınlarla arkadaşlık kurmamaları gerektiği gibi, ama bazen kampa birkaç şişe gizlice sokmayı başarırlardı. Başlangıçta tercümanları Broncho Bill fazladan kazanacağı birkaç santim karşılığı onlara içki alırdı, ama bir süre sonra Atılgan Geyik ve arkadaşları kendilerinin de bir içki dükkânına girerek şarap alabileceklerini fark etmişlerdi. Dükkân sahipleri Buffalo Bill'in içki içmelerine kızdığını bilmiyordu. Hatta Buffalo Bill, iki Oglala ve bir Brulé'yi çok fazla içtikleri için Amerika'ya geri göndermişti.

Atılgan Geyik, ilk defa kıvrımlı bir demir ile şişenin mantarını çekerek çıkartmaya çalıştığı zamanı hatırlayarak gülümsedi. Nasıl olduysa mantarın sadece üst kısmı çıkmıştı. Kalanını demir açacak ile yakalamaya çalıştığında mantarı daha da derine itmişti. Şişeyi ters çevirdiğinde ise, yarım mantar şişenin dar yerine sıkışıp şişeyi tıkamıştı. Şi-

şeyi defalarca baş aşağı çevirdiğinde hiç şarap dökülmemesi arkadaşlarını çok güldürmüştü. Tüy Adam bu sorunu, Paris'ten aldığı küçük hançeri ile mantarın geri kalanını şişenin içine itip şarabı teneke bir kaba boşaltarak çözmüştü.

Atılgan Geyik pencerenin dışında karanlık bir yerde durarak et tabağının elden ele dolaşmasını izledi. Eti koklayıp, tattığını düşledi. Paha Sapa'da, o ve Attan Düşüren bir geyik öldürdüklerinde bu masadaki kadar büyük bir eti tek başına midesine indirmişti. Ama çoğunlukla tavşan, kirpi ve orman tavuğu, bazen de geyikle besleniyorlardı. Stronghold'da geçirdiği yıllarda büyük hayvanlar gittikçe az bulunur olmuştu. Kışın çoğu zaman tıpkı demir yolu polisinin ekmek peynirini çalmadan önceki gibi aç gezmişti. Attan Düşüren haklıydı. Arkadaşlıkları Stronghold'da neredeyse açlıktan ölecekleri bir başka kışı daha atlatamazdı.

Yağmur durduysa da kuzeybatıdan bir rüzgâr esmeye başlamıştı ve Atılgan Geyik büyük teknelerin uzun direklerine bağlı bez parçalarının direğe vururken çıkardığı sert sesleri duyabiliyordu. Teknelerin çoğunun direklerinin tepesinden uçlarına kadar uzanan beyaz ışık şeritleri sallanarak suyun üzerinde kıpırdayan gölgeler oluşturuyordu. Rüzgâr güçlü esiyordu, ama bulutlar sayesinde Atılgan Geyik üzerine örttüğü kâğıt parçalarının uyandığında beyaz kırağı ile kaplandığını gördüğü yıldızlı gecelerdeki kadar üşümüyordu.

Atılgan Geyik, yemek yiyen aileden kendini zor da olsa ayırdı ve Rond du Prado'dan geldiği büyük caddeden uzaklaşarak rıhtım boyunca ilerledi. O caddeyi nirengi noktası olarak aklında tuttu, ama şimdi tahta gemilere bağlanmış demir bir gemi olup olmadığından emin olmak istiyordu. Wakan Tanka'ya kendisine bir işaret vermesi, Amerikan bayrağını veya onu bu topraklara getiren geminin ismini göstermesi için dua etti. *Persian Monarch*. New York'tan ayrılmadan, devasa gemiye binmeden önce, Broncho Bill öndeki isme işaret etmişti. İran'ın gidecekleri yerin bile çok daha doğusundaki topraklarda olduğunu söylemişti. Oradaki insanlar parlak giysiler giyiyorlardı ve padişahın –insanların nefret etmediği bir çeşit kraldı bu– kendi zevki için bir yerde tuttuğu yüzlerce hoş kadını vardı. Bu kadınlar hiçbir şey yapmadan yatıyor ve bir veya ikisini yanına çağırmasını bekliyorlardı. Kızılderililer, Broncho Bill'in yalanlarına alışkındı ve bu anlattıklarına da inanmamışlardı, ama yine de Kara Ayaklar gibi bazı Kızılderililerin eğer bakabilirlerse dört veya beş karıları olduğu söyleniyordu. Lakota er-

kekleri nadiren iki kadına bakabiliyordu. Belki uyruğu altında bir sürü insan bulunan bir kralın istediği kadar kadını olabilirdi. Tüy Adam gidecekleri yere vardıklarında gemide kalacağını ve bu kadınlara gitmeyi deneyeceğini söyleyerek şakalaşmıştı. Bütün bunlar gemi tuttuğu sırada öleceklerini düşünmeden az önceydi.

Rıhtım boyunca yürürken, gözü rıhtımdan ileriye doğru devam eden bir caddeye kaydı. Durdu ve tekrar baktı. Uzakta iki caddenin birleştiği köşede yumuşak ama parlak sarı bir ışık görüyordu. Çok sayıda küçük insan gördü, hepsi bir yöne yürüyordu. Sarı ışık bu uzaklıktan limanın beyaz ışıklarından daha sıcak görünüyordu. Bu arada rüzgâr Atılgan Geyik'in paltosundan içeri işlemeye başlamıştı; ayakları ise sırılsıklam terliklerinin içinde soğuktan karıncalanıyordu. Birkaç uykudur kafası hep sağlığıyla meşguldu. Hasta evine geri dönmek zorunda kaldığı takdirde, eve gitme şansını kaybedeceğini biliyordu. Üstelik orada daha da hasta olacağı fikri içini kemiriyordu. Ölüm o evi çok sık ziyaret ediyordu ve bir sonraki sefer onu da götüreceğinden emindi.

Büyük, çelik ve cam bir binanın önünden geçti. Bu bina, taş binalardan farklı görünüyordu; bazı pazarlarda gördüğü kuş kafesleri gibi hafif ve açıktı. Rıhtımdaki öbür binalardan ayrı, neredeyse suyun hemen kenarındaydı ve deniz yaratıkları kokuyordu. Ötekiler gibi karanlıktı, ama parlak metallerle kaplanmış görünen sıra sıra uzun masaları yine de seçebiliyordu, burasının kadınların çamaşır yıkadıkları yer olup olmadığını merak etti. Her şey balık kokuyor diye düşündü ve küçük tahta teknelerin bulunduğu bir tekne sığınağının kenarında yürürken midesi kalktı. Teknelerin her birinde çıplak tek bir ağaç vardı ve bu tek ağaç da havanın etkilerine açıktı. Bazıları küçük tahta kafeslerle doluydu; diğerlerinde ise çıplak ağaçlara yandan takılmış, tahta direkten sanki bir çadır gibi sarkan bezlerin altında yığın halinde düğümlenmiş halatlar vardı. Atılgan Geyik bunların balık ve pazarda gördüğü sert kabuklu yaratıkları yakalamak için kullanıldıklarını biliyordu. Buradaki insanların yedikleri bu şeyler Lakotaları şaşırtmış ve iğrendirmişti. Özellikle de eriyerek gidiyormuş gibi görünen o ince, çok bacaklı şey. Tüy Adam bununla ilgili ayıp bir şey söylediğinde herkes gülmüştü. Ama yine de dehşete düşmüşlerdi.

Bu arada Atılgan Geyik kendini üç dört katlı binaların çevrelediği parke taşlı bir alanda buldu. Bir ucunda iki kuleli büyük bir kutsal ev vardı. Kulelerden birinde çan çalıyordu ve bu çanı bir süredir duyduğunu fark etti. Ancak çanın sesini bastıran ve Atılgan Geyik'in bir ka-

pı aralığına saklanmasına neden olan, meydandaki yüzlerce insanın çıkardığı uğultuydu. Bazılarının ellerinde sıcak, sarı alevli meşaleler vardı. Ortada, bir sürü adam mavi beyaz ipek bir elbise giymiş bir kadını taşıyorlardı. Kadının başının üzerinde altın sarısı bir hale asılı duruyordu ve altın sarısı bir sandalyeye oturtulmuştu; ilk başta Atılgan Geyik onun gerçek bir kadın olduğunu sandı, ama kadın kıpırdamıyordu. Ellerini kavuşturmuş, el ayaları ve parmakları birbirlerine bastırılmıştı; onun birkaç uyku önce o küçük caddede gördüğü kutsal heykellerden biri olduğunu anladı. Bu Fransızlar ona büyük saygı gösteriyor ve onu merdivenlerden yukarı kutsal eve doğru götürüyorlardı. Etrafına bakınarak kahverengi elbiseler içindeki adamı ve tekme atan bebeği ve kafalarına parlak kumaşlar sarılı adamları aradı. Belki de İran'dan geliyorlardı; belki de Broncho Billy haklıydı; belki de bu şehir *Persian Monarch*'ın geldiği yerdi. Sadece bir an için, İran'da olabileceğini düşündü. Ama bu şehir Paris'ten sadece bir tren yolculuğu mesafesi uzaktaydı ve bu insanlar tıpkı diğer Fransızlar gibi giyinmişlerdi. Ne parlak giysileri, ne de başlarının üzerinde büyük kumaşlar vardı. Pek çok kadınıyla padişah da yoktu.

Atılgan Geyik alayın yavaşça kutsal evin merdivenlerini çıkışını izledi ve o zaman insanların seslerinin yüksek değil, daha çok sürekli olduğunu anladı. Aynı anda aynı şeyleri söylüyorlarmış gibi görünüyorlardı, bu arada da heykel ile ortasında kırmızı bir ateş ile altın sarısı haç taşıyan kırmızı elbiseli bir adamın etrafında toplanıyorlardı. Alay merdivenlerden yukarı çıktıkça, Atılgan Geyik altın renkli cüppeler ve uzun sert şapkalarıyla liderlerinin kutsal olduğunu anlıyordu. İçlerinden biri kalabalığın üzerinde yavaşça salladığı bir sopa tutuyordu. İkisi duman yaratan ve insanların başlarını aşağı yukarı sallayıp tıpkı o gün Paris'teki kutsal evin karanlık odasında yaptıkları gibi sağ ellerini vücutları üzerinde hareket ettirmelerine neden olan iki demir kutuyu sallıyorlardı.

İnsanlar altın sarısı adamların peşinden büyük eve girdiler ve kapılar kapandı. Çan durdu ve aniden ortalık o akşamüstü ve sonrasında olduğu gibi sessizleşti. Sarı meşaleler de gitmişti; ıslak kaldırımlara sadece direklerdeki ışıkların soğuk beyaz hareleri yansıyordu.

Atılgan Geyik beyaz insanların Patlayan Ağaçlar Ayı'nda yaptıkları bu törenin ne tür bir tören olduğunu merak etti. Kutsal olduğunu biliyordu; belki *wiwanyag wachipi* kadar kutsaldı. Ama Güneşe Bakma Dansı havanın sıcak olduğu ve güneşin yıllık yolculuğunda insanlara

yüzünü en fazla gösterdiği zaman olan Kırmızı Kirazlar Ayı'nda gerçekleştirilirdi.

Artık insanlarının Güneş Dansı'nı yapması, tıpkı Lakota dilinde konuşmaları gibi yasaktı. Ama Pine Ridge'deki birçok insan güneş dansına katılmak için Stronghold'a gelirdi. Beyazlar oradaki Kızılderililere karışmazlardı. Bu sayede en kutsal törenlerini eski yöntemlerle gerçekleştirmekte serbesttiler.

Porsuğun kendisini ziyaret edip ona büyüsünü verdiği kıştan bir kış sonra, on yedi kış yaşındayken *wagachun*'un önünde bedenini feda etmişti. Kutsal ağacın önünde dans ederken göğsüne inen kırbaçların acısı dayanılır gibi değildi ve kendini insanların önünde utandıracağından emindi, ama tam çığlık atacakken, acısı sona ermiş ve başka bir dünyaya geçmişti. Sanki dans ederken ve kartal kemiği ıslığını öttürürken kendini seyrediyor ve aynı zamanda Büyük Sır'a giriyor, orada rüzgâr, güneş ve ay altında atalarını ve büyük bizon sürülerini görüyordu. Bu dünyada çok sayıda kutsal varlık gördü ve onun gerçek dünya olduğunu anladı. Davulun sesini duyuyor ve onun her şeyin tek bir vücut olduğu *can gleska*'nın kalbinin sesi olduğunu biliyordu. Dans ederken, ayaklarında davulun vuruşlarını, kendi ıslığının tiz sesini duyabiliyor ve karanlığın kendisini içine çektiğini hissediyordu. Daha sonra, *pejuta wicasa*'nın terleme çadırında, her zaman geleneksel şekilde yaşamaya, sadece Lakota törenlerine katılmaya, *wasichu*'ların kutsal törenlerinden kaçınmaya ve onları yok saymaya yemin etti. Bu yemini becerebildiği kadar tutmuştu.

Ama şu anda beyaz adamın törenlerinden birine şahit olmuş ve onların kutsal evlerine girebilmeyi ve daha fazlasını görebilmeyi istediğini fark etmişti. Bu insanlarla içeride, sıcak ve kutsal bir yerde olmak istiyordu. Ama girdiği anda insanların ona gözlerini dikeceğini veya belki de onlardan biri olmadığı için onu dışarı atacaklarını biliyordu. Daha da kötüsü onun bir düşman olduğunu düşünebilirlerdi.

Atılgan Geyik içine kapandı; *wasichu*'lar kutsal odada kendi kutsal kadınları ve altın renkli liderleri ile beraberken soğuk karanlıktaki kendi yalnızlığını düşündü ve ıslak taşların üzerinde boğuk bir ses çıkartan yavaş, ölçülü adımları fark etmedi. Adımları duymuş olsaydı, karanlığa daha çok çekilebilir veya köşeyi dönüp limana doğru kararlı bir şekilde yürüyebilirdi.

Ama dalgın bir anında yakalandı ve arkasındaki sesi duyduğunda

olduğu yerde sıçradı. "*Pardon, monsieur.*" Ses ona yönelmişti, bu nedenle arkasına döndü.

Adam dizlerinin altına kadar inen parlak koyu renkli bir pelerin ve küçük, üstü düz, önünde siperliği ve ensesi ile kulaklarını kapatan kumaş parçaları olan bir şapka giymişti. Soruya benzeyen bir başka şey daha söyledi. Atılgan Geyik, adamın pelerininin altından görünen ceketin gümüş düğmelerine baktı. Nafile omuzlarını silkti ve adamın uzun bir sopa taşıdığını gördü. Daha önce Paris'in ve hatta Marsilya'nın sokaklarını arşınlayan benzerlerini çok gördüğü için bu adamın bir *akecita* olduğunu anladı. Geçmiş uykular boyunca onların gözüne gözükmemeyi başarmıştı, ama şu anda onlardan biri tarafından farkında olmadan yakalanmak onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Tekrar omuzlarını silkti ve yine polisin yüzüne bakmaktan kaçındı. Ama bu arada adamı tartmış ve polisin bu şehrin insanlarına göre daha uzun olduğunu, ama yine de kendisinden yarım baş kısa kaldığını fark etmişti. Aynı zamanda kendisinden daha inceydi ve sopasını tutan elin eklem yerleri belirgin ve beyazdı. Atılgan Geyik adamı döndürerek boynunu veya burnunu kırabileceği hızlı bir hareketle alaşağı edebileceğini düşündü. Stronghold'daki yaşlı adamlardan daha önce düşmanla çok savaşmış biri, ona ve Attan Düşüren'e, onu köşeye sıkıştırdığını düşünen bir düşmana karşı bu hareketi nasıl kullandığını öğretmişti.

Ama Atılgan Geyik *akecita* konuşmaya devam ederken adamın düğmelerine bakmaya devam ederek öylece durdu. Ses gittikçe yükseldi ve hızlandı, hafifçe daha tehditkâr oldu ve Atılgan Geyik vücudunun polisin ilk hareketini beklerken gerginleştiğini hissetti.

Hayatı boyunca üç veya dört kavgaya karışmıştı, bunlardan sadece biri beyaz bir adamlaydı; bir madenci onu kendi kulübesinden yiyecek çalarken yakalamıştı. Madenciyi yere devirmiş ve kafasına yarı dolu kahve kabıyla vurmuş, sonra da kaçmıştı. O ve Attan Düşüren bu olaya gülmüşler, ama sonra Atılgan Geyik madencinin kafa derisini yüzmüş olmayı dilemişti. Oysa o sırada sadece kaçmayı düşündüğünden bu aklına gelmemişti. Ne var ki, düşmanın kafa derisini yüzmekten şeref duyulmuyordu artık. Artık gerçek düşman yoktu. Elinde kafa derisiyle birinin kampa girdiği ve insanların bunun şerefine onur şarkısı söylediği eski günler geride kalmıştı. Artık beyaz adamların kamplarında yaşayan halk buna kızıyor ve beyaz adamların alacağı intikamdan korkuyorlardı.

Atılgan Geyik, gerginliğin vücudunu terk ettiğini hissetti. İnsanla-

rının büyük suyun ötesinde olduğu gibi, onun da bu ülkede hiçbir gücü olmadığının farkındaydı. Porsuk büyüsünün ona burada yardım etmeyeceğini biliyordu. Elinde kalan tek şey ölüm şarkısıydı ve şarkıyı söyleme vakti henüz gelmemişti.

Polis onu kollarından yakalayıp meydandan ayrılan bir sokağa doğru iteledi.

Atılgan Geyik, pek çok odalı bir yerin küçük bir odasında tek bir sarı telin altında uzun bir süre oturdu. Sert bir sandalyenin üzerinde oturuyordu. Paltosunun düğmeleri boğazına kadar iliklenmiş, beresi ise kafasının tepesinde tüneyecek şekilde geri itilmişti. Uzun saçları paltosunun yakalarının üstünden omuzlarına dökülüyordu, gözleri kısık ve ifadesizdi.

Polisler ikili üçlü gruplar halinde ona bakmaya geldiler, ona işaret ederek kendi aralarında bir şeyler söyledikten sonra oradan ayrılıyorlardı. Hiçbiri onunla konuşmadı; içlerinden yalnızca biri ona tütün ve kâğıt ikram edecek kadar cesur davrandı. Atılgan Geyik sunulanları aldı, bir sigara sardı, sonra uzatılan ateşle sigarayı yakıp adama bir baş işareti yaptı; adam omuzlarını silkip giderken, neredeyse gülümsüyordu. Bir dakika sonra, odasının dışındaki koridordan bağırma ve kahkaha seslerini duyabiliyordu.

Sigara içerken üzeri düzgün yerleştirilmiş kâğıt yığınları ve yazı aletleri dolu bir kavanoz bulunan önündeki masaya baktı. Masanın arkasındaki duvarda tek omzundan bir kuşak geçen koyu renkli bir elbise giymiş beyaz sakallı bir adamın fotoğrafını gördü ve bunun polislerin patronu olduğunu düşündü. Köşedeki bir direkte asılı üç renkli bayrağı inceledi. Fransa'nın bayrağı olduğunu biliyordu. Buffalo Bill'in her günkü gösterisine başlarken yaptıkları büyük giriş sırasında, askerler Amerikan bayrağıyla beraber bu bayrağı da taşıyorlardı. Kumpanya arenanın çevresinde birkaç tur attıktan sonra, Kovboy Orkestrası iki ülkenin ulusal marşlarını çalar, seyirciler ayağa kalkıp ellerini kalplerinin üzerlerine koyardı. Atılgan Geyik bu şarkıları gittikçe sevmeye başlamıştı, çünkü şarkılardan sonra seyirciler tezahürat yapıp ellerini çırpardı. Sonra Vahşi Batı gösterisi için hazır olurlardı. Kızılderililer de onları karşılamaya... Üzerlerinde sadece peştamal, çarık ve başlıklarıyla bizonları kovalarlar, sonra Deadwood sahnesi gelirdi; bir göçmenin kulübesini yakma girişimini, bir kafa derisi dansı takip eder ve

Kaygan Çayırlık'ta Yedinci Atlı Süvarisi'ne hücum ederlerdi. Buffalo Bill Kızılderililerin ellerinden *wasichu*'ları yani yerleşimcileri, kadınları ve çocukları, posta arabasında seyahat eden insanları hep kurtarırdı ama uzun bıçaklıları kurtaramazdı. Her seferinde Buffalo Bill onlara yetişemeden ölmüş olurlardı. Ve ölü insanlar sahnesine gelindiğinde, şapkasını çıkartıp başını eğer, atı da onu takip ederdi. O zamana kadar savaşçılar uzayıp giden tepeler ve ağaçlıklı bir nehrin kenarındaki çok sayıda evin resmedildiği uzun arka perdenin arkasına geçmiş olurlardı. Seyircilerden saklanırlar, sigara ve su içerek birbirleriyle şakalaşırlardı.

Paris iyiydi. Bazen hava çok sıcak olurdu, ama kadınlar çok güzeldi ve her zaman çok fazla heyecan vardı. Stronghold'un huzur dolu inzivasına duyduğu birkaç özlem nöbetinin dışında Atılgan Geyik bu deneyimin her anından hoşlanmıştı. Beyaz adamların kamplarında yaşayan Kızılderililerden bazılarını tanıma ve arkadaş olma fırsatını da bulmuştu; o kadar da güçsüz görünmüyorlardı. Ve her gün ata bindikten sonra, dört nala giden bir atın üzerinde de neredeyse Atılgan Geyik kadar iyi oturabiliyorlardı. Buna rağmen Atılgan Geyik kendini gösterebilmek için tüm fırsatları değerlendiriyordu; bizonlara çıplak eliyle dokunuyor, "vurulduktan" sonra attan düşme hareketini daha bir gayretli yapıyor, askerlerle yüz yüze dövüşte daha gerçekçi oynuyordu. Yaptığı işten gurur duyuyordu, bazen çok fazla; Tüy Adam'ın başı çektiği diğerleri acımasızca onunla dalga geçiyorlardı, derisinin koyu rengi yüzünden ona zenci Kızılderili diyorlar veya yaşlı bir boğa gibi kırgı-bayırda yaşadığı için onu buruşuk *tatanka* diye çağırıyorlardı. Ona eşek şakaları yapıyor, geceliğinin içine kaşındıran otlardan koyuyor veya etle iyi giden etkisi güçlü tozu *pejuta sapa*'sına atıyorlardı.

Atılgan Geyik bu şakalar aklına geldiğinde bir an gülümsedi, ama nerede olduğu gerçeği anında onu kendine getirdi. Oturduğu sandalye ve masa dışında, bir başka sandalye ve köşede çok çekmeceli uzun bir kutu daha vardı. Cam küresi içindeki sarı tek tel ve koridora bakan pencere odaya sert bir ışık saçıyordu, ama odanın köşeleri karanlıktı. Neredeyse hiç kıpırdamadan bu sandalyede iki saat boyunca oturmuştu, ama şimdi çişi gelmişti. Geldiğinden beri onu buraya getiren *akecita*'yı görmemişti.

İçtiği tütün başını döndürmüştü ve saatlerdir bir şey yemediği için midesi gurulduyordu. Gözlerini kapadı ve tekrar kendisini Paris'te düşledi ve köyde Kızılderililere bakmaya gelen genç kadını gördü. İlk

seferinde büyük poposu olmayan, beline doğru daralan, neredeyse parlak bir deriye benzer, uzun, metal grisi bir elbise giymişti. Zayıftı ve küçük göğüsleri sıkı kumaşın düzgünlüğünü çok az bozabiliyordu. Yaşlı bir adam ve kendi yaşlarında bir başka adamla beraber gelmişti. İlk başta Atılgan Geyik ona pek dikkat etmedi. Kızılderililere bakmak için köye birçok insan, birçok güzel kadın gelirdi. Bu kadınla ilgili ilginç herhangi bir şey varsa o da şapkasıydı veya daha çok şapkayı çevreleyen çok parlak, yeşil, mavi ve sarı tüylerdi. Sanki başını kendi kanadının altına sıkıştırmış, garip güzellikteki bir ördek, kadının kafasının üzerinde uyuyordu. Atılgan Geyik gözlerini şapkaya dikti, sonra yüzüne baktı ve bu kadar temiz ve sade bir yüzün çevresinde yukarı toplanmış parlak kırmızı renkli saçlar onu biraz şaşırttı. Dudakları soluktu ve gözleri de Paha Sapa'daki rüzgâr mağaralarındaki buz yeşiliydi. Ona bir süre baktı ve ona bakmanın hoş olduğuna karar verdi. Sonra domino oynamaya devam etti.

Genç kadın ertesi gün, tam öğleden sonraki gösteriden önce geri geldi. Atılgan Geyik kostümlere bakan adamın verdiği ve büyük giriş ve dans sahnelerinde giydiği güderi pantolonunu ve uzun başlığını giymek üzere beş kişiyle paylaştığı çadırına girmek üzereydi. Genç kadın, onun çadırıyla Sert Ayı'nın çadırı arasındaki eski toprak yolda durup ona bakıyordu. Her ne kadar, diğer Kızılderililer gibi, *wasichu*'ların gözlerine bakmaktan hoşlanmasa da, ona doğrudan baktı; temiz yüzüne, sonra da buz yeşili gözlerine. Kız ona gülümsediğinde kalbi yerinden hopladı ve eğilerek çadırına girdi. Bir yandan kafasındaki tüylere çekidüzen vererek dışarı çıkarken, kız çoktan gitmişti.

Ondan sonra bir kere daha, dört uyku sonra geldi kız. Atılgan Geyik zamanı sayıyordu, çünkü diğer Fransız kadınların sadece meraktan kaynaklanan ilgisinden fazla gibi görünen bu ilgiden hoşlandığını fark etmişti. Kendisine bakışı hoşuna gitmişti, daha sonra kafasında pek çok kez canlandırdığı gülümseyişi de. Üç uyku boyunca siyah saten gömleğini giymiş, pirinç kol ve bilek bantlarını, babasının göğüslüğünü ve bir poker oyununda İp Kesmeyen'den aldığı gümüş küpeleri takmıştı. Saçlarını özenli bir şekilde samur derisi ve kırmızı iplikle örmüştü. Sonra da tekrar görürse, ilgilenmediğini gösterecek farklı pozlar takınarak onu beklemişti.

Dördüncü uykuda kızın gelmeyeceğine karar verdiğinden, basma gömlek, dizleri bollaşmış beyaz adam pantolonu ve siyah bir yelek giymişti. Örgülü saçlarının uçlarını deri parçalarıyla bağlamıştı. O gün ba-

sık, nemli ve sıcak hava Atılgan Geyik'in tekrar açık düzlüklere çıkmak istemesine neden oldu. Yorulmuştu ve genç kemikleri ata binmekten ve Paris'e geldiği üç aydan beri yaptığı yalancı dövüşlerden sızlıyordu.

Tüy Adam ile domino oynuyordu. Tam gündüz gösterisinden sonraydı ve o gün *wasichu*'ların evlerine gidip dinlendikleri ve uzun yemekler yedikleri gün olduğundan akşam gösteri olmayacaktı. Gösteridekilerden çoğu Broncho Billy ile beraber etrafı görmek için şehre gidecekti. Ne kadar yorgun olsa da, Broncho Billy'nin bol bol Amerikan eti var diye anlattığı lokantada, büyük bir yemeği dört gözle bekliyordu.

Bir sonraki hamlesini hesaplarken, elini ve yüzünü kapayan bir gölgeyi görmekten çok hissetti. Oyunu izlemeye gelen diğer Kızılderililerden biri olduğunu düşündü, ama gölgeyi düşürenin yakınlığına karşı hafif bir kızgınlıkla yukarı baktığında, beyaz sade yuvarlak bir başlığın altından kendisine bakmakta olan genç kadının temiz yüzünü gördü.

Çabucak ayağa kalktı; ağrıyan kemikleriyle ilgili düşünceleri o anda geçmişte kalmıştı, kız istemeden arkaya doğru bir adım atıp bir sözcük olmadığını anladığı bir ses çıkardı. Ondan bir baş daha uzundu ve kız onun cüssesinden korkmuş gibiydi. Bunu anlayana kadar geçen sürede kız kendine geldi ve öne doğru bir adım atarak elini uzattı. Parmaksız beyaz dantel bir eldivenin içinde küçük bir eldi. Tırnakları küçük ve parlaktı, derisinde, parmak boğumlarında bile çizgi yoktu. Atılgan Geyik bu soluk elle ne yapması gerektiğini bilmiyordu. Erkeklerin kadınların ellerini öptüklerini veya eli tutarak eğildiklerini görmüştü. Her iki hareket de fazla gösterişli gözüküyordu, erkeklerin yaptığı şekilde onunla el sıkışmak da istemedi, böylece beyaz şapkasına bakarak parmak uçlarını kendi koyu renkli eliyle okşadı.

Kız elini geri çekip tam göğsünün üzerinde elbisesine dokundu ve "*Je m'appelle Sandrine. C'est mon nom*,"* dedi Atılgan Geyik dudaklarına baktı, yabani gül rengindeydi. Kız "*Sandrine*" dedi. "*Moi*".**

Sonra Atılgan Geyik, arkasında Tüy Adam'ın sesini duydu. "Sanırım bu onun adı, Sandrine. Şimdi sen de ona kendi adını söylemelisin. Amerikan dilinde."

Sandrine ismindeki genç kadına baktı ve kendi göğsüne dokunup, "Atılgan Geyik" dedi.

* Adım Sandrine. Bu benim ismim. (y.h.n.)
** Ben. (y.h.n.)

Kız, "Atılgan Geyik" diyerek tekrarladı. Kız söylediğinde, isminin ilk kısmı yumuşak ve akıcıydı, ama Geyik kesin ve vurguluydu. Daha önce isminin böyle söylendiğini hiç duymamıştı. "Sandrine" dedi onu işaret ederek. Sonra yumruğunu göğsünün üzerine koydu. "Atılgan Geyik." Öğle sonrası sıcağında Tüy Adam'ın gürültülü kahkahasının çınladığını duydu.

Atılgan Geyik, gözlerini açtığında hâlâ yukarıda parlayan ışığın olduğu küçük odadaydı. Susamış ve acıkmıştı ve işemesi gerekiyordu. Karanlıktan önce durduğu çeşmeden bu yana hiçbir şey içmemişti. Geçitte oturup ekmek peynir yediğinden beri çok zaman geçmişti. Paltosunun iki alt düğmesini açtı, bacak bacak üstüne attı ve soğuk ışıktan kaçınmak için tekrar gözlerini kapadı.

Sandrine onu kampın arkasındaki büyük yapraklı ve sert, yeşil gövdeli uzun ağaçlardan oluşan havadar bir ormana götürmüştü. Ağaçların arasında çalılar büyümüştü, ama çalıların arasından ve etrafından dolaşan çakıllı yollar vardı. Ortasında bir ada olan bir göle gitmişlerdi. Adada, iri bir kayaya oyulmuş bir mağara görmüştü. Daha önce birçok kere bu göle gelmişti; gösterideki Kızılderililer, çoğu zaman çocuklar onları takip ettiği halde, meraklı beyaz insanlardan uzaklaşarak sigara içmek, ekmek ve çubuk et yemek için buraya yürürlerdi. Genç erkeklerin çimenin kokusunu duyup, gölün duru yüzeyine bakarken çekinmeden evden konuştukları yerdi burası. Ormanın nispeten huzuru onlara evlerinin sessiz topraklarını, açık ovalarını, nehir diplerini ve Paha Sapa'nın çamlarını hatırlatırdı. Sıklıkla bir saat sigara içip konuşurlardı, sonra da aralarına bir sessizlik düşer, her biri kendince evini hatırlar, sıla özlemi çekerdi. Ama kampa gösteri için giyinmek üzere döndüklerinde, kendi kendileriyle dalga geçerler, birbirleriyle şakalaşıp belki de güreşirlerdi ve tüm bu süre boyunca o geceki gösteri boyalarını süründükleri gibi cesaretlerini de kuşanırlardı. Muhteşem giriş için arenaya girer girmez, her şeye hazır haysiyetli birer genç savaşçıydılar.

Sandrine ve Atılgan Geyik gölün köşesinde çimenlikte oturmuş; adaya bakmışlardı, ama arada bir gözleri birbirine doğru kaymıştı. Sandrine yerden küçük bir taş alıp Atılgan Geyik'e baktı ve "*Caillou*" dedi. Taşı iki parmağının arasında tutup kelimeyi tekrarladı. Sonra avucunun içine bırakarak taşı ona verdi. "*Inyan*" dedi Atılgan Geyik. Kız da "*Inyan*" dedi ve her ikisi de gülümsedi. Bir *wasichu*'ya canaya-

kın hissettiğini hatırladığı ilk andı bu. Puslu mavi gökyüzüne bakıp "*Ciel*" dedi. Atılgan Geyik ise "*Mahpiya*" dedi.

Nesneleri –at, köpek, toprak, su– isimlendirerek, ancak nadiren birbirlerinin gözlerinin içine bakarak keyifli bir saat geçirdiler. Kız ona baktığında Atılgan Geyik mağaraya bakıyordu. Atılgan Geyik kıza kaçamak bir bakış fırlattığında, kız da parmakları arasındaki çimenlere bakıyordu.

En sonunda kız ayağa kalkıp çiçek desenli elbisesinin arkasını silkeledi. Atılgan Geyik onu seyrederken ilk gördüğümden, dar metal renkli elbiseli ve çok renkli bir ördeğe benzeyen şapkalı sert görünüşlü kadından farklı bir kadın bu, diye düşündü. Bunu daha çok sevmişti. Akşam ve gece boyunca burada kalabilmelerini diledi. Sessiz durduklarında bile sanki tek *cante*'li, tek ruhlu iki insanmış gibi kendini rahat hissetmişti. Daha önce bir kadınla beraberken hiç böyle hissetmemişti. Aslında Stronghold'daki yalnız yaşayan ve bir şişe kutsal su için bacaklarını açan deli kadın dışında bir kadınla beraber olmamıştı. Ona sadece iki sefer *mni wakan* götürebilmişti; bu iki sefer dışında bir kadının içine hiç girmemişti.

İstemeyerek ayağa kalktı ve Sandrine'in çantasının içinde bir şeyler aramasını seyretti. Çantadan gelen tıkırtıları, şıkırtıları dinledi ve kendi kendine bu kadını o çılgın kadını istediği gibi istemediğini söyledi. Bu hoş ormanda sıcak bir öğleden sonra onunla beraber olmak yeterliydi. Çalıların arkasında küçük bir erkek ördeği seyretti ve Buffalo Bill gösterisi seçmelerine katılıp katılmamaya karar vermeye çalışırken, Attan Düşüren'le yaptıkları konuşmayı hatırladı. *Kola*'sına gösteriler bitip geri döndükten sonra ne yapacaklarını sorduğunda, Attan Düşüren o kışkırtıcı gülümsemesiyle, "Ya geri dönmezsek?" demişti.

Atılgan Geyik o zaman geri dönmeme fikrini aptalca bulmuştu, ama şimdi çantasıyla meşgul Sandrine'in kızıl kahverengi saçlarına bakarken, inanılmaz gelen şeyi düşündü ve bu onu korkuttuğu kadar heyecanlandırdı da. Bu mümkün olabilir miydi? Sandrine burada, kendi ülkesinde onunla ilgilenir miydi? Aptalca, diye düşündü, bunu düşünmek aptalca....

Sandrine çantasını karıştırırken kendi kendine mırıldanıyordu. Aniden keyifli bir çığlık attı, elinde küçük kare bir kâğıt parçası tutuyordu. Kâğıda bir süre baktıktan sonra kâğıdı öptü ve Atılgan Geyik'e uzattı. Kâğıt parlak ve kalındı. Baktığında kırmızı bir cüppe içinde sakallı bir adamın resmini gördü. Altına beyaz bir elbise giymişti ve be-

yaz elbisenin üstünde bir kalp vardı. Kalbin üstünden bir haç çıkıyordu ve etrafında örülmüş dikenlerle dolu bir zincir vardı. Kalbinden kan damlıyordu.

Hiçbir şey anlamadığını belirten bir ifadeyle Sandrine'e baktı. Kızın gözleri ise yeşil ve duyduğu bir tür hazdan dolayı ıslaktı. "*Jésus*"* dedi. Sonra kartı ondan alıp arkasını çevirdi. Arkası beyaz adamın düzgün, birbirine geçmiş yazısı ile doluydu. Kız uzun uzun, kendisinin anlamadığı bir şeyler söyledi, ama kelimelerinin yüreğinden geldiğini biliyordu ve azıcık utandığını hissetti. Kartı Atılgan Geyik'in avucuna koyup kendi küçük elleriyle erkeğin parmaklarını resmin üzerine kıvırdı. Ellerine bakarak bir süre durdular, sonra Sandrine "*Adieu, Atılgan Geyik - mon ami,*"** dedi ve gösteri alanına ve Paris'e doğru giden yolda yürüdü. Bu onu son görüşüydü.

Ama Atılgan Geyik kanlı kalbi olan adamın resmini sakladı. Onu yanında, ya yeleğinin cebinde ya da güderi pantolonu ile gösteri yaparken kemerine iliştirdiği bir deri yende taşıdı. Resmi anlamamıştı, ama ona bunu ruhunu ısıtan kadın Sandrine vermişti ve bu da tıpkı porsuk pençesi kolyesi gibi her zaman yanında taşıması gereken kızın *nagi*'sinin bir parçası olmuştu.

Atılgan Geyik'in düşünceleri gürültülü bir ayak sesiyle kesildi, kafasını kaldırıp baktığında odaya üç adamın girdiğini gördü. İki tanesi *akecita* üniformaları giymişti, ama asıl üçüncüsü onun gözlerini yuvalarından fırlattı. Bu Kahverengi Elbise'ydi! Amerikalı. Ama şimdi *wasichu*'ların özel günlerde giydikleri kanatlı beyaz bir kravat takılı siyah bir elbise giymişti. Kafasında ise dar siperliği yukarı kalkmış siyah yuvarlak bir şapka vardı. Sadece, ağzının köşelerinde yukarı kıvrılan bıyığı onu hasta evinde gördüğündeki gibiydi.

"Atılgan Geyik. Merhaba, dostum." Kahverengi Elbise elini uzattı, Atılgan Geyik de kendisininkini yukarı kaldırdı. Adam, Kızılderili'nin gevşek elini yukarı aşağı sallayıp gülümsedi, ama Atılgan Geyik'in ne kadar zayıf ve süzülmüş olduğunu görmek onu çok şaşırtmıştı. Avurtları sert ışıkta neredeyse kapkaraydı. Ceketinin yakasında çavuş şeritleri olan genç polise dönüp "Bu zavallı adama yiyecek bir şey verdiniz mi?" diye sordu. Sadece iki yıldır Marsilya'da Amerikan konsolos yar-

* İsa. (y.h.n.)
** Hoşça kal Atılgan Geyik - dostum. (y.h.n.)

dımcısı olmasına rağmen Franklin Bell'in Fransızcası idare ederdi. Kızgındı. Noel akşamıydı – veya geçmiş Noel akşamı – ve jandarma gelip bir Amerikalı'nın, bir Peau-Rouge'un tutuklandığı haberini verdiğinde, son misafirleri de kapıdan çıkıyordu.

Ötekinin, daha yaşlıca olanının ceketinde çok sayıda şerit ve üç madalya vardı. Ufak tefek, düzgün bir adamdı. Seyrek gri saçlarını ortadan ayırıp her iki taraftan arkaya doğru taramıştı. Bıyığı sivri burnunun altında şaşırtıcı kahverengi bir çalı gibiydi. Bu adam Chef de Police Guy Vaugirard'dı ve torunlarıyla keyifli bir Noel akşamından sonra böylesine önemsiz bir mesele için geceyarısı uyandırılmış olmasına son derecede kızgındı. Çabuk ve sert sert çavuşla konuştu, çavuş ayaklarını birbirine çarpıp hızla oradan ayrıldı. Adamlar, çavuşun hızla uzaklaşırken koridorda çıkardığı ayak seslerini dinlediler. Sonra, ön masadaki biriyle ciddi şekilde emreder bir tonda konuştuğunu duydular.

"Bu adam neden burada tutuluyor?" Bell'in sesi hâlâ tatsız, ama dikkatliydi. Vaugirard'ın polis şefi olduğunu biliyordu, felaketle sonuçlanan Prusya Savaşı'nın çok önemli bir kahramanı ve Üçüncü Cumhuriyet'in muhafazakârlarının gözdelerindendi. Ama Bell, bir Amerikalı'nın tutuklanmış olmasına son derece sinirlenmişti; ayrıca Atılgan Geyik hastaneyi terk etmeden önce Buffalo Bill gösterisiyle temasa geçmek için daha fazla gayret göstermediği için biraz suçluluk da duyuyordu. Barcelona'ya telgraf çekmek için üç gün beklemişti; Marsilyalı bir sabun üreticisi ile Amerikalı bir dağıtımcı arasındaki anlaşmazlığı çözmek o an için daha önemliydi, ama bu arada, kumpanya gemiyle Roma'ya doğru yola çıkmıştı. Üstelik Atılgan Geyik hastaneden kaçmış ve kayıplara karışmıştı. Grip olmuş ve iki kırık kaburga kemiği yüzünden hasta yatan Atılgan Geyik'in, kaçak olduğu bu dört gün boyunca böylesine izini kaybettirebilmesine şaşırmıştı. Polisin ilk fırsatta onu yakalamış olması ise onu şaşırtmamıştı. Ama şimdi Atılgan Geyik sanki bir çeşit suçla suçlanıyordu.

Şef Vaugirard, küçük deri bir kutuyu açıp Bell'e ince siyah purolarından sundu. Bell "*Non, merci*,"* dedi ve şefin gümüş bir çakmakla bir tane yakmasını seyretti. Atılgan Geyik'e baktığında onun gözlerini puroya diktiğini gördü. Ani bir kararla "Misafirinize bir tane ikram edebilirsiniz," dedi.

Ama Vaugirard deri kutuyu ve çakmağı ceketinin cebine koydu. O anda çavuş odaya geri döndü. "Bir adamım yemek getiriyor," dedi.

* Hayır, teşekkür ederim. (y.h.n.)

"Bu Amerikalı niye tutuklu?"

"*Vagabondage*,* Mösyö Konsolos Yardımcısı," dedi çavuş. Adamlarımdan biri onu Basilique dışında, Place** St-Victor'da dolanırken bulmuş. Şüpheli hareketlerde bulunuyormuş ve üzerinde kimlik yokmuş. Adamım yetkisi dahilinde hareket etmiş."

Bell, bu yetki konusuna Marsilya'daki memuriyeti süresince alışmıştı. Konsolos yardımcısı olarak işinin tatsız taraflarından biri de kanunla başı derde giren Amerikalıların, genellikle denizcilerin sözcülüğünü yapmaktı. Masumiyetlerini kanıtlayana kadar suçlu görülüyorlardı. Napolyon Kanunları. Maalesef, Fransız sistemi Amerikan sistemi kadar katıydı. "Peki adamınız ondan kâğıtlarını göstermesini istemiş mi?"

"Tabii ki Mösyo Konsolos Yardımcısı. Görevini çok doğru ve profesyonel bir şekilde yerine getirmiş."

"Peki bu adam kendisinden ne istendiğini anlayabilmiş mi?"

"Ne demek istediğinizi anlayamadım mösyö..."

"Bu adamı anlayabiliyor musunuz?"

"Ama henüz hiçbir şey söylemedi ki - tek bir kelime bile."

"Bu adam, Atılgan Geyik, Amerika'nın Vahşi Batı gösterisinin bir üyesidir. Belki de ailenizi gösteriye götürmüşsünüzdür? Veya gazetede okumuşsunuzdur?"

"Ah, evet Mösyo Konsolos Yardımcısı. Bir gösteriye katılma şerefinde bulundum, ama benim kaymbiraderim..."

" Mösyö Atılgan Geyik çok önemli bir Amerikalıdır. Bir gösteri sırasında rahatsızlanmış ve hastaneye yatırılmıştır. Gösteri, İspanya'ya doğru yola çıktığında hâlâ hastanedeydi. Ayrıldığını öğrendiğimde onu gösteriye tekrar dahil etme konusunda çalışıyordum." Bell küçük, steril odada kendini rahatsız hissediyordu. Daha önce de buraya gelmişti, bir sonraki gün gemisiyle gidebilmesi için bir denizciyi hapisten çıkarmaya çalışmıştı. Başarılı olamamıştı; denizci toplum içinde sarhoş olmak ve mala zarar vermek suçundan yargılanmış ve hapiste altı ay kalmıştı. Denizciyi buharlı bir gemiyle eve göndermek konsolosluğa altmış dolara mal olmuştu. Bütçeleri bu tür beklenmedik harcamaları karşılayacak kadar geniş değildi.

Bell, o ana kadar hiçbir şey söylemeyen ve çavuşun olayı idare etmesinden oldukça memnun görünen Vaugirard'a baktı. Bell, bundan

* Serserilik. (y.h.n.)

** Meydan. (y.h.n.)

paçayı sıyırmasına izin vermeyecekti. "Sizin de anlayabileceğiniz üzere Şef Vaugirard, Mösyö Atılgan Geyik bir serseri değildir. Vahşi Batı gösterisinin, şehrinizdeki bir grip salgını nedeniyle hastalanma talihsizliğine uğrayan önemli bir üyesidir. Şu anda dileği Roma'da gösterilerine devam eden Amerikalı arkadaşları ile tekrar buluşabilmektir. Onu, benim gözetimim altında serbest bırakma nezaketini gösterirseniz, konsolosluk onun hemen İtalya'ya geçişini garanti etmektedir."

Çavuş, dosya dolabının üzerinden aldığı kül tablasını polis şefinin önündeki masaya koydu. Vaugirard ona bakıp sordu, "Ne düşünüyorsun, Borely?"

Şefin purosunun küllerini kül tablasına silkelemesini seyreden Çavuş Borely'nin kaşları şaşkınlıkla yukarı kalktı. Ama kıvrak bir zekâsı vardı ve tekrar eski haline döndü. "Mösyö Atılgan Geyik serserilikle suçlanıyor. Üstelik bize bildirildiğine göre Hopital de la Conception'dan izinsiz ayrılmış. Bunlar bence ciddi suçlar *chef*. Özellikle grip salgını tüm hızıyla devam ederken... Belki de şu anda hastalığı bulaştırmaya devam ediyor, değil mi? İyi olduğu kesinleşmeden hastaneyi terk etmek ve sokakta aylak aylak dolaşmak – bence bu vatandaşlarımız için çok tehlikeli."

Vaugirard bu bilgiyi özümserken purosunu kül tablasını kenarına silkelemeye devam etti. Düşünüp taşınmadan karar vermeyen bir adamdı ve şimdi de bir karar vermeliydi. Bir yanda, Peau-Rouge'u konsolos yardımcısına vermek kolay olurdu. Çabuk bir çözüm olurdu bu ama resmi raporda biraz oynamayla bunu yapmak onun elindeydi. Ayrıca, Fransız ürünlerin en büyük tüketicilerinden biri olan Amerikalılarla ilişkiler için de iyiydi. Ama diğer yandan, kanun kanundu ve yasa gereği bu adam kanun karşısına çıkmalıydı. Üstüne üstlük Vaugirard, memurlarının profesyonelliğine duyduğu inançla tanınırdı. Çok nadiren onların işlerine müdahale eder veya kararlarını geçersiz kılardı. Bunun sonucu olarak Marsilya Polis Örgütü'ne duyulan güven çok yüksekti. Şu anda da ağırlığını koymak için herhangi bir neden görmüyordu.

"Gördüğünüz gibi Mösyö Konsolos Yardımcısı, çavuşum bu konuya bir hayli kafa yormuş ve ben de ona hak vermek zorundayım. Sadece *vagabondage* olsaydı, sanırım göz yumabilirdik. Ama uygun bir şekilde taburcu olmadan hastaneyi terk etmek çok ciddi bir olaydır." Vaugirard purosunu kül tablasına bastırarak söndürdü ve odaya girdiğinde attığı acele bir bakış dışında ilk defa Atılgan Geyik'e baktı. "Mah-

kemeye kadar vatandaşınızı tutuklu bulundurmak dışında yapabileceğimiz başka bir şey yok. Görüyorsunuz, bu izlenecek tek yol."

"Onu, en azından düzgün bir tedavi görmesi için hastaneye geri götüremez miyiz? Bu, bir Amerikan vatandaşına ve hükümetine karşı ince bir davranış olacaktır." Bell'in aklına Atılgan Geyik'in Amerikan vatandaşı olmadığı gelmişti. Yapılan antlaşmalardan dolayı, Kızılderili kabileleri Amerika Birleşik Devletleri içinde ayrı birer ulus sayılıyordu. Ama bireyler devletin vesayeti altındaydı ve bu nedenle yabancı ülkelerde diplomatik temsil hakkına sahiptiler. Vahşi Batı gösterisinin Fransa'daki varlığıyla ilgili yönergeyi sadece birkaç ay önce okumuştu. "Eminim amirim Konsolos, Mösyö Atılgan Geyik'i doktor kontrolü altına almak taraftarı olacaktır. Daha sonra, iyi olduğuna karar verilince, onu olabildiği kadar çabuk İtalya'ya göndeririz." Bell enerjik ve canlı, sanki teklifi konuyu kapatmış, nokta koymuş ve bu şaşırtıcı derecede uzayan problemin böylesine adil bir çözümle sonuçlanmasının verdiği memnuniyet ile eve gidebileceklermiş gibi davranmaya çalıştı.

Ama Vaugirard blöfünü gördü. "Hayır, hayır bu mümkün değil, Mösyö Konsolos Yardımcısı. Hastaneden zaten bir kere kaçtı. Hayır, sanırım en iyisi Mösyö Atılgan Geyik'in burada bizimle kalması."

"Ama şu anda Noel..."

"Bunun farkındayım, mösyö." Vaugirard'ın bu sözleri istediğinden daha güçlü çıkmıştı. Saatini çıkardı. Sabaha karşı 3.30'du. Torunları önceki gece açmadıkları hediyeleri açmak için birkaç saat sonra ayaklanacaklardı. Tek oğlu Orléans'ta fakir bir cerrahtı ve ailesini ziyarete getirmek için çok nadiren vakti ve parası oluyordu. Vaugirard, Amerikalıların problemleriyle biraz daha vakit kaybederse kendinden nefret edecekti. "Çavuş Borely, vatandaşınıza iyi bakılmasını sağlayacaktır. Sanırım bir mahkeme önümüzdeki hafta davayı ele alır, büyük bir olasılıkla sadece hafif bir uyarı, başka bir şey değil. *Bonne nuit**, Mösyö Konsolos Yardımcısı."

"Bu olaya gösterdiğiniz nazik ilgi için teşekkür ederim, Şef Vaugirard. Eminim edebilse, Mösyö Atılgan Geyik de size teşekkür ederdi. *Joyeux Noël***, Şef Vaugirard." Kinayeli konuşmak istemişti, ama bunun için Fransızcası yeterli değildi.

Borely, şefini kapıya kadar takip etmek üzere döndü, ama sonra du-

* İyi geceler. (y.h.n.)
** Mutlu Noeller. (y.h.n.)

rup, "Yemek konusunu araştıracağım mösyö," dedi.

"Teşekkür ederim, çavuş." Bell dönüp Atılgan Geyik'e baktı, ama Kızılderili gözlerini kapamış, tahta sandalyenin üzerinde belli belirsiz sallanıyordu. Bell, uyuya mı kaldığını, yoksa dış dünyadan kendini soyutlamaya mı çalıştığını anlayamadı.

Amerikan Konsolosluğu Altıncı Bölge'de Peytral Bulvarı üzerinde, Préfecture'den sadece birkaç sokak ilerideydi. Saat sabahın 4.30'uydu ve Bell o yöne doğru yürüyordu. İşyerinin hemen yanındaki büyük bir apartmanın ikinci katındaki geniş dairesi, İmparatorluk döneminden kalma antikalarla döşenmişti. Bell, konsolosluğun böylesine ihtişamlı mobilyalara nasıl sahip olduğunu bilmiyordu, ama bundan önceki görev yaptığı Panama'daki sefil evden sonra kusur arayacak da değildi. O akşamki yemek çok iyi gitmişti, bu harika mobilyaları üretebilen muhteşem işçilik için Napolyon'a kadeh bile kaldırılmıştı: "İyi zevki ve kötü kararları olan imparatora." Margeret Whiston gülmüş, bu da onu keyiflendirmişti. Kültür ateşesiydi ve irice bir kadındı. Marsilya'da (kendisi gibi) evli olmayan az sayıdaki Amerikalıdan biriydi. Konstantinopolis'teki elçilikte bir nişanlısı vardı, ama uzaklık ve her ikisinin de işlerini bırakmaktaki isteksizlikleri, ilişkilerinde Bell'in yararlanmaktan büyük mutluluk duyacağı bir krize yol açmıştı. Şu ana kadar her şey konuşmadan ibaretti, ama Margaret, Bell'in bir sonraki hafta sonunu Avignon'da geçirme teklifini düşünüyordu. Çok cesur bir genç kadındı.

Bu geç saate rağmen Franklin Bell'in keyfi nispeten iyiydi. Atılgan Geyik'e ertesi gün sigara ve yemekle geri döneceğine söz vermişti. Atılgan Geyik'in, söylediklerini bir şekilde anladığım düşünmüştü, ama emin olamıyordu. Kızılderili pek de ona bakmadan sadece başını sallamıştı. Aslında Bell, Kızılderili'nin ona bakıp bakmadığını hiç hatırlamıyordu. Ne garip bir ırk, diye düşündü, tüyleri ve boncuklarıyla hâlâ geçmişte yaşamaya çalışıyorlar. Ama belki de bu, önlerinde hiçbir gelecek olmadığı göz önüne alınırsa anlaşılabilirdi. Geçen gün *La Gazette du Midi*'de "nesli tükenen vahşiler" isimli bir yazı okumuştu, bu her şeyi özetliyordu. Şimdiki halleri çok dokunaklıydı ve yakında ya nesilleri tükenecek ya da daha iyiye ulaşmak için Amerika'ya katılacaklardı.

Buna rağmen, Vahşi Batı gösterisi Marsilya'ya geldiğinde gösteri-

ye gitmiş olmayı diledi. Yirmi yıl önce daha bir çocukken *Buffalo Bill, Sınır Adamlarının Kralı*'nı okumuştu. Philadelphia'da büyümüş, zamanının bütün çocukları gibi batıya gidip Kızılderililerle savaşmak istemişti. Ve 1869'da, savaşmak için çok fazla Kızılderili vardı.

Bell, Peytral Bulvarı'na geçti ve hoş bir şekilde işlenmiş demir parmaklı balkonun arkasındaki Fransız kapıda parlayan ışığı ile dairesini gördü. Fransızların yaptığı gibi her gece kepenkleri kapamaya hâlâ alışamamıştı; sabahları zifiri karanlık bir yerde uyanmaktan nefret ediyordu.

Cebinde anahtarlarını ararken, tekrar Atılgan Geyik'i, ama bu sefer sadece herhangi bir Kızılderili olarak düşündü. En sonunda bir Kızılderili ile tanışmıştı, ama bir savaşın ortasında değil; daha çok kendisine uymayan bir palto ve sırılsıklam hastane terlikleri içinde; yerel dilini konuşamadığı bir ülkede yapayalnız ve daha kötüsü kendi ülkesinin dilini bile konuşamayan, zavallı bir garibanla karşılaşmıştı. Noel tatili bitene kadar dört gün veya Fransız mahkemelerinin yoğunluğu göz önüne alınırsa, daha uzun süre bir Fransız hapishanesinde kalacaktı. Gençliğin romantikliği bu kadardı. Bu Kızılderili tamamen yenilmişti.

Bell'in aklına aniden diğer Kızılderili Tüy Adam geldi. Hôpital de la Conception'a grip teşhisiyle Atılgan Geyik'ten bile önce getirilmişti, ama sonra verem olduğu anlaşılmıştı ve daha sonra bu veremin ölümcül olduğu ortaya çıkmıştı. Böylece tüberküloz koğuşuna alınmıştı. Bu pek bir şey değiştirmemişti. Bir süre sonra da ölmüştü. Ne yazık ki, akrabalarına haber verme görevi Bell'e kalmıştı. Bir vahşinin akrabalarına nasıl haber verilirdi? Şimdi de bir şekilde Vahşi Batı gösterisini yakalamak zorunda kalacaktı. Bu kadarı da çok fazlaydı.

Bell anahtarı çevirdi ve kapı ardına kadar açıldı. Keşke Margaret orada, yatakta onu bekliyor olsaydı. Kim bilir, belki bir sonraki hafta sonu Avignon'da... İmparatorluk zamanından kalma mobilyaları ve ev sahibinin yarattığı lezzetli *bouillabaisse** kokusuyla dolu geniş dairesine doğru merdivenleri çıkarken sessizce dua etti. İstediği kadar uyuyabilirdi ve belki rüyasında Margaret'ı ve onun cömertçe sunduklarını görürdü. Ne de olsa, bu akşam Noel'di.

* Şaraplı balık çorbası. (y.h.n.)

IV

Martin St-Cyr, kış aylarında Marsilya'dan nefret ediyordu ve olayların onu buraya nasıl getirdiğine şaşıyordu. Sık sık, en azından haftada bir gün bu konuya kafa yoruyor, ama sonuçta tatmin edici bir açıklama bulamıyordu. Yapılacak en yalın açıklama, buraya bir kızın peşinden geldiğiydi. Kız, 1886 yılında Grenoble'da üniversiteden mezuniyetlerinden sonra, buradaki bir lisede öğretmen olmuştu. Misyoner bir ruha sahip cesur bir Hıristiyan kız olduğu için, Marsilya'nın sabun ve kenevir fabrikalarında, tabakhane ve mezbahalarında en kötü işlerde çalışan Kuzey Afrika'dan ve Doğu Akdeniz'den gelen göçmenleri toplayan eski bir işçi sınıfı semti Le Panier'deki bir okulu seçmişti.

St-Cyr, ekonomi bölümünü bitirmiş, bir sonraki dönem için Sorbonne'daki hukuk bölümüne kabul edilmişti. Ama, her ne kadar içgüdüleri

hiç de uyumlu olmadıklarını söylese de, Odile'e âşık olacağını hiç hesaba katmamıştı. Odile çok dindardı ve en azından hayatının bu dönemini şansı daha az olanlara yardım etmeye adayarak geçirmesi gerektiğini hissediyordu. St-Cyr ise, Katolik bir evde yetişmiş olmasına rağmen hiç de dindar değildi. Okuldaki üçüncü yılında çoğu (kendi gibi), zulüm gören gerçek insanlardan ziyade işçi sınıfı fikrine âşık bir grup sosyalist ile beraber takılmaya başlamıştı. Toplantılara ve mitinglere katılmış, broşürler dağıtmış ve Grenoble'daki mezbaha ve nakliye işçilerini örgütleme girişiminde küçük bir rol oynamıştı. Ama işçilerin ve öğrencilerin örgütlenme girişiminin üç lideri olan iki öğrenci ve bir mezbaha işçisinin tutuklanmasını protesto ettikleri Place St-André'ye polisler girdiğinde, meydanın hemen dışındaki Palais de Justice'de* saklanmıştı. Oradan coplarını sallayan jandarmaların sayıca az değilse de, bir hayli güçlenmiş protestoculara saldırışını seyretmişti. O sıcak sonbahar akşamı çok kan dökülmüştü ve ondan sonra ayrı gruplara geçmiş ve en sonunda da bu hareketten ayrılmıştı.

Ama St-Cyr militan olmak bir yana, asla sosyalist bile olmamıştı. Arkadaşlarına, hukuk okuluna demokratik sosyalizmin hedeflerini ileriye taşımak –bu hareket iyi, sadık avukatlardan her zaman yararlanabilirdi– için gideceğini söylemişti, ama hâlâ birçok burjuva değerine inanıyordu. Babası Lyon'da ipek tüccarı bir kapitalistti ve ailesine çok iyi bir yaşam sağlamıştı.

Peki öyleyse St-Cyr bir çarşamba sabahı Marsilya'da küçük, renksiz bir kafede oturup sütlü kahve içip *brioche*** yiyerek ne yapıyordu? Buna gerçekten cevap veremiyordu. Odile, tam bir misyoner olmuş ve şimdi Cezayir kentinde bir hayır hastanesinde lazımlıkları boşaltıyordu. Bu yılın sonunda işine devam etmek veya dönüp St-Cyr ile evlenmek arasında bir karar verecekti. Ama son zamanlarda St-Cyr, evliliği, kendini bir insana dünyanın sonuna kadar adama fikrini sorgulamaya başlamıştı. Bir de şu seks konusu vardı. Her ne kadar romantik anları olsa da –Promenade de la Corniche'de piknikler, flamingoları ve Provence'daki boğa güreşlerinin yıldızları olan çevik kara boğaları görmek için Camargue'a yapılan günübirlik geziler, Palais des Papes'ı*** gezmek için Avignon'da geçirilen bir gece, opera veya tiyatro geceleri– seks, en azından Odile için, yüzünü göstermeyi reddetmişti. St-Cyr seksten alınacak keyifler

* Adalet Sarayı. (y.h.n.)

** Yumurta ve tereyağıyla yapılan yumuşak, hafif tatlı bir ekmek. (y.h.n.)

*** Papalık Sarayı. (y.h.n.)

hakkında ne kadar fazla, ne kadar hızlı konuşursa konuşsun, Odile kendini saklıyordu. Düğün gününe kadar... Bu da St-Cyr'in sık sık Rue Sainte'teki fahişeleri ziyaret etmesine neden oluyordu. Aslında her zaman sigara ve siyah üzüm kokan, şişman ve esmer, Fortune ismindeki gözde fahişesini daha bir gün önce ziyaret etmişti.

İyi Odile'e karşı kötü Fortune – ne zıtlık diye düşündü St-Cyr; biri uzun, açık tenli ve ahlâklı, kalçalarının ve göğüslerinin yaptığı kabarıklıklar dışında bir erkek çocuğu kadar ince, bir bakire; diğeri esmer, yere yakın, şişman, çıplak vücudu misk kokan bir fahişe.

St-Cyr içini çekip sütlü kahvesinin kalanını içti. Son zamanlarda aslında fahişeleri tercih ettiğinden kaygılanır olmuştu. Onlarla sonsuza kadar beraber olmak zorunda değildiniz ve bir sonraki ziyaretiniz için daima Rue Sainte'de bekliyorlardı. St-Cyr babasının mezuniyet hediyesi altın saatini çıkartıp baktı: 8.30. Ziyaretlerine başlamanın vakti gelmişti. Bir sigara daha yakıp ayağa kalktı ve masaya biraz bozuk para bıraktı. Bir an durup tentenin altından binaların üstünü gri bir macun gibi kaplayan bulutlara baktı. En azından üç gündür uğuldayarak esen rüzgâr sabaha karşı kesilmişti. St-Cyr kış aylarında, belki de her mevsimde Marsilya'dan nefret ediyordu. Sigarasını ızgaraya fırlattıktan sonra Préfecture'e doğru yağmurla ıslanmış caddede yürüdü.

"*Bonjour,** Çavuş Borely. Her zamanki gibi sizi görmek çok güzel. Ne güzel bir gün değil mi? Bu muhteşem günde bana ne gibi haberleriniz var?"

Borely, kafasını eğip genç muhabire baktı. Yüksek bir kürsünün arkasında oturuyordu ve o kısalığına rağmen misafirlerinden bir baş daha yukarıda kalıyordu. Bu özellikle gelenlere gözdağı vermek üzere düzenlenmişti ve bu keratanın dışında işe yarıyordu.

"Ah, *bonjour*, St-Cyr. Her zamanki gibi soğuk ve ıslak bir sabah. Ayrıca bende ilginizi çekecek hiçbir şey yok." Borely kayıt defterine baktı. "Karılarını döven iki kişi, bir bıçaklama, her zamanki serseriler ve bir vatandaşın, dövdükten sonra getirdiği bir kapkaççı. Yüzü bir patlıcan gibi olmuştu, ama günahlarının kefaretini ödeyecek."

St-Cyr çavuş anlatırken her bir olayın hemen görülen özelliklerini not aldı: Karısını döven her iki adam da bıçaklama olayında olduğu gibi alkolün etkisi altındaydı. Doğu Akdenizli bir tabakhane işçisi, apsentiçip iyice sarhoş olduktan sonra, Cezayirli bir denizciyi neredeyse burnunu

* Merhaba. (y.h.n.)

koparacak şekilde yüzünden bıçaklamıştı –buradaki tek ilgi çekici şey Cezayirli'nin de sarhoş olmasıydı ki buna, çoğunluğu müslüman Kuzey Afrikalılarda çok ender rastlanılırdı. Kapkaççılık olayı iyi olabilirdi– Marsilyalılar her zaman kendisine yapılanın cezasını, kendisi vermeye çalışanları severlerdi. St-Cyr küçük ciltli defterini kapatmak üzereydi. İyi bir konu yakalayamamıştı, ama salıları, hatta salı akşamları limanın çevresi pek sessiz olurdu. "Başka bir şey çavuş – herhangi bir şey? *S'il vous plait?*"*

Borely, genç polis muhabirine baktı. Onda hoşlanmadığı bir şey vardı. St-Cyr neredeyse iki yıldır bu işteydi ve bu süre boyunca Borely'yi kızdıracak hiçbir şey yapmamıştı. Her zaman çok kibar, *joie de vivre*** ile dolu, oldukça zeki biriydi ve hep doğruları yazardı; üstelik bu, kendisinden öncekinin pek de dikkat etmediği bir şeydi. Ama yine de gazetecinin Borely'yi rahatsız eden ayrıcalıklı bir havası vardı; hatta giydiği giysiler bile sinirine dokunuyordu. Bugün kışın ortasında, kareli sarı bir yelek giymiş, kırmızı bir kravat ve kafasına da bir İtalyanı utandıracak derecede saçma genişlikte kenarlıklı bir şapka takmıştı. Tamam, seyrek ama düzgün keçi sakalı, küçük beyaz dişleri ve ince, züppe görünüşüyle yakışıklı bir kerataydı. Ama Borely'yi rahatsız eden şey daha çok tavırları, kibarlığıydı. Bunlar iyi bir ailenin ve otoriteye karşı duyulan hafif bir küçümseme havasıyla ayrıcalıklı bir hayatın varlığına işaret ediyordu.

Borely ise, Cours St-Louis'nin arkasındaki fazlasıyla küçük bir apartman dairesinde karısı, altı çocuğu ve veremli annesi ile beş parasız yaşıyordu. Su tesisatı her zaman bozuktu ve önlerindeki küçük cadde pazardan arta kalan çöplerle doluydu. Şimdi, bir de komşusu polis çağırmakla tehdit ediyordu, çünkü kedisi kaybolmuştu ve Borely'nin en büyük oğlunun onu sofadaki pencereden dışarı fırlattığından emindi. Yok artık! *Gardien*'leri*** kendi çavuşları için çağırmak... Borely bu düşünceye karşı çıkarcasına kafasını salladı.

"Tamam, verdiğin bilgiler için teşekkür ederim, çavuş." St-Cyr bu baş hareketini yanlış yorumlamış gibi görünüyordu. Not defterini cebine koyup kaleminin kapağını kapattı.

Borely, onu neredeyse şefkatli bir iç çekişle seyretti. Onu kızdıran özelliklerine rağmen veya belki de o özellikler yüzünden bu genç adamı seviyordu. Üstelik bir polis muhabiri olarak Borely'den bile daha az ka-

* Lütfen. (y.h.n.)
** Yaşama sevinci. (y.h.n.)
*** Polis memurları. (y.h.n.)

zanıyordu. Ama belki de paradan daha fazlasına ihtiyacı vardı. "Peau-Rouge hâlâ burada," dedi.

St-Cyr dışarıya doğru yürümeye başlamıştı, ama bunu duyunca geri döndü, kafasının karışıklığı yüzüne yansıyordu.

"Peau-Rouge. Onu Noel arifesinde ya da daha doğrusu Noel sabahı tutukladık." Borely gülümsedi. "Tabii ki! Sen birkaç günlüğüne izinliydin, değil mi?" Ben burada, bu kutsal günlerde çift vardiya çalışırken, diye düşündü.

"Evet. Noel'i ailemle geçirmeye gitmiştim. Lyon'a." St-Cyr bir yandan kaleminin kapağını açarken bu sözleri neredeyse fark etmeden, ses tonunu değiştirmeden mırıldanmıştı. "Kim bu Peau-Rouge? Niye içerde?"

"Seni heyecanlandıracak bir şey değil St-Cyr. *Vagabondage*. Üstüne üstlük izinsiz hastaneden ayrılmış."

Şimdi St-Cyr'in kafası iyice karışmıştı. "Ama bir Peau-Rouge nasıl olur da?.." Sonra sustu. Vahşi Batı gösterisi. Tabii ki. Ama nasıl?..

"Buffalo Bill ile beraberdi. Amerikan konsolos yardımcısına ve *Hôpital de Conception*'un kayıtlarına göre gribe yakalanmış ve attan düştüğü için de kaburgaları kırılmış. Bu rahatsızlıklarından dolayı hastaneye yatırılmış." Borely, odada yüzbaşının ofisine doğru ilerleyen genç sekreteri seyretmek için sustu. Uzun kollu, omuzları fırfırlı beyaz bir bluz ve sivri burunlu ayakkabılarının uçlarına değen uzun, dar, siyah bir etek giymişti. Siyah saçlarını yukarıda çubuk Çin tokalarıyla topuz yapmıştı. Ama Borely'nin dikkatini çeken bluzunun önüydü.

"Peau-Rouge şimdi burada mı? Hapishanede mi?"

"Önümüzdeki hafta veya muhtemelen bir sonraki hafta mahkemeye çıkacak. Tüm bu tatil şamatacılarıyla mahkemeler hayli sıkışık olacak." Borely, küçümseyen bir ifadeyle dudaklarını büzdü. "Artık kutsal Noel zamanı değil, Mösyo St-Cyr. Bu mevsim, sarhoş olup, karını dövme ya da bir Kuzey Afrikalıyı bıçaklama mevsimi, siz de aynı fikirde değil misiniz?"

"Evet, kesinlikle." Ama St-Cyr dikkatsiz bir çabuklukla yazıyordu. Peau-Rouge. *Vagabondage*. Hastaneyi terk ediyor-Conception-İzinsiz. Noel arifesi. Üstünü çiz. Noel sabahı." Peki bu Kızılderili'nin bir ismi var mı?"

Borely, kayıt defterini inceliyormuş gibi davrandı, ama aslında doğrudan isme bakıyordu. O an yaşadığı belirsizlik hoşuna gidiyordu ama Amerikan dilinden de biraz ürküyordu. Bu seçkin genç adamın önünde keli-

meyi katletmek istemiyordu; bu nedenle tek tek harflerini söyledi.

"Atılgan Geyik" dedi St-Cyr, Grenoble'da İngilizce öğrenmişti. Babası İngilizce'nin, özellikle de Amerikan dilinin ticaretin gittikçe daha fazla *lingua franca*'sı* olacağını söylüyordu. St-Cyr'in, babası gibi kapitalist olmaya hiç niyeti yoktu, ama onu memnun etmek için bu dili öğrenmişti. "İngilizce konuşuyor mu?"

"Konsolos yardımcısına göre, konuşmuyor. İngilizce veya Fransızca bilmiyor. Aslında, geldiğinden beri tek kelime etmedi. Belki de adam dilsiz."

St-Cyr kalemiyle dişine vurdu. İşte bu iyi bir haberdi! Kimseyle iletişim kuramayan bir Amerikan Kızılderilisi bir başına Marsilya'da. Sadece, böyle bir olayın onun kucağına düşmesi mümkün değil gibiydi. "Yani, Çavuş Borely, Vahşi Batı gösterisinin onu almadan bu şehirden ayrıldığını mı söylüyorsunuz? Burada çaresiz mi?"

"Kesinlikle. Konsolos yardımcısı gösterinin şu konuştuğumuz anda Roma'da olduğunu söylüyor. Şeyi, şu Atılgan Geyik'i Roma'ya gemiyle göndermek istedi, ama kanuni durumlar halledilmedikçe, bu tabii ki mümkün değil. Anlıyorsunuz ya mösyö, onu sadece konsolos yardımcısının kaprisi nedeniyle serbest bırakamayız."

Ama St-Cyr tekrar yazı yazmaya başlamıştı bu yüzden cevap vermedi. Sonunda, küçük düzgün dişlerini gösteren düşünceli bir gülümsemeyle Borely'ye baktı. "Bu *indien*'e göz atmam mümkün mü acaba Çavuş Borely? Onun hakkında küçük bir haber yazmak istiyorum, çok değil. Sanırım yazı işleri müdürüm bunu biraz ilgi çekici bulacak." Sevimli olduğunu umut ettiği bir kahkaha attı. "İsminizin doğru yazılmasını sağlayacağım – hem de ilk paragrafta." St-Cyr, çavuşun bu kadar düşük rütbede bir polis muhabirinin böyle olağandışı bir isteğini olumlu karşılayacağını pek sanmıyordu. Yalnızca yüzünü gördüğü yazı işleri müdürünün de olay hakkında kendisinden birkaç sözcükten fazlasını talep edeceğini sanmıyordu. Oraya büyük ihtimalle bir öykü yazsın diye makale yazarlarından birini gönderirdi.

Ama görünen o ki Borely bu fikri hakikaten kafasında tartıyordu. St-Cyr, Borely'nin kibirli bir adam olduğunu sanmıyordu, ama ismini gazetede görme fikri baştan çıkarıcı olabilirdi. Resepsiyon çavuşu Préfecture'de kendi küçük dünyasının hâkimi olabilirdi, ama akşam eve, dairesine, sivil giysilerine ve sürekli didişen veletlerine gittiğinde, üst katında oturan liman işçisi kadar meçhul biriydi.

* Uluslararası, ortak dil. (y.h.n.)

Borely ofislere ve sorgu odalarına giden koridordaki iki polisi yanına çağırdı. Sessizce muhabbet ediyorlardı, ama Borely'nin seslenişiyle mermerin üzerinde ayakkabılarını zarif bir şekilde tıklatarak çabucak yanına geldiler.

"Sen, Dugommier, Mösyö St-Cyr'i aşağıya hücrelere götür. Gardiyana mösyönün Peau-Rouge'u görmek istediğini söyle." Muhabire döndü. "Bu çok alışılmadık, St-Cyr ama polis muhabirisin ve bu bölümün işbirliğini sana sunmak benim görevim. Bundan farklı davranamazdım."

"*Merci beaucoup, sergent.** Gazetem Marsilya Polis Müdürlüğü'nün işbirliğini her zaman takdir etmiştir." St-Cyr, Borely'nin ağdalı diline gülme dürtüsüyle boğuştu. "Sizin ilk adınızı alabilir miyim, çavuş, yani haber için?"

St-Cyr, Préfecture'ün iç kısımlarına doğru giden dar, dönen merdivenlerde polis memurunu takip ederken, Ambrose'un Borely ile bağdaştırabileceği bir isim olmadığını düşündü. Francis veya Jerome, hatta belki Michel. Ambrose değil ama. Bir şeyin koruyucu azizi ama neyin? Resepsiyon çavuşlarının mı?

Bodrumda yemek, bozuk yağ, soğan ve lahana ile beraber güçlü bir dezenfektan kokusu vardı. Bu kokuların bileşimi St-Cyr'in burnuna hiç hoş gelmemişti ve tatlı sütlü kahve ile *brioche*'nin midesinde kıpırdadığını hissetti. Alçak dar koridorun karanlık terli duvarlarına bakarken, bunun iyi bir fikir olup olmadığını merak etti. Burası tam İspanya Engizisyonu'ndan çıkmışçasına ortaçağdan kalmaydı. Kahverengi kapüşonlu cüppeler giymiş adamların bulunduğu özel odalardaki işkence aletlerini hayal etti. Klostrofobinin etkisi kendini gösterirken midesi tekrar kalktı.

Ama koridor daha büyük bir hole açılıyordu ve orada yukardan gelen gün ışığının altındaki bir masada bir adam oturuyordu. Yakası olmayan ve kolları kıvrılmış bir gömlek giymişti. Ceketi sandalyeden aşağı sarkıyordu.

"Mösyö buraya Peau-Rouge'u görmeye geldi. Çavuş Borely'nin onayı var."

Masanın arkasındaki adam Marsilyalılarda pek rastlanmayacak şekilde aşırı şişmandı. Önünde açık duran bir dergi vardı. St-Cyr, korse ve tam dizlerinin üzerine gelen siyah çoraplar giymiş genç bir kadın resmi görebiliyordu. Kucağında püsküllü bir örtü vardı.

* Çok teşekkür ederim çavuş. (y.h.n.)

"Mösyönün işi nedir acaba?" Adam dikkatlice dergiyi kapatıp masanın kenarına itti. Buradan onun sorumlu olduğu kesindi ve emirleri Borely'den daha yüksek rütbeli birinden alıyordu.

"*Le Petit Marseillais* gazetesinde muhabirim. Polis müdürlüğüyle ilgili haberlerden sorumluyum. Bugün –Çavuş Borely'nin ve tabii ki sizin nazik kabulünüz ile– Peau-Rouge ile söyleşi yapmak üzere gönderildim." St-Cyr gerçeği anlatma, Atılgan Geyik'in adını sadece birkaç dakika önce duyduğunu söyleme gereği duymamıştı.

Ama şişman adam St-Cyr'i dinlemeyi bıraktı. Pantolon askılarının her birini güzelce şaklatıp yukarıya, omuzlarına doğru çekerken zorlanarak ayağa kalktı, tüm bu süre boyunca diğer polise yukarıdaki muhallebi çocukları ile bu bok çukurunda çalışmak zorunda kalan zavallı hergeleler arasındaki iletişim eksikliği hakkında homurdandı.

Düğmelerini iliklemeye zahmet etmediği ceketini sırtına geçirdikten sonra masanın arkasındaki duvara dayalı küçük dolabı açtı. Metal bir kancadan ağır bir anahtarlık çıkartırken yukarıdakiler hakkında söylenmeye devam ediyordu. Koridor boyunca demir bir kapıya doğru yürürken "Çekilmez herifler" diye homurdandı. Anahtarlardan birini kilide soktuktan sonra kapıyı içeri doğru itti. Demir menteşelerin gacırtısıyla St-Cyr'in tüyleri diken diken oldu.

Gardiyan diğer polise dışarıda beklemesini söyledikten sonra kapıyı kendisinin ve St-Cyr'in arkasından kapattı. Önlerindeki koridor, St-Cyr'i gardiyanın masasına çıkaran yoldan bile daha loştu. Hiç pencere yoktu, dışarıdan ışık gelmiyordu, içeriyi sadece yüksek tavandan sarkan bir tel kafes içindeki sıradan lambanın ışığı aydınlatıyordu. St-Cyr hapishanede elektrik olmasına neredeyse şaşırmıştı. Birkaç gaz lambası ve hatta belki de duvarlarda ışıkları oynaşan fenerler görmeyi ummuştu.

Koridorun bir tarafı taş duvardı; diğer tarafı ise penceresiz metal kapılarla kesintiye uğrayan başka bir taş duvar. St-Cyr daha önce buraya inmemişti ve şimdi keşke o kadar hevesli olmasaydım diye düşünüyordu. Nemli soğuktan korunmak için paltosuna biraz daha sarındı. Burası tam da Engizisyon döneminden fırlamış, diye düşündü... Çocukken lisedeki sınıfıyla eski bir mahzeni turlamaya gittiklerinde, sadece taş duvarlardaki küçük yarıklardan ışık alan dar geçitlerden yürümek ve küçük, döne döne yükselen mermer merdivenlerden tek sıra halinde geçmek zorunda kaldığı günden beri her zaman biraz klostrofobisi olmuştu. Şimdi o tanıdık korkuyu hissediyordu. Kendini gardiyanın geniş sırtına bakmak için zorladı.

"Bunlar hücrelere açılan kapılar, değil mi mösyö?"

"*Oui, oui*," dedi gardiyan.

Her birinin arkasında bir mahkûmu mu var?"

"*Oui, oui*. Bazılarının. Hepsinin değil."

St-Cyr adamın kabalığına kızmıştı, ama gardiyanın da aynı şekilde onun varlığından rahatsız olduğunu biliyordu. Belli ki kendi derebeyliğine başkalarının gelmesinden hoşlanmıyordu. Bu adam aslen insandan aşağı bir varlıktı, sürekli şikâyet eden bir kabadayı, St-Cyr'in tam da bu sefalette çalışacağını düşüneceği bir tipti. Buna rağmen, önündeki geniş omzun onu bir şekilde rahatlatmasına engel olamıyordu.

St-Cyr bu Kızılderili'nin nasıl göründüğünü hayal etmeye çalışıyordu: acaba kürk ve tüylerden oluşmuş bir giysiyle yüzünde savaş boyaları mı olacaktı? Kaşları çatık mı olacaktı? Daha da önemlisi, Amerika'nın ötesinden gelmiş bir vahşi olarak tehlikeli miydi? Buffalo Bill'in Vahşi Batı gösterisine gitmemişti. Ne Vahşi Batı'ya ne kovboylara ne de Kızılderililere karşı bir ilgisi vardı; en azından yarım saat öncesine kadar. Çocukken, arkadaşları macera çizgi roman sayfalarından kopardıkları vahşi sahneleri canlandırarak Kızılderilicilik, kovboyculuk oynarlardı. St-Cyr daha çok böcek toplamakla ilgiliydi. Ailesinin Périgord'daki şatosunda ağustos aylarını geçirdikleri tatillerinden kalan büyük bir kelebek koleksiyonu vardı.

Gardiyan bir şeyler homurdandı, durdu ve anahtarlarını şıkırdattı. St-Cyr öylesine derin düşüncelere dalmıştı ki neredeyse gardiyanın geniş sırtına çarpıyordu, ama bu ıslak, soğuk, loş yerden ve onun bu Gotik bekçisinden duyduğu korkuyla geri çekildi. Ne işi vardı burada? O sadece küçük suçlar hakkında küçük gerçekler toplamak üzere şehirde dolaşıp farklı karakollara girip çıkan bir polis muhabiriydi. Gardiyanın demir kapılardan birine anahtar sokmasını seyrederken, tüm bu işin bir tuzak olduğu, onu oraya kilitleyecekleri ve bir daha asla gün ışığı göremeyeceği ile ilgili mantıksız bir korkuya kapıldı.

Gardiyan kapıyı ardına kadar açıp içeri girdi. St-Cyr açık kapıdan ışık gelmesine şaşırdı; yine de geride durup etrafa bakmak için kafasını köşeden içeriye uzattı.

Işık karşı duvardaki tavana yakın bir pencereden geliyordu. Pencere demir parmaklıkla örülmüştü, ama bir insanın, sandalyeye çıksa bile ulaşamayacağı yükseklikteydi. St-Cyr kapı eşiğinde durana kadar ilerledi, en küçük bir harekette geldikleri yere sıvışmak için hazırdı.

Ama gördüğü sahne neredeyse sakindi: lambanın ışığı, odanın bir ta-

rafında sessizce duran ve soğuk nedeniyle ceketinin düğmelerini çoktan iliklemiş gardiyan ve duvardan sarkan bir yatağın üzerinde bir insan. Küçük bir odaydı, belki iki metreye üç metre vardı, ama tavanın yüksekliği alçak ve dar koridorda yapılan tehlikeli yolculuktan sonra, klostrofobisi olan St-Cyr'i büyük ölçüde rahatlatmıştı. Sinirli zamanlarına ait bir alışkanlıkla not defterini paltosunun cebinden çıkardı.

"İşte sizin Peau-Rouge' mösyö" dedi gardiyan, sesi biraz kaba ama neredeyse fısıltı gibi çıkmıştı.

St-Cyr'in fark ettiği ilk şey uzun siyah saçlar olmuştu. Ortadan ayrılmıştı ve omuzlarından aşağıya kadar neredeyse sırtının ortasına uzanıyordu. St-Cyr'in fahişesi Fortune'ün bile bu kadar uzun saçları yoktu.

"Atılgan Geyik mi?" dedi St-Cyr.

Kızılderili ismini duyunca döndü, ama doğrudan St-Cyr'e bakmadı. Muhabirin arkasındaki kapıya bakıyor gibiydi. Gözleri koyu renkti, elmacık kemiklerinin altında gölgeler vardı. Dudakları sanki deri bir eldivendeki dikiş izleri gibi sımsıkı kapalıydı.

İlk başta St-Cyr Kızılderili'nin tehditkâr görünmemesine sevinmişti. Aslında hiçbir şekilde şiddet uygulayabilecek gibi de gözükmüyordu. Boğazına kadar iliklenmiş siyah paltosu, kısa pantolonu ve terlikleriyle neredeyse acınacak derecede zayıftı. Pantolonunun kapatamadığı çıplak ayak bilekleri ise özellikle kırılgan görünüyordu. St-Cyr onu inceledikçe daha fazla endişelenmeye başlamıştı.

"Yemek yiyor mu?" diye sordu.

"Kuş kadar," dedi gardiyan. "Çorbasını ve çayını içiyor, hepsi o kadar. Çorbasının içindeki sebzeleri yemeden bırakıyor. Ekmekle arası hiç yok. Sanırım Peau-Rouge gerçek insanlar gibi yemiyor."

"Sanırım çok aç, mösyö. Bir bakın ona. Belki de ona gereken yemeği vermiyorsunuz."

Hücreye girdiklerinden beri neredeyse medenileşen, ama şimdi anahtarlarını bacağında şangırdatıp ters bir şekilde puflayan gardiyan belli ki sinirlenmişti. "Burada restoran işletmiyoruz mösyö. Biz zavallı gardiyanlarız. Yukarıda süslü masalar arkasında oturup yemekte *bouillabaisse* mi, yoksa kuskus mu yiyeceğiz diye düşünmüyoruz. Akşam yemeği için belki *gigue de chevreuil.** Hayır biz böyle çalışmıyoruz. Bu da diğerleri ne yiyorsa onu yiyecek veya aç kalacak."

St-Cyr o anda Atılgan Geyik'e baktı. "İngilizce anlıyor musun?" diyerek İngilizce seslendi.

* Karaca butu. (y.h.n.)

Atılgan Geyik neredeyse "İngilizce" kelimesine cevap veriyordu. Ama Kahverengi Elbiseli'yi, Amerikalı'yı ve onunla konuşmayı beceremeyişini hatırladı ve sessiz kaldı.

"Sana nasıl yardım edebilirim, Atılgan Geyik? Farklı bir şey yemek ister misin? Yemek?" St-Cyr yüksek sesle ve doğru telaffuzla Kızılderili'nin anlamasını sağlayabileceğini düşündü, ama Kızılderili bunun yerine muhabirin arkasındaki kapıya bakmaya devam etti.

St-Cyr gardiyanın sabırsızlığını hissedebiliyor ve zamanının neredeyse dolduğunu biliyordu. Ama ayrılmak istemiyordu. Kızılderili'nin ona bir şekilde yardım etmek istediğini anlamasını istiyordu. Bu St-Cyr için şaşırtıcıydı. Soğuk bir adam değildi – arada bir biraz bozuk para vererek dilencilere yardım ederdi; Noel için ev sahibine çok pahalı bir teneke *foie gras** vermişti; koridorun karşısında oturan ve veremden ölmekte olan yaşlı adama pastil ve gazetesinde okuduğu yeni ilaçlarla ilgili raporları getiriyordu. Diğer yandan da, genel olarak insanlığın çektiği acıların kendisine ulaşmasına pek az izin veriyordu.

Ama Martin St-Cyr, Atılgan Geyik'e yardım etmeyi neredeyse delicesine istiyordu. Adamın ölmekte olduğu açıktı. Birkaç saat veya birkaç gün içinde ölebilir ve kimse ona ne olduğunu bilmezdi. Zalim gardiyan ve arkadaşları cesedini bir el arabasına yükleyip bir haç veya isim olmadan kimsesizler bölümüne gömüleceği St-Pierre Mezarlığı'na götürürlerdi.

St-Cyr Kızılderili'de kendisini bu kadar etkileyenin ne olduğunu anlamaya çalıştı. Diğer hücreler de en az onun kadar vahim koşullardaki adamlarla doluydu. Böylesine sefil koşullarda tutulan ve muhtemelen açlıktan ölmekte olan kendi vatandaşları. Şimdi bile, hastalığın ve hatta ölümün habercisi olan ıslak, külümsü bir koku duyabiliyordu.

Belki de Kızılderili'nin kendi dilinden başka bir dil konuşamaması ve ülkesinin insanlarının dünyanın diğer ucunda binlerce mil ötede olması, St-Cyr'in Kızılderili'yi en azından mahkeme gününe kadar yaşatmaya yardım edecek bir şeyler yapabilmeyi çaresizce istemesine neden oluyordu. Ama Borely'nin dediği gibi mahkemeler ağzına kadar doluydu ve bu Kızılderili bir gün daha dayanacak gibi gelmiyordu ona.

"Belki mösyö, biraz para bıraksam, Peau-Rouge'a gerçek yemek gelmesini sağlayabilirsiniz? Belki biraz sosis, peynir ve köy ekmeği?" St-Cyr elini cebine daldırıp birkaç frank çıkardı.

"Burada kişiye özel hizmet vermiyoruz, mösyö. Diğerleri ne yerse o da onu yer."

* Ciğer ezmesi. (y.h.n.)

Ama St-Cyr bu cevaba hazırlıklıydı. Cüzdanını açıp yirmi frank çıkardı ve parayı uzatırken, "Değerli zamanınız için ufak bir şey mösyö," dedi.

Gardiyan çabucak, içgüdüsel olarak kapıya doğru baktı; sonra parayı kapıp bozuk paraları ceketinin cebine attı. "Bakalım ne yapabilirim."

"Hemen?"

"*Oui, oui, monsieur*. Hemen."

St-Cyr ona güvenmiyordu, ama bu konuda yapabileceği pek bir şey yoktu. Yine de Kızılderili için bir şeyler yapmayı deneyecekti. Atılgan Geyik için. Adamın ismini düşünmeye zorladı kendisini. Atılgan Geyik'in yüzüne bakmaya zorladı. O bir insandı ve St-Cyr bir şey yapmazsa büyük olasılıkla ölecekti.

Ama o an için sadece Gauloises paketini ve bir kibrit kutusunu yatağa Atılgan Geyik'in kahverengi elinin yanına bırakabildi. "Senin için," dedi İngilizce. "Merak etme. Seni bu berbat yerden çıkartacağım. Merak etme Mösyö Atılgan Geyik."

Atılgan Geyik kilitte anahtarın dönme sesini duydu ve zayıf bir sesle sürgünün yuvasına çekilişini dinledi. Sonra bir sessizlik oldu. Ayaklarını yatağın üzerine çekti ve bu hareketiyle ayağa kalkan toz zerreciklerinin ışıkta daireler çizerek uçuşmalarını seyretti.

Demir evin bu taş odasında ne kadar süredir bulunduğu hakkında hiçbir fikri yoktu. Soğuğa rağmen zamanın çoğunda uyumuş ve evini düşlemişti. Rüyalarında Stronghold'un üstünde halkalar çizen altın kartallar görmüştü; kır kurtlarının geceleri havlayıp ulumalarını dinlemiş; bahar rüzgârındaki adaçayını ve sonbaharda ateşte pişen gevrek geyik etini koklamış; Paha Sapa'nın temiz sularını avuçlamış ve terli yüzünü ıslatırken soğuk suyun nefesini kestiğini hissetmişti. Rüyalarında evini görmüş ve bu nedenle çok uyumuştu. Annesini Bighorn Dağları'nda yemiş toplarken, babasını Kaygan Çayır'daki çadırda çok bilyalı silahını temizlerken görmüştü. Erkek ve kız kardeşi büyük kampın akşam sessizliğinde bezden toplarla ve ince kemiklerle oyun oynuyorlardı. O ve Attan Düşüren de hızlı yüzücüler için nehire fırlattıkları kanatlı çekirgeleri de yakalıyorlardı.

Bazen düşleri gecenin karanlığında sona eriyordu; bazen de yüksek pencereden gelen ışıkta. Bazen mutlu sona eriyorlardı; diğer zamanlar Kaygan Çayır'daki büyük kampa saldıran askerlerin görüntüleriyle veya

halkının, içinde birçok asker ve büyük bir Amerikan bayrağı bulunan Robinson Kalesi'ne doğru tepeden aşağı inişiyle.

Bir keresinde Çılgın At'ı görmüştü ve büyük savaşçı reis onun bir gün güneşin yükseldiği ve imtiyazlı *wasichu*'ların geldiği suyun ötesindeki topraklara gideceğini söylemişti. Çılgın At, Atılgan Geyik'e eşlik edemeyeceğini söylemişti, çünkü yakında kendi insanları tarafından öldürülecekti. Atılgan Geyik *wichasa yatapika*'nın kolunu tutmak için uzandı, ama o orada değildi. Çılgın At, kırgıbayırdaki gökyüzünde bir buluta dönüşmüştü.

Bazı rüyalar onu rahatsız ediyordu, bazıları ise rahatlatıyordu. Ama onları gördüğüne memnundu, çünkü atalarına kavuşmaya çok yakın olduğunu biliyordu. Bu yüzden bütün gün ölüm şarkısını söylüyor, geceleri de evini düşlüyordu. Ve her gece o gecenin suyun öteki tarafına seyahat edeceği gece olması için Wakan Tanka'ya dua ediyordu. Porsuğa bile bu yolculukta güç vermesi için dua etti; ama gücünün bittiğinden ve hayvan yardımcısının onu uzak bir demir evde duymayacağından emindi.

Paltosunu dizlerine iyice sararken, elleri sigara paketine değdi. Paketi eline alıp baktı. Paketin açık mavi rengi ona Paha Sapa üzerindeki bulutsuz gökyüzünü hatırlatmıştı, orada gezinen kutsal varlıkları düşündü ve Stronghold'da her zaman tütün içerek başlanan eski *pejuta wicasa*'nın törenlerini hatırladı.

Atılgan Geyik tütün çubuklarından birini tutup gökyüzüne, yere ve sonra dört bir yana uzatırken her biri için dualar okudu. Tıpkı kutsal adamın yaptığı gibi kutsal varlıklara ve atalarına dua etti. Dört ayaklılara ve havanın kanatlarına dua etti; sonra bu hayatın ötesindeki gerçek hayatta her zaman ona hizmet edeceğine yemin ederek uzun uzun ve ateşli bir şekilde Wakan Tanka'ya dua etti. Sigarayı yaktı ve yarısına kadar içtikten sonra avucunun içinde söndürdü. Kalan tütün parçaları eline düşene kadar sigarayı başparmağı ile işaretparmağı arasında yuvarladı. Sonra eve döndüğünde porsuğa armağan edecek bir şeyi olsun diye paltosunun cebine koydu.

Atılgan Geyik demir yatağın üzerine uzandı. Artık üşümüyordu ve tüm varlığı ve çevresindeki dünyayla barış içindeydi. Yüksek tavana bakıp şarkı söyleyen kendi sesini dinledi. Güçlü bir şarkıydı ve bunu kendisine verdiği için porsuğa teşekkür etti. Şarkı söyleyerek gözlerini kapattı.

V

Le Petit Marseillais'de Préfecture'ün "gizlerindeki" "kayıp ruhla" ilgili yazısı çıktıktan sonra, çok fazla bir şey olmadı; bu da genç muhabiri hayal kırıklığına uğrattı. Kurduğu o sınırsız hayallerde halkın muhteşem bir isyan çığlığı atacağını düşlemişti: Préfecture'ün merdivenlerinde ve Palais de Justice'in meydanında yapılacak gösteriler; esnaf birlikleri ve sosyalistlerin yapacağı yürüyüşler; dini ve sosyal adalet grubunun mum ışığı nöbetleri; belki de Adalet Bakanı'nın Paris'ten gelmesi. Daha aklı başında olduğu anlarda, sıklıkla şuna veya buna karşı gösteri yapmak için bir araya gelen sıradan halktan küçük ama güçlü bir protesto beklemişti. Genelde halk ekmek fiyatlarının bir santim artması gibi küçük konuları seçerdi. Veya kaldırım kenarına bırakılacak çöp miktarını sınırlayan yeni bir kanun...

St-Cyr'in yazısı istediği büyük tepkiyi uyandırmadıysa da, birçok insanı Préfecture'e getirdi. Başlarında yaşlı bir rahip vardı ve Tanrının en basit yaratıklarından Peau-Rouge'a yapılan insafsız ve insanlık dışı muameleyi anlattı. Şefkat ve merhametten, dualardan ve bağışlayıcı olmaktan bahsetti. Kısa bir süre sonra özellikle bu Peau-Rouge'un durumundan çok, tüm dünyadaki, hepsi de Tanrının en basit yaratıkları olan medenileşmemiş vahşilerin kaderiyle ilgili bir vaaz vererek aralarında dolaşıyordu.

St-Cyr küçük grubun arkasında durup hayal kırıklığı yaratacak derecede uysal, uyumlu kafaları saydı. Yirmi beş kişiden fazla yoktu, bu da az hayal kırıklığı yaratmıyordu; bu nedenle haberin takip yazısında bu sayıyı ikiye katlamaya karar verdi. Büyük kapıların arkasında kazık gibi duran beş *gardien* vardı. Belki baskıdan, şiddet olasılığından bahsedebilirdi, ama notlarını alırken yazarlık kariyeri hakkında içinde bir şüphe uyanmaya başladı.

Yazı işleri müdürü ilk başta Atılgan Geyik'in hapsedilmesi haberinden pek etkilenmemişti. Ama bunu, adamın kişiliğindeki eksikliğe yormak mümkündü. Bir kişilikten söz edilebilirse tabii. Ve bir de, sadece bir polis muhabiri olmasına rağmen, haberi kendi yazmak istediğinde, kısa bir ret cevabı, belki de neşesiz bir kahkahanın tiz sesini duymayı beklemişti. Ama yazı işleri müdürü uzun bir veya iki dakika boyunca ciddi bir suratla parmaklarını havaya dikerek sessizce oturmuştu. Siyah takım elbisesi ve tavan lambasının altında parlayan kel kafasıyla, yas tutanlar ölünün arkasından ağlarken, düşünceler içinde kaybolmuş bir cenaze levazımatçısına benziyordu.

Tam St-Cyr sanki bu korkunç anı silmek istercesine kendi ayak izlerini takip ederek küçük ofisin kapısından gerisin geri sıvışmayı düşünürken, yazı işleri müdürü ayağa kalkıp avucunu masaya vurdu. St-Cyr bu hareketle neredeyse olduğu yerde sıçradı.

"Yapabilir misin?" diye sordu yazı işleri müdürü, ruhsuz cenaze levazımatçısı sesiyle.

"Evet, tabii ki, Mösyö Grignan. Elimden geleni yapacağım."

"Çok iyi." Yazı işleri müdürü masasının üzerinde duran ufak kristal saate baktı." İki saatin var. Bitirdiğinde Fauconnier'ye götür. Gerekli düzeltmeleri yapmasını söyle."

St-Cyr tecrübeli gazeteci Fauconnier'nin pek de fazla değişikliği gerekli bulmamasına sevindi. St-Cyr'in gardiyanı tarif ederken kullandığı "hayvani" ("Bir sonraki sefer seni çiğ çiğ yiyebilir") ve tüm polis

departmanına hitap eden "merhametsiz" ("Merhametsiz herifler bile olsa onlarla çalışmak zorundayız") kelimelerinin üstünü çizdi.

Sonunda Fauconnier St-Cyr'i sırtına vurarak tebrik edip "Sanırım bu *indien*'e âşık olmuşsun," dedi. St-Cyr bunu bir iltifat olarak kabul etti.

O akşam başarısını şampanya ve *fruits de mer** ile yaptığı kutlamayı, geçen gün Peau-Rouge'u Quai de Rive Neuve'de çöp yığınlarını karıştırırken gördüğüne yemin eden Fortune'e bir ziyaret ile sürdürdü. Kimonosunu giyerken Fortune, "Ufak tefek, düzgün vücutlu, düz saçlı biriydi –tıpkı bir Doğu Akdenizli gibi– giydiği tüylü kıyafet dışında," diyordu.

Ertesi sabah St-Cyr haberini okudu ve gerçek gazetecilik konusundaki bu ilk çabasından fazlasıyla etkilendi. Borely'nin ilk adında dizgicilerin yaptığı bir harf eksikliği –Ambose– dışında, haberini aynı onun ve Fauconnier'nin bıraktığı şekilde gazetede çıkmıştı. Ah neyse, Ambrose buradaki espriyi görecekti; o düzgün bir polisti. Ama polis karakoluna olağan ziyaretini yaptığında, bir tür sert düşmanlıkla karşılandı. Borely, o gün Préfecture'de nöbetçi değildi; bu da gazeteciyi hayal kırıklığına uğratmıştı. Ama gün ilerledikçe, resepsiyon çavuşu ile karşılaşmak zorunda kalmadığına giderek daha memnun oldu. Sonuçta, Kızılderili'yi görmek için hücreye inme macerasına izin veren Borely'di.

St-Cyr kendi yazısına polisin vereceği tepkiyi yanlış hesaplamıştı. Sadece Kızılderili'yi hapishanenin insanlık dışı koşullarından kurtarmak için bir yalvarış olarak düşündüğü şey, polis tarafından bir hakaret olarak algılanmıştı. O gün de polis raporlarını almıştı, ama pek de istekli değillerdi.

Not defterini katladığı o anda kendine güvenini yitirmiş gibiydi ve ilk makalesi bu kadar az ilgi toplamışken, acaba bir takip makalesi yazabilirmi diye düşündü. Kalabalığın rakamını ikiye çıkartıp onları çok daha istekli gösterse bile yazacak çok az şeyi vardı. Üstelik Atılgan Geyik hakkında da herhangi bir şey bulamamıştı. Préfecture'deki resepsiyon çavuşu Peau-Rouge hakkında hiçbir şey bilmediğini söylemişti; hapishanedeki tutuklular onu hiç ilgilendirmiyordu.

Ya öldüyse? St-Cyr aniden bir panik dalgasıyla binanın karanlık soğuğuna rağmen üst dudağının terleyip karıncalandığını hissetti. Belki de çavuş, Atılgan Geyik'in aslında öldüğü gerçeğini gizliyordu. Öy-

* Deniz ürünleri. (y.h.n.)

le ki fakir mezarlığında onun için çoktan bir delik kazılmıştı! Elbette ya, böyle olmuştu. Bu nedenle Atılgan Geyik hakkında hiçbir bilgi verilmemişti. Gardiyan, o hayvan, parayı yemek almak için kullanmamıştı; şarap ve müstehcen dergiler almak için cebine indirmişti. Ama St-Cyr ne beklemişti ki zaten? Polisin bu vahşiyle ilgileneceğini mi?

Ama artık mide boşluğunda bir çalkalantıya dönüşen duyduğu panik sırasında bile St-Cyr kafasında devam yazısını şekillendiriyordu: "Peau-Rouge nerede? Polis neden mütevazı bir muhabirin Atılgan Geyik adındaki vahşiyi görme talebini reddetti? Saklayacakları bir şey mi var? *Indien*'in açlıktan veya belki de daha büyük olasılıkla kırık bir kalp nedeniyle Préfecture'ün karanlık mahzeninde ölmüş olması mümkün mü? Marsilya'nın halkı bunları ve diğer soruların cevabını bilmeyi talep ediyor. Préfecture'ün merdivenlerinde, şehirde ve civarındaki kutsal rahiplerin yönlendirdiği büyük gösteride şahit olunduğu üzere kilise kolları sıvamıştır. Seyirciler arasında sendikacılar ve sosyalistler gözlenmiştir: Peau-Rouge'un serbest kalması veya en azından daha insani bir kuruluşun ellerine bırakılması talebinde halkı elem içinde birleştiren kutsal olmayan bir birlik. En ilgisiz gözlemci için bile açıktır ki Marsilyalıların kalbi belli ki Préfecture'ün derinlerindeki soğuk, nemli hücresinde kalan bu zavallı vahşinin yanında yer almaktadır. Ancak şiddet adaleti sağlamak için tek çözüm olacaksa, birçok protestocunun şiddeti desteklediğini duyurmak bu mütevazı kulunuzun görevidir. Polisler kendilerini önceden uyarılmış kabul etsinler."

St-Cyr Préfecture'ün karşısındaki binaların gölgesinde haberi kafasında şekillendirerek, elinden geldiğince hızla not aldı. Sanki ilk haber sadece bu devam yazısı için bir ısınmaydı. Aceleyle hepsini yazmaya çalıştığından o anda İsa ve Kudüs'teki sarrafları anlatan papazı dinlemek için toplanan küçük kalabalığı tamamen unutmuştu.

St-Cyr bu konu hakkında gerçekten düşünmüş olsaydı, kendi içinde ufak bir savaşın devam etmekte olduğunu fark edebilirdi. Sevmediği bir şehirde, artık haftada bir veya iki defadan fazla düşünmediği bir kızla evlenmeyi bekleyerek, en zavallı gazetecilik görevlerini yaparak üç sene çok mütevazı, sıkıcı bir hayat sürmüştü ve şimdi hayatının haberini yazmak onun elindeydi. Her şey ortadaydı; söylemek istediklerinin hızına, yazmaya elleri yetişemiyordu. Yazmak istediği o kadar çok şey vardı ki... Bu, karısını döven bir adamın veya bir Müslümanın burnunu kesen sarhoş bir Doğu Akdenizlinin sıradan gerçeklerden ibaret haberi değildi. St-Cyr'i, gerçek bir gazeteci yapacak haber tam da

buydu, hatta belki de kötü şöhretli bir gazeteci olurdu.

Diğer yandan, Atılgan Geyik'in hücresindeki hali onu gerçekten etkilemişti. Elmacık kemiklerinin ardındaki koyu, çökmüş gözleri, o gözlerdeki ifadesizliği ve doğrudan kendisine bakmaktan kaçınmasını unutamıyordu. Onlar ölen bir hayvanın gözleriydi, ölüme teslim olmuş bir hayvanın gözleri. St-Cyr hep, gözlerin canlıyken, koşullar ne kadar kötü olursa olsun, umutla ışıdığını düşünürdü.

St-Cyr, o ateşli ruh haliyle hücredeki yaratığı köşeye sıkıştırılmış bir hayvan gibi düşündüğünü fark etmedi. Ve her nedense hayvana insandan daha çok acıyordu. Fransız olsaydı, onu kanunun ellerinde bir haksızlıktan dolayı acı çeken talihsiz bir yaratık olarak görecekti. Ama Atılgan Geyik aynı bir hayvan gibiydi. Kendisine ne olduğuna, niye orada bulunduğuna dair en ufak bir ipucu yoktu ve duruma karşı çıkmak için sesini yükseltemiyor, durumunu açıklayamıyor veya kendini savunamıyordu.

St-Cyr, o anda içinde alaycı genç muhabir ile bir türdeşinin durumundan endişe eden insan arasında devam eden bu savaşın farkında değildi. Atılgan Geyik'i nedense insandan aşağı bir hayvan olarak düşünmeye başladığının bilincinde değildi. Sonunda Atılgan Geyik'i bulunduğu cehennem ortamından çıkaracak, çıkış noktası ufak bir protesto gösterisi olan bir haber yaratıyordu. Bu çok asil bir hareket değildi de neydi?

Atılgan Geyik arada bir küçük odasının yüksek penceresinden pantolon giymiş bacakların geçtiğini görebiliyordu. İlk başta, bu bacaklar karşı duvarda ince gölgeler olarak, ışığın belli belirsiz bulanmasıyla belirmişti. Ama yavaş yavaş bu kısa süreli gölgelerin hücrenin dışında bir şeye ait olduğunu anladığında, pencereden dışarı bakmaya başladı. Çok uzun bir süre pencereden dışarı baktı ve ne zaman bacak görse kalbi hopladı. Bacak görmeyi dört gözle bekledi. Bunlar taş odasının dışındaki dünya hakkında bilgi veriyordu: ışık ve temiz hava, ağaçlar ve gökyüzü ve insanlardan oluşan bir dünya. Bacakların, yumuşak sandalyeler ve iyi yiyeceklerle dolu bir odaya çıkan merdivenlerden tırmandığını veya sahiplerini Lakotaların geniş ferah topraklarına götürmek üzere Amerika'ya gidecek ateşli gemilerden birine bindirmek üzere limana gittiklerini hayal ediyordu.

Ona bakmak için gelen sigaralı adam odasına girdiğinden beri üç

uyku uyumuştu. Adam ona ismiyle seslenmişti, Atılgan Geyik'e Stronghold'da yaz sabahlarında şakıyan ötleğenleri hatırlatan sarı bir yelek giymişti. Böyle sabahlarda, o ve Attan Düşüren yemek pişirdikleri ateşin önünde tembel tembel keyif yapıp kahvelerini içer, kadınlardan, oyunlardan ve bir kıştan az bir süre geçse de çok eskide kalmış gibi gelen iyi zamanlardan konuşurlardı. Atılgan Geyik pencereye bakmaya devam etti, Attan Düşüren'in ve ailesinin onu şu anda görememelerinin iyi olduğunu düşündü.

İki gün boyunca, Atılgan Geyik yatakta yatmış ve ölüm şarkısını söylemişti. Güçlü bir şarkıydı bu ve onu kendi ülkesine götürüyordu. Soğuğu hissetmiyor, üstüne kapanan taş duvarları görmüyordu. *Wasichu*'lardan birinin ona çorba getirdiğini ve tuvalet kovasını boşalttığını fark etmiyordu. Bir keresinde yardımcılardan biri, şişman olan, onu paltosundan yakalamış, ayağa kaldırıp bağırmış ve yumruklarıyla tehditkâr işaretler yapmıştı. Atılgan Geyik kendi içine kapanmıştı, küçük soluk gözlerdeki nefreti fark etmiyordu bile. Ama bugün, üçüncü uykuda, şarkısı zayıftı ve gücünü kaybediyor olmaktan korkuyordu. Artık *nagi*'sinin içinden yükseldiğini, havada durarak eve doğru uzun yolculuğuna izin verilmesini beklediğini hissetmiyordu.

Sonra, öğleye doğru, ölüm şarkısına tamamen son vermesine neden olacak bir şey oldu. Yardımcılardan biri küçük bir tabla ve tepsi taşıyarak odasına girdi. Adam gülümsedi ve pencereye, oradan da karşı duvardaki ışığa işaret ederek yatıştırıcı bir şekilde konuştu. Tepsiyi gösterip karnını okşadı, adamın parmağının gösterdiği yönü takip eden Atılgan Geyik gerçek yemeği gördü: pişmiş bir kuş ve çok sayıda küçük patates, onların yanında büyük bir parça ekmek ve bir parça çikolata. Her zamanki açık çayı gördü, ama *mni wakan*'a benzeyen küçük bir şişe de vardı. Üzerinde Fransız dilinde yazılı bir kâğıt yoktu, ama şişenin koyu yeşilinden koyu renkli sıvıyı görebiliyordu. Şişenin yanında temiz, kısa ve kalın bir bardak vardı. Yardımcı şaraba baktığını fark etti. Şişeyi işaret edip başparmağını alt dudağına tutarak başını arkaya doğru eğdi. Sonra gülerek yanından ayrıldı.

Atılgan Geyik günlerdir katı bir şey yememişti. Çorbanın suyunu ve çayı sonuna kadar içmişti, çünkü kendini hep susuz hissetmişti, ama ölmek ve bu taş odadan, bu yabancı topraklardan uzaklaşmak istiyordu. Çorbada yüzen şeyleri ve ekşi ekmeği yemeyi bırakmak kolay olmuştu, ama gerçek yemeğin görüntüsü ve kokusu sayesinde neredeyse gitmediğine müteşekkirdi. O kadar açtı ki yemek yiyip yiyemeyeceği-

ni bilmiyordu. Midesi büzülmüş, tıpkı deri bir kese gibi küçülmüş ve kurumuştu.

Atılgan Geyik, ayaklarını yatağın kenarından uzatıp ayağa kalkacak gücü bulana kadar, uzun bir süre kuşa baktı. Ani baş dönmesi ve gözlerine iner gibi olan kara perde kısa bir an ona, hasta evini ve beyaz adamın yatağından ilk defa ayağa kalkmaya çalıştığı zamanı hatırlattı. Kaburgaları artık acımıyordu, ama kendini aynı derecede zayıf hissediyordu. Bir an ayakta durup gözlerinin önündeki karanlığın geçmesini bekledi; sonra uzanıp kuşa yavaşça, neredeyse okşarcasına dokundu. Kızartılmıştı ve kokusu bütün odayı dolduruyordu. Bir parça deri koparıp tattı. Bir *wasichu* numarası olabileceğini, zehirlenmiş veya hastalıklı olabileceğini düşündü. Ama derinin tadı güzeldi. Yağlıydı ve çok uzun zamandır yağlı bir şey yemediğini fark etti.

Tabağı kaldırıp yatağına oturdu. Daha önce gösteri Paris'teyken birçok kere tavuk eti yemişti ve tadını da öyle ahım şahım bulmamıştı. Tavuk etinde bizonun veya geyiğin kırmızı etinin kuvvetli tadı yoktu. Ama şimdi tavuğun derisini yerken, parmaklarına bulaşan yağı yalıyordu. Sonra bir bacağı çekip kopardı ve üzerindeki sert eti yedi.

Tavuğu bitirdikten sonra, küçük patatesleri birer birer ağzına attı, bir veya iki çiğnemede ezip yuttu. Taş odanın soğuğunda kuruyan kara ekmeği çiğnedi. Çay pek sıcak sayılmazdı; iki yudumda, tüm bu süre boyunca gözlerini şişeden ayırmadan çayı içti.

Paltosunun cebine uzandı ve Sarı Göğüs'ün verdiği mavi sigara paketi ile kibritleri çıkardı. Tek bir sigara kalmıştı. Onun mükemmel şeklini inceledi: yuvarlaklığını, düzgün kesilmiş uçlarını. O ve gösterideki diğer Kızılderililer kendi tütünlerini kendileri sarardı ve hiçbir zaman bu kadar mükemmelini yapamamışlardı. Sigarayı dudaklarına yerleştirip bir kibrit çaktı. Dua etmek, tütünle *yuwipi*'nin törenini gerçekleştirmek aklına gelmemişti. Birçok uykudur ilk defa ısındığını ve bu hayattan tatmin olduğunu hissetti ve bu anın bitmesini istemedi. Kendisine ne olacağını bilemiyordu, ama o an için huzurluydu; yarını düşünmüyordu.

Taş duvara yaslandı ve dumanın kıvrılarak pencereden giren ışığa doğru yükselişini seyretti. Dumanın içinde Sarı Göğüs'ün gözlerini ve Atılgan Geyik'in yüzünde gördüklerinden dolayı o gözlerin üzgün, hatta neredeyse korkmuş olduğunu gördü. Dua etmesi için kendisine bu tütünü vermişti, şimdi de ona gerçek yemek ve bir şişe *mni wakan* veriyordu. Atılgan Geyik onu sigarasını bitirdikten sonra içecekti, çün-

kü Sarı Göğüs'ü Wakan Tanka'nın ona yardım etmek için gönderdiğini biliyordu. Atılgan Geyik gülümsedi. Büyük Sır onu en ciddi şekilde sınadıktan sonra neredeyse yanına alıyordu. Hayatından kurtulma çabası içinde ona ölüm şarkısını söylettirmişti. Ama şimdi, Atılgan Geyik'in yaşamasını, bu garip insanlar arasında, bu garip ülkenin havasını solumaya devam etmesini istiyordu. Sadece kısa bir süre önce, bu düşünce Atılgan Geyik'e büyük acılar verirdi, şimdi ise sigara içmekten ve hayatını burada ve şimdi olarak düşünmekten mutluydu, ne olursa olsun yaşayacaktı. Ve zamanı geldiğinde eve, kendi insanlarının yanına dönecekti. Wakan Tanka bunu görecekti.

Madam Soulas, Préfecture'de Yüzbaşı Drossard'ın büyük ofisinde, kocasının yanında oturuyordu. Yüzbaşı bu kış balıkların ne kadar az olduğundan bahsediyordu – *rouget** ve *hareng*'den** başka bir şey satılmıyordu ve onlar da inanılmaz fahiş fiyatlardaydı. *Coquillages**** kötü kalitede ve tatsızdı ve olan birkaç *crevettes***** de bir servete mal oluyordu. Yüzbaşı balıkçıların çok fazla kâr koyduklarını düşünüyordu; sanki balıkları yakalamıyor, onları temiz mavi denizde kendileri yaratıyorlardı. Bundan sonra da, sıra gökyüzünden toplanan ekmeklere gelecekti.

Madam Soulas, kocası René'nin itirazını dinledi. Sadece bir balıkçı değildi, Balıkçılar Birliği'nde de görevliydi. Kötü bir sezon geçirdikleri ve fiyatlar da bunu yansıttığı için tüm kış boyunca hem balıkçılardan hem de müşterilerden gelen şikâyetleri dinlemişti. Bu sabah bile, Vallon des Auffes açıklarında balık avlayan bir grup adam, Birlik onlara iyi bir fiyat vermezse, yakaladıklarını başka bir yerde satmakla tehdit etmişti. Kışın geri kalanını Toulon veya Nice'de geçireceklerdi. Oradaki balıkçıların hak ettiklerini aldıklarını duymuşlardı.

Madam Soulas, kocasının fiyatları çok düşük tutarlarsa balıkçıların bir saat içinde balıksız ve iki saat içinde de işsiz kalacağını anlatmaya çalışmasını dinledi. Ama komiser hiçbirine inanmıyordu. Birliğin kapsamlı bir araştırma yapması gerektiğinden emindi, bu Marsilya için utanç verici bir durumdu.

---

* Barbunya. (y.h.n.)
** Ringa. (y.h.n.)
*** Kabuklu deniz hayvanları. (y.h.n.)
**** Karides. (y.h.n.)

Madam Soulas, bu tartışma kafasında bir uğultu haline gelene kadar düşüncelerinin başka yere kaymasına izin verdi. Hâlâ bu konuya karşı çıkıyordu, ama René bunun iyi birer Hıristiyan olarak görevleri olduğunda ısrar etmişti: "Sevgili Madeleine, İsa bizim için çarmıhta ölmedi mi? Onu burada, çaresizlik içinde ağlarken, Tanrısına yakarırken bırakacak mıyız? İsa bir hiç için mi öldü?" Ve Madeleine zaten beslemek zorunda oldukları iki yavruları olduğunu ve içinde zorla hareket edebildikleri kadar yerlerinin olduğunu söyleyerek itiraz ettiğinde, klasik sofuluğuyla konuyu kapatmıştı: "Gerçek birer Hıristiyan isek, ufak bir fedakârlığı sorun etmeyiz. İsa bizden daha kötü durumda olanlara yardım etmemizi istememiş miydi? Bu Tanrının isteği değil mi? Ayrıca, sadece bir veya iki günlüğüne."

René ile kavga etmek zordu, dindarlığı kadar, onun gerçekten sofu tabiatı nedeniyle de. Madeleine'e çekici gelen de aslında bu özelliğiydi. Ardèche'deki St. Laurent'ın rahipleri tarafından desteklenen gençlerin barındığı bir sığınakta karşılaşmışlardı. O zamanlar Madeleine on beş, René ise on altı yaşındaydı. Madeleine rahibe manastırına şehrin başka bir yerinde gidiyordu ve bu yüzden René'yi öncesinde sadece kilisede ve babasının balık tezgâhında görmüştü. Kader ağlarını örmüş; kırlardaki bu sığınağın bahçesinde ağaçtan düşüp omzunu incitmiş ve kırılan bir ağaç dalı eteğini yırtmıştı. Beyaz iç çamaşırlarının görünmesi kızlar ve oğlanlar arasında kıkırdamalara yol açmıştı. Ama yerde yatıp kendine gelmeye çalışırken, yüksek, azarlayan bir ses duydu ve bu sesin başlarında duran genç papaza ait olduğunu düşündü. Ama kafasını kaldırdığında, kısa, kalın, gür saçlı ve küt burunlu bir oğlanın başında çömeldiğini gördü. Çocuğun görünümünde oldukça ciddi bir hava ve ifadesizlik vardı; onun balıkçının oğlu olduğunu anlamıştı.

Bu yirmi bir yıl önceydi. Beş sene sonra da evlenmişlerdi. Aslında, bu olaydan sonra iki yıl boyunca birbirlerine tek kelime bile etmemişlerdi. Madeleine, evlendikten sonra, René'nin o hafta ilahiyat fakültesine girmenin yollarını araştırmak için yaşlı rahiple konuştuğunu öğrenmişti. Rahip Daudet onu yüreklendirmiş ve René bir yandan liseyi bitirirken, diğer yandan da ondan iki yıl süresince din eğitimi almıştı. Ancak, René'nin ilahiyat fakültesine gireceği hafta babası çılgın bir denizci tarafından, limanda balık pazarlığı sırasında öldürülmüştü.

Madeleine, cenazeye ailesiyle beraber gitmiş, yaslı ailenin iki sıra arkasında oturmuştu. Diğerlerinin acılarıyla yıkılmış görünmesine kar-

şın René'nin dik bir şekilde, kuru gözlerle ve duyguları yokmuş gibi oturmasına şaşmıştı.

Ve ertesi gün, bu sefer balık tezgâhında, diğer balıkçılarla beraber çalışırken onu tekrar görmüştü. Aile kendini toparlayana kadar balıkçılar tezgâha bakmaya gönüllü olmuştu. Ondan sonra da bir gün bile çalışmamazlık etmemişti.

Madeleine onun babasıyla ilgili duygusuz haline o zamanlar şaşırmış, hafif de sinirlenmişti. Yaralanması ve namusuyla ilgili bu kadar düşünceli ve ilgili davranan çocuk bu olabilir miydi? Ancak evlendikten sonra René hayatının en önemli ilkesini açıkladı: İyi veya kötü olan her şey Tanrının takdiridir. Ama kötü bile olsa, Tanrının takdiri olduğu için içinde iyi vardır ki Tanrı iyi değil midir? İnsanlığın iyiliği adına kötü veya korkunç gibi gözüken şeyler yapmadı mı? Madeleine bu basit çıkarımın karmaşıklığını anlamaya uğraştı, ancak sonuçta anlayamadı. Kendisini imanlı bir Katolik addederdi. Sonuçta o ve René pazar günleri ve kutsal günlerde çocukları ayine götürürlerdi, ama etrafında yaşanılan tüm trajik olayların sadece Tanrının isteği olduğu için iyi olduğunu bir türlü hissedemiyordu. Çoğunlukla René'nin bir rahibin yaradılışına sahip olduğunu düşünürdü: aşırı ciddi ama kötü şeylerden dolayı yıkılmayan. Hatta belki de trajedi maneviyatını yüceltiyordu.

Böylece Madeleine, o ve René'nin Peder Daudet'yi ve diğer papazları Peau-Rouge'un mahkûm edilmesini proteste etmek üzere Prefécture'e izledikleri güne lanet ederek komiserin ofisinde oturup bekledi. Vahşinin iyiliği için ettiği dualar nedeniyle kendini çok erdemli hissetmişti. Peder Daudet'nin söylediği gibi o, Tanrının en basit kullarından biriydi. Ve René tabii ki haklıydı; muhtaç durumdaki bir insana bir çatı sağlamak onların Hıristiyanlık göreviydi. Buna itirazı yoktu. Sonuçta, Montpellier'den gelen bir mühendislik bölümü öğrencisini dokuz ay boyunca ağırlamışlardı; kira ve yemek için çok az bir para ödediğinden zengin de olmamışlar bunu beklememişlerdi de. Bu öğrenciden önce de Apt'dan gelen küçük hemşire vardı.

Ama bu bir vahşiydi! Tanrı tabii ki Hıristiyanların ve vahşilerin bir arada yaşamasını istememişti! Madam Soulas, kafasını sallayıp karayel ve *tramontane*'nin* her zaman olduğu gibi balıkçıları nasıl balığa çıkmaktan alıkoyduğunu anlatan kocasına baktı. Komiser iğrenerek

* Dağlardan gelen rüzgâr. (y.h.n.)

homurdanıyordu. Bu sahneye bakan biri René'nin sadece bu aptalca işte aptalca davranmış olmaktan suçlu olmak yerine, devlete karşı bir suç işlemiş olduğunu düşünebilirdi.

Ve işte vakti gelmişti. Palais de Justice'e gidip geçici gözetim kâğıtlarını imzalamışlardı. Mahkeme onları, daha doğrusu René'yi etraflıca sorgulamıştı. Vahşiye insani konfor sağlayabilecekler miydi? Evlerinde böyle bir insanı barındırmaya hazır mıydılar? Böylesine yabancı bir yaratığa çocuklar nasıl alışacaklardı? Bir vahşinin uygar bir çevrede yaşamaya nasıl bir tepki vereceğini düşünüyorlardı? Son olarak, *president du tribunal** Madam Soulas'a döndü: "Ve siz, madam, nasıl desem, bu vahşinin duyabileceği olağandışı gereksinimlere hazır mısınız?" Madam Soulas René'nin yüzündeki ifadeyi hatırlıyordu. Dürüst bir keyifle tamamen endişeli bir beklenti arasında gidip gelen bir gülümseyişi vardı, ama endişelenmesi gerekmiyordu. Madeleine onun karısıydı. Madeleine de şu anda o zaman hayır deseydi ne olurdu diye merak etti. Soruların ciddiyetine bakarak mahkemenin onları reddedeceğinden emindi. Ama ya René – bu durum René'ye, onlara ne yapardı? Bu *indien*'i eve getirmek istemesini anlayamıyordu. Ama René sanki kendi ailesi ona yetmiyormuş gibi, daha önce hiç görmediği kadar ısrarcıydı. Dindarlığı bazen bir yük haline geliyordu.

Madam Soulas bu son üç günde ellinci defa kendi kendine, "Neden biz," diye sordu. Bu vahşiyi almaktan mutluluk duyacak yardım kuruluşları ve kilise organizasyonları bir yana, başka aileler olduğunu öğrenmişti. Daha bir gün önce, Vieille Charité'den iki rahibe kapılarında belirmişti. Yaşlı rahibe giysisi içinde dik ve ciddi duruyordu, genç olan ise gözlerini yüzüne göre fazlasıyla büyük gösteren kalın metal çerçeveli bir gözlük takmıştı. Soulaslar'ın Peau-Rouge'u almaktan vazgeçmelerini istediklerinde, her ikisinin de söyledikleri çok mantıklıydı. Evsizler ve yetimlerle ilgilenmek için yeterli donanıma sahiptiler, muhtaçlara bakmak onların göreviydi. René bu fikre dudak büktüğünde, rahibeler daha ısrarcı olmuş ve Soulaslar'ın ahlâki açıdan uygunluklarını Peder Daudet ile konuşmakla tehdit etmişlerdi. Ve bu René'yi olduğu kadar Madeleine'i de sinirlendirmişti ve rahibeleri kapıya kadar geçiren Madeleine olmuştu. Komiser Drossard, Balıkçılar Birliği'nin dürüstlüğünü sorgulamasına rağmen, René tanıdığı en ahlâklı adamdı. Parmağını hiçbir zaman tartının üzerine koymaz veya toplama tablasına vergisini koymamazlık etmezdi. Ayrıca, *indien*'in onların bakımı altına girmesini tav-

* Mahkeme başkanı. (y.h.n.)

siye eden Peder Daudet'nin ta kendisiydi! Bunlar, uzaklaşan rahibelerin arkasından Madeleine'in bağırdığı son kelimelerdi.

Daha sonra sakinleştiğinde, Madeleine olayların biraz daha farklı gelişmiş olmasını dilediğini fark etti. Belki René rahibelerin vahşiye yardım etmek konusunda daha iyi olanaklara sahip olduklarını anlamış olsaydı, her şey en iyi şekilde çözümlenecekti. Hayatları normal olabilir, çocukları tehdit altında olmayabilir ve vahşi de görebileceği en iyi bakımı görebilirdi. Üstelik, serserilik suçundan tutuklanmıştı. Bu onu evsiz ve dolayısıyla da Vieille Charité'nin himayesi için uygun hale getirmez miydi?

Madam Soulas iç geçirdi. Bu sorunun çözümü dün ellerinin arasındaydı, ama René rahibeleri kızdırmıştı. İyi bir adamdı, ama bazen biraz daha mantıklı olmasını diliyordu. Burnumuzu nasıl bir karmaşaya soktuk diye düşündü.

Tüm bunların nedeni bir pazar öğleden sonra, Buffalo Bill'in Vahşi Batı gösterisine gitmiş olmalarıydı. Gösteri boyunca René koltuğun ucunda oturmuştu. Büyük at arabası ve onu takip eden Kızılderilileri alkışlamış, onlara tezahürat yapmıştı. Kızılderililer koşan bizonların arasında atlarını sürdüğünde keyifli bir yaygara koparmıştı. Ve Peau-Rouge'lar cesur askerleri öldürdüklerinde vahşi çığlıklar savurmuştu. Diğer seyircilerin de aynı şeyleri yaptığını fark edene kadar bu davranışı Madam Soulas'ı korkutmuştu.

Ama Madam Soulas daha çok çocukları için endişelenmişti. Gösterideki birçok bölüm onları korkutmuştu. Chloé, yarı çıplak, acımasız bakışlı Kızılderililerin takip ettiği bizonlar tribünleri sallayarak gürültüyle geçerken ağlamıştı. Silahların çıkardığı gürültü ve düşen askerlerin bağırışları nedeniyle yüzünü Madeleine'in eteğine gömmüştü. Mathias, on üç yaşındaki bütün çocuklar gibi cesur davranmaya çalışmıştı, ama gösterinin kendilerine çok yaklaştığı veya çok gürültülü olduğu anlarda Mathias'ın nasıl ürktüğü Madeleine'nin gözünden kaçmamıştı. Amerikalılar vahşetin yalnızca bir hayat tarzı olduğunu düşünür gibiydiler. Bir o kadarını da sunucu söylemişti. Lakin bu durum Fransızlar için geçerli değildi.

Bizonları takip edip, askerleri öldüren Peau-Rouge'lardan birinin gelip kendileri ile yaşayacağı gerçeği Madam Soulas'ı tekrar hayretler içinde bıraktı. René'nin aklından neler geçmiş olabilirdi? Ya zavallı çocuklarımız? Zavallı Chloé henüz dokuz yaşındaydı! Mathias da yanlışlardan kolay etkilenebilecek bir yaştaydı. Bir vahşinin onlarla bera-

ber masaya oturması, kendi evlerinde uyuması; bu kadarı da çok fazlaydı. Ya komşulara ne demeli? Çocuklarını neredeyse ölesiye korkutacak bir vahşiyi hak ediyorlar mıydı? Ve Matmezel Laboussier – Chloé'ye piyano dersi vermek için bir daha gelir miydi?

Madam Soulas komiserin ofisinin dışındaki ayak seslerini duyduğunda kendini büyük bir endişe ve küskün bir mutsuzluk arasında gidip gelirken buldu. Peau-Rouge ile ilk karşılaşmasına kendisini hazırlarken aniden kalbinin hızla çarptığını, düzensizleştiğini ve teklediğini hissetti.

Ama odaya sadece bir kişi, kahverengi takım elbise giymiş, kalın favorileri ve dudaklarının kenarından kıvrılarak aşağı sarkan düzgün bıyıkları olan, uzun boylu bir adam girdi. Kum rengi gür saçları karmakarışıktı, ama önemli bir havası vardı. Geniş adımlarla komiserin masasına doğru yürüdü, elini uzatarak biraz da şiddetli bir şekilde sallayarak tokalaştı. Madam Soulas kulaklarının çok küçük ve kafasına yakın olduğunu gördü. Saçlarının altındaki, neredeyse hiç çizgi oluşmamış yüzü çok narindi. Böylesine bir otoriteye sahip olmak için fazlasıyla genç görünüyordu. İki adamın birbirlerini selamlamasını dinlerken, adamın Fransızcasının bir hayli basit ve kötü olduğunu fark etti. Aksanında kuzey bölgesinin izi vardı; düz, heceleri yutan bir aksan, ama kelimeleri düzgün değildi. Besbelli ki anadili Fransızca değildi.

Komiser, Mösyö ve Madam Soulas'a bu adamı, Amerikan Konsolos Yardımcısı Franklin Bell olarak tanıştırdı, konsolos yardımcısı her ikisi ile de el sıkışmakta ısrar etti. Bu adam, Eski Liman'ın çevresinde turlayan denizcilerin ve tabii ki Buffalo Bill ile kovboylarının dışında gördüğü ilk Amerikalıydı. Amerikalılar onun yaşadığı mahalleye hiçbir zaman gelmez ve o da kendi mahallesinden çok nadiren çıkardı. Madeleine, mavi gözlerinin içine bakıp bunların Notre Dame de la Garde'ın tavanının renginde, dayanılmaz gözüken uçuk ama hoş bir mavi olduğunu düşünürken adam "*Enchanté, madame*"* dedi. Elinin üzerine doğru eğilirken Madam Soulas yanaklarında bir karıncalanma hissetti.

"Ve evet madam," dedi. "Yeni misafirinizle tanışmaya hazır mısınız? Oldukça nazik biri, her ne kadar bana bir at kadar yemek yediğini söyledilerse de... Bir tavuğu tek başına yiyip bitirmiş."

Madam Soulas adamın teklifsizliği karşısında şaşırdı, ona bu kadar doğrudan hitap etmesinden de biraz utandı. Yüzünde kafası karışık bir

* Tanıştığımıza memnun oldum, hanımefendi. (y.h.n.)

ifadeyle kocasına baktı. Aslında utangaç ve kesinlikle de yardıma muhtaç bir kadın değildi; her ne kadar diğer balıkçıların eşleri gibi işin şamatasına ve iğnelemelerine karışmasa da René'nin yanında balık satıyordu. Ama bu adam –bu Amerikalı– yeni tanıştığı biri için fazlasıyla samimiydi.

"Evet, tabii ki Atılgan Geyik ile tanışmak isteriz, Mösyö Bell. Ama ilk önce bize ondan biraz bahseder misiniz?" René ürkerek Madeleine'e göz attı, ama ilgisi hâlâ Amerikalı'daydı. "Anladığım kadarıyla ne Fransızca ne de Amerikanca konuşuyor."

"Çok doğru mösyö. Birkaç kelime İngilizce biliyor: Buffalo Bill, Vahşi Batı ve tabii kendi adı Atılgan Geyik. Sioux dilinde konuşuyor, ancak maalesef bir tercüman bulamadım. Bulacağımı da sanmıyorum." Bell kafasını üzgün üzgün salladı." Ne yazık ki tüm Sioux'lar ve tercümanları Vahşi Batı ile beraber gittiler."

"Ama niye onu ötekiler neredeyse oraya göndermiyorlar?" Sözler beklenmedik ve çaresizdi, ama Madam Soulas kendine engel olamadan ağzından çıkmıştı. Tekrar yüzünün karıncalandığını hissetti.

Bell bir an ona baktı, saklayamadığı ifadesi kızgınlık ile eğlenme arasında gidip geliyordu. "Çok iyi bir soru madam. Çok iyi. Benim de kendime sorduğum bir soru. Ama bakın madam..." Komisere bir bakış atarak bir an durdu. "Maalesef hükümetiniz Mösyö Atılgan Geyik'in ülkeyi terk etmesine izin vermiyor. Önce bazı küçük suçlar için mahkemeye çıkması gerekiyordu. Sonuçta çıktı da. Ama şimdi de ülkeye kanunsuz girdiğini söylüyorlar. Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı değil ve geçerli bir pasaportu yok ve bu nedenle adalet sistemi aksi yönde bir karar verene kadar ülkenizde kalması gerekiyor."

"Kanunlar böyle işliyor, Madam Soulas," dedi komiser. "Sınırlarımızı güvenlik altına alamazsak, Fransız Cumhuriyeti istenilmeyen tiplerin işgaline uğrar."

"Ama bir zaman sonra eve dönmesine izin verilecek, değil mi?" René, yanlış hiçbir şey yapmadığı açık olan birinin ülkesine geri dönmesine izin vermeyen böylesi bir kanun karşısında şaşkına dönmüştü.

Zarif bir silkinmeyle omuzlarını kaldıran komiser: "Ben sadece huzurun bekçisiyim, mösyö. Bu daha yüksekteki yetkililerin karar vereceği bir konu. Nasıl bir karar vereceklerini kim bilebilir?"

"Ama bu durumda kanun yanlış yönlendirilmiş, *capitaine*. Peau-Rouge kesinlikle bir Amerikan vatandaşıdır. O, o toprakların ilk sahibidir. Buffalo Bill öyle söyledi."

Komiser de Vahşi Batı gösterisine gitmişti ve ilk Amerikalılarla, bu *indien*'lerle ilgili konuşmayı dinlemişti. O an bu doğru olmalı diye düşünmüştü. Ama şimdi hükümet *indien*'lerin kendi ülkelerinin gerçek vatandaşları olmadığını söylüyordu, o yüzden bu da doğru olmalıydı. Bunlar çok kafa karıştırıcıydı, ama görevi gereği ülkesinin kurallarını uygulamak zorundaydı. Tekrar omuz silkecekti, ama Amerikalı onun, balıkçı ve karısının arasına girdi.

"Hepsi çözümlenecek, mösyö, madam. Lütfen, sizi temin ederim ki Mösyö Atılgan Geyik sizde sadece kısa bir süre kalacak. Sonra kendi insanlarının yanına dönmesine izin verilecektir ve biz de böylece hayatımıza devam edebiliriz. Bu arada, nazik âlicenaplığınız için hükümetimin içten takdirlerini size iletmeme izin verin." Komisere döndü: "Vatandaşımızı getirebilir miyim şimdi?"

Madeleine Soulas La Canebiére boyunca süslü arabada gittiği için kendini biraz aptal hissetti ve arkadaşlarından hiçbirinin orada olmamasını umut etti. Ama biri onları mutlaka görecekti ve kendi mahallelerine geldiklerinde, bütün pazar onları konuşacaktı. Her şeye rağmen, serin siyah deri koltukta kendini çok rahat hissediyordu. Beyaz ince at, şıngırtılı siyah koşum takımları ve kafasındaki kırmızı ponponuyla güzel bir hayvandı. Yük arabalarını ve otobüsleri çeken ağır atların çıkardığı seslerin aksine, atın kesik kesik yürüyüşü taş yollarda çınlıyordu.

Franklin Bell, onun ve René'nin karşısında oturuyordu, Bell'in yanında ise hiçbir şeye bakmayan, hiçbir şeyi görmeyen gözleriyle vahşi vardı. İlk başta, Madam Soulas ona doğrudan bakamamıştı. Odaya girdiğinde, ona göz ucuyla bakmış ve parlak deri ayakkabılar, gri bir takım elbise ile ona uygun yelek, selofan yakalı beyaz bir gömlek ve siyah bir kravat görmüştü. Her ne kadar büyük elleri çaresizce ceketin kollarından aşağı sarkıyor gibi gözükse de elbise üzerine iyi oturmuştu.

Madam Soulas yüzüne çabuk bir bakış fırlatmış ve Kızılderili'nin sakin ve masum görüntüsü onu şaşırtmıştı. Vahşinin saçları kesilmiş ve ortadan ayrılmıştı. Gözleri tehditkâr olmaktan çok kayıtsızdı. İnce dudakları yukarı veya aşağı kıvrılmamıştı; sadece ifadesiz düz bir çizgi halinde duruyordu. Odadaki hiçbir şeye tepki vermiyor gibiydi ve Madam Soulas biraz aptal olup olmadığını merak etmişti. Bu onu şaşırtmazdı; arenada vahşilerin nasıl hareket ettiklerini, tüm o çığlıkları,

ulumaları, atlarını vahşi sürüş tarzlarını izlemişti. Yarı hayvana benziyorlardı.

Ama Réne'nin yüzü Peau-Rouge'u gördüğünde aydınlanmıştı. Belki de normal bir erkek gibi hatta normalden biraz daha iyi, neredeyse bir tüccar veya memur gibi giyindiğinden... Sadece belirgin elmacık kemikleriyle, esmer, neredeyse kara yüzüne ve kısık, bakıp da görmeyen gözlerine bakıldığında normal bir erkekten çok uzak olduğu anlaşılıyordu.

Ve şimdi burada en iyi elbiseleriyle, şık bir arabanın içinde Madam Soulas'ın başının üzerinden Eski Liman'a doğru bakıyordu. Ne düşünüyordu acaba?

Madam Soulas mahalleye yaklaştıkça daha fazla huzursuzlandığını hissetti, La Canebiére'den dar Rue d'Aubagne'a saptıklarında, tanıdık bir yüz görmemeyi umarak, ürkek ürkek kalabalık yaya topluluğuna bakıyordu – ve elbette ki, doğrudan Chloé'nin piyano öğretmeni Matmazel Laboussier'nin gözlerinin içine baktı. Matmazel aşırı makyaj yapan ve aşırı gösterişli giysiler giyip hızlı ve zalim bir şekilde konuşan iriyarı genç bir kadındı. *"Non, non, non, ma chérie!"** diye yükselen kesik ve sert bir itiraz duyduğunda kaç kere kızının dersini yarıda kesmek için içinde ciddi bir istek duymuştu, ama o ve René, kızlarının zamanı geldiğinde akıllı genç bir adamı –belki bir avukat veya bir tüccar; burjuva biri– etkileyecek kadar hanımefendi olmasını istiyorlardı. Balıkçı olmaktan mutluluk duymadıklarından değil, ancak kızları ve oğulları için daha fazlasını istiyorlardı.

Ve şimdi, Matmezel Laboussier arabada oturanlara abartılı bir şaşkınlıkla gözlerini dikmiş bakıyordu. Ne kadar tuhaf gelse de, bu Madeleine'i endişelendirmediği gibi, az kalsın kahkaha atmasına yol açacak kadar da keyiflenmişti: 'O' şeklinde büyük kırmızı ağız, mavi ile belirginleştirilmiş büyük gözler ve fazlasıyla allık sürülmüş yanaklar. Caddede parlak gün ışığının altında bu iri kadın sirkin çok da önemli olmayan gösterilerinden firar etmiş gibiydi. Muhtemelen şişman kadın!

Madeleine Soulas, Matmazel Laboussier'ye el sallamak, hatta belki de seslenmek istedi, ama bu isteğine direndi; yolun kalanını gözleri öne kilitlenmiş, sürücünün siyah melon şapkasını inceleyerek geçirdi. En azından, o an için komşularının ne düşündüğünü önemsemedi. Aslında bu süreyi bu kadar şık bir arabada yolculuk edecek türde bir ha-

* Hayır, hayır, hayır tatlım. (y.h.n.)

nımefendi olduğunu hayal ederek geçirdi. Sırtını dikleştirdi ve nazikçe önündeki melon şapkaya gülümsedi.

Franklin Bell, balıkçının dairesinin bu kadar geniş olduğuna şaşırmıştı. Bir balıkçının kazandığı para hakkında hiçbir fikri yoktu, ama bu geniş daire yumuşak kadife kaplı mobilyaları, muntazam püsküllü perdeleri, cilalı ahşap masa ve dolapları, işlemeli örtüleri ve doğru noktalardan sarkan koltuk örtüleri ile temiz ve zarifti. Birkaç elektrik lambası bile vardı. Burası gerçek bir evdi.

Madam Soulas, mutfakta çaydanlığa su koyarken, Mösyö Soulas, Bell'i ve Atılgan Geyik'i merdivenlerden bir üst kata çıkardı. Atılgan Geyik yarısı dolu bir denizci çantası taşırken, Bell'in elinde küçük bir elbise valizi vardı. Ucundaki büyük pencereden gelen ışıkla aydınlanan geniş bir koridordan yürüdüler. Mösyö Soulas, soldaki son kapının yanında durdu. İleri uzattığı koluyla girmelerini işaret ederek "*Voilà*,"* dedi.

Önce Bell girdi. "Burası çok güzel, mösyö. Gerçekten çok uygun."

Oda büyük değildi, ama çok temizdi ve parlak bir yatak örtüsünün serili olduğu tek kişilik demir bir yatak bulunuyordu, yatağın yanında kenevir bir halı, bir şifoniyer, bir lavabo ve müslin perdelerin arkasında kalan küçük bir tuvalet vardı.

Atılgan Geyik içeri girerken çok daha temkinliydi, mobilyalara baktı, sonra pencereye doğru yürüdü. Oda, duvarla çevrilmiş küçük bir bahçeye bakıyordu. Öteki binaların arkasındaki benzer bahçeleri görmek onu şaşırtmıştı. Binaların dar sokaktan görüntüsü bütün bir taş izlenimi veriyordu, ama gene de burada ağaçlar ve çalılar, masalar, sandalyeler ve şemsiyelerle dolu açık bir alan vardı. Ahır bölümünün uzaktaki ucunda araba sundurması bile vardı. Bu pencereden, taş odadakinden çok farklı bir manzara görünüyordu.

Bu sırada Bell onun yanına gelmişti. "Güzel, değil mi?" dedi İngilizce. "Burada mutlu olacağını biliyorum Atılgan Geyik. Bunlar iyi insanlar ve şimdilik seninle ilgilenecekler. Ve çok yakında Amerika'ya giden buharlı bir gemide olacaksın. Sana söz veriyorum."

Atılgan Geyik ilk defa Bell'in gözlerine baktı. Yüzünde bir tür ifade vardı, ama Bell bunun umutsuzluk mu, yoksa şükran mı, ya da sadece kafa karışıklığı mı olduğunu anlayamadı. Bell hafifçe Atılgan

* Buyurun. (y.h.n.)

Geyik'in omzuna vurdu. Başka ne yapacağını bilememişti.

Evin kalanını da gezdikten sonra, salonda çay içtiler. Madam Soulas küçük porselen tabaklarda ballı kek ikram etti. Madeleine, *indien*'in bununla ne yapacağından pek emin değildi, ama Atılgan Geyik keki çatalla yedi. Broncho Billy'nin ve rezervasyon Kızılderililerinin ona tabaktaki yemeğini çatal bıçak kullanarak nasıl yemesi gerektiğini öğrettiklerini bilmiyordu. Kendi bıçağını saplayarak rosto etten bir parça kesip büyük bir ısırık aldığında ona gülmüşlerdi. Sonunda, eti tabağa geri koymasını öğreten Çift Gören olmuştu, sonra da tabağın yanındaki çok uçlu çatal ve kör bıçakla ona nasıl keseceğini göstermişti. Bu, Omaha'daki tren istasyonunda olmuştu, bir yandan da, Atılgan Geyik'in Stronghold'dan ayrılmamış olmayı dilediği birçok andan ilkiydi.

Franklin Bell, Atılgan Geyik'in keki yiyişini seyretti. Kızılderili'nin dikkatli ve zarif yeme şekli onu şaşırttı. Bu şekilde keki yemesi uzun sürmüştü. Kek bitene kadar çayına dokunmadı. Sonra bardak ve altlığını itinayla masaya koyarak çayını içti.

Bell, Vahşi Batı gösterisindeki bütün Kızılderililerin sofra adabının bu kadar iyi olup olmadığını merak etti. Yedi ay Paris'te gösteri yapmışlardı. Medeniyetin inceliklerini kapmış olmalıydılar. Ancak beyaz adamın medeniyeti hakkında ne düşünüyorlardı? Kendi ilkel tarzlarına oranla bunu bir gelişme olarak mı görüyorlardı? Parayı ve yiyecekleri sevmiş olmalıydılar –ve tabii ki onlara gösterilen ilgiyi de– ama ya diğer şeyler?

Bell, aniden para konusunu hatırladı. Vahşi Batı gösterisi yetkililerine Atılgan Geyik'in bekleyen maaşı olup olmadığını telgrafla sorması gerekecekti. Konsolosun sekreteri Kızılderili'nin giysi masraflarını karşılamak için o paraya ihtiyaçları olduğunda ısrar etmişti. Tanrıya şükürler olsun ki Soulas ailesi konsolosluktan para istememişti; Mösyö Soulas onu pazar yerindeki tezgâhında çalıştıracaktı. Ama Atılgan Geyik hiç gerçek bir işte çalışmış mıydı? Sabahın beşinde balıkları taşımak ve pazardan sonra temizlik yapmak, her gün uygar insanlara zarar veriyormuş gibi rol keserek at sürmeye benzemiyordu.

Bell, cep saatini çıkarıp saate baktığını belli etti. Şoförüne bir saat sonra dönmesini söylemişti ve şimdi sadece on dakikası kalmıştı.

"Evet, artık gitmeliyim. Sanırım her şeyi konuştuk." Madam Soulas'a baktı. "Başka bir şey var mı, size anlatmadığım herhangi bir şey? Oldukça yoğun birkaç gün geçirdiniz – bürokratlardan sıkılmış olmalısınız. Madam?"

Madeleine yakında onunla yalnız kalacakları gerçeğinin farkına o an varıyormuş gibi Atılgan Geyik'e göz attı. Garip, ama onun tepkisiz yüzü ve sakin hareketleri neredeyse hiçbir sorun olmayacağına dair onu ikna ediyordu.

"Sanırım her şeyi konuştuk mösyö," dedi René. "Bence Mösyö Atılgan Geyik bize hiç sorun çıkarmayacak. *N'est-ce pas,* Madeleine?"*

Madeleine, René'yi doğrularken omuzlarını silkti. René'nin mutlulukla ışıldayan yüzü ilk başta onu şaşırtmış –o kadar sahiciydi ki– sonra da kızdırmıştı. Tüm düşünebildiği dertler günlük hayatlarındaki karışıklıklar, komşularının onlardan uzaklaşacak olmasıydı; René ise bekleyen günlerin heyecanıyla kesinlikle ışık saçıyordu. Bu bakışı karşısında temkinli olmayı öğrenmişti. Kızmıştı, ama bir yandan da bu durumda olabildiğince olumlu olmaya kararlıydı. Bu yabancıyla ilişkisine balıkçının sevimsiz karısı olarak başlamak istemiyordu. Yine de, o anda cevaplanamayacak kadar çok soru vardı. Zaman bunlara cevap verilip verilemeyeceğini gösterecekti. Ama bu vahşi, kendisini onun ismini düşünmeye zorladı, Atılgan Geyik kendileri ile kısa bir süre kalacaktı. Sonra kendi normal hayatlarına geri döneceklerdi.

Madeleine, her iki erkeğin de kendisine baktığını fark etti ve *indien*'in –Atılgan Geyik'in– saat denen şeyin varlığından haberdar olup olmadığını merak etti. Sabah ne zaman kalkması gerektiğini biliyor muydu? Kim olduklarını, ne yaptıklarını, ondan ne beklediklerini biliyor muydu? Bunun yerine, "Mösyö Atılgan Geyik'in rahat etmesini sağlamak için elimizden geleni yapacağız, Mösyö Bell. Biz Hıristiyanız," dedi ve ekledi: "Tüm yapabileceğimiz bu."

"*Superbe*!"** Bell dizine vurup ayağa kalktı. Yelek cebinden küçük bir kart çıkararak, "İşte kartım, Mösyö Soulas. Konsolosluğun adresini görebilirsiniz. Herhangi bir şey olursa, lütfen beni arayın," dedi. Yeleğinin önünü aşağı doğru çekiştirdi ve kravatını düzeltti. "Birkaç gün içinde işlerin nasıl gittiğini görmek üzere geri geleceğim. Yaptığınız çok iyi bir şey, Soulas ailesi. *À bientôt, mes amis.*"***

Gitmek için acele ederken Atılgan Geyik'le vedalaşmayı unuttu. Bu aklına ancak arabaya binmek üzere adımını atarken geldi. Ama artık çok geçti. Vaucluse'den gelen bir tüccar grubu ile yapılacak bir toplantı için ofise dönmesi gerekiyordu. Özel lavanta kokuları için Ame-

* Değil mi Madeleine? (y.h.n.)
** Harika. (y.h.n.)
*** Yakında görüşmek üzere dostlarım. (y.h.n.)

rikan pazarına girmek istiyorlardı. Bir sorun yoktu, ne de olsa lavanta kadınlar arasında çok popülerdi, ama Amerika'daki parfüm üreticileri konsolosluğun kendileri ile ilgilendiğinden emin olmak istiyorlardı.

Fransa'daki iki yılı boyunca Bell, diplomasi sanatı ve incelikleri hakkında Panama, Lima ve Marakeş gibi cehennemin ucundaki yerlerde kahve, muz ve baharat pazarlıklarıyla geçirdiği on yılda öğrendiğinden çok daha fazla şey öğrenmişti. Herhangi bir yerde konsolos olmaya kendini hazır hissediyordu, ama yine, kaçıp geldiği ikinci sınıf ülkelerden birine gönderileceğinden korkuyordu. Marsilya, dünyadaki en iyi yer değildi. Sanat veya tarih, hatta eski yapılar ile ilgili çok az şey vardı; ama dünyadaki en büyük limanlardan biriydi. Ticaret anlaşmalarıyla ilgili gerçek bir eğitimden geçiyordu.

Araba La Canebiére'e döndüğünde, Bell bıyıklarını çekiştirdi ve birbirinin aynı uzun elbiseler, paltolar ve şapkalar içinde bir grup genç kadına ilgi gösteren fiyakalı bulvar erkeklerini izledi. Görünüşe bakılırsa kızlar tezgâhtar veya memurdu. Biri özellikle çekiciydi, ufak tefek ama orantılıydı, kıkırdayan diğer arkadaşlarından uzak duruyordu. Kendine güveniyor diye düşündü, nasıl da güvenli ve gururlu. Neden böyle genç bir hanımla tanışamıyordu acaba?

Bell, hâlâ oldukça etkileyici olduğunu biliyordu. Her zaman atletik bir vücuda sahip olmuştu, Yale'deyken squash oynamış ve boks yapmıştı. *Lacrosse** kulübüne bile üye olmuştu. Gülümseyerek arkasına yaslandı. Okulunda bekçi olarak çalışan ve belli başlı talimatları "Koşun çocuklar, koşun" ve "Bu bir savaştır, genç adamlar" olan Seneca Kızılderilisi Lacrosse koçunu hatırladığında az daha gülüyordu.

Amma da matrak, diye düşündü, Seneca nasıl tam da Amerika'ya uyum sağlamıştı: Dili konuşuyor, düzgün giyiniyor ve her sabah kiliseye gidiyordu. Ama bu Sioux, Atılgan Geyik'in ağzı süt kokuyordu. Daha bu sabah Bell ona ayakkabılarını nasıl bağlayacağını göstermek zorunda kalmıştı! Aman Tanrım, ya yarın sabah? Bu Kızılderili'nin kendi ayakkabılarını bağlamasını öğrenmesi ne kadar zaman alacaktı? Mösyö Soulas bu sorumluluğu üstelenecek miydi? Ya diş fırçalamaya ne demeli? Hastanede o kadar uzun süre kaldıktan, Marsilya'nın sokaklarında sürttükten, hapishaneye tıkıldıktan sonra dişlerini fırçalamaktan doğal olarak büyük mutluluk duyacağını düşünürdünüz. Ama hijyene yönelik böylesine basit bir harekete karşı pek ilgi gösteriyor gibi gelmemişti ona.

* Hokeye benzer bir oyun. (y.h.n.)

Bell'i birden bir endişe kapladı. Soulaslar iyi insanlardı, ancak Atılgan Geyik'ten kendisi sorumluydu. Ya Kızılderili kaçmaya karar verirse? Ya tekrar hapse düşerse? Veya başına talihsiz bir kaza gelirse? Veya düşünmesi bile korkunç ama ya bir Fransız vatandaşına, Soulaslar'dan birine şiddet uygulamaya karar verirse? Bunların hepsi sonuçta kendisine geri gelecekti. Elbette, çok muhteşem olmasa da şu ana kadar lekesiz olan dosyasına işlenecekti. Bell herhangi küçük bir Latin veya Güney Amerika ülkesine veya daha da kötüsü her daim tehlikeli olan Kuzey Afrika'ya ne kadar kolay gömülebileceğini biliyordu.

Bell, oturduğu koltukta öne doğru eğilmiş, sırtı dik, elleri ise dizlerinin üzerinde kenetlenmişti. Tek gereken küçük bir hatalar serisi veya büyük tek bir fiyasko ve sonra sürgündesin, diye düşündü. Ya da sepetlenirsin. Bell konsolosu olaya daha fazla dahil etmemenin büyük bir hata olduğunu artık biliyordu. Durumla ilgili Atkinson'ı bilgilendirmeye devam etseydi, Kızılderili'nin kabul edilemez tüm davranışlarının yansıması püskürtülebilirdi. Bunlar, onun olduğu kadar yaşlı adamın da hatası olurdu.

Bell, La Canebiére'deki yayaları keyifsizce seyrederek geriye yaslandı. Camına büyük bir göz çizilmiş bir dükkâna genç bir çiftin girdiğini gördü. Pencerede yanan bir sürü mum ve arkalarındaki kırmızı kadife örtüler dükkânın gerisini gözlerden saklıyordu. Erkek potur ve uzun kahverengi çizmeler giymiş, kafasına da türban takmıştı; genç kadının elbisesinin kalça kısmı o kadar büyüktü ki dükkânın kapısından zar zor geçmişti. Bu garip limanda böyle tuhaf görüntülere alışıktı, ama bu abartılı yaratıkların falcıda ne aradıklarını merak etti. Falcıya hiç gitmemişti, yine de dükkânın yerini not etti. Aşk hayatıyla ilgili biraz yardım işine yarayabilirdi.

Araba Peytral Bulvarı'na dönüp, konsolosluğa varmadan önce yavaşladığında Bell Soulaslar'ı programı uygunsa ertesi gün ve ondan sonraki her gün kontrol etmek üzere kafasına not etti. Bell bürokrasinin çıldırtıcı olduğunu biliyordu, ama Atılgan Geyik meselesinin bir iki hafta içinde çözüleceğini umuyordu. Bu arada her fırsatta bu Kızılderili ile ilgilenecekti.

"*Voilà,* Mösyö Bell."

Bell yukarı doğru baktı. Kahverengi ayakkabılarını inceliyordu. Cilalanmaları gerekliydi.

*"Le consulat monsieur."**

* Konsolosluk mösyö. (y.h.n.)

Bell gülümsedi. İki yıldan sonra nerede olduğunun söylenmesi gerekmiyordu. Ama bir süredir öylece oturuyor olmalıydı. "*Merci,* Robert." Bell indi ve araba uzaklaştı; kırmızı ponponlu beyaz at, sanki ahırın hayaliyle daha hızlı hareket eder gibiydi. Ya da kim bilir, bugünü bitirmekte acele eden Robert'di.

Ama hoş bir kış günüydü ve Franklin Bell, Vaucluse'den gelen lavanta üreticileri ile yapacağı toplantı için aceleyle içeri girmeden önce, açık mavi gökyüzüne son bir bakış fırlatarak Eski Liman'ın sersemletici deniz kokusunu içine çekti. Ağır tahta kapıyı çekerek açarken, tekrar o ufak tefek, düzgün vücutlu Fransız kızını düşündü ve o kadar da güzel olmadığına karar verdi. Hoş bir yanılsama, Marsilya'nın pudraya bulanmış piyasa kızlarına pek de benzemiyor değil. Kahretsin, onlara gıpta ediyordu.

VI

Atılgan Geyik küçük odasının penceresinin önünde durup aşağıya ahıra ve atlara baktı. Geceydi ve karanlıkta atlar tek bir gaz lambasının altında karanlıkta zar zor seçiliyordu. Avluyu çevreleyen diğer tüm evlerin kepenkleri kapalıydı ve karanlıktılar. Diğerleri ortada ayakta uyurken atlardan biri ağılın çevresinde dönüp duruyordu. Atılgan Geyik atın bu ağıla yeni geldiğini düşündü, hâlâ tanımadığı çevreden ürküyordu. Belki de şehir dışından gelmişti. Burasıyla Paris arasında kırlık alan çoktu. Buralardan geçerken gösterideki Kızılderililerin hepsi sadece belli belirsiz yuvarlak şekiller halinde görünüp demir yoldan uzaklaşan bağ sıralarının belirginleştirdiği küçük bir tepe veya ay ışığı altında buz gibi parlayan kayağantaşından çatıları ve karanlık pencereleri ile daha küçük binaların çevrelediği büyük taş bir binayı seçebil-

dikleri gece karanlığında bile, kırsal alandan çok etkilenmişlerdi. Bir kasabadan geçerken de, merakla insanları ve atları seyretmişlerdi.

Tren sık sık su almak için duruyordu. Broncho Billy bu dumanı yapanın su olduğunu ve bu dumanın da tremin gitmesini sağladığını söylemişti. Tren durduğunda Kızılderililer ve diğer göstericilerin trenden inmelerine ve ayaklarındaki uyuşukluğu gidermeleri için yürümelerine izin veriliyordu. Atılgan Geyik trenden hiç uzaklaşmazdı ve düdük öttüğünde trene hep ilk binenlerden olurdu.

Bazen Atılgan Geyik, Buffalo Bill'i taştan peronun sonunda iyi giyimli üç dört adamla beraber dikilip sigara içerken görürdü. Arada bir, tren molası uzun sürerse, Kızılderililerin yanına gelirdi. Bir Lakota kadını ile evli olan ve o dili çok iyi konuşan Broncho Billy her zaman Kızılderililerin yanında olmasına rağmen, Sert Ayı da vagonundan inip tercüme için yanlarına gelirdi. Bir keresinde Buffalo Bill Atılgan Geyik ile konuşmuştu.

"Bu şekilde ata binmesini nasıl öğrendin genç adam?"

Sert Ayı soruyu çevirdiğinde Tüy Adam cevap verdi: "O çorak topraklardan gelen vahşi bir Kızılderili. Asla teslim olmadı."

"Ama bu nasıl olur? Daha neler, bu genç adam, on iki yıl önce Çılgın At ile beraber geldi. Tüm Oglalalar geldi."

"*Wasichu*'ların âdetlerini kabul edemeyenler de vardı," dedi Çift Gören. "Bu genç adam Paris'teki Notre Dame Kilisesi'ne gidene kadar bir kilisenin içini hiç görmemişti." Çift Gören bunu İngilizce söylemişti, bu nedenle Sert Ayı bunu Atılgan Geyik için tercüme etti.

"Bir görmüşsün tam görmüşsün o zaman Atılgan Geyik. O, Papa'nın eviyle beraber dünyadaki en büyük kilisedir. İtalyanların ülkesine gittiğimizde ne demek istediğimi anlayacaksın."

Tam o sırada düdük öttü ve Buffalo Bill Atılgan Geyik'in omzuna dostça vurdu. "Bu yolculuk boyunca çok şey göreceksin oğlum, başını döndürecek şeyler. Hepsinin keyfini çıkar; ama o arenadayken cehennem ateşlerinden gelmiş vahşi bir Kızılderili olduğunu unutma!"

Atılgan Geyik onun kendi vagonuna doğru ağır ağır uzaklaşmasını seyretti. Kalın, yünlü bir giysi giymişti, kafasında gösteride kullandığı şapkadan daha dar kenarlı gri bir şapka vardı. Bıyığı ve keçi sakalı dışında, onun seyircileri heyecanlandıran geyik derisi elbise, boncuklu uzun eldiven, dizlerinin üzerine kadar çıkan parlak çizmeler giymiş büyük savaşçı olduğunu kimse anlayamazdı.

Her gün tekrarlanan gösteriler sırasında Buffalo Bill'in Kaygan Ça-

yırlık'taki ölü uzun bıçaklıları ilk bulan *wasichu* olması Atılgan Geyik'in kafasını hep karıştırmıştı; ancak gösterideki Kızılderililerden hiçbiri, o savaşta gerçekten yer alanlar bile, Lakotaların o zaman onun hakkında konuştuğunu hatırlamıyordu. Böylesine büyük bir adamın mutlaka sözü edilirdi. Ama Broncho Billy, Pahuska'nın bir bizon avcısı ve uzun bıçaklıların izcisi olduğuna yemin ediyordu. Şimdi bile, Nebraska ordusundaki büyük şeflerden biriydi.

Atılgan Geyik huzursuz atın ağıl çevresinde dönüşünü izledi. Atta, her ne kadar belli belirsiz de olsa, ona İyi Koşucu'yu hatırlatan bir şey vardı. Diğer atlardan daha uzundu ve açık kır havasını kokluyormuş ve orada olmak istiyormuş gibi başını yukarıda tutuyordu.

Atılgan Geyik'in dizginleri babasına teslim edip "İyi Koşucu artık senin. Seni olduğun gibi, urban-giyen gibi gösterecek," demesinden bu yana sanki sadece birkaç ay geçmişti. Bodur'un iki atının da rengi kötüydü; geniş kavisli sırtları ve öküz tersi kadar büyük ayak tabanları vardı. Aslında, gururla binilmekten ziyade ancak araba çekmekte kullanılabilecek atlardı. Atılgan Geyik babasını İyi Koşucu'nun üzerinde görmediği için şimdi üzgündü, ama demir at sarsılıp yavaşça istasyondan uzaklaşmaya başladığında, atının dizginleri bir araba tekerleğine bağlanmıştı, Bodur peronun üzerinde diğerleriyle birlikte cesur yürek şarkısını söylüyordu.

Atılgan Geyik siyah gökyüzünde siluetleri belli olan karanlık bacaları ile çatılara baktı. Bunlar ona, *wasichu*'ların evlerini inşa etmek ve maden ocaklarını desteklemek üzere ağaçları alıp götürdüklerinde Paha Sapa'da kalan kütükleri hatırlattı. Bir keresinde o ve Attan Düşüren kıymetli altını aramak üzere karanlık delikte epey ilerleme cesaretini göstermişlerdi, ancak tüm buldukları ıslak kayalar, kırılmış balta ve kare şekline getirilmiş tahta takozlardı. Daha sonra geriye, Stronghold'a atlarını sürdüklerinde, *maka ina*'nin göğsündeki *wasichu*'nun açtığı yaralardan birine girdikleri için korkmuşlardı. Hemen yaşlı *pejuta wicasa* Kuş Kuyruğu'na gidip ne yaptıklarını anlatmışlardı. Kutsal adam, her ne kadar gözlerine perde inmiş ve ancak karısının yardımıyla dolaşabiliyor olsa da, sadece uzaklara doğru, çorak toprakların garip şekillerine ve renklerine bakmış ve çocuklara oruç tutmalarını, yaptıklarını tartmalarını ve ertesi gün geri gelmelerini söylemişti. Ne Atılgan Geyik ne de Attan Düşüren o akşam fazla uyuyabilmişti. Ama ertesi gün Kuş Kuyruğu onlara rüyasında bir bizonun Paha Sapa ormanlarında dolaştığını ve bir kayaya oyulmuş bir mağarayla karşılaş-

tığını söyledi. Bizon tıpkı bir köpeğin yere uzanmadan önce yaptığı gibi her seferinde arkasındaki dünyaya bakarak çevresinde dört defa dönmüştü. Orada olanları hatırlamak ister gibi her şeye bakıyordu. Kendi atalarının geçirdiği pek çok kış boyunca geçtikleri ovalar, nehirler ve dağlara uzun uzun baktı; iyi otların ve açlığın olduğu zamanlara, kargaşa ve barış zamanlarına baktı. En sonunda göğe, güneşe baktı ve gözleri cilalanmış taş kadar beyaz ve sert oldu. Daha sonra kendi etrafında dönüp mağaraya girdi.

Kuş Kuyruğu o sırada piposunu aldı ve sert bir taşa sürttüğü bir kibrit ile yaktı. Düşünceli bir şekilde bir iki defa içine çekip üfledikten sonra konuştu: "Büyükannenin göğsündeki *wasichu* yarasına gittiğiniz için siz ikinize teşekkür etmek istiyorum. O zaman bilmiyordunuz, ama oraya bir nedenle gönderildiniz. Wakan Tanka bunu bana söyleyeceğinizi ve benim taş gözlü bizonla ilgili rüya göreceğimi biliyordu. Büyük Sır bu şekilde işler. Her şeyin bir nedeni vardır, ama o bunu çocuklarının bulmasını ister.

"Görüyorsunuz, gördüğüm rüya gelecekle ilgiliydi. Tüm bu süre boyunca, ölen bizonun yasını tuttuk. *Wasichu*'lar ülkemize geldiğinde kutsal halkanın bozulduğunu ve kendi insanlarımızın yollarını kaybettiğini düşündük. Ama şimdi bizonların sonsuza kadar gitmediklerini fark ettim; sadece Paha Sapa'nın kalbinin derinliklerindeki evlerine döndüler. Halka tekrar *wakan* olana kadar orada kalacaklar."

"Zamanın geldiğini nasıl anlayacaklar?" Attan Düşüren heyecanlı ama bir o kadar da şüpheci bir sesle sordu.

Yaşlı adam gülümsedi ve piposunun küllerini için için yanan ateşe silkeledi. "Bilecekler genç adam. Bize söyleyecekler." Piposunu boncuklu tütün kesesine geri koydu, sonra solmuş al ve yeşil desenlerle süslenmiş eski bir heybeyi açtı. Bir demet tatlı çimen,* bir parça tütün ve bizon kuyruğundan yapılma bir sineklik çıkardı. " Evet çocuklar yardım edin kalkayım. Gidip terleyeceğiz ve *maka ina*'dan kendi bedenindeki *wasichu* yarasına girdiğiniz için af dileyeceğiz."

O akşam Atılgan Geyik rüyasında Stronghold'a döndüğünü gördü. İyi Koşucu'ya biniyordu ve uzun boylu, doru atı her zaman olduğu gibi hevesle iyi otlaklara ve cazip kısraklara dönmek için kırgıbayır boyunca dans ediyordu. Düzlüğün ortasındaki yüksek tepeye tırmandık-

* Kızılderililerin kutsal saydıkları kokulu bir ot. (y.h.n.)

larında, Atılgan Geyik bazıları atların üzerinde, bazıları arabaların içinde, bazıları ise yürüyerek Stronghold'a yönelmiş birçok insan gördü. Ve zirveye ulaştığında, birçok çadırla daire olmuş dans eden çok sayıda insan gördü. Dansı tanıyamamıştı. Eski zamanların dansları gibi ritmik ve zarif değildi, onun yerine insanlar yerlerinde zıplayıp kıvrılıyorlar, erkekler bağırıyor ve inliyor, kadınlar çığlık atıp uluyordu. Davul çalanlar, bazıları yere düşene kadar ve orada onlar hareketsiz yatarken diğerleri sanki bedenlerinden ayrılmaya çalışıyormuş gibi kıvranıp dönene dek insanları daha da hızlı dans etmeye zorluyordu.

Kapının hafifçe vurulduğunu duyduğunda hâlâ geceydi. Rüyası bitmiş ve uyku yatağında kalın bir yorgana sarınmış öylece yatıyordu. Bir hayli düşündükten sonra, bu çılgın dansçıların Oglala ve hatta Lakota olmadıklarına karar vermişti. Başka bir yerden gelmişlerdi. Ama kimdiler ve Lakotaların vatanında ne yapıyorlardı? Kutsal çubuğu ve güneş dansını getiren Beyaz Bizon İnek Kadın, hem kurban verdikleri hem de kendi törenlerini doğru bir şekilde yaptıkları sürece Lakotaların zengin olacakları ve gelişecekleri sözünü vermişti. Ama *wasichu*'ların gelişini de önceden görmüş müydü? Bu insanları hazırlanmaları için niye uyarmamıştı? İnsanlar kötü bir şey, Wakan Tanka'yı kızdıracak ve onun halka sırtını dönmesine neden olacak bir şey yaptılarsa, niye onların adına araya girmemişti? Atılgan Geyik anlamaya çalışıyordu, ama Büyük Sır'ın onun anlayabileceğinden ötede olduğunu biliyordu. Sadece kendi rolünü oynayıp halkanın tekrar *wakan* olmasını umut edip bunun için dua edebilir, böylece yaşlı bir adam olarak kendi insanları arasında yaşayabilirdi. Tekrar Kuş Kuyruğu'nun bizonla ilgili rüyasını düşündü ve bizonun belki çoğalarak, belki de Beyaz Bizon İnek Kadın'dan yeni törenler öğrenerek Paha Sapa'nın derinliklerinde dolaşıyor olması gerektiğini düşündü. Belki bir gün ortaya çıkacak, büyük hayvanlardan oluşan bir sürüyü sel gibi Lakota ülkesine süreceklerdi. Bu düşünce tıpkı Kuş Kuyruğu'nun rüyasını anlattığı sabah olduğu gibi kalbini hoplattı. Odanın diğer ucundaki pencereden yeni ayın beyazlığını seçebiliyor ve Tipi'deki Don Ayı olduğunu biliyordu. Tüm ayların en soğuğuydu. Bu ayda Stronghold'da sadece avcılar veya odunu veya bizon tezeği bitenler dışarı çıkmak için erken kalkardı. Atılgan Geyik ve Attan Düşüren'in eti varsa, ateşin etrafına toplanır, battaniyelerini sırtlarına alıp kahve içerlerdi. Bunlar dayanması çok

zor olan uzun ve yalnız günlerdi. Bazen rüzgâr esip kar tuttuğunda, arka arkaya beş altı gece çadırda kısılıp kalırlardı. Beş kış önce Atılgan Geyik on sekiz yaşındayken neredeyse tüm Tipi'deki Don Ayı boyunca mahsur kalmışlardı. Etleri, kahveleri ve tütünleri bitmiş ve çarıklarını yamamak için kullandıkları ham deriyi kaynatmak zorunda kalmışlardı.

O kış Stronghold'da on yedi çadır ve yaklaşık yetmiş kişi vardı. Bazıları aile, diğerleri ise Atılgan Geyik ve Attan Düşüren'den biraz daha büyük genç erkeklerdi. Bunlar "kötü" Kızılderililerdi, bu nedenle dikkatli olmaları gerekiyordu. Eğer Pine Ridge'e giderlerse tutuklanacaklardı. Erkekler Randall Kalesi'ne gönderilecek, kadınlar gözetim altına alınacak, çocuklar ise bir sürü çocuğun yaşadığı evlere gönderilecekti. Ama o kış, yiyecek ve yakacakları bittiğinde, cezası ne olursa olsun, çoğu oraya gitmek istemişti. Oysa hareket etmelerine imkân yoktu. Normalde iki gün süren yolculuk, o da başarabilirlerse beş uyku sürecekti. Ve böylesine bir kışta, içlerinde dördü çocuk, üçü yaşlı ve biri de dolaşırken bir madenci tarafından vurulan bir Sans Arc olmak üzere sekiz kişi açlıktan öldü. Kuş Kuyruğu onu kendi büyüleriyle iki ay boyunca canlı tutmuştu, ama soğuk ve açlık ona çok fazla gelmişti.

Atılgan Geyik karanlıkta gözlerini kapadı. Sadece evde olmak için böyle on kış geçirmeyi göze alabilirdi. Ama bu sefer annesi ve babasıyla... Ve sonra da kendine bir kadın bulurdu. Attan Düşüren şu ana kadar Whirlwind Kampı'nda kendi *winyan*'ını çoktan bulmuş olmalıydı. Orada ailesi vardı. Ve de kendine koca arayan bir sürü genç kadın.

Atılgan Geyik artık kendini "vahşi" bir Kızılderili gibi hissetmiyordu. Tüy Adam'ın kendisi için Buffalo Bill'e vahşi bir Kızılderili olduğunu söylediğinde duyduğu gururu hatırladı. Pahuska'nın onun diğerleri gibi rezervasyon Kızılderilisi olmadığı gerçeğini takdir ettiğini düşünmüştü. Belki de etmişti. Ama bunun Atılgan Geyik'e ne faydası dokunmuştu ki! Beyaz adamın kampında yaşayan Kızılderililerden çoğu Amerikan dilini konuşabiliyordu; hepsi yabancıların bu yeni hayatına ondan daha iyi uyum sağlamışlardı; üstelik hepsi de şu anda hâlâ, belki de Papa'nın evinde, Vahşi Batı gösterisiyle beraberdi.

Hayır, Atılgan Geyik'in vahşiliğinin burada hiçbir değeri yoktu. Kendini büyük sudaki ateşli gemi gibi hissetti, görünürde kara yok, son yok. Sadece birden küçülen gemiye oyunlar oynayan sonsuz, kabaran su...

Peki Sarı Göğüs neredeydi? Wakan Tanka tütünle beraber onu gön-

dermişti. Bu kesinlikle bir çağrıydı, Atılgan Geyik'e Büyük Sır'ın kendisini unutmadığını bilmesini sağlayan bir işaret. Sigarayı doğru şekilde içmeye çalışmıştı, ama o *pejuta wicasa* değildi; ruhlar dünyasında hiç gücü yoktu. Ve hayvan yardımcısının kendi adına Wakan Tanka ile konuşma kudretinin artık olmadığı açıktı. Peki öyleyse hangi konumdaydı? Sarı Göğüs de mi onu terk etmişti?

Kapıdaki hafif tıklamayı tekrar duydu ve birden dikkat kesildi. Kapıya baktı, uzun odadaki ışık içeri girecek şekilde kapının aralandığını gördü.

"*Bonjour* Atılgan Geyik, *Est-ce que vous avez bien dormi?*"*

Kapı biraz daha açıldı; Atılgan Geyik hızla ayaklarını yataktan sarkıtıp oturdu, hâlâ bir önceki gün üzerinde olan giysiyi ve gömleği giyiyordu; yakayı, kravatı ve ayakkabıları çıkarmıştı.

Bir kafa kapıdan içeri doğru uzandı ve onun bu evde yaşayan Fransız adam olduğunu gördü.

"*Ah, trés bien. Ça va?*"**

Birden üstlerindeki elektrik kablosu yanarak odaya boş ve soğuk bir görünüm verdi. Atılgan Geyik ayağa kalkıp gözlerini kıstı.

Kısa, tıknaz yapılı adam mavi bir pantolon ve siyah süveter giymişti. Ağır bir ibrik taşıyordu. Atılgan Geyik'e gülümsedi, bir yandan da buruşmuş elbisesine bakmıştı. Daha sonra onu heyecanlandırıyormuş gibi gözüken bir hareket yaptı. Tüm bu süre boyunca Fransızların dilini konuşmuştu. Yatağın ayakucunda öylece açılmadan duran çantayı ve valizi gösterdi. Bir soru sordu ama Atılgan Geyik'in yapabildiği tek şey ona bakmaktı.

Atılgan Geyik adamı seyretti ve onun yaklaşık otuz beş kış yaşamış olduğunu düşündü. Düz saçları seyrelmişti ve kafasının arkasında açılmış kısmı kapatacak şekilde arkaya doğru taranmıştı. Atılgan Geyik önceki gün adamın ellerinin kendi boyutlarına göre şaşırtıcı derecede büyük olduğunu fark etmişti. Soluk ışıkta kırmızı ve çizik çiziktiler. Ama Atılgan Geyik'in ilgisini en çok çeken yeri yüzüydü. Yüzünde ne sakal ne de bıyık vardı. Favorileri bile kulak memelerinin hizasında kısa kesilmişti. Anlamadığı bir nedenden dolayı *wasichu*'nun yüzüne bakmaktan rahatsız olmadı. Her ne kadar burnu basık, ön dişlerinden iki tanesi yoksa da, gözlerinde Oglala'nın tanıdığı bir şey vardı: bazı yaşlı insanların sahip olduğu bir çeşit kederli bilgelik. Gözle-

* Günaydın, iyi uyudunuz mu? (y.h.n.)
** Ah, çok güzel. Her şey yolunda mı? (y.h.n.)

ri, zorlu bir hayattan, insanların daha iyi veya bazen daha kötü olmak için başlarına gelenleri anlamaktan kaynaklanan, insanlığın günahlarına karşı bağışlayıcılığı, sevecenliği ifade ediyordu. Bu yaşlı adamların gözleri yargılamazdı. Atılgan Geyik neredeyse hiç durmadan konuşan ve ellerini kollarını oynatan bu küçük adamın gözlerinde de bunu görüyordu.

Adam ibriği, üzerinde büyük bir tas ve yanında çiviye asılı bir kumaş olan sehpaya taşırken Atılgan Geyik kenarda durdu. Adam etrafına bakındı, heyecanla bağırdı ve çantayı çekmeceli bir dolabın oraya taşıdı. Her seferinde işaret edip "*Et voilà!*" diyerek dolabın kapağını açtıktan sonra çantanın içindekilerini dolaba boşalttı ve giysileri avuçlarken kendi kendine mırıldandı. En sonunda yakasız ve düğmesiz gri bir gömleği kaldırıp Atılgan Geyik'e uzattı. Kendisininkine benzer mavi yeni bir pantolon buldu. Sonra da beyaz ve mavi çizgili bir kazak. Aniden çantadan bir çift büyük iş ayakkabısı çıkardı. Bir de rulo yapılmış yün ceket. Üst çekmeceyi açtı ve birbirinin içine sokulmuş bir çift gri çorap buldu. Suratında mutlu bir gülümsemeyle Atılgan Geyik'e baktı. İlk önce giysileri işaret edip sonra Atılgan Geyik'i gösterdi. Ilık sudan biraz tasa döktü ve yüzünü yıkama hareketleri yaptı. "Dışarıda bekleyeceğim" dedi. Sonra valize bir göz attı. "Hadi bakalım."

Valizde diğer şeylerin yanı sıra bir fırça, bir tarak, bir tıraş bıçağı, ustura kayışı ve bir diş fırçası vardı. Her birini ışığa doğru kaldırıp çekmeceye yerleştirmeden önce küçük adam, "*Trés bien, trés bien, trés bien,*"* diyordu. Sonra bir el aynası çıkardı. Bunu Atılgan Geyik'in yüzüne tutup güldü. "*C'est un bel homme, n'est-ce pas?*"** Hemen dışarıda bekleyeceğim."

Atılgan Geyik giysiden kurtulduğuna memnundu. Giysi onu sıcak tutuyordu, ama bacaklarını kaşındırmıştı. Yeni giysilerini giydi, pantolon biraz sertse de kaşındırmamıştı. Çoraplarını ve sert ayakkabılarını giydi, Kahverengi Elbise'nin öğrettiği şekilde bağlarını bağladı. Bu yeni ayakkabıların önceki gün giydiklerinden büyük olduklarını anlayıp rahatladı. Ayakkabının ön kısmı daha genişti. İçinde ayaklarını minnetle oynattı.

Sabun ve suyla yüzünü yıkadıktan sonra, sabunlu suya diş fırçasını batırıp dişlerini fırçaladı. Acı suyla da olsa dişlerini fırçalamak iyi gelmişti. Sonra dolabın içindeki el aynasına bakarak, fırçayı saçlarına

* Çok güzel, çok güzel, çok güzel. (y.h.n.)
** Yakışıklı bir adam, değil mi? (y.h.n.)

doğru kaldırıp durdu; saçlarının kulaklarının hizasında kesilmiş olduğunu görmek onu şaşırtmıştı. Tabii ki dün sabahtan beri inanılmaz bir şaşkınlıkla saçlarına defalarca dokunmuştu, ama şimdi gözleriyle görmek içini korkuyla doldurmuştu. Wakan Tanka onu nasıl tanıyacaktı? Atılgan Geyik birden kendisinden utandı. Vahşi bir Kızılderiliden, şu anda aynada gördüğü yaratık haline dönüşmüştü. Yeni giysilerine, yeni ayakkabılarına baktı. Ona ne olmuştu? Sadece birkaç uyku önce, babasının boncuktan yapılmış göğüslüğü, kendi porsuk pençesi kolyesi, deri elbiseleri ve her şeyden önce asla kesilmemiş uzun saçları vardı. *Wasichu*'ların gömleklerini ve pantolonlarını giydiğinde bile, pirinç bilekliklerini, küpelerini giyer, saçına iki kartal tüyü takardı. Çarık giyer ve saç örgülerine ermin kürk ve kırmızı iplik dolardı. Şimdi ise, ona aynadan bakan bu yaratık Stronghold'dan gelen Oglala'ya hiç benzemiyordu. Suratı zayıflamış, gözleri çekingen, ağzı ise halsiz görünüyordu. Wakan Tanka onu nasıl tanıyacaktı? Nasıl tekrar bir zamanlar olduğu erkek olacaktı? Her zaman böyle mi gözükecekti: zayıf, ürkmüş bir korkak?

Atılgan Geyik, aynanın yüzünü kutunun üstüne kapadı. Pencereye doğru yürüdü. Ortalık hâlâ zifiri karanlıktı ve ağılın etrafında dönen at durmuştu. Tüm atlar başları öne eğik, birbirlerinden ayırt edilemez şekilde uyuyarak gaz lambasının haresinin altında duruyordu. Üstlerinde, büyük şehrin üzerinde, annesinin çarıklarını dikmekte kullandığı kavisli tığ gibi Tipi'deki Don Ayı'nın başlangıç parçası duruyordu. Atılgan Geyik annesinin de aynı aya bakıp bakmadığını merak ederek sabah duasını etti. Zaman kavramını yitirmişti, ama bu ayın çok batıdaki vatanına henüz gelmediğini çıkarabiliyordu. Belki de annesi ve babası bu ayı gördüğünü bilecek ve onun için dua edeceklerdi. Belki de Wakan Tanka'dan ona evinin yolunu gösterecek bir rüya göndermesini isteyeceklerdi.

René Soulas, Atılgan Geyik'in *café au lait*'sine* beş parça şekeri koyup karıştırmasını seyrederken onun çok güzel bir insan olduğunu düşündü. İşçi kılığında bile, *prolétaire*'in** düşük seviyesinin üzerindeydi. Hareketleri, başını tutuşu, uzun parmakları; bir prens gibiydi, esmer bir prens. René daha Vahşi Batı gösterisindeyken Atılgan Geyik'i fark

* Sütlü kahve. (y.h.n.)
** Proleter. (y.h.n.)

etmişti, çünkü diğer Peau-Rouge'lardan çok daha esmerdi. Neredeyse bir *négre** kadar siyahtı. Ve en fazla risk alanlardan biriydi, ortalığı toza dumana boğan bizonların arasında sanki bizonlar evcil hayvanlarmışçasına atını sürüyordu.

Réne, Atılgan Geyik Préfecture'de komiserin ofisine girdiğinde çok şaşırmıştı. İşte tüm diğerlerinin arasından ayırt edebildiği, elbette büyük şef Sert Ayı dışındaki o *indien* gelip onlarla kalacaktı! Ama sonra üzgün üzgün, sadece kısa bir süre için diye düşündü. Amerikalı Mösyö Bell bu muhteşem yaratığı bizden almak için her an gelebilirdi. Bugün, yarın, bir sonraki hafta. Bu kadar kısa sürede iletişim kurmayı öğrenemeyecek olmamız çok üzücüydü. Mathias ve Chloé'ye Vahşi Batı hakkında çok şey anlatabilirdi. Buffalo Bill'in dediğine göre, Vahşi Batı Les Etats-Unis'de** bile değildi, oradan da ötedeki geniş topraklardaydı. Belki bir gün Mathias kendi *habitation*'unda*** Atılgan Geyik'i görmeye ve hayatta kalma becerileri öğrenmeye giderdi. Bu olmayacak bir şey değildi. Mathias macera kokusunu iyi alırdı.

René, *indien*'in, üzerine kayısı reçeli boca edilmiş ekmeğini yemesini seyrederken çocukların da orada olmasını diledi. Ama Madeleine, Mathias'ın ve Chloé'nin bu ilk geceyi kendi anne babasının yanında geçirmesinde ısrar etmişti. Kâbus göreceklerinden veya derilerinin yüzüleceği korkusuyla uyuyamayacaklarından emindi. René onun bu korkularıyla alay etmiş, ama gösterideki kafa yüzme sahnelerinin çok korkunç olduğu konusunda ona katılmıştı. *Indien*'lerin mızraklarına taktıkları kafa derileriyle dans ettikleri sahnede Chloé'nin yüzünü annesinin eteğine gömdüğünü de fark etmişti. Ama bunların hepsi bir oyundu. "Ölü" askerlerin saçları hâlâ kafalarında duruyordu. Bunu herkes görebilirdi.

Ocakta balık çorbası hazırlayan karısına doğru bir göz attı. René, misafirlerinin onuruna akşam yemeğinde geleneksel *bouillabaisse* yenmesi konusunda ısrar etmişti. Sonuçta, onlarla sadece çok kısa bir süre kalabilirdi. René, iri bir lipsozu, baharat tüccarı Mösyö David'le birkaç çubuk safran ve pembe biber karşılığında takas etmişti. Madeleine safranı çok pahalı bulmuştu, ama gerçek bir *bouillabaisse* safransız nasıl yapılabilirdi ki?

Zavallı Madeleine! Nasıl da acı çekiyordu hem de boşu boşuna.

---

* Zenci. (y.h.n.)
** ABD. (y.h.n.)
*** Doğal yaşama ortamı. (y.h.n.)

"Basit düşün sevgilim ve Tanrıya güven." René bunu ona evliliği boyunca kaç defa söylediğini hatırlamıyordu artık. Üstelik de her zaman işe yaramamış mıydı? Chloé gripten yatağa düştüğünde ve can çekişmekte olan kimseye yapılan kutsal yağlama töreni için papaz çağrılması gerektiğinde bile, René gece boyunca sadece sürekli ve uzun uzun dua etmişti ve ertesi gün Chloé yatağında oturmuş ve bir parça et suyuna çorbayla bir parça ekmek yemişti. René bu konuda konuşmak istemiyordu, ama bazen Bakire Meryem onu ziyarete gelirdi. Bu sefer ona papaza daha fazla para vermesini, daha fazla balık satıp bağış tabağına daha fazla frank koymasını istemişti ve böylece Chloé uzun ve kutsanmış bir hayat sürecek ve belki de rahibe olacaktı. Tabii ki, tabağa gereğinden fazla frank bıraktığında Madeleine çok kızmıştı, ama bu sorun değildi. Kızgınlığı geçmiş, hatta René sepete fazla para koyduğu için azıcık gurur duyduğunu belli bile etmişti. Göz ucuyla baktığında, Madeleine'in diğerlerine bakışında biraz üstünlük taslayan bir gülümseme fark etmişti. René bile Mösyö Gaspard'ın yüzündeki şaşırmış, onaylamayan ifadeyle keyiflenmişti. Gaspard Belediye Meclisi'nde çok yüksek mevkide bir memurdu, çok burjuvaydı.

René, Madeleine'i her zamankinden daha fazla seviyordu. Ona iki güzel çocuk vermişti ve kendisi de hâlâ çok güzeldi. Babasının ailesini görecek kadar yaşayamamış olması onu hep üzerdi. Tanrı onu almayı gerekli bulmasaydı, Madeleine'i o da onaylardı. Hâlâ gelinliğine sığabiliyordu ve o sevgili yüzü kiraz ağacından düşüp onu yerden kaldırdığı günkü kadar kırışıksız ve dolgundu.

René Soulas şanslı bir adamdı. Doğru, bu kış balık sezonu kötüydü ve hepsi kemerlerini biraz daha sıkmak zorunda kalmışlardı, ama rüzgâr nereden eserse essin, ailesi onu kabul ediyordu. Ve yakında rüzgâr yine yön değiştirecekti. Karayel sonsuza kadar esmezdi ve masalarında kuzu ve domuz eti olacaktı. Sürekli balık yemek zorunda kalsalar ne olurdu ki sanki? Onlara yaşamlarını veren balık değil miydi? Kârın bir kısmını yemenin nesi yanlıştı? René iç çekti. Belki safran karşılığı bir lipsoz iyi bir anlaşma değildi, ama bu çok özel bir olaydı. Ayrıca safransız *bouillabaisse* de olsa olsa balık haşlama olurdu.

René yeleğinin cebinden saatini çıkardı: 05.10. İlk teknenin denizden gelmesine yirmi dakika vardı. "Gel Atılgan Geyik, gitmeliyiz. Sana hayatımı nasıl kazandığımı göstereceğim. Belki senin de yardımın dokunabilir, dostum." René, Atılgan Geyik'in hâlâ tam bir misafir mi, yoksa ailenin bütçeye katkıda bulunan bir üyesi mi olduğuna karar ve-

rememişti. Çalışmak ister miydi acaba?

"Söylediğin tek bir kelimeyi bile anlamıyor." Madeleine'in poposu masaya dayalıydı. "Hiçbir şey anlamıyor. Bunu anlamıyor musun? Amerikalı herkesin konuştuğu dillerden hiçbirini bilmediğini söyledi. Ayrıca sen onunla Fransızca konuşuyor, sonra bana *langue d'oc*'la hitap ediyorsun. Öğrenmesini nasıl beklersin?"

"Fransızca, Provence lehçesi;* belki kelimeleri değil, ama onun sezgilerinin çok güçlü olduğuna inanıyorum. Peau-Rouge'ların altıncı hisleri olduğu söylenir." René ayağa kalktı, Atılgan Geyik de onu izledi. "Gördün mü? Gitme zamanının geldiğini biliyor."

"Buna inanacak kadar budala bir adamsın. Ama zaten onu evde istemekle de budalaca davrandın. Chloé'nin korkudan altına kaçırmayacağını umuyorum sadece."

René masanın etrafında dolaşıp ellerini onun omzuna koydu ve kulağından öptü. "Esas senin bu kadar endişelenmen çok budalaca, sevgili karıcığım. Çocuklarımız onlara bütün hayatları boyunca yetecek bir heyecan yaşayacaklar. Torunlarına bir vahşi *indien*'le aynı çatı altında uyuduklarını anlatacaklar."

"O kadar uzun yaşarlarsa..."

René güldü. Sonra kahkahası başladığı gibi aniden kesildi ve "Buffalo Bill, onların bizonlar gibi yok olduklarını söylüyor. Kültürlerinin öldüğünü ve yakında hepsinin gitmiş olacağını da... Bu tür şeylerin olması bir trajedi," dedi.

Madeleine çorba için soğan doğramaya devam etti. Bir süre mutfaktaki tek ses bu oldu. Sonra durdu ve kesme tahtasına arkasını döndü. Kocasından sadece birkaç santim kısaydı, ama yukarıya kocasının saçlarına baktı ve ıslak parmaklarıyla saçlarını düzeltti. "Bu tür şeyler düşünmemelisin, René. Sen basit bir balıkçısın. Sevgi dolu bir ailen var. Bunları düşünmen yeter." Sözleri sakin ve öğreticiydi, ama sesinde yılların getirdiği büyük bir şefkat vardı. Provence bölgesinde yaşayan insanların yaptığı gibi sık sık tartışırlardı, ama bu onların birbirlerine olan duygularını etkilemezdi. Madeleine, René'nin saçlarını düzeltip Atılgan Geyik'e döndü. "Bizimle kalacağı bu kısa sürede ona iyi davranacağız. Şimdi gidin. Sizinle 20.30'da görüşürüz. Belki de *bouillabaisse*'in için bir lipsoz getiririz."

René tekrar, bu sefer çok içten güldü. Madeleine'in safran karşılığında bir lipsoz verdiği için onu azarladığını biliyordu. Şimdi de bu

* Fransa'nın Provence bölgesine ait bir lehçe. (y.h.n.)

son aptalca girişimi nedeniyle iki lipsoz kaybedeceklerini ima ediyordu. Atılgan Geyik'e gülümseyip dirseğinden yakalayarak onu kapıya çekti. "Pazarda görüşürüz, bir tanem. Para kutusunu getirmeyi unutma."

"Ne zaman unuttum ki? Gerçekten sorumsuz olduğumu mu düşünüyorsun, yoksa seni anlayamayan bir vahşinin karşısında kendini önemli göstermeye mi çalışıyorsun? Git şimdi. Değerli *bouillabaisse*'ini hazırlaman için beni rahat bırak. *Á bientôt*, şapşal adam."

Eski Liman'a giden yolda Rue d'Aubagne'dan La Canabiére'e döndüklerinde ortalık hâlâ karanlıktı. Birkaç saat içinde kafelerin tıklım tıklım dolacağı geniş Cours Belsunce'den ve Cours St-Louis'den geçtiler. René'nin en çok hoşlandığı saatler günün veya gecenin bu alacakaranlığıydı. Bu yolu küçük bir çocukken babasına eşlik ettiği zamandan beri tam yirmi beş yıldır yürüyordu. Lisede öğrenciyken bile, okula gitmeden önce babasına ve yardımcısına balıkları tezgâha taşımalarında yardım ederdi. Bu işi elle yaparlardı, babası büyük tekerlekli el arabasını çeker, René ve yardımcı iterdi. La Canebiére'e çıkan yolun ne kadar dik olduğunu bazıları hiçbir zaman anlamazdı, ama René bilirdi. Av iyiyse ve insanların elinde çok frank varsa, el arabası tepesine kadar balıkla dolu olurdu. Açık pazardaki tezgâhlarına bu kaygan, ıslak yükü taşımak işini ancak üçü beraber yapabilirdi.

Şimdi René'nin, yardımcısı François'nın Marsilya'nın kuzeyinde Gare St-Charles'a çok uzak olmayan otlakta tuttuğu atlı bir arabası vardı. Büyük kısrağın pek bir özelliği yoktu, sadece yük arabası çeken yaşlı bir hayvandı ama aynı anda küçük bir çocukken hem Mathias'ı taşıyacak, hem de dolu bir arabayı çekecek kadar güçlüydü.

François, René'yle on yıldır çalışıyordu ve balıkçının hayatını büyük ölçüde kolaylaştırmıştı. Ne yapması gerektiğini biliyordu, dakikti ve emirleri kolay anlardı. Şimdi bile, arabayla bekliyor olacaktı. Sepetler temiz, buz kalıpları onları tezgâhta bekliyor olacaktı; balıkları sergiledikleri kasalar ise müşteriler denizin ihsanını kolaylıkla görebilsinler diye hafif bir açıyla yerleştirilmiş olacaktı. René, balıkları ve kabuklu deniz ürünlerini en cazip şekilde yerleştirme konusunda çok çalışkan ve özenliydi. Küçük buz parçalarından oluşan yatağın üzerine, her ne kadar yılın bu zamanında Afrika'dan ve Doğu Akdeniz'in güney kısmından geldiği için çok pahalı olsa da, yarım limonları bile

özenle yerleştirirdi. Madeleine pazarın bitiminde atılacak limonları aldığı için ona kızıyordu, ama René müşteriyi kendi tezgâhına çekenin bu gibi küçük detaylar olduğunu biliyordu: lipsozu buzların üzerinde mağara kadar kocaman ağzını görebilsinler diye ağzı açık bir şekilde yerleştirmek veya karidesleri boynuz şeklindeki hasır bir sepetten dökülüyormuş gibi yerleştirmek gibi şeyler. René iş tezgâhları seyredenleri baştan çıkarmakla ilgili yeni yöntemlere geldiğinde hiç çekingen davranmazdı. Özellikle işinin can damarı kadınlar onun bu sanatçı yönünü takdir ederlerdi.

René ve Atılgan Geyik, Quai des Belges'in eğimli taş yoluna eriştiklerinde, bir düzine tekne kıyıya yanaşmıştı ve balıkçılar yakaladıklarını boşaltıyorlardı. Adamlar yün ceket, muşamba pantolon ve uzun botlar giyiyor ve yün bereler takıyorlardı. Ağır tahta sandıkları yokuş yukarı taşırken çoğu zaman sessizdiler. René içini çekti ve dudaklarını büzüştürdü. Limanda geçirdiği bu yirmi beş yıl boyunca balıkçıların ruh hallerini anında okumayı öğrenmişti. Bazen çok gürültücü olur, şamata yaparlardı. Bu, teknelerin balıkla dolu olduğu anlamına gelirdi. Diğer zamanlar, düşünceli olur ve olabildiğince az konuşurlardı. Bu durumda o günkü avın idare eder olduğu, yani hayal kırıklığı yarattığı, ama ciddi ciddi endişelenmeye gerek olmadığı anlaşılırdı. Şimdi, balıkçıların sus pus olmaları durumun hiç de iyi olmadığı ve aileleri, tekneleri ve hayatları için endişe ettikleri anlamına geliyordu.

René, peşindeki Atılgan Geyik'le sonraki birkaç dakikayı yakalananları inceleyerek geçirdi. René şamandıralara bağlanmış kayıkların ve yatların arasında siyah renkteki açık denize doğru baktı ve yelkenlerini şimdiden indirmiş, sadece önceki hızlarıyla yol alan üç balıkçı teknesinin daha limana yaklaştığını gördü. Gözleri özellikle bir tekneyi, daha büyük balıkları ve hatta *harengin* çoğunu yakalamak için daha da açıklara giden büyükçe bir tekneyi, *La Martine*'i arıyordu. Ama ortalıkta görünmüyordu. Şaşırtıcı değildi bu. Bazen arka arkaya iki veya üç gün denizde kalırdı.

"Bu hiçbir şey," dedi ince, gençten bir adam. Paltosunun düğmelerini boğazına kadar iliklemiş, kollarını göğsünde kavuşturmuştu. Tel çerçeveli gözlükleri elektrik lambasından gelen ışıkta parlıyordu. "Bu hiçbir şey olmamasından daha kötü. Bundan daha kötüsü olabilir mi?"

René bu adamı tanıyordu. Kendisi de dahil olmak üzere liman çevresindeki en iyi yarım düzine restoran için balık alırdı. Balıkçılar ondan hoşlanmazdı, çünkü balığın miktarına da, kalitesine de burun kıvırırdı.

Balık çoksa, kötü kaliteden dem vurur; yok eğer azsa, balıkçıların yeteneklerine laf atardı. Yine de, balıkçılar en iyi balıklarını onun için saklardı. Marsilya'nın en iyi restoranları için kendi balıklarının seçilmesi, iyi bir reklam olması bir yana, onlar için kesinlikle bir onur kaynağıydı. Diğer yandan balık satıcıları ise onun diğer restoran sahiplerinin aksine balıkları kendilerinden almamasından hiç hoşlanmazlardı.

René gerçekten de kendi dediğine inanıp inanmadığını merak ederek, "Daha iyi olacak, Mösyö Breteuil," dedi. "Ocak her zaman en kötü ay olmuştur, özellikle de kabuklu deniz canlıları söz konusuysa. Göreceksiniz. Karayel bittiğinde ve sular ısındığında işler yoluna girecek."

Ancak Breteuil, René'nin arkasında bir yere bakıyordu. "Bu ne?" dedi, sesi birden yumuşak ve ihtiyatlı çıkmıştı.

René arkasına, Atılgan Geyik'ten ileriye doğru baktı. Sadece diğer balıkçıları ve pazar yöneticisini gördü. Arkalarında caddede pek çok araba duruyordu; atların burunları yem torbalarına gömülmüştü. François sepetleri omuzlarında dengelemiş, onlara doğru yaklaşıyordu. René olağandışı hiçbir şey görmemişti, ama Breteuil'e döndüğünde şefin gözlerini Atılgan Geyik'e diktiğini gördü.

İki alt dişin eksik olduğu karanlık alanı da gösterecek şekilde ağzının alt köşesinden başlayan gergin bir gülümsemeyle "Benim yeni yardımcım," diye cevap verdi. Etrafına bakındı ve üçlü bir grup balıkçının yardımcısına baktığını görünce gülümsemesi daha da yayıldı. "Mösyö Atılgan Geyik, baylar, Buffalo Bill'in Vahşi Batı gösterisinin eski elemanı."

"Ama buraya nasıl geldi?" diye sordu Breteuil.

Üç balıkçı şimdi daha da yaklaşmış, iri kemikli yabancının koyu yüzüne gözlerini dikmişlerdi. Her ne kadar Atılgan Geyik çok kilo kaybetmiş olsa da geniş omuzları, uzun kol ve bacakları ile hâlâ çok etkileyiciydi.

"Tanıştır bizi, René," dedi biri.

"Fransızca biliyor mu?" dedi öteki.

Üçüncüsü sadece baktı.

René onları tanıştırdı, her biri bir adım öne çıkıp Atılgan Geyik'in elini sıktı.

"Pek güçlü değil el sıkışı" dedi tıknaz olan ilki, Le Panier'nin girişinde balık satıyordu. "Dürüst bir iş yapmak işine yarayabilir."

"Ama Peau-Rouge'lar el sıkmaya alışık değiller, Jean-Claude. Sa-

nırım birbirlerinin sırtlarına vuruyorlar. Vahşi Batı gösterisinde böyle yapıyorlardı." René göstermek için uzanıp kayıtsızca Atılgan Geyik'in sırtına vurarak, "Gördünüz mü?" dedi. Gülümsemesi daha da genişlemişti; öyle ki, ölgün ışığın altında mutlu bir hilkat garibesine benziyordu.

Ama *indien*'in bu ani harekete sert bir bakışla cevap verdiğini görmemişti.

Breteuil bu bakışı fark etmişti, ancak ilgisini daha çok büyük ve ince elin kendi elinin içine zarifçe kayışı çekmişti. Güçsüz olmasına rağmen yumuşak bir el değildi. Neredeyse o elin içindeki gizli gücü hissetmişti; bu onu heyecanlandırdığı kadar ürkütmüştü de. Aynı heyecanı Batı Afrika'dan gemilerle gelen bazı *négre*'lerle de hissetmişti. Çoğu, bu indien gibi uzun boylu ve kuvvetliydiler ama onlar köleden başka bir şey değillerdi. Breteuil'in bazı arkadaşları *négre*'lerle beraber olmuş, onu da buna teşvik etmişlerdi, ama Araplar tarafından emir verilen iriyarı *négre*'leri görmek Breteuil'in içini sıkıntı ve tiksinti ile doldurmuştu. Böylesine bir aşağılanmayı kabul ettiklerini görmek onu iğrendirmişti, buna rağmen birçoğunu çok güzel buluyordu. Atılgan Geyik'e baktı ve onun doğrudan kendisine baktığını gördü. Kısık gözleri elektrik lambasında daha da kısılmıştı, Breteuil neredeyse korkuyla geriye bir adım attı; yine de şafak vaktinin soğuğuna rağmen, vücudunda sıcak bir dalganın dolaştığını hissetti.

Altı buçukta *La Martine* de dahil olmak üzere tüm tekneler limana girmiş, yakaladıkları avlar Quai des Belges'in üstüne büyük tahta kasalar içinde düzgünce sıralanmıştı. Pazar yöneticisi pirinç çanı çaldı ve açık artırma başladı.

Tezgâh sahiplerinin çoğu ringanın yanında lipsoz ve ton balığı olmasını umut ederek *La Martine*'in kasalarının çevresinde toplanmıştı. Teknede, ağ balıkçılığı olduğu kadar trol balıkçılığıyla da ilgili donanım vardı. Oltayla balık az olduğunda kaptan ağı atardı. Ringa bittiğinde trolle devam edilirdi. Ton balıkları sardalya sürüleri ile beslendiğinde, teknedeki balıkçılar yaratıkları türbülansa parlak olta iğnelerini sallandırırdı. *La Martine*'in yakaladıklarını görmek tezgâh sahipleri için her zaman keyifli bir macera olurdu.

Ama René bu sabah büyük teknenin yakaladıklarına fazla bel bağlamıyordu. Bunun yerine, ringa ve *rouget*'yle beraber kayda değer

miktarda ançuezle dolu birçok kasanın onu keyifle şaşırttığı diğer uçtan başlamıştı. Karidesçilerin şansı yaver gitmemişti, ama deniz tekesi ve karides zaten pek bulunmuyordu. Ve tüm yakalananlar arasında sadece birkaç düzine ahtapot vardı.

O ana kadar, iki tezgâh sahibi daha onunla beraber artırmaya devam ediyordu; René işe koyuldu. İşin bu kısmından hoşlanıyordu. Olabildiğince az ödemek, ara sıra fiyatı yükseltip sonra kendi ganimeti için başka bir tezgâh sahibinin biraz fazla ödemesine izin vermek. Bir sonraki sefer, o balıkçı biraz çekingen davranıp çok az para koyardı. Sonuçta, René yirmi sekiz koli ringa, on yedi kilo *rouget*, bir sepet dolusu ançuez ve daha çok sadece tezgâhta bulunsun diye bir tane de ahtapot satın aldı. Bunun için çok para ödemişti, ama nasılsa pazarın sonuna kadar zarar etse bile mutlaka satılırdı. Bulabildiği kadar da birkaç kalamar ve deniz kestanesi satın aldı. Breteuil kısmen haklıydı; bütün bu ava tam olarak hiçbir şey demek doğru olmazdı, ama av çok da değildi. René dört saatlik pazarın ancak yarı süresince yetecek, kendi mahallesinin sakinlerinin, en azından erkencilerinin fazla şikâyet etmelerine engel olacak kadar balık aldığını hesapladı. Normalde, yüz kilodan fazla balık satardı, ama Tanrı ona ne verdiyse onunla yetinecekti. Son anda, *La Martine*'e doğru yürüdü ve parçalara bölerek satacağı yirmi kiloluk ton balığı üzerinde başarılı bir pazarlık yaptı. En azından iyi bir balık çeşitliliği yakalamış olmaktan memnun, frank rulosunu sayarken, etrafına bakınarak Atılgan Geyik'i aradı. Açık artırmanın heyecanıyla onu unutmuştu. François'nın iki ağır sepetle arabaya yürüdüğünü gördü. François limanın diğer ucunda tarak ve midye için açık artırmaya katılmıştı. Sepetin duruşuna ve yürüyüşündeki garipliğe bakılırsa fazlasıyla başarılı olmuş olmalıydı.

Sonra René, Atılgan Geyik'i gördü. Breteuil'e balıkları arabasına yüklemesine yardım ediyordu. Kahretsin Breteuil! O kadınsı hareketleri ve kibirli tavırlarıyla Tanrının nezdinde iğrenilmesi gereken biriydi. René başkalarından duyduğu kadarıyla şefin ne tür insanlarla takıldığını biliyordu. Onların hepsi *polisson*'du*, bundan sonraki hayatlarını cehennemde geçireceklerdi, ama bu hayatlarında insanı rahatsız eden basit bir dikenden öteydiler. Tasavvur edilemeyecek kadar kötüydüler.

René, balıkçıya ödemesini yaptı, hızla sepetlerine doğru giderek aldığı tunayı ançuezlerin yanına bıraktı. Breteuil'in arabasına ulaştığında neredeyse koşuyordu. "Mösyö Breteuil! Yeni yardımcımla ne yapı-

* Ahlâksız. (y.h.n.)

yorsunuz?" René kalbinin göğsünden dışarı fırlayacakmış gibi attığını hissediyordu ve muhtemelen hakkı olduğundan daha fazla heyecanlandığını biliyordu. Ve kızgın olmaktan çok korkmuş olduğunu fark etti. Atılgan Geyik tıpkı bir köpek yavrusu gibiydi. Herhangi bir ikram vaadiyle herkes tarafından yönlendirilebilirdi. Şimdi bile dudaklarının arasına uzun ince bir puro sıkıştırmıştı.

"Yardım etmeyi teklif eden oydu, Mösyö Soulas. Dert edilecek bir şey yok, yalnızca bir yardım eli." Breteuil gözlüklerini paltosuna sildi. Sis inmeye başlamıştı; o ve René içgüdüsel bir şekilde grileşen gökyüzüne baktılar. Bir önceki günün parlak kış güneşinden sonra, bu her ikisini de biraz şaşırtmıştı.

"Ama bu olmadı mösyö. Sizin yardımcınız var. Benimkini de almamalısınız." René güldü ve terbiyesiz bir sapığa karşı saygılı davrandığı için kendinden utanç duydu. Toparlanmaya çalıştı. "Bunu bir daha asla yapmamalısınız, mösyö. Bu, Quai des Belges'de yapılmaz. Bir bakın etrafınıza..." Eliyle arabaları dolduran adamları işaret etti.

Breteuil gözlük saplarını kulaklarının arkasına geçirdi. "Bunda bir şey yok ki Soulas. Orada öylece duruyordu, ben de onu sepetlerimi kaldırmak için yardıma çağırdım. Yardımcım ta oralardan deniz tekelerini getiriyordu." Breteuil hiçbir şey seçilemeyen karanlığa işaret etti. "Peau-Rouge'unuza biraz egzersizin iyi geleceğini düşünmüştüm."

Ancak René Atılgan Geyik'i kendi sepetlerine doğru çekiştirmeye başlamıştı bile. "O yaratıktan uzak durmalısın. O kötü biri. O ve arkadaşları yabancıları gözlerine kestirirler. Onlar şeytan dölüdür, sınırlı zekâya ve ahlâka sahip genç erkekleri baştan çıkarmak için şeytan tarafından gönderilmiş bir hastalık..."

Atılgan Geyik, René'nin çekiştirdiği elinden kolunu kurtararak durdu ve geriye Breteuil'e baktı. Bu adamın ona kimi hatırlattığını aniden anımsamıştı, açık renkli cildi, ince vücudu, gözlükleri: Sarı Göğüs. Ayrıca bu adam da ona sigara vermişti. Belki de birbirlerini tanıyorlardı veya Wakan Tanka tarafından ona yardım etmek üzere gönderilmişlerdi. Belki de ona yol göstermeye gelmiş *heyoka*, kutsal soytarıydılar. Küçük adam daha büyük bir güçle onu çekmeye başladı. Bir yandan da sürekli konuşuyordu; Atılgan Geyik kendisini soluk benizli *heyoka*'dan ayırmasına izin verdi. Ama onu tekrar göreceğinden emindi. Onu bekleyecekti, kesinlikle, bir şekilde o veya Sarı Göğüs ona bir işaret gösterecekti.

René heyecandan yerinde duramıyordu. *Indien* geriye o şeytan

Breteuil'e baktığında şaşırmıştı. René'nin söylediklerini anlamış ve yargısını doğrulamak için geriye bakmış gibiydi. Atılgan Geyik anlayabiliyordu! Madeleine bu adamın zekâsından şüphelenmekle hata etmişti. "*Oui, oui, mon ami,** sen zeki birisin. Söylediklerimin doğru olduğunu anlıyorsun. Ciddi bir ders. Ama gel şimdi, René Soulas sana nasıl balık satılır gösterecek."

Öğleye doğru, yağmurun çiselemesi durmuş ve koyu renkli bulutlar yerlerini sonradan güneye doğru dağılacak yüksek, tüyümsü bulut topaklarına bırakmıştı. Yolun karşısındaki uzun kasvetli binalar güneşin ışıklarıyla aydınlanmıştı. Caddenin daraldığı pazarın sol tarafında, bir kadın çamaşırlarını binaların arasına gerili bir ipe asmaya başladı. Üçüncü kat penceresinden dışarı eğiliyor, elbiseleri ipe mandallıyor, sonra ipi her iki tarafta bulunan küçük tekerlekler üzerinde hareket ettiriyordu.

Atılgan Geyik kadını, pazarda olan bitenlere gösterdiği gibi kayıtsız bir ilgiyle seyretti. Deniz yaratıklarıyla dolu masaların arkasında duruyor, küçük adamla karısının kaygan balıkları kürekledikten sonra gölgeliğin altındaki bir kancadan sarkan metal bir tepsiye dizmelerini seyrediyordu. Ağır bir madeni çubuk boyunca maden ve tepsi dengede durana kadar madeni ileri itiyor, sonra da balığın karşılığında kendilerine para vermesi için müşteriye bağırıyorlardı. İlk başta tüm bağrışmalardan dolayı Atılgan Geyik'in kafası karışmıştı. Özellikle mavi paltosunun altına beyaz giyinmiş bir adam küçük Fransız adamın bağrışlarına karşılık vermişti. Suratını garip şekillere sokmuş, elini kolunu savurmuş ve bir noktada iğrendiğini gösteren bir el hareketiyle uzaklaşmıştı. Ama kısa bir süre sonra geri gelmiş ve biraz daha bağırmıştı. En sonunda çeşitli yaratıklardan almış, o ve küçük adam el sıkışmıştı. Giysileri beyaz adam sepetini doldurmuş, ayrılmak üzere arkasını döndüğünde, küçük adam Atılgan Geyik'e doğru arkaya bakarak gülümsemişti.

Atılgan Geyik balık adamın Rön-e olduğunu biliyordu. Uzun boylu koyu renkli adamın da Frans-ua olduğunu... Küçük adam Atılgan Geyik'e işaret edip Atılgan Geyik'in zar zor anladığı bir şekilde "Atılgan Geyik" demişti. Sonra kendisini işaret edip "Rön-e" demişti. Koyu renkli adam arabaya geldiğinde ise küçük adam onu işaret etmiş ve "Frans-ua" demişti. Sonra bu işlemi iki defa daha tekrarlamış, son se-

* Evet, evet dostum. (y.h.n.)

ferinde Atılgan Geyik'ten kelimeleri tekrar etmesini istemiş gibiydi. Atılgan Geyik bu garip sesleri mırıldandığında, yaptığından çok kendi sesine şaşırmıştı. Demir evde ölüm şarkısını söylediğinden beri kendi sesini duymamıştı. Bu kaç uyku önceydi? Sonra aklına Paris'teki kız ve onun kendi adını ona nasıl söylettiği geldi. Sandrine. Kalbi kanayan adamın resmiyle ona güç vermişti. Daha sonra Broncho Billy resmin *wakan* olduğunu söylemişti. Bu adam beyaz insanların *wakan*'ıydı, ama birçok Kızılderili de şimdi ona tapıyordu, tıpkı bir zamanlar Wakan Tanka'ya taptıkları gibi. Atılgan Geyik kızgın olmalıydı, ne de olsa kız bu yabancı, sakallı *wasichu*'ya tapması için onu kandırmıştı; ama değildi, aslında o kızı kendi *wotawe*'sini, her zaman yanında saklaması gereken uğurunu sunmuş bir ruh-verici olarak görüyordu. O adama tapmak zorunda değildi, sadece uğurun gücü vardı.

Ama şimdi hem kız hem de *wotawe* gitmişti ve kendisi de bambaşka bir yerdeydi: insanların birçoğunun çoktan lahana, zeytin, hurma ve sert ekmekle doldurduğu hasır sepet ve çantalarla tezgâhların arasından yürüdüğü bir yer. Soulaslar'ın hemen yanında her türden ve şekilden peynirin satıldığı bir tezgâh vardı. Bazıları küflü, beyaz bir tabakayla kaplanmış küçük ve yuvarlak parçalardı. Diğerleri üçgen veya kare şeklinde kesilmişti. Bazıları kremsi veya sert, beyaz, sarı ya da portakal rengindeydi. Sigarasından aralıklarla nefes çeken genç bir kadın, parmakları arasında tuttuğu çok sayıda kâğıt parayla yüksek tezgâhın arkasında duruyordu.

Balık sandıklarının arkasındaki durduğu noktadan Atılgan Geyik, kadının bir bacağının diğerinden kısa olduğunu görebiliyordu. Bu kusuru gidermek için ayakkabılarından birinin topuğu daha yüksekti. Ayağının diğer ayağına çok benzediğini görmek onu şaşırttı. Paris'te, çoğunluğu erkek olmak üzere tek bacağını kaybetmiş pek çok insan görmüştü. Bir keresinde o ve Tüy Adam her iki bacağı da kalçasının altından kesilmiş bir adam tarafından neredeyse eziliyorlardı. Küçük tekerlekli alçak tahta bir platformun üzerine oturmuştu ve parmak boğumlarıyla kaldırımdan güç alarak ilerliyordu. Ellerine sardığı kumaş kirli ve parça parçaydı, ama sakalı düzgün tıraş edilmiş, paltosu ve gömleği bir hayli temizdi. Hızla giderken kendisine bakan iki Kızılderiliyi fark etmemiş gibiydi.

Atılgan Geyik aniden kafasını kaldırdı ve genç kadının sigarası ağzında, eğri bir gülümsemeyle kendisine gözlerini diktiğini gördü. Bu çekincesiz bakışla cesareti kırılmış olarak kafasını çevirdi. Aynı za-

manda hepsinden daha esmer teni ve daha iri haliyle ne kadar garip gözüküyor olduğunun farkındaydı. Paris'te bir zamanlar onun gurur duymasını sağlayan duruşu, şimdi kendisini ayaksız adam kadar garip hissetmesine neden oluyordu. Yeni elbiselerine göz attı: yün ceket, mavi pantolon, kazak ve iş ayakkabıları. Bu yeni ayakkabılarıyla defalarca parke taşı yollarda tökezlemişti. Ayakkabılar sertti ve hiç esnemiyordu, bu yüzden de parke taşlarını hissedemiyordu. Rön-e her seferinde gülüp onu kolundan tutmuş, alt dişlerindeki boşluğu gösteren o geniş gülümsemesiyle ona bir şeyler söylemişti.

Yeni kaba giysilerinin verdiği duygudan hoşlanmamıştı, ama diğer adamların da aynı şekilde giyinmiş olması onu rahatlatmıştı. Palto ve pantolonu biraz daha uzun olsaydı, neredeyse kendini onlardan biri gibi hissedecekti. En azından, hiç kıpırdamadan durabilirse, kendini görünmez hissedebilirdi.

Atılgan Geyik, aniden kalbini hoplatan bir zihin berraklığıyla pazar boyunca bakındı. Neredeyse Lakota dilinde bu şehrin Vahşi Batı gösterisiyle geldiği şehir olduğunu haykırıyordu. O kadar uzun bir süre geçmişti ki bu şehri başka bir yer olarak düşünmeye başlamıştı. Aniden tren istasyonundan arenaya giden geçit töreni gözlerinin önünde canlandı. O günlerde, bir Lakota olmaktan, gösteride bulunmaktan, görünüşünden gurur duyuyordu. Kendisi gittikten çok sonra bile buradaki *wasichu*'ları konuşturacak bir gösteri ortaya koymaya çok istekliydi.

Atılgan Geyik küçük adamın siyah eşarplı yaşlı bir kadınla bir miktar gümüş balığı için pazarlık edişini seyretti. Kadın adama kıvrık parmağıyla işaret etti ve titrek bir sesle bir şeyler söyledi. Rön-e ellerini havaya kaldırıp güldü ve sonra ölçme kabına ançuez boşalttı. Yaşlı kadın şüpheli gözlerle tartma işlemini seyretti, ama istediğini elde etmiş gibiydi.

Atılgan Geyik alışverişi izledi, ama sanki hiçbir şey görmüyordu. Durumundaki bu büyük değişiklik onu sanki göğsüne sert bir darbe yemişçesine etkilemişti. Tamam bir gösteriye katılmıştı, utanç verici bir gösteri. Hayatında defalarca attan düşmüş, ama arenada "vurulmadığı" ve attan yuvarlanmak zorunda kalmadığı sürece hiç düşmemişti. Üstelik hiçbir zaman gerçek dünyaya adım atacak kadar hastalanmamıştı. Şimdi ise, Lakota arkadaşlarıyla beraber olmak yerine, burun deliklerini dolduran balık kokusuyla bir pazar yerinde dikiliyordu.

Atılgan Geyik önceki gece kaçmayı düşünmüştü. Karanlık daireden gizlice sıvışmak kolay olacaktı, adam ve kadın merdivenlerin di-

ğer tarafındaki kendi odalarındaydılar; ama nereye gidecekti? Hasta evinden kaçtıktan sonra özgürlüğün kendi payına düşen tadını almıştı ve bundan hoşlanmamıştı. Üşümüş ve zayıf düşmüştü, aç kalmıştı ve hâlâ hastaydı. *Akecita* onu demir eve götürmeseydi, büyük bir olasılıkla ölecekti. Ama o anda, ölüm iyi bir şey olabilirdi; özlemini çektiği bir şey; diğer yandan *nagi*'si evin yolunu nasıl bulurdu? Bu, onu ölümü kabul etmekten veya aramaktan hep alıkoyan soru olmuştu.

Atılgan Geyik önce mavi gökyüzüne, sonra da küçük balık adamın sırtına baktı ve kendini demir evdeki gibi bir mahkûm olarak hissetmediğini anladı. Bildiği kadarıyla odasının kapısında kilit yoktu. Akşam yemeğinden sonra küçük adam onunla odasına kadar geldiğinde dikkatlice dinlemişti, ama kapı kapanırken sadece yumuşak bir klik sesi duymuştu. Kilitte dönen anahtar sesi, kilit dilinin çıkardığı son tok ses yoktu. Ama niye bu insanlarla kalıyordu? Onlarla Attan Düşüren'le Stronghold'da veya Robinson Kalesi'ne teslim olmalarından önce ailesiyle yaşadığı gibi kalıyordu. Serbest gibi gözüküyordu, yine de onların yanındaydı, sanki akraba olmuşçasına onlarla beraberdi.

Bunu düşünürken bile, kadının kendisinden hoşlanmadığını biliyordu. Bunu gözlerinden ve onu izlemesinden okuyabiliyordu ve sesinden seziyordu. Kahverengi Elbise ile beraber *akecita* şefinin odasına adımını attığı anda bunu hissetmişti; onun tarafına baktığında gözlerini kaçırması, ağzının o sert ifadesi. Zaten kadın neden ondan hoşlanmalı veya sevmeliydi ki? Ne gibi bir ilişkileri vardı? Onu asıl şaşırtan küçük adamın ona bağlanması, Atılgan Geyik'in hiçbir şey anlamadığını biliyor olmasına rağmen kendi dilinde onunla konuşmasıydı. Rön-e ondan çok hoşlanmışa benziyordu. Ama neden? Artık önemli bir adam değildi, seyircilerin ağızları açık, gözleri faltaşı gibi seyrettikleri adam değildi.

"Monsieur?"

Atılgan Geyik gözlerini caddenin karşı tarafındaki bir dükkânın üzerinde asılı altın at kafasına dikmişti. Altında, sadece kafasının yanlarında saç olan ve kanlı beyaz bir önlük giymiş bir adam müşterileri için koyu kırmızı renkli etten büyük parçalar kesiyordu. Eti görmek Atılgan Geyik'in midesinin guruldamasına neden oldu. En son ne zaman gerçek et yediğini hatırlamıyordu.

"Monsieur?"

Döndü ve tek bacağı kısa genç kadını gördü. İki tezgâhı ayıran sandık yığınının diğer tarafında duruyordu. Elini ona doğru uzatmıştı. Avu-

cunda bir tütün kesesi ve küçük bir paket sigara kâğıdı olduğunu gördü. Avucunu hafifçe yükseltip başıyla işaret etti. Atılgan Geyik ona yaklaştı ve çok uzun süredir aynı konumda durmaktan bacaklarının soğuktan kaskatı kesildiğini fark etti. Ama şimdi bir parça güneş ışığı kadının tezgâhına ulaşıyor ve yüzü bu parlak ışıkla yıkanıyordu. Keseyi ve kâğıtları aldı, kâğıtlardan birine bir parça tütün döktü ve kalanları ona uzattı.

Düşünmeden "*Merci, madame*," dedi. Broncho Billy *merci*'nin, Amerikan dilindeki "teşekkür ederim" gibi minnettarlık ifade eden bir kelime olduğunu öğretmişti. Atılgan Geyik bu kelimelerin bu kadar çabuk aklına gelmesine şaşırmıştı. "*Tabac*"* dedi. "*Merci beaucoup, madame*."

Genç kadın bir kibrit çakıp sigarasına doğru uzattı. Sonra kadın anlamadığı başka bir şey daha söyledi. "*Merci, madame*" dedi ve gözlerinin kadının yüzünü incelemesine izin verdiği için bir kere daha şaşırdı kendine. Kadın ona gülümsedi; o da ona gülümseyerek karşılık verdi. Yüzünde Kızılderililerin beyaz kabuk veya beyaz adamın hastalığı dedikleri bir rahatsızlığın izleri vardı. Annesiyle babasının kuşağındaki pek çok insanda benzer izler vardı. Çoğu kendi akrabaları olmak üzere birçok insan beyaz kabuk hastalığından ölmüştü. Büyükanne ve büyükbabalarını tanıyamamıştı; anne tarafından sadece bir dayısı ve iki kuzenini görebilmişti. Dayısı Kaygan Çayırlık'taki savaştan sonra bir Hunkpapa kadını ile evlenmiş ve Dikili Kaya'da karısının insanları ile yaşamıştı. On bir kış yaşından beri dayısını ve kuzenlerini görememişti. Şimdi ise on iki kış daha geçmişti ve çok nadir onları düşünüyordu, sanki geçmişi düşünemeyeceği kadar uzakta kalmıştı.

"*Il n'y a pas de quoi*",* dedi genç kadın. Yüzündeki çiçek bozuğu dışında güldüğünde, kadın Atılgan Geyik'e çekici gelmişti. "Marie-Claire" dedi, ama Atılgan Geyik bunun onun ismi olduğunu anlamadı. Diğerlerinin yaptığı gibi kendini işaret etmedi. Kadın ismini tekrarladı; Atılgan Geyik hafifçe gülümsedi. İnce omuzlarını kapatan damalı mantosunun üzerine düşen saçlarını beğenmişti. Parlak saçları vardı ve ona Paha Sapa'daki koyu renkli o camsı kayayı hatırlatmıştı. Kendi siyah saçları aklına geldi ve neredeyse onlara dokunmak için elini uzatacaktı, ama saçları yumuşak ve yuvarlak şapkanın altından ancak görünüyordu. Yüzünün utançla kızardığını hissetti ve gözlerini ondan öteye çevirdi. Sigarasını içerken tekrar saçlarını uzatmasına izin veri-

* Tütün. (y.h.n.)
* Bir şey değil. (y.h.n.)

lip verilmeyeceğini düşündü. Belki de çenesi düşük küçük Fransız'ın mahkûmuydu. Genç kadına kaçamak bir bakış daha attı; birden kendisinden korkmadığı için ona minnet duydu, ama kadın şimdi o kıvrık parmaklı kadınla meşguldu.

Madeleine Soulas o gün pazardan erken ayrıldı. Sadece çok balık ve çok müşteri olduğunda ona ihtiyaç duyuluyordu. François iyi bir yardımcıydı, ama balık satışı yapabilecek yapıda değildi. Sessiz ve içine kapanıktı; daha çok tezgâhın kurulması, balıkların sergilendiği tepsilerin doldurulması, buzun kırılması ve çalışılan alanın temiz ve düzenli tutulması işlerinde kendini rahat hissediyordu. Ama François'dan hoşlanıyordu, pasta veya kek pişirdiğinde, ki bu da sık sık oluyordu, ona da mutlaka büyük bir parça getiriyordu. René'nin onu birçok kere davet etmesine rağmen, bir kez olsun evlerine adım atmamıştı; belki de bir ailesi olmadığından, ailelerin yanında kendisini rahat hissetmiyordu.

Şimdi ise Madeleine kuru üzümlü ve ballı bir kek yapıyordu. Sadece üzgün olduğu zamanlarda pasta pişirdiğini fark etmişti. Tatlı bir şeyleri bir araya getirmek, tüm o küçük adımlar, ölçme, yoğurma, çırpma, süsleme gerçekten düşünmeden düşüncelerini gözden geçirmesini sağlıyordu. Ama şimdi düşünmesi gereken çok şey vardı. Her ne kadar Atılgan Geyik onlarla uzun bir süre kalmayacaksa da –ve ne kadar kısa olursa o kadar iyi olurdu– bu vahşiyi gördüğünde çocukların nasıl bir tepki vereceklerini merak ediyordu. Ayrıca okuldan döndüklerinde bu kadar sarsıcı bir keşifle onları baş başa bıraktığı için René'ye kızgındı. Tanrıya şükür, önceki gece çocukları büyükannelerine gönderecek kadar aklı yerindeydi. Yoksa bütün gece kâbus göreceklerdi. Madeleine kafasının bir yerinde gelecekteki kâbusları neredeyse görebiliyordu: Rahatsız uykuları boyunca savaş boyalı, çığlıklar atan vahşiler, canavar bizonları veya daha da kötüsü cesur öncü beyazları kovalıyorlardı. Hamuru her zamankinden daha şiddetle çırparken, Chloé bu gece benimle beraber uyuyabilir, diye düşündü. Çocukları güvende olduğu sürece René'nin nerede uyuduğunu umursamıyordu.

Madeleine Soulas gözlerine düşen saçlarını elinin arkasıyla itti. Lütfen Aziz Meryem, lütfen. Hamurun içine bir damla gözyaşının düştüğünü görmek onu şaşırttı ve sinirlendirdi.

VII

Franklin Bell rahatsızlık verecek derecede küçük koltuğumsu sandalyesinde oturmuş başkonsolosun sekreteri Agnes Devoe'nun büfenin üstünde çay dolduruşunu seyrediyordu. Havada olağandışı bir şey olduğunun farkındaydı, ama öyle hissetmesi için kesinlikle bir neden yoktu. Belki olağandışı olan saatti – ocak sonunda karanlık, ıslak bir akşamüstü, 16.30. Archibald Atkinson genelde öğleden sonraları Fransa'ya gelen Amerika'nın ileri gelenleriyle çay içmek veya şu veya bu Fransız organizasyonunun temsilcileri ile bir toplantıya katılmak veya Rue de la République'deki çatı katı dairesine gitmek için ofisten ayrılırdı. Geniş cüssesi ve yaşı nedeniyle sınırlı enerjisi olan tonton bir adamdı ve çoğunlukla hemen hemen her şeye alerjisi olan karısıyla beraber olmak için eve dönerdi. Bir zamanlar Bell'e güvenip doktorun,

karısının kuru bir iklimi olan yerlerde daha iyi olacağını söylediğini ağzından kaçırmıştı. Doktor Marsilya'nın alerjiler için belki de en kötü –yazın kuru ama polenli, kışın nemli ve rüzgârlı– yer olduğunu söylemişti. Tabii ki Bell bunu büyük bir mutlulukla yaşlı adamın başka bir yere geçmeye, belki de emekli olup Amerika'ya dönmeye hazır olduğu şeklinde yorumlamıştı. Ama bu konuşmadan bir buçuk yıl sonra o hâlâ buradaydı, Bell de hâlâ konsolos yardımcısıydı.

Şimdi o zamanlar hissettiğine benzer, neredeyse soluğunu kesen bir heyecan duyuyordu. Konsoloslukta bürokratik bazı işler dışında, onun ilgilendiği o kadar az şey vardı ki, Bell kendi heyecanını, arada sırada ortaya çıkan, fakat günlük işlerin gerçeğiyle sönen iyimserlik çıkışlarını kendi yaratmak zorunda kalıyordu. Hafif bir tiksinti hissiyle, Agnes'in Atkinson'ın önündeki masaya bir fincan çay koyuşunu seyrederken, sevimli ama şu anda buz gibi davranan Margaret Whiston'la boşu boşuna flört etmeye çalıştığını düşündü.

En azından Agnes yaşlı bir at gibi güvenilir ve istikrarlıydı. Bell'den sadece üç veya dört yaş büyüktü, ama Bell onu her zaman evde kalmış, yaşı geçkin bir teyze olarak düşünmüştü; bunun nedeni belki de üç farklı başkonsolosun hizmet süresi boyunca bu konsoloslukta çalışmış ve hiçbirine, hatta kimseye bağlandığına dair herhangi bir işaret göstermemiş olmasıydı. Uzun boylu, dik ve alışılmadık ölçüde zayıftı, ama koyu sarı saçlarını gösterişli bir topuzla toplardı.

"Ee Frank, kenevir işi nasıl gidiyor?" Konsolos tuvalete yaptığı yolculuktan dolayı hâlâ nefes nefeseydi. Bell, çoğu yeleğinin düğmelerini zorlayan bölgede olmak üzere en azından yüz otuz kilo olduğunu tahmin etti. Küçük, traşlı kafası, boksörlerinkine benzer burnu ve kısa şişman parmaklarıyla uzun favorileri olan tombul sağlıklı bir bebeğe benziyordu. Gülünç görünüşünün aksine, onunla on dakikadan fazla konuşan herkesin saygısını kazanırdı. Altmış altı yaşında zihni açık ve keskindi.

"Her zamanki gibi. Mösyö Latrielle bitmiş ürünü yüklemek istiyor, ama Boston'daki halat takımı firması hammadde istiyor. Tam bir açmaz, fakat üzerinde çalışıyoruz." Bell, Agnes'in onun için bir fincan çay hazırlayıp masaya koymasını seyretti. Kadının elinin üstü mavi damarlarla yol yol olmuştu, adeta mumyalanmış gibi hemen hemen saydamdı. Elleri önceden fark ettiğinden daha yaşlı görünüyordu. "Teşekkür ederim, Agnes."

"Bu iyi Frank. Bunu mümkün olduğu kadar çabuk halletmeliyiz.

Oradaki İrlandalıları bilirsin, en az bu Marsilyalılar kadar inatçıdırlar."

"Yarın öğlen Latrielle ile bir randevum var. Hammadde göndermenin onun zararına olduğunda hâlâ ısrar etse de, biraz yumuşuyor. Sanırım bu onun son girişimi olacak." Ama Bell, Atkinson'da, pek onda görmeye alışmadığı dikkati dağılmış gibi bir hava sezdi. Konsolosun karısının kötüleşip kötüleşmediğini merak etti. Bu sefer hafif bir suçluluk duygusunun eşlik ettiği aynı heyecan iliklerine doğru sinsice ilerledi. Onunla yaşlı adam arasında oluşan kısa sessizlik anını doldurmak için çayından bir yudum aldı. İçten içe Atkinson'ın "Çok uzun zamandır burdayım Frank, artık eve gitme vakti geldi, bundan sonrası sana ait," demesini bekliyordu neredeyse. Beklenen an sonunda gelmiş miydi? Fincanın kenarından küçük bir masada oturup toplantı notlarını alan Agnes'e doğru kaçamak bir bakış fırlattı. Her zamanki gibi Agnes'in yüzünden hiçbir şey okunmuyordu.

Ama Atkinson cilalı maun masanın üzerinden bir kâğıt parçasını Bell'e doğru itti. Bezgin bir sesle, "Bir sorunumuz var," dedi.

Bell kâğıdı aldı. İlk dikkatini çeken sol üst köşede güzel bir elyazısıyla yazılmış isimdi: *Atılgan Geyik*. Altında yuvarlak bir mühür vardı. Ville de Marseilles - Archives.* İsmin ve mührün sağında standart bir form vardı, ama dikkatini çeken koyu harflerle yazılmış *"de Atılgan Geyik"* kelimelerinin takip ettiği "ACTE DE DÉCÈS"** kelimeleri oldu. Atkinson'a onu pek de görmeden, ama konsolosun gözlerinin onun üzerinde sabitlendiğini fark ederek baktı. Çabucak ölüm belgesine geri döndü. *"6 Janvier 1890...décédé à Marseille, ce matin, à quatre heures à l'Hôpital de la Conception, âgé de trente-neuf ans. Indien de la troupe de Buffalo Bill. Célibataire; né dans le Dakota (États Unis D'Amérique); de passage à Marseille; Fils de..."*** Son boşluğa bir şey yazılmamıştı. Anne ve babasının kim olduklarını kim bilebilirdi? Bu Atılgan Geyik olsa bile.

Bell, Atkinson'a gülümseyerek baktı, "Biri bir hata yapmış. Bu Tüy Adam. 6 Ocak'ta öldü. Otuz dokuz yaşındaydı. Vahşi Batı gösterisi temsilcilerinin hastaneye verdiği bilgiyi gördüm."

Atkinson dirseklerini deri koltuğunun kollarına dayayarak parmak-

* Marsilya Büyükşehir Belediyesi. - Arşiv.

** Atılgan Geyik'in ölüm belgesi.

*** "6 Ocak 1890. ... Bu sabah, Marsilya'da, Hopital de la Conception'da saat dörtte öldü, otuz dokuz yaşında. Buffallo Bill'in kumpanyasındaki Kızılderili. Bekar, Dakota (ABD) doğumlu; Marsilya'da geçici bir süre için bulunuyordu. ...'nun oğlu."

larını kavuşturmuştu. Gözleri yarı açıktı, ancak ağırlaşmış görünüyordu. Bell, Atkinson'ı böyle görmeye alışık değildi ve birden bir tehlike dalgasının gelmekte olduğunu hissetti. Konsolosun basit bir kimlik yanlışlığına bu kadar önem vermesinin nedeni neydi? "Sabah ilk iş hastaneye gidip bu karışıklığı halledeceğim. Düpedüz bir hata yapılmış. Basit bir konu aslında."

Atkinson parmaklarıyla oluşturduğu üçgeni ellerinden birini yumruk haline getirerek bozdu. Diğeriyle yumruk yaptığı elini kavrayıp parmaklarını çıtlattı. Fincanını alıp bahçeye bakan uzun pencereye doğru döndü. Bell, konsolostan öteye, yapraklarını dökmüş bir çınar ağacının özenle budanmış dallarına baktı. Başka hiçbir şey yapamasalar bile Fransızlar kusursuz bahçıvanlardı. Parklar kışa çok iyi hazırlanırdı.

"Dokuz yıldır buradayım Frank." Atkinson sanki çınar ağacıyla konuşuyordu. "Ve buradaki hiçbir şeyin, çoğunlukla da şaşırarak, hiç de basit olmadığını anladım. Bu nedenle Amerikan konsolosluğu var, becerebilirsek işleri basitleştirmek için. Amerikalılara gerektiği gibi davranıldığından emin olmak için hükümet bürokratlarını veya üreticileri veya yetiştiricileri kızdırmadan ticari anlaşmaları kolaylaştırmaya, işleri para ile yürütmeye çalışıyoruz. Bazen rüşvete bile başvurmak zorunda kalıyoruz, sadece masanın altından verilen tipte değil; hayır, bu insanlara neler vaat etmek zorunda kaldığımı duysan şaşırırsın Frank." Bell sandalyenin yüksek arkalığının üzerinden görülen parlak kafadan kılıardamayı andıran bir ses duydu. "Sonuçta işler halledilir ama bunun bedeli ne olur onu merak ediyorum Frank."

Bell o anda kendini tehlikede hissetmekten çok şaşkına dönmüştü. Konu buraya nasıl gelmişti? Kuşkusuz sorun ölüm belgesi değildi. Belki de yaşlı adam yalnızca ardı arkası kesilmeyen savaşlardan, Fransızlar ve Amerikalılar arasındaki ilişkileri, mesela satışları artırma baskısından sıkılmıştı sadece. Marsilya'nın Bell'in daha önceki görev yerlerine benzemediği doğruydu. Panama o zamanlarda da şimdi olduğu gibi sömürülmeye açık bir koloniydi; Amerikalılar çerez parasına tüm kahve, şeker ve muzu almışlardı. Benzer şekilde Peru'da da guana ve nitrat kaynakları üzerinde tekel kurmuşlardı. Fas ise İspanyollar, Fransızlar ve İngilizler ile sonu gelmez bir çatışmaya girmeye değecek kaynaklara sahip değildi; sonuç olarak Bell'in önceki görevlerinden en rahat geçeni bu olmuştu. Ama Bell kariyeri boyunca rastladığı kayıtsız hariciyeci zombilerden biri olabileceğini Marakeş'te anlamıştı. Sıcak bir öğle sonrası saat beş oldu mu hemen içki servisi yapılan, çalışanla-

rın hizmetkârlara dönüştüğü, kısırlılmışlık duygusunun ağır bastığı bir cennetin verandasında, sanki huzurlu bir tembelliği, yaş kaç olursa olsun kariyeri sona erdirme isteğini teşvik eden bazı ülkeler, bazı iklimler vardı.

Bell, durumun vahametine rağmen biraz gülümseme izni verdi kendisine. Yale'den çıktıktan sonra dışişlerine ve diplomatik birimlere başvurduğunda düşündüğü şekilde yükselememişti, ama Marsilya'ya atanmak doğru yönde atılmış büyük bir adımdı. Buradaki enerji olağanüstüydü; gemiler dünyanın her tarafından mal getiriyor, buradan aldıklarını, Amerika'dakiler de dahil olmak üzere büyük limanlara götürüyorlardı. Süveyş Kanalı'nın yaklaşık yirmi yıl önce açılmasından bu yana Marsilya, Avrupa'daki en işlek liman olmuştu. Bazen Bell, öylesine kalabalık limanda dolaşır, zeytinyağı varillerinin, şarap fıçılarının, tabaklanmış derilerin, kutularca Marsilya sabununun gemilere yüklenişini seyrederdi; ticaretin hengâmesi onu her zaman heyecanlandırmıştı. Burası Bell'in kesinlikle birkaç yıl daha kalmak istediği yerdi. Yaşlı adamın şevkini kırmış gibi gözüken nüfuz ve servetle işleri yürütmeye dayanabilirdi. Konsolosluğun yönetimini devralmak için hâlâ o enerjisi ve şimdi de deneyimi değilse bile bilgisi vardı. Sadece bir şansa ihtiyacı vardı, hepsi o kadar.

Tek bir avizenin aydınlattığı koyu renk, yüksek tavanlı ve kasvetli odada, Bell sekreterin kaleminin sesini duymasına rağmen, hayal aleminde kendini yalnız hissetti, kalemin yazması bile sekreterin görevinin gerektirdiği bir eylemden çok, düşüncelerinin kaydedilmesi gibiydi. Düşüncelerinin dışarıya bu kadar açık yansıması onu rahatsız etmişti, bu nedenle düşünmeyi bıraktı ve sadece Amerika'nın yüzyılı aşkın bir süre önce Fransa'daki ilk büyükelçisi Benjamin Franklin'in alçıdan büstüne bakmaya odaklandı. Garip, ama o bildik, üstü kel kafanın ve yukarı kıvrılmış yakaların üzerindeki kâkül ona La Canebière'deki falcının gizli yerini hatırlatmıştı. Orada da pencere ile kırmızı kadife perdeler arasındaki bir kaidenin üzerine yerleştirilmiş bir büst vardı, fakat tabii ki bu Benjamin Franklin'inki değildi.

Tam Bell bir şekilde görüşmenin bittiği işaretini kaçırdığını düşünüyordu ki Atkinson'ın koltuğunda dönerek fincanı tabağına gürültüyle koyduğunda, gösterdiği enerjiyle yerinde sıçradı.

"Ama gerçekten bir sorunumuz var Frank ve o da şu. Ben, La Conception'a bir adam gönderdim bile –İçişleri'ndeki Horgan– ve bu kâğıdı imzalayan doktor tarafından kesin bir biçimde ona şu bilgiler ve-

rilmiş." Çilli işaret parmağını hızla ölüm belgesine sapladı. "Ocak ayının altısında ölen adam senin Kızılderilin, Atılgan Geyik'miş."

Bell, başkonsolosun "senin" Kızılderilin dediğini fark etti ve aynı tehlike hissi, yani Atılgan Geyik'ten iyi ya da kötü sorumlu olduğu hissi geri geldi ve omurgasında korkudan kaynaklanan küçük karıncalanmalara yol açtı. Ama üzerinde hiçbir denetimi olmadığı bir konuda sorumluluk kabul etmemeye kararlıydı: "Doktorun yanıldığı kesin. Gidip onunla kendim konuşurum. Ayın altısında ölenin Tüy Adam olduğunu biz biliyoruz. Bu tartışılmaz." Sorumluluğu üzerinden atmak için kasten "biz" kelimesini kullanmıştı. Ama yine de sorunun ne olduğunu bilmiyordu. Aman Tanrım, sorun ney*di*?

"Anlamıyorsun Frank, doktor kendi kıçını kurtarmaya çalışıyor... Özür dilerim Agnes... ve Kızılderili'nin kimliğini belirlerken bir hata yaptığını kabul etmeyecek. Horgan doktorun dürüstlüğünü, profesyonelliğini falan sorguladığımız için bizi suçlayarak epey bir olay yarattığını söyledi. Bizim zavallı Horgan'ı resmen sokağa atmış." Atkinson'dan tekrar o garip kıkırdama sesi duyuldu; yüz ifadesinde bir değişiklik olmadı, kesinlikle gülmemişti. Bu konuşma biçimini daha önce fark etmemiş olmak Bell'i şaşırttı.

"Yani, sevgili doktor ve Marsilya şehri ve tabii ki Fransa Cumhuriyeti söz konusu olduğunda Atılgan Geyik öldü, bu kadar basit. "Atkinson tekrar parmaklarıyla üçgen yaparak üzerinden doğruca Franklin Bell'e baktı. "Bu konuda ne yapacaksın, Frank?"

Bell ne diyeceğini bilemedi. Konsolos, doktorun inatçılığı yüzünden düpedüz onu suçluyordu. Bell nerede hata yaptığını anlamaya çalıştı. Görebildiği tek sorun Atılgan Geyik'in hastaneden kaçmış olmasıydı. Yaşlı adam bunun da benim suçum olduğunu düşünüyor olmalı, diye geçirdi aklından. Elbette ki, Fransız irtibat memuru ile beraber Kızılderili'yi hastanede ziyaret etmiştim, ama Fransızca ya da İngilizce konuşamadığını nereden bilebilirdik ki? Bell ilgisini Franklin'in büstüne yöneltti ve dudaklarını büzüştürdü. Kahretsin, diye düşündü, keşke Atılgan Geyik'le iletişim kurabilseydim. Onun tekrar Vahşi Batı gösterisine katılacağından emin olmasını sağlasaydım, o zaman rahatlar ve hastanede kalırdı. Ama nasıl yapabilirdim ki? Ya da bu, doktorun Hôpital de la Conception'da ölenin Tüy Adam değil de, Atılgan Geyik olduğu sonucuna ulaşmasını nasıl engelleyebilirdi?

Yabancı bir korku ve kızgınlık karışımı Bell'in vücudunu kapladı. Daha önce böylesine bir durumda hiç bırakılmamıştı. Ama konsolos-

luktaki bazı kurt meslektaşlar, şenliklerin birinde Atkinson'ın kendisine bir yığın dolar değerindeki herhangi bir ülkede elçilik teklif edilmediği için kızgın olduğundan bahsediyorlardı. Dosyası temizdi ve nerede olursa olsun işleri halletmeyi başarmıştı. Bir zamanlar, geleceği parlak bir diplomattı ve hızla yükselmişti. Ama şimdi Marsilya'da kısılıp kalmıştı ve kariyerine burada son vereceğe benziyordu. Şüphesiz bu tecrübeli diplomatlar Atkinson'ın bu atama siyasetini yenebileceğini düşünmüş olmasıyla dalga geçmişlerdi. Diplomatların, özellikle de Konsolosluk Hizmetleri'nde çalışanlardan çok azı büyükelçi olurdu. İşte katıksız bir gerçek! Ama şimdi Bell, Atkinson'ın hayal kırıklıklarının hedefi haline geldiği için kendisini biraz olsun kullanılmış hissediyordu. Bu düpedüz haksızlıktı.

Bell'i asıl üzen, Atkinson'ın himayesi altında olduğunu düşünmesiydi. Buradaki işin ilk üç ayında, hariciyede geçirdiği ilk dokuz yılda öğrendiğinden çok daha fazlasını öğrenmişti. O ve Atkinson'ın candan arkadaş olmadıkları doğruydu, ama üstüyle böyle bir ilişkiye girmesi, özellikle de aradaki yaş farkı göz önüne alındığında zaten beklenemezdi. Buna rağmen, Bell karşılıklı saygı ve anlayış içeren, hatta belki de –cüret edebilir miydi?– sevgi dolu bir ilişkileri olduğunu düşünmüştü: baba-oğul veya en azından usta-çırak ilişkisi. Şimdi de bu...

"Efendim, ne ile suçlandığımı anlamam gerekiyor, doğru karar verememe, prosedürü izleyememe mi? Nedir? Bildiğim kadarıyla Atılgan Geyik hayatta, geçici olarak bir Fransız aile ile birlikte yaşıyor ve yeniden Vahşi Batı gösterisine katılmak için fırsat bekliyor. Fransız yetkililerin belgelerini düzenlediklerini ve en yakın zamanda onun gitmesine izin vereceklerini tahmin ediyorum. Her şey olağan görünüyor."

Bir anlık sessizlikte Bell, Agnes Devoe'nun kaleminden çıkan kuru sesi duydu. Birden, kadının Fransız olması gerektiğini düşündü; akıl gergin durumlarda garip bir biçimde çalışıyordu. Devoe Fransız ismiydi, öyle değil mi? Ama İngilizcesi mükemmeldi. Ayrıca bir Fransızın konsolosa bu kadar yakın çalışmasına izin verilmezdi.

"Öncelikle Frank, seni hiçbir şeyle suçlamıyorum. Kesinlikle hayır." Atkinson gülümseyerek geriye yaslandı ve parlak kafasının arkasında ellerini kavuşturdu. Yeleğinin düğmelerinin arasındaki boşluklardan kolalı beyaz bir gömlek göze çarpıyordu. Atkinson birden şaşırtıcı derecede rahatlamış göründü, bu da Bell'e en kötüsünün geçtiğini umut etme cesareti verdi. Ama yaşlı adam devam etti. "Önümüzdeki

mesele çok basit: Fransız yetkililere göre Atılgan Geyik ölü. Sen ve ben, tabii ki bunun son derece saçma olduğunu biliyoruz, ama ne yazık ki onları durumun bu olduğu konusunda ikna etmeliyiz. Ve maalesef bu bizi epey oyalayacak, incelik isteyen bir iş – doktoru daha fazla kızdırmak istemeyiz ama ona ya da yerel sağlık heyetine, gerekirse hükmü değiştirmeleri için ihtiyacımız var. Aksi takdirde..." Atkinson burada sanki oda güvenli değilmişçesine sesini alçalttı. "Atılgan Geyik'e gerekli belgeleri sağlayıp onu bu ülkeden çıkarmanın hiçbir yolunu bulamayız."

"Ama Tüy Adam ne olacak?" Bell'in kafasında bir fikir belirmeye başlamıştı. "İki Kızılderili Marsilya'da kaldı, biri öldü, diğeri yaşadı. Yaşasaydı, Tüy Adam'a gerekli belgeleri sağlayabilir miydik?"

"İyi nokta Frank. Evet, sanırım. Doktora göre –ki ismini bilgin için vereyim Durietz– elimizdeki Kızılderili Tüy Adam."

"O zaman bizim Kızılderilimizin Tüy Adam olmadığını kim bilecek?"

"Neye ulaşmaya çalıştığını anlıyorum. Bilmiyorum. Bundan hoşlanıp hoşlanmadığımı da bilmiyorum." Atkinson yeniden pencereye doğru döndü. Budanmış çınar ağacının güdük dalları da artık karanlıkta zar zor seçiliyordu. Bu dallar ona Philadelphia'daki evinin yanında, Yahudi mahallesinin pencerelerindeki menorah'ları* hatırlattı. Yasak bölge.

"Fransızların hangi Kızılderili'nin yaşayıp hangisinin öldüğüyle ilgilendiklerini zannetmiyorum. Bunu söylemekten nefret ediyorum, ama onlara göre ha bu Kızılderili olmuş ha o, fark etmez, hakaret amaçlı söylemiyorum bunu."

"Peki ya biz, Frank?" Atkinson'ın sesi yorgunluktan tatsız bir şekilde tizleşmişti. "Biz umursuyor muyuz?"

Bell söylediklerinin kulağa biraz fazla duygusuz geldiğini anladı. Bu izlenimi düzeltmek için aceleyle: "Tabii ki umursuyoruz efendim, ben sadece Atılgan Geyik'in gösteriye dönüşünü nasıl ayarlayabiliriz, onu düşünüyordum. Tüy Adam'ın kimliğini alması gerekiyorsa, bu, işleri, bürokrasiyle savaşmaktan daha kolaylaştırmaz mı? Gerçekten, Atılgan Geyik'in iyiliğini düşünüyorum. Eminim, ne yolla olursa olsun gönderilme işlemlerinin hızlandırılmasını isterdi," dedi. Bell'in aklına başka bir şey geldi; belki doğru değil, ama olası bir şeydi:

* Yahudi geleneğinde dini kutlamalarda kullanılan yedi-sekiz mum alabilen şamdan. (y.h.n.)

"Soulas ailesinin işlerin ilerlemesiyle ilgili biraz sabırsızlandıklarını hissediyorum. Sanırım onlara Atılgan Geyik'in sadece birkaç gün kalacağını söylemiştik ve şimdiden neredeyse üç haftayı buldu. Özellikle Madam Soulas biraz huzursuz görünüyor."

İlk defa Bell'in söyledikleri konsolosta olumlu bir intiba bırakmış gibiydi. Yavaşça masasına doğru döndü, ölüm belgesini aldıktan sonra başını ağır ağır kaldırarak Bell'e baktı. Ama bu sefer, gözlerinde bir muziplik parıltısı, hatta belki de biraz hayranlık okunuyordu. En azından Bell böyle yorumlamıştı.

"Belki de bir şey yakaladın Frank. Bak, ne diyeceğim, bunu James ile konuş, sonra birlikte tekrar gözden geçiririz. Bunu öyle veya böyle halledeceğiz."

Bell, çaresizlikten az daha inliyordu. Winton James hukuki işler ateşesiydi. Bell'in yaşlarında, bir Quakerdi* ve taviz vermez bir bürokrattı. Böyle bir düzenlemeyi asla kabul etmezdi. Atkinson, James'in itirazlarına aldırmayabilirdi, ama kendisi bunu yapamazdı. Burada görebildiği tek umut James'in bunun, biraz da Bell'in yardımıyla konsolosun fikri olduğuna ikna olmasıydı.

Atkinson çoktan paltosunu giymiş, omuzlarını silkiyordu, kahverengi denizaslanı kürkü yakalı, pahalı siyah yün bir palto. Kapının yanındaki portmantonun aynasında kendine bakarak melon şapkasının pürüzsüz kafasının üzerine doğru açıyla oturmasını sağladı. Sepetten bir şemsiye seçti ve ona dayanarak köşeli aynadan Frank'e baktı. "İyi geceler Frank. Bu fikrinle ilgili James ne düşünüyor bir bak. En azından ilginç olabilir." Konsolos kapıyı açıp koridora adım attı. "*À bientôt* Agnes. Ölüm belgesini kasaya koyarsın, değil mi? Sakın şemsiyeni unutma. Hepinize *bonsoir*."

Bell, konsolosun koridorda ağır ağır ilerleyişini seyretti. Duvarların çelik gri sıvası yüksek avizenin kısık ışığında, özellikle soğuk gözüküyordu. Agnes'e iyi geceler dilemek için döndü. Agnes, yaşlı adamın masasını düzeltiyordu; ince yüzü, hafif karga burnuyla güzel ancak ifadesizdi. Uzun eteği ve yüksek yakalı bluzuyla adeta bir öğretmene benziyordu. Bell, onun son öğrenci de gittikten sonra kara tahtayı temizleyip silginin tozunu silkeleyişini hayal edebiliyordu.

"İyi akşamlar Agnes."

"İyi geceler Mr. Bell." Yaptığı işten başını kaldırmamıştı.

Bell ne istediğini bilmez bir halde orada birkaç saniye daha dikil-

* Bir Protestan mezhebi. (ç.n.)

di. Masadan ileriye bakıp yüksek pencerelerdeki yağmur izlerini gördü. Agnes'in böyle bir toplantının notlarını alırken ne düşündüğünü merak etti. Erkeklerin bu konsolosluk işlerini idare edişlerine hayranlık mı duyuyordu? Bütün bunların aptalca olduğunu ve erkeklerin de budala olduğunu mu düşünüyordu? Daha da önemlisi, onun hakkında ne düşünüyordu? Gerçekten düpedüz düzenbazlık mı etmişti? Birden Agnes'in onun hakkındaki fikrini önemsediğini fark etti.

Agnes, onu ancak ölüm belgesini alıp açık kapının arkasındaki aralığa yerleştirilmiş büyük kasaya doğru yürümeye başladıktan sonra fark etti. "Hâlâ buradasınız," dedi, şaşkınlık içermeyen bir sesle.

"Evet, düşünüyordum da..." Bell kafasını zorladı. "Evet... yağmur yağıyor. Robert'e sizin için bir taksi çağırmasını söyleyeyim mi?" Çınar ağacı buğulanmış pencerelerin ardındaki karanlıkta kaybolmuştu, ama Bell neredeyse ıslak ağaç kokusunu ve ağaçların dibindeki ıslak toprağın kokusunu alabiliyordu. Kendini aşağılanmış hissetti, ancak tam olarak nedenini bilmiyordu. Bütün bunlar, sadece işti. O zaman niye böyle hissediyordu? Bir süre durup Agnes'in cevabını bekledi. Sonra neredeyse koşar adım orayı terk etti.

VIII

Mart ayının ortasında nadir rastlanan ılık bir günde Atılgan Geyik Cours St-Louis'deki *tütün* dükkânının önünde durup bir sigara sardı. Cadde boyunca sıra sıra çınar ağaçlarının üzerindeki gökyüzü üç gündür kuzeyden gelen rüzgârla her zamanki dumansı pusundan temizlenmiş, parlak bir maviydi. Bir aydan az bir süre önce bu rüzgârın adını öğrenmişti: *mistral*. Çocuk, Mathias öğretmişti ona. Çocuk ilk önce yanaklarını havayla şişirip parmaklarını dalgalandırdıktan sonra, binalar arasındaki bir ipten sallanan giysileri işaret ederek havayı dışarı üflemişti: "*Mistral*" demişti. "*Le vent du nord. La bise.*"* Ardından, sanki canlıymışçasına tek başına *mistral* kelimesini sürekli tekrarlayarak garip pantomimine devam etmişti. Sonuçta Atılgan Geyik kelimeyi söylemiş

* Kuzey rüzgârı. Karayel. (y.h.n.)

ve Mathias da koyu renkli büyük gözleri zaferle parlayarak ona gülümsemişti.

Stronghold'daki özgürlük uğruna Pine Ridge'deki okulu terk ettiğinden bu yana Atılgan Geyik çocuklarla pek beraber olmamıştı. Tabii ki kendileri de sadece on dört kışlık yaşlarıyla henüz çocuktular, ancak o dönem büyükler gibi yaşamaktan başka seçenekleri yoktu ya da en azından o zaman öyle düşünmüşlerdi. Öteki çocuklar gibi, hatta kendi anne babaları gibi *wasichu*'ya dönüşmek istemiyorlardı. Bu nedenle Attan Düşüren, Whirlwind kampındaki bir akrabasından bir silah "ödünç" almayı başarana kadar, onlara çadır ve yiyecek sağlayan bazı yaşlı insanların yardımıyla Stronghold'da çabucak büyüyüvermişlerdi. Daha sonra madencilerden cephane ve başka bir silah daha çalmışlardı, ama asıl yay kullanmakta, kuşları ve tavşanları çelik uçlu oklarla vurmaktaki kabiliyetleriyle gurur duyuyorlardı. Diğerlerinin çoğu, Stronghold'dakiler bile bu geleneksel silahtan çoktan vazgeçmişlerdi. Bu yüzden de ne zaman kurşunları bitse, kemerlerini sıkmak zorunda kalıyorlardı.

Atılgan Geyik hâlâ o kadar küçük yaşta, onun ve Attan Düşüren'in nasıl olup da kendi kendilerine yeter hale geldiklerine şaşırıyordu. Ama on bir kış boyunca garip bir hayat yaşamışlardı. Ne aile ne de arkadaşlar vardı. Arada sırada ziyafet veya toplantı için başka çadırlara davet edilirlerdi, ama çoğu zaman diğerlerinden uzak yaşamışlardı; bunun sonucu olarak da Atılgan Geyik ailelerin, özellikle de çocukların yanında kendisini rahatsız hissediyordu. Oysa bu çocuk, Mathias onlar gibi sert değildi, aslında geyik gibi kocaman gözleri, küçük kafasının üstünde dik duran gür, kahverengi saçları ile zayıf, soluk yüzlü bir çocuktu. Ama akıllıydı ve Atılgan Geyik'e yeni şeyler öğrenmesinde yardım etmişti. Yalnızca iki uyku önce, Atılgan Geyik'i okuma kitaplarının satıldığı bir dükkâna götürmüş ve ona üstünde bir sürü garip şekil ve yazı olan yuvarlak bir küre göstermişti. Bulundukları şehri yani Marsilya'yı, büyük şehir Paris'i ve bir süre önce Atılgan Geyik'in ateşli gemiye bindiği büyük suyun ötesindeki, "*Atlantique, Atlantique, Atlantique*", New York şehrini işaret etmişti. Sonra her iki tarafında mavilikler olan uzun bir geyik derisine benzer bir şekli, "*Amérique*"i sonra da Atılgan Geyik'i işaret etmişti. Atılgan Geyik anlayana kadar hareketlerini tekrarlamıştı. Ardından kürenin üzerine "*Amérique*"in ortasına parmaklarıyla hafifçe vurmuş ve "*Dakota*" demişti. Atılgan Geyik "*Dakota*" diye istekli bir şekilde tekrarlamıştı. Dakotalar Lakotala-

rın akrabalarıydılar. O heyecanla Atılgan Geyik çocuğa Lakota dilinde evine nasıl gideceğini sormuş, çocuk kendisine yabancı gelen bu kelimeler karşısında utangaç bir şaşkınlıkla sadece gülümsemişti.

Atılgan Geyik sigarasını kibritle yakıp Cours Belsunce'a doğru La Canebiére'i geçti. Geniş kaldırımın cadde tarafına sıralanmış ağaçlarıyla bu geniş caddeyi seviyordu. Vitrinlerinde sergilenen tatlılara, bıçaklara ve bir erkeğin isteyebileceği her şeye bakabileceği birçok yer vardı. Kafeler de vardı, ama küçük bir fincan sütsüz *pejuta sapa* içmek üzere içlerinden birine girecek cesareti henüz bulamamıştı. Ama üzerlerinde *wasichu* yazılarının olduğu pelur kâğıtların satıldığı, parlak yeşil-beyaz şeritli tentesiyle gazete satılan bir kulübeye mutlaka uğrardı. Bunlarda çoğunlukla sakalları ve sert yakalarıyla, ona göre hepsi birbirine benzeyen erkek fotoğrafları, resimleri olurdu. Ama arada sırada gözüne çarpan bir resim olurdu: bir at ve arabası; yelkenleri açılmış, denize batıp çıkarak ilerleyen bir gemi. Pine Ridge'deki *wasichu* okuluna gittiğinden beri hiçbir şey çizmemişti, ama bir akşam yüksek sandalyelerin olduğu masada oturup küçük kız Chloé'nin at resmi çizmeye çalışmasını seyretmişti. Kafası çok büyük, bacakları ise şekilsiz olmuştu. Küçük kızın oflayıp puflamasını, kendi kendine söylenmesini, parmaklarını kısa, koyu renkli saçlarında sertçe gezdirmesini ve son olarak da renkli çubuğu fırlatmasını izlemişti. Atılgan Geyik, çubuğu almış ve onun çizdiğinden ata daha fazla benzeyen bir at resmi çizmişti. Çok iyi olmamıştı, hatta atları daha iyi çizemediği için utanmıştı, ama küçük kızın gösterdiği ilgi onu şaşırtmıştı.Ve çubuğu geri verdiğinde kız ona gülümseyip bir şey söylemişti. Sonra başka bir renkli çubuk alıp atın altına bir kelime yazmıştı: CHEVAL. Narin parmağıyla önce resmi, sonra da kelimeyi işaret ederek "*Cheval*" demişti. Atılgan Geyik küçük, soluk parmağı seyretmiş, ancak bu, ona başka bir şey hatırlatmıştı. Sade bir elbise giymiş, beyaz bir bere takmış, sakin bir gölün kenarındaki çimenlerde oturan genç bir kadın ona nesnelerin isimlerini söylüyordu: Sandrine. Kalbi, o an olduğu gibi şimdi de göğüs kafesini delecek gibi oldu ve küçük kıza bakıp atı işaret ederek, "*Sunka wakan,*" dedi. Sonra İngilizce "At," dedi. Sonra gülümsedi ve "*cheval,*" dedi.

Balıkçı için çalışmaya başladığından beri her cumartesi birkaç frank kazanıyordu; o da bu parayla tütün ve kendisi, René ve Madeleine'in çocukları için şeker ve meyan kökü alıyordu. Her ne kadar doğrudan onunla konuşmayı denemediyse de, Madeleine onunla beraber-

ken daha rahat olmaya başlamıştı. Tabağına yemek koyma ve çamaşırlarını toplamanın dışında, o yokmuş gibi davranmak yerine, zaman zaman, genellikle de René ile bir şey tartışırken sahiden Atılgan Geyik'e bakıyordu. Atılgan Geyik ne konuştuklarını bilmiyordu, ama ara sıra kadının bakışlarından kadının kendisini merakla bakılacak, belki de korkulacak garip bir nesne veya vahşi hayvan yerine, onu, değer verilecek bir insan gibi gördüğünü düşünüyordu. Bazı Amerikalı ve Fransızların böyle düşündüklerini biliyordu. Bunu, atını kasten dörtnala sahne ile seyircileri ayıran engellere sürüp son saniyede etrafa toz ve bazen de çamur sıçratarak döndüğünde seyircilerin faltaşı gibi açılan gözlerinde görmüştü.

Çocuklar ayrı bir konuydu. Onları ilk gördüğünden beri çocuklar, –o korkunç balık çorbasının olduğu ve yedikten sonra odasına çıkıp kovanın içine kusmak zorunda kaldığı ve tüm ertesi gün boyunca onu hasta eden yemek– her geçen gün onunla biraz daha yakınlaşmışlardı. Özellikle Mathias her seferinde bir veya iki saat onunla oturur, kelimeleri telaffuz ettirir, kalıpları öğretirdi. Bazen tüm aile akşam yemeğinden sonra sessizce oturur, Chloé'nin piyanoda bazı kolay melodileri çalmasını dinlerdi. Madeleine yün elbiseler yaptığı uzun çubuklarla tempo tutarken kaşlarını çatardı.

Saat dokuzda tüm aile yatmaya giderdi. Atılgan Geyik Paris'te kamp Kızılderililerinden *wasichu* saatini okumayı öğrenmek zorunda kalmıştı; bu nedenle şöminenin üzerindeki saat dokuza geldiğinde gecenin bittiğini anlar ve çocukları ertesi gün akşamüzerine kadar göremeyeceği için hafif bir hayal kırıklığı duyardı. Böylece sabah erken kalktığında Chloé'nin yaptığı bazı hareketleri veya Mathias'ın öğrettiği yeni bir kelimeyi hatırlar ve şehrin üzerinde gün ağarmadan René'nin kapısını çalmasını beklerdi. Pazar haricinde her gün birbirinin aynıydı. Cumartesi de çalışmalarına rağmen, o akşam daha geç saatlere kadar sürer ve aile de daha neşeli görünürdü. Mathias uzun gövdeli yaylı kutusunu çalarak şarkı söylerdi. Bazen René ve Chloé de onunla birlikte şarkıya katılır, hatta René dans bile ederdi. Bir keresinde Atılgan Geyik'i ayağa kaldırarak ellerini tutmuş ve uzun boylu adamı çevresinde döndürürken de şarkı söylemeye devam etmişti. Çoğunlukla Atılgan Geyik'in de şarkı söylemesini isterdi, ama o çok utangaçtı. Söyledikleri şarkılar onun şarkıları değildi. O ve Attan Düşüren çadırlarında ve hatta iz sürerken bile sık sık şarkı söylerlerdi ya da Stronghold'da diğerleri ile beraber davul çalar, şarkı söylerlerdi. O şarkıları

ve davulun dilini biliyordu. Ama şaşırtıcı bir şekilde, aileyi mutlu görmek, her ne kadar mutluluğu kısmen kendi insanlarının Kaygan Çayırlık'taki savaştan önce ve sonra belirsiz geleceklerini unutarak, nasıl son yazı kutladıklarını hatırlamaktan kaynaklansa da, onun da mutlu hissetmesini sağlıyordu. Beyaz adamın kampında yaşayan Kızılderililer onlara katıldıkça bizon ülkesinde dolaşan kampın her gün nasıl daha da büyüdüğünü hatırlıyordu. İnsanlar bir araya gelişlerini kutlarken her akşam söylenen şarkıları ve edilen dansları hatırlıyordu. Ve bu mutlu hayatın sonsuza kadar süreceğini ve reisleri Çılgın At ve büyük Hunkpapa Oturan Boğa'nın onları hiçbir *wasichu*'nun bulunmadığı, tıpkı eskisi gibi mutlu yaşayacakları bir yere götüreceklerini hayal ettiğini hatırlıyordu. Sonra kış ve askerler geldiğindeki açlığı, hastalıkları, savaşları ve göçleri hatırlıyordu. Bunları düşündüğünde *wasichu*'ların arasında rahat hissettiği tek zamanın Buffalo Bill'in gösterisinde olduğunu düşündü. Hayatı boyunca ilk defa *wasichu*'lara karşı güvendeydi. Şu ana kadar.

Atılgan Geyik, Buffalo Bill'in gösterisinin yapıldığı yerden pek de uzakta olmayan, büyük demir ağacın küçük benzerlerinin bile satıldığı birçok ilginç şeyin bulunduğu küçük bir dükkânın önünde durdu. Broncho Billy ile beraber Atılgan Geyik ve diğer Kızılderililerden bazıları insanların düşmelerine engel olan parmaklıkların olduğu çelik gözetleme yerine çıkmak için küçük bir kafese binmişlerdi. Atılgan Geyik Paha Sapa'da bile bu kadar yükseğe çıkmamıştı ve daha demir ağacın en yüksek noktasına giden yolda yarıya bile gelmemişlerdi. O ve arkadaşlarının ne kadar sessiz olduklarını hatırlıyordu; daha sonra hepsi büyük bir rüzgârın gelip onlar içindeyken büyük ağacı alaşağı edeceğinden korktuklarını itiraf etmişlerdi. Her şeyi bilen Broncho Billy bile her zaman olduğundan daha beyazdı.

Atılgan Geyik birçok ilginç şey satan o küçük dükkânda ne aradığını biliyordu. Tam kapının yanında tel bir raf vardı ve bu rafta suyun öteki yakasına gönderilebilen resimli kartlar duruyordu. Birçok uyku önce, bu tel rafın yanından geçmişti ve ilk gördüğü şey Buffalo Bill'in Sert Ayı ve Silahını Bilen isimli bir Lakotayla beraber görüldüğü resimli bir kartı. Sert Ayı'nın üzerinde mavi battaniyeden pantolonu, beline sardığı başka bir battaniye ve Atılgan Geyik'in onun üzerinde defalarca gördüğü basma bir gömlek vardı. Resim-çekenin evinde Buffalo Bill'in eli kalbinin üzerinde, iki Kızılderili göğüslerinde kavuşturdukları ellerindeki çubuklarla poz vermişlerdi. Arkalarında büyük bir

ayın altında palmiye ağaçlarının resmedildiği bir perde vardı. Atılgan Geyik'in kendisi de Paris'teki aynı resim-çekenin evine gitmişti.

Atılgan Geyik dükkâna girdi ve içeride yakasız gömleğinin kol yenlerinde bağlar olan genç bir adam buldu. "*Pardon, monsieur*", rafa işaret etti. "*Combien?*"* Mathias ona nesnelerin fiyatlarını nasıl sorması gerektiğini öğretmişti, ama hâlâ birçok rakamı bilmediğinden, çoğunlukla sormasının bir yararı olmuyordu. Şansına, genç adamın, bildiği bir rakam olan "*Trente centimes*"** dediğini duydu. Dükkân görevlisi kartı ince, içi görünen bir zarfa koydu ve Atılgan Geyik yaptığı alışverişten mutlu dükkândan çıktı. Bu resimli kartı René ve Madeleine'e verecekti.

Atılgan Geyik Cours Belsunce yolunda yürümeye devam ederken durup iskambil kâğıtlarını saklayarak kalabalık bir seyirci topluluğundan para toplayan adamı seyretti. Bu kumar türünü Paris'te de görmüştü; Broncho Billy ona ve diğerlerine kâğıtları saklayan adamın düzenbaz olduğunu söylemiş, asla bu oyunu oynamamalarını tembih etmişti. Ama bazı Kızılderililer buna rağmen oynamış ve paralarını kaybetmişlerdi. Çubuk oyununda kemikleri saklamakta iyi olduklarını düşündüklerinden, düzenbazın sırrını da anlayabileceklerini zannetmişlerdi.

Kendisine doğru atılan kaçamak bakışları fark ettiği halde yoluna devam etti. İş elbiseleriyle bile, hasta evinden kaçtığında çektiği kadar dikkat çekiyordu. Ama buna alışmaya başlamıştı; aslında o ve diğerlerinin Paris sokaklarında yürüdüklerinde hissettikleri gurur neredeyse geri gelmişti. Kilo aldığından kendini daha güçlü hissediyordu. Saçları da her ne kadar o korkunç kesimden önceki kadar olmasa da uzamıştı. Evet, biraz zaman alacaktı, ama bu insanların arasında kendi gibi olmaktan hemen hemen hiç rahatsızlık duymuyordu.

Yılın en iyi üç ayını Marsilya'da geçirmişti. Şimdi kendi ülkesinde tam karın erimesinden önce güneşin karlı düzlükler üzerinde parladığı Kar Körlüğü Ayı'ydı, ama burada caddeler, binalar ve insanlardan, bir de yağmurdan başka hiçbir şey yoktu. Yakında ilk yağmur fırtınasının Stronghold üzerinde gürleyeceğini ve Kuş Kuyruğu'nun yeni ürünler için karşılama töreni yapacağını biliyordu. Bu eski bir törendi ve bir zamanlar bizonları bir kere daha geri getirdiği için Wakan Tanka'ya teşekkür etmek için yapılırdı. Şimdi ise sadece bir kışı daha atlatmalarına izin verdiği için Wakan Tanka'ya teşekkür ediyorlardı. Atılgan Ge-

* Ne kadar. (y.h.n.)
** Otuz santim. (y.h.n.)

yik aniden durdu. Acaba bu, Beyaz Bizon İnek Kadın'ın ve taş gözlü bizonun, sürüleri Paha Sapa'nın derinliklerinden çıkarıp getireceği ilkbahar mıydı? Peki ya *wasichu*'lar? Onların *Maka ina*'daki inleri? Belki de geri dönmeye hazır olmadan önce tüm bizonları bulurlardı. Belki de onları öldürür veya daha da derinlere kaçmalarına neden olurlardı.

Atılgan Geyik kendisini bir binanın taş duvarına doğru ilerlerken güçsüz hissetti. Sırtını verdiği duvar ılıktı, ama kendi kalbinden geçen soğukluğu ısıtacak kadar değil. Kuş Kuyruğu'nun hayali o kadar gerçek görünmüştü ki, ne zaman onun ve Attan Düşüren'in yaşlı *pejuta wicasa*'nın bu hikâyeyi anlatışını dinlediği gün aklına gelse, Büyük Sır'ın onun zamanında eve gitmesini sağlayacağından emindi. Şimdi ise ne bizonlar ne de kendisi hakkında o kadar emin değildi. *Nagi*'sinin bu yerin üzerinde amaçsızca dolandığı düşüncesi içini tekrar korkuyla doldurdu. Gözlerini kapadı ve bu tanıdık zayıflık hissinin geçmesini bekledi; şimdilerde daha kolay geçiyordu. Birçok uykudur evini düşünmemiş veya rüyasında görmemişti ve bu onu şaşırtıyordu. Hasta evinde ve sonrasında oradan kaçtığında başka hiçbir şey düşünememişti. Geceleri annesini ve babasını, çok iyi bildiği ve sanki sonsuza kadar orada olacakmış gibi çok iyi uyum sağladığı Stronghold'daki Attan Düşüren'le beraber yaşantısını düşünüyordu. O zamanlar şu anda yaşadığı, eve gidememe, bu insanların arasında kalma ve burada ölme korkusuyla sürekli yaşamak zorundaydı.

Ama şimdi Atılgan Geyik ılık güneşi yüzünde hissediyordu. İçinde her gün daha da büyüyen ve şu anda çok basit görünen planın tohumlarını ektiği için Wakan Tanka'ya teşekkür etti. Balıkçı için çok çalışacak ve eve yapacağı yolculuk için gereken parayı kazanacaktı. Çok parası olana kadar bekleyecekti; sonra Kahverengi Elbise'yi veya Sarı Göğüs'ü veya su kenarında balık satın alan gözlüklü soluk benizli adamı bulacaktı. Onlardan biri onu Amerika'ya götürecek bir ateşli gemi bulmasına yardım ederdi. Onlar *heyoka*'ydılar, ama Wakan Tanka onları ona yardım etmeleri için göndermişti.

Atılgan Geyik gözlerini bir süredir bu rahatlatıcı düşüncelere dalmak için kapatmıştı, ama şimdi gözlerini bir çeşit mutluluk dolu heyecanla açmıştı. Üç küçük kız ona bakıyordu.

"*Bonjour Atılgan Geyik. Ça va?*"

Bu kızlar Chloé ve iki arkadaşıydı. Sadece beş veya altı cadde uzakta olsalar da onları mahalleleri dışında görmek Atılgan Geyik'i şa-

şırtmıştı. Kendisi bile bu kadar uzağa ancak üç veya dört kez, o da cumartesi ya da pazar öğleden sonraları gelmişti.

"*Bonjour Chloé. Trés bien. Et vous?*"* Kendisini nasıl bulduklarını sormak istiyordu, ama bunun için gerekli kelimeleri bilmiyordu.

Chloé, ona arkadaşlarının adlarını teker teker söyleterek onu kızlarla tanıştırdı. Kızlar telaffuzu karşısında kıkırdadılar, ama Chloé sert bir sesle konuştu ve kızlar susup utangaç utangaç kaldırıma bakmaya başladılar.

Başka ne yapacağını bilemediğinden Atılgan Geyik küçük torbadan resimli kartı çıkardı. Kızlara doğru tuttu: "Buffalo Bill," dedi. Sert Ayı'ya işaret etti: "Sert Ayı."

Chloé daha iyi görmek için öne eğildi. "Sert Ayı," dedi. Sonra arkadaşlarına bir şeyler söyledi. Gözlerini kaldırıp baktıklarında Atılgan Geyik'in gülümsediğini gördüler. İçlerinden biri, Atılgan Geyik'in uzun kahverengi parmağından çok etkilenmiş gibi gözüken uzun siyah saçlı olanı: "Sert Ayı" dedi.

Atılgan Geyik gülümsedi, sonra kartı üçüncü kıza doğru tuttu. Bu kız diğer ikisinden daha utangaçtı ve üst dudağından burun deliklerine doğru uzanan kırmızı bir yara izi vardı. Sonunda Amerikan dilinde ismi söylediğinde kelimeler, ağzından nefesinin arasında anlaşılmaz bir şekilde çıktı. Atılgan Geyik sesinden bir tür rahatsızlığı olduğunu anlamıştı. Çocukluk arkadaşlarından biri, Ciğer'in kulakları yoktu ve kelimeleri söylemekte çok zorlanırdı. Bu küçük kızın durumu da onunki gibiydi.

"*Trés bien*" deyip küçük kızın başına dokundu. Kendisi Fransızcayı çok az bildiği halde, bu küçük kızın Fransızca kelimeleri çok iyi söyleyemediğini anlamış olması ona garip geldi.

Kızları bir şekerci dükkânına götürdü ve paylaşmaları için bir paket şekerleme aldı. Günün üçüncü alışverişini yapmış olduğu için kendisiyle gurur duyuyordu. Artık tütünün ve resimli kartların ve iki yüz gram şekerin fiyatını biliyordu. Kızlara Rue d'Aubagne'a ve kendi mahallelerine doğru döndürüp "*A bientôt, mes amies*,"** dedi.

Kızlar onun garip, boğuk sesine kıkırdadıktan sonra teşekkür ederek yanakları yumuşak şekerlerle şişmiş halde yürüyüp uzaklaştılar.

René Soulas, kapısının önünde durup taksinin dar yol boyunca yaklaş-

* Merhaba Chloé. İyiyim. Ya siz? (y.h.n.)
** Görüşmek üzere, dostlarım. (y.h.n.)

masını seyretti. Madeleine için bir teneke zeytinyağı ile küçük bir kavanoz kebere almak üzere köşedeki *épicerie'ye** gitmişti. Genellikle getir götür işlerini o yapardı, çünkü sokakta olan biteni hep merak eder ve görmek için sabırsızlanırdı. Futbol oynayan bir sürü çocuk oyun oynamayı bırakmış taksinin geçmesine izin vermişlerdi. İşçi sınıfının yaşadığı sokaklara pek taksi girmezdi, bu nedenle taksinin içine büyük bir merakla baktılar, ama at onları pek de fark etmeden yanlarından geçip gitti.

Mayıs başlarında esintili ılık bir gündü ve René'nin dairesinin arkasındaki bahçede fulyalar açmak üzereydi. Taksi yavaşlayarak kaldırımın yanında, tam onun önünde durduğunda sardunyaların üzerindeki küçücük yeşil tomurcuk gruplarını düşünüyordu. Kapı açıldı ve Mösyö Bell samimi bir selamlamayla taksiden indi.

"*Bonjour Monsieur Soulas! Ça va?*"**

"*Trés bien,*"*** Mösyö Bell, ya siz? Sizi evime kadar getiren de nedir? Sanırım haberleriniz var.

İki adam el sıkıştı, René Amerikalı'nın şoföre bir frank uzatmasını seyretti. Şoför, ince yüzünde hiçbir ifade belirmeden şapkasına dokunduktan sonra uzaklaştı.

"Lütfen, içeri girin. Maalesef, Atılgan Geyik burada değil. Her öğleden sonra yaptığı gibi yürüyüşe çıktı." René kenara çekilip Bell'in tahta askılarda palto ve şapka dolu antreye ulaşan girişten geçmesi için ona yol verdi. "Lütfen devam edin." Ancak René konsolos yardımcısının bu ziyareti ile endişeli bir beklentiye kapılmıştı. Bu, sadece Atılgan Geyik'i alıp götürmeye geldiği anlamına gelebilirdi.

Bell oturma odasına girdi. Atılgan Geyik'i getirdiğinden bu yana Soulaslar'ın evini dört veya beş defa ziyaret etmiş olmasına rağmen, her seferinde bu odadan ve mobilyalardan etkileniyordu. Bell, o kadar uzun zamandır tek başına yaşıyordu ki bir Fransız ailesinin evinde kendini hep biraz rahatsız hissederdi. Pişen yemeğin, tütünün, sandalye ve koltuklardaki at kılının kokusu ona hep Philadelphia'da bıraktığı ve çok nadiren ziyaret edebildiği evini hatırlatıyordu. Tabii ki tatilleri oluyordu, ama bunlar uzun buharlı gemi yolculuğuna değecek kadar uzun olmaktan çok uzaktı ve bu yolculuğun düşüncesi bile onu yormaya yetiyordu. Ama ne zaman annesinden bir mektup alsa, onu on

* Bakkal. (y.h.n.)

** Merhaba Mösyö Soulas. Nasılsınız? (y.h.n.)

*** Çok iyiyim. (y.h.n.)

iki yılı aşkın süredir ziyaret eden o eski suçluluk duygusuna kapılıyordu. Buraya geldiğinden beri, başta Avignon'a ve Orange'a yapılan birkaç Provence turu, aşkı bulma umuduyla yaptığı İspanya Costa del Sol yolculuğu ve uluslararası hukuk konusunda bir eğitim semineri için Londra'ya yaptığı acele ama uzun bir tren ve gemi yolculuğu dışında Marsilya'dan ayrılmamıştı.

"Belki bahçede oturmak istersiniz. Yılın bu zamanında çok keyifli olur. Yakında çok sıcak olacak, ama şimdi iyi. Biraz çay ya da kahve alır mıydınız?"

René oturma odasının yüksek, demir çerçeveli cam kapısına doğru yolu gösterdi. Bell mutfaktan gelen kokunun ne olduğunu tahmin etmeye çalışarak onu takip etti. Bahçeye çıktığında limon kokusu olduğunu düşündü. Temiz bir koku, kapalı, nahoş derecede sıkışık binaların içinde geçen bir kıştan sonra çok iyi gelen bir ilkbahar kokusu...

Kolunu geniş bir açıyla açarak "İşte burası" dedi René.

Bahçe küçüktü, altıya sekiz metre boyutlarında olabilirdi, kendisinden geniş kiremit üstüyle dize kadar gelen alçı duvarla çevrilmişti. Yerler sıkıştırılmış topraktı; uzak duvarda yapraklanmak üzere olan yüksek bir çınar ağacı bulunuyordu. Dar, grimsi yeşil renkte yapraklarıyla bir sıra lavanta, alçı duvarın sert görüntüsünü yumuşatıyordu. Ama bahçeyi asıl belirleyen ve renklendiren duvarın üzerindeki saksılara ekilmiş çok sayıdaki sardunyaydı, henüz yeşillerdi, ama çok yakında Bell'in Akdeniz ile ilişkilendirdiği parlak kırmızı ve pembe renklere bürüneceklerdi. Bu düzgün bahçeyi dalgın dalgın incelerken sardunyalar olmasa Akdeniz insanlarının ne yapacaklarını düşündü.

"*C'est parfait, monsieur!*" Balık satmakla geçen zor bir günün ardından akşamlarınızı geçireceğiniz bir yer." Bell buraya havadan sudan konuşmak için gelmemişti, ama dikkat edilmesi gereken bazı incelikler vardı. Atkinson'ın gösterdiği ilgiyle sert Marsilyalı işadamlarının yüzlerini nasıl kızarttığını görmüştü. Sardunyaların ilerisinde ön cepheleri işlek caddeye bakan diğer civar binaların bahçelerini görebiliyordu. Hepsinde de rengarenk açmayı bekleyen saksılarca sardunya vardı. "Sanırım bahçıvan sizsiniz."

René, bu önemsiz bir şeymiş gibi elini salladı. "Önemli bir şey değil. Karım için birkaç çiçek ve çocukların kitaplarını okuyacakları bir yer." Ama aslında kendi becerisinden büyük gurur duyuyordu.

Bell, sade tahta bir masanın yanındaki sandalyeyi çekti, "İzin verir

* Mükemmel mösyö. (y.h.n.)

misiniz?" dedi ve oturdu.

"Tabii ki mösyö. Belki bir bardak şarap içmek istersiniz?"

"Lütfen zahmet etmeyin."

"Rica ederim hiç zahmet değil. Onur duyarım." René izin isteyip arka tarafa seyirtti. Çabuk çabuk merdivenlere doğru yürüyüp yukarı seslendi. "Madeleine gel, Mösyö Bell, Amerikalı burada." Ama hiçbir şey, ne bir sandalyenin çekilme sesi, ne de ayak sesi duydu. Tekrar seslendi ve yine hiçbir ses duyulmadı.

Bu kadın, diye düşündü. Nasıl böyle bir zamanda gidebilir? Amerikalı'yı Atılgan Geyik'in burada çok mutlu olduğuna ikna etmek için onun desteğine ihtiyacı vardı. Ve bu doğruydu. Madeleine çocukların onu kolaycacık kabul ettiğini gördüğünde *indien*'le barış yapmıştı. Bu birkaç ay almıştı, ilk kararından zor vazgeçen bir kadındı, ama şimdi Atılgan Geyik'in kalmasını istiyordu. Özellikle uzun dönem için konuşmamışlardı ama René bundan emindi.

René mutfağa doğru seyirtti ve özel anlar için sakladığı bir şişe Armagnac buldu. Bu tür özel anlar çok sık olmadığından şişe iki yıldır bekliyordu. Bir yandan ikisi için konyak bardağı ararken, bir yandan da kendi kendine güldü. Atılgan Geyik kesinlikle özel bir olaydı, en özelinden. Ama René ona içki vermeyi hiç düşünmemişti, kısmen Mösyö Bell vermemesini söylediği için, ama kısmen de Atılgan Geyik basit bir insan olduğu için: tütün, şeker, yemeklerde bir bardak şarap, tüm ihtiyacı buydu. Ayrıca bunlar olmasa da idare ediyordu. Buffalo Bill ile beraberken meşhur biri olduğu az daha unutulabilirdi.

Şişeyi, bardakları ve küçük bir kâse bademi bahçeye taşırken, René evine bir göz gezdirdi; Atılgan Geyik'in, çocukların ev ödevlerini ve resimlerini yapmalarını seyrettiği yemek odasındaki masa, hepsinin oturup Chloé'nin piyano çalmasını dinledikleri oturma odası, daha dün akşam Madeleine'in Chloé'nin on ikinci yaş günü için kuzu pirzolası ve çok hoş bir tatlı hazırladığı mutfak. Atılgan Geyik parlak kırmızı elbiseli ve konik şapkalı seramik bir *chinois** heykelciği hediye etmişti. René Atılgan Geyik'in ona hediye vermesi gerektiğini nasıl öğrendiğini bilmiyordu, ama bu, gecenin olayı olmuştu.

Onu özleyeceğiz, diye düşündü René. Evde boşluğu hissedilecek. Ama tepsiyi masaya yerleştirirken: "*Voilà*! Mösyö Bell umarım Armagnac seviyorsunuzdur. Sadece bunu bulabildim," dedi.

"Bu gayet iyi Mösyö Soulas." Bell ufak tefek adamın iki bardağa

* Çin. (y.h.n.)

bolca konyak koymasını seyretti. Şişede etiket yoktu. "Ee, balıkçılık nasıl, iyi mi? Değil mi? Bugünlerde pazarda sanki daha fazla balık var."

"Hâlâ mükemmel değil ama her gün daha iyiye gidiyor. Çocuk yaşta babama yardım etmeye başladığımdan beri bu işteyim ve hiç bu kadar kötü bir kış görmemiştim. Rüzgâr, rüzgâr, rüzgâr. Dalgalı deniz, bir sürü fırtına. Daha çok sayıda balıkçının ölmemesi bir mucize." René bardağı Bell'e uzattı. "Bu kış burasıyla Toulon arasında benim bildiğim yedi balıkçı teknesi kayboldu; üç tanesi aynı fırtınada, hem de hiç iz bırakmadan. Notre Dame de la Garde'da istenebileceğinden daha fazla adak olacak bu sene."

"Bu kesinlikle bir trajedi. Hükümetimin kayıplarınızdan dolayı üzüntü duyduğunu bilmenizi isterim. *Á votre santé.*"*

René bardağını kaldırdı, ama konsolos yardımcısının sözleri garip ve biraz da sinir bozucu gelmişti. Balıkçıların yas tutan karıları, çocukları, anne ve babaları için Amerikalıların kayıplarına üzülüyor olması neyi değiştirirdi ki? Balıkçıların dul eşleri hayatları boyunca yas tutacakken, Amerikalılar kendi işlerine bakmaya devam edeceklerdi. René hepsini her gün veya gün aşırı görse de balıkçılarla çok samimi olmamayı seçmişti. Onlarınki tehlikeli bir meslekti. Yıllar boyunca, Quai des Belges'e gelip her zaman gördüğü teknelerden birinin kayıp olduğuna çok rastlamıştı, bunlar genelde resifleri levrek ve lipsoz için tarayan takalar olurdu. René tekneyi ve ciğerleri dolduran suları, sessiz denizin dibine yavaşça batışı, beyaz kör gözleri, öfkeli rüzgârı ve dev dalgaları düşününce ürperdi. Çok nadiren de görse, kâbuslarında daha çok bu görüntüler olurdu.

"Evet, mösyö, sanırım size iyi haberler getirmedim."

René bu görüntülerden kurtulmak için hızlı hızlı gözlerini kırpıştırdı. Demek ki kötü habermiş, diye düşündü. Bunu beklediğine neredeyse memnun olmuştu. Her ne kadar Madeleine ve çocuklar orada değilse de, kaderci beklentisinden dolayı kendini daha güçlü hissediyordu. "Demek ki misafirimizi almaya geldiniz."

"Evet aynen öyle. Size artık yük olmayacağız. Bu geçmiş aylarda yaptıklarınızdan dolayı konsolosun size duyduğu minneti tahmin edemezsiniz. Atılgan Geyik'le ilgilenerek gösterdiğiniz olağanüstü cömert davranışınızdan dolayı size ve madama ufak bir karşılık sunmamı iste-

* Sağlığınıza. (y.h.n.)

di. Anladığımız kadarıyla burada çok mutlu."

"Demek ki Amerika'ya, kendi insanlarının yanına dönüyor." René kabilesini, ailesini görmenin Atılgan Geyik için nasıl olacağını hayal etmeye çalıştı. Erkek veya kız kardeşi var mıydı? Büyükanne veya büyükbabası? René, Atılgan Geyik'in geçmiş yaşantısı ile ilgili çok az şey bildiğini düşünüp üzüldü. Oysa bunları öğrenmeye çok yaklaşmıştı. Mathias genç *indien*'e Fransızca birçok kelime öğretmişti ve Atılgan Geyik'in dünyasını onlara açması sadece an meselesiydi. Kim bilir söyleyecek ne çok şeyi vardı!

"Hâlâ biraz zor," dedi konsolos yardımcısı. "Son derece gereksiz bürokratik lafazanlıklarla uğraşmak zorunda kaldık, tam bir delilik. Bana kalırsa, ki bunu başkasına söylemeyeceğinize söz vermelisiniz, Atılgan Geyik'in ülkesine geri gönderilmesiyle ilişkili olarak, sizi tüm detaylarıyla sıkmak istemiyorum ama anlaşılan hükümetiniz onu dünün haberleri kadar ölü kabul ediyor. Bu inanılacak gibi değil Mösyö Soulas."

René hâlâ daha önce hiç duymadığı "lafazanlık" kelimesine takılı kalmıştı, bu nedenle konsolos yardımcısının cümlesinin ikinci kısmını kavraması birkaç saniye sürdü. Şimdi ise Amerikalı'ya bakıp yavaşça "Ölü mü?" dedi.

"Evet, maalesef. Bir tür karışıklık demeliyim. Atılgan Geyik hastaneye yattığında o anda hastanede başka bir Peau-Rouge daha vardı. İsmi Tüy Adam olan bu diğer *indien*, Atılgan Geyik sizin yanınıza yaşamaya geldiği sıralarda veremden öldü." Bell kafasını salladı, bıyıklarının altındaki dudakları bir gülümsemeden çok zoraki bir sırıtmayla gerilmişti. "Gerçekten çok yazık. Bu Tüy Adam benim dilimi konuşabiliyordu. Yaşasaydı her şey çok daha kolay olacaktı."

"Ama ben bunu anlamıyorum, Tüy Adam'ın ölümü ile Atılgan Geyik'in ne ilgisi var? O yaşıyor; her gün işe gidiyor, benim çocuklarımla oynuyor, masamda yemek yiyor."

"Anlayacağınız bu *foul up*, özür dilerim karışıklık –arada *anglais*'ye* kayıyorum– ölüm belgesini imzalayan doktor yanlış ismi kullanmış. Her iki *indien* de aynı anda hastanede bulunduğu ve Atılgan Geyik hastaneden kaçtığı için, Atılgan Geyik'in hastaneden taburcu edildiğine dair bir kayıt yok. Bu nedenle bir *indien* öldüğünde, doktor ölen *indien*'in ölene kadar hastanede kaldığını sandığı Atılgan Geyik olduğunu düşünmüş olmalı."

* İngilizce. (y.h.n.)

René sarsılmış bir şekilde konuşmadan oturup bardağı çeviren elini seyretti. Konsolos yardımcısının söylediklerinin yalnızca yarısını anlamıştı, ama bir şekilde birinin veya herkesin Atılgan Geyik'in ölmüş olduğunu düşündüğünü anlamıştı. Kafasını kaldırıp Bell'e baktı: "Ama gazeteleri okumuyorlar mı? Préfecture'de tutulan Atılgan Geyik değil miydi? İsmini *Le Petit Marseillais*'de kendim görmüştüm." Gerçekten gördüm mü, diye düşündü René. Préfecture'ün merdivenlerinde Madeleine ile beraber Peder Daudet ve diğerlerine katıldıkları günden bugüne çok uzun zaman geçmiş gibiydi. Ne zamandı – ocak mı? Şimdi ise mayıstı. Dört ay.

René bu geçen dört ay boyunca hissettiği mutluluğu düşündüğünde bir suçluluk dalgasının onu sardığını hissetti. Üstelik, bu geçen aylarda bir şekilde Atılgan Geyik'in Amerikalılar tarafından unutulacağını, belki de sonsuza kadar ailesiyle kalacağını ummuştu. Ama René'nin asıl hissettiği suçluluk *indien*'in ailesinin kayıp oğulları veya kardeşleri için içlerinin parçalandığını bilmesine rağmen, Atılgan Geyik'in eve gitmesini istememesi yüzündendi.

René kendini bu düşüncelerden kurtulmaya zorladı; ama ilk önce hemen bu pazar bu bencilliğinden dolayı pedere günah çıkarmaya karar vermişti.

"Evet tabii ki bu gazete yazılarını belediye meclisi ve Hôpital de la Conception'daki yetkililere sundum. Ama gördüğünüz gibi Préfecture'de tutulurken –ve öncesinde hastanede de– Atılgan Geyik'in kimliğini tespit eden benim ve şimdi bu bürokratlar benim yanılmış olduğumu söylüyorlar." Bell sıkıntıyla oflayıp konyağından bir yudum aldı. "İşte işi bozan –veya siz buna ne diyorsanız Fransızca'da– şey bu. Noel gecesi Préfecture'de *indien* yoktu diyorlar. Düşünebiliyor musunuz? Şef Vaugirard yani sizin polis şefiniz Atılgan Geyik'in orada olduğuna dair hiçbir şey hatırlamıyor! Sizin hükümetinize göre, Atılgan Geyik diye biri yok."

René bir an düşündü. Sardunyalara baktı ve tomurcuklarda küçük kırmızılıklar gördüğünü hayal etti. Bina avlularının karşısındaki çatıların üzerinden açık mavi gökyüzüne baktı. Parlak mavi fonun üzerinde turuncu renkli bacalar hoş gözüküyordu. Bunların sardunyalarla, tüm bacaların sardunyalarla dolu olduğunu düşledi, tüm Marsilya'da. Bell'e baktı, kafasında bir düşünce oluşuyordu. "O zaman benim evimde kim yaşıyor?"

Bell güldü. Bu gerçekten içten bir gülüştü. "Kimse Mösyö Soulas,

kesinlikle hiç kimse. Çocuklarınızla oynayan, masanızda yiyen o iri adamı unutun; o yok, dilerseniz bir hayalet deyin..."

René, Amerikalı'nın garip ruh halinin geçmesini kibarca bekledi. Sonra, "Ya Tüy Adam? O da mı yaşamıyor? O da mı bir hayalet?" dedi.

Bell yeniden güldü. "Kesinlikle mösyö! O gerçek bir hayalet, Atılgan Geyik'in sizin yanınıza gelişinin ertesi günü ocak ayının on yedisinde Cimetiére St-Pierre'e gömülmüş."

"Sizden cehaletim için özür dilemeliyim Mösyö Bell. Eğer bu Tüy Adam ocak ayında öldüyse, yetkililer bunun o olduğunu, Atılgan Geyik olmadığını bilmezler miydi? Böylesine bir felaketin nasıl olduğunu anlamıyorum. Benim gibi zavallı bir balıkçıya bile bu çok açık görünüyor."

Bell ne kadarını anlatabileceğine karar vermeye çalışırken bir süre küçük Fransız'a baktı. Bir veya iki gün sonra Atılgan Geyik'i Soulas-lar'ın hayatından sonsuza kadar çıkaracağı için aslında ona hiçbir şey anlatmamalıydı. Ama balıkçı her konuda o kadar iyi, o kadar sabırlı olmuştu ki bir açıklamayı hak ediyordu.

"Lafı eveleyip gevelemeyeceğim dostum. Benim hükümetim, yetkililerin korkunç bir hatanın üstünü örtmeye çalıştıklarından, Atılgan Geyik'i Tüy Adam ile karıştırdıklarından şüpheleniyor. Atılgan Geyik adına doldurulan arşivlerdeki *acte de décès,* Tüy Adam için olmalıydı. Belgeyi imzalayan doktor bir hata yapmış. Bu kadar basit."

"Ama şimdi düzeltebilirler, değil mi?"

"Bir anlamda öyle de oldu. Tüy Adam öldükten bir ayı bir geçe ölüm belgesi sessizce kayıtlarda gözüktü. Artık kayıtlarda, ama sorun Atılgan Geyik'in de kayıtlarda yer alması. Hükümetinize göre her ikisi de ölü. Ve onlara göre bu konu burada kapandı. Sanırım onların bu olayı kendilerini kurtaracak şekilde düzelttiklerini söyleyebilirsiniz. Böyle bir dalavereye başvurduklarını biliyoruz, ama bunu kanıtlayacak gücümüz yok." Bell, gözlerini René'ye dikerek, öne doğru eğildi. "Maalesef, elimizde hâlâ gerçek bir *indien* var."

"Yine de Mösyö, cehaletimi bağışlayın, ama Atılgan Geyik'i ilgili bürokratlara götürüp gösteremez misiniz? Onun Peau-Rouge olduğunu ve Buffalo Bill'in gösterisinden olduğunu kesinlikle anlayacaklardır. Marsilya'da kaç *indien* olabilir ki, ayrıca buraya başka nasıl gelmiş olabilirler?"

Bell iç çekti. Bu balıkçıdan gittikçe daha fazla hoşlanmaya başlamıştı. Marsilya'ya geldiğinden beri ilk defa, bir Fransızla gerçek insani bir

ilişki kurduğunu, bencil çıkarlarının yanında ortak bir şeyi paylaştıklarını hissediyordu. Konyak şişesine doğru uzandı. "İzin verir misiniz?"

"Evet, evet, lütfen Mösyö Bell. Kusuruma bakmayın."

Bell, her ikisine de kehribar rengi sıvıdan bolca koydu. Sonra geriye yaslanıp uzun uzun bakarak Fransız adamı tarttı. Burada bir şeyler oluyordu. Bell bu adamı doğru anlarsa işlerin yoluna gireceğini hissetmeye başlıyordu. "Bu konuda beni iki şey endişelendiriyor." Bell, bilinçsizce şirket adamı rolünü, konsoloslukta Kızılderili ile ilgilenenin sadece kendisi olduğu bahanesini üzerinden atmıştı. "Bir, önlerinde duran adamın Atılgan Geyik olduğunu, veya hatta bir *indien* olduğunu kabul etmeyi reddedeceklerinden eminim. İkincisi şans eseri öyle olduğunu kabul etseler bile, onu yeniden hapse gönderebilirler. Gördüğünüz gibi, yukarı tükürsem bıyık, aşağı tükürsem sakal." Son kısmı doğru söyleyip söylemediğini, hatta bu söylediğinin Fransızca'da herhangi bir anlamı olup olmadığını merak etti.

Ama René Amerikalı'yı dinlerken bile düşünmeye devam ediyordu. "O zaman Atılgan Geyik'e ne olacak?"

"Bu noktada Paris'teki büyükelçiliğimizle bazı düzenlemeler yapmaya çalışıyorum. Bunu uluslararası bir olay haline getirmelerine çalışacağım. Gördüğünüz gibi yerel düzeyde hiçbir yere varamıyoruz." Bell konyağını bir yudumda bitirdi. "Ama şu anda önemli olan konu Atılgan Geyik'e kalacak bir yer bulmak. Sizi ve ailenizi zaten gerektiğinden fazla rahatsız ettik, bu konuda bu işler bittikten çok sonra bile size borçlu kalacağız."

"Ama onu nereye yerleştireceksiniz?"

"Bizden çok uzak olmayan küçük bir oda ayarladık. Şimdi havalar da ısındığına göre, konsolosluk bünyesinde değişik işler yapabilir. Bu meseleyi birkaç hafta içinde çözümleyebileceğimize inanıyorum. Sonra bu zavallıyı evine veya en azından şu anda Avusturya veya Almanya'da olan Vahşi Batı gösterisine katılmaya gönderebiliriz." Bell ayağa kalkıp alçı duvardaki sardunyalara son bir göz attı. Armagnac başını hafif döndürmüştü. René'ye bakmadan, "Tanrım, biz bürokratlar nasıl da işleri karıştırabiliyoruz," dedi.

René sesindeki mesafeyi duymuş ve temiz bir kalbi olduğu anlaşılan bu adama biraz üzülmüştü. "Rica ederim Mösyö Bell, Marsilya'dan ayrılma vakti gelene kadar onun bizimle kalmasına izin verirseniz ailem çok mutlu olacaktır."

Bell döndü; akşamüstünün gölgeleri uzatan ışığında gözleri birden

parlamıştı. "Onu istediğinizden emin misiniz?"

"Tabii ki! Hiç sorun değil. Çocuklarım onu çok seviyor ve şu anda bile karım ona bir sonraki kış için bir kazak örüyor. Ben ve yardımcımla beraber tezgâhta çalışıyor. Öğle sonraları yürüyüşe çıkıyor. Bu yaşadığımız hayata, yaşadığı hayata alıştı. Onu kendi başına bir odaya koymak... Hapishaneye de koysanız, aynı şey olur." René'nin sesi Atılgan Geyik'in yalnız yaşayacağı düşüncesinin verdiği endişeyle yükselmişti. Ne yiyecekti? Tek başına geceleri ne yapacaktı? Bu adamın bir aileye ihtiyacı vardı. "Ona iyi bakarız," dedi ve kendi sesindeki karşı çıkma tonuna kendisi de şaşırdı.

Bell, konuşmadan küçük adama bakmaya devam etti. Fransız'ın samimiyetini ölçer gibi gözüküyordu ama yavaş yavaş dudaklarındaki ifade yayılarak bir gülümsemeye dönüştü. "Bunu söyleyeceğinizi umuyordum," dedi. "Sizinle burada kalması açıkça görülüyor ki onun için daha iyi." Ama gülümsemesi yüzünde asılı kaldı ve kaşları açık mavi gözlerinin üzerinde çatıldı. "Ama sizi uyarmak zorunda hissediyorum kendimi, bu işin ne kadar süreceğini gerçekten bilmiyorum, belki birkaç hafta, belki de daha fazla. Onun varlığını kanıtlama, evraklarını alma konusu var; doğum belgesi yok, pasaportu da. Bilemiyorum."

Bu sefer René gülümsedi. "Zamanın önemi yok mösyö. Bu bürokratların nasıl olduğunu bilirim. Acele etmemeli ve işi doğru yapmalısınız. O ailemle beraber evde olacak." Mutfakta bir hareket duyduğunu zannetti ve tüm bu süre boyunca Madeleine'in evde olup konuşulanları dinleyip dinlemediğini merak etti. Atılgan Geyik'i sonunda kabul etmişti, ama iyi niyetinin ne kadar süreceğini bilmiyordu. Kazak konusunda yalan söylemişti. Haddini aşıyormuş gibi davranmamaya çalışarak, "Şu anda sahip olduğu tek aile biziz," dedi. "Kafanızı yormayın Mösyö Bell." René bardaklarına bir miktar daha Armagnac koydu. "İçiniz rahat olsun."

Ama Bell alçak bahçe duvarının üzerine düzgünce sıralanmış sardunyalara bakıyordu. İçinde Atılgan Geyik eve dönmeden önce çiçek açacaklarına dair tatsız bir his vardı. Tabii dönebilirse...

IX

Marsilya'da ağustos sonlarıydı ve liman şehrinin üzerine çöreklenmiş ısı şehir sakinlerinin içindeki tüm havayı zorla dışarı çekiyor gibiydi. Pazar, sabahları hâlâ iyi iş yapıyordu, ama saat on bire geldiğinde sokaklar boşalıyor, geriye sadece mal taşıyan arabalarla isteksizce dolaşan omnibüsler kalıyordu. Atlar bile en tepedeki bu Akdeniz güneşinin yakıcı ısı dalgaları karşısında kayıp ve kör görünüyordu. Rue de République'deki yeni binada çalışan işçiler saat öğleden sonra üçe geldiğinde hareketlerini kaplumbağa hızına eşitliyorlardı. Sırtlarında tozlu çimento çuvallarını taşıyan adamlar ve ağır el arabalarını iten harç teknesinde çalışanlar, taş parçalarını yerlerine yerleştirmek için debelenen duvarcı ustaları; sanki Eski Liman'ın çamurlu sularında boyunlarına kadar batarak ilerliyormuşçasına, hepsi ağır çekimde hareket ediyordu.

Kafalarına sardıkları paçavralar, bedenlerinin çoğunu açıkta bırakan atletleri, mavi, kireçli şortları ve tozlu sandallarıyla esmer, sıkkın çocuklara benziyorlardı.

Atılgan Geyik onları omnibüsün üst katından seyredip kızgın güneş altında sırtları eğik, emir alıp vermeleri veya azıcık bir gölgenin altında bir sigara paylaşmaları dışında birbirleriyle hiç konuşmadan çalıştıklarına dikkat etti. Çalışmak bu şehrin ruhunda vardı. Herkes çalışıyordu; çoğu dükkânlarında ya da fabrikalarında ve imalathanelerinde gizlenirken, diğerleri –gemi inşaatında çalışanlar, dok işçileri, çöpçüler ve teslimatçılar– şehrin altında sürekli bir ateş yanıyormuş gibi, taşların sıcaklığının ayakkabılardan geçerek hissedilebildiği çok sıcak havalarda bile, dışarıda, açık havada çalışıyorlardı. İnsanların hatırlayabildiği en sıcak aylardan biri olan 1893 yılının o ağustosunda günler umutsuz yaşama çabalarıyla doluydu; aslında birçok yaşlı insan bu sıcakları atlatamamıştı. Şık siyah cenaze arabaları yetmediğinden el arabaları ve atlı arabalar da devreye girmiş, Cimetiére St-Pierre'e her gün daha fazla ceset taşınıyordu. Geceleri insanlar karanlık ve esintinin sunduklarından yararlanmaya çalışıyorlardı. Canebiére boyunca ağır ağır, neredeyse tereddüt edercesine geziniyor veya gündüz sıcağından bitap düşmüş şekilde şehirdeki açıkhava kafelerinde veya kendi küçük bahçelerinde küçük kötü sivrisinekleri kovalamak için limon esanslı mumlar yakarak oturuyorlardı. Çoğu *citron pressé** veya *anisette*** içmek ve gelen geçeni, sessiz, süzülen gemileri seyretmek için Eski Liman çevresindeki kafelere ve restoranlara akın ediyorlardı. Son dört ay boyunca Atılgan Geyik'in de düzenli olarak yaptığı bir şey olmuştu bu.

Şu anda başının üstündeki güneş onu serseme çeviriyor, uykusunu getiriyordu. Soulaslar'ın evinden Eski Liman'ın yakınında Le Panier'deki kendi dairesine taşındığından beri işçileri seyrediyordu. Sekiz aydır şehrin kuzeyindeki bir sabun fabrikasında çalışıyordu. Sabah beşte işe giderken oturduğu bina tamamen boşalmış oluyordu. Öğleden sonra üçte işten döndüğünde işçiler kaldırımdaki taş yığınlarının üzerinde ağır ağır yürüyor, bükülmüş sırtlarındaki kat kat kumaşların üstünde, arabalardan aldıkları çimento çuvallarını taşıyorlardı. Bir günden diğerine bir şeyin inşa edildiğini ayırt etmek güçtü, ama Atılgan Geyik yalnız yaşadığı bu dört ayda iki katın çıktığını görmüştü ve

* Limonlu bir içki. (y.h.n.)
** Anasonlu bir içki. (y.h.n.)

şimdi de üçüncü katın taşlarını diziyorlardı.

Sadece bir hafta önce Atılgan Geyik üç buçuk yıldan fazlası Marsilya'da olmak üzere dört yıldır Fransa'da olduğunu hesaplamıştı. Tabii ki böyle bir hesaplamayı ilk defa yapmıyordu. Mathias ona ailenin Noel'de verdiği ağır yuvarlak saatteki rakamları nasıl okuması gerektiğini öğretmişti. Sonra takvim okumayı, günleri, haftaları, ayları ve yılları öğrenmişti. Mevsimlerin geçiş hızı onu şaşırtıyordu: önce şimdiki gibi sıcak, sonra serin, sonra soğuk, sonra tekrar serin ve son olarak yine sıcak. Hâlâ ayları dikkatle takip ediyor ve Cours Belsunce'da aldığı küçük zımbalı deftere kaba bir kış sayımı yapıyordu. Her sayfa bir ayı temsil ediyordu; balıkların ruhunun olduğunu keşfettiği Siyah Balık Ayı, bir pazar günü Plago Prado'ya yürüyüp geri döndüğü Uzun Yürüyüş Ayı, yüksek kilise Notre Dame de la Garde'a tırmanıp bu ülkede en uzağa baktığı Eve Bakış Ayı. Her ne kadar manzara mavi deniz ve çok sayıda binadan oluşsa da, onun o güne kadar olmadığı kadar ev hasretiyle dolmasına yol açmıştı. Kuzeydeki kabuk kabuk kireçtaşından tepeler ona kırgıbayırı ve Strongold'u hatırlatmıştı. Kendini İyi Koşucu'nun üstünde uçsuz bucaksız bir düzlüğün ortasındaki kare bir tepede dururken hayal etmişti. Mathias'ın yardımıyla, kışları sayma işlemini, ailesini Gordon Nebraska'da tren peronunda ayakta dururken bıraktığı aydan başlamak üzere geriye götürmüştü.

Atılgan Geyik ayağa kalkıp omnibüsün arkasındaki yuvarlak merdivenden yorgun argın aşağıya indi. Place de République hemen sonraydı ve atlar yavaşlıyordu. Platformdan sallanarak aşağıya atladığında, bu son yılların ona ne ifade ettiğini anlamaya çalıştı, ama yukarıdaki Panier Mahallesi'ne erişmek için tırmanması gereken çok sayıda basamak dışında başka bir şey düşünemeyecek kadar yorgundu ve terlemişti. Omnibüse binmek için tutamağı yakalamadan önce bir kadın bir an ona baktı. Atılgan Geyik artık insanların onun iriliğini ve görünüşünü anlamaya çalışırkenki şaşkın bakışları pek fark etmiyordu.

Neredeyse bomboş *place*'ı geçip Lea Panier'nin merdivenlerinin başına vardı. Aynı anda yağ ve hindistancevizi yağı, hem tatlı, hem buruk kokuyordu ve boynu kendi teriyle karışmış kömür tozuyla yağlanmıştı. İş giysilerini çıkarıp yıkanmak ve sonra da akşam yemeğine kadar biraz kestirmek için sabırsızlanıyordu. Küçük dairesi ona yetiyordu. Sadece tek odaydı, ama iki penceresi, çok kısa ve çok dar bir yatağın sığdığı bir girintisi vardı ve genel olarak rahattı. Bir yağ lambası ve yemek pişirmek için bir yağ ocağı vardı. Ama yemek zamanı geldiğin-

de sık sık Soulas ailesi ile yaşamaya devam ediyor olmayı isterdi. Şimdi onlarla sadece pazar öğle yemeklerini yiyordu. Her zaman *mni sha* ve gazlı su ile mideye indirilen yemekte çok şey bulunurdu: çok balık, bazen et, patates, domates ve zeytinyağı. Yemekleri, hatta artık balığı bile seviyordu, ama çoğunlukla onlarla birlikte olmaktan hoşlanıyordu. Biraz Fransızca konuşsa da, Soulas ailesinden başka onu gerçekten anlayan kimse yoktu. Mathias ve Chloé onu özellikle daha iyi anlıyorlardı, çünkü ona bu dili öğreten onlardı. Ama Attan Düşüren gibi bir arkadaşı ve o koyu aksanının altındaki kelimeleri dinlemeyi öğrenebilecek bir kadını yoktu. Bu nedenle nadiren mahallesindeki *charcutier** ve *boulanger*** ile Eski Liman'daki Le Royal isimli küçük kafedeki yaşlı garsonla kesik kesik ve durarak konuşuyordu. Sabun fabrikasında yağ kazanlarının altındaki ateşi canlı tuttukları işte beraber çalıştığı, genç bir Fransız vardı ve Atılgan Geyik'in anlayabildiği ve anlatabildiği ölçüde biraz konuşuyorlardı. Yükleme platformunun gölgesinde öğle yemeklerini açık havada beraber yiyorlardı. Adamın ismi Louis Granat'ydı; kuzeyde veya doğuda bir yerlerdeki Hautes-Alpes isimli büyük dağlarda bulunan bir köyden gelmişti. Marsilya'ya denizci olmak ve dünyayı görmek için gelmişti, ama bir çamaşırcı kadına âşık olmuş ve ona yakın olmak için fabrikadaki bu işi kabul etmişti. Louis Granat havada yumuşak kıvrımların resmini çizmiş ve "*Mal d'amour*"*** diyerek parmaklarını öpmüştü. İki hafta sonra, Atılgan Geyik çamaşırcı kadının arkadaşını terk ettiğini öğrendi, Granat ellerini kalbinin üzerine koymuş kafasını üzüntüyle öne eğmişti. Tam Atılgan Geyik bu zavallı genç adam için üzülmeye başlarken, Granat kafasını kaldırıp sırıtmıştı. Dudaklarını bir araya getirip osurma sesine benzer bir ses çıkarmış, "*Fini*"**** demişti sırıtarak, "*C'est dommage.*"*****

Atılgan Geyik genç arkadaşının kalp kırıklığından bu kadar kolay kurtulduğuna sevinmişti, ama kendi hayatı ile ilgili endişelenmeye başlamıştı. Hiç âşık olmamıştı; arkadaşının el kol hareketleriyle anlattığı o hislerin hiçbirini hissetmemişti. O ve Attan Düşüren birçok sefer kendi kadınlarına sahip olmaktan söz etmişler, ama bu hiç olmamıştı. Şimdi kendisinde bir sorun olup olmadığını, onu sevecek ve ondan çocuk sahibi olacak bir kadın bulup bulamayacağını merak ediyordu. Ve

* Kasap. (y.h.n.)
** Fırıncı. (y.h.n.)
*** Aşk acısı. (y.h.n.)
**** Bitti. (y.h.n.)
***** Çok yazık. (y.h.n.)

Fransa'daki bu şehirdeki hayatının imkânsızlıklarını görmeye başladı. Onunla mutlu olabilecek bir kadınla nasıl tanışabilirdi? Fransız erkekleri tarafından çekici bulunmadığını bildiği, pazardaki Marie-Claire bile ulaşılamaz gözüküyordu. Hiçbir erkek diğer kadınlarla flört ettikleri gibi Marie-Claire'le flört etmemişti. Buna rağmen, Atılgan Geyik onun ve pazarın sonunda neredeyse sessizce ortaya çıkan yaşlı bir çiftin peynirleri toplayıp eve gitmelerini özlemle izlerdi. Sonra onu daha da fazla karamsarlaştıran bir şeyi hatırladı. Çekici kadınlarla ilgili Kızılderililerin zalim şakalarına, kadınlardan aldıkları hayran bakışlara, gururlu cakalarına rağmen içlerinden hiçbiri, hatta buraya yerleşip bir Fransız olmayı düşünen Tüy Adam bile bir Fransız kadınına dokunamamışlardı.

Böylece Atılgan Geyik bir kadının aşkının bulunmadığı bir hayata neredeyse çaresizce razı oldu. Haftada altı gün çalıştığı, pazar günleri yemeğini Soulas ailesi ile yediği kısırdöngüsüne sıkışıp kaldı. Çoğu gece genç kadınların başka kadınlarla veya şanslı bir genç adamla kol kola yürüyerek geçmelerini seyrederek Le Royal'in dışardaki masalarından birine oturarak *anisette* içmek için, uzun dik taş merdivenlerden aşağı, Le Panier'den Eski Liman'a doğru yürürdü. Arada bir, bir el hareketi veya bir kıkırdama, saçların savrulması ve kalçaların sallanması içini ani bir arzuyla doldurur, ama Le Panier'ye dönen merdivenleri tırmandığında sadece sessiz, yankılanan bir yalnızlık hissederdi.

Atılgan Geyik ve Louis Granat, tam paydos saatinden önce patronlardan biri genç Fransız'ı yanına çağırdığı güne kadar iş arkadaşı olarak kaldılar. Atılgan Geyik arkadaşının azar yiyeceğinden veya kovulacağından korkarak bu görüşmeyi göz ucuyla takip etti, ama arkadaşının yüzünde bir çocuğun ani mutlu sırıtmasını gördü ve Louis Granat'nın ertesi gün ateşi beslemeyeceğini hissetti. Bir hafta sonra Atılgan Geyik onun fabrikadaki iyi işlerden, sabunların kesilip preslenerek şekillendirildiği bölüme alındığını öğrendi. Ondan sonra arada bir birbirlerini görseler de birbirlerinin yanında oldukça resmi, neredeyse utangaç durdular. Yeni adam hiç konuşmayan bir Türk'tü.

Atılgan Geyik bu işte sekiz aydır çalışıyordu. Balıkçının dünyasından ayrılmak zor olmuştu, ama kendi gençliğini bir erkek gibi özgür ve herhangi bir otorite olmadan yaşamışken, Soulaslar'ın çocuğu gibi olmaya başladığını fark etmişti. Atılgan Geyik bir şekilde kendine ait bir yer ve ayrı bir iş istediğini açıkça belirttikten sonra René uzun bir süre hiçbir şey söylememişti. Aslında Atılgan Geyik özgürlüğü bir kadın

aramak için istiyordu. Marie-Claire pazarda ona iyi bir dost olmuştu. Onun çiçek bozuğu yüzüne ve bir bacağının kısa oluşuna aldırmamaya başlaması uzun sürmemişti. Onun müşterilerle pazarlık etmesini, bazen onları azarlamasını, bazense karşılıklı gülüşmelerini, bazen her ikisini de aynı anda yapmasını seyretmeyi seviyordu. Birbirlerine sigara verirlerdi ve Marie-Claire ona peynirlerin isimlerini öğretmiş ve büyük yuvarlak olanlardan tattırmıştı. René, kızın Atılgan Geyik'te gözü olduğunu söyleyerek dalga geçerdi, ama pazar sona erdiğinde yaşlı çift kalan peynirleri taşımasına yardım etmeye gelirler, Atılgan Geyik'e de onun nerede yaşadığını, evinin nasıl olduğunu merak etmek kalırdı.

René, tüm yaptıklarından sonra genç *indien*'in nankörce kendisini terk ettiğini düşünse de, bir pazar günü Atılgan Geyik'i siyah bir jaketatay ve çizgili pantolon giymiş iri bir adamla tanıştırmıştı. Kravatı boynuna sıkıca oturtulmuş ve aşağıda altın bir iğne ile tutturulmuştu. Gümüş renkli saçları yağlanarak, ensesinde, yakasının hemen üstünde melon şapkasının kenarından yağlı lüleler halinde çıkacak şekilde geriye doğru taranmıştı. Bıyıkları ağzının köşelerinde yukarıya doğru kıvrılmış, uçları sivriltilmişti. Atılgan Geyik daha önce Marsilya'da bu kadar yakışıklı bir adam görmemişti. Adam ona Buffalo Bill'in Fransa'nın büyük patronlarıyla tanışmak üzere giyinip kuşandığı halini hatırlatmıştı.

Atılgan Geyik kilisenin merdivenlerinde Soulas ailesinin ayinden çıkmasını bekliyordu. Onlarla çoğu zaman orada buluşur, böylelikle pazar yemeği için eve dönmeden önce hep beraber biraz yürüyebilirlerdi. René, Atılgan Geyik'i kutsal evde onlara katılma konusunda teşvik etmeyi bırakmıştı; sıklıkla onların ayinlerinin nasıl olduğunu girip görmek istemesine rağmen bu iyiydi. Wakan Tanka'nın onu sonsuza kadar terk edeceğinden korktuğundan içeri giremezdi. Hâlâ Büyük Ruh'un zamanı geldiğinde onu eve götüreceğine dair plan yaptığını umut ediyordu. Ama bu süre uzuyordu ve henüz çok para biriktirememişti. Küçük Fransız adam ona ancak tütün ve şeker, arada bir içeceği *anisette* veya kahveye yetecek kadar para veriyordu. Atılgan Geyik'in kenarda sadece yirmi dört frangı vardı. Amerika'ya gidecek bir gemiye binmenin çok daha fazlaya, belki de bin franga mal olacağını biliyordu. Mathias öyle söylemişti.

Bu nedenle René Buffalo Bill'i hatırlatan adamla onu tanıştırdığında, Atılgan Geyik'in içinde içgüdüsel olarak bir umut uyandı. Bir şekilde bu adamın büyücü olduğunu ve kendisine yardım edebileceğini

biliyordu. Bu adam Kahverengi Elbise'den de, Sarı Göğüs'ten de, hatta belki Buffalo Bill'den de daha önemli birydi.

Atılgan Geyik üç uyku sonra sabun fabrikasında çalışmaya başladı. O sabah René omnibüsle onunla beraber fabrikaya kadar gelmişti. Balık tezgâhını Madeleine ve François'ya bırakmıştı; on altı yaşından, babasının öldüğü günden beri işe gitmediği ilk gündü. Olayların gelişiminden hoşlanmamıştı, ama bir akşam sardunyalarını budarken Bakire Meryem onu ziyaret etmiş ve kelimelerle değil, ama üzgün gülümsemesiyle, esmer adamın kendi insanlarına kavuşmak için suları geçmesine izin vermesini söylemişti. Onu tam olarak bencillikle suçlamamıştı, ama René onun ne demek istediğini anlamıştı.

Ne yazık ki René, Atılgan Geyik'e gemiye, daha sonra Amerika'ya varınca da trene binecek kadar para biriktirmesini sağlayacak kadar para verememişti ve bunları kendisi de karşılayamazdı. Ama çalışanlarına iyi maaş ödeyen ve Atılgan Geyik'in güçlü bir işçi olmasının yanında Vahşi Batı gösterisinin üyesi bir Peau-Rouge olduğunu söylediğinde birden ilgisi uyanan zengin sabun yapımcısı Mösyö Deferre ile kilise kurulunda beraber çalışmıştı. Deferre, Atılgan Geyik'le Ste-Trinité'nin merdivenlerinde buluştuğunda, onun iriliğinden ve renginden, çizgi halindeki gözlerini saklayan çıkık elmacık kemikleriyle kestane rengi yüzünden, kırmızı bir iplikle arkadan bağlanmış uzun siyah saçlarından etkilenmişti. Buruşuk yün elbise ve kravatlı temiz beyaz bir gömlek giymiş olsa da gerçek bir vahşiydi. Sıfırdan sabun fabrikasını kuran ve şu anda iki yüz adam çalıştıran Mösyö Deferre *indien*'in elini sıkıp üç gün içinde işe başlamasını söyledi.

Atılgan Geyik, Place de la République'ten taş merdivenlerdeki uzun tırmanışına başlarken, Mösyö Deferre'le bu tanışmasını hatırladı. O zamanlar fazlasıyla umut doluydu; eve gitmeye yetecek kadar para kazanma düşüncesi, yalnız yaşama ve bir kadın bulma isteğiyle birleşince, ona çok fazla gelmişti. O gece oruç tutmuş ve uzun uzun Wakan Tanka'ya dua etmiş, başı belaya girmiş çocuğuna şanssızlıklarından kurtuluş yolu gösterdiği için teşekkür etmişti.

Ama Atılgan Geyik işte geçirdiği bir haftanın sonunda ödeme yapılan yere gelip de sadece yirmi dört frank kazandığını gördüğünde hayal kırıklığına uğramıştı. René, Mösyö Deferre'in elinin açık olduğunu söylemişti ve Atılgan Geyik de onun Buffalo Bill'in ödediği kadar ödeyeceğini düşünmüştü. Atılgan Geyik'in kafası hâlâ paranın değeriyle ilgili çok net değildi, ama Amerikan papellerinin franklardan da-

ha fazla ettiğini biliyordu. Gösteride her ay kazandığı otuz papel dört haftalık frank kazancından çok daha değerliydi.

Bir akşam Mathias, Atılgan Geyik'in ateşli bir gemi bileti için ne kadar çalışması gerektiğini hesaplamıştı. Bir küçük kâğıda bir sürü para işareti yapmış ve sonuçta, "Tamamı üç yıl. Şu anda yapamayacağını yapar da kazandığın bütün parayı biriktirebilirsen," dedi.

Atılgan Geyik Le Panier'deki dairesine ulaştı. Evi çoğunlukla Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz dilleri olmak üzere birçok dilin çınladığı dar bir cadde üzerindeydi. Çocuklar gece geç saatlere kadar sokaklarda oynar, bazen onu uyutmazlardı. Ama bu gürültü fırtınası sanki ona yalnız olmadığını kanıtlar gibiydi; kahkahaları, haykırışları, çığlıkları, havlayan köpekleri çoğunlukla bir şekilde rahatlatıcı buluyordu. Şimdi ise sıcağa rağmen uzun elbiseli ve başörtülü bir grup kız çocuğunun küçük bir plastik top ve çakıl taşları ile oyun oynamasını seyrediyordu. Le Panier her zaman Marsilya'nın diğer taraflarından daha hareketliydi. René, Afrikalıların akılları beş karış havada olduğu için hayattan daha fazla keyif aldıklarını söylüyordu. Atılgan Geyik erkeklerin çok tartıştıklarına, el kol hareketleri yaptıklarına ve kadınların çocuklarına bağırıp durduklarına, ama kimsenin bunlara alınmadığına dikkat etmişti. Bunun hayattan keyif almak mı, yoksa mantıklı olmak mı olduğunu ayırt edemiyordu, ama hepsi iyi geçiniyorlardı. Bazı yönlerden bu mahalle ona Stronghold'daki köyü hatırlatıyordu. Yemekler farklı olsa da yemek kokuları bile benziyordu. Birkaç defa köşeyi dönünce gördüğü, ön kapı yerine boncuklu bir perde asılı küçük karanlık restorana gitmişti. Kuskus adını verdikleri yemeği yemiş, ama diğerleri gibi bunu yaparken parmaklarını kullanmamıştı. Diğer yemek yiyenleri seyrederken aklına yine köydeki ziyafetler, o heyecan verici yemekler, kahkahalar, sataşmalar, hatta sahiplerinin ayaklarının dibinde bir parça kuru ekmek veya tavuk derisi bekleyen köpekler bile gelmişti. René'nin itirazlarına rağmen, Le Panier'de yaşamayı seçtiğine memnundu. Bu insanlar Pine Ridge'i terk ettiğinden beri karşılaştıkları arasında kendi insanlarına en yakın olanlardı.

Atılgan Geyik uyandığında hava henüz tamamen kararmamıştı. Bir an orada öylece, çıplak bedeni terden sırılsıklam yattı. İki penceresi de

açık olmasına rağmen, güneş batıktan birkaç saat sonra başlayan o tanıdık, hafif esinti henüz yoktu. Her zamanki gibi ilk düşündüğü şey yemek oldu. Buz kutusu olmadığından, her akşam bir parça et veya bazen piliç çevirme, ya da pâté ve sert ekmek almak üzere *charcuterie*'ye mi, yoksa *épicerie*'ye mi gideceğine karar vermek zorunda kalıyordu. Gitmezse, bayat bir parça peksimet veya kokulu peynir, bir nar veya portakal yerdi. Evde asla yeterli yemeği olmadığı için, sonunda genellikle dükkânın yolunu tutardı.

Seçeneklerini gözden geçirirken, aniden o günün cumartesi olduğunu hatırladı. Hafta içinde işten ve sıcaktan o kadar sersemlemişti ki küçük penceredeki adamdan parasını aldığını ve yarın çalışmak zorunda olmadığını unutmuştu. Ayağa kalkıp üzerine iş pantolonunu fırlattığı pencerelerden birinin altındaki sıraya doğru yürüdü. Cebinden bir avuç dolusu frank ve bozukluk çıkardı. Önce kâğıt paraları düzeltip saydı, sonra bozuk paraları düzgün bir şekilde üst üste koyarak saymaya devam etti; yirmi sekiz frank otuz santim. Aritmetiğine güvenmeyerek tekrar saydı, ama aynı toplamı buldu. Ödemeyi yapan adam bir yanlışlık mı yapmıştı, yoksa zam mı almıştı, fark dört franktan fazlaydı. Bu onun haftalık oda kirasının yarısıydı.

Ne kadar şaşırdıysa da Atılgan Geyik aniden bunun Wakan Tanka'nın onun için düşündüğü planın bir parçası olduğunu anladı. Wakan Tanka çocuğunun evine ilk planladığından da önce gelmesini istiyordu.

Atılgan Geyik sıcağa rağmen içinde titremesine yol açan bir enerji ve heyecanın dolaştığını hissettti. Kahverengi Elbise'yi, bir kış veya iki kıştan daha uzun bir süredir, Sarı Göğüs'ü ise taş odasındaki ilk ziyaretinden sonra hiç görmediyse de, Wakan Tanka çocuğunun kendi insanları arasına dönmesi işini kendi eline almıştı. Atılgan Geyik çantasının dibinde tuttuğu para çantasına paraları tıkıştırırken bir teşekkür duası etti. Sonra çantayı tekrar açıp beş frank çıkardı. Bu akşam dışarı çıkacaktı. Yeni bulduğu servetini kutlayacaktı.

Le Petit Zinc, sekiz ay öncesine kadar Atılgan Geyik'in René'ye balıkları taşımakta yardım ettiği Quai des Belges'den çok uzak olmayan Quai de Rive Neuve'de küçük bir restorandı. Restoranın sahibi Mösyö Valentin, Madeleine'in yakın bir akrabasıydı, hatta Atılgan Geyik pek emin değildi, ama erkek kardeşi bile olabilirdi. Ama bazen aile ile beraber Le Petit Zinc'de yemek yerlerdi, gittikleri tek restoran buydu; ay-

rıca Atılgan Geyik'in Le Panier'deki Afrikalı tek göz lokantaya gitmeden önce Marsilya'da gittiği tek restoran da buydu.

Şimdi dışarıda sardunya saksıları ile süslenmiş, yoldan geçenlerle müşteriler arasındaki tek engel olan alçak demir parmaklığın yanındaki bir masada oturuyordu. Sokağın karşı tarafında Eski Liman'da yatan gemilere ve teknelere giden geniş yaya yolu vardı. Gün içinde, bütün bu yol, taşların üzerinde erkeklerin, bazen de kadınların da oturup onardıkları ağlarla dolup taşardı. Ama bu gece aileler, arkadaşlar ve sevgililer için burası bir gezinti yoluydu.

Atılgan Geyik bir sigara içerek tatlısını bekledi. Kendini iyi hissediyor ve kesinlikle yalnızlık çekmiyordu. Hatta kendini bırakarak eve dönüşün nasıl olacağına dair hayal bile kurdu. Henüz hedeflediğinden çok uzaktaydı; çantasında biriktirdiği sadece seksen beş frangı vardı. Bin franka ulaşması epey bir zaman alacaktı. Ama bu yeni maaşıyla, hedefine daha da yaklaşmıştı, bu yüzden parke yolun üzerinde hızla tıkırdayarak ilerleyen altın süslemeli ve pirinç yağ lambalı süslü açık arabayı izlerken kendini daha iyi hissediyordu. Belki de Mathias yanılıyordu, belki de bu gemi yolculuğu çocuğun düşündüğünden daha ucuzdu. Atılgan Geyik *cante iste*'sine Mathias'ın ona Amerika'ya gidecek bir gemi bulmasına yardım etmesi konusunda bir hatırlatma koydu. Beraber tam olarak ne kadara mal olacağını hesaplarlardı.

Atılgan Geyik şimdi yirmi yedi kış yaşındaydı. Buffalo Bill, Tüy Adam ve diğerleriyle büyük suyu geçen genç adamla aynı kişi değildi. Son günlerde Kara Geyik'i ve onun Bois de Boulogne'da kampa geldiği geceyi düşünüyordu. Tüm Oglalalar onu içtenlikle karşılamışlardı. Buna rağmen, tüm gördükleri onu ele geçirmiş hatta korkutmuş görünüyordu. Gözleri beklentilerden dolayı genç gözükse de vücudu kamburdu ve zayıf görünüyordu. Atılgan Geyik, Kara Geyik'ten iki yıl daha fazla bir süredir evinden uzaktaydı. Pine Ridge'e vardığında Atılgan Geyik nasıl olacaktı? Ailesi onu görmekten mutlu olacak mıydı? Mutlaka, onun ölümden geri geldiğini düşüneceklerdi. Ancak, ya onlar da ölüyse? Hayır dört yılda bu olamazdı. Onlar kendileri olacak, sadece biraz daha yaşlanmış olacaklardı. Annesi onu kucaklayarak ağlayacak ve onu göğsüne bastıracaktı, sonra ona rosto et ve şu anda şüphesiz ekiyor oldukları patatesten oluşan bir yemek hazırlayacaktı. Babası da ona sarılacak, sonra da oturup *pejuta sapa* içerken İyi Koşucu'yla ilgili her şeyi anlatacaktı. Ve insanlar onu onurlandıracak şarkılar söyleyecekler, belki de ona yeni bir isim vereceklerdi, ama onu tanıyacak-

lar mıydı? Belki de bu yabancılar arasında yaşamak onu sandığından daha fazla değiştirmişti.

Atılgan Geyik önüne bir tabak kayısılı turta koyarken garsonu seyretti. Düşünceleri o kadar uzaktaydı ki garsonun saygısızca esmer yüzüne ve uzun saçlarına dik dik baktığını fark etmemişti, ama etseydi, tek tepkisi biraz eğlenmek olurdu. Garson bir bıçakla masa örtüsünün üzerindeki ekmek kırıntılarını temizledikten sonra, tüm bu süre boyunca ince, esmer yüzüne bakarak peynir tabağıyla beraber yarım litrelik boş şişeyi ve bardağı aldı.

İki frank yirmi santim tutan *prix-fixe** yemeğinden sonra Atılgan Geyik Quai de Rive Neuve boyunca yine düşüncelere dalarak yürüdü ve artık hava kararmış olduğundan, ilk başta onu şaşırtan bazı hatıralar aklına geldi. Bu yönde daha önce de birkaç defa yürümüştü. Yol tıpkı önceki gibi kalabalık ve gürültülüydü. Ama ilerledikçe ve insan sayısı azaldıkça, kışın geçirdiği soğuk, karanlık bir geceyi hatırlamaya başladı. O gece yağmur yağıyordu ve parke taşları gaz lambalarının ışığında parlıyordu. Islak ayakları üşümüştü. Zayıftı ve hasta kaburgaları kalbinin her atışında acıyordu.

Aniden durdu ve Eski Liman'dan uzaklaşan ara sokağa baktı. Buradan biraz uzakta yelkenleri katlanmış direkleriyle küçük teknelerin doldurduğu kuytu bir liman gördü. Daha uzakta sarı bir parıltı gördü ve nerede olduğunu anladı.

O geceyi, demir evdeki taş odadan önceki son özgür gecesini hatırlarken vücudunu, yediği *bouillabaisse* ve turtayı geri çıkarmasına yetecek bir korku dalgası sardı. Kutsal adamların yürüyüşünü ve maviler içindeki kadını hatırladı. Yüksek kilisenin merdivenlerini tırmanırken meşalelerin yukarı aşağı sallanan ışıklarını hatırladı. Ve arkasındaki karanlıktaki sesi hatırladı: *"Pardon monsieur."*

Hasta evi, kaçışı, Gare du Prado'daki boş tren raylarına bakışıyla sona eren Buffalo Bill gösterisini arayışıyla ilgili hatıralar eşliğinde o sıcak yaz gecesi zihninde yeniden berraklaşmış ve canlanmıştı. Tek parlak ışığıyla küçük oda, *akecita*, Kahverengi Elbise ve son olarak da soğuk taş odası. Birden şarkı söylediğini duydu, gerçekten şarkı söylemiyordu aslında, sadece ölüm şarkısının sözlerini dile getirirken alçak sesle mırıldanıyordu.

O zaman ölmek istemişti. İki, üç, dört gece boyunca ölüm şarkısını söylemiş, Wakan Tanka'nın onu eve çağırmasını yürekten beklemiş-

* Sabit fiyatlı mönü. (y.h.n.)

ti. Ama *nagi*'sinin evin yolunu bulamayacağından, bu yabancıların ülkesinde başıboş dolaşacağından da ürkmüştü. Şimdi Sarı Göğüs'ün ona verdiği sigaralardan birini kullanıp zavallı bir şekilde gerçekleştirmeye çalıştığı töreni hatırlarken bir utanç dalgasının karıncalar gibi yüzünde dolaştığını hissetti. O bir *wicasa wikan* değildi ve bu tür güçleri olan kutsal biriymiş gibi davranmaya, ölüm şarkısını söyleyip dua etmenin dışında, hiçbir hakkı yoktu.

Marsilya'daki bu ilk günlerinin hatırası Atılgan Geyik'i çok sarsmıştı. Çoğu zaman, özellikle Soulas ailesi ile yaşamaya başladıktan sonra o günleri düşünmemeyi öğrenmişti. Bunları düşündüğünde, korkuyor ve utanıyor, sabahları bitap bir şekilde kalkmasına neden olan kâbuslar görüyordu. Biraz da kendini koruma içgüdüsüyle bu tür düşünceleri kafasından atmıştı, ne de olsa, René'ye Quai des Belges'e giderken eşlik etmek üzere erken kalkması gerekiyordu.

Şimdi yemeğin ağzına gelmesi ihtimaline karşı yutkunup geriye, insanlara ve ışıklara doğru yürüdü. Ama Eski Liman'a geldiğinde çoğunlukla yaptığı gibi Le Royal'de durmadı. Önünden geçerek Le Panier'ye çıkan çok sayıdaki merdiveni tırmanıp kendi binasına gelene kadar yürümeye devam etti. Odasına girer girmez terden sırılsıklam olmuş elbiselerini çıkardı ve pencerenin karşısındaki sırada oturdu. Kafası boşalana, yalnızlık ve umutsuzluğun değişken görüntüleri tamamen kaybolana kadar orada uzun bir süre ay ışığında oturdu. Ancak ondan sonra girintideki dar yatağına doğru sürünerek gitti. Ayakları ağırlaşmıştı ve kazanların altındaki ateşe saatlerce kömür atmaktan her geceki gibi sırtı tutulmuştu; hayal meyal uyumayı başarıp başaramayacağını veya uykusunda o görüntülerin geri gelip gelmeyeceğini düşündü, ama kafasını yastığa tereddütle koyup ay ışığında gözlerini kapar kapamaz, mutlu bir hiçliğin karanlık dünyasına karıştı.

İş, yemek ve uykudan ibaret yine dayanılmaz sıcak bir haftadan sonraki cumartesi, Atılgan Geyik tekrar yirmi sekiz frank ve otuz santim eden maaşını para çantasına koyarak büyük çantasının dibine sıkıştırdı.

Koridorun sonuna yürüdü ve karşıda çömelmiş oturan kişiden gelen kötü kokuyu hemen hiç fark etmeden maşrapasına musluktan su doldurdu. Lağım, çürümüş et ve meyve, kaldırım kenarında birikmiş çöp kokusuna alışmıştı. Eski Liman'ın, içine boşalan lağım boruların-

dan kaynaklanan özellikle kötü bir kokusu vardı. Başlangıçta bu tür kokular burnunu rahatsız etmişti, çünkü o düzlüklerin temiz kokusuna alışıktı; ama şimdi bu kokuların hepsine alışmıştı. Limanın bir köşesinde toplanmış, denizin açıklarına götürülüp boşaltılacak sakatat, ölü sıçan, köpek ve diğer çürüyen şeylerle dolu çöp mavnalarına alışmıştı. Farkına varması için, tıpkı bu yazın başlarında dar bir sokakta kokusunu takip ettiği ölü bebek gibi, alışılmadık bir koku gerekliydi. Koku dikkatini çekmişti, çünkü fazlasıyla tatlı ama yine de ekşi bir kokuydu. Araştırdığında, az daha dehşetle bağıracaktı. Ama küçük şişmiş yavru için dua ederken garip bir şey dikkatini çekmişti: Soluk renkli bebek kolları ve bacakları havaya dikilmiş bir şekilde yatıyordu ve bu ona tanıdık gelmişti. Bebek, Noel sırasında pencerelerde ve pazarda gördüğü aynı bebekti. Bu İsa bebekti. René ve ailesinin de, gerçek olmayan anne babası, birkaç çoban, hayvanlar ve türban takmış adamlarla beraber böyle bir bebeği vardı. Her Noel hareket etmeyen bu küçük heykelcikleri şöminenin yanına yerleştirirlerdi. Noel zamanı bu yavruyu şereflendirme zamanıydı.

Odasına geri döndüğünde, vücudunu sabunlu suya batırdığı bir bez parçası ile yıkarken ölü bebek görüntüsünü aklından çıkardı. Köşeyi döndükten sonraki caddede bir banyo evi vardı, ama oraya gittiği tek seferde herkes gözlerini bir dev görmüş gibi ona dikmişti; bu nedenle dairesinde yıkanıyordu. Gözeneklerinden ve saçlarından tüm kömür tozunu çıkartması için üç veya dört kova su gerekiyordu, yine de az suyla çok temizlik konusunda uzman olmuştu.

Temiz beyaz gömleğinin düğmelerini ilikleyene kadar terlemeye başlamıştı bile. Geçen haftaki korku dolu anlarına rağmen, Eski Liman'a gidiyordu, ama bu kez Quai du Port'daki Café Royal'in yanındaki ucuz lokantada yemek yiyecekti. Burası büyük bir yerdi ve müşterilerin çoğu denizciler ve liman çevresinde takılan, buruşuk elbiseler ve yırtık pırtık giysiler giyen, ama dışarıda yemek yiyecek kadar parası olan tiplerdi. Le Royal'de içtiği *anisette*'in ardından bir gece dışarıya konmuş mönüyü incelemiş, mönüdeki domuz ve kuzuyu tanımıştı.

Atılgan Geyik sık sık okuyabiliyor olmayı istiyordu. Bazen resimlerine bakmak için resimli dergiler alıyordu, ama bu resimlerle ilgili ne yazdığını anlamaya çalıştığı zaman Mathias'ın ve Chloé'nin sabırlı öğretme çabalarına rağmen, sadece düzgün siyah işaretler görüyordu. Bir keresinde bir *tatanka* resmi görmüş ve altındaki yazıda "bizon" kelimesini tanımıştı. Dergiyi Mathias'a götürmüş, o da derginin bütün bi-

zonların gittiğinden ve onlardan geriye sadece kemikler ve hatıralar kaldığından bahsettiğini söylemişti. Bu, Mathias'ı endişelendirmişti, çünkü o sırada sadece on beş yaşında olmasına rağmen Atılgan Geyik'le Amerika'ya gitmeyi düşünüyordu. Kızılderilileri kendi topraklarında görmek ve belki de onlardan biri olmak istiyordu. Atılgan Geyik bir gün ona, Oglalaların topraklarına gideceği ve törenle onlardan biri olacağı konusunda güvence vermişti; ayrıca resmin altındaki sözlerin yanlış olduğu ve bizonların nereye gittiğini bildiği konusunda da onu rahatlatmıştı. İlk başta bunu nereden bildiğini Mathias'a söylememişti, çünkü bir başkasının rüyasını anlatmak iyi değildi, ama çocuk günler geçip çöktükçe, sonunda Kuş Kuyruğu'nun gördüğü, bizonların Paha Sapa'daki mağaraya girdiği rüyayı anlatmıştı. Dağları, mağarayı ve bizonun mağaraya girişini resmetmişti. Sonra da Mathias'a sessizlik yemini ettirmişti.

Brasserie* Cherbourg büyük ve gürültülüydü. Atılgan Geyik Eski Liman'a bakan açık pencerelerin yanındaki ayakları sallanan bir masaya oturmuş, garsonların tepsilerce yiyeceği ve litrelerce şarabı başlarının üzerinde taşıyarak hızla yanından geçmelerini seyrediyordu. Masaların arasında sıkışıp dikkatsiz bir kol hareketinden veya başka bir garsondan ya da sarhoş bir denizciden kaçınmak için dönerken gösterdikleri çevikliği hayranlıkla izliyordu. Masaların çoğunda erkekler oturuyordu, genellikle de denizciler ve bazılarının yanında, bu kaostan hoşlanıyormuş gibi görünen kadınlar vardı. Ama Atılgan Geyik'i mutlu eden gürültüydü; insan seslerinin sürekli uğultusu, gezinen bir müzisyenin zar zor duyulan akordiyonunun sesi, tabakların ara sıra tınlaması veya bağırarak yapılan bir kadeh kaldırma. Tek başına olmasına rağmen, kendisini bu neşeli kalabalığın bir parçası gibi hissediyordu.

Rôti de porc ısmarladı, çünkü "rosto" ve "domuz eti" kelimelerini tanımıştı. Her ne kadar Madeleine'in bazen içlerinden bazılarını, özellikle de *poisson* listesindekileri pişirdiğine eminse de mönüdeki diğer yemeklerin çoğunu bilmiyordu. Şimdi balığı sadece pazar günleri Soulas ailesi ile yiyordu. Madeleine'in pişirdiği bazı balık yemeklerini, özellikle de derisi çıtır çıtır, sıkı beyaz etlileri sevmeye başladıysa da, kendi başına asla balık yemiyordu. Yağla çalışan küçük bir ocağı var-

* Bira ve yemek satan lokanta. (y.h.n.)

dı, ama onu sadece bir kez, o da parası bir parça bifteğe yettiği zaman kullanmıştı.

Garson yarım litre şarabını getirip bardağına servis yaptığında, Atılgan Geyik ona doğru bakarak, "*Trés bien, monsieur, merci*"* dedi, ama garson çoktan sırtını dönmüş mutfağa doğru yol almaya başlamıştı bile. Ziyaret o kadar kısa sürmüştü ki Atılgan Geyik gömleğin yukarı kıvrılmış kolundan çıkan kıllı kolu ve küt parmakları dışında garsonun neye benzediğini hatırlayamıyordu.

Atılgan Geyik şarabını içip yemeğini beklerken etrafındakileri inceledi. Liman çevresindeki denizcileri tanımaya başlamıştı. Genellikle bunlardan üç dört kişi beraber takılır ve denizde geçen bir hayatı akla getirir şekilde giyinirlerdi: kanvas pantolonlar ve ayakkabılar, yakası olmayan çizgili gömlekler veya Arap iseler uzun beyaz elbiseler. Ama çevresindekileri inceledikçe, bunların hepsinin *wasichu* olduğunu fark etti. Güneşte geçen günlerle tenleri ceviz rengine dönmüştü, ama bunlar New York ve Paris'tekiler ve Paha Sapa'da gördüğü madenciler gibi beyaz insanlardı. İçlerinden hiçbiri kendisi veya Araplar veya *négre*'ler kadar koyu derili değildi.

Atılgan Geyik huzursuzlanmaya başlamıştı. Bu şehrin insanlarına ve kendi biricikliğine o kadar alışmıştı ki rengini hiç düşünmemişti. Ne ona benzeyen biri ne de ait olacağı bir grup vardı, bu yüzden esmer, iri varlığı hem açık hem koyu renkli insanların ilgisini çekse de kendini rengi olmayan biri, aslında bir hayalet olarak düşünmüştü. Ama şimdi ait olmadığı bir yerde olduğunu hissediyordu. *Mni sha*'dan bir yudum aldı ve gemilerin orada kalabalığı eğlendiren yüzü boyalı bir jonglöre baktı. Yemek evinden bir an önce sıvışmak için can atıyordu, üstelik kapıyla arasında sadece birkaç masa vardı, ama yakalanırsa onu demir eve geri göndereceklerini biliyordu. Hayır, kalacak ve domuz rostosunu yiyip hesabını ödeyecek ve oradan çabucak ayrılacaktı.

Ama yemeğinin yarısına gelmişken genç bir adam masasına yaklaştı ve ayakları sabit, elleri kavuşmuş bir halde masasının yanında dikildi. Atılgan Geyik onun geldiğini görmüştü, artık her şeyin farkındaydı, ama bu genç adamın başına açacağı her türlü beladan uzak durmaya karar verdi. Çatalıyla bir parça et alıp üzerine biraz tuz ekti, tüm dikkatini bu işe vermişti, ama gözleri yemeğinden fazlasını görüyordu. Adam masanın o kadar yakınındaydı ki pantolonundan penisinin kabarıklığını seçebiliyordu. Adam, büyük gümüş kemer tokasının üstüne

* Muhteşem, mösyö, teşekkür ederim. (y.h.n.)

düğmeleri göğsüne kadar açık mavi bir gömlek giymişti. Kolları kalın ve çıplaktı ve birinde bir bıçak yarasının kabarık izi vardı. Diğerine ise hafif bulanık, kartala benzer bir şekil çizilmişti.

Atılgan Geyik dikkatlice çatalındaki eti çiğnedi ve denizci bir şey söylediğinde yutup bir yudum şarap içti. Adam bir şey daha söyledi; bu seferki soru gibiydi. Sonra kelimeleri tekrarladı ve Atılgan Geyik kafasını kaldırıp ona baktı. Yüzü şaşırtıcı derecede genç, yuvarlak ve güneşten kızarmıştı; ince kırmızı dudaklarının üzerinde zayıf sarı bir bıyık vardı. Atılgan Geyik adamın her nasılsa kendisine meydan okuduğunu biliyordu, ama ilk başta dili tanıyamadı. Fransızca değildi, yine de tanıdık gelen bir şey vardı.

Atılgan Geyik omuzlarını kaldırdı, boş bir surat ifadesi takındı ve "*Je ne comprends pas votre langue*,"* dedi.

"Tanrının cezası bir Kızılderili misin, dedim."

Bu sefer Atılgan Geyik "Kızılderili" kelimesini anladı. Genç adam bu kelimeyi Kahverengi Elbise ve diğer Amerikalıların söylediği şekilde söylemişti.

Denizcinin saldırgan duruşuna rağmen, bir an zavallı bir umut hissi galip geldi. Kendini parmağıyla işaret ederek "Kızılderili, evet o" dedi. "Oglala, Amerikan, Buffalo Bill." Aklında bu dilde bildiği diğer kelimeleri aradı, ama aklına söylemese de bir tek "Broncho Billy" geldi.

Denizci, Atılgan Geyik'in tam arkasına, gürültülü salonda, masada oturan arkadaşlarına döndü. "Tanrının cezası cahil bir battaniye kıçlı bu. Kabul ediyor. Haklıymışım, değil mi?"

İçlerinden biri "Bizim için bir savaş narası atmasını söyle Teddy," dedi.

"Haydi. Vur bir tane. Tabii o kadar taşaklıysan..." dedi bir diğeri.

Atılgan Geyik sandalyesinde dönüp adamlara gülümsedi. Bunlar Amerikalı denizcilerse, Amerika'ya nasıl gidileceğini biliyor olabilecekleri gelmişti aklına. Belki de Amerika'ya yolculuk edecek ateşli bir gemidendiler. Belki de ona yardım ederlerdi. Bunun, umutsuz bir dilek olduğunu biliyordu, ama belki en azından Amerika'ya dönüşün ne kadar tuttuğunu söylerlerdi. "*Bonsoir*"** dedi. "Amerika."

Ama yüzlerine bakıp yanında dikilenin varlığını hissettiğinde, onların pek de arkadaş canlısı olmadıklarını anladı. Atılgan Geyik bir miktar düşmanca tavıra alışıktı. Kimi zaman sabun fabrikasındaki di-

* Dilinizi anlamıyorum. (y.h.n.)
** İyi akşamlar. (y.h.n.)

ğer çalışanların gözlerinde, bazı dükkân sahiplerinin onu görmezden gelmelerinde, bazı kadınların Cours Belsunce veya La Canebiére'de yanından geçerken kendisiyle aralarına fazlasıyla mesafe koymalarında bu düşmanlığı fark etmişti, ama şimdi kafasını kaldırıp baktığında, bu denizcinin yuvarlak genç yüzünde nefreti gördü. İnce dudaklar ve çizgi halindeki gözler ona Paha Sapa'da karşılaştıkları, onu ve Attan Düşüren'i öldürmek isteyen madencileri hatırlatmıştı. O zamanlar bir yandan atıyla uzaklaşarak kendini sağlama alır, diğer yandan da adamlara sataşır, onlara gülerdi. Bunlar, karıları, aileleri ve evleri olmayan, sadece soba borusunun göründüğü düz kenarlı çadırları veya düz tahtadan yapılmış kulübeleri olan sert adamlardı. Oglalalardan nefret ederlerdi ve zamanında silahlarına uzanabilseler, memnuniyetle onları öldürürlerdi.

Atılgan Geyik yarısı yenmiş yemeğine bakıp kafası karışmış bir şekilde bir süre oturdu. Paha Sapa'daki *wasichu* madencilerin ondan neden nefret ettiklerini anlıyordu, ama şimdi Marsilya'da bu denizciler neden ondan nefret ediyorlardı? Burada her renkten insan vardı. Niye onu seçmişlerdi? Üç kışı görünmez geçirdiği halde onu hemen tanımışlardı. Kafasını kaldırıp gözleriyle garsonu aradı. Lokantadaki gürültü aniden kulaklarında rahatsız edici bir uğultuya dönüşmüş ve o gerginleşmişti. Öteki denizcilerin çoğu şimdi ona bakıyordu ve genç adam tam yanında dikiliyordu. Bazıları ona doğru bağırıyordu. Aniden Vahşi Batı gösterisinde bizonların ardından dört nala atını sürerken faltaşı gibi açılmış gözleriyle ve bağırışlarıyla seyirciler geldi gözlerinin önüne.

Ama bu bir gösteri değildi ve bu insanlar da ona tezahürat yapmıyorlardı. Şimdi genç adam yan durup yüzünü salona çevirmişti. Atılgan Geyik "Tanrının cezası" ve "Kızılderili" kelimelerini duydu. "Tanrının cezası" kelimesini biliyordu. Gösterideki Kızılderilileri güldürse de *wasichu*'lar bunu kızgın olduklarında söylüyorlardı. Tüy Adam da "Tanrının cezası" der ve tüm Kızılderililer gülerdi. "Bok" ve "göt" der, yine tüm Kızılderililer gülerdi. Denizciler ise gülmüyordu.

Atılgan Geyik ayağa kalkmaya çalıştı, ama genç adam süratle dönüp onu sandalyesine itti. Ani bir öfke dalgasıyla ayağa kalkmak için masayı kavradı, ama bu öfke onu şaşırttı ve kafasını karıştırdı. Dört kış önce Fransa'ya geldiğinden beri hissettiği ilk gerçek öfkeydi bu. Bir açıdan iyi gelmişti. Stronghold'u terk ettiğinden beri durgun, hatta uysal bir hayat sürmüştü, ama bir yandan da kafasını karıştırıyordu. *Wasichu* dolu bu salonda öfkesiyle ne yapabilirdi? Sadece bıçağı vardı ve

tek başınaydı. Öfkesi geldiği gibi aniden eriyip yerini korku başlangıcına bıraktı. Salona göz gezdirip beyaz yüzlere baktıkça hayatı adına korkmaya başladı. Ve *nagi*'si için. Onu öldürürlerse ne olurdu? *Nagi*'sine ne olurdu? Asla evin yolunu bulamazdı. Bu durumdan bir kurtuluş yolu göremiyordu. Mırıldanmaya başladı, önce mırıldanarak, sonra hafif, ince bir sesle, ondan sonra da sanki yalnızmış, sanki kuşağını yerdeki kazığa bağlayıp son duruşunu yapıyormuşçasına, sanki düzlüklerde yalnızmış ve düşmanlarla çevrilmişçesine, aniden, sakin ve kararlı, sanki ölmeden önce kendisiyle beraber götürebildiği kadarını götürmeyi amaçlamışçasına şarkı söylemeye başladı. Sonra ayağa kalktı.

Kalın kollu, yuvarlak yüzlü genç denizci bir adım geri attı ve yukarıya Atılgan Geyik'in yüzüne baktı. Çevre masalardaki denizciler şamata ve kahkahalarını kesmiş, gözlerine inanamayarak bu sesi dinliyorlardı. Akordiyoncu her akşam biteviye çaldığı canlı melodileri unutmuş gibi akordiyonunu sessiz ve ifadesiz bir eşlikçi gibi sıkıştırmıştı.

Garson ve bol beyaz elbise giymiş bir başka adam, dikkatlice Atılgan Geyik'e yaklaştılar. Onu kollarından tutmuş nazikçe kapıya doğru itiyorlardı. Bu iri adamın içinde patlayabilecek her türlü şiddete karşı istim üzerindeydiler, ama endişe etmelerine gerek yoktu. Atılgan Geyik başka, sessiz bir ülkedeydi ve yediği etle ve şarkısıyla güçlenmişti. Bir erkek olduğunu, bir erkekten beklendiği gibi ölüm şarkısını hakkını vererek söyleyebilen bir erkek olduğunu hatırlamıştı.

Dışarıya çıkar çıkmaz bol elbiseli adam hızlı bir Fransızca ile, ara ara özür dilercesine, ara ara uyaran bir tonla onunla konuştu. Atılgan Geyik lokantaya bir daha gelmemesini söylediğini biliyordu, ama bunu umursamıyordu. Gün boyunca parke taşlarda birikmiş ısıya rağmen vücudunu hafiflemiş, kendini de iyi ve bir şekilde farklı hissediyordu. O anda yanan çubukları havaya atan yüzü beyaz boyalı jonglöre baktı ve onun da ateş yağmurunun içinde kendisine baktığını gördü.

Atılgan Geyik yüzünü yukarıya çevirip dua ederken Siyah Kirazlar Ayı, Eski Liman'ın üzerinde parlıyordu.

X

Atılgan Geyik Brasserie Cherbourg'daki o geceden sonra biraz pervasız olmuştu. İş günlerinde daha fazla dışarı çıkmaya, dışarıda daha geç saatlere kadar kalmaya ve Le Royal hariç, diğer kafelerde daha fazla şarap içmeye başlamıştı. Le Royal'den özellikle uzak durmasının nedeni denizcilerin hafta sonları doldurduğu Brasserie Cherbourg'un yanında olması değildi, sadece yaşlı garsonun onun her zamanki gibi tek *anisette* yerine kadehlerce şarap içtiğini görmesini istemiyordu. Çok konuşmasalar da, Atılgan Geyik çelik grisi bıyıkları ve buruşuk yüzüyle sanki René gibi bir tür koruyucu olarak gördüğü bu yaşlı garsona yakınlık duyuyordu. Her zaman kibardı, her zaman Atılgan Geyik'e nasıl olduğunu sorar ("Bu akşam nasılsınız?") ve sıcaklarla ilgili yorumda bulunurdu ("Yine çok sıcak, ne yazık ki" veya "Bu akşam iyi uyu-

yacağız"). Hepsi bu kadardı. René'nin aksine *anisette*'in ve düşüncelerinin keyfini çıkarması için onu yalnız bırakırdı. Ama asla uzakta olmazdı; ya etrafındaki müşterilere hizmet eder ya da içeriye açılan kapının yanındaki yerinde ciddiyetle ayakta dururdu.

Lokantadaki olay Atılgan Geyik'in düşünüp durduğu şeylerden biriydi. Şansının yaver gittiğini, ölüm şarkısının tüm kalabalığı sersemlettiğini ve onlar tekrar kendilerine gelmeden oradan kaçabildiğini bilmesine rağmen şarkının büyülü bir etkisi olduğunu da düşünmüştü. Dilediği şekilde görünmez olmamıştı, ama yine de şarkı denizcileri dondurmuş, zarar verme çabalarında onları güçsüzleştirmişti. Atılgan Geyik şarkıyı kaçınılmaz bir ölüm durumunda onu güçlü ve cesur kılacak bir araç yerine, büyülü bir silah olarak düşünmeye başlamıştı. Şarkının amacının bir çeşit savunma mekanizmasına dönüşerek bozulduğunu biliyordu, ama neden sadece bu sefer işe yaradığını bilmiyordu. Demir evde de işe yaramamıştı. Belki de yaşaması gerekiyordu hatta burada, eviyle onun arasında duran bu büyük suyun kenarında yaşaması gerekiyordu. Belki de evi artık burası olmuştu.

Bundan ötürü Atılgan Geyik kendine daha fazla güvenmeye başladı; insanların gözlerinin içine bakıyor, köşeyi geçtikten sonraki banyo evine gidiyor ve hemen hemen her gece dışarıda yiyordu. Çalışırken kendini daha güçlü hissediyor ve anlaşılmak için daha fazla çaba sarfediyordu. Olaydan sonra, fark edilmek konusundaki isteksizliğini kaybetti ve gururla, onun ve gösterideki diğer Kızılderililerin gösterileri tanıtmak için büyük şehirlerde dolaştığı gibi yürümeye başladı. Eski beresini, dört yıl önce *akecita*'nın onu tutukladığı o yağmurlu gecede önünde kıvrandığı şapka dükkânından aldığı yumuşak kenarlı fötr bir şapkayla bile değiştirdi. Tezgâhtar ve dükkândaki müşteriler ona huzursuz bir şekilde bakarken içeriye girip şapkaları denemekten hoşlanmıştı. Amerika'daki Kızılderili kamplarında giyilen sert kenarlıklı şapkalardan aramıştı, ama şimdi yumuşak kenarlı şapkanın onu caddelerde piyasa yapanlar kadar havalı gösterdiğine karar vermişti. Aynı gün, mahkûm olarak yattığı Préfecture'den çok uzakta olmayan Rue St-Ferréol'deki bit pazarından topuzunda gümüş bir ördek olan siyah bir baston almıştı. Böyle süslenerek akşamları Marsilya'nın sokaklarında turlayıp geceleri kafelerinde oturarak genç kadınların hayran bakışlarını üzerinde toplayan genç, ince erkekleri taklit etmek için elinden geleni yapıyordu. Gerçekten de hayran olunacak bir görüntüsü vardı, ancak hoş genç kadınların yanında rahat hissedecekleri bir tip değildi. Haç çı-

kartıp Meryem Ana'ya ateşli bir dua etmeden önce onu muhtemelen tehlikeli bir Kuzey Afrikalı veya Türk olarak, annesinin uzak durmasını tembihlediği türden bir vahşi gibi görüyorlardı.

Kasım ayının, Rüzgârın Yaprakları Salladığı Ay'ın ortalarında bir akşam Atılgan Geyik kendisini kentin tanımadığı bir kısmında buldu. Eski Liman'dan uzakta değildi, sadece üç dört sokak; ama daha önce hiç gitmediği bir yöndeydi. Heybetli Opera Binası'nı tanımıştı, ama arkasındaki sokaklara girdikçe gaz lambalarının aralıklarının gittikçe arttığını ve sokakların gittikçe daralıp karanlıklaştığını fark etti. Sokakların hâlâ gaz lambalarıyla aydınlatılması onu şaşırtmıştı, çünkü Eski Liman yakınındaki caddelerin çoğu beyaz ve donuk bir ışıkla parlayan elektrikli lambalarla aydınlatılıyordu.

Bir gaz lambasının kırpışan loş ışığında Opera Binası'nın iki sokak arkasındaki sokağın ismini zar zor görebildi: Rue Sainte. "Rue" ve "Sainte" kelimelerini biliyordu, ama onları hiç beraber görmemişti. Quai des Belges ile Quai de Rive Neuve'ün birleştiği yerdeki büyük açıkhava kafesine geri dönmeye çoktan karar vermişti ki bir an durdu. La Cigale'in dışında oturmak, öteki müdavimleri ve gezinenleri seyretmek her zaman heyecan vericiydi ve akşamlar artık biraz soğuk da olsa, masaların aralarında yanan birçok soba vardı. Yazın öldürücü sıcağından sonra Marsilyalılar şaraplarını içerken azıcık soğuğa aldırmıyorlardı.

Bir pazar akşamıydı. Eski Liman hariç büyük şehrin çoğu kısmı sessizdi. Rue Sainte de bu duruma bir istisna değildi. Sokak boş, kapılar karanlıktı, üst kattaki kepenkler kapatılmıştı. Atılgan Geyik bu mahallede ilgisini çekebilecek hiçbir şey olmadığına karar veriyordu ki doğu tarafındaki sokağa baktı ve bir sonraki sokakta parke taşlarına vuran ışığı gördü. Işığın sıcaklığı onu kışkırttığından, oraya doğru yürümeye başladı. Her gece gelen esinti şimdi birden denizden gelen keskin bir rüzgâra dönüşmüştü. Atılgan Geyik bir eliyle uzun, siyah, yakası kürklü paltosunu tutarken, diğer eliyle şapkasını sıkıca kafasına bastırdı. Bu liman şehrinde kışları sevmiyordu: sürekli esen rüzgâr, çoğunlukla sulusepkene dönüşen yağmur, geceleri parke taşlarını parlatan, güneşli günlerde bile köşelerde saklanan bir ıslaklık olurdu. Stronghold'u en çok işte bu güneşli ılık kış günlerinde özlüyordu. Sonsuz gibi süren günler boyunca insanları çadırlarında mahsur bırakan korkunç fırtınaları ve yoğun karı unutmamıştı, ama daha çok insanların çadırların dışında oturduğu, çocukların kış oyunları oynadığı o gü-

neşli ılık günleri düşünüyordu. O ve Attan Düşüren genellikle bir grup erkekle su geçirmez çadır bezlerinin üzerine oturur, güneşin altında çubuklarını tüttürürken akla gelebilecek her şey hakkında konuşurlardı. Veya atlarına biraz idman yaptırmak için, bir iki tavşan, hatta geyikleri ürkütmek umuduyla kırgıbayır kanyonlarında ve dağ geçitlerinde at koştururlardı. Atılgan Geyik, Marsilya'nın soğuk ve ıslak günlerine katlanmak için güneşin sırtlarını ısıttığı o günleri aklından çıkarmazdı. O günlerden sadece birini yaşamak için burada sahip olduğu her şeyi verirdi.

Ama şimdi ilk kapı aralığında durduğunda eviyle ilgili güzel düşünceleri aklından kovdu. Bu kapı bir tarafında uzun bir barın, diğer tarafında ise birkaç masa ve sandalyenin bulunduğu dar bir odaya açılıyordu. Bu, René'nin Amerikan bar dediği şeydi, çünkü insanlar, genellikle de serseriler buraya içki içmeye gelirdi. Şimdi bile, barda ayakta duran birkaç adam bira ve sigara içiyordu. Barın arkasında çizgili, dar bir gömlek giyen bir kadın havluyla bardakları siliyordu. Saçları başının üstünde toplanmıştı, ama bu topuzdan kaçan çok sayıda asi saç gevşek bir şekilde ensesine ve kulaklarının çevresine düşüyordu. Atılgan Geyik çizgili denizci gömleğine şaşırarak (daha önce bir kadının böylesine cesaret isteyen bir şey giydiğini hiç görmemişti) bir süre kadını inceledikten sonra bir sonraki kapıya yürüdü.

İçeride hiç müşteri olmadığı halde barın arkasında gazete okuyan, küçük tel gözlüklü, kısa ve tıknaz adamın dışında burası da ilkinin bir kopyasıydı. Adamın yanında bir kedi bara tünemişti. Atılgan Geyik'in içinden içeri girip bir kadeh şarap içmek geldi, ama kedilerden hoşlanmazdı. Le Panier'de bir sürü kedi her gece tıslayıp birbirleriyle dövüşürlerdi. Sabahları işe giderken kediler kapı eşiklerine ve pencere kenarlarına sinip onu seyrediyor olurlardı. Onların kendisini seyretme tarzlarından hoşlanmıyordu.

Kapalı ve içerinin görülmesini engelleyen bir malzemeyle örtülü üçüncü bir kapıya doğru seğirtti. Kapının yanında büyük bir pencereden hafif bir ışık sızıyordu. İçeriyi görmek için yaklaşması gerekti; divan ve koltuklarla dolu büyük, hoş bir oda gördü. İki avize, turuncu duvarları ve kırmızı mobilyayı aydınlatıyordu. Küçük, parlak ahşap bir bar duvarlardan birine bitişikti. Barın arkasındaki büyük ayna, avizeden gelen ışığı yansıtıyordu. Kehribar ve sapsarı içkilerle dolu parlak cam sürahiler aynanın önündeki bir sırada duruyordu.

Başlangıçta, Atılgan Geyik küçük bir otelin salonuna baktığını zan-

netti, ama pencerede herhangi bir yazı, kapıda ise herhangi bir tabela yoktu. Burası Soulaslar'ın evi gibi bir ev olabilir miydi? Belki de burada zengin bir adam yaşıyordu, ama o zaman ev neden sokağa açılıyordu? Ve niye bu odada hiç kimse yoktu? Her ne kadar garip bir yerde de olsa, zengin insanlar için bir mobilyacı olduğunu düşündü. Sahibinin giderken ışıkları söndürmeyi ve pencere kafesini indirmeyi unuttuğuna karar verdi.

Atılgan Geyik Eski Liman'a doğru yürümeye başlamıştı, ama durup geriye baktı. Mobilya evinin hemen ötesinde köşede dördüncü bir ışık vardı. Muhtemelen bu da kırık dökük başka bir bardı ki fazlasıyla meraklandığından geriye yürüdü ve kapının iki kanadını kaplayan sırlı camdan gizlice içeriye baktı. Burası loş ve dumanlı bir bardı, ama köhne bir bar olmadığını görünce onu şaşırtmıştı. Barı cilalı koyu renkli bir ahşaptandı, avizeler de çok renkli camdan yapılmıştı. Barda ayakta duran adamlar uzun, koyu renkli palto giymiş, silindir ya da melon şapkalar takmışlardı. Atılgan Geyik bir süre adamları seyrettikten sonra, bir sıra küçük masa ve sandalye ile birbirlerine yakın konuşan, gülen, sigara içen başka adamlar gördü.

Adamlardan biri onun olduğu yöne baktı, ama Atılgan Geyik adamın kendisini göremeyeceğini biliyordu. Adam arkadaşına döndüğünde Atılgan Geyik adamın gözlüğündeki parıltıyı yakaladı ve nefesini tuttu. Pencereye daha da yaklaştı, burnu neredeyse soğuk cama değiyor, nefesi camda buğudan küçük daireler oluşturuyordu; adam çakmakla ince bir puro yaktı. Bu oydu! Quai des Belges'de balık alan soluk yüzlü adam. *Heyoka*, Atılgan Geyik'in bir zaman yardım edeceğini düşündüğü kutsal palyaço. Atılgan Geyik pencereden çekildi. Bu oydu. Ama neden? Wakan Tanka Atılgan Geyik'i bu karanlık sokağa sonunda *heyoka* ile tanışması için mi göndermişti? Atılgan Geyik bu gözlüklünün veya söz açılmışken, Sarı Göğüs'ün gerçekten de bir *heyoka* olduğu düşüncesinden uzun zaman önce vazgeçmişti. Bunların sadece hayatına kısa bir an girip kaybolan adamlar olduğu kanaatine varmıştı. Sokakta bulduğu ölü İsa bebek kadar *wakan*dılar.

Ama şimdi hata ettiğine, belki de her şeye rağmen onların *heyoka* olduğuna inanıyordu. Onlara dair kutsal hiçbir şey yoktu, ama *heyoka*'lar zaten böyle olurdu. Garip davransalar da, içlerinde, derinlerde bir yerde büyük bir güce sahiptiler. Onlara saygı gösterilmeli, ama onlardan korkulmalıydı.

Atılgan Geyik'in kafası büsbütün karışmıştı. Ani bir rüzgâr şapka-

sının sarkık kenarını yanağına kadar indirdi. Bara girmeli ve kendisini bu *heyoka*'ya tanıtmalı mıydı? Gözlüklü adam onu hatırlayacak mıydı? Atılgan Geyik'in bu soluk yüzlü adamın balıklarını arabaya yüklemesine yardım ettiği ve karşılığında bir puro aldığı o sabahtan sonra René, açık artırmaya giderken onun François ile beklemesini istemişti. Dahası, René *heyoka* için kötü şeyler söylemiş ve bunları yaparken de suratını ekşitmişti.

Atılgan Geyik ne yapacağına karar vermeye çalışırken bazı ayak sesleri duyup arkasına döndü ve sokağın ilerisinden gelen iki adam gördü. Köşeye kadar birkaç adım attı ve binanın arkasına geçti. Sokağı gözleriyle tarayarak bir an bekledi. Bir tarafında bodur çam ağaçlarıyla, Notre Dame de la Garde'ın şehrin üzerinde ışıklı bir fener gibi durduğu tepeyi, diğer tarafında ise Eski Liman'daki gemilerin direklerinin karanlık siluetlerini görüyordu. Bu manzara onu rahatlatmıştı. Sonra barın yan penceresinden içeri baktı. Soluk yüzlü *heyoka* ile arasında iki metre bile yoktu. Gülen ağzının üstünden gözlüğünün parıltısını, iki ince parmağın arasındaki ince puroyu (o sabah Atılgan Geyik'e verdiğinin aynısı) görüyordu.

Atılgan Geyik Eski Liman'ın güvenliğine doğru olabildiğince hızlı gitmeye niyetlenerek çabucak köşeyi döndü. Nedenini bilmiyordu, ama bu sokak *sica*, kötü bir yer ve *heyoka* diye düşündüğü kişinin gerçekte bir *siyoko*, kötü ruh olduğunu biliyordu. Tıpkı bir kâbusta yaşıyormuşçasına kötü ruhun kalbini kavradığını hissedebiliyordu ve aslında o anda kendini soluk yüzlü *siyoko*'nun pençeleri arasındaymış gibi hissediyordu.

Ani bir rüzgâr dalgasına maruz kaldı, şapkasının yumuşak kenarlığının yüzüne vurduğunu hissetti. Önceden fark ettiği ve şu anda mobilyacının kapısında dikilen iki adama çarpmamak için tam zamanında gözlerini yukarıya kaldırdı. Tam yana adım atarak onlardan kaçınırken, kapı açıldı ve koyu renkli bir takım elbise ve tertemiz beyaz bir gömlek giymiş ve kravat takmış küçük şişman adamı fark etti. Gülümsediğini gördü, adamları karşılıyordu: "*Bonsoir messieurs. Bienvenu, mes amis*"* ve sonra kapı ardına geçti.

Sokakta ilk gördüğü barın girişine yaklaştığında yavaşlayıp geriye bakmak için durdu. Sokak boştu. İçeriye baktı ve içki içen aynı iki adamı ve dağınık saçlı kadını gördü. Kadın elleriyle bir şey yiyordu.

Atılgan Geyik bir an durdu. Bir kadeh *mni sha* içmek istiyordu,

* İyi akşamlar beyler. Hoş geldiniz, dostlarım. (y.h.n.)

ama burada mı kalsın, yoksa Eski Liman'a devam mı etsin kararsızdı. Karar vermeye çalıştıkça, Le Panier'deki dairesine gitmesi gerektiğinin farkına varıyordu. O tehlikeli *siyoko*'nun onu bu sokağa çağırarak ona büyük bir zarar vermek, belki de *nagi*'sini çalmak istemesiyle gece garip bir hal almıştı. Hangi kayıp bundan daha büyük olabilirdi ki?

Atılgan Geyik bu düşünceleri aklından geçirirken bile yavaşça, dikkatli bir şekilde geriye, mobilyacıya doğru yürüyordu; tabii şimdi bunun bir mobilyacı olmadığını ve herkese açık bir yer olduğunu biliyordu. Belki de *siyoko* orada yaşıyordu ve orayı onun gibi erkekleri cezbedecek şekilde çekici hale getirmişti.

Şimdi tül perdenin olduğu penceredeydi. Sokağı bir uçtan diğerine gözleriyle taradı, bütün gördüğü kapıların üzerindeki sarı ışıklardı. İçeride iki adam vardı. Yuvarlak kadehler içinde kehribar renginde bir içki içiyorlardı. Biri sigara içiyor ve ellerini göbeğinin önünde kavuşturmuş şişman adamla konuşuyordu. Bu adam bu yerin sahibi gibi gözüküyordu. Arkasına döndü ve ellerini iki veya üç defa çırptı. Atılgan Geyik rüzgârda uzaktan gelen, hafif alkış sesini duyabiliyordu, ışıktan kaçınmak için aşağıya eğildi. Tekrar baktığında, bir perdenin aralandığını ve beş kadının ortaya çıkıp tek sıra halinde odaya girdiğini gördü. Uzun parlak sabahlıklar giymiş, demir eve gider gibi yavaş ve neşesiz yürüyorlardı. Sonra durdular ve şişman adam eliyle dönmelerini işaret ederek onları çevrelerinde tekrar tekrar döndürdü. Divandaki genç adamlardan biri ayağa kalkıp kadınların çevresinde yürüdü. Diğeri peluş kırmızı yastıklara dayanmış bacak bacak üstüne atmış, sigarasının dumanını havaya üfleyerek oturuyordu. Genç kadınlarla ilgilenmiyor gibiydi.

Atılgan Geyik ise bu kadınlarla çok ilgilenmişti. Ne gördüğünü biliyordu artık. Paris'te, Vahşi Batı gösterisindeki *wasichu*'lardan bazıları böyle yerlere giderdi. Broncho Billy, Kızılderililere Paris'in bu hafifmeşrep kadınlarından uzak durmalarını söylemişti. Bu kadınların çoğu yollarda ve kapı aralıklarında dikilerek yoldan geçen Kızılderililere laf atarlardı. Bazı Kızılderililer, Broncho Billy'nin hastalıklara, hatta bu kadınların beraber takıldıkları sert "hombre"ler tarafından soyulabilecekleri uyarılarına rağmen bu kadınların odalarına gitmişlerdi. Buffalo Bill de Paris'e geldiklerinde bu şehirdeki hayatın kötülükleriyle ilgili bir konuşma yapmıştı. Büyükanne'nin Büyük Londra şehrinde bu "fahişelerden" biriyle giden ve geri geldiğinde bir deri bir kemik kalmış ve her tarafı yaralarla kaplı Shyela Kızılderilisi hakkında bir hi-

kâye anlatmıştı. Onu birkaç gün sonra Büyükanne'nin ülkesine gömmüşlerdi. O zamana dek kolları ve bacakları eriyerek vücudundan kopmuştu.

Şimdi Atılgan Geyik o anda erkeklere böylesine korkunç hastalıklar bulaştıran o fahişeleri izliyordu. Yine de sabahlıkları içinde hoş görünüyorlardı. Günler boyunca özlediği, geceleri rüyalarında gördüğü genç kadınlara benziyorlardı. Bunu düşünürken kadınlardan biri sabahlığını açtı ve kendi etrafında döndü. Sadece beyaz bir iç gömlek, siyah çoraplar ve bağcıklı ayakkabılar giymişti. Onun tarafına doğru döndüğünde, gömleğin üstünden taşan göğüslerini ve aşağı sıyrılan çoraplardan kalçalarını görebiliyordu. Ağzı kurudu ve aynı anda kamışı sertleşti. Yaşı küçüktü, ama vücudu dolgun ve açık mavi sabahlığın üzerine dökülen siyah saçlarının altındaki yüzü hoştu. Başına kadife bir bant takmış, dudaklarını ise koyu kırmızıya boyamıştı. Atılgan Geyik, neredeyse çıplak olan, bu büyük kalçalı kız kadar harika bir şeyi hiç görmediğini düşündü. Paris'te tamamen, çıplak kadınların fotoğraflarını görmüştü; gazete bayiinden satın alınabiliyorlardı. Tüy Adam'ın böyle resimlerden oluşan epey büyük bir koleksiyonu vardı ve birkaç santim karşılığında geceleri onlara bakmalarına izin verirdi. Genç Kızılderililer resimleri elden ele geçirirken bu kadınların soluk benizli çıplaklıklarına şaşırırlardı.

Atılgan Geyik sertleşen kamışından utanmıştı ve sokağa tekrar bir göz attı, ama sokak hâlâ bomboştu. Tekrar içeriye baktığında, kızlardan ikisinin adamların yanında otururken o hoş olan da dahil diğer üçünün perdeyle örtülü bir kapıya yöneldiğini gördü. Önceki gibi aynı yavaş, neredeyse yenik tempoyla yürüyorlardı. Açık mavi sabahlığı perdenin ardında gözden kaybolana kadar seyretti.

Atılgan Geyik kızın gittiğine üzülmüştü. Onu o derece şiddetle arzulamıştı ki sıcak bir ağustos günü *glace à la vanille** tadar gibi o kremsi etinin tadını hissetmişti sanki. Onu tatmak ve becermek için karşı konulmaz bir arzu duydu. Düşünmeden hayalarına baktı, ama kalın yünlü palto ereksiyonunu saklıyordu. Becermek. Neredeyse acı verici gereksinimine rağmen, gülmekten nefesi kesildi. "Becermek", Paris'te öğrendiği birçok kelimeden biriydi. Oyun kâğıtlarıyla oynarken veya gösteriye girmek için atlarının üstünde beklerken birçok genç Kızılderili becermek hakkında konuşurdu. Bunların hepsi kuru sıkıydı tabii ki. Beyaz kadınların yanında utanır, hatta biraz da korkarlardı.

* Vanilyalı dondurma. (y.h.n.)

Atılgan Geyik Paris'teki genç kadını, Sandrine'i düşündü. Artık onun kutsal bir insan olduğunu ve ona verdiği karttaki resmin *wasichu*'ların kurtarıcısı İsa olduğunu biliyordu. Onları Her Şeye Kadir Tanrı ismindeki ve Çift Gören'in Wakan Tanka'dan bile güçlü olduğunu söylediği babasına tapmalarını söyleyerek kurtarmıştı. O zaman Çift Gören'e inanmamış olmasına rağmen, şimdi o kadar emin değildi. Sonuçta dünyayı *wasicun*'lar yönetiyordu.

Sandrine. Onu gölün kıyısındaki sade elbisesi ve beyaz şapkası ile *cante ista*'sında hayal etmeye çalıştı, ama tüm gördüğü ciddi görünen gri elbise ve uyuyan ördekli şapkaydı. Uzun bir süre onu asla unutmayacağını düşünmüştü, ama şimdi, biraz da utançla, sayamayacağı kadar çok ay boyunca onu hiç düşünmediğini anlıyordu. Şimdi gözlerini kapadı ve iri göğüsleri ve beyaz, iri kalçaları, saçlarındaki kadife bandıyla mavi sabahlığı içindeki dolgun genç kadını gördü ve arzusu tekrar şiddetlendi.

Bunu takip eden haftalar boyunca, Atılgan Geyik Rue Sainte'den uzak durmaya çalıştı. Aslında, işten sonra odasından, yiyecek almak ve banyo evinde yıkanmak dışında çok nadiren çıktı. Pazar yemeklerini hâlâ Soulas ailesi ile yiyor, Mathias ve Chloé ile konuşmaktan keyif alıyordu, ama çocuklar büyüyor ve onun dahil olmadığı farklı ilgi alanları oluyordu. Aptalca olduğunu biliyordu, ama Chloé'nin arkadaşları ile kilise grubu hakkında, Mathias'ın ise sınıf arkadaşlarıyla Camargue'daki vahşi boğaları görmek için yaptığı tren yolculuğu hakkında konuşmalarını dinlemek onu incitiyordu. Kibarca dinliyor ve konuşmaların çoğunu anlıyordu, ama yeni maceralarını anlatırken gözlerindeki parıltıyı görebiliyor ve onu artık hayatlarının büyük bir parçası olarak görmediklerini biliyordu.

Akşam yemeğinden sonra o ve René, Cours Belsunce'da yürür, René'nin en sevdiği kafede oturup *anisette* içerlerdi. Burada küçük balıkçı, arkadaşlarıyla şakalaşıp gülerken, Atılgan Geyik oturup sigara içerek kalkmak için uygun bir fırsat kollardı.

Ne tuhaftır ki bu pazar ziyaretleri sırasında ona en fazla evdeymiş hissini veren önüne yemek koyan, çoraplarındaki sökükleri diken veya ona bir tatlı paketi hazırlayan Madeleine'di. Atılgan Geyik en sonunda onunla arkadaş olduklarını anlamıştı. Bir keresinde ona saten bir kurdeleyle bağlanmış bir kutunun içinde işlemeli bir şal getirmişti. Kutu-

yu açıp işlemelere hayran hayran bakarak şalı havaya kaldırdığında, gözlerinin zevkle parıldadığını görmüştü. Bir de ayağa kalkıp onu her iki yanağından öptüğünde, bu noktaya varmaları çok zaman aldığı halde, Marsilya'da ondan daha iyi bir kadın tanımadığını düşünmüştü. Böyle düşünmüş olmak onu şaşırtmıştı.

Ama sonuçta bu Atılgan Geyik'in mutlu bir dönemi değildi. İşinde mutlu değildi; bütün gün, günlerce kömür küremek korkunç bir angaryaydı. Eve kömür tozu, yağ ve kül suyu kokarak gelmekten nefret ediyordu. Hautes-Alpes'den gelen Louis Granat sabun kalıplarını kesme işine alındığından beri başka bir arkadaş edinememişti. René'nin ona sürekli Mösyö Deferre gibi bir adamla çalıştığı için ne kadar şanslı olduğunu tekrarlamasına rağmen, umutsuzca başka bir işin hayalini kuruyordu. Ama başka bir işi nasıl bulacaktı?

Atılgan Geyik'in zar zor biriktirdiği para da cesaretini kırmıştı. Büyük çantasının dibine sıkıştırdığı sadece yüz kırk frangı vardı ve Mathias'ın da yardımıyla eve yolculuk için gereken parayı biriktirmesinin en az iki, hatta üç sene alacağını hesaplamıştı. Ülkesini ve insanlarını tekrar görme konusunda ciddi ciddi kuşkulanmaya başlamıştı.

Yine de tüm bunlardan çok, tek göz bir odada yalnız yaşamaktan, kızarmış piliç satan yerden yediği sert tavuklardan veya sert köy *paté*'sinden ve ekmeğe sürülmüş keçi peyniri yemekten bıkmıştı. Haftada bir kere köşedeki Kuzey Afrika restoranında kuskus ve pide yiyordu. Ondan bile sıkılmıştı. Ama her şeyden çok, yağ lambasını kapatıp yatma vakti gelene kadar oturup sigara içerek beklediği, erken gelen soğuk gecelerden nefret ediyordu. Bu süre içindeki tek keyfi beyninin kendisini uykuya teslim ettiği süreydi. Çoğunlukla sert toprakların yalçın tepelerini aşarak ortaya çıkan temiz sabah güneşini veya düzlüklerin üzerinde daireler çizerek dolaşan sapsarı bir kartal görürdü; bu kartalın çığlıkları o kadar keskin ve gerçek olurdu ki yatağın içinde oturur ve dinlerdi, ne yazık ki duyduğu sadece kedi kavgası veya taşlar üzerinde yankılanan ayak sesleri olurdu. Bu anılardan, gerçekliklerinden keyif alıyordu, ama bunlar sadece daha da umutsuz bir yalnızlığa neden oluyordu.

Aralık'ta, Patlayan Ağaçlar Ayı'nın başında, soğuk bir cumartesi akşamı Atılgan Geyik küçük odasındaki sade hayatın yettiğine karar verip Eski Liman'a yapılacak bir yürüyüşün onu neşelendirebileceğini düşündü. Banyo evinde daha yeni yıkandığı halde, sustalı çakısını açarak, kömürün mütemadiyen kararttığı tırnaklarını temizledi. Temiz bir

gömlek giyip kravatını gevşekçe bağladı. Sonra süslü günlerinden kalan kokuyu yüzüne hafifçe şaplatarak sürdü ve büyük çantasının dibindeki para çantasından beş, sonra da on frank aldı. İyi ayakkabılarını, uzun paltosunu giydi, şapkasını taktı. Lavabonun üstündeki aynada kendine baktı. Artık genç olmayan gördüğü bu esmer, düzgün hatlı yüz ve omuzlarından aşağı inen parlak siyah saçlar hiç fena değildi.

Gece artık erken çöküyordu ve Le Panier'den aşağı inen geniş taş merdivenler gaz lambalarının ışığı altında şimdiden parlıyordu. İkişer ikişer inerken basamaklar, ayakkabılarının düz tabanlarının altından kayıyorlardı. Ama odasının dışında, tekrar insanların arasında bir cumartesi akşamı geçireceği düşüncesi, kebap yapılan kestanelerin ve mangalların burun deliklerini dolduran kokusu, gülen ve konuşan insanların sesleri onu gittikçe daha fazla heyecanlandırıyordu. Noel zamanı yaklaşıyordu. Eski Liman ışıklandırılmış olacak, büyük gemilerden bazılarının yelken direklerinden, elektrik lambalarından ipler sarkacak, dükkânların önlerini kışın da yeşil kalan bitkiler ve meyveler süsleyecekti. Soğuk hava, genellikle limandaki lağımdan gelen kötü kokuyu bastıracaktı.

Atılgan Geyik, Quai du Port'tan kısa bir mesafe önce merdivenlerin dibinde aniden durdu. Onu tanıdık bir ürpertiyle dolduran kasvetli bir düşünce gittikçe büyüyen heyecanına karışmıştı. Hasta evine tam dört yıl önce bugünlerde gitmişti, neredeyse hayatını kaybettiği, gösterinin ve arkadaşlarının gittiği ve onu ölüme terk ettikleri zamandı. Yataklarında inleyen adamları, kaçtığında soğuk gecelerde sokakları, Gare du Prado'nun boşluğunu, jandarmanın dokunuşunu –"*Pardon monsieur*"– hatırladı. Ve taş odada yatarken ölüm şarkısını söylediğini de.

Soulaslar'ın evinden taşındığından beri Atılgan Geyik çoğunlukla kendi düşüncelerinin iyi ve kötü hatıralarıyla baş başa yaşamıştı. Mathias ve Chloé gibi ondan bir şeyler talep eden çocukların, Madeleine'in René'ye yaptığı gibi hırslarıyla ilgili şaka yapan bir kadının, sessiz olmasını istediği zamanlarda bile sürekli konuşan René'nin hayatına müdahale etmesi gibi onu keyiflendiren şeyler uzakta kalmıştı. Bakkalcı veya manavla pazarlık etmiyor ya da işteki diğer adamlarla şakalaşmıyordu. Dinlemişti onları, ama onlarla konuşmamıştı, sıradan insanlar gibi konuşup sohbet edemezdi. Bu *wasichu*'larla paylaşacağı gerçek bir dili yoktu. Böylece düşüncelerin ve hatıralarının ağırlığını peşi sıra taşıyor, bazen bundan hoşlanıyor, bazen de ısrarcılıklarından nefret ediyordu.

Şimdi ise bu akşamın keyfini çıkarmak için aklına gelen bu son düşünceyi aklından kovmaya çalıştı, ama sigara sarmaya çalışırken parmaklarının titrediğini fark etti. İğrenerek kâğıdı ve tütünü yere attı. Bu gece çıkmanın bir yararı yoktu. Nereye giderse gitsin düşünceleri de onu takip edecekti. Ama tam kendini toplayıp merdivenlerden çıkacakken, arkasında Le Panier'deki kediler gibi inleyen bir ses duydu. Canı daha da sıkıldı, ama onu kovmak için döndüğünde, kat kat kirli kumaşların içinde ince bir şekil gördü. Ayakları bile ıslak kumaşlarla sarılmıştı. Yaratık sanki şeklinde bir bozukluk varmış gibi yana eğilmişti. ama Atılgan Geyik baktığında daha küçük bir yaratığın, neredeyse dik bir şekilde ötekinin kalçasında oturduğunu gördü. Şekil yine acı acı bağırıp küçük, pençemsi elini öne doğru uzattı.

Parke taşlarının üzerinden sanki büyük bir soğuk hava dalgası yükselmiş gibi sırtında denetleyemediği şiddetli bir ürpertinin dolaştığını hissetti. Hasta evinden kaçtığından beri böylesine üşümemişti. Ama şimdi önünde duranın, esmer yüzü kirden parlayan genç bir kadın olduğunu anladı. Açılmış eli solgun ve narindi ve kalçasındaki bebek. çıkmaz sokakta bulduğu ölü İsa bebekten daha büyük değildi.

İlk düşüncesi kaçmak, merdivenleri indiği kadar hızla geri çıkmaktı. Bu kadın ve çocuğuna karşı duyduğu korkudan azıcık utanmıştı. ama onun aniden ortaya çıkmasının kötü bir işaret olduğunu, *siyoko*'nun güçlerinden bazılarına sahip olduğunu, hatta belki de gözlüklü adam tarafından ona zarar vermek üzere gönderildiğini düşünmeden edemiyordu. Çingenelerden haberdardı. Eski Liman'ın çevresinde dilenen kadınları görmüştü. Bazıları yaşlıydı ve bacakları sanki taştanmış gibi bastonlarına dayanarak yürürlerdi; diğerleri tıpkı bunun gibi gençti ve çoğunlukla çocukları olurdu. Erkek çingeneler, cüzdan çalıp daha kurban ne olup bittiğini anlayamadan gözden kayboluverdi. Bir keresinde Atılgan Geyik bir adamın bağırdığını duymuş ve jandarmanın Çingenenin birini Canebiére'in kalabalığı arasında kovaladığını görmüştü. Çingene büyük bir kedi çevikliğiyle kalabalığın arasından ite kaka yolunu bulmuştu. Sonra insanların soluduğu hava gibi aniden ortadan kaybolmuştu.

Bu Atılgan Geyik'i çok şaşırtmıştı, ama şaşırmamalıydı. René Çingenelerin *l'esprit malfaisant** olduğunu söylemişti. İnsanın ruhunun derinliklerini ve insanın geleceğini görebiliyor ve onu lanetleyebiliyorlardı. Sabahları Atılgan Geyik ve René balık açık artırmasına katılma-

* Kötü ruh. (y.h.n.)

ya giderken bir falcının önünden geçiyorlardı ve René bu Fransız insanlarını *wakan* yapan biçimde haç çıkarıyordu.

Şimdi Atılgan Geyik hayaletin gözlerine bakma cesaretini topladı; gözleri Paha Sapa'da kunduzların yaptığı gölcükler gibi büyük ve karanlıktı. Kadın küçük pençesini öne uzatmış, neredeyse paltosuna dokunuyordu. Atılgan Geyik çocuğa bir göz attı, ama çocuğun gözleri beyaz bir macun şeridiyle mühürlenmiş gibi kapalıydı. Yüzü esmer bir derinin kapladığı bir kafatasından, yaşlı bir adamın yüzünden başka bir şeye benzemiyordu.

Atılgan Geyik tekrar kendinden utandı, ama bu sefer bu çelimsiz kadını ve çocuğu korkuttuğu için. Elini cebine soktu ve bulduğu ilk bozukluğu kadının eline sıkıştırdı. Benzer bir hareketle kadının küçük bir kuşu andıran parmaklarını bir franklık paranın üzerine kıvırdı. Bu para dilenciye vermek için çok fazlaydı, ama bu karanlık sokaktaki insani sıradan bir temas için buna aldırmayacak kadar müteşekkirdi. "*Vous voilà, madame, pour votre bébé Jésus.*"*

Kadın başını eğip kalbi çatlayacakmış gibi feryat ederek geri gitti; Atılgan Geyik bu sesi tanımıştı. Oglala kadınlarının da kocalarını veya çocuklarını kaybettiklerinde bu şekilde feryat ettiklerini duymuştu. Kendi annesi de kardeşleri öksürük hastalığından öldüğünde feryat etmişti. Ama kadının, eli açıklığına verdiği bu tepki onu şaşırtmıştı. Belki de ona dokunmamalıydı.

Atılgan Geyik genç kadının karanlıklar içinde topallayarak gözden kaybolmasını seyrederken, her şeye rağmen kendine geldiğini hissetti. Çok uzun süredir ilk defa bir şekilde bir sınavı başarıyla tamamlamış gibi, yine sokakların adamı –hatta belki de tam bir adam– olmak üzere bir kere daha özgür olduğunu hissediyordu.

Ancak Rue Sainte'e girdiğinde kararını gözden geçirmeye başladı. Sokak, cumartesi gecesi şehrin keyfini çıkartan, çoğu denizci bir sürü adamla bir hayli kalabalıktı. İki dökünti bar da bazıları küçük ponponlu bereler giymiş, kısa yün kabanlarının içinde gülen ve bağıran erkeklerle doluydu. Yarı dolu bira bardakları barın üzerinde duruyor veya bar ile insanların ağızları arasında yavaş hareketlerle salınıyordu. Uzun paltolar, melon veya silindir şapka giymiş, şarap içen ve denizcileri seyreden başka adamlar da vardı.

* İşte madam, İsa bebek için. (y.h.n.)

Bu manzaradan sadece iki sokak ötedeki Opera Binası'nın yanından geçerken Atılgan Geyik kendinden çok emindi. Ama şimdi Brasserie Cherbourg'daki olayı, düşman tavırlı denizcileri, alay eden kadınları düşünüyordu ve biraz korkmaya başlamıştı. René ona defalarca Amerikan barlarından uzak durmasını söylemişti. Erkeklerin yanlış insanlarla veya kadınlarla beraber olmaları, hatta öldürülmeleri buralarda az rastlanılan bir şey değildi. Marsilya dünyanın her tarafından gelmiş kötü adamlarla, Fransızlar gibi medeni olmayan ve yan baktın diye boğazını kesecek adamlarla doluydu. René parmaklarıyla boğaz kesme hareketini canlandırmış, Atılgan Geyik de bu hareketi hemen tanımıştı. Ve böylece bu adamların bir araya geldiği böyle yerlerden uzak durmuştu. Şu ana kadar...

Ama adamlar, sokakta sürtünerek yanından geçenler bile sarhoşluklarıyla o kadar meşguldu ki, genç Kızılderili kendini görünmez hissediyordu. Güveni de yerine geliyordu. Yine de, gümüş ördek kafalı bastonunu getirmiş olmayı diledi.

Gürültülü iki barı da geçerek Rue Sainte'in ortasındaki zarif geneleve ulaşana kadar kararlı adımlarla yürüdü. Erkeklerden oluşan bir kalabalığı yararak geçti ve girişteki dar, taş basamağa çıkıp pencereden içeri baktı.

Oda tıpkı kendi kırık dökük dairesinde geçen haftalar boyunca hafızasında tuttuğu gibiydi: sıcak renklere boyanmış duvarlar, parlak avizeler, zarif tahta barın üzerindeki ayna, pelüş kırmızı divanlar. Ve aynı süre içinde tekrar tekrar gözünün önüne getirdiği mavi sabahlık içindeki kızı gördü. Kanepelerden birinde oturuyor, kucağında tuttuğu kehribar rengi suyla dolu uzun kadehe bakıyordu. Aynı siyah kadife saç bandını takmıştı, koyu renkli bukleleri yüzünü kısmen örtüyordu. Bacak bacak üstüne atmış, sabahlığı kalçası çorabının üzerinden görülecek şekilde sıyrılmıştı.

Yalnız değildi. Bu gece oda bazıları zengin adamların giydiği siyah gece elbisesinden giymiş uzun paltolu ve kravatlı erkeklerle doluydu. Atılgan Geyik bu adamları Opera Binası'na girişte hanımlarına eşlik ederken veya Eski Liman'ın hemen dışında Carré Thiars'daki şık restoranlarda otururken görmüştü. İçeride, Rue Sainte'deki diğer yerleri dolduran tek bir denizci ya da herhangi bir serseri görülmüyordu.

Birçok genç kadın gruplar halinde veya tek tek erkeklerle oturmuş, birkaç hafta önceki hallerinden çok daha canlıydılar. Kısa saman sarısı saçları olan bir kadın yaz şeftalisi renginde bir sabahlık giymişti. Et-

rafında hepsi öne eğilmiş, hafif kahkahasının parıltısıyla yıkanan beş altı erkek vardı. Yüzünün önünde ağızlıklı bir sigara tutuyor ve küçük, düz bir bardaktan içki içiyordu. Atılgan Geyik kadının şık adamların bu kadar ilgisini çeken bir tür güce sahip olduğunu düşündü. Belki de saçlarındandı. Marsilya'da böyle sarı saç görmemişti.

Mavi sabahlıklı kız kulağına bir şeyler söylüyormuş gibi görünen genç bir adamla oturuyordu. Erkek divanın üzerinde yüzünü kıza dönmüştü, ama o kucağındaki içkisine bakıyordu. Bir keresinde erkek elini kavuşturduğu bacağının üzerine koymuş, parmağını dizinden çorabının bittiği yere kadar gezdirmişti. Ama o elini ittirmiş ve yüzünü odanın girişine çevirmişti. Tam da Atılgan Geyik'e bakıyor gibiydi, ama Atılgan Geyik perdeden kendisini göremeyeceğini biliyordu. Daha önceki akşam yapabileceği gibi kaçmadı. Belki de sokaktaki ses ve hareket onu cüretkâr kıza ve arkasındaki adamların ittirmesine karşı görünmez kılmıştı.

Atılgan Geyik kapıya doğru iki adım atıp kapıyı açtı ve girişe adımını attı. Odanın sıcaklığı anında onu yakaladı, sokağa girdiğinden beri kendisini kastığını anladı. Bunun tek nedeni soğuk değildi. Ama kafasındaki tüm kötü düşünceleri sildi. Mavi sabahlıklı kıza yakın olmak istiyordu.

"Yardımcı olabilir miyim, mösyö?"

Bu daha önceki gece karşılaştığı kısa, şişman adam değildi. Bu adam diğerinden daha uzun değilse de, beyaz gömleğinin ve kelebek kravatının altında seçilen göğsü genişti. Koyu renkli takım elbisesinin kollarının üst kısmı dar gelmişti ve basık yüzünde kulağından ağzının kenarına kadar uzayan bir yara izi vardı. Dudaklarına pek de içten gözükmeyen, belli belirsiz bir gülümseme yerleşmişti.

Adamın sorusu Atılgan Geyik'i hazırlıksız yakalamıştı. Ona cevap vermek yerine kızı bulmaya çalışarak odada göz gezdirdi, ama ne kız, ne de kızın beraber olduğu adam odadaydı.

"Belki de mösyö kayboldu?"

Atılgan Geyik odayı araştırmaya devam etti. Sonra gözü ağır, tahta bara takıldı. "Kırmızı şarap içmek istiyorum."

"Ama bu mümkün değil mösyö. Burası özel bir salon. Ne yazık ki sokaktan gelen herkesi kabul edemiyoruz."

Tam o sırada önceki sefer pencereden gördüğü kısa boylu, şişman adam barın sonundaki yerinden hızla yanlarına geldi. Kel kafası avizelerin altında parlıyordu. "Sorun ne Gérard? Tanrı aşkına kapıyı kapa-

tın. Kızlarımın tüyleri soğuktan diken diken oldu."

"Beyefendiye buranın özel bir salon olduğunu söylüyordum. Bir içki istediği konusunda ısrar ediyor, ama ben tam da kendisine dışarıya kadar eşlik etmek üzereydim."

Şişman adam kafasını kaldırıp Atılgan Geyik'in yüzüne baktıktan sonra, ayakkabıları da dahil olmak üzere Kızılderili'yi baştan aşağı süzdü. Atılgan Geyik şapkasını çıkarıp göğsüne yakın bir şekilde önünde tuttu. Atılgan Geyik'in yetki sahibi kimselere karşı hatırı sayılır bir hor görme hissi vardı, ama aynı zamanda diğerleri gibi saygılı olması gerektiğini biliyordu. Yine de, doğrudan bu yerin sahibinin gözlerinin içine baktı.

Ama şişman adam gördüğünden hoşlanmışa benziyordu. Erkeklerden hoşlanırdı ve onları doğru değerlendirme konusunda kendisiyle gurur duyardı. Derli toplu olma yolunda kötü çabaya, üzerine uymayan paltoya, ucuz ayakkabılara, komik şapka ve erimiş kol ağızlarına rağmen, bu beyefendinin esmer yüzünde neredeyse *distingué** bir şey, ona garip bir şekilde çekici gelen bir şey vardı. Yabancı olduğu kesindi ve şişman adam çok nadiren yabancıları yerine kabul ederdi, ama bu adamın kendine has bir havası vardı. İlginç olabilirdi, caka satıp kızlarını becermek için gelen boş *haute bourgeoisie*'den** sonra hoş bir değişiklikti.

"Le Salon'a hoş geldiniz mösyö. Gérard, paltosunu ve şapkasını al. Böyle bir beyefendiye karşı kaba olmamalısın. Sadece iki yıl önce, ekmeğini kazanmak için kavga ediyordun. Şimdi müşterilerimizden daha iyi kazandığını düşünüyorsun."

Atılgan Geyik küçük şişman adamın çalışanını azarladığını anlamıştı. Bu onu rahatsız etti. Aslında artık bu dumanlı, neşeli odaya girebildiği halde, şimdi en çok istediği, buradan mümkün olduğu kadar çabuk ayrılmaktı. Bu adamların beyefendi oldukları kesindi. Tabii ki onu iyice inceleyecek ve sabun fabrikasında bir kömür körücü olduğunu anlayacaklardı.

Ama küçük şişman adam onu dirseğinden yakalayıp barın sonuna doğru çekti. "İzin verin," dedi. Sonra barın arkasındaki adamı çağırdı. Beklerken yerin sahibi kendini tanıştırdı. "İsmim Olivier. Sizin isminiz?"

Atılgan Geyik az daha ismini söylüyordu, ama sonra aklına daha

* Ayrıcalıklı. (y.h.n.)
** Yüksek tabaka. (y.h.n.)

iyi bir şey geldi. İsmini her söyleyişinde insanlar şaşırmış bir ifade ve söylemek için yapılan boşuna bir denemeyle karşılık veriyorlardı. "İsmim..." bir an hafızasını yokladı ve aklına gelen ilk isim René'nin balık tezgâhındaki yardımcısının ismi oldu. "İsmim François."

Atılgan Geyik parlak kol ağzının altındaki kırma yığınının arasında görünen küçük nemli eli sıktı. Parmakları büyük bir yüzük hissetmişti, aşağıya baktığında altının üzerine işlenmiş koyu kırmızı renkli bir taş gördü. "*Enchanté François*. Seninle tanışmaktan onur duydum."

Barın arkasındaki adam önlerine ince saplı ve düz iki bardak koyduktan sonra kadehleri baloncuklar çıkaran ve tıslayan bir sıvıyla doldurdu. Kendisine Olivier diyen adam kadehini alıp Atılgan Geyik'in de aynısını yapmasını bekledi, "Salonuma hoş geldiniz. Şerefe," dedi.

Baloncuklu sıvı Atılgan Geyik'in ağzının içinde dans ediyor gibiydi. Yutması zor geldi, öksürdü ve baloncukların burnuna çıktığını hissetti. Burnundan sıvıyı sümkürerek çıkartmaya çalışırken gözleri sulandı. Sonra tekrar öksürdü. Öksürdü ve sümkürdü, sonra sümkürdü ve öksürdü.

İki metreden daha kısa bir uzaklıkta zar atan iki adam, bu görüntüyü seyretmek için durdular; ilk başta yeni gelenin garip görüntüsü ilgilerini çekmişti, ama şimdi daha da garip davranışlarıyla eğleniyorlardı.

"Olivier, arkadaşına bir beyefendi gibi ağzıyla içmesini öğretmelisin," dedi biri.

"Hepsi senin mi, Olivier?" dedi diğeri.

"İri biri – tam senin tipin, değil mi?" dedi üçüncüsü.

Olivier onları kibarca azarladı. "Dalga geçmemelisiniz baylar. Bu adam bizim kültürümüzden değil". Aniden parlak bir şekilde gülümsedi. "Bu beyefendi bir Doğu prensi."

Üç adam alaycı gülümsemeleri suratlarında donmuş bir halde Atılgan Geyik'e baktılar.

Atılgan Geyik kadehini kaldırdı, biraz utanmıştı; ama şimdi kendini daha iyi idare ediyordu. "*Bonsoir, messieurs. Enchanté*."

Üç adam, kendilerine rağmen kadehlerini kaldırdılar, ama içmediler. Zarları alırken ilki, "O prensse ben de şapkamı yerim," dedi. Diğerleri oyunlarına döndüler.

"Prensse senin şapkanı yerim, ama onun üzerindeki giysilere dokunmam."

"Fahişelerden birini becerirken Olivier onları yakarsa, halkın güvenliği için yararlı bir hareket olur."

"Hangi kızla gidiyor, görelim. Belki de kızı yakmak zorunda kalırız."

Bu yaptıkları yorumların duyulmasını istemişlerdi, ama Atılgan Geyik onların sadece giysiler ve ateşle ilgili konuştuklarını anlayabildi. Söylenene fazla dikkat etmiyordu. Kızı arıyordu.

"Onlar domuzdur, ama paraları herkesinki kadar iyidir. Onların paralarını almak zorundayım, ama onların türünden olanların burada olmasından hoşlanmıyorum." Olivier barın arkasında çıkardığı bir kutudan aldığı puroyu Atılgan Geyik'e ikram ederken güldü. "Maalesef, buraya gelenler sadece onlar gibiler. Mükemmel ailelerden gelirler. Onlarsız işsiz kalırdım."

Olivier'nin tuttuğu kibrite doğru eğilirken "Domuzlar" dedi Atılgan Geyik. Dumanı üfledi ve tekrar "Onlar domuzlar. Köylü domuzlar."

Olivier ona baktı. Aniden bu adamın ırkı bir yana, milliyeti konusunda bile hiçbir fikri olmadığını anladı. Marsilya'da böyle bir insan görmemişti. 1889 kışında gelen Vahşi Batı gösterisine gitmemişti, ne de olsa bu tarz gösteriler onun hassasiyetindeki biri için kaba kaçardı. Aslında resimli gazetelerde *indien*'ler görmüştü, ama onların da kafalarında tüyler vardı ve savaş boyaları sürünmüşlerdi. En nahoş vahşi ırk.

Olivier adamın konuştuğu dili de merak etmişti. Çok zayıf bir Fransızca kullanıyor ve aksanı basit kelimeleri yutuyordu. Adamın üç yontulmamış herifin yorumlarının ne kadarını anladığını merak etti. Belki de gerçekten Doğu'dan veya Güney denizlerinden veya hatta Amerika'dan geliyordu.

Tam o sırada Olivier hafif bir ürperti hissetti ve arkasındaki kapıya baktı. Her ne kadar kimin geldiğini ve gittiğini görmek için bütün gece, tıpkı son yirmi yıldır her gece yaptığı gibi kapıyı seyrettiyse de, bu sefer kafası zonklayana kadar kalbi yerinden fırlayacakmış gibi çarptı. Bu Breteuil'dü. Tanrım, diye düşündü sekiz yıl sonra bile hâlâ güzel. İlk karşılaştıklarında, Breteuil Eski Liman'ın orada vasat bir restoranda genç bir *sous-chef*'ti.* O günden bu yana tüm Marsilya'nın, belki de Provence'ın en ünlü şefi olmuştu; Rue des Catalans üzerindeki küçük özel restoranı namussuz politikacılara, sahtekâr aristokratlara ve *haute bourgeoisie*'ye hizmet veriyordu. Olivier, hepsinden nefret ediyordu, çünkü bir zamanlar Quai de Rive Neuve'de küçük bir barakada, bir

* Şef yardımcısı. (y.h.n.)

Arap oğlanla yakalanana kadar (bir *en flagrant délit**), Marsilya'nın en önemli bölgesi olan Liman'ın temsilcisi, Assemblée Nationale'de bir politikacıydı. Cinsel eğilimleri nedeniyle lekelenmiş de olsa, bir burjuva olduğu halde, memuriyetten atılmış ve dışlanmıştı. Ama salonunun devamlı müşterileri hâlâ, çoğu arka salonda Olivier'nin oğlanları tarafından eğlendirilen ikiyüzlülerdi. Breteuil de dahil. Ve onun bir zamanlar benim olduğunu bilmek, diye düşündü Olivier. Breteuil'e, arka salona giderken eşlik etmek, içini hep üzüntü ve acıyla doldururdu. Ama bir iki dakika için bile olsa, yeniden yakın olmak, bu aşağılanmaya değerdi.

"İzninle François. Şampanyanın keyfini çıkart, dostum." Olivier parlak gözlüklü uzun, güzel şefi karşılamak için neredeyse koşarak yanından ayrıldı.

Atılgan Geyik, Olivier'nin soluk benizli *siyoko* ile kol kola, kalabalığın arasından geçerek perdeyle kapatılmış arka odalara yürüdüğünü görmedi. Mavi sabahlıklı kızın tekrar görünmesini bekliyordu. Yarım saat sonra kız hafif usanmış bir şekilde tekrar ortaya çıktı ve derin bir iç çekişle, kendini tüm ağırlığıyla bırakarak, bir divana oturdu.

Beklediği bu yarım saat içinde oda boşalmaya başlamıştı. Artık bir düzine adam ve onun yarısı kadar kadın kalmıştı. Atılgan Geyik kol yenleri bağlarla yukarı tutturulmuş adamın piyanoda söylediği şarkıları dinlemişti. O ilk telaş anında müziği duymamıştı. Ayrıca o sırada hâlâ orada ve hâlâ erkeklerle çevrilmiş sarı saçlı kadını seyrediyordu. Anlayabildiği kadarıyla onlardan hiçbiriyle perdenin arkasına gitmemişti. Adamlar onun sigarasını yakmak ve gülüşünü dinlemekten hoşnut görünüyorlardı.

Atılgan Geyik gözünün ucuyla mavi sabahlıklı kızı seyrederek birkaç dakika daha bekledi ve başka hiçbir erkeğin onu istemediğinden emin olunca, bardan uzaklaşıp ona yaklaştı. Tam bir planı yoktu, ona nasıl davranması gerektiğini bilmiyordu, ama yanında hâlâ sekiz frank vardı. Ona sadece para mı vermeliydi? Peki verdiğinde acaba kız ona nasıl bir tepki verirdi? Belki de perdelerin arkasına sadece belli adamlarla gidiyordu. Belki de onu korkuturdu.

Atılgan Geyik artık eski püskü giysilerinin, esmer teninin, uzun, serbest bırakılmış saçlarının fazlasıyla farkındaydı. Karanlık sokakta

* Suçüstü. (y.h.n.)

kendini şık hissetmiş olabilirdi, ama burada parlak avizelerin altında aşınmış ayakkabılarını ve erimiş kol ağızlarını görebiliyordu. Barın güvenliğinden uzakta, odanın tam ortasında nasıl göründüğünü merak etti. Ama büyük olasılıkla bir daha asla buraya girmesine izin verilmeyeceğinden, şu anda kıza yakın olmaya kararlıydı. Küçük, şişman adamın onu akşamın eğlencesi olarak düşündüğünü hissetmişti.

Kızdan sadece bir metre öteye oturdu, ama aslında bambaşka bir odada da olabilirdi. Divan yuvarlak olduğundan yüzü diğer yöne, kapıya dönüktü ve donuk bir dikkatle onu izleyen kaslı Gérard, kendi halinde görünüyordu.

Atılgan Geyik bir sigara sarıp yaktı ve kullandığı kibriti ayaklı bir kül tablasına attı. Gece boyunca burada çok sayıda insan oturmuş olsa da, kül tablası tertemizdi ve fayans yerler mermer gibi parlıyordu. Sigarasını içerken Atılgan Geyik söyleyecek bir şey, kibar ama ne istediğine dair ipucu veren bir şeyler düşünmeye çalıştı. Son olarak en azından profilini görebilmek için kayarak kıza yaklaştı. Yoğun lavanta kokusunu içine çekerken ağzı kurudu. Garip ama Attan Düşüren'i hatırladı. Arkadaşının yuvarlak yüzünü gördü ve şakacı kahkahasını duydu: "Haydi, bir kadından mı korkuyorsun?"

"*Bonsoir mademoiselle,*" dedi. Henüz ona bakmaya cesaret edemiyordu. "İşinizden dolayı yorgun musunuz?"

Kız gözlerini bara dikerek sessiz kalmaya devam etti. Zar atan üç adam gitmişti. Piyanist çalmayı kesmiş, barın sonunda bir kadeh şarabını içiyor, notalarla dolu çantası ayaklarının dibinde duruyordu. Zengine ve tembellere hizmet veren bir evde dikkate alınmayan, dirsekleri fazla parlayan frak, dizleri bollaşmış bir pantolon giyen bir işçi...

Marie, büyük odadaki köşesinde çoğu zaman arka arkaya şarkılar çalan, fazla içkiyle ve arka odaya yapılan sürekli yolculuklarla unutulan piyanisti seyrederdi.

Arada bir devamlı müşterilerden biri özel bir şarkı ister veya bir grup sarhoş bir araya gelir ve bir iki popüler şarkı söyler, gece boyunca en az biri ayağa kalkarak insanlara "La Marseillaise"in kasvetli bir uyarlamasını söyletirdi. Piyanist görevine bağlılıkla çalar, yüklü akorlar bardaki bardakları titretirdi. Sonra sarhoş adamlar ağlar veya cesur erkek havalarıyla birbirlerinin sırtlarına şaplaklar indirirlerdi. Ve piyanist tekrar unutulurdu.

Marie uyumak dışında odasına tekrar gitmek istemiyordu. Sadece on dokuz yaşındaydı, ama üç yıldır buradaydı. Hizmet verdiği erkek-

lerin sayısını ne sayabilir, ne de bunu yapmak isterdi. Hayatının bu kısmını unutmak, yaşlı bir *grandmaman** olduğunda daha çok uzak bir sır olarak hatırlayacağı bir dönem olarak düşünmek istiyordu, ama önünde onu bekleyen bir gelecek yoktu. Büyük tekstil fabrikalarından birinde temizlik veya dikiş işi yapmaktan, hatta daha kötüsü sürekli onu suistimal edecek yaşlı zengin bir kadına bakmaktan daha iyiydi. Ama mesleğinden dolayı evlilik veya zengin bir beyefendinin metresi olma umudu bile yoktu. Ayrıca yeterince güzel değildi, sürekli kendilerine giysiler ve mücevherler veren, hatta onlara lüks daireler tutmak isteyen erkeklerden bahseden Aimée ve Héloise gibi değildi. Tüm bunlar, bu beyefendiler onlara istedikleri zaman uğrayabilsinler diyeydi. Marie onlara inanıp inanmadığını bilmiyordu, sonuçta bir kraliçe gibi yaşayabilecekken, neden bir genelevde çalışsınlardı ki? Ama bir şeyden emindi: hiçbir beyefendi kendisine böyle bir teklifte bulunmayacaktı.

Marsilya'daki en zengin tabakhanenin sahibinin oğlu olduğunda ısrar eden aptal, genç adamla işini bitirip geri döndüğünde, barda duran uzun boylu, esmer adamı fark etmişti. Ama en zengin adamın oğlu olmasının ona ne faydası vardı? Büyük olasılıkla babayla da bir iki kere beraber olmuş olmalıydı. Ayrıca o salak, Marie'nin düzenli müşterilerinin yaptığı gibi uygun olduğu üzere komodinin üstüne biraz ekstra da bırakmamıştı. Ama o da intikamını almıştı, onu şurada biraz sürtünerek, burada biraz çekerek, fazlasıyla heyecanlandıracak şekilde içine alarak hemen gelmesini sağlamıştı. Bir damla ter dökmeden her şey sona ermişti.

Yorgundu, ama istekli davranmadıkları için bir sürü kızı sokağa atan Olivier'den korkuyordu. Olivier, müşterilerine karşı oldukça tatlı ve saygılıyken, kızlara sert davranırdı. Bazı iş arkadaşları onun arkadaşlık düzeyinde bile kadınlardan hoşlanmadığını söylerdi. Hepsi onun ibne olduğunu ve sık sık oğlanlarla yattığını biliyorlardı, ama bundan kime neydi? Genelev sahiplerinin çoğu böyleydi.

Kapıya doğru kaçamak bir bakış fırlattı ve bir müşterinin paltosunu giymesine yardım eden Gérard'ı gördü. Bir eliyle adamın yakasının tozunu alırken, diğer eliyle cebine bir frank attı. Kapıda sadece müşterileri karşılamak ve düzeni sağlamak için değil, kızlara göz kulak olmak için de duruyordu. Ondan bir söz gelsin Marie sokaklarda dolanıyor olurdu.

"Benimle gelmek ister misiniz mösyö?"

* Büyükanne. (y.h.n.)

Oda, Atılgan Geyik'in tahmin ettiğinden çok daha küçüktü. Salonun büyüklüğüne bakarak yatak odalarının da oldukça geniş olacağını düşünmüştü. Ama tek kişilik bir yatak, bir komodin, küçük bir dolap ve bir lavabo ancak sığıyordu. Hiç pencere yoktu. Odadaki tek ışık komodinin üzerindeki boncuklu abajurdan geliyor ve kırmızı yatak örtüsü boyunca kırmızı bir sıcaklık veriyordu. Lamba ve yatak örtüsü dışında bu odanın demir evdeki odasından daha iyi olmadığını düşündü. En azından onun sadece bacak görebiliyor olsa da bir penceresi vardı.

Atılgan Geyik kıza neredeyse oda kirası olan altı frangı vermişti bile; kız da onu kapının hemen dışında bekleyen birine devretmişti. Bu çabuk işlem onu huzursuz etmiş, ama sonra loş koridorda uzaklaşan ayak sesleri duymuştu.

Kız sabahlığını çıkarıp kapının arkasındaki çiviye astı. Atılgan Geyik'in giysileri ile ilgili bir şeyler söyleyerek yatağın ayak ucundaki iskelete benzer askılığı işaret etti. Kıvrılmış askılarından birinde beyaz bir manto asılıydı. Kutsal bir kadın heykeli ve yatağın baş ucunda duvara asılmış sade bir haç dışında odadaki tek kişisel işaretti bu. Atılgan Geyik odanın onun gerçek odası olup olmadığını merak etti.

Ancak ne olacağını anlamaya başlıyor ve bu düşünce korku, heyecan ve şehvet hissini beraberinde getiriyordu. Dört yıldan fazla bir süre önce Stronghold'daki deli kadından beri bu şekilde hiçbir kadınla beraber olmamıştı. O da becerdiği tek kadındı. Beraber olduğu iki kadının da ondan para ödemesini istediğini düşününce bedenini bir utanç dalgası kapladı. Ama şimdi giysilerini çıkartırken sertleşmişti, çıkardıklarını askılığa astı. Olabildiğince hazırdı.

Döndüğünde kız ona bakıyordu, daha çok da kamışına. Lavaboya eğilirken umursamaz gözüküyordu. Eline bir sabun bezi alıp lavabodaki suyun içine batırırken, "buraya gel" diye seslendi.

Mesafeyi aşması için iki adım atması yeterli oldu, ama o arada hayranlık ve korku da dahil olmak üzere yüzlerce duygunun varlığını hissetti. Kız bezi bir sabunla ovalarken, o da kızın saçlarını seyretti. Burnuna yeniden lavanta kokusu geldi ve bayılacakmış gibi oldu. Biraz daha eğilip sanki kokusunu burnunda sonsuza kadar tutacakmış gibi derin derin nefes alarak başının üstünü kokladı ve sonra soğuk, sabunlu bezi kamışının üstünde hissetti. Başlangıçta, bu dokunuş Paha Sapa'da hızla akan nehre birden atladığında hissettiği şok gibiydi. Nefesi kesildi, neredeyse bezden kurtulmak için geri çekilecekti. Ama sonra bezin içindeki elin ovalaması ve sıkması, sabunlu suyun kayganlığı,

lavanta kokusu onu öylesine heyecanlandırdı ki kendini utandırmamak için kızın başının arkasındaki kutsal kadın heykelciğine bakmaya başladı. Düşüncelerini şu an başına gelen şeyden başka yere çekebilmek için birçok şey düşündü: Chloé için çizdiği atı, kendi atı İyi Koşucu'yu, sert topraklardaki zehirli yılanları. Kızın ona yaptığı şeyi görmenin kendisini zirveye taşımasından korktuğu için aşağıya bakmadı.

En sonunda kız onu ince bir havluyla kurulayıp yatağa uzanmasını söyledi. Dar yatağa bir göz atıp kenarına oturdu. Çok fazla *mni wakan* içmiş gibi midesi bulandı, başı döndü ve kendini hasta hissetti. Ama kız sert yatağa korunmasız, zayıf ve sarhoş başını duvara dayayıp diğer uçtan ayaklarını sarkıtarak yatırana kadar onu nazikçe itti. Kızın bacaklarını açarak oturmasını seyretti. O zayıf anında bile kızın iç gömleğini çıkarmaması onu hayal kırıklığına uğrattı. Göğüslerini görmek, hatta belki onlara dokunmak istemişti. Ama bu his kızın güçlü eli kamışını kavradıktan sonra dik tutarak kendini aşağıya bırakmasıyla ortaya çıkan baygınlık hissiyle kayboldu. Kalçasının iki tarafında da kızın geniş kalçalarını hissetti ve kızın kalçalarının Madeleine'in tatlı şeyler yapmakta kullandığı koyu kremaya benzer beyazlığını hayal etti. Bu düşünce onu şaşırtmıştı, ama artık düşünceleri bereketli bir yağmurdan sonraki kanaryalar gibi oradan oraya atlayarak dolaşıyordu. Dört yıldır bir sonuç alamadan düşünmüştü, ama şimdi onun kaygan ve güçlü kamışını emip daha da derinlere çeken sıcaklığını hissederken, aklı dizginleri serbest bırakmış, görüntüler birbirinin üzerine biniyordu.

Yüzüne baktı, ilk defa kız da ona doğru bakıyordu. Büyük, kahverengi gözlerinin derinliğini gördü. Atılgan Geyik'e, gözlerinin içine gerçekten ilk defa bakıyordu. Ama hemen sonra gözlerini kapadı ve önce bir yöne sonra diğer yöne, bir hızlı, bir yavaş kalçalarını hareket ettirdi ve bir kadından daha önce hiç duymadığı şekilde inlemeye başladı, sonra Atılgan Geyik kalçalarını yatakta kaldırdı ve ılık sıvısının kendisinden çıkıp kızın içine girdiğini hissetti ve kız kendini onun üzerinde tutarken çığlık atarak bütün ağırlığıyla kendini onun kucağına bıraktı; Atılgan Geyik geriye düşüp boncuklu lambanın yumuşak ışığında gözlerini kapadı.

Marie Colet mutfaktaki geniş masada oturup diğer genç kadınların bir önceki gece birlikte oldukları erkekler hakkında konuşmalarını duyu-

yor, ama gerçekte dinlemiyordu. Öğleyi geçeli fazla olmamıştı ve o her zaman olduğu gibi yarı uykuluydu.

"Kollarıma bakın. Ve de buraya." Masanın karşısındaki kız Aimée ayağa kalkıp sabahlığını kaldırdı. Koyu renkli gözleri zaferle parlayarak mükemmel kalçalarının iç tarafındaki bir çürüğe işaret ederek, "*Voilà*" dedi.

"Olivier'ye veya Gérard'a söylemelisin. Bu sözde beyefendiler bizi bu şekilde kullanamazlar."

"Hah. Bu bir maymuna pirelerinden hoşlanmadığını söylemek gibi. Yemez."

"Üstüne üstlük şimdi dışarı çıkıp yeni bir iç gömlek almak zorundayım, çünkü tek iyi gömleğimi de yırttı. Hem de bir yargıç. İnanabiliyor musunuz?"

"Tereyağını uzat, Chantal. Ayrıca o çörekleri de tek başına yeme. Şu anda bile yeterince şişmansın."

Marie dalgın dalgın artık soğumuş olmasına rağmen *café crème*'ini* karıştırdı. Her zamankinden daha fazla yorgundu ve hastalanabileceğini düşünüyordu. Neredeyse öyle olmasını diledi, çünkü o gece de çalışacaktı. Buna hiç değmeyecekti. Pazar geceleri, iyi burjuvalar aileleri ile hafif yemek yedikleri, önlerindeki haftaya hazırlandıkları için tüm gecelerin içinde en sessiz olanıydı. Gelenler sadece çok utangaç olanlar veya kimliklerini saklamak isteyenlerdi. Ayrıca onlar da daha çok arka salondaki oğlanlarla giderlerdi. Keyifleri bilirdi. Etrafta dolaşma şekilleri onu hasta ediyordu.

Marie tekrar eski püskü elbiseli, uzun, esmer adamı düşündü. Gérard'ın onu içeri aldığına, hatta daha şaşırtıcı olanı, kendisini seçtiğine ve kendisinin de onunla gittiğine inanamıyordu. Ama bu onun göreviydi ve müşterileri reddetmeye başlarsa, sonuçları çok tatsız olabilirdi.

Bir adamdan gerçekten korktuğu son zamanı hatırlayamadı ve askılığın orada çıplak ve sertleşmiş bir şekilde yüzünü dönene kadar ondan da korkmamıştı. Çok büyük ve şehvet dolu görünüyordu. Hislerini tabii ki saklamıştı; bu işte yapılması gereken buydu. Ama iri esmer gövdesi onda heyecanlı bir beklentiye neden olmuştu. Kadınlarla fazla tecrübesi olmadığını anlamıştı, belki de onu korkutan bu olmuştu. Çok sarhoş olup üzerlerinde çalışması gerekmedikçe nadiren erkeklerin uzanmasını isterdi. Çoğunlukla önce gönüllerini okşar, sonra da üstte onları idare ederdi. Ama dün geceki erkeğin şüpheli esmer irili-

* Sütlü kahve. (y.h.n.)

ğinden korkmuştu. Kızlardan biri, hem de geçen sene ölü bulunmuştu ve kızların arasında dolaşan söylentiye göre son müşterisi kocaman bir Doğu Akdenizliydi. Marie, bu söylentiyi saçma bulmuştu, ne de olsa Gérard onları içeri kabul etmişti. Ama şimdi bundan emin değildi. Dün geceki adam da bir burjuva değildi.

Ama ona neredeyse diğer beyefendilerden hiçbirinin yapamadığı bir şeyi yapmış, onun gelmesini sağlamıştı. Kendi kendine şaşkın şaşkın gülümsedi.

"Ne var Marie?"

"Ne ne var?"

"Bu sırıtışı bilirim. Bizden bir şey saklıyorsun." Aimée bir kedi gibi ona bakıyordu.

"Kendine birini mi buldun Marie?" Laurence kızların içinde en genciydi, Marie'nin bu işe başladığı yaştan biraz büyüktü.

"Tabii ki hayır. Saçmalama, seni aptal."

Kızlar şikâyetlerine döndüklerinde, Marie esmer adamdaki hangi özelliğin onu orgazma ulaşacak kadar heyecanlandırdığını düşündü. Tüm işi kendisi yaparken, ereksiyonlu bir heykelcik gibi yatmanın dışında pek bir şey yapmamıştı. Son iki buçuk yıl boyunca bunu yüzlerce defa yapmış, ama hiçbirinde zevk almamıştı. Kendisine izin vermezdi. Bu şekilde, bir hizmetçinin mutfağı temizlemesi, bir fabrika işçisinin kadın elbiseleri veya erkek gömlekleri dikmesi gibi kendisini bir görev yerine getiriyormuşçasına, neredeyse bakir hissederdi. Soğuk kahveyi karıştırdı ve ince bir tabaka kremanın dönmesini, sonra da karamel renkli sıvıda kaybolmasını izledi. Sadece bir şey olabilirdi. Ondan korkmuş olması. Her nasılsa o korku bir yerden sonra daha önce hissetmediği bir heyecana dönüşmüştü.

Ama adamı bir daha görmeyeceğinden emindi. Neyse ne. Her şeyden önce orada ne aradığı da bir muammaydı. Yine de şimdi aydınlık mutfakta oturup, arkadaşlarının dedikodu yapmalarını ve şikâyetlerini dinlerken bile, yüzünü kızartan ve kollarını gıdıklayan hoş bir sıcaklık hissedebiliyordu. Ve tekrar oraya gelirse, nedense uzun boylu beyefendiden korkmasını gerektirecek bir şey olmadığını biliyordu. Belki de gelirdi. Bu pekâlâ mümkündü.

XI

Atılgan Geyik hâlâ aşk, onun zorlukları, gönül acıları ve kazançları konusunda fazla bir şey bilmiyordu, ama hayatı neredeyse katlanılmaz, yine de beklemeye değer hale getirmeyi öğrenmişti. Soulaslar'ın evinden ayrıldığından beri uyanık olduğu saatlerin çoğunda arzuyla yanıp tutuşuyor gibiydi. Üstelik mavi sabahlıklı kız arzusunu tatmin ettiğinden beri artık daha fazlasını istiyordu. Sadece onu, hayalarının üzerine nasıl bindiğini, saçlarındaki lavanta kokusunu, kendisini yıkayan küçük ellerini düşünmek, tatlı bir sızıya dönüşene kadar onu heyecanlandırıyordu. İşe gidip gelirken omnibüste, fırınlara kömür atarken, ekmek peynirden oluşan öğle yemeğini yerken, banyo evinde sabunlanırken sürekli onu düşünüyordu; geceleri yatarken son düşüncesi o oluyordu.

Biriktirdiği frankların yarısını ısmarlama bir takım elbiseye, iki gömleğe, birkaç yakaya ve bir çift yeni ayakkabıya harcamıştı. Dükkândaki görevlinin bulduğu ona uyan tek ayakkabı kahverengiydi ve beyefendilerin şehirde giydiklerinden daha kabaydı. Aslında bir hafta sonra siyah takım elbisesi ile denediğinde kahverengi ayakkabıları biraz garip durmuştu. Her şeye rağmen parlak yeni ayakkabıları eskilerine göre daha iyiydi. Atılgan Geyik, eski ayakkabılarını ölü bebeği bulduğu daracık sokağa atmıştı. Sık sık orada uyuyan sokak serserilerinden birinin işine yarayabileceğini düşünmüştü.

Madeleine o pazar öğleden sonra bir beyefendinin kravatının nasıl bağlanması gerektiğini ona gösterdi. Madeleine çok kaba olduğu için azarlayana ve onu odadan gönderene kadar René aşk hayatı ile ilgili bir sürü yorumda bulunmuştu. Atılgan Geyik kendisi bir adım geride, her ikisi de aynı anda kravat bağlayarak aynanın önünde Madeleine ile yan yana durmaktan hoşlanmıştı. Beş veya altı denemeden sonra, Atılgan Geyik kravatını bağladı, her iki ucu da eşit uzunluktaydı, üstelik düğüm de fena sayılmazdı. Sonra Madeleine ona tek başına kravatını bağlattı. Aynada kendine hayran bakarken Madeleine, "Doğru mu? Kendine bir kız mı buldun?" diye sordu.

Atılgan Geyik yüzünün utançtan kızardığını hissetti. René ve Madeleine'in kendisinin bir kadın için süslendiğini tahmin edeceklerini beklemiyordu. Kızın bir fahişe olduğunu onlara nasıl söylerdi? Arkasına dönmeden "Belki evet, belki hayır. Henüz erken," dedi.

Ona aynadan kaçamak bir bakış attığında Madeleine'in yüzünde bir gülümseme izi gördü. Onun gülümseyişini seviyordu, nadiren bundan fazlasını yapardı, ama şimdi bu gülümsemenin ne anlama geldiğini bilmiyordu.

Ama sonra Madeleine, "Eğer öyleyse, onu akşam yemeğine getirmelisin. Belki bir sonraki pazar. Ama ailesinden izin istemelisin," dedi.

Atılgan Geyik sonraki birkaç gün Madeleine'in daveti hakkında düşündü. Fahişelerin genelevden ayrılma, erkeklerle dışarı çıkma izinlerinin, izin isteyeceği bir ailelerin olup olmadığını merak etti. Madeleine istemeden kafasına bu düşünceyi sokmuştu, kızı pencerenin önündeki sırada otururken veya lavaboda yüzünü yıkarken veya beyaz iç gömleğiyle –hatta çıplak!– yatağında yatarken hayal ediyordu. Hatta kendisini Madeleine için yaptığı gibi patatesleri soyarken ve onun da annesinin Pine Ridge'deki ocağı gibi bir ocakta büyük bir parça et pişirdiğini bile hayal ediyordu.

Bir gece Atılgan Geyik bir rüya gördü. Rüyasında kızı görmek istiyordu, çünkü rüyalarda insanın istediği pek çok şey olurdu. Ama bu ne güzel, ne de mavi sabahlıklı kız hakkında bir rüyaydı. Rüyasında Stronghold'daki sarp uçurumlardan birinin üzerinde duruyordu. Bir şey ters gidiyordu ve o ağlıyordu. Uçurumdan atlamak istiyordu, ama her deneyişinde kuvvetli bir rüzgâr dalgası onu geri itiyordu. Dört defa, beş defa, on defa denedi, ama bu çabasından yorulana kadar her seferinde rüzgâr onu geri itti. Tekrar denemek için kendini fazlasıyla güçsüz hissederek uçuruma yaklaştığında aşağı baktı ve uçurumun dibinde kendi halkının yattığını gördü. Her tarafta ve akla gelebilecek her şekilde yerde yatıyorlardı: erkekler, kadınlar ve çocuklar, hatta yaşlılar. Avcılar tarafından uçuruma sürülen bizonlar gibiydiler. Atılgan Geyik neden ağladığını anladı. Ayağa kalkıp halkına bakarken, koşan binlerce bizon sesi gibi rüzgâr kulaklarında gümbürdedi, ama gümbürtüde bir ses, tanıdık bir ses, bir Lakota sesi duydu ve bu ses, "Sen benim tek oğlumsun," dedi. Stronghold'daki köyüne döndüğünde orada hiçbir şey yoktu - ne insanlar, ne atlar, ne çadırlar, hatta ne çadırların köşelerini tutan taşlar. ne de bir tane bile için için yanmaya devam eden ateş. Her şey gitmişti.

Rüya sona erdiğinde Atılgan Geyik kendini odasının karanlığında. uyanık ve tavana doğru bakarken buldu. Sanki rüya gerçek bir rüya değildi ve sanki zaten uyumadığından gerçekten uyanmamıştı. Yine de oradaymışçasına her şeyi görmüştü. Şimdi bile kendini uçurumun kenarında aşağıya eğilmiş görüyordu ama rüzgâr onu geriye itiyordu. Uçurumun dibinde yatan insanları görüyordu. Rüzgârın uğultusunu ve kulağına fısıldayan sesi duyabiliyordu. Bu kimin sesiydi? Neden onu seçmişti?

Atılgan Geyik gecenin geri kalanını yorganı omuzlarında, küçük sırada oturup sigara içerek ve pencerenin öte tarafındaki karanlık gökyüzüne bakarak geçirdi. Ona evi hatırlatacak ne ay ne de bir yıldız kümesi vardı. Ama onun bu tür hatırlatmalara ihtiyacı yoktu. Kalbi burada değildi; orada, Stronghold'da da değildi. Şimdi ismini çıkaramadığı bir yerdeydi ve aynı şekilde o tanıdık sesin kimin sesi olduğunu da bilmiyordu.

Rüyanın etkisinden günlerce kurtulamadı. Bunun rüyayı anlamakla değil, ona inanmamakla ilgisi vardı. Stronghold'daki Kuş Kuyruğu yaşlı *wicasa wakan* diğerlerinin olduğu gibi Atılgan Geyik'in de rüyalarını yorumlardı. Attan Düşüren ve o sık sık bu yorumlar hakkında ko-

nuşur ve rüyaların anlattığı bir gerçek olduğunu keşfederlerdi. Şimdi Atılgan Geyik, Kuş Kuyruğu'nun bu rüyayla ilgili ne söyleyeceğini biliyordu, ama buna inanmak istemiyordu. Bunun yerine rüyayı aklının bir köşesine itti. Kaygılanmaktan yorulmuştu. Dört yıldan fazla bir süre önce Stronghold'u terk ettiğinden beri kaygı duyuyordu.

Yine de arada bir, buna en az hazırlıklı olduğu zamanlarda, fırında yüzündeki teri silerken, ekmeğini almak için sıra beklerken rüya sinsice ortaya çıkar ve rüzgârın gürültüsünün üzerinden fısıldayan sesi duyar ve tehlikeli bir bilginin varlığı ile titrerdi.

Bu daimi rüya ile savaşabilmek için düşünebildiği tek yol, mavi sabahlıklı kızın düşüncesinin yoğunluğu ile onu boğmaktı. Ve böylece kızla ilgili olarak, bir sonraki karşılaşmalarında söyleyeceklerinin alıştırmasını yapacak kadar saplantılı hale geldi. Küçük, bulanık aynanın önünde durarak Fransızca cümleler kurardı: "Nerelisiniz? Ben Amerika'dan François. Bu gece çok güzel." Kelimelerin ağzından neredeyse dilediği gibi çıktığını görüp şaşırırdı. Mathias ve Chloé bu çabalarından mutluluk duyacaklardı, ancak herhalde arzusunu tetikleyen şeyden mutluluk duymazlardı.

Atılgan Geyik kızı artık sadece cinsel açıdan arzulamıyor, onu bütünüyle kendisine istiyordu. O, bu geçtiğimiz dört yıl boyunca istediği kadındı. Kızın bir fahişe olması bu isteği azaltmıyordu, daha çok bu, durumu daha da zorlaştırıyordu. Onunla gelmesini nasıl sağlayabilirdi? Bir kızla flört konusunda hiç bilgisi yoktu. Stronghold'da o ve Attan Düşüren'in flört ettiği birkaç kız olmuştu, ama genellikle geri planda durur ve birbirleriyle keyifli bir şekilde atışmalarını dinlerdi. Daha sonra Attan Düşüren ona öğüt verirdi. "Sende gözü var, herkes bunu görebilir. Yaşlı bir adam olduğunda bile hâlâ kendi kendinle oynuyor olacaksın." Şimdi Atılgan Geyik René'ye bir kadına nasıl yaklaşılacağını sorabilmiş olmayı diliyordu, ama bu durumda küçük balıkçının sorularına ve şakalarına dayanmak zorunda kalacaktı.

Le Salon'a ilk gidişinden bir buçuk hafta sonra bir perşembe günü Atılgan Geyik Rue Sainte'deki geneleve doğru Quai des Belges'de kararlı adımlarla yürüyordu. Yeni siyah takım elbisesini, beyaz kolalı gömleğiyle düzgünce bağlanmış kravatını ve yeni kahverengi ayakkabılarını giymişti ve elinde ördek kafalı bastonu vardı. Ayakkabıları eskisinden daha yumuşaktı, ama hâlâ topuklarını biraz acıtıyordu. Palto-

sunu evde bırakmıştı; fazlasıyla eski püsküydü ve üzerine oturmuyordu. Yepyeni elbisesini üzerine giydiğinde, geçen sefer öyle muhteşem insanların arasında ne kadar komik gözüktüğünü tahmin edebiliyordu.

Eski Liman'ın çevresinde neşeli bir hava vardı. Nefeslilerden ve davullardan oluşan küçük bir orkestra Noel şarkıları çalıyor, beyaz yüzlü jonglör yanan çubuklarını havaya fırlatıp onları rengarenk bir alevin içinde yakalıyor, çok uzakta değil, dar bir pantolon ve kolsuz tişört giymiş iki akrobat denge ve dayanıklılık gösterilerini sergiliyorlardı. Kıyı boyunca her birinde Atılgan Geyik'in artık *santons* diye isimlendirildiklerini bildiği küçük heykellerin satışa sunulduğu birçok masa kurulmuştu. Bazı gemilerin halatlarından sarkan ışıklar çamurlu suyu altın renkli bir kadifeye çeviriyordu. Noel sadece iki uyku sonraydı ve nedense Atılgan Geyik'in böyle uzun bir günü Soulas ailesi ile geçirmekten ödü kopuyordu. Öte yandan, dükkânlar ve kafeler kapalı ve tüm sokaklar bomboş olacaktı. Şehrin sokaklarını arşınladığı, yalnız ve çaresiz geçirdiği ilk Noel'i hatırladı. René, Madeleine ve çocukların rahatlatıcı varlıklarına ihtiyacı olacaktı.

Atılgan Geyik bir an Le Royal'de durup yaşlı garsona Soulas ve arkadaşlarından öğrendiği Noel'e özgü bir tebrik olan *Joyeux Noël* demeyi düşündü. Noel, sonradan *wasichu* tanrısının çocuğu olacak ve onunla cennet denilen bir yerde oturacak kutsal çocuğun doğumuyla ilgiliydi. Atılgan Geyik Wakan Tanka'nın kendisine eşlik etmesi, kendisinin olması için neden gerçek bir çocuğu hiç evine almadığını düşündü. Son zamanlarda Wakan Tanka'yla ilgili epey düşünüyordu. Büyük Ruh'la gerçek teması bir tek o rüyada olmuştu ve Wakan Tanka sadece rüyayı göndermişti. Atılgan Geyik'e yardım etmek istiyorsa neden bu kadar üzücü bir rüya göndermişti? Ve bu insanlar kendi tanrılarıyla neden bu kadar mutluydular? Artık ne düşüneceğini bilemiyordu.

Fazla konuşmayan ama çok şey biliyor gibi gözüken yaşlı garsonu düşündü. Her nasılsa, sorularının cevaplarının yaşlı adamda olduğunu biliyordu. Şimdiyse mavi sabahlıklı kız onu bekliyordu, bu nedenle adımlarını hızlandırdı. Garsona yarın gece *Joyeux Noël* dileyecekti.

Oysa kız orada değildi. Atılgan Geyik her beş dakikada bir yelek cebine zar zor sığan saati kontrol ederek iki saat boyunca barda durdu. Kısa boylu şişman adam da yoktu. Etrafı süslü adamlarla çevrili sarı saçlı kadın masasında değildi. Aslında genelevin tüm havası garip bir şekilde sessiz görünüyordu. Kızlar erkeklerle nadiren arka odalara gidiyorlardı; çoğunlukla divanda oturuyor, tek tek veya çiftler halinde

odanın içinde turluyorlardı.

Atılgan Geyik kapıdaki kısa, iri adama mavi sabahlıklı kızın niye orada olmadığını sormayı düşündü, ama adamın kendisinden hoşlanmadığını ve ona kaba, hatta düşmanca davranacağını biliyordu. Bunun yerine, barmene genelevin neden sessiz olduğunu sordu.

Barmen gazetesinden başını kaldırmadan "Noel zamanı," dedi. "Müşterilerimiz çok dindardır. Noel'e bu kadar yakın bir zamanda ruhlarına *le péché** bulaşsın istemezler. "

Le péché. Veya Çift Gören'in dediği gibi günah. Ona göre, Paris'teki kızlarla düşüp kalkmak *wasichu*'nun tanrısı için bir günahtı. Tüy Adam zinanın insanı iyi hissettirdiğinden bahsetmişti, Çift Gören bunun şeytanın işi olduğunu söylemişti. Şeytan, Oglalaların Paris'in beyaz kızları ile keyiflenmelerini istemişti, böylece *nagi*'lerini ele geçirebilecekti. Her ne kadar Atılgan Geyik ve bazı arkadaşları bu fikrin saçmalığına gülmüş olsalar da, hiçbir Kızılderili bu kızlarla takılmamıştı.

Ama şimdi dünyayı umursamaz duran barmenle üzgün bir şekilde vedalaşıp yavaş ve amaçsızca dairesine yürürken acı duyacak kadar hayal kırıklığına uğramıştı. Belki de o gece hastaydı, belki de perşembeleri erkeklerle beraber olmuyordu. Bir gece izinli olması doğaldı. Ama adamlarla düşüp kalkmaktan sıkıldığı için işi bıraktığından korkmuştu. Bu olasılığa inanmayı seçiyordu. Atılgan Geyik ellerini pantolonunun cebine soktu ve parmaklarını kahverengi kadife kutunun etrafına doladı. İçinde Rue St-Ferréol'deki bit pazarından aldığı bir madalyon vardı. Kolyeyi ona vermeyi planlamıştı. Mavi kadife kurdelayı boynuna dolamak ve gardırobun üstündeki aynada kendisini hayran hayran seyretmesini izlemek istemişti. Günü madalyon cebinde, eve geri dönerek bitireceğini hiç düşünmemişti. Kendi haline üzüldü.

Şimdi Eski Liman neredeyse boşalmıştı, jonglör, akrobatlar, orkestra gitmişti. Küçük heykellerle dolu masalar toplanmış ve büyük gemilerdeki ışıklar söndürülmüştü. Le Royal'in ışıkları hâlâ yanıyordu, ama yaşlı garsona *Joyeux Noël* dileyecek halde değildi. Bu geceyle ilgili ne neşeli ne de kutsal bir şey vardı. Garson ona bir kez baksa bunu anında fark ederdi.

Noel sabahı hava serin ve güneşliydi, bu da Atılgan Geyik'in içini öz-

* Günah

lemle doldurdu. Havanın keskinliği ve penceresinden içeri sızıp çimento zeminde sarı bir yama oluşturan güneş ona, Stronghold'da Düşen Yapraklar Ayı'ndaki giysisine sıkıca sarılıp *tipi*'nin tatlı sıcaklığının keyfini çıkardığı kışları hatırlattı. Kimin ateşi yakacağı konusunda Attan Düşüren'den daha fazla oturup beklemek hep bir yarıştı. Oğlanlar çadırları terk ettiklerinde hâlâ nefeslerini görebilmelerine rağmen güneş çoktan dünyayı ısıtıyor olurdu. Atılgan Geyik uzakta buz tutmuş sapsarı tepeleri görebiliyor, ayaklarının altında ezilen kuru çimenleri hissedebiliyor, donun suya dönüşünü ve av günü yularını taktığı İyi Koşucu'nun kokusunu duyabiliyordu.

Şimdi ise komşu sokaktaki küçük kilisenin çan sesini duyuyordu, bu da ona nerede olduğunu hatırlattı. Bu hiç de tatsız değildi. Çalışması gerekmiyordu. Bu gerçek onun için kutsal günden daha anlamlıydı. Bu ülkede bulunduğu dört yıl boyunca işten sadece Noel'de ve Paskalya'dan önceki gün tatil yapmıştı. Çalışanlardan bazılarının tatil yaptığı diğer kutsal günlerde bile, Atılgan Geyik dökme demir kazanların altında o parlak kırmızı ateşi canlı tutuyordu. İşi, kutsal günlerin boş sokaklarına tercih ediyordu.

Yatağının yanında taburenin üstündeki cep saatine baktı. Yedi otuz. Dirseğinin üzerinde doğrulup tekrar baktı. Yıllardır bu kadar uzun süre uyumamıştı. Buna ilk tepkisi yataktan fırlayıp biraz ekmekle çorba içtikten sonra Corniche'in dışındaki plajda uzun bir yürüyüş yapmaktı. Diğer limanlara –Amerika'ya?– açılan ateşli gemileri veya akıntıyla gümüş parlaklıkta ne oldukları anlaşılmayan denizde sürüklenen ufak balıkçı teknelerini izlemek hep çok zevkli ve biraz da üzücüydü. Bunu yapmak hoş ve huzur verici olabilirdi, ama bugün yapması gereken başka bir şey, mevsimler geçtikçe gittikçe daha az istekle beklediği başka bir yükümlülüğü vardı.

Yattığı yerden karşısındaki binanın üstünde bir parça mavi gökyüzü görebiliyordu. Sonra bir çocuğun bağırdığını duydu ve bugünün de herhangi bir gün gibi olacağını düşündü. Bunlar Kuzey Afrikalı ya da René'nin deyişiyle inançsızlardı. Bugün Atılgan Geyik onlara özeniyordu. Başka bir çocuğun bağırarak cevap verişini dinlerken Rue Sainte'deki kızı ve bu kutsal günü nasıl geçireceğini düşündü.

René'nin yaşlı dul annesi gibi Madeleine'in o kadar yaşlı olmayan annesi ve babası da Noel yemeğindeydi. Atılgan Geyik Madam Soulas'dan

hoşlanıyordu. Her zaman şekilsiz siyah bir elbise giyen, beyaz saçlarını siyah bir kumaşın altında toplayan çıkık burunlu, küçük, ince kadın, oğlu ve karısının oturduğu evden bir sokak ötede oturur ve her cuma akşamı yemeğe gelirdi. Atılgan Geyik'ten ne korkmuş ne de çekinmişti. Baştan beri ona büyük bir ilgi göstermiş ve sanki kendisini anlayabilirmiş gibi onunla konuşmuştu. Madeleine onun bir vahşi olduğunu ve Occitan dilini anlamadığını, sadece çok az Fransızca bildiğini belirttiğinde, Atılgan Geyik'in nadiren anladığı bir işaret diline başvurmuştu. Atılgan Geyik'in gözleri –bir keresinde Madam Soulas ona seslenip işaret ve ortaparmaklarıyla aşağıya doğru bir çatal yaptıktan sonra, aynısını diğer eliyle yapıp Atılgan Geyik atın üzerinde bir adam yaptığını anlayana kadar parmaklarını soldan sağa dans eder gibi hareket ettirdiğinde olduğu gibi– işaretini anladığını belirtecek şekilde parladığında, o ince ve sesli, ama içten kahkahası ile gülüp hareketi tekrarlar ve gözleri yaşarana kadar gülerdi. Sonra sanki aile içinde hoş bir şakaya gülmüşler gibi tekrar Fransızca değil de, Provence lehçesi olan o garip dilde konuşmaya başlardı.

Bazı işaretler dışında hiçbir şey anlamayan Atılgan Geyik ilginç bir şekilde onun espri anlayışına iştirak ederdi. Madeleine'in anne ve babası ise tamamen farklıydı. Çok daha az gelirlerdi, Soulas ailesiyle yaşadığı iki yıl boyunca onları parmakla sayılacak kadar az görmüştü. Kanepede veya masada dimdik otururlardı. Her ikisi de Midi'den gelmiş olmalarına rağmen, iyi öğrenim görmüş vatandaşlar gibi sadece Fransızca konuşurlardı. Mathias'a ve Chloé'ye çok daha bağlıydılar; onlara pahalı hediyeler getirir, başlarına beceriksizce dokunmak için uzanır veya yakalayabilirlerse ince omuzlarından sarılırlardı. Ellerinden geldiği kadar Atılgan Geyik'i görmezden gelirlerdi, ama René'yi de yok sayarlardı ki bu gerçek, René'yi pek de mutsuz ediyor gibi değildi. Mösyö Daviel on beş usta ve sayısız çırak çalıştıran bir mobilya üreticisiydi. Çoğunlukla işinin çok büyüdüğünden şikâyet ederdi, sonuçta ya emekliye ayrılacak ya da delirecekti. Kendisini ve Madam Daviel'i burjuva olarak gördüğü, verdikleri eğitim ve terbiyeden sonra kızlarının sıradan bir balıkçıyla evlenmesine üzüldükleri açıktı.

Madeleine büyük bir *rascasse*, veya orada yaşayanların dediği gibi lipsoz, yanına tatlı patatesli ve mercimekli bir domuz budu pişirmişti. René, Paskalya'ya kadar domuz budu yiyeceklerini, sonra da yeni bir tane almak zorunda kalıp her şeye baştan başlayacakları konusunda Madeleine'le şakalaşmıştı. Madeleine her zamanki gibi onu azarla-

mış, anne ve babası için küçük bir horoz pişirmiş olmayı tercih edip etmediğini sormuştu. Ama yemek iyi geçti; Madeleine'in anne babası bile birkaç şişe iyi şaraptan sonra (özellikle onlar için alınmıştı) ve çocukların keyfinin yerinde olmasıyla gevşemiş gözüküyorlardı. Mathias özellikle mutluydu; ninesi ve dedesi ona, ağaçlardaki kuşları, Parc Borely'nin fundalıklarını ve St-Jean Kalesi birliğinin yelken açmış gemilerini seyredebileceği yeni ve pahalı bir dürbün vermişti. Chloé daha sakindi, ama mucizevi Eyfel Kulesi de dahil olmak üzere Paris'in belli başlı tüm özel yerlerini gösteren hayal fenerinden etkilenmişti. Atılgan Geyik bir keresinde onun için Eyfel Kulesi'nin resmini çizmişti, ama ışıklandırılmış resmin yanında kendi çizimi çok zayıf kalıyordu.

Aslında Atılgan Geyik'in çocuklara getirdiği hediyeler de bir hayli kötüydü. Biriktirdiği paranın çoğunu giysilere ve içkiye harcamıştı. İlk defa kendine odasında içmek üzere şişelerce şarap almıştı. Şüphesiz ucuz şaraptı, bu geceki şaraba hiç benzemiyordu, ama şişelerin her biri yarım frank tutmuştu. Bir de her gün aynı kirli elbiseleri giymekten sıkıldığı için yeni bir yedek iş elbisesi almıştı. Yeni takım elbisesi ve ayakkabıları dışında aldığı her şey yeterince küçük görünmüştü, ama toplama bakıldığında büyük çantasının dibindeki para çantasının içeriğini hatırı sayılır ölçüde azaltmıştı.

Bu nedenle Chloé'ye kızın teşekkür edip kutusunda bıraktığı kötü taklit İspanyol tarzı bir bere almıştı. Mathias'a aldığı renkli kalem seti ise hiç anlamlı değildi; oğlanın resim yapmaya merakı yoktu. Madeleine bademle doldurulmuş kayısı şekerlemeleri dolu kutuyu coşkuyla karşılamış, René ikinci el enfiye kutusuna hayran kalmıştı, ama Atılgan Geyik hediyelerin onları şaşırttığını ve hayal kırıklığına uğrattığını görebiliyordu. Daha bir yıl önce Madeleine'e mantosunu tutması için telkari bir broş ve René'ye de dirsekleri delinmiş ve defalarca yamanmış eskisinin yerine sağlam bir balıkçı kazağı almıştı.

Atılgan Geyik kendi yeni takım elbisesinden ve parlak kahverengi ayakkabılarından utanmıştı. Oglala insanlarından, bir çocuğun veya kocanın kaybından doğan acıyı, et veya yemişlerin fazlasını diğerleri ile paylaşmayı öğrenmişti. Bir yerde paylaşma isteğini kaybetmiş, bunun yerine kendisiyle ve kendi istekleriyle ilgilenmeye başlamıştı. Madam Soulas'dan gelen hediyeyi açıp gümüş haçlı siyah tespihi havaya kaldırdığında duyduğu utanç derinleşti. Atılgan Geyik onun için hiçbir şey almamıştı. Onun buna aldırmaması ve gözlerinin, bir şey vermenin

keyfiyle parlaması kendisini daha da kötü hissetmesine yol açmıştı.

Atılgan Geyik, yemekten sonra René ve Mösyö Daviel ile salonda oturup puro ile beraber erik konyağı içti. Çocuklar, Madeleine ve Madam Soulas'm masayı toplayıp bulaşıkları yıkamasına yardım ettiler. Madam Daviel piyanonun başına oturup Noel ruhuna uygun canlı bir şarkı çaldı. Fazlasıyla resmi duruyordu, ama parmakları tuşlar üzerinde dans ederken gövdesinin üstüyle sanki piyanoya saldırıyormuş izlenimi veren hareketler yapmayı başarıyordu. Atılgan Geyik onun piyanoyu adeta canlıymışçasına çalmasına, bu kadar zengin sesler çıkarmadaki becerisine hayrandı. Chloé çaldığında ise tersine, sanki piyanonun kendi iradesi varmış gibi çok boğuk ve kaba sesler çıkıyordu. Müzik dinledikten ve çoğunlukla Mösyö Daviel'in fırında kurutulmuş ahşap yokluğundan ve fahiş maaşlardan şikâyetlerinden oluşan sohbetten sonra Atılgan Geyik bir anda temiz havaya çıkma ihtiyacı hissetti. Daha önce Soulaslar'ın evinden hiç kendi isteği ile ayrılmamış, her zaman René'nin ona izin vermesini beklemişti, ama şimdi ayağa kalkıp her iki adama da iyi geceler diledi. Sonra mutfağa gidip ailenin geri kalanıyla vedalaştı. Chloé ona sarılıp bere için teşekkür etti; Mathias elini sıkıp haritalar çizerken renkli kalemlerin işe yarayacağını söyledi. Madeleine her iki yanağından öpüp *Joyeux Noël*'ler dilerken eline parşömen kâğıdından bir paket sıkıştırdı. Bu jambonla doluydu. Son olarak eğilip Madam Soulas'ı önce bir yanağından, sonra diğer yanağından öptü. Bunu daha önce hiç yapmamıştı, ama yaşlı hanımefendi, siyah elbisesinin yıpranmış kolları kıvrılmış ve elleri bulaşıktan sabunlu bir halde güldü ve Lakota işaret dilindeki becermek işaretine rahatsız edecek derecede benzeyen bir hareket yaptı.

Noel'den bir hafta sonra Atılgan Geyik sağanak yağmurun altında Rue Sainte'e doğru yürüyordu. Ayakkabıları su içinde kalmış, pantolonunun paçaları yağmurdan ağırlaşmıştı. Şemsiye en azından gövdesinin üstünü kuru tutmuştu, ama ani esen rüzgâr yağmur damlalarını yanlara doğru savuruyordu ve o da Madeleine ve René'nin ona verdiği yeni ipek atkının ıslanmasını önlemek için paltosunun boynunu sıkıca kapatıyordu. Bütün hafta ağırlığını hissettiren suçluluk duygusunun yerini mavi sabahlıklı kızla tekrar karşılaşma beklentisi almıştı. Öte yandan hayal kırıklığı için de hazırlıklıydı. Kararını vermişti, kız bu sefer de orada değilse, bu Le Salon'a son gidişi olacaktı.

Ama oradaydı, aynı kırmızı divanda oturuyordu. Cumartesi akşamıydı ve büyük oda konuşmalar, müzik ve kahkahalarla çınlıyordu. Sarı saçlı kadın aynı masada oturmuş, çevresi yine yaşlı ve genç bir sürü erkekle sarılmıştı. Uzak köşedeki piyanist sırtı odaya dönük, geçen seferki şarkıları çalıyordu. Fahişelerden biri smokinli bir adamı perdelerin arkasına götürüyordu.

Atılgan Geyik paltosunu ve şemsiyesini ona hoş geldiniz demeyen kısa, cüssesi geniş adama verip bara ilerledi, ama yolun yarısında dönüp oda boyunca kırmızı divana doğru yürüdü. Beyaz atkısının hâlâ boynunda olduğunu anladı, ama bir şey yapmak için artık çok geçti.

"*Bonsior mademoiselle*," dedi önünde yarı eğilerek. "Hatırlarsanız, ben François. Nasılsınız?"

"İyi" dedi kız ona bakmadan, "Ya siz mösyö?"

"Mutluyum."

"Bu sizin için iyi olmalı, değil mi?"

"Evet. Yeni bir atkım var. Bir sürü de arkadaşım..."

Bu kez Marie kafasını kaldırıp ona baktı. Kısık gözlü, çıkık elmacık kemikli esmer yüz bir gülümseyişin eşiğinde gibiydi. Ne var ki bu yüzde maske gibi gergin, ifadesiz bir şey vardı.

Atılgan Geyik şansına inanamıyordu. Öncelikle onu yalnız yakalamış, sonra da çalıştığı cümleleri söyleyebilmişti. Üstelik kız da onu anlamıştı! "Sizinle oturmak istiyorum." Aniden sesi onu son gördüğünden beri hissetmediği bir neşeyle titremişti. Ama sonra bu midesini bulandırdı.

Sonunda oturup biraz daha konuştu. Kız bazen cevap verdi; diğer zamanlar kavuşturduğu ellerine veya piyanonun durduğu köşeye baktı. Uzun siyah bir etek ve beyaz bluz giymiş bir kadın gümüş bir tepside içkilerle geldi: Atılgan Geyik için köpüklü şarapla dolu saplı bir bardak, kız için de kehribar rengi bir sıvıyla dolu uzun bir bardak. Kadının çağırmadan gelmesi Atılgan Geyik'i şaşırtmıştı, ama kadına iki frank verip bardağını kaldırdı; kız da aynı şekilde davrandı. İkisi de konuşmadı, ama Atılgan Geyik baloncuklu sıvıyla beraber kızın lavanta kokusunu da içti. Bu karışımla birlikte beklenmedik bir şekilde çakır keyif olmuştu, bir anlığına gözlerini kapadı. Açıp konuşmaya başladı, ama birden durdu. Kız doğrudan ona bakıyordu.

Marie Colet yatağın kenarına oturup ayakkabısının bağlarını çözdü.

François o geceki beşinci erkek olacaktı, ondan sonra muhtemelen beş, yedi veya sekiz erkek daha olacaktı, buna içkiyle geçen bir geceyi iyi bir düzüşle sonlandırmak isteyen bir iki herif de dahil olurdu. İşin bu kısmından nefret ediyordu. Ya üzerine abanırlar ya da beceremedikleri de canları sıkılır ve kötü davranırlardı. Kızlar, Olivier'ye şikâyet edip bu sarhoşları dışarı atmasını teklif ettiklerinde, Olivier çok kızmış ve bu adamların en iyi ailelerden geldiklerini ve onlarsız işinin geleceği hali ve kızların istedikleri zaman diğer sokak fahişeleri ile beraber Rue Sainte'de yürüyebileceklerini söylemişti. Gérard toplanmalarına yardım edebilir ve onları sokağa kadar geçirebilirdi. Elveda. Geçmiş olsun.

Marie ayakkabılarını gardırop ile dolap arasına yan yana koydu ve çoraplarını üzerlerine yerleştirdi. Askılığa pantolonunu asan François'ya bir göz attı. Kare omuzları ve uzun güçlü kollarının verdiği korku vücudunda ufak bir titremenin dolaşmasına neden oldu. Ayık ve nazikti ve hatta utangaç. Ama çok kocamandı! Adamların çoğu gibi uzun iç çamaşırı giymemişti, sadece hayalarını kapatan kısa bir don. Esmer teni beyaz donunu loş ışıkta neredeyse ışıklı hale getiriyordu. Marie bir an tereddüt ettikten sonra iç gömleğini başının üzerinden çıkardı; geçen hafta sarhoşlardan birinin Marie çığlık atana kadar ısırdığı sağ göğsündeki geçmek üzere olan çürüğü fark etmemesini umuyordu.

Yatağın kenarında oturup onu bekledi, geri döndüğünde elinde bir şey vardı. Kıza doğru yürüdü; penisi kısmen ereksiyon halindeydi, ilk geceden çok farklı bir durumda. Önce adamın elindeki kahverengi kadife kutuya, sonra soru soran bakışlarla onun gözlerine baktı.

"Sizin için matmazel." Sonra gülerek ekledi: "Güzelliğiniz için."

Marie kutuyu alarak menteşeli kapağını açtı. İçinde açık mavi saten yüzeyin üzerinde bembeyaz duran bir madalyon vardı. Daha koyu renkli kurdeleden tutarak çıkardığı madalyonun üzerindeki zarif kadının profiline baktı. Sonra tekrar François'ya döndü.

"Ama bunu kabul edemem mösyö. Bu fazlasıyla güzel." Madalyonu avucunun ortasına yerleştirip kabartmalı profilin üzerinde başparmağını gezdirdi. Hep bir tane istediğini nasıl bilebilmişti? "Belki bunu karınıza vermeniz daha iyi olur." İçinde hafif bir acı barındıran bir ses tonuyla ekledi: "Fahişenize değil."

Adam, François, göğsünden gelen gürültülü bir kahkahayla güldü. Sonra yatağın kenarına, kızın yanına oturup madalyonu aldı ve kız ona sırtını döndü. Kurdeleyi kızın boynuna oturacak şekilde bağlarken, kü-

çük mücevherin tenine değişi Marie'yi ürpertti. Sonra adama doğru döndü. Adamın gözlerine bakmadan "Güzel bir kadın için, sanırım," dedi

Adam "Kendine bir bak," dedi gardırobun üzerindeki aynayı işaret ederek.

Marie ayağa kalkarak birkaç adımda aynaya yürüdü. François onu takip ederek arkasında durdu. Kırmızı boncuklu lambanın ışığı madalyon ve boynunu çevreleyen kurdeleyi ancak aydınlatıyordu. Adam onun, parmaklarıyla nazikçe madalyona dokunuşunu seyretti. Sonra aşağıya göğüslerine baktı ve koyu renkli büyük göğüs uçları onu anında heyecanlandırdı. Ama henüz ona dokunmuyordu. Bunun için daha zaman vardı. Şimdi aynadaki bir çeşit huşu dolu mutlulukla parıldayan koyu renkli gözlerine bakmak ona yetiyordu.

Atılgan Geyik hayatında hiç bu kadar kendisiyle gurur duymamıştı.

Sabah saat üçte Marie son kez odasına döndü. Aşağıda Olivier, Gérard ve kızlardan birkaçı dışında kimse kalmamıştı. Sokak boş ve karanlıktı, ama yağmur durmuş ve yukarılarda birkaç yıldız şehrin üzerinde göz kırpıyordu.

Genelde Marie bu saatte çok yorgun ve üzgün olurdu. Genelde yıkanmak veya yatak çarşaflarını değiştirmek zahmetine katlanmaz, yatağa yığılır kalırdı. Odasının bu kadar küçük ve havasız olmasına azıcık üzülürdü. Binanın arkasındaki küçük bahçeye bakan köşedeki büyük pencereli odasından dolayı Aimée'ye özenirdi. Ayrıca kendinden geçip uykuya dalarken erkeklerin sonsuz beyaz bedenlerini ve çok gurur duydukları sert kamışlarını görürdü.

Ama bu gece Marie yorgun değildi ve burnu seks kokusundan rahatsız olmuştu. Genelevdeki ilk birkaç haftasından sonra kokuya alışmıştı ve aldırmıyordu. Bu koku, lavantalı vücut losyonu, puro ve içki kokusu gibi onun bir parçası olmuştu. Şimdi hayatının bu kısmından nefret ediyordu, aslında salonda otururak seks konuşmalarının zoraki neşesine katıldıktan sonra, seks manyağının tekini odasına götürerek kendini bir başka keyifsiz birleşmeye karşı duygusuzlaştırmaktan öte bir şey olmayan bu hayat, onun bütün hayatı olmuştu.

Marie gecenin ilerleyen saatlerindeki ayaza karşı bir zorunluluk olan pazen gecelik, havlu sabahlık ve yün terlikler içinde duvara daya-

lı yastığa başını koyarak yatağına uzandı. Küçük kahverengi kutu kucağındaydı. Onu henüz açmak istemiyordu. Onun yerine, gözlerini kapatıp kendisini aynanın önünde madalyona hayran hayran bakarken, bir yandan da arkasındaki esmer, vahşi yüze kaçamak bir bakış atarken gördü. Adamın yüzü aynada, kadının başının üzerinde bir yerlerde görünür gibi oldu; gözleri o kadar da vahşi değildi ve dudakları gerçek bir gülümsemeyle aralanmıştı.

Marie kadife kutuyu okşadı ve François'ya hissettiklerini anlamaya çalıştı. On dokuz yaşında aşka inanmak için fazlasıyla kinikti, en azından kendisi söz konusu olduğunda. On altı yaşındaki Laurence her gece aşık oluyor gibiydi. Bazen Marie genç kızın kendisi ile yatmasına izin verir, o da onu kendi kızı yapacağına söz veren o veya bu adam hakkında konuşup dururdu. Laurence'ın hoş olduğu ve yaşına göre olgun bir vücudu olduğu doğruydu, ama verilen sözlerin boş sözler olduğunu, üstelik çalışan kızların, güzel Aimée gibi bir kızın bile çok yaşlanarak, güzelliklerini ve diriliklerini kaybedene kadar evlerden asla ayrılmadıklarını öğrenecekti. Ondan sonra hizmetçi olur veya çamaşırcılık (yaşayacak bir yer bulacak kadar şanslılarsa) işine girer ve hatta dilencilik yaparlardı. Marie henüz genç olmasına rağmen, kendini neredeyse tanıdık bir şehrin sokaklarında dolaştığı rüyalar görürdü. Sırtındaki giysilerden başka hiçbir şeyi olmaz ve çocuklar onunla alay ederlerdi. Bu rüya hep hangi yöne gideceğini bilmez bir halde bir köşede durmasıyla sona ererdi. Her yön de ona aynı gelirdi: boş, kasvetli ve tanıdık. Ve karanlıktan korkup bir an nerede olduğunu bilemeden öylece oturduğunda kendisini rahatlatacak birine, herhangi birine seslenmek isterdi. Ama kendi durumunda bulabildiği tek teselli, en azından on yıl daha fahişe olarak kalabileceği düşüncesi olurdu. En azından bu süre boyunca kalabileceği bir yeri ve işi olurdu. Tüm bunların ardından yakın geleceği o kadar da kötü görünmezdi.

Ama şimdi uzun boylu esmer adam onu pek çok açıdan etkilemişti. Kesinlikle kibar bir devdi; ona hükmetmenin iyi bir fikir olduğunu düşünen her zamanki azgın müşterilerinden sonra bu adam, onun için hoş bir değişiklik olmuştu. Oldukça utangaçtı ve sevişmeleri sırasında, ağırlığını çok az hissettirerek, kılsız göğsü kendi göğüs uçlarına ancak dokunacak şekilde ona kırılacak bir şeymiş gibi davranıyordu. Her ne kadar bu sefer gelmediyse de –aklı fazlasıyla boğazını saran ve serin dokunuşunu hissettiği madalyondaydı– üzerinden kalktığında bir çeşit hayal kırıklığı hissetmişti. Bu, onu bir önceki sefer gelmesini sağlama-

sından daha fazla şaşırtmıştı. Bir erkeğe karşı çok nadiren bir his ve daha da nadiren ondan ayrıldığında hayal kırıklığı duyardı. Bu adamın garip, esmer bir yabancı olması kafasını karıştırmıştı. Yabancıları, özellikle de koyu derili olanları içeri almayan bir evde çalıştığı için kendini her zaman şanslı hissetmişti. Ama şimdi değişen neydi?

İç geçirdi. Şimdilik hiçbir şey yok, diye düşündü ve tekrar aklını başına toplamak onu rahatlattı. O bir müşteriydi, daha fazlası değil. Ona bir hediye vermiş, onu becermiş ve şimdi de büyük olasılıkla biraz suçluluk hissederek, ama düzüştüğü için kendinden hoşnut bir halde eve, karısına gitmişti. Marie bazı erkeklerin fahişelere ihtiyacı olduğunu biliyordu; bu nedenle oradaydı. Karıları erkeklerin tepelerinde terlemeleri ve tüm azgınlıklarıyla sevişmeleri için fazlasıyla düzgündüler. Bu adam sadece biraz daha nazikti.

Marie ayağa kalktı, sabahlığını bir çırpıda çıkarttı ve yatak başlığının üzerine katladı. Sonra şifoniyerin önünde eğilip alt çekmeceyi açtı. Bu, dikiş seti, ailesinden gelen ve bir okul öğretmeni tarafından yazılmış okuyamadığı mektuplar, *grandmaman*'sına ait boncuklu bir cüzdan, Noel'de gardırobun üzerine koyduğu üç küçük *santon* ve beyaz kapaklı İncil gibi küçük şeylerini sakladığı yerdi. Bu gece madalyona bakmamaya karar vermişti. Kadife kutuyu çekmeceye yerleştirirken, adamın ona adını sorduğunu, onun da söylediğini hatırladı. "Marie," demişti François. Sonra ezberlemeye çalışır gibi tekrarlamıştı. İsminin bu kadar saygıyla söylendiğini hiç duymamıştı.

Başka şeyler de hatırladı; gitmek üzere kapı ağzında dururken "François" demişti ve o döndüğünde, "Teşekkür ederim, François," demişti. Bu da bir başka ilkti. Hiçbir müşterisine hiçbir şey için teşekkür etmemişti. Şifoniyerin üzerine bahşiş bıraktıklarında bile, terbiyeli bir sessizliği tercih ederdi.

Marie, François hakkında kinik olmaya çalışsa da, biliyordu ki François onu şaşırtacak kadar heyecanlandıran bir adamdı. Işıkları söndürüp soğuk çarşaflarla dertop olmuş yatağına gömülürken, evinin nasıl olduğunu, orada olmanın nasıl olduğunu, ertesi gün onun yanında uyanmanın nasıl olabileceğini merak etti. Kinik yargılarına rağmen onun evli olmadığını anlamıştı. Peki ama onun yanında uyanmak nasıl olurdu?

Gözlerini kapatıp güzel madalyonu düşündü. Bu herhangi bir bağı olmayan bir adamdan aldığı ilk gerçek hediyeydi. İyi de bu adam ondan ne istiyordu?

XII

Atılgan Geyik bu son üç ay boyunca Marie'yi haftada bir kere görüyordu. O sağanak yağmurda yürüdüğü günden beri eski haline dönmeyen, derisi biraz daha sertleşen, ayak parmak yerleri kıvrılan kahverengi ayakkabılarını parlatarak açık pencerenin önündeki sırada otururken işlerin biraz farklı olmasını diledi. Sadece tek bir şey için, para biriktirmeyi bile düşünmeden, ödeme gününden ödeme gününe yaşıyordu. Şarap alıyor, daha sık dışarıda yiyor, her hafta gömleklerini yıkanıp ütülenmesi için çamaşırhaneye götürüyor, hiçbiri madalyon kadar pahalı olmasa da, Marie'ye ufak hediyeler alıyordu. Sonuç olarak, çantasındaki cüzdanda hiçbir şey kalmamıştı. Cüzdanı iki aydır görmemişti bile. Bir gün evine, vatanına, kendi insanlarına döneceği umuduna gelince; bu, gittikçe uzaklaşan bir rüyaya dönüşmüştü. Ailesini oldukça

sık düşünüyordu, annesini boncuk dizerken veya demir ocağın önünde dururken, babasını diğer erkeklerle beraber güneşlenirken veya keyif için İyi Koşucu'ya binerken gözünün önüne getiriyordu. Attan Düşüren'i ise patates ekerken ve etrafı çocuklarıyla sarılmış olarak düşünüyordu. Bu hayal edebileceğinden bile fazlaydı, kendi ırkından bir kadınla evlenmiş, kendi ülkesinde yaşayan *kola*'sı her gün aynı gündoğumunu seyrediyordu; tanıdık hayvanlarıyla, uzak ama sadık Paha Sapa'da. Bunları ve kendi halkını düşünüyordu, ama o rüya onun keyifli hayallerine gizlice giriyor, içini soğuk bir korkuyla dolduruyordu.

Atılgan Geyik, rüyasının onu eve dönmek için tedirgin ve umutsuz bir çaresizlikle doldurması gerektiğinin farkındaydı. Rüyasının gerçek olup olmadığını görmeyi her şeyden fazla istemeliydi. Doğruysa, bu aklın almayacağı bir felaket olurdu. *Sen benim tek oğlumsun.* Ama bu kimin sesiydi? Kuş Kuyruğu'nun mu? Babasının mı? Son zamanlarda bir akşam rüyasında Çılgın At'ı gördüğünden beri, reisin gerçek dünyadan kendisiyle temasa geçtiğine inanmaya başlamıştı. Atılgan Geyik'in kendi babası Bodur, Çılgın At'ın yaşarken bile rüyalar ve geleceğe dair imge dünyasında yaşadığını söylemişti. Belki de onu geriye iten rüzgâr gerçek dünyadandı. Onun kendi insanlarıyla, atalarıyla buluşmasına izin vermeyecekti. *Sen benim tek oğlumsun.* Şimdi bile ses ve rüzgâr sanki onu onursuz hayatından koparıp almak için uyararak vücudunu ürpertiyordu.

Ama Atılgan Geyik'in bu korkutucu rüya için hep bir panzehiri vardı. Kendini Marie'yi düşünmeye zorluyordu. Onun hakkında hâlâ neredeyse hiçbir şey bilmiyordu; sadece üç yıldır genelevde çalıştığını ve Marsilya'nın dışındaki bir köyden geldiğini biliyordu. Ama onun vücudunu ve gözlerini tanıyordu, gözlerinin o içeri girdiğinde veya ona bir hediye getirdiğinde nasıl aydınlandığını, sonra da kızları çevreleyen veya piyanonun başında şarkı söyleyen erkek kalabalığını seyrederek salonda onunla oturduğunda nasıl karanlıklaştığını biliyordu. Bu kendi işi bile olsa onlarla beraber olmayı sevmediğini biliyordu. Atılgan Geyik ondan ayrıldıktan sonra, hemen Le Salon'u terk ederdi, çünkü onun o zavallı durumunu görmek istemiyordu. Ama Le Panier'ye dönerek dairesine ulaştığında, karmaşık bir kızgınlığa dönüşerek içini yakan isyankâr bir öfke duyuyordu.

Niçin ayrılmıyordu? Niye sadece çekip gitmediğini anlayamıyordu. Ama ona kendisiyle beraber eve, dairesine gelmesini soracak cesareti olmadığı için kendisine daha da kızgındı. Ve ona beraber yürüyü-

şe çıkmayı veya bir kafeye gitmeyi teklif edemediği için utanıyordu. Bunu yapmak için gereken sözcükleri biliyordu. Ne var ki bunları dile getirecek cesareti yoktu. Stronghold'dan ayrıldığından beri bir korkak olup çıkmıştı. Gençken, Black Hills'deki madencileri kızdırdığını, onlardan bir şeyler çaldığını, *wasichu*'ların yakalaması durumunda onu göndereceklerini bilmesine rağmen, geceleri Pine Ridge'e gizlice girip ailesini ziyaret ettiğini düşünmek ona acı veriyordu. Bir zamanlar Oglalaların nasıl yaşadığını hayal ettiyse, öyle yaşamıştı: hiçbir şeyden korkmayarak, macera için her şeyi kaybetmeyi göze alarak. Şimdi ise en küçük engelden, kendi gölgesinden bile korkuyordu.

Atılgan Geyik kahverengi ayakkabılarını bağlayıp ayağa kalktı ve yeni ütülenmiş ceketini giydi. Aynada saçlarına baktı. Saçlarını arkada toplayarak altında katlıyor, sonra da madalyonunkine benzer mavi bir kurdeleyle bağlıyordu. Marie, madalyonu şifoniyerden çıkarır ve o da bunu kızın boynuna bağlardı. Bir biçimde her ikisinin de mavi kurdela takıyor olması onları heyecanlandırıyordu. Altında nasıl kıvranıp fısıldadığını, kalçaları ile hayalarına sertçe vurduğunu, ta ki artık yabancı olmadığı inlemeyle başlayıp kulaklarını ve kamışını aynı anda alevlendiren o yüksek, ürkütücü çığlığa eriştiği ana kadar, acı ve zevkten hissiz bırakan ıstırap verici bir hareketle onun içine boşaldığını hissettiğini düşünmek hâlâ onun başını döndürüyordu.

Henüz Marie ile randevusu için çok erkendi ve nisanın, Kırmızı Çimenlerin Göründüğü Ay'ın başlarında ılık bir gece olduğundan Atılgan Geyik bir kadeh *anisette* içmek için Le Royal'e uğramaya karar verdi. Buraya pek çok aydır, sıcak yazdan beri gelmiyordu, ama şimdi yaşlı garsonu görmek istemişti. Daha çok yaşlı garsonun kendisini takım elbisesi ve toplanmış saçları ile görmesini istemişti.

Ama ona, siyah saçları ortadan ayrılmış ve en son moda yukarı kıvrılmış ince bıyıklı genç bir garson hizmet etti. Garsonun iyi bir takım elbise ve kolalı gömlek giymiş iri, esmer adam karşısında kafası karışmış gibiydi ve başta Atılgan Geyik'in ne demek istediğini anlamadı. Ne demeye çalışıyordu?

En sonunda Atılgan Geyik, "Sizden önceki, yaşlı garson, arkadaşım," demeyi başardı.

"Ah, Lachaisse demek istiyorsunuz. Tabii ki." Garson *anisette*'i Atılgan Geyik'in önüne koydu. "Ama o gideli çok oldu."

"Nereye?"

"Arles veya Nîmes'deki kız kardeşinin yanına gittiğini söylüyorlar. Geçen sonbahardan beri." Garson üzerinde numara yazılı kâğıt parçasını koparıp masaya bıraktı. "Gerçekten arkadaşınız mıydı?"

Atılgan Geyik limanda dinlenen gemilere doğru baktı. Ilık havada, çöp ile birleşen tuzlu suyun keskin kokusunu şimdiden alabiliyordu. Garsonun ismini daha önce hiç duymamıştı, Lachaisse. "Eski bir arkadaş," dedi ve Le Royal'e gelmekten vazgeçtiği için kendisini kötü hissetti.

Başlangıçta, Breteuil her şeyden çok şaşkınlığa uğramıştı. Genelde Le Salon'da barda hiç durmazdı. Buraya gelen heriflerden iğrenirdi. Kaderin garip bir cilvesi olarak restoranını Marsilya'daki en özel restoran yapanlar da bu tür adamlardı. Ama son derece kendini beğenmiş biri olan Breteuil, kendini *haute bourgeoisie*'den farklı görüyordu: yetiştirilmesinde onlardan aşağı, ama incelikte onlardan üstün. Bunlar çok fazla şarap içip yemeklere, bağırsaklarındaki deliği kapatıp daha fazla şarap devirmelerini sağlayacak en berbat köylü yemeği gibi davranan adamlardı. Tabii ki yaratıcılığına saygılarını sunmak için bir ay veya daha fazla bekleyen müşterileri vardı. Hafif dağılmış bir halde boğucu mutfaktan belirip, masa ziyaretleri sırasında kadeh kaldırdığı bu müşterilerdi. Le Salon'da şu anda etrafını sarınış domuzları çok zor fark ederdi. Genelde arka salona güzel Miguel'e, Breteuil'ün beğenisinin belirtisi olan cömertliğini kabul etmekte çok istekli olan genç İspanyol'a giderdi. Bugün ise bir taşla iki kuş vurmak için burada buluşmakta ısrar eden Parisli bir çatal bıçak satıcısıyla buluşacaktı.

Ama siyah saçlı fahişeyle oturan uzun boylu, esmer adam merakını cezbetti. Egzotik bir havası olan bu adamı gözü bir yerden ısırıyordu. Bir çeşit gösteri sanatçısı mıydı? Nüfuzlu biriydi belki de? Bir aktör mü? Kaba, neredeyse korkutucu derecede yakışıklıydı. Breteuil bu yüzü daha önce görmüştü: kısık gözler, çıkık elmacık kemikleri, fahişe konuşurken hafif bir gülümsemeyle kıvrılan ince dudaklar. Ama burada ne işi vardı? Breteuil çevresine bakındı. Açık tenli, kızıl saçlı bir adam ve kısa sarı saçlı güzel travesti dışında tüm erkekler öyle veya böyle birbirine benziyordu; bıyıklı veya sakallı, kusursuz giyimli, genç veya yaşlı, hepsi birbirinin aynıydı. Hatta sık sık restoranda geniş kalabalıkları ağırlayan hâkimi, o işgüzar tazıyı bile tanımıştı. Ve unvanı-

nı sattığı halde kullanmakta ısrar eden bir markiz.

Breteuil, şampanyasından bir yudum aldıktan sonra sırtını odaya döndü, ama hâlâ bar aynasından esmer adamı görebiliyordu. Olivier, neden böylesine garip bir yaratığı işletmesine kabul etmişti? Yani ünlü biri değilse. Ya da zengin.

Adamın ayağa kalktıktan sonra fahişenin ayağa kalkmasına yardım edişini seyretti. Ne kibarlık. Üstüne üstlük bir fahişe için, hatta pek güzel bile değil. Ayakta dururken daha da büyük gözüküyordu. Breteuil dönüp ikisinin, fahişe önde, arka odaya gidişlerini seyretti. O ne omuzlar öyle. O ne ince bel. Adam kırmızı kadife perdelerin arasından kaymak için hafifçe döndü. Omuzlarının üzerinden bara doğru, alelade bir bakış attı ve Breteuil neredeyse şampanyasını püskürtecekti. Kucağına biraz dökmüştü, yine de fark etmedi. Şaşkınlıkla sarsıldı. Bu geriye bakışında bir şey, gözleri gerçekte bir şey görmez gibiydi, Breteuil'ü sanki kendi et tokmağı tarafından vurulmuş gibi titretti. Kırmızı perdelere bir süre daha baktıktan sonra barmene döndü.

"O iri, esmer adam, onu tanıyor musun?"

Barmen ağzı merakla açılmış bir halde odanın içine bakındı.

"Şimdi fahişelerden biriyle arkaya geçti." Breteuil adamın aptala benzediğini düşündü, ama kimin hakkında konuştuğunu anlamıyor olamazdı. Bu tarife uyan tek bir adam vardı. "Hadi, hadi."

Barmen, Breteuil'ün kadehini kaldırıp barı sildi. "Çekik gözlü iri arkadaştan bahsediyorsun. Tanımıyorum. Her cumartesi bu saatlerde gelir. Aynı kızla yukarı çıkar. Marie. Görünüşü biraz farklı değil mi? Bir Türkmen belki de. Bilmiyorum."

Breteuil cevap vermeye tenezzül bile etmedi. Adamın kim olduğunu biliyordu, aslında onu sık sık düşünmüştü. Adamın öylesine güçlü bir el için garip derecede gevşek el sıkışını hatırladı. Onu yukarıdan aşağıya süzdüğünü ve ne kadar tehlikeli ve arzulanır göründüğünü aklından geçirdiğini hatırladı. O zavallı balıkçının yardımcısıydı, Buffalo Bill'in gösterisine çıkan, ama her nasılsa terk edilen Peau-Rouge. Hatıraları geri gelirken Breteuil heyecandan bayılacağını hissetti. Peau Rouge balıkları arabaya yüklemesine yardım etmiş, ikram ettiği puroyu kabul etmişti. Beklemediği bir anda doğrudan Breteuil'ün gözlerinin içine bakarak onun gözlerini kaçırmasına neden olmuştu. Breteuil daha önce hiç gözlerini kaçırmamıştı, bu olaydan sonra da. Gerçekten yakışıklıydı, hem kadınlar hem de erkekler ona hayranlıkla, çoğunlukla da arzuyla bakarlardı. Gözlerini dikerek, kafaları karışıp utanarak

gözlerini kaçırmalarını sağlamaktan hoşlanırdı. Onları aşağılamaya bayılırdı, özelllikle yanlarında arkadaşları varken. Ama bu Peau-Rouge Armand Breteuil'ün gözlerinin içine bakmış, sanki onun gerçek ruhunu görebilmişti.

Breteuil şampanya kadehini kendisini izlemekte olan barmene doğru itti. Barmen de bu soluk, ince adamın güzelliğinden etkilenmişti. "Her şey yolunda mı mösyö?" Bardağı ağzına kadar doldurdu, köpüğün çökmesini bekleyip tekrar doldurdu.

Breteuil, "Tabii ki" diyerek bakmadan tersledi. "Beni rahat bırak." Gözlüklerini çıkartıp gözlerini ovaladı. Bu Allahın belası çatal bıçak satıcısı nerede kalmıştı? İşini halledip buradan çıkmak istiyordu. Piyanistin başında şimdiden birkaç adam toplanmış, marş söylüyorlardı.

Atılgan Geyik. Soulas bu ismi büyük bir gururla söylemişti. Benim yeni yardımcım. Breteuil daha o ilk sabah Soulas'ın yeni yardımcısını neredeyse çaldığını biraz da memnun olarak hatırladı. Onunla ne yapması gerektiğini bilseydi, bunu yapardı da! Atılgan Geyik o zamanlar çok çaresiz, çok savunmasızdı. Breteuil, doğru şartlar sağlandığında, Atılgan Geyik'in onunla gelebileceğinden emindi, tıpkı kaybolmuş yavru bir köpek gibi. Atılgan Geyik. Böyle bir ismin anlamı neydi?

Breteuil dört yıl önceki o karanlık sabahla ilgili anılarına öylesine dalmıştı ki sırtına hafifçe dokunan elin farkına varmadı. Gözlüğünün saplarını kulaklarına geçirip aynada kendine göz attı, ona hiç uymayan davranışıyla dikkat çekmekten korkmuştu ve ona yandan bakan Olivier'nin toparlak yüzünü gördü. Fark edilmişti! Kızgın bir şekilde aynaya doğru, "Ne istiyorsun Olivier?" dedi.

Olivier geri çekildi. "Sadece merhaba demek istedim Armand," diye geveledi. "Sağlığını sormak istemiştim, dostum."

"Sağlığımla ilgili hiçbir sorunum yok ve bu da özellikle iyi bir akşam sayılmaz, teşekkür ederim."

"Ama ne yapıyorsun burada?" Olivier elini kaldırıp salona doğru işaret etti. "Normalde burada durmazdın, sanırım."

"Bu gece alelâde bir gece değil. Bana bıçak satmak, bir yandan da senin kızlarını becermek isteyen bir çatal bıçak satıcısı tarafından bekletiliyorum. İnanabiliyor musun?" Breteuil ekildim demek istemişti.

Ama Olivier yanlış anladı. "İnsan satabilir ve düzüşebilir, ama aynı anda değil. Her şeyin bir yeri ve zamanı var, ama insan biraz aklını kullanmalı."

Breteuil dönüp kırmalı gömleği, pahalı kokusu, dökülmeye başla-

mış yatık saçları ve dudağına yakın ince bıyıklı zavallı küçük adama baktı. Bir zamanlar sevgili olduklarına inanamıyordu. Ama o zamanlar fakirdi ve Olivier ona tutkundu. Hâlâ da öyleydi. Bu düşünce onu biraz keyiflendirdi ve "Eee, Olivier, işleri büyütüyor musun?" diye sordu.

"Gördüğün gibi Armand," dedi Olivier dönüp odayı inceleyerek, "kızlarım bu şehirdeki en güzel kızlar." İnce bıyığını oynatarak Breteuil'e gülümsedi: "Oğlanlarım da fena sayılmaz, ha?"

Breteuil birden Olivier'den nefret etti. Her ikisi de oğlanlardan hoşlanmalarına rağmen, Olivier adi bir oğlancıydı, oysa ki Breteuil daha saf, daha entelektüel tip aşka, onun artistik mizacı ile daha uyumlu bir aşka muktedirdi. Miguel için ödediği altı frangı, pezevenk ücretinden çok cömertliğinin bir ifadesi olarak görüyordu. Kendi başına bu tür ayarlamalar yapmaya zamanı yoktu, sonuçta sabah balığı, eti ve sebzeyi satın almaktan, gece on bire kadar pişirmek de dahil, haftada altı gün, tüm gün restoranındaydı. Çoğu gece sadece dört beş saat uyuyordu. Buna rağmen, tüm pazartesi gününü beraber geçireceği birinin olması hoş olurdu. O zaman bile, bu izin gününü bozabilecek herkesten ve her şeyden kıskançlıkla korur, uyumayı, yürümeyi, okumayı ve biraz daha uyumayı tercih ederdi. Çatal bıçakçı adam La Petite Nani'yi (ninesinin ismini vermişti) tüm Provence bölgesinin en iyi restoranı olarak gösteren Paris *Le Figaro*'daki bir yazıyı getireceğine söz vermişti, ama restoranı çok başarılı olmasına rağmen Breteuil mutlu bir adam değildi. Son zamanlarda yardımcı şeflerine, garsonlarına, hatta komilerine bile bağırıyordu. Restoranın her şeyini o idare ediyordu, bu yüzden restoranı en iyisiydi. Ama yavaşlamak, dinlenmek zorunda kalacaktı, yoksa içindeki bir şey patlayacaktı. Şimdiden son üç hafta midesindeki yanma hissi yüzünden kendi yemeklerini tatmasını bile zorlaştıran bir sıkıntısı vardı.

Breteuil içini çektikten sonra Olivier'ye gülümsedi. "Kızlarından birini fark ettim; biraz topluca, koyu renk saçlı, mavi sabahlıklı sanırım, bir dakika önce bir adamla beraberdi. Bana birini hatırlatıyor."

Olivier arkaya baktı, en azından yirmi otuz erkek ve altı yedi kız vardı. Toplam on iki kızı vardı ve hepsi de bu cumartesi akşamı çalışıyordu. Birden gözleri parladı. Breteuil'e yardım etmekten hoşlanırdı. "Ah, sen Marie demek istiyorsun. Pek zarif değil, ama sağlıklı. Bazı erkekler böylesinden hoşlanır."

"Sanırım... sanırım onunla olan adam da şu anda onun yemişlerinin

tadına bakıyor. Çok değişik bir yaratık; genelde senin evinde görülenlerden değil, Olivier."

Olivier, Breteuil'ün çok iyi bildiği tiz sesli bir kıkırdama ile güldü. "Birkaç ay önce bir gece ortaya çıktı. Neden bilmiyorum, ama ondan hoşlandım. Belki, diye düşündüm, ama hayır. Kızlardan hoşlanıyor, özellikle de Marie'den. Neyse bir zararı yok, öyleyse neden takılmasın?"

"Sık mı geliyor peki?"

"Her cumartesi akşamı. Ziyaretlerini takvim yerine kullanabilirsin."

"İsmi var mı?" Breteuil bir yerlere varmaya başlamıştı.

Olivier dikkatli, kuşkucu ve elbette kıskanç gözlerle ona bir bakış fırlattı.

"Sadece sordum. Önemli değil." Breteuil bara dönüp şampanyasından bir yudum aldı. Olivier ile işi bitmişti veya en azından bu izlenimi veriyordu.

Olivier bir an ne yapacağını bilemeyerek duraksadı. Arka salondaki İspanyol oğlan başka bir şeydi, ama şimdi müşterilerinden biri? Olivier, Breteuil'ü tanıyordu ve bu tür bir ilgiden iyi bir şey çıkmayacağını biliyordu. Her neyse, diye geçirdi içinden. "İsmi François. Doğudan sanırım. Gözlerine dikkat ettin mi?"

Breteuil cevap vermedi. İnce purolarından birini yakıp dumanın kıvrılarak yükselmesini ve diğer puro ve sigaraların oluşturduğu buluta doğru uzaklaşmasını seyretti. Ama evet, esmer adamın gözlerini fark etmişti. Onlar dört yıl önce Quai des Belges'deki o karanlık sabahta onu çırılçıplak soyan gözlerdi.

XIII

Cours St-Louis'deki fazlasıyla budanmış çınar ağaçlarının şimdiden büyümüş yaprakları, koyu yeşil renge bürünmüş ve güneş batıdaki çatıların üzerinde batarken akşam gökyüzü sıcak bir sarıya dönüşmüştü. Mayıs ayının başlarıydı ve Atılgan Geyik çiçekçinin üstündeki yeşil tenteye bakarken hâlâ hayranlık ve umut doluydu. Ama dikkatini çekip onu orada tutan beyazla yazılmış bir yazıydı: NAISSANCES MARIAGES FUNÉRAILLES.* Bir kadın porselen bir vazonun içine bir buket çiçek yerleştiriyordu. Çiçekler Côte d'Azur'ün hemen içindeki çok büyük seralardan geliyordu. Yılın bu zamanında çoğunlukla sera karanfilleri olurdu, iris, gül, hatta lavantayla birlikte tel kafeslerde duran konik kutuların içine konurdu. Kadına ait gibi görünen küçük beyaz bir

* Doğum, evlilik, cenaze. (y.h.n.)

köpek bir süre oturdu, sonra kalkarak gelip geçenlerin arasında zarafetle yürümeden önce karnını kaşıdı. İşlek caddenin ortasında kesinlikle evindeki kadar rahattı.

Atılgan Geyik sabun fabrikasındaki yeni işini kutluyordu. Ilık havada küçük metal masada oturup köpeğin bir grup güvercini ürkütmesini seyretti. Kuşlar önce uçtu, sonra da daireler çizerek beş altı metre öteye indi. Köpek bacağını kaldırmadan önce bir çınar ağacının dibini kokladı.

Sadece beş uyku önce, Atılgan Geyik ceketini asarken patronu yanına gelmiş, onu fabrikanın başka bir bölümüne, çok pencereli büyük, temiz bir odaya götürmüştü. Patron onu başka bir adamla tanıştırmıştı, ancak bu adam onun adını önceden duymuştu. Fabrikadaki en kötü, en kirli işi yapmasına rağmen Atılgan Geyik, Amerika'dan gelen Peau-Rouge olarak epey tanınıyordu. Mösyö Deferre'in fabrikası gibi büyük bir yerde bile fısıltılar oradan oraya yayılırdı. Adamlardan bazıları onunla ilgili şakalar yapıyor, diğerleri duyamayacağı uzaklıktayken savaş naraları atıyorlardı; bazıları çekingen bir huşuyla, bazıları ise nefretle seyrediyordu onu, çünkü o farklıydı. Louis Granat hariç hepsi ondan uzak duruyordu. Ama hepsi onu duymuştu.

Adı Mösyö Billedoux olan diğer adam, "Sabun yapmaya hazır olduğunu duydum Atılgan Geyik. Göreceğiz. Ama öncelikle, ilk sabah, seyretmeli ve istediğimde yardım etmelisin. Zor iştir, ama bu işi kömür küremekten çok daha temiz bulacaksın," dedi. Atılgan Geyik adamın yavaş ve anlaşılır bir şekilde konuştuğunu fark etmişti. Kelimelerin çoğunu ve neden bahsettiğini ise tamamen anlamıştı. Her zaman olduğu gibi bu ufak jeste minnettar kalmıştı.

Böylece Atılgan Geyik fıçılardan sıcak sıvının ağır metal çerçevelerin içine badem kokulu krema denizi oluşturarak dökülüşünü seyretti. Bu donduğunda, adamlar bunu tellerle keserek sabun kalıpları haline getiriyorlardı. Diğer adamlar garip şekilli bıçaklar kullanarak bozuk kenarları düzeltip donmuş sabunları şekillendirirken, başka birileri de bu kalıpları hareketli bir masanın üzerine fırlatıyordu. Burada kalıplar iki adamın önünden geçiyor, bu adamlar da arada sırada çıkan bozuk bir kalıbı ayaklarının yanındaki tekneye atıyorlardı.

Billedoux, Atılgan Geyik'e kalıpların ilerlemesini takip ederek iki adamın metal preslerle düzgün sabunun iki tarafına mühür vurdukları yere kadar masa boyunca eşlik etti. Billedoux masadaki kalıplardan birini yakaladı ve Atılgan Geyik'in önünde tutup buharlı bir makinenin

sesini bastırmaya çalışarak, "Gördün mü?" diye bağırdı. Kalıbın üzerinde "PRÉ DE PROVENCE"* yazıyordu. Atılgan Geyik, yazının altında gagasında filizlenmiş bir sürgün taşıyarak uçan mükemmel bir kuş gördü. Billedoux kalıbı ters çevirdi. Bir oval şeklin içinde, "SAVON DE MARSEILLES"** yazıyordu, altında ise daha küçük harflerle, "250 gr." Billedoux kalıbı Atılgan Geyik'in eline bıraktı. "Tüm dünyaya, hatta senin ülkene bile gidiyor."

Atılgan Geyik, adamın söyledikleri karşısında şaşkınlığa uğramıştı. Bunu nasıl bilebiliyordu? Sabunu alıp kokladı. Badem yağı kokuyordu, ama bu koku onun burnuna gelen kömür fırınlarının üzerindeki fıçılarda fokurdayan o tanıdık kül suyu kokusunu engelleyemedi. Onun anne babası da bu sabunu kullanacak mıydı? Bunu hayal edemiyordu. Ama ateşli gemiler ve demir yolla bu mümkündü. René, Marsilya sabununun bütün dünyada meşhur olduğunu söylemişti. Ama Pine Ridge, bu sabunun dünyasının da ötesindeydi.

Hareketli masanın sonunda dört adam sabunları alıp düzgün sıralar halinde kutulara koyuyorlardı. Kutular metal bir el arabasının üzerinde duruyordu. Çabuk ama dikkatli çalışıyorlardı.

"Benimle gel." Mösyö Billedoux otuzlarının ortasında, dalgalı kumral saçlı, düzgün şekillendirilmiş keçi sakallı ince bir adamdı. Mavi iş gömleği ve şekilsiz beresine rağmen bu fabrikaya ait gözükmüyordu. Atılgan Geyik onun diğer işçilerden çok, Le Salon'a gelen beyefendilere benzediğini düşündü. Belki de işçi gibi giyinmiş büyük bir patrondu. Hızlı hareketlerinde, aydınlık yüzünde otoriteyi çağrıştıran bir şey vardı. Ve yine de bu gizemli işteki tüm aşamaları açıklamak için zaman harcıyordu. Atılgan Geyik çoğunu anlamadıysa bile kendisine anlatılıyor olmasını takdir ediyordu.

Billedoux'ya yetişmek için her zamankinden daha hızlı yürürken sabun kalıbı hâlâ elindeydi. İnsanın en beklemediği zamanda aklının oynadığı oyunlardan biri sonucunda aniden elindeki sabunu kıskandı. Belki de büyük suyu geçecek ve Pine Ridge'e varacaktı. Belki de bir ay veya iki ay içinde annesi sabah bununla yüzünü yıkıyor olacaktı. Veya babası patates ektikten sonra ellerini sabunlayacaktı.

Billedoux onu geniş taş bir kemerden geçirerek tahta zeminli parlak bir odaya götürdü. Ortada üç sıra uzun masa vardı, masaların çevresinde ise çok sayıda kadın ayakta duruyordu. Atılgan Geyik, daha

* Provence Çayırı. (y.h.n.)
** Marsilya Sabunu. (y.h.n.)

önce sabahları fabrika kapılarında, akın akın içeri giren erkeklerin arasında kadınları gördüğü halde, şimdi şaşırmıştı. Onların burada ne yaptıklarını gerçekten hiç düşünmemişti. Burada, Marsilya'nın caddelerinde her zaman rastladığı, erişilmez kadınlardan bazılarını da görmüş oluyordu, o kadar.

"Burası paketleme odası. Sandıklar, buradan yükleme yerlerine gider. Ama biraz seyret."

Masalardan birinin ucunda iki adam durmuş kadınların her bir kalıbı kâğıda sararak, düzgün ve çabucak katlayarak, her birinin üzerine ıslak mühür basmalarını seyrediyorlardı. On veya on iki adet paketlediklerinde, ayaklarındaki tahta sandığa her bir katmanın arasına talaş koyarak düzgünce yerleştiriyorlardı. Sonra bu işlem tekrarlanıyordu.

Atılgan Geyik hiç bu kadar hızlı, usta hareketler görmemişti. Sabunun üzerindeki sayısız kat öyle mükemmel katlanıyordu ki, böylece her birinin ucu mühürün altında birleşiyordu. Eczanelerde sabun kalıplarını görmüştü, ama kesmeden şekil vermeye oradan paketlemeye her biri için harcanan bunca çabayı hiç düşünmemişti. Artık anlamıştı ki pekâlâ hoş paketlerin içindeki düzgün sabun kalıplarının sürecini bilmesine rağmen Marsilya'daki herhangi bir fabrikada kömür küremeye devam ediyor olabilirdi.

Billedoux onu paketleme odasından sorumlu Madam Braque'la tanıştırdı. Kırklarının ortasında, boyalı kızıl saçları kulaklarının üzerinde toplanmış yuvarlak, hoş yüzlü şişmanca bir kadındı. Beyaz iş gömleği ve beyaz ayakkabıları içinde Atılgan Geyik'e çok uzun zaman önce hasta evinde ona çorba içiren hemşire yardımcılarını hatırlatmıştı.

"Madamın dediklerini yapmalısın. Artık senin patronun o."

Ve böylece Atılgan Geyik yeni işine başladı. Kadınlara hareketli masadan gelen sabun kalıplarını veriyordu. Sandıklar doldukça kapaklarını çekiçle kapatıyor ve onları, bir adamın her birinin üzerine büyük bir etiket koyup nereye yığılması gerektiğini söylediği yükleme deposuna taşıyordu. Bazen etiketleri okuyor, ama bir grup hariç, ötekiler ona hiçbir şey ifade etmiyordu: NEW YORK, ÉTAT DE NEW YORK L'ÉTATS D'AMÉRIQUE.* Atılgan Geyik adama, "*Amérique*. Ben *Amérique*'denim. Dakota," dedi.

Adam ona bir bakış atıp bir şeyler mırıldandı ve uzaklaştı. Ama Atılgan Geyik aldırmadı. Yeni işini seviyordu. Hep hareket halindeydi; sürekli el arabasını itiyor, taşıyor, kaldırıyor, ama günün sonunda

* New York. New York Eyaleti. ABD. (y.h.n.)

fabrikadan ayrıldığında, is ve kömür tozuna bulanmıyor, yağla terle kaplanmıyor, elleri ise nispeten temiz oluyordu. Yoruluyor, ama bitap düşmüyordu. Ayrıca kadınların bulunduğu odada çalışmaktan hoşlanıyordu. İlk günden sonra onunla fazla ilgilenmeseler de, onlara bakmak ve onlarla bir arada olmak güzeldi.

Atılgan Geyik süte benzer *anisette*'inden bir yudum alıp hayatını düşündü. Bu geçen dört yılda hayatını kaç defa gözden geçirdiğini hatırlayamıyordu. Ama hayatı çok hızlı değişiyor gibiydi. Mathias'ın ve Chloé'nin öğrettikleri bir yana nasıl olduğunu tam bilmeden odadaki herhangi biri gibi Madam Braque'ın talimatlarını alabilecek kadar Fransızca öğrenmişti. Ama bir kadın patronunun olması ve kadınlarla dolu bir odada çalışmak! Bunu anlamak oldukça güçtü. Daha önce hiç bu şekilde kadınlarla birlikte olmamıştı. Yeni işine başladığında, az biraz kendinden utanmıştı. İşi diğerlerinden, özellikle de hareket eden masa boyunca çalışan kadınlardan farklı olmasına rağmen, fabrikadaki diğer erkeklerin, işini kadın işi olarak düşünmesinden korkmuştu. Daha önce hiç kadınlarla çalışmamış, hiç kadın patronu olmamıştı. Tüm patronları, Vahşi Batı gösterisinden, René'ye ve ocak odasındaki patronuna kadar hepsi erkekti. Beraber çalıştığı tüm iş arkadaşları veya işçilerin hepsi erkekti. Ne olursa olsun, Marsilya'daki dört yılı içinde belki de ilk defa her sabah işe gitmeyi dört gözle bekliyordu.

Atılgan Geyik küçük beyaz köpeğin kaldırımda bulduğu bir şeyi yiyişini seyretti. Buketi düzenleyen kadın artık dükkânın kepenklerini indiriyordu. Tekrar tenteye baktı. MARIAGES. Nedense bu akşam bu fikir ona o kadar da uzak gelmiyordu.

Açık tenli, yakışıklı adam yanına oturduğunda Marie'nin dili tutulmuştu. Tabii ki onu daha önce görmüştü. Böyle bir adam her kalabalıkta fark edilirdi. Ama her zaman salondan geçip arkadaki salona, oğlanlara giderdi. Mutfak dedikodularından hoşlandığı oğlanı bile biliyordu, genç İspanyol, ismi Miguel miydi? Oğlanlar orada yaşamadığından Marie onlarla hiç tanışmamıştı, ama Miguel esmer güzelliği ile aralarında fark ediliyordu. Marie onu sokakta görseydi, onu bir sanatçı veya müzisyen sanabilirdi. Öylesine hassas bir havası vardı. Kızlardan biri bir diplomatın oğlu olduğunu, diğeri ise babasının bir asil ol-

duğunu söylemişti, ama Aimée aranan biri olduğunu ve eğer evde yakalanırsa, genelevin jandarmalar tarafından kapatılacağını ve hepsinin sokak köşelerinde beklemeye başlayacaklarını söylemişti.

Marie açık tenli adamın yüzüne bakamasa da, sürdüğü kolonyanın parfüme benzer karmaşık kokusunu alabiliyordu. Bu koku başını döndürmüştü; bir yandan da neredeyse boğucuydu. Adamın dizinin etrafında birleştirdiği düzgün ama güçlü parmaklarına gözlerini dikti. Tırnakları avizenin ışığında cila sürülmüş gibi parlıyordu.

Adam, odanın gürültüsüne ve hareketliliğine alışana kadar bir süre öylece oturdu. Marie gözlerini onun parmaklarından zorla ayırıp piyanisti çevreleyen gruba yöneltti. Piyanist, Camargue'ın dövüşçü boğaları ile ilgili Provence yöresine ait bir halk şarkısı söylüyordu. Eski bir şarkıydı; babası ona ve kardeşlerine bu şarkıyı defalarca söylemişti ve şimdi piyanonun etrafındaki üç veya dört adam aynı çalımla bu tanıdık şarkıyı söylüyordu.

Bir perşembe akşamı saat on birdi ve pek de öyle kalabalık sayılmazdı. Marie o ana kadar sadece iki erkekle yukarıya çıkmıştı ve açık tenli adam yanına oturana kadar bu akşamı erken bitirebileceğini düşünüyordu. Rahatlaması mı endişelenmesi mi gerektiğini bilmiyordu. Barın diğer ucuna bir göz attı ve Olivier'nin her zamanki yerinde dikildiğini gördü. Yüzünde boş bir ifadeyle kendisine bakıyordu. Kendisine bakıyor olması bile onu şaşırttı. Yüzünün normalde şirin gözükmeye çabalarken takındığı gülümsemesinden sıyrılmış olması, onu daha da şaşırttı. Hatta endişelendirdi. Bütün gece boyunca sadece iki müşterisi olduğunu fark etmiş miydi?

Ani bir umutsuzluk hissiyle, açık tenli beyefendiye dönüp, "*Bonsoir monsieur*," dedi.

Adam az önce yaktığı uzun, ince purodan bir nefes alıp dumanını odanın dumanlı havasına doğru üfledi. Hoş bir anın keyfini çıkarıyor gibiydi. Marie araya girdiği için anında pişman oldu. Ama göz ucuyla Olivier'nin hâlâ kendisini seyretmekte olduğunu gördü. Ne yapması gerekiyordu?

Tam o sırada, adam döndü ve kanını donduran bir gülümsemeyle onu olduğu yerde çakılı bıraktı. Açık mavi gözlerin arası açıktı, neredeyse yuvarlak gözlüğünden taşacak kadar ayrık. Sanki gözler ve gözlükler tam olarak uyuşmuyordu. Uzun sarı kirpikleri ve mükemmel bir yay şeklinde kaşları vardı. Burnu inceydi, ama burun delikleri dikkat çekecek kadar genişliyordu. Başka herhangi bir yüzde bu burun bir ku-

sur olarak algılanabilirdi; gözler bile garip görünebilirdi. Ama bu adamda bu özellikler şehveti çağrıştırıyordu. Ve gülümsemesi... Hafif aralık dudaklar, küçük kare dişleri, Marie'nin kalbinin istediğinden biraz daha fazla atmasına neden olmuştu. Böyle bir yüz daha önce hiç görmemişti.

"Merhaba Marie."

Marie isminin bu dudaklardan çıktığını duydu, ama bunu o an algılayamadı.

"Son birkaç haftadır seni seyrediyorum. İlgimi çekiyorsun."

"Ben mi?"

"Şehir dışındansın. Bunu görebiliyorum. Vaucluse'den mi?"

"Evet," dedi, hem bunu bildiğine hem de ismini biliyor oluşuna şaşırmış ve tüm bunların farkına yeni varmıştı. "Cavallion."

"Sahi mi, peki baban o ünlü kavunlardan mı yetiştiriyor?"

"Her şey, kavun, kuşkonmaz, kiraz ve biraz da elma, ama çok az."

"Ya bağları?"

"Hayır, mösyö. Sadece ufak bir tarla parçası."

"Ne zamandır buradasın, yani Marsilya'dasın?"

Marie, bu adamın kendisiyle ilgilendiğine hâlâ inanamıyordu. O oğlanlardan hoşlanıyordu. Aniden her zamankinden daha da utangaçlaştı. Biraz da korktu. Ne istiyordu?

"Sorumu duymadın mı?" Kafasını yukarı kaldırmıştı, gözlüğü avizenin ışığında parladığı için Marie gözlerini seçemiyordu.

"Üç yıl mösyö."

"Hep fahişelik mi yaptın?"

Marie, geniş burun deliklerinin ve küçük dişlerin üzerinde zarafetle kıvrılan uzun üst dudağın karşısında hipnotize olmuştu. Ama sorusu, sorusunun zalimliği, kızın çabucak başını kucağına çevirmesine neden oldu. Ellerinin ne kadar küt, parmaklarının ne kadar kısa olduğunu gördü ve adamın yanında kendini çok hantal ve kaba saba hissetti. İçinde küçük bir ateş yandı, hayır her zaman fahişelik yapmamıştı. Fontaine-de-Vaucluse'de bulunmuş, mağaradan çıkan gizemli suyun fokurdamasını görmüş, üç yıl okula devam etmiş, kız kardeşleriyle oynamış, kavun ve kiraz toplamış, yandaki çiftlikteki çocukla flört etmiş, dişlerinin arasında haşhaş tohumları kırmış ve aşkın, bir kocanın ve çocukların, büyüdüğünde de basit, mutlu bir hayatın hayalini kurmuştu. Şimdi bile her şeyden çok o basit, mutlu hayatı hayal etmeye çalışıyordu, ama ona kalan sadece o tanıdık karanlık, boş sokaklar ve gidecek

hiçbir yerinin olmayışı duygusuydu.

"Evet?"

"*Oui, monsieur*. Ama her zaman değil."

Adam kahkaha attı; geceleri bazen odasının dışında çınlayan, ama hiçbir zaman nereden geldiğini anlamadığı çanlar gibi yüksek sesli ve neşeden yoksun bir kahkaha.

Kafasını kaldırıp soluk yüze bir göz attı, ama adamın gözleri onun ötesinde bir yere bakıyordu. Gayri ihtiyari baktığı yere doğru döndü ve Olivier'nin barda, uzakta, elleri sıkıca göbeğinde kavuşturulmuş halde garip ve hiddet dolu gözlerle baktığını gördü.

"Ee, Marie, çıkalım mı artık, yani odana?"

Aniden kaçmak istedi, evet odasına; kapısını kilitlemek, tek başına örtünün altına girmek, rüya görmeden uyumak istedi. Bu adamın kendisinden ne isteyebileceği konusunda hiçbir fikri yoktu, ama güzelliğinin altında gözlerinin donuklaştığını ve ağzının sertleştiğini görebiliyordu. Sanki tüm o şehveti donuk bir maskeye dönüşmüştü. Yine de, parfümü şimdi onu sarmış, aklını başından almış gibi tüm vücudunu kaplamıştı ve ayağa kalktığında başının döndüğünü hissetti.

"*Oui, monsieur*," dedi. Ama sesi sanki bir başka odadan yankılanıyor gibi uzaktan geliyordu. "*Oui, monsieur*, bu sizi mutlu edecekse..."

Marie sade beyaz iç gömleği, siyah çorapları üzerinde, yüksek topuklu ayakkabıları ayağında olduğu halde yatağın kenarına oturdu. Parmaklarının arasında duran içi görünen küçük zarfa gözlerini dikmişti. Adam gitmişti, gideli yirmi dakika olmuş, aslında sadece on beş dakika kalmıştı. İç gömleğini çıkarmaya başladığında adam, "Hiç uğraşma, vücudunu görmek istemiyorum. Buraya sadece seninle konuşmaya geldim," demişti.

Marie adamın teklifi karşısında dehşete düşmüştü. Kafasını sallıyor, "Hayır, hayır mösyö. Bunu yapamam. Çok fazla şey istiyorsunuz," diyordu. Yatağın üzerine on frank attığında bile aynı şiddetle reddetti. Bir başka onluk daha attığında da, onları iterek yere fırlattı: "Alın paranızı. Bunu yapmayacağım." Ve nadir görülen bir dirençle adama bakmıştı.

O anda, adam öne çıkarak yanağına bir tokat attı. Sert bir tokat değildi. Acıtmamıştı bile. Vücutlarında gevşek kalan o kısım nedeniyle sinirlenip, bunun acısını ondan çıkarmak için, sonuçlandırılamamış bir

şehvetin son noktasındaki erkekler tarafından daha şiddetli dövüldüğü olmuştu. Kafasını eğdi ve neredeyse şiddetle siyah saçlarını bir derviş in etekleri gibi savurarak tekrar salladı.

Ona orospu, kaltak, kancık demiş, kız yine de hiçbir şey söylemeden kafasını sallamıştı. Ona becerımeye değer olmadığını, o zavallı Vaucluse'deki en kötü, en hastalıklı boğa tarafından bile düzülmeye uygun olmayan şişman bir inek olduğunu söylemişti.

Sonra onu tatlı sözlerle ikna etmeye çalışmıştı. Üzgündü, hayatındaki başka bazı şeylerden dolayı kızgındı. Marie çok çekici bir kızdı ve erkeklerin onu niye arzuladıklarını anlıyordu. Ne hoş bir odaydı bu. Ve bak, ne hoş küçük bir lamba...

Ama Marie ne aşağılamalara ne de iltifatlara cevap verdi. Sarf ettiği hakaretler onu gerçekten incitmişti; söyledikleri en kötü anlarında, düzgün hiçbir erkeğin onu istemeyeceğini düşündüğü anlarda kendisiyle ilgili hissettiklerini doğrulamıştı. Ama şimdi hayatına düzgün bir erkek girmiş ve bu beyaz tenli, kötü adam François'ya zarar vermek için ondan yardım istemişti. İşin nereye varacağını bilmiyordu, ama ona verilecek böyle bir zarara aracılık etme düşüncesinden bile dehşete kapılıyordu.

Yatağa boylu boyunca uzanıp Ruben tablolarındakilere benzer vücuduna, gür saçlarına, neredeyse neşeli bir sesle yapılan iltifatları dinledi ve ağlamak istedi, ama ağlayamadı. Sanki adam onunla, tiksindiği, ama kabul etmek zorunda kaldığı tek şeyi yapmışçasına, kendini tam anlamıyla tükenmiş hissediyordu.

Sonra bir anlık bir sessizlik oldu. Adamın, bir sonraki hareketini düşünerek kendisine baktığını biliyordu, ama yüzünü duvara çevirip gözlerini kapalı tuttu. İçini çektiğini duydu ve neşesiz bir umutla vazgeçtiğini düşündü.

"Tamam öyleyse. Bunu yapmak istemediğini görebiliyorum. Bunu kabul ediyorum." Kapıya doğru giden ayak seslerini duydu. Sonra durdu. "Korkarım Olivier'ye beni memnun edemediğini söylemek zorunda kalacağım. Buna çok kızacak." Kıza cevap vermesi için fırsat tanıyormuş gibi duraksadı. Sonra ses, "Görüyorsun, bana âşık, ama ben onu ancak şişman bir kurbağa kadar çekici buluyorum. Eminim sen de öyle buluyorsundur. Ne yazık ki, ona açıklama yapmak zorunda kalacaksın. Herhalde Vaucluse'deki ailenin yanına dönersin."

Marie kapı tokmağının döndüğünü duydu ve çabucak oturdu. "Bir dakika mösyö," dedi. "Yalvarırım, durun bir dakika."

Şimdi Marie şifoniyerinin önünde eğilmiş, en alt çekmeceyi açıyordu. İçindeki birkaç şeye baktı. Kadife kutuyu açıp güzel kadın başını hissederek parmaklarını madalyonun soğuk taşı üzerinde gezdirdi. Kimdi bu kadın? Böyle bir kadın hiç yaşamış mıydı? Marie kutuyu kapatıp küçük pirinç kilidi taktı. Sonra Kutsal Kitabı'nın bir kurdeleyle işaretlenmiş sayfasını açtı. Mürekkeple altı çizilmiş tanıdık bir bölüme gözleri takılmıştı. Okuyamasa da uzun zaman önce rahibin o bölümü okurkenki sesini duyabiliyordu: "O zaman neden Tanrının sözünü tutmadın; sana verdiğim emirlere neden itaat etmedin?" Sana verdiğim emirler... Tanrı bu davranışını affetmeyecekti. Zarfı iki onlukla beraber elbise katlarının arasına yerleştirip Kutsal Kitap'ı kapadı.

Belki de yarın Abbaye St-Victor'a gidip yapmak zorunda kaldığı bu şey için Siyah Bakire'den onu bağışlamasını dilerdi. Marie fahişeliğe başladığından beri kutsal günler dışında kiliseye gitmeyi bırakmıştı. Bunun bir nedeni de uzun, hareketli bir cumartesi akşamından sonra pazar günleri erken kalkmanın çok zor olmasıydı. Diğer nedeni ise kiliseye girmek için kendini değersiz hissetmesi, günahlarını itiraf etmekten utanması ve Tanrının gazabını üzerine çekmekten korkmasıydı. Onun yüceliğini takdir etmeyen insanlara ceza uygulayan, affetmeyen, intikamcı Tanrı hikâyeleriyle büyümüştü. Bunu düşünmek çok korkutucuydu. Diğer fahişelerden bazıları gittiği için o da sadece kutsal günlerde kiliseye giderdi. Hepsi de bir gruba ait olmanın daha güvenli olduğunu düşünüyorlardı belki de. Marie onlara soru sormuyordu. Din genelevde özel bir konuydu.

Marie çekmeceyi kapatıp ayağa kalktı ve aynada yüzüne baktı. Yanaklarını renklendirmiş, dudaklarını boyamıştı. Gözlerine bakmadı. Tekrar aşağıya inmeyi hiç istemiyordu. Ama sadece birkaç saati kalmıştı. En azından hâlâ bir işi ve kalacak bir yeri vardı. Cumartesi akşamıyla ilgili olarak da ne yapılması gerekiyorsa onu yapacak, François da hayatından sonsuza kadar çıkacaktı. Bundan emindi. Ama o Marie'nin istediği hayatın bir parçası hiç olmamıştı, sadece bunun hayalini kurmuştu.

Atılgan Geyik kendisiyle Marie arasındaki soğukluğa şaşırmıştı. Divanda dipdibe otururken bile, Marie çok uzakta gibiydi. Yeni işinden ve ona haftada getireceği ek üç franktan bahsettiğinde, bu ufak servetinin zar zor farkına varmıştı. Daha iyi, daha geniş, iki kişiye yetecek

büyüklükte bir daireye taşınmayı düşündüğünü söylediğinde (her ne kadar böyle bir taşınmanın nasıl gerçekleşeceğini bilmese de), Marie kafasını çevirip, "Bu senin için iyi olacak François," demişti.

Atılgan Geyik salonu geçip onun yanına oturmaya geldiğinden beri yüzüne bakmadığını o zaman fark etmişti. Şimdi ise, bir hayli sessiz, piyaniste bakarak oturuyordu. Kafasını meşgul eden başka bir şey vardı. Veya belki de hiçbir şey düşünmüyordu.

"Ailen iyi mi?" diye sordu Atılgan Geyik. Daha önce hiç ailesinden bahsetmemişlerdi, ama aklına o anda söyleyecek başka bir şey gelmemişti. O gece yalnız kaldıklarında gerçek ismini ona söylemeye karar vermişti. Buffalo Bill'i, kendi insanlarını ve ülkesini anlatacaktı. Bir gece Amerikalı olduğunu söylemişti, ama başka hiçbir şey anlatmamıştı. Becerebilirse Marsilya'ya nasıl geldiğini anlatacaktı. Ama anlar mıydı? Veya yalnızca onu hediyeleriyle ve iyi davranışlarla kandıran bir vahşi olduğunu mu düşünürdü?

"Onları fazla düşünmüyorum." Sesi o yanındayken kullandığı utangaç, ama anlaşılır halinin aksine duygusuzdu. Söylediklerini ağzında geveliyordu.

"Buradan ayrılman gerektiğini düşünüyorum," dedi Atılgan Geyik birden. Bu gece buraya bunu söylemeye gelmişti, ama büyük odada bu sözler kulağına tuhaf geldi. Altı uykudur, yeni işine başladığından beri, öndan kendisiyle dairesine gelmesini istemekle bitecek bir konuşmayı çalışıyordu. Evlenebilirlerdi, çocukları olabilirdi. Marie ona güzel yemekler pişirirdi. Atılgan Geyik ona güzel bir elbise ve şapka alırdı. Pazarları Corniche'de yürüyüşe çıkabilir, balıkçı teknelerini seyredebilirlerdi. Gözlerinin bu plan karşısında ışıldayacağını, bu yerden ve düzüşmek zorunda kaldığı erkeklerden uzaklaşmaktan mutlu olacağını düşünmüştü. Bundan sonraki hayatı boyunca sadece onunla beraber olmaktan mutlu olacağını hayal etmişti. Ama sözler genelevin bu neşeli ortamında çok zayıf ve önemsiz kalmıştı.

Marie'nin dudakları kötü bir neşeli gülüş taklidi yaparken acı bir gülümsemeye dönüştü "Nereye giderim peki? Eve mi? Kiraz toplamaya mı? Pazara kavun taşımak için mi?"

Sesinin acılığı Atılgan Geyik'i şaşırttı, ama "Benimle gel. İyi bir işim var. Çok arkadaşım var," dedi.

Marie o zaman az daha ona bakıyordu. İçinde, derinlerde bir yerde, bu anın geçekleşmesini beklemişti. Daha önce bunu düşünmüştü, kızlarla beraber mutfakta oturup *café créme*'ini içerken hazırlıksız bir

anında, sanki bir rüyada gibi, düşünmüştü. Diğer kızları dinlemiş ve hayatında en azından bir tane iyi adam olduğu için çok şanslı olduğunu düşünmüştü. İşte, böyle bir anın olabileceğini düşünmüştü. Ama artık çok geçti. Peki gerçekten geç miydi?

Niye şimdi evet diyemiyor ve bu doğal olmayan hayatı sonsuza kadar arkasında bırakmıyordu? Büyük olasılıkla bir daha eline böyle bir fırsat hiç geçmeyecekti. François'yı sevip sevmediğini bilmiyordu, ama gerçekten sevgi gerekli miydi? Zaman içinde onu sevmesini öğrenemez miydi peki? Bu olmuştu. Bu büyükannesinin başına gelmişti. Bir gün on beş yaşında mutfakta bezelye ayıklarken, büyükannesi sevginin yavaş yavaş geldiğinde daha iyi olduğunu söylemişti. Marie yan çiftlikteki çocuğa âşık olmuş ve onunla beraber olmayı çok ama çok istemişti. Ama *grandmaman'ı* sabırlı olmasını, Marie'nin büyükbabasıyla geç evlendiğini ve onu sevmeyi öğrenmek zorunda kaldığını söylemişti. Birkaç yılını almıştı, ama Tanrıya inanmış, sonuçta da en iyisi olmuştu. Yedi çocukları vardı ve hâlâ birbirlerine âşıktılar. Âşık olduğu ilk çocukla evlenseydi, bu bir felaketle sonuçlanabilirdi. Adam şimdi büyük bir şarap üreticisi olmuştu, ama çok içki içtiğine ve kadın avcısı olduğuna dair söylentiler vardı. Ya, görüyor musun?

Marie böyle bir şeyin mümkün olabileceğini düşünmeye başlamıştı. François'yı sevmesini öğrenebilir ve beraber yedi çocukları olabilir ve belki de şehir dışında, kendi, saygın hayatını yaşayabilirdi. Onunla evine geri gidebilir ve ailesiyle beraber yaşayıp çalışabilirlerdi.

Ama sonra hayallerinin sonu geldi. Ailesinin, Vaucluse insanlarının bu esmer devi kabul etmelerini beklemek çok fazlaydı. O Tanrının bir garip yaratığı olacak, Marie de böyle bir yaratıkla evlenmiş olacaktı. Marsilya'da kalsalar ne olacaktı? Şimdi iyi bir işi vardı. Ve daha büyük bir dairesi olacaktı. Diğer müşterilerinin aksine nazik ve düşünceliydi. Yakışıklı değilse bile kendine özgü bir çarpıcılığı vardı. Ve seviştiklerinde mümkün olacağını hiç düşünmediği bir şey hissettirmişti. Gerçek sevgili olmasalar da, gerçekten seviştiklerini hissetmişti.

Ne yazık ki Fransız değildi. Provence'dan değildi. Amerika'dan gelmişti. Ya, evlendikten sonra ortadan kaybolmaya karar verirse? Bunu yapabilirdi. Veya içmeye ve onu dövmeye başlarsa? Belki bu Amerikalılar, Fransızlar kadar aklı başında değildiler. Ama Marie'yi en fazla endişelendiren düşünce bir gün ortadan kaybolabilecek olmasıydı. Amerika'ya dönebilirdi. O zaman Marie nereye giderdi? İşsiz ve evsiz kalırdı. Buraya geri gelemezdi. Ve belki de o zamana kadar fahişe ola-

mayacak kadar yaşlanır veya şişmanlardı.

Hayır, bu riski göze alamazdı. Almayacaktı. Tüm çirkinliğine rağmen, burada oturmanın, erkekleri yukarıya çıkarmanın, iyi aileden gelen kadınlar alışveriş yapıp çocuklarını gezdirirken kızlarla oturup kahve içmenin tekdüzeliğine rağmen, bu onun hayatıydı, bir süre daha güvenebileceği bir hayattı.

Marie gözlerini beklenti içinde gülümseyen uzun boylu esmer adama çevirdiğinde, kendisine duyduğu nefretle neredeyse inledi. "Odama çıkmak ister misin François?"

Atılgan Geyik şifoniyerin üzerinde bir şişe şarap ve iki kadeh gördüğünde şaşırmış, ama sevinmişti de. Kendisiyle gelip yaşamasını isteyeceğini biliyor muydu? Belki de aşağıda muhtemelen onunla öncesinde yukarı çıkmış olan diğer adamlar onları izlediğinden bu kadar uzak davranmıştı. Baştan aşağı süzülmeye alışmıştı, ama Marie buna, en azından meraklı bakışlara alışık değildi. Aşağıda oturduklarında hep içine kapanırdı. Ama odasında canlanır ve birkaç uzun dakika boyunca bir erkekle kadının olabileceği kadar yakın olurlardı. Hâlâ bu işi mucizevi buluyor ve doğrusu sertleşmeye başlıyordu. Ama bu, gerçekleşmesi olası bir düşüncenin karşısında zar zor nefes alabildiği kadar muhteşem bir şeyin kutlaması mı olacaktı?

Atılgan Geyik ceketini askılığa asıp kravatını gevşeterek kafasının üzerinden çıkardı. Sonra içinden aniden gelen bir istekle, saçlarını toplayan mavi kurdeleyi çözdü ve uzun, siyah saçlarının omuzlarının üzerine akar gibi döküldüğünü hissetti. Marie ona seslendiğinde gömleğinin düğmelerini çözmüştü.

"Gel, benimle bir bardak şarap iç François." Elinde koyu kırmızı şarapla yarı dolu bir bardak tutuyordu. Sıvının küçük dalgalar halinde titrediğini gördü. Belki de Marie heyecanlıydı.

Hafifçe eğildi, "Güzel bir kadın için güzel bir şarap." Sonra içip onun da bir yudum almasını seyretti." Bu derece hoş bir an için mükemmel," dedi güzel sözlerinden hoşnut kalarak.

Marie yatağın kenarında oturup ona baktı. İlacın ne kadar sürede etkisini göstereceğini bilmiyordu, bu nedenle yatakta yanındaki yere hafifçe vurdu. Yatağın onun ağırlığıyla çökmesiyle ona yaklaştığını hissetti. Arkasında kolunu, sonra da beli boyunca parmaklarını hissetti. Bu arada tüm vücudu titremeye başlamıştı.

"Üşümüş olabilir misin? Odan çok sıcak."

"Hayır, hayır bir şey yok, sadece bir düşünce."

Atılgan Geyik şaraptan bir yudum aldı ve şarap hem içini hem de vücudunu ısıttı. Marie'den bu kutlamayla ilgili yanılmadığını gösterecek bir şey söylemesini istiyordu. Ama kız oturup hiçbir şey söylemediğinden, en sonunda o, "Benimle gelecek misin?" dedi.

Marie ona baktı, Atılgan Geyik bunun, kız gözlerinin içinde bir şey arıyormuşçasına garip bir bakış olduğunu düşündü. Belki de karar vermeye çalışıyor, diye düşündü ve kalbi beklentiyle çarpmaya başladı. Kalbinin göğsünde attığını hissedebiliyor, kulaklarında da bu atışı duyabiliyordu. Sıcakladı ve birden fazlasıyla tembelleştiğini hissetti. Marie hâlâ gözlerinin içine bakıyordu, ama gözleri karanlıktı ve sulanmıştı. Kendi sesini duydu, ama ne söylediğini çıkaramadı. Ve sonra kendini sırtüstü yatakta yatarken buldu, yukarıya baktığında Marie'nin çok yakında ayakta durduğunu gördü, yüzü altından bir bulut haline gelene kadar kız eğildi, ağzını ağzında hissetti. Onu daha önce hiç dudaktan öpmemişti. Bunun ne kadar garip ve hoş olduğunu düşündü. Gözlerini kapadı ve saçlarının lavanta kokusunun, yüzündeki hafif dokunuşunun keyfini çıkardı...

Atılgan Geyik yukarıya baktı ve karanlık, sürekli değişen bir bulut gördü. Beyaz Buzağıların Kıllarının Çıktığı Ay'ın sonuna doğru çok soğuk günlerde böylesine bulutlar, kenarları gümüşi renkli büyük, kara bulutlar görmüştü. Bazen güneş aralarından çıkar ve dünyayı, insanın kafasına ve omuzlarına vuran bir ateşle aydınlatır, aniden hava ısınır, güzelleşir ve o ve Attan Düşüren yüzlerini yukarı, güneşe doğru kaldırırlardı. Atılgan Geyik, Pine Ridge ile kırgıbayır arasındaki düzlüklerin böyle güneş ışınlarıyla beneklenerek, bulutların altındaki kara toprağın dağınık, gözleri acıtan ateş parçaları ile aydınlandığını görebiliyordu. İyi Koşucu da kafasını kaldırıp Wakan Tanka'nın çocuklarla dalga geçtiğini, kışın çok uzakta olmadığını biliyor gibi hafifçe kişnedi.

Atılgan Geyik bulutun ilerleyişini ve şekil değiştirişini seyretti ve bunun gri bir gökyüzünde tek başına dolaşan yalnız bir bulut olduğunun farkına vardı. Sonra bir anda gökyüzünde, tekrar tekrar karşıya geçip giden şimşekler ile dolmuşçasına dağınık boşluklar olduğunu fark etti. Bulutu ve şimşeği incelediği, sonra bir odada olduğunu anladı.

Başı sert bir duvara sıkıca dayalıydı. Bulut bir su lekesine, şimşek de sıvalı tavandaki çatlaklar haline dönüştü. İlk düşüncesi tekrar demir eve dönmüş olduğuydu. Ama çok sıcaktı. Sonra hasta evini düşündü. Odanın yataklarla, uyuyan adamlarla dolu olup olmadığını görmek için başını oynatmaya çalıştı. Başını, omuzlarını kaldırmaya, etrafına bakınmak için dirseklerinin üzerinde doğrulmaya çalıştı, ama vücudu ona itaat etmiyordu. Hasta evindeki gibi canı acımıyordu, hatta sanki sıcaklık içinden geliyormuş, merkezden tüm vücuduna yayılıyormuş gibi hoş bir his duyuyordu.

Bir an doğrulmaktan vazgeçti ve hayalarını sızlatan zevkin tadını çıkardı. Birden solundaki duvarda sade tahta haçı tanıdı. Marie'nin odasındaydı. Sırtüstü yatıp gözlerini kapadı, artık seks olduğunu anladığı zevkin tadını çıkarırken rahatladı ve içi neşeyle doldu. Marie ona bir şey yapıyordu; tam ne olduğunu anlayamamıştı, tek anladığı bu şeyin kalçalarının hareket etmesine neden olduğu ve nefes alışını hızlandırdığıydı. Tekrar doğrulmaya çalıştı ve bu sefer dirseklerine dayanarak kalkabildi.

Sonra saç gördü. Kulaklar. Bir burnun ucu. Bir kafa. Kafa çıplak uyluklarının arasında hareket ediyordu. Ağzın kamışının düzgün yüzeyi üzerinde yukarı aşağı hareket ettiğini anlaması bir süre aldı ve bu manzara onu heyecanlandırdı. Marie daha önce bunu hiç yapmamıştı. Dudakları kendisininkileri öperken yüzünün hafif bulanıklaşmasını hatırladı. Kutlamayı, şarabı hatırladı. Bunların hepsi, bu yaptıkları hep çok yeniydi.

Şimdi daha hızlı hareket etmeye başlayan, aşağı inip çıkan kafayı seyrederken, bu saçların Marie'ye ait olmadığını fark etmeye başladı. Açık renkli ve dalgalıydılar ve onunkilerden kısaydılar. Odayı dolduran keskin koku da lavanta kokusu değildi.

Atılgan Geyik'in kolları ve omuzları güçsüzleşti ve Atılgan Geyik geriye, yatağa düşüp gözlerini kapadı. Kafası bulanıktı, hiçbir şey düşünmüyordu. Kendisini aynı anda hem tembel hem de tahrik olmuş hissediyordu. Sonra tekrar kendini kaybetti. Kendine geldiğinde sıcak ağzı yine kamışında hissetti, hem ağız hem de kamışı sanki Atılgan Geyik vücudundan ayrılmış da bu işi uzaktan seyreder gibi uzakta görünüyordu. Uzak köşesinden sarı saçları gördü, kulakları; dudakları ve burnun ucunu gördü. Sonra donup kaldı. Ve yeniden kendi bedenine kavuştu.

Elleri bir şeye sürtündü, kafasını çevirdi. Pantolonu yanında yatağın üzerine atılmıştı. Kafası artık daha berraktı. Elini cebi bulana ka-

dar pantolona doğru hareket ederken izledi. Ama cebinde birkaç bozuk para dışında hiçbir şey yoktu. Diğer cebini bulana kadar elini pantolonun altında tekrar hareket ettirdi. Sonra uzun, ince bıçağı hissetti ve önünde tuttu. Bu, kabzasının her iki ucu da gümüş, ortası fildişi olan güzel bir bıçaktı. Küçük gümüş düğmeyi fark edip ona bastırdı ve işaret parmağı kadar uzun bir bıçak ağzının hafif bir klik sesi ile ortaya çıktığını gördü.

Gözleri parlayan bıçağın üzerine kilitlenmişti, ne yapması gerektiğini biliyordu. Bu, bir karardan çok bir çözümdü. Aniden bir hayalden uyanır gibi kendini güçlü hissetti. Yavaş ve büyük bir dikkatle, yukarı aşağı hareket eden kafayı rahatsız etmeden oturdu. İnce sırta, omurgasının toparlaklarına, kaburga kemikleri çevresindeki hafif girintilere baktı. Zayıf kıçının yuvarlaklarını ve arasındaki dar ayrığı gördü.

Derken bıçağı gördü, loş odada havada bir an asılı kalan ve birden çıplak sırta giren bıçağı. Ardından sert bir homurtu duydu ve yumruğunun ete aynı anda sertçe değişini hissetti. Her seferinde bıçağı sonuna kadar deriye gömerek tekrar ve tekrar sapladı. Sonra sarı saçlardan bir parça yakaladı ve kafayı geriye doğru çekti. Bıçağı boğazın kenarına yerleştirirken arası açık mavi gözlere baktı ve bu gözler ona tanıdık geldi. Hareket eden, ama ses çıkmayan narin dudaklardaki pembe köpüğü gördü. Ama bıçak keskindi ve keskin bir emme sesi duydu ve saçları bıraktı, kafa öne, olanca ağırlığı ile kucağına düştü.

Tüm olay birkaç saniye sürmüştü, ama Atılgan Geyik bazı hareketleri zaman durmuş gibi net bir şekilde görmüştü. Kafası olayı tekrar tekrar yaşasa da biraz önce ne olduğuna hâlâ inanamayarak ve gösterdiği çabadan yorgun düşerek bir an oturdu.

Sonra panikledi. Buradan çıkmalıydı. Bir an kusmak istedi, ama buna zamanı yoktu. Kucağındaki baştan kıvrılarak kurtuldu. Kalçalarının pembe köpük ve kırmızı kanla kaplanmış olduğunu gördü. İçine su boşalttığı lavaboya doğru seğirtirken, bu sıkışık yerde hâlâ dizlerinin üzerine çökmüş duran cesede takılıp az daha düşecekti. Suya bir havlu batırıp kalçasındaki ve hayalarındaki kanı silmeye başladı. Kıyafetlerinin nerede olduğunu anlamak ve çabucak giyinmek için odada etrafına bakındı. Arkasındaki sehpanın üzerinde, temizlenmesini durduran, bir an nefes almasını kesen bir şey gördü.

Altın çerçeveli bir gözlük, düzgünce katlanmış bir halde kırmızı boncuklu abajurdan sızan loş ışıkta parlıyordu.

Şansına büyük salon boş sayılırdı. İki adam ve kızlardan biri uzak duvara dayanmış bir masanın çevresinde toplanmıştı. Olivier ve barmen sırtları salona dönük, açık kasanın üzerinde konuşuyordu; iri yarı kapıcı ise ortalıkta görünmüyordu. Kapı en azından on beş yirmi metre uzaktaydı. Kafasında dört yıl önce yumuşak koltukların ve kanepelerin olduğu hasta evindeki büyük odadan kaçışı canlandı, ama bu sefer Atılgan Geyik ağır ağır, fayanslar topuğunun değmemesi için parmaklarının ucunda oda boyunca yürüdü. Fısıltı ile bir süredir söylemediği bir şarkıyı söylüyor ve görünmez olduğunu biliyordu. Sessiz ve kendine güvenerek yürüdü ve kapıya vardığında, kapı açıldığında ses çıkarmasın diye küçük zili eliyle tuttu.

Dışarı çıktıktan sonra artık boş ve karanlık sokakta aceleyle, topuklarının parke taşlar üzerinde yankılanmasına aldırmadan hızla yürüdü. Düşünmemeye, olabildiğince çabuk kaçmaya çalışıyordu. Eski Liman'a giden köşeyi döndüğünde, uzun uzun soluyarak içini çekti ve ne kadar sürdüğünü bilemediği bir zaman boyunca nefesini tuttuğunu anladı. Bir süre önce nefes almayı öylece kesmişti.

Cep saatini açtı ve beyaz yüzeyine baktı: dört otuz. O ve Marie on biri biraz geçe yukarı çıkmışlardı. Ne olmuştu bu arada? O andan bu yana beş buçuk saat geçmişti. Bacaklarının güçsüzleştiğini hissederek durup bir kazığa dayandı. Serin erken sabah havasına rağmen, terin göğüs kafesini buz gibi iğneleyerek aşağıya aktığını hissediyordu.

Marie. Marie'ye ne olmuştu? Marie'ye ne olacaktı? Atılgan Geyik umutsuzca inledi. *Siyoko*'nun bedenini başka bir yere götürmeliydi. Niye bunu düşünememişti? Boş, başka bir oda mutlaka vardı. Atılgan Geyik, Marie'nin kapıyı açıp yatağının üzerinde diz üstü çökmüş ölü *siyoko*'nun bedenini, çarşafın üzerinde parlayan siyah lekeleri görüşünü, kapalı odadaki keskin kan kokusunu duyuşunu gözlerinin önüne getirirken, bacakları artık ağırlığını taşıyamadı. Dizleri yere çarptığında sert taşları hissetmedi bile.

Geri dönmeliydi. Ama yana devrilip gözlerini gölgelere bile odaklayamayacak kadar yorgun hissederek öylece yattı. Ona ne olacaktı? Niye buradaydı? Onun yardımcı hayvanı neredeydi? Ya Wakan Tanka? Niye bu yabancı şehirde bir başına bırakılmıştı? Neden o?

Atılgan Geyik gözlerini kapadı ve o çaresizlik içinde neredeyse bir huzur buldu. Taşlar, altında sağlam ve soğuktu ve hareket etmek istemiyordu. Yakında öleceğini, Marie'nin odasında olanların onun sonuna yol açacak olaylar zincirini başlatacağını biliyordu. Kötü adamlar

her zaman cezalandırılırdı. Wakan Tanka buna dikkat ederdi. Ve Atılgan Geyik de bundan memnuniyet duyuyordu.

Şimdiyse kafasında geçmiş ve bugünün görüntüleri dans ediyordu. Marie'nin şarap bardağını kaldırdığını gördü, abajurun ışığında altın çerçeveli gözlükleri gördü ve sanki rüyayı yeniden görür gibi rüyasını gördü. Uçurumun dibinde yatan halkını gördü, gürüldeyen rüzgârı duydu ve o ses kulaklarına girdi: *Sen benim tek oğlumsun.* Artık geriye kimse kalmayacak diye düşündü ama bu fikir onu korkutmadı. Dünyada yalnız olacağına, kendi insanlarıyla beraber ölmüş olmayı tercih ederdi.

Parke taşların üzerinde yatarken dudakları oynuyordu. Lakota dilinde Wakan Tanka'ya dua ettiğini fark etti. Ona hayatını sunuyordu ve Büyük Ruh'a gerçek dünyada kendi halkına katılmasına izin vermesi için yalvarıyordu şimdi. Belki de onu rahatlatan kendi dilinin sesiydi, bir süredir Lakota dilinde ne konuşmuş ne de dua etmişti. Gerçek bir iletişim kuramadan geçen bu dört yıldan sonra kendi sesiyle ve sunduğu duayla kendisini neredeyse bir bütün halinde hissetti. Ölmeyi beklerken bile kendini yenilenmiş hissediyordu.

Ama farkında olmadan uzaktan gelen bir şey duyuyordu. Şimdi ise aklı yerine geliyor ve bir adamın bağırdığını ve bir başkasının cevap verdiğini duyuyordu. Kelimeleri seçemiyordu, ama dar sokaklarda bu sesler yankılanıyor ve onların ne kadar uzak ya da ne kadar yakın olduklarını anlayamıyordu. Gözlerini açtı ve bekledi.

XIV

Martin St-Cyr, az kalsın nefesini kesecek bir sancı hissetti karnında. Yılın bu zamanında istiridye ısmarladığı için kendine küfretti. Henüz mayıs olsa da, Marsilya'da hava çok sıcaktı ve istiridyeler çok çabuk bozulabilirdi. Sadece bir tanesi yeterliydi. Ve içinde inci olmayan tek bir taneyi de kesinlikle o bulurdu.

Digestif'ten* bir yudum alıp yazıyı tekrar okudu. Sadece üç sütunluk bir haberdi, ama içeriği son derece şaşırtıcıydı. Bu tekrar nasıl olmuştu? Yazıyı ilk okuduğunda tam bir *déjá vu* vakası diye düşündü. Bu başına sürekli geliyordu. Geçen akşam bile, gizli isteği Kuzey Afrikalılara kurtarıcımız İsa Peygamber'i bulmalarına yardım etmek olduğu-

* Yemeklerden sonra içilen içki, likör. (y.h.n.)

nu söyleyen bir kadınla beraberdi. Ailesi İngiliz misyoneri olan bu kadın Sudan'da büyümüştü ve şimdi de Cezayir'e gidip bir Fransız misyonunda veya belki de bir hastanede çalışmak istiyordu. Önceki nişanlısını üç yılı aşkın süredir pek düşünmediğinden bu genç kadının hikâyesinin ona Odile'i hatırlatması bir iki saniye aldı. Ama o birkaç saniye içinde, içini tanımlayamadığı bir tanıdıklık hissi kaplamıştı.

Şimdi yine aynı şey oluyordu. Atılgan Geyik'in adını okumadan önce bile, bu yazıyı daha önce okuduğu, belki de onunla bir ilgisi olduğu hissine kapılmıştı.

Ama bu sefer Atılgan Geyik bir adam öldürmüştü. Marsilyalı yetkililer onunla ne yapacaklarını bilmedikleri için orada değildi; bu sefer hapiste olmasının bir nedeni vardı ve muhtemelen onun için yapılacak çok fazla şey yoktu.

Yine de St-Cyr merak etmişti. Ve kendini biraz Kızılderili'ye borçlu hissediyordu. Atılgan Geyik'in hapsedilmesinin haksızlığıyla ilgili yazdığı iki haber *La Gazette du Midi*'ye muhabir olarak girmesini sağlamış, sonra da köşeyazarı olmuştu. İyi uyum sağlamıştı bu işe. *Gazette* sosyalist eğilimi ile tanınırdı ve St-Cyr Grenoble'da yaşadığı tehlikeleri yaşamadan davasını savunabilirdi. Sağcı *Le Petit Marseillais*'daki tecrübelerinden sonra, *Gazzette*'de rahat bir nefes almıştı. Haftada iki kere yazdığı sütununda genelde işçilerin sömürülmesinden, liman işçilerinden, yük arabacılarından, göçmenlere yapılan kötü muameleden (her ne kadar kendisi de onlardan özellikle hoşlanmasa da) ve açgözlü devlet tarafından aşırı vergilendirilen esnaftan söz ediyordu. İşini seviyordu ve bir tür şöhret, hatta *prolétariat*nın ve *petite bourgeoisie*nin bir kahramanı olmuştu. Tabii ki, bu yazdıklarının hiçbirini seksen yaşına gelmesine rağmen Lyon'daki ipek işçilerinin ihanetine uğramış, homurdanan babasına göndermiyordu.

St-Cyr karnına bir başka sancının girmesiyle sandalyesinde doğrulup yüzünü buruşturdu. Ama sancılar artık eskisi kadar sık gelmiyordu ve bunun sadece, ne kadar can acıtsa da, yasaları hiçe sayan, haksızlığı ortaya çıkaran duyarlılığı ile beraber hareket ediyormuş gibi görünen hazımsızlık olduğuna karar verme aşamasındaydı. Yanma azaldığında, telefonu kapıp birkaç kez yuvaya vurdu. Sonra geriye yaslandı.

"Alo! Beni Préfecture'deki resepsiyon görevlisine bağlar mısınız, lütfen."

St-Cyr telefondaki hışırtıyı dinledi ve bu yeni icadın, yeniliğinden çok sağladığı yarara hayran kaldı. Ama çoğu zaman hışırtı, en çok da

telefona en fazla ihtiyaç duyulan gündüz saatlerinde, konuşmayı imkânsızlaştırıyordu. Ama bu sefer, şansı yaver gitti.

"Alo! Çavuş Vautrin konuşuyor." Ses netti ve sanki metal bir tüpün diğer ucundan konuşuluyormuş gibi tangır tungurdu.

"Merhaba çavuş. Ben *La Gazzette du Midi*'den Martin St-Cyr. Atılgan Geyik isminde bir Peau-Rouge elinizdeymiş, doğru mu bu?"

"Evet." Sadece bu kadar.

"Gazetemde Rue Sainte'de bir adam öldürdüğü söyleniyor."

St-Cyr, çavuşun söylediklerini doğrulamasını beklerken defterine "Vautrin" diye karaladı. İki yıllık polis muhabirliği deneyimi sayesinde bu bekleme oyununa alışıktı. Ama sonra polis muhitinde çok takılmış ve tüm resepsiyon memurlarını tanır olmuştu. Şimdi ise, her ne kadar çavuşun kendi ismini duymuş olduğundan, belki de köşesini okuduğundan oldukça emin olsa bile telefonda kendini isimsiz, herhangi biri gibi hissetti. *Digestif*'ten bir yudum alıp keşke Borely hâlâ bu işte çalışıyor olsaydı diye düşündü. Eski zamanlardaki gibi dost rakipler olarak konuşabilirlerdi. Borely artık kaçakçılara karşı liman bölgesini temizleyen özel bir birimin başındaydı. Borely'yi gerçek bir polis, hatta limanda çalışan çetelere karşı bir tehlike olarak düşünmek zordu, ama durum ortadaydı.

"Ölenin önemli bir işadamı olduğu söyleniyor."

Çavuş bu masum soruya cevap verebileceğine karar vermiş olmalıydı. "Bu doğru."

"O zaman önemli bir işadamının sabah saat dört buçukta Rue Sainte'de ne işi vardı?" Ama St-Cyr biliyordu. Orada Fortune ona belsoğukluğu bulaştırana kadar kendisinin gittiği de dahil olmak üzere dört veya beş genelev vardı. Korkunç yanma hissini kesmek için iki hafta boyunca kükürt tozu almıştı. Hastalık ve tedavisi fahişelerle, en azından Rue Sainte'dekilerle beraber olma alışkanlığını da tedavi etmişti. Diğer yandan, kara, yumuşacık Fortune'ünü özlüyordu.

Tekrar sessizlik. Sanki adam telefonda da konuşulabileceğini henüz öğrenmemiş gibiydi. "Préfecture'de mi tutuluyor? Atılgan Geyik demek istiyorum. Eminim bu kadarını söyleyebilirsiniz."

Cevap bu sefer çabuk geldi. "Amerikan Konsolosluğu'nu aramayı deneyebilirsiniz Mösyö St-Cyr. Adamları bütün sabah buradaydı."

St-Cyr telefonu kapatıp o sırada çizdiği yüze baktı. Kabaydı, ama hatırladığı bazı özellikleri içeriyordu: çıkık elmacık kemikleri, kısık gözler, daha da ince bir ağız ve ortadan ayrılmış, omuzlarından aşağı-

ya inen uzun siyah saçlar. Çizemediği ölümün havasıydı, Préfecture'ün derinliklerindeki küçük hücreyi dolduran o külümsü kokuyu çıkartamıyordu. Bunu düşünmek şimdi bile içini titretmişti.

Ama Atılgan Geyik hayatta kalmayı becermişti, hatta anlaşılan bu son dört yıl boyunca Marsilya'da yaşamıştı. Bu nasıl olmuştu? Niçin Amerika'ya dönmemişti? Veya bırakıldığı o kış Avrupa'da bir yerde olan Vahşi Batı gösterisine? Bir şekilde biri korkunç bir hata yapmıştı. Burada, hâlâ Marsilya'daydı. Şimdi de, Rue Sainte'deki fahişeleri ziyaret eden "önemli bir işadamını" öldürmüştü. St-Cyr ahizeyi tekrar kaldırırken az kalsın dudaklarını ısırıyordu.

Cours Estienne-d'Orves'deki çok sayıda restoran klasik insan tipleri ile doluydu: dükkânlarda çalışan kızlar, kasaplar, memurlar, Bourse'dan gelen yatırımcılar, askerler ve denizciler, tayfalar ve liman işçileri, çocuklarıyla gelmiş anneler, metresleriyle gelmiş kocalar, küçük köpekli yaşlı kadınlar, hava atmayı sevenler ve Franklin Bell. Üç saatlik öğle yemeği veya onun gibi bir şey olmadığı takdirde, Franklin Bell kendi dairesinin sessizliğini ve hizmetçinin yaptığı sade salataları veya balıkları tercih ediyordu.

Ama bugün Chez Louis'de dışarıdaki bir masada şemsiyenin altında, mutlu, kalabalık, gürültülü müşterilerle çevrilmiş bir halde maden suyunu içip kötü şöhretli Martin St-Cyr'i bekliyordu. Böylesine neşeli bir ortamda bile kendini kirlenmiş ve çıplak hissediyordu.

Gökyüzüne bir göz atarak Akdeniz havasını özleyeceğini düşündü. Son iki haftadaki sıcak hava dalgası ve Eski Liman'dan yükselen korkunç koku bile onun bu şehirden aldığı cinsel hazza benzer hazzı azaltacak bir şey yapamamıştı. Ama bugün mükemmel bir mayıs günüydü. ılık ama sıcak olmayan, en azından şimdilik, hafif puslu gökyüzü ve onları hafta boyunca meşgul eden işleri neyse verdikleri molanın keyfini çıkaran insanlar.

Cours'un açık alanına bakarak uzun ince elbiseli ve siyah kadife kurdeleleri arkadan aşağıya sarkan hasır şapkalı iki genç kadının kol kola girerek dünyadaki hiçbir şeye aldırmaksızın gülüşmelerini seyretti. Normalde onları muhtemel eşler olarak değerlendirirdi, ama bugün sadece onların gençliklerine ve masumiyetlerine imrendi. Kendisinin o ebedi yabancının aksine iki kadın kendi dünyalarında tamamen rahatlardı.

Tam o sırada yirmili yaşların sonlarında, beyaz bir takım elbise, kolalı mavi bir gömlek üzerine kırmızı kravat ve tepesi beyaz ile renkli şeritle çevrili hasır bir şapka takmış ince bir adamın kızların etrafından dolanıp Chez Louis'nin masalarının arasından yaklaştığını gördü. Daha önce St-Cyr'le hiç karşılaşmamasına rağmen, kalem bıyığı ve düzgün taranmış keçi sakalıyla o narin yüzü *La Gazzette du Midi*'deki köşesindeki çizimden tanımıştı. Bell züppe St-Cyr'in gerçek hayatta ne kadar genç göründüğüne şaşarak ayağa kalktı.

"Mösyö St-Cyr? Franklin Bell."

"*Enchanté* Mösyö Bell. Böylesine güzel bir günde, benimle buluşmayı kabul etmeniz büyük incelik."

Bell, elin yumuşaklığı karşısında şaşırmamıştı, ama adamın elini bir hanımefendinin eli gibi aşağıya eğerek uzatması onda şaşkınlık yaratmıştı. Bir an elini öpmeli miyim, diye düşündü. Onun yerine, elini çekip karşısındaki bir sandalyeyi işaret etti. "Lütfen oturun," dedi.

İçkiler geldiğinde –Bell'e bir bardak maden suyu daha, St-Cyr'e bir bardak Chardonnay– genç yazar kadehini kaldırıp, "Sağlığınıza Mr. Bell," dedi.

"Demek İngilizce biliyorsunuz."

"Sadece biraz. Üniversitede öğrenmiştim, ne yazık ki burada Marsilya'da çok az kullanıyorum." Güldü. "Babam Amerikalılar dünyayı ele geçirmeye hazırlandığından İngilizceyi öğrenmem gerektiğini söylemişti."

Bell, St-Cyr'in keskin bir İngiliz aksanıyla konuştuğunu gördü ama bu onu şaşırtmadı. Fransa'daki üniversitelerde çok sayıda İngiliz, İngilizce dersi veriyordu. İngilizce öğrenmek zorunda olmak ulusal gurur için bir hezimet olmalı, demeyi düşündü Bell, ama demedi. Bugün kendini çok milliyetçi hissetmiyordu. Atılgan Geyik'le ilgili son karışıklıkla ilgilenmek için saat beş buçukta kalkmıştı ve sinirden patlamak üzereydi. Aslında işini kaybetmekten ölesiye korkuyordu. Konsolosluktaki kimsenin kafasında Atılgan Geyik'in dört yıl önce onun sorumluluğunda olduğu ve feci halde çuvalladığı konusunda bir tereddüt yoktu. O zamanlar bu dev Kızılderili'yi kaybetmek, Marsilya'da kaybolmasına izin vermek ve onu unutmak çok kolaydı. Ama Bell onu gerçekten hiç unutmamış, her gün kısa da sürse onu düşünmüştü. Bell'i gerçekten mantıksız bir biçimde etkileyen şey ise Atılgan Geyik ile ilgili gördüğü rüyalardı. Suçluluk duygusu veya işleri yüzüne gözüne bulaştırdığının ortaya çıkmasından duyduğu korkuyla rüyasında de-

falarca Atılgan Geyik'in sabahın erken saatlerinde, kana bulanmış, konuşamayacak bir halde, sallanan elinde sıkı sıkıya bir *tomahawk** tutmuş, üstündeki kanlar girişteki İran halısının üzerine damlayarak kapısında belirdiğini görmüştü. Her seferinde kapıyı çarpar ve kapanan kapının altından kan yavaşça sızarken bağırırdı. Sonra uyanır ve kendini, pijamaları en soğuk gecede bile terden sırılsıklam, gerçekten bağırdığını mı, yoksa dışarıdan gelen bir bağrışmayı mı duyduğunu bilemeden yatağında dimdik oturur bulurdu.

Ertesi gün de Bell hep masasında oturup önündeki kâğıtları yok sayarken rüyayı analiz eder, bu gece ziyaretlerinin nedenlerini anlamaya çalışırdı. Ama içten içe bunun cevabını biliyordu: Kızılderili'yi yalnız bırakmıştı. Ne onu güvenli bir şekilde evine göndermiş, ne de Vahşi Batı gösterisiyle buluşturmuştu. Onu yalnızca hayatından çıkarmak istemiş, bunu da Soulas ailesinin yardımıyla başarmıştı. Dört yıl boyunca, ta ki bugüne kadar. Ama Atılgan Geyik'in bir gün gelip, rüyasına benzer bir şekilde onu bulacağını biliyordu. Rüya çok güçlü ve ısrarcıydı.

Öyleyse neden *La Gazzette du Midi*'nin ünlü muhabiri ile böylesine harika bir günde burada oturmuş yemek yiyordu? Bell, bu adamın, ticaret kurumları ve hükümetle ilgili yazılarından hoşlanmıyordu bile. Sosyalist çöplüğün ulaşabileceği nokta sadece buraya kadardı. Liderleri olmadan, ülkeyi yönetenler olmadan, hizmetleri ve malları sağlayanlar olmadan, sanayinin çarklarını çevirenler olmadan, onlara işlerini verenler olmadan bu sözde haksızlığa uğramış vatandaşlar ne yapacaktı? İşin normal işleyişi sırasında oluşan her türlü ufak tefek haksızlık için onları suçlamak saçmaydı. Öyleyse inandığı her şeyin züppe bir tezatı olan bu adamla burada ne işi vardı?

Konsolosluğa dönüp iki ülke arasında yıllardır süren hassas dengeye bu tek, son derece aptal ve beceriksiz hareketle zarar verdiği için Atkinson'ın kontrollü (böyle olmasını ümit ediyordu) öfkesiyle yüzleşmeden önceki neredeyse anlamsız, son, sıradan yemeğini yiyordu. Maalesef, Bell'in yapabileceği tek şey yaşlı adama hak vermekti. Fransızlarla başa çıkmanın zorluğuyla ilgili haklı bir kötü şöhret vardı ortada. Diğer meselelerden kaçınmak için bir neden bulmak üzere bunun gibi olaylar arıyor gibi görünüyorlardı. Şanslıysa, öğle yemeğinden sonra istifa mektubunu yazacak zamanı olurdu. Bu, sahte bir jest, paçasını kurtarmak için yapılmış küçük bir hareket olacaktı. Bir daha as-

* Kızılderili baltası. (ç.n.)

la dışişlerinde çalışamayacağını biliyordu. Üstelik Atkinson'ın yerine geçmeye birkaç adım kaldığını hesapladığını düşünmek... Evet, bunu dört yıldır düşünüyordu.

"Gülümsediğinizi görüyorum Mr. Bell. Sizi eğlendiren neyse belki benimle de paylaşmak istersiniz."

Bell, tüm bu olanların dehşeti içinde gülümsüyor olduğunu düşününce, kötücül bir şekilde, neredeyse eğlenmişti. "Aslında, komik olan bir şey yok Mösyö St-Cyr. Tüm sabahı, boşu boşuna insanları özellikle de Polis Şefi Vaugirard'ı sakinleştirmeye çalışarak Préfecture'de geçirdim. Kızılderili arkadaşımızı korumak için söyleyebileceğim hiçbir şey yoktu. Tehdit ettiler, göz dağı verdiler, azarladılar ama söyleyecek hiçbir şey bulamadım. Ne yazık ki onun için umut kalmamış." Az kalsın, benim için de, diye ekliyordu.

"Üzücü bir olay, dostum gerçekten çok üzücü. Ama konsolos yardımcısı böyle bir olayla niye meşgul olsun ki? Eminim bu tür talihsiz olaylarla ilgilenmek için kanuni bir ataşeniz vardır. Veya belki de sizin bu olayda şahsi..."

Bell sesin uzaklaşmasını dinledi ve gazetecinin ne kadarını bildiğini merak etti. Atılgan Geyik ilk defa Préfecture'de hapis tutulduğunda *Le Petit Marseillais*'de çıkan yazıları okumuştu. St-Cyr'in o zaman yaptığı ateşli iki parça gazetecilikle, kendisinin arkasında Birleşik Devletler olduğu halde hiçbir zaman başaramayacağı kadar iş başardığını gönülsüzce de olsa kabul etmek zorunda kalmıştı. Birleşik Devletler'in ağırlığı şaşırtıcı derecede hafif olmuş ve Marsilyalı yetkililerce tamamen göz ardı edilmişti. St-Cyr büyük olasılıkla Atılgan Geyik'in hayatını kurtarmıştı. Basının gücü, diye düşündü Bell, bu durumda dünyanın en güçlü iki devletinden bile daha güçlüydü.

Garson ekmek sepetini getirdi ve her ikisi de *salades niçoise** ısmarladı. St-Cyr bir şişe de şarap ısmarlamaları konusunda ısrar etti ve Bell, fiziksel ve duygusal yorgunluğunun bir sonucu olarak buna direnç gösteremedi.

Garson gittiğinde Bell, "Eminim beni yemeğe davet etmenizin bir nedeni var. Sanırım ben bu nedeni biliyorum. Bu yüzden bir an önce sadede gelebiliriz," dedi.

St-Cyr güldü, böylesine ince bir bedenden beklenmeyen güçlü bir kahkahaydı bu ve "Ah, belli ki siz benden daha hızlısınız Mr. Bell. Bu konuşmayı benim başlatmam gerekirdi." Aniden ortaya çıkan sevinci-

* Nice salatası. (y.h.n.)

ni çoktan ardında bırakmış, öne doğru eğilmişti. "Konu, tahmin edeceğiniz gibi Kızılderili hakkında, olayla ilgili polisten herhangi bir bilgi almayı başaramadım. Bu haberi yazan muhabirle konuştum, ama o da başka bir şey bilmiyor." St-Cyr bir an durdu, sanki büyük soruyu sormaya tereddüt ediyor gibi bir parça kuru ekmekle oynadı. "Rue Sainte'de ne olduğuna dair bana bilgi verebileceğinizi umuyordum."

Bu sefer tereddüt etme sırası Bell'deydi. Başını kaldırıp *cours*'un diğer tarafındaki binalara baktı. Rue Sainte hemen onların arkasındaydı. Olayın olduğu yerden sadece iki sokak ötede oturup yemek yiyorlardı. Bütün yorgunluğuyla, Bell bir gazeteciyle dürüstçe konuşmanın artılarını ve eksilerini hesaplamaya çalıştı. Tabii ki, inanılmaz derecedeki sefil hikâyenin tümünü, en azından kendisini azarlayan Polis Şefi Vaugirard tarafından anlatılan hikâyeyi biliyordu. Ama hikâyeyi şüphesiz Amerikan Konsolosluğu'na ve muhtemelen Bell'in kendisine zarar verecek şekilde çarpıtabilecek bir adama ne kadar açılabilirdi? Ona hiçbir şey söylememeli miydi? Kaba bile olsa sadece kalkıp gitmesi daha iyi olmaz mıydı?

Bu tür bir ifşanın yaratabileceği olumlu bir şey düşünmeye çalıştı. Garson şarabı koyarken sessizce oturdu, sonra gayri ihtiyari kadehini St-Cyr'e doğru kaldırıp içti. Şarap soğuktu ve tam onun sevdiği gibi ağızda kekremsi bir tat bırakıyordu. Böylesine basit bir şeyden keyif aldığı için biraz rahatlamıştı. Cebinden bir defter ve kalem çıkarıp yüzünde hafif bir gülümsemeyle masanın karşısında oturan St-Cyr'e göz attı. Bell, bu zarif gazeteci karşısında kendini birden çok iri, çok dökün tü ve çok kirli hissetti. Ama kararını vermişti.

Düşünebildiği tek olumlu şey *onun* bu hikâyeyi anlatacak olmasıydı. Bunu en başından, Atılgan Geyik'le hastanede ilk karşılaşmasından ve sonra Préfecture'deki görüşmesinden başlayarak yapacaktı. Atılgan Geyik'in yaptığı şeyi niye yaptığını gazetecinin daha iyi anlayabilmesi için her şeyi bilmesi önemliydi. Öğrendiği gerçeklerle ne yapardı? Tanrı bilir. En azından Bell vicdanı biraz olsun rahatlamış bir şekilde ayrılabilirdi. Onun yükünü hafifletmeyecekti; o gidiciydi, ama Atılgan Geyik'e bulanık kafasının o zamanlar göremediği kadar yardım edebilirdi. Tek bildiği St-Cyr'in haksızlığa uğramış, çalışan sınıf ve toplumdaki dışlanmışlar ile ilgili olarak anlayışlı olduğuydu. Garip bir şekilde Bell'in de o anda istediği buydu.

Böylece Atılgan Geyik'in Marsilya hikâyesi ile ilgili bildiği her şeyi gazeteciye anlattı. Kızılderili ile ilgilenen aileden (isim vermeden)

bahsetti. Doktorun Tüy Adam yerine Atılgan Geyik'i ölü ilan ederek yaptığı ölümcül hatayı anlattı. Sonra da bu kararı desteklemek için hazırlanan sahte ölüm belgesini, Bell'in Atılgan Geyik Vahşi Batı gösterisine yeniden katılabilsin diye gerekli belgeleri elde etmek için gösterdiği beyhude çabaları, Fransız yetkililerle her karşılaşmasında hissettiği çaresizlik hissini... Ve şaşırtıcı bir şekilde, Bell bunları itiraf etmeyi düşünmediği halde, sonsuz çaresizliği ve dolayısıyla sisteme boyun eğişini... Sadece vazgeçmiş ve bilinçli olarak bugüne kadar Atılgan Geyik'in izini kaybetmişti.

Bell, şarabından bir yudum alırken, bir yandan da kalemin bir an bile sektirmeden birbiri ardına, arkaya atılan kâğıtlara yazıları karalayışını seyretti. Ayrıca salataları, marulların diriliklerini kaybetmiş, zeytinyağı ve sirkenin ton balığının etrafında ayrı ayrı kehribar rengi noktalar halinde dolaştığını da fark etti. Etrafına bakındı, öğle yemeği kalabalığı büyük ölçüde dağılmıştı. Chez Louis'de, uzun ihtiraslı öpücükler arasında *citron pressés* içen bir çift dışında bütün masalar boşalmıştı. O anda onlara özenmek için kendini fazlasıyla tükenmiş hissediyordu.

En sonunda St-Cyr kalemini bıraktı, gözlerini ovuşturdu ve boynunun sertliğini gidermek için başını arkaya attı. Bell, St-Cyr'in ince boynunu, elmacık kemiğinin hafif çıkıntısını, kısalığından çene çizgilerini fark edebildiği siyah keçi sakalını inceledi ve tıraş olmak için vakit bulamadığı aklına geldi. St-Cyr yavaşça öne eğilirken mırıldandı, "Vay, bu nasıl bir hikâyedir, doktor."

"Bu zavallı karışıklık içindeki rolümü anlatmakta niye tereddüt ettiğimi anlayabilirsin. Biraz daha azimli olsaydım, şimdi Atılgan Geyik belki de Amerika'da insanlarıyla beraber olurdu, onun yerine..." Bell omuz silkti.

"Tabii ki! Ama kendinizi suçlamamalısınız. Fransızlar bürokrasileriyle ünlenmişlerdir. Her şey üç defa, sonra bir üç defa daha mühürlenmelidir. Bazen bir şeyler 'kaybolur'. Hep evde yeterince sevgi görmeyen ve bunun acısını halktan çıkartan küçük bir bürokrat vardır." St-Cyr ne dediğini fark ederek güldü. "Tabii ki sizin durumunuz farklı. Siz, Birleşik Devletler'siniz, ama bazen bu, bürokratları daha laf dinlemez hale getirmek için yeterlidir. Kaybettikleri güçten dolayı kendilerini tehdit altında hisseder ve böylece yaptıkları tek iyi şeyi yaparlar: mağdur taraf, bu Amerika Birleşik Devletleri bile olsa sonuçta pes edene kadar yolu tıkarlar. Bu uzadıkça uzayan süreçte bir noktada pes etmek doğaldır, Mr. Bell. Sizin suçunuz yok. Daha başka ne yapabilirdiniz?"

Bell, gazetecinin Atılgan Geyik olayındaki rolü ile ilgili anlayışlı yaklaşımından kuşku duysa da –sonuçta Bell de bir bürokrattı– bir saat önce hissettiğinden çok daha hafiflemiş hissediyordu kendini. Bu röportajın politik anlamda bir intihar olduğunu biliyordu, ama bu hikâye yüzünden dört yıl boyunca taşıdığı vicdan azabı yükünün ve kötü rüyaların ruhundaki ağırlığını atmak, St-Cyr'in bu hikâyeyi kafasına göre şekil vereceği korkusunu telafi ediyordu.

St-Cyr küçük gümüş bir kalem bıçağıyla kalemini, ucunu mükemmel bir inceliğe getirecek şekilde yonttu. Kafasını kaldırmadan, "ama hikâye henüz tamamlanmadı, tabii," dedi.

"Ah evet, ağız sulandırıcı bölümü."

"Ağız sulandırıcı mı?"

"Özür dilerim. Heyecanlı kısmı."

"*Voilà*! Biliyorum çok tatsız, ama bu korkunç olayla ilgili tüm ayrıntıları bilmemin önemini anlıyorsunuz. Arkadaşımıza yardım edeceksem..."

"Tabii ki." Ama Bell artık ısınmış şarabından bir yudum alırken tekrar tereddüt etti. Amerikan kahvesi istiyordu. Ama bu röportajın bitmesini daha çok istiyordu. Konsolosa gidecek ve ne olacaksa olacaktı. Atkinson onu görevlerinden azledebilir ve büyük olasılıkla sabah bir bilgilendirme toplantısı düzenler, orada belgelerini teslim ederken projelerin son durumunu anlatırdı. Sonra da eşya sandığını, valizlerini toplamakta serbest kalacak ve Philadelphia'ya gitmek üzere gemiye bindiğinde artık sıradan bir vatandaş olacaktı. Gitgide işe yaramaz hale gelen bir kariyer için uygun bir son.

Böylece Bell anlatmamak için bir neden bulamadığından St-Cyr'e Şef Vaugirard'dan duyduğu kadarıyla cinayetin hikâyesini anlattı. Ama şefin kuvvetli, canlı anlatımına karşın Bell'inki düz ve monotondu. Hiçbir zaman iyi bir hikâyeci olmamıştı, mükemmel ifade, mahvedici vurucu nokta hep ertesi gün tıraş olurken veya yemek yerken aklına gelirdi, ama bu sefer sıkıcı olup olmamasına aldırmadı. Buna rağmen, St-Cyr bir yandan yazarken, bir yandan da kendi kendine mırıldanıyor, bazen hayretini ifade ediyor ve daha hızlı yazıyordu. Sadece bir kere durdu.

"Breteuil? Armand Breteuil mü demek istiyorsunuz? Şef?"

"Evet. Rue de la Croix üzerinde La Petite Nani diye bir restoran var."

"Ama ben orada yemek yedim. Tüm Provence'ın en iyi şefi olarak kabul ediliyor. "

"Ben de öyle duydum."

"Bu çok korkunç Mr. Bell."

Bell züppe gazeteciye hayretler içinde baktı. Ölüm mü korkunçtu, birden fazla bıçak yarası, kesilmiş boğaz, kan denizi; yoksa St-Cyr'in bir daha La Petite Nani'de Breteuil'ün yemeklerinden yiyemeyecek olması mı?

"Tabii ki tüm olay çok trajik."

"Değil mi?" dedi Bell kuru bir sesle, ama becerebildiği kadar hızla hikâyeyi bitirmeye çalıştı. Yorgundu, hatta şarap uykusunu getirmişti, ama hiçbir ayrıntıyı atlamadı. Bitirdiğinde sandalyesine yaslandı, uzun hilal şeklindeki süpürgelerine yaslanmış iki çöpçünün bir kestane gölgesinde sigaralarını içişlerini seyrederek kızgınlıktan kudurmuş kalemin kâğıt üzerinde çıkardığı sesi dinledi. Hafif bir kıskançlıkla böylesi karmaşık bir dünyada basit bir sokak çöpçüsü olmanın nasıl olabileceğini merak etti.

"Peau-Rouge ile yani Atılgan Geyik ile konuşma fırsatı bulduğunuzu söylemiştiniz. Nasıl görünüyordu?"

"Bana sadece yirmi dakika izin verdiler. Şaşırtıcı derecede sakindi. Sanki durumunun ciddiyetini kavramamış gibiydi."

"Ve siz de onun yakalanmak istediğini söylemiştiniz."

"Sokakta yerde yatıyormuş. Hiç direnç göstermemiş."

"Cinayetin işlendiği odada kalan kız, yani fahişe, o da tutuklanmıştı, değil mi?"

Bell'in gözleri yorgunluktan seyirmeye başlamıştı. "Vaugirard kızın tutuklu olduğunu söyledi. Ancak hakkındaki suçlamalarla ilgili hiçbir şey söylemedi."

"Bu kızın bir adı var mı, peki?"

"Ben bir şey duymadım." Bell saatine göz attı. Beş buçuk. Tanrım, diye düşündü. Préfecture'den aradıklarından bu yana on iki saat geçmişti. Uzun bir süre değildi, ama hayatının en uzun on iki saati olmuştu. Ayağa kalktı. "Özür dilerim, ama artık dönmek zorundayım." Gerçekte saat beş buçuk olduğu için büyük bir rahatlama hissetmişti. Atkinson günün geri kalanında orada olmayacaktı.

St-Cyr ayağa kalktığında elini yine o acayip şekilde uzattı. "Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim Mr. Bell."

"Evet," Bell eli yakalayıp sıktı. "*Adieu*, Mösyö St-Cyr."

"*Adieu*, Mr. Bell. Ve iyi şanslar."

Bell dönüp yürümeye başladı, ama aniden durup geri geldi. "Atılgan Geyik'e karşı nazik olacağınızı ümit ediyorum, Mösyö St-Cyr. Yaptığının korkunç olduğunu biliyorum." Bell düşünmeye çalıştı. "Ama bu bir onur meselesi, anlıyorsunuz değil mi? Sanıyorum, yaptığı şeyi yapmak zorundaydı. Başka bir seçeneği yoktu."

"Vahşi yasası sanırım." Gazeteci kafasını kaldırmadı. Masada duran defterinin sayfalarını çeviriyordu.

"Onun gibi bir şey. Breteuil'ün kendisine erkeklerin birbirlerine yapmadıkları bir şeyi yaptığını söyledi. Bu konuda çok netti."

St-Cyr kafasını kaldırdı. "Artık Fransızca konuşabiliyor mu?"

"Biraz. Çok açılmadı, ama fahişeyi sordu. Onun hakkında çok endişeliydi."

"İlginç," St-Cyr defterine not aldıktan sonra defteri kapatıp cebine tıkıştırdı. "Tekrar, bana zaman ayırdığınız için teşekkür ederim, Mr. Bell. Ayrıca lütfen içiniz rahat etsin, tamamen adil olacağım. Bu konuda gönlünüzü ferah tutun."

St-Cyr konsolos yardımcısının Cours Estienne-d'Orves boyunca ilerleyişini seyretti. Omuzları siyah ceketin altında çökmüştü ve yürüyüşü artık hiçbir yere ulaşması gerekmeyen, ayaklarını sürüyen bir adamın yürüyüşüydü. Hasır şapka bile parlak gün ışığının ağırlığı altında sarkmış görünüyordu. Arkadan, kimse onun iri, dağınık da olsa, yakışıklı bir adam olduğunu anlayamazdı. Ama alnında çok fazla çizgi vardı. Gözleri çökmüştü.

St-Cyr adama acıdı. Tamam, Amerikalılardan hoşlanmıyordu ve köşesinde pek çok kez onları kibirlilik ve talepkârlıkla suçlayarak ciddi ciddi eleştirmişti. Limandaki gemilerini sevmiyor, denizcilerini sevmiyor ve sürekli daha fazlasını talep eden ve hak edilen değerden azını veren ticari delegelerinden hoşlanmıyordu. Bunlar Massalia'ya büyük gemileri ile gelip haraç isteyen yeni Romalılar, diye düşünüyordu.

Yine de bu skandal nedeniyle işini kaybedeceği kesin olan Bell'e üzüldü. Bell ona her şeyiyle tam bir skandal olacak ölçüde yeterli malzeme vermişti. Garip bir akşamüstü geçirmişti. Daha önce bir adamın kendi eliyle ipini bu kadar isteyerek çektiğine tanık olmamıştı.

Saatine baktı. 17.45. Préfecture'e gitmek için çok geçti. Olsun, daha çok zaman vardı, köşesini yarın akşama kadar hazır etmesi gerek-

miyordu. Ayrıca henüz kimin kötü adam, kimin kurban olduğunu bilmiyordu. Bir sapığı öldüren bir vahşiye sempati duyulabilir miydi? İlaçla sersemletilmiş, çaresiz bir vahşinin üzerinde cinsel isteklerini tatmin etmeye çalışan bir adamın ölümüne kızgınlık duyulabilir miydi? Defterini cebinden çıkarıp ilk sayfaya döndü. Vautrin. Çavuş Vautrin. Resepsiyon memuru. Maaşından bir kutu iyi puro, belki de bir şişe Rémy-Martin ayarlayabilirdi. Neyse ki tüm resepsiyon memurları Borely gibi rüşvete hayır demiyordu.

St-Cyr hasır şapkasını kafasına yerleştirerek masa şemsiyesinin gölgesinden güneşe çıktı. Havanın sıcaklığı onu şaşırtmıştı ve son dört saattir tam bir kozada yaşadığını fark etti. Esintinin kuzeyden güneye döndüğünü ve sıcak havanın pek de kırılmadığını fark etmemişti. Sabah serinliği aldatıcıydı. Ama Bell'in ters yönünde *cours*'da ilerlerken, kendini hafif ve canlı, hatta belki Fortune'ü ziyaret etmeye giderken hissettiği gibi biraz da kıpır kıpır hissetti. Bir şekilde Atılgan Geyik'in Le Salon'daki fahişeye karşı duyduğu tutkuyu anlıyordu.

Cours'un sonunda *La Gazzette du Midi* binasına dönmek üzere iki kişilik bir taksi yakaladı. Siyah deri koltuğa yaslanıp atın nallarının taşların üzerinde çıkardığı keskin sesleri dinlerken gözlerini kapayıp Fortune'ün hâlâ belsoğukluğu taşıyıp taşımadığını merak etti. Onu özlüyordu. Çok arada bir, ayda iki üç defa bir araya gelseler de, o zamanlar yalnız değildi.

Sonra birden tüm öğleden sonra Bell ile ilgili kafasını kurcalayan şeyin ne olduğunu buldu. Evi, gidecek kimsesi yoktu. Konuşacağı, onu rahatlatacak kimsesi yoktu. Bu nedenle her şeyi anlatmıştı. St-Cyr gözlerini açıp geri atın benekli sırtına baktı. Artık ne yapması gerektiğini biliyordu. Atılgan Geyik olayını *Gazette*'de bir *cause célèbre** yapacaktı. Mahkemeyi, sonuç ne olursa olsun, bitene kadar işleyecekti. Bütün Marsilya Amerika'dan gelen bu egzotik yaratığı tanıyacak ve garip alışkanlıklarını, bir Fransız olmak için gösterdiği zavallı çabaları ve vahşi yasayla medeniyetin kanunları arasındaki uyuşmazlığı öğrenecekti.

St-Cyr atın daha hızlı gitmesi için benekli sırtı az daha kendisi tekmeleyecekti. Sanki her şey onu bu ana ulaştırmak için var olmuşçasına, hayatı hakkında kendini artık iyi hissediyordu. Bell'e acımıştı ve yarın Atılgan Geyik'le görüştüğünde ona da acıyacaktı, ama şimdi zirveye ulaşıyor ve zirve orada onu bekliyordu.

* cause célèbre: ünlü dava (y.h.n)

XV

Taş hücre yerin altında olduğundan neredeyse soğuktu, ama Atılgan Geyik demir yatakta sadece pantolonuyla yatıyordu. İlk başta Marie'nin Le Salon'daki odasının çatlak, lekeli tavanını hatırlayarak, ama şimdi tavanın nasıl olup da çökmediğini merak ederek bir süredir gözlerini tavana dikmişti. Hiç destek yoktu, sadece hücre duvarları vardı. Omnibüs yolundaki binanın yükselişini seyrettiğinde bile (çok uzakta kalmış gibi geliyordu, ama henüz bir yıl bile olmamıştı) inşaatçıların sihrini sorgulamamıştı. Şimdi ise kocaman taş binanın neden üzerine çökmediğini, ayak altında ezilen bir böcek gibi vücudunu ezerek bütün sıvılarını dışarı akıtmadığını merak ediyordu.

Artık hayattan hiç zevk almadığı için buna hayır demezdi. Asla evine gidemeyecekti. Kahverengi Elbise'nin, Amerikalıların onun bu du-

rumdan kurtulmasına yardım edeceğine dair verdiği teminatlara rağmen bunu biliyordu. Ne yapabilirlerdi ki? Kahverengi Elbise hasta evinde veya taş evde kaldığı önceki sefer de ona yardım etmemişti. Şimdi ne yapabilirdi? Hayır, bu sefer polis büyük demir bıçağıyla onun kafasını kesecekti ama bu umurunda bile değildi. Gerçek dünyada halkıyla buluşmak bile istemiyordu. Kafası olmadan onlarla nasıl yüzleşirdi? Onu nasıl tanırlardı? Bodur'un, gömlek giyenin ve Geri Giden Kadın'ın oğlu olduğunu, çok uzun süredir gölge topraklarda olduklarından sadece adlarını bildiği büyük kabile reisi Benekli Boğa'nın ve İyi Ölüm'ün torunu Atılgan Geyik olduğunu onlara nasıl anlatabilirdi? Erkek ve kız kardeşleri bile onu tanımayacaktı ama en azından onlar şanslıydı. Ve Attan Düşüren geldiğinde onunla konuştuğunu bilmeden gülüp eski arkadaşı Atılgan Geyik'le ilgili şakalar yapacaktı. Hayır, ölüp ruhunun hiçbir zaman bir parçası olmayacağını artık bildiği bir dünyanın üzerinde kör sağır dolanmasına izin vermek daha iyiydi.

Öyle bile olsa iki uyku sonra hâlâ, *siyoko*'yu öldürdüğü için kendini haklı buluyordu. Yeterince basitti, insan bir kötüyle karşılaştığında, onu öldürürdü. Kötülük, tehlikeli bir hayvan değildi. İnsan bir ayıyı veya bir büyük kediyi veya bir çıngıraklı yılanı sadece öldürmek adına öldürmezdi. Bu gibi şeyler dünyaya Wakan Tanka tarafından yerleştirilmişti ve tehdit etmedikleri sürece onlarla uyum içinde yaşanırdı. Veya yiyecek olarak düşünülmediği sürece. Sonra insan onları öldürdükten sonra hayvanların ruhlarını onurlandıran duayı ederdi. Böylece, dünya denge içinde kalırdı, en azından eski günlerde böyleydi. Şimdi ise bu çember kırılmış ve insanlar bedenleri ve ruhlarıyla ölüyorlardı. Kutsal Paha Sapa bile insanlardan alınmıştı. *Wasichu*'lar kutsal tepelerde çukurlar açıp, onları çılgına çeviren o sarı şeyleri aradılar. Ağaçları kesip köylerini oralara kurdular. Yalakları ve barajları ile akıntıların yönlerini değiştirdiler. Oraya dua etmeye ve onları hayatta güçlü kılacak imgeler görmeye giden Lakotaları öldürmeye çalıştılar. Lakotaları doğuran bu kutsal tepeler artık sonsuza kadar onların elinden alınmıştı. Ve tepelerdeki mağaraya giren Kuş Kuyruğu'nun rüyasındaki bizon bu dünyaya asla geri gelmeyecekti. *Wasichu*'nun getirdiği kötülük her yerdeydi.

Ama *siyoko* bunlardan sadece biri olsa da bu yüksek pencerelerin öte yanında onlardan daha çok vardı; bunlardan birini öldürmek yüzlerce düşmana savaşta çıplak elle dokunmaya değerdi. Her ne kadar insanlarından bir dünya uzakta olsa da şimdi onuruyla ölebilirdi. Wakan

Tanka bilirdi. Atılgan Geyik son iki uyku boyunca kendi biricik bilgisine ulaşmıştı. Bu dört yıl boyunca Büyük Sır'ın ona gönderdiği sınavların hiçbirinin ödül sözü yoktu. Bunlar sadece onun cesaretini ve metanetini ölçen, onu bu son sınava hazırlayan sınavlardı. *Siyoko*'nun boynunu kestiği zaman, o anda, dünyadaki süresini tamamlamıştı.

Atılgan Geyik oturdu. Bacaklarını yataktan sallandırdığında, çıplak ayaklarında soğuk taşları hissetti. Sırtında, onu sokakta yatar bulan adamlardan birinin iki veya üç defa tekmelediği yer ağrıyordu ve tutulmuştu. Orada çirkin morluklar olacağını biliyordu, ama daha çok içeride bir ağrı hissediyordu. O zamandan beri çişi kanlıydı. Ama umursamıyordu. Yakında ölecekti. René ona bir keresinde giyotin kafayı kestiğinde vücudun kıvrılıp sarsılarak biraz daha yaşadığını söylemişti. Kafasız bir adamın ayağa kalkıp bacakları iflas edene kadar yirmi metre koştuğunu söylemişti. Kopuk bir kafaysa tezahürat yapan izleyicilere küfür edip lanetler yağdırmıştı. O zaman Atılgan Geyik dehşete düşmüştü, ama şimdi gülüyordu. Kuşları ve hayvanları öldürmüş, onların son anlarındaki çırpınışlarını seyretmişti. Bu korkulacak bir şey değildi. Kuş Kuyruğu, yaşlı *wicasa wakan*, bunun sadece bedeni terk eden ruhlar olduğunu ve doğru dualar okunursa her şeyin yolunda gideceğini söylemişti. Atılgan Geyik zamanı geldiğinde dualarını kendi edecekti. Ama onun duaları bu dünyada yaşadığı için teşekkür etmek olacaktı, *nagi*'sinin geleceği için dua etmeyecekti.

Atılgan Geyik saate bakmak için yavaşça cep saatinin zincirine uzandı, ama hiçbir şey bulamayınca gardiyanın cüzdanı ile beraber saatini de aldığını hatırladı. Bıçağına ne olduğunu hatırlamıyordu. Odada mı bırakmıştı? Veya gardiyan onu da mı almıştı?

Birden teslimiyetçi sakinliği onu terk etti. Marie! Onu düşündüğü her iki dakikada bir hep bu aynı panik hissiyle sarsılıyordu. *Siyoko* ona zarar vermiş miydi? Yaşasaydı mutlaka odada olur Atılgan Geyik'e yardım ederdi. Uykuya dalmadan hemen önce dudakları ile onun dudaklarına dokunmuştu. Eski Liman'da ve Cours St-Louis'de âşıkların bunu yaptığını görmüştü. Ama ona bir şeyler söylemiş miydi? Bir mırıldanma duyar gibi olmuştu, ancak bu Marie'nin dudaklarından mı çıkmıştı? Atılgan Geyik olabilecek en kötü şeyi düşünerek korkmaktan başka bir şey yapamıyordu. En sevgi dolu anlarında kara bir uykunun pençesine düşmüştü; *siyoko*, sadece Marie'ye ait ve bir erkeğe kesinlikle yasak olan kamışında, korkunç eylemini gerçekleştirmeden önce Marie'yi öldürmüş olmalıydı. Kasıklarında büyüyen zevkten duyduğu

utancı düşündüğünde bile, *siyoko*'nun bir erkek değil, kötü ruh olduğunu Atılgan Geyik'in kendisine hatırlatması gerekiyordu. O sadece soluk benizli, gözlüklü adamın bedenini ele geçirmişti.

Atılgan Geyik'in tuhaf bir şekilde kafası karışıktı. Kötü ruhu öldürmekle iyi bir şey yaptığını biliyordu, ama onun karısı olacak ve ona çocuk ve mutluluk verecek kadının ölümü için de yas tutuyordu. Bu iki olayın birbiriyle alakası var mıydı? Daha da önemlisi, bu olayda suçlanmalı mıydı? O olmasaydı, *siyoko* oraya gelmez ve Marie yaşıyor olurdu. Oysa sadece Marie'ye evlenme teklif etmek için oraya gitmişti.

Atılgan Geyik kendini yatağa bıraktı. Başı ağrımaya başlamıştı. O malum geceden bu yana baş ağrıları çekiyordu. Ondan önce, sadece çok fazla *mni sha* içtiğinde baş ağrıları oluyordu. Taş eve geldiğinden beri çok az uyumuştu, bu da, sadece aklı durduğunda ve gözleri görmeyi kestiğinde düştüğü birkaç kısa bilinç kaybı anından ibaretti. Ve geri geldiğinde sanki düşünmeyi hiç bırakmamış gibi oluyordu. Hatırladığı son düşünceye kaldığı yerden devam ediyordu.

Şimdi ise gözlerini kapadı ve kafasının içinde sıcak bir uğultu hissetti. Gözlerinin önünden sarı ve siyah titrek çizgiler geçti ve onları bir çeşit huzurlu teslimiyet içinde seyretti. Sonra bu çizgiler gitti, o da uykuya daldı. Uzun ve derin uyudu. Ona yön gösterecek bir rüyadan memnun olacak olmasına rağmen aklı sanki şahin görmüş bir sincap gibi bir labirentin güvenli derinliklerine çekilmişti.

Önce kapıdaki küçük pencereyi açıp kapayan metal plakanın ağır ağır kayışını duydu. Birkaç saniye sonra anahtar kilitte döndü ve kapı gıcırdayarak açıldı. Henüz gözlerini açmamıştı. Çorbanın ekşi kokusunu duymayı bekleyerek havayı kokladı.

Ama gardiyan, "Uyan. Bir ziyaretçin var," dedi.

Atılgan Geyik Kahverengi Elbise'yi görmeyi bekleyerek dirseklerinin üzerinde doğruldu, ama kapı eşiğinin hemen önünde dikilen adam açık renk elbisesi ve başını bir şemsiye gibi kapatan geniş, aşağı doğru sarkık kenarlı hasır şapkası ile ince ve şık bir adamdı. Gözleri şapkanın gölgesinde kalıyordu, ama Atılgan Geyik çenesindeki sakala rağmen onun soluk benizli ve genç olduğunu görebildi.

"Yirmi dakikan var," dedi gardiyan.

Atılgan Geyik gardiyana baktı. Bu dört yıl önceki şişman, kötü

adam değildi. Daha gençti ve tüm yüzünü kaplayan sakalın altında koyu renk bir teni vardı. Sakalı hariç bir Lakota olabilirdi pekâlâ, ama muhtemelen bir Doğu Akdenizli ya da belki bir Müslümandı. Buna şaşırmıştı, çünkü Atılgan Geyik'in gördüğü tüm jandarmalar ve gardiyanlar Fransızdı.

Soluk benizli adam "Teşekkürler mösyö," dedikten sonra adamın eline bir frank tutuşturdu.

Atılgan Geyik gardiyanın küçük hücreden çıkmasını, arkasından da kapıyı kapatmasını seyretti. Yatağının kenarına oturdu.

Soluk yüzlü adam küçük tabureyi aldı ve biraz ileri itip oturdu. Birbirlerinin tam karşısında oturuyor olsalardı, dizleri birbirlerine dokunuyor olacaktı.

"Evet, Mösyö Atılgan Geyik. Nasıl gidiyor? Size iyi davranıyorlar mı?"

"Yeterince iyi."

"Geçen seferkinden biraz daha iyi görünüyorsunuz."

Atılgan Geyik doğrudan üzerine harfler ve başka işaretler kazınmış taş duvara bakıyordu, ama bunu duyduğunda adama bir bakış fırlattı.

"Beni hatırlamıyorsun değil mi?" Adam gülümsedi. "Martin St-Cyr. Seni dört yıl önce ziyaret etmiştim, yine bu hapishanede. Sanırım başka bir odadaydın."

Atılgan Geyik'in ifadesi değişmedi, adamı hatırlamaya çalışıyordu.

"O zamanlar dilimizi konuşamıyordun. Şimdi ise işler değişmiş diye duydum. Tam bir Fransız olmuşsun, hatta bizim ünlü, haz dolu evlerimizden birini ziyaret etmeye başlayacak kadar..."

Atılgan Geyik adamın söylediklerinin çoğunu anlamamıştı, sadece dille ve genelevle ilgili bir şeyler. Ama gözlerinin önüne birden Marie'nin kanlı odası geldi ve midesi korkuyla ekşidi. Bu adam onu şimdiden giyotine götürmek için gelmiş bir *akecita* şefi miydi?

Ama adam ceketinin cebine uzanıp bir paket sigara ve kibrit çıkarttı. Bir sigara çıkarıp Atılgan Geyik'e uzattı. Bir başka sigarayı kendi dudaklarının arasına sıkıştırdıktan sonra bir kibrit çakıp Atılgan Geyik'inkini yakmak için taburesinden hafifçe yükselerek her iki sigarayı da yaktı. "Özür dilerim. Sanırım sana göre çok hızlı konuşuyorum. Yavaş ve anlaşılır konuşmaya çalışacağım."

Atılgan Geyik ağzı açık ve gözleri faltaşı gibi ona baktı. Lakota dilinde "Sarı Göğüs," dedi. "Bu Sarı Göğüs, *heyoka*." Sarı Göğüs'ün geçen sefer ona yarım paket sigara verdiğini hatırlamıştı. Tütünle yaptı-

ğı ufak töreni hatırladı ve birden yüreği aydınlandı. "Bana yardım etmeye geldin," dedi yine Lakota dilinde.

Şaşırma sırası bu sefer St-Cyr'deydi. Bu garip, sert dile inanamıyordu. Tek bir kelimesi bile ona bir şey ifade etmemişti. Kahkaha attı. "Şimdi de sen benim kafamı karıştırdın. Bu senin Kızılderili dilin mi? Bana Fransızca konuşabildiğin söylenmişti."

"Ah, evet. Fransızca konuşuyorum. Ama pek iyi değil."

St-Cyr sigarayı ve kibriti yatağa, Atılgan Geyik'in yanına fırlattı. "Bunlar senin için dostum." Defterini çıkartıp "Fazla vaktimiz yok. Genelevde ne olduğunu anlatabilir misin?" diye sordu.

Atılgan Geyik sigarasından bir nefes çekip yüksek, kafesli pencereye baktı. "Genelev" kelimesi bu sefer onu korkutmamıştı, ancak hatırlamak istemiyordu.

"Neden hapistesin?"

Ya bu adam onu kurtarmaya gelmişse? Ona her şeyi anlatması gerekmiyor muydu? O, yaptığını niçin yaptığını anlardı. "Bir kötüyü öldürdüm," dedi.

"Neden?"

Atılgan Geyik sigarasından tekrar bir nefes alıp dumanın pencereye doğru kıvrılarak yükselişini seyretti. Bu soluk yüzlü adamın yanında kendini birden çıplak hissetmişti. Birden sert yakanın kaybolduğunu fark ederek gömleğini giydi. Düğmelerini iliklemekle oyalandı.

"Genelevdeki adamı niye öldürdün? Seninle ne ilgisi vardı?"

Atılgan Geyik sigarayı dudaklarının arasından çıkararak St-Cyr'e baktı. Adam polis gibi görünmüyordu, yine de işin içinde bir çeşit hile olduğundan şüphelendi. Fakat daha önce ona nazik davranmış olan bu adam şimdi neden nazik davranarak onu kandırmaya çalışsındı ki?

St-Cyr Kızılderili'nin cevap vermekteki isteksizliğini anlar gibiydi. Ayrıca ilk defa bu dürüst bakışlar karşısında kendini rahatsız hissediyordu. "Tabii ya! Sana söylemeyi unuttum, ben gazeteciyim, *La Gazette du Midi*. Belki biliyorsundur?" Atılgan Geyik cevap vermediğinden yavaş ve anlaşılır bir şekilde, "Ben haksızlıkları yazıyorum. Sana yardım edeceksem sorularıma cevap almalıyım."

"Polis değil misin?"

"Kutsal Meryem adına yemin ederim, becerebilirse sana yardım etmek isteyen basit bir muhabirden başka bir şey değilim. Anlaştık mı?"

"Tamam o zaman." Atılgan Geyik sigarasının izmaritini yatağının dibindeki çiş kovasına attı. "Öldürdüğüm o adam senin veya benim gi-

bi biri değildi, o bir *siyoko*'ydu."

St-Cyr yazmaya başlamıştı, ama aniden durdu." Efendim? Bir Si – si..."

"*Siyoko*."

"Tek tek harflerini söyleyebilir misin?"

"Hayır."

"Ne anlama geliyor peki?"

"Kötülük."

"Kötü bir ruh gibi mi?"

"Kötülük."

St-Cyr kafasını sallayıp "kötülük" kelimesini yazdı. Sonra, "Seni, onu öldürmeye iten şey neydi" diye sordu.

"Öldürdüm, çünkü kötüydü. İnsan her zaman kötüyü öldürür."

St-Cyr kalemiyle deftere hafifçe vurdu. Bu Kızılderili'nin Fransızca konuştuğu söylenmişti ona, ama söylediği hiçbir şey bir anlam ifade etmiyordu. Sanki bu vahşinin kafası sıradan bir insanın kafasından farklı çalışıyordu. Başka bir yöntem denemeye karar verdi. "Seni hapisten çıkaracaksam bana her şeyi anlatmalısın. Her ayrıntıyı. Anlıyor musun?"

"Tabii ki. Sana her şeyi anlatacağım, evet."

"İyi. Biraz daha geriden başlayalım. Fahişelerden, kızlardan birini görüyordun. İsmi..." Defterinin sayfalarını çevirdi. "Bakalım. Ah, Marie Colet. Senin kızın mıydı?"

"Evet! Marie!" Atılgan Geyik'in kalbi birden umutla attı, sonra aynı şekilde aniden durdu. " Ama *siyoko* onu öldürdü."

"Hayır, hayır mösyö. Bu... bu kötülük onu öldürmedi. Bir hayli canlı. Aslında burada Préfecture'de. Onunla konuşalı bir saat bile olmadı."

Atılgan Geyik yeniden muhabire baktı, suratı ciddileşmiş, gözleri kısılmıştı. Artık bu adama güvenilmemesi gerektiğini biliyordu. "*Siyoko* onu öldürdü," dedi, sesi yüksek tavanlı odada zar zor duyuluyordu.

St-Cyr vahşinin hiddet dolu gözlerine bakmaya cesaret edemeyerek gözlerini defterine çevirdi. Hemen kapının dışında bekleyen ve her kelimeyi dinlediğini bildiği gardiyanı çağırmayı düşündü. Gözleri aldığı notlara takıldı, sonra okudu: "Siyah saçlı, toplu, on dokuz yaşında. Şehir dışından, Vaucluse'den gelmiş. Le Salon'da üç yıldır bulunuyormuş." Kaçamak bir bakış attığında Kızılderili'nin gözlerinin hayli büyüdüğünü gördü. "Senin aralık veya ocaktan beri her cumartesi geldiğini söyledi. Emin olamadı."

"O zaman yaşıyor!"

"Ona bir keresinde bir madalyon..."

"Wakan Tanka onu korumuş!" Birden gözlerini kapadı ve sessizce sanki St-Cyr orada yokmuş gibi konuşmaya başladı. "Teşekkürler Tunkashila, onun atan kalbi, sıcak teni ve parlak saçları için teşekkürler. Tüm hayatım boyunca seninle yürüdüm ve şimdi bana başka bir hediye verdin. Sen bana kırmızı yolu* gösteren iyi kalpli Büyükbabamsın ve artık sen sonsuza kadar benim *wanagi*'mdeyken öleceğim. Teşekkür ederim, Tunkashila'm, onun atan kalbi için sana teşekkür ederim. Ve kalbi senin zavallı torunun için atan Sarı Göğüs için de teşekkürler."

St-Cyr, garip neredeyse ilahi sesi hayranlıkla dinledi. *Indien*'in kafasından geçenleri anlayabiliyor olmayı delicesine istedi. Gerçek hikâyenin bu ince, bakır rengi yüzde, cam gözlerin, anlaşılamayan sözler dile getiren o geniş, ince dudaklı ağzın arkasında bir yerde olduğunu biliyordu. Bu tanımı yazdığının hayal meyal bilincindeydi.

"Ama burada ne yapıyor?"

St-Cyr, kendi hüznüne dalmış, bu kaba konuşma şeklini az daha tanımayacaktı. Bu taş odaya ve onun ima ettiklerine rağmen aptalca gülümsedi. "Onu tutukladılar," dedi.

"Ama niye?"

"Şüpheleniyorlar..." St-Cyr aniden durdu. Aklında bir anı canlanmış ve bu aynı Kızılderili'yi bunun aynısı bir hücrede tükenmiş ve yenilmiş bir şekilde görmüştü. Gevşek el sıkışını, ölü gözleri, yüzündeki ölüm ifadesini hatırladı. Şimdi ise Atılgan Geyik'in hayatını kaybedeceği kesindi. Bu adama bu kadar sevdiği, onun sınırlandırılmış hayatında belki de ilgilendiği tek kişi olan kızın Breteuil'ün o korkunç eylemini gerçekleştirmesi için sapıkla işbirliği yaptığını nasıl söyleyebilirdi? Kız, bunu St-Cyr'e daha bir saat önce anlatmıştı. Kendi rolünden dolayı çok kötü hissediyordu, korkuyor ve endişeleniyordu; ama gerçekten sadece kendisi için. Kendisine ne olacaktı? Atılgan Geyik'e ne olacağı konusuyla ilgili fazla endişelenmiyordu. St-Cyr, bir yandan da bunun doğal bir tepki olduğunu düşünmüştü. Müşterinin birine ne olduğuyla niye ilgilensindi ki? Ama şimdi, Kızılderili sevgili olduklarını düşünüyor gibiydi. Ama bu da doğaldı. Bir adamın belirli bir fahişeye tutkun olması doğaldı. Ah benim kocaman, yumuşacık Fortune'üm!

* Kızılderili inancına göre insanların çocukları ve onların çocukları ile sürmek istedikleri hayat yolu. (y.h.n.)

"Zamanınız doldu, mösyö!"

"Sadece bir dakika, izin verirseniz." St Cyr notlarına göz attı. Pek bir şey yoktu. Sadece bir tanım ve bir karalama. Ve yabancı bir kelimeyi yazmak için tereddütlü bir girişim. *Siyoko* demişti. Kötülük. Defterini kapadı. İlk yazısını yazmak için Bell'den ve Marie Colet'den topladığı çok fazla malzeme vardı. Ve Peau-Rouge'u nasıl resimleyeceği konusunda, kendisini bile şaşırtan iyi bir bakış açısı yakalamıştı. Yine de duruşma başlamadan çok daha fazlasına ihtiyacı olacaktı.

"Bir dahaki sefere sana bir şey, yani sigaranın dışında, getirmemi ister misin?"

Atılgan Geyik bir süredir dirsekleri dizlerinde öne doğru eğilmiş duvardaki harfleri inceliyordu. "Hayır teşekkür ederim," dedi.

"Senin için birini aramamı ister misin, çalıştığın ya da yaşadığın yerde birilerini?" St-Cyr bu teklifinde samimiydi, ama vahşinin gözlerindeki paniği gördüğünde yirmi dakika önce onu terk eden gazeteci içgüdüleri geri geldi. "Seni önemseyen, yaşadığını ve iyi olduğunu bilmek isteyen birileri mutlaka vardır. Bir isim alabilirsem Atılgan Geyik, belki de o insanı teskin edebilirim."

Gardiyan küçük odaya girdi. "Artık gitmelisiniz mösyö. Burada bulunursanız başım belaya girer."

"Sana yardım etmeme izin vermelisin. Bir isim..."

"Artık gelin mösyö. Besleyecek üç küçük yavrum var." Gardiyan, St-Cyr'i dirseğinden yakaladı ve oturduğu tabureden kaldırdı.

"René Soulas."

Hem St-Cyr, hem de gardiyan bir an o garip konumlarında donakaldılar. O anı eğlenceli bulmuş gibi Atılgan Geyik'in yüzünde bir gülümseme belirdi, dudakları hafifçe kıvrıldı. Ama gözleri bu gülümsemenin dışındaydı.

"Nerede yaşıyor?" St-Cyr kendine gelmişti, ama aynı anda onu kapıya doğru itekleyen gardiyan da.

"11 Rue d'Aubagne. O benim arkadaşım. Ona merak etmemesini söyleyin."

Ama kapı son cümlesini yarıda keserek şangırtıyla kapandı. Atılgan Geyik yatağının kenarında duvardaki harflere görmeden bakarak bir süre oturdu. Bu iki uyku boyunca Soulas ailesini hiç düşünmemişti. René'nin ismini söylediğinde bile isim kendisine yabancı gelmişti. Paketi sallayarak başka bir sigara çıkardı ve elini düzgün silindir kâğıdın üzerinde gezdirdi. İçinin burkulduğunu hissetti. Madeleine ne dü-

şünecekti? Gerçek bir kız arkadaşı, pazar yemeklerine getirebileceği bir kız arkadaşı olduğunu düşünmüştü. Artık gerçeği öğrenecekti. Kapıya doğru baktı, ama arkasında sessizlikten başka bir şey yoktu. Sarı Göğüs'e fikrini değiştirdiğini, René Soulas'ı aramamasını söylemek için artık çok geçti. Atılgan Geyik şakaklarında tanıdık bir zonklama hissetti. Yakında yatağa uzanıp gözlerini yüksek pencereden gelen parlak ışığa karşı sımsıkı kapamasına neden olacak bir baş ağrısı hissedecekti.

Kaçınılmaz acıyı, tıpkı hayatının bu son birkaç uykusunu bekler gibi korkuyla bekledi. Onu almaya bu gece, yarın veya ondan sonraki gün mü geleceklerini merak etti. Ölmeyi umursamıyordu, ne var ki dört yıl önce üç uyku arka arkaya ölüm şarkısını söylediği zamanki gibi de ölümü aramıyordu, ama beklemekten hoşlanmıyordu. Bu akşam gelirlerse onlara itiraz etmeyecekti. Sigarayı dudaklarının arasına yerleştirip bir kibrit çaktı ve aklına bir fikir geldi, Wakan Tanka Sarı Göğüs'ü ikinci defa göndermişti. Belki de ortada bir plan vardı. Ama Sarı Göğüs ne yapabilirdi ki? Atılgan Geyik'i görünmez yapabilecek veya büyük demir bıçak düştükten sonra kafasını tekrar gövdesine dikebilecek bir sihirbaz değildi. Yine de yardım edeceğini söylemişti. Atılgan Geyik küçük sarı aleve bakıp birazcık umutlanmaya cesaret edebildi.

Dumanı içine çekerken aklına Marie geldi ve beynine ilk acı saplanmadan önce hâlâ niye yaşadığını, *siyoko*'nun onu niye öldürmediğini merak etti. Bunu Sarı Göğüs'e sormak istemişti, ama artık çok geçti. Artık hiçbir zaman bilemeyecekti. Her nasılsa bunu biliyordu.

XVI

1894 yılının 16 Ağustos sabahı Marsilya'nın tipik bir yaz sonu sabahıydı: sıcak, durgun, nemli ve bulutsuz; sabahın erken saatlerinde yaptıkları alışverişten sonra insanlar evlerine, fabrikalarına veya dükkânlarına çekildiklerinden saat on birden sonra nispeten daha sakindi. Birkaç kişi kafelerin önünde şemsiyelerin altında oturup küçük koyu kahve veya *citron pressé* içiyorlardı. Arada sırada atlı bir taksi veya teslimat arabası tıkırdayarak geçiyor ve çok daha az sıklıkta boş sayılabilecek bir omnibüs La Canebière veya Rue de la République boyunca, koyu terli atları her köşe başında durarak ağır ağır ilerliyordu.

Bu sabah René Soulas ve karısı Madeleine, La Canebiére ve Cours St-Louis'nin birleştiği köşede dururken, omnibüse arka taraftan kendilerini yukarı çekerek bindiler ve hemen içeride oturacak bir yer buldu-

lar. René bütün pazar boyunca tezgâhta çalışmıştı, ama toplama işini François'ya bırakmıştı. Aceleyle eve gelmiş, yıkanmış ve en iyi elbisesini giymişti. Madeleine çoktan lacivert, yakası ve kolu dantelli, Provence'ın yöresel giysisini giymiş ve üzerinde yapma yemişlerin olduğu siyah hasır şapkasını takmıştı. Bu sabah ve bunu takip edecek sabahları korkuyla beklediklerinden bütün sabah boyunca sessizdiler.

René pazarın sakin bir anında *La Gazette du Midi*'deki kısa makaleyi okumuştu. Öylesine sarsılmıştı ki François'ya ve Madeleine'e bundan bahsetmemişti. Bunun yerine, pazar sona erene kadar robot gibi balık satmakla ilgilenmişti. Sonra önlüğünü çıkarıp ellerini yıkamış ve Préfecture'e giden yolu kâh koşmuş, kâh yürümüş ve oraya vardığında nefesinin normale dönmesi için girişteki bir sütuna dayanmak zorunda kalmıştı. Neyse ki o sırada Madeleine öğle yemeğini hazırlamak için önceden eve dönmüştü.

İki kere sarsılmıştı, çünkü Atılgan Geyik bir adam öldürmüştü, tabii ki, ama aynı zamanda olay Rue Sainte'de gerçekleşmişti. Ve kendini iki kere ihanete uğramış hissetmişti: Atılgan Geyik Soulas'ın evinden neredeyse üç yıl önce ayrılmak istemişti ve René'nin Marsilya'nın sunduğu tüm o şeytani kışkırtmalarla ilgili öğütlerine rağmen Atılgan Geyik, şehrin Tanrının unuttuğu yerlerinden birine gitmişti.

René serin mermer sütuna yaslanıp, nefesini düzenlemeye, sakinleşmeye çalışırken, duyguları kızgınlık ve dehşet arasında gidip geliyordu. Kendisini böylesine bir belaya soktuğu için Atılgan Geyik'e ve buna izin verdiği için de kendisine kızgındı. Limanın kötülükleri hakkında daha etkili konuşabilirdi. Ve korkuyordu, çünkü genç Kızılderili'nin giyotini boylayacağı kesindi. Bir şeyler yapmalıydı. Atılgan Geyik'i görmeliydi. Kızgınlığını bir kenara itip, Kızılderili için sunabileceği nasıl bir teselli varsa ona yoğunlaşmaya karar verdi.

Ama resepsiyon memuru mahkûmun ziyaretçi izni olmadığını söyledi. René, mahkûmun, ailesiyle iki yıl yaşadığını, kendisinin bu genç adam için bir çeşit baba olduğunu ve Atılgan Geyik'in kimsesi olmadığını söylediğinde, resepsiyon memuru sadece, "Ziyaretçi yok, mösyö. Bu kadar," dedi.

René, Madeleine'e makaleden bahsetmedi, onun bunu kendi başına görmeyeceğini de biliyordu. Gazete okumazdı, her zaman benim bunlarla hiç işim olmaz derdi, okumaktansa bunla balık veya kestane sarmak en iyisi. René, akşam yemeği sırasında normalde olmadığı kadar canlıydı, ama o gece hiç uyumadı ve ertesi sabah pazardan sonra tekrar

Préfecture'e gitti. Bu sefer oldukça anlayışlı gözüken ve adları yazıp not alan komiser ile konuşmayı başardı, ama sonuçta o da René'ye resepsiyon memurunun söylediğinin aynısını söyledi. René'ye nedenini, neden sayılan şeyi açıkladı. İlgili hâkim mahkûmla görüşmelerini özel olarak ve herhangi bir şeyden etkilenmeden gerçekleştirmek zorundaydı. Ancak bu şekilde bir suçun işlenip işlenmediğine ve mahkemeden önce ön duruşmanın yerinde olup olmayacağına karar verebilecekti. Adalet bu şekilde işliyordu. Mösyö Soulas bunu mutlaka anlardı.

Ama René bunu anlayamadı. Düşmüş, zavallı birini teselli etmenin ne zararı vardı? Birbirimiz için elimizden geleni yapmamız Tanrının emri değil miydi? "Size ne yapılmasını istiyorsanız, diğerlerine de onu yapın," demiyor muydu İncil? Komiser de bunu mutlaka anlardı.

Komiser bunu anlayabilirdi, ama ne kadar talihsiz bir durum olursa olsun Tanrının yasaları tek yasa değildi. Ama neşelenin mösyö, dedi. Belki de hâkim sizin Peau-Rouge'unuzu suçlayacak hiçbir şey bulamayacak. Belki bunların hepsi talihsiz bir hatadır.

René hiç olmadığı kadar yıkılmış bir halde eve kadar yürümüştü. Amerikalı'yı, Mösyö Bell'i Atılgan Geyik'in kendi gözetiminde iyi olacağı konusunda ikna ettiği için ağır bir suçluluk hissetmişti. Kırmızı perdeli, gündüz ortasında mumlar yanan ve cama büyük bir göz boyanmış falcının La Canebière'deki dükkânının önünden geçmiş ve bir an içeri girmeyi düşünmüştü. Daha önce hiç falcıya gitmemişti, o ana kadar bunu aklından bile geçirmemişti. Ama o anda öğrenebileceği şeylerin düşüncesiyle titremiş ve hiçbir şeyden haberi olmayan Madeleine'e ve hazırlayacağı güzel öğle yemeğine doğru aceleyle eve dönmüştü.

Ama evinde bir yabancıyı, hem de çok dikkat çekici bir yabancıyı görmek onu şaşırtmıştı. Yabancı, divanda bacak bacak üstüne atmış, bir fincan kahve dizinin üzerinde dengelenmiş halde oturuyordu. Lacivert ipek, bol bir gömlek giymiş, ipek kravat takmıştı. Krem rengi pantolonu jilet gibi ütülüydü ve ucu sivri kahverengi botlarıyla uyumluydu. René, doğru evde olduğundan emin olmak istercesine Madeleine'e baktı ve yüzünde betini benzini atturan bir korku ile endişeli bir keyif arasındaki ifadeyi gördü.

"Bu Mösyö St-Cyr. Meşhur bir gazetecidir." Sonra Madeleine adama döndü. "Bu da benim kocam, René."

Adam ayağa kalkıp elini uzattı. "*Enchanté* Mösyö Soulas. Tanıştığımıza gerçekten çok memnun oldum." René elini uzatıp sıkarken,

"Tabii ki, şartlar çok talihsiz" diye ekledi.

"Evet, tabii" dedi René ve Madeleine'e doğru bir bakış fırlattı sonra onun da konuyu bildiğini anladı. Ona rahat olduğu bir zamanda anlatmak istemişti, ama belki de bunu baştan bilmesi daha iyiydi. Bundan sonraki birkaç hafta ve ay onun için çok zor olacaktı. Fakat ne de olsa bilmek onun hakkıydı.

"Sizin köşenizi düzenli olarak okurum Mösyö St-Cyr. Evimizde böylesine meşhur bir misafiri ağırlamak büyük bir onur." Sonra ekledi: "Ama resminiz size haksızlık ediyor." Sonra bunu söylememiş olmayı diledi.

Ama St-Cyr güldü. Bu tür tepkilere alışıktı. *Gazette*'de bile gazeteci arkadaşları yıllar geçtikçe giderek daha da egzotikleşen gösterişli giyimi yüzünden onu kızdırırlardı. Ama yazıları da böyleydi ve insanlar buna bayılıyordu.

"Lütfen oturun mösyö. Biraz daha kahve ister misiniz? Madeleine." Oysa o çoktan mutfağa gitmişti bile. René, St-Cyr'in ince yapılı vücudunu tekrar minderlere yaslayışını seyretti ve bacak bacak üstüne atarken gösterdiği inceliğe hayran kaldı. Gazeteci divana sanki kendi divanıymış gibi yayılmıştı, sanki dünyanın neresinde olursa olsun evindeymiş gibi rahat olacaktı. "Talihsiz koşullara" rağmen... René böylesine ünlü bir gazeteciyi evinde rahat görmekten çok heyecanlanmıştı. "Puro içer misiniz?" diye sordu.

"Yo, hayır mösyö. Teşekkürler. Benim sigaram var." St-Cyr paketten bir tane çıkarttı. René adamın kül tablası yerine Madeleine'in çiçek yaprakları ile dolu gümüş tepsisini kullandığını fark etmişti. İçinde iki izmarit vardı. Gazeteci sigarasını yakıp kibriti tabağa bıraktı. René yaprakların alev alacağından endişe etmesine rağmen, ona düzgün bir kül tablası getirmek münasebetsizlik olacaktı.

St-Cyr öne doğru eğildi ve alçak bir sesle, "Karınız için çok özür dilerim. Bildiğini sanıyordum. Ne yazık ki onun için tam bir darbe oldu," dedi.

"Nasıl olsa öğrenecekti. Ona kendim anlatacaktım; belki de bugün." Ama René, Madeleine'e üzücü haberi vermeden önce Atılgan Geyik'i görmek, onunla biraz konuşmak istemişti. Olanları St-Cyr'e anlattı.

"Belki yardım edebilirim. Belki sizin için bir ziyaret ayarlayabilirim. Hatta yarın."

Bu, iki buçuk ay önceydi ve René henüz Atılgan Geyik'le görüşebilmiş değildi. İki gün sonra St-Cyr'in köşesini okumuş ve gazetecinin Atılgan Geyik'le ilgili çok az bilgisi olmasına rağmen böylesine büyüleyici bir hikâye oluşturma becerisi karşısında çok etkilenmişti. Köşe yazısının nasıl başladığı da dahil, hâlâ bazı kısımlarını hatırlıyordu: "M. Atılgan Geyik, doğa çocuğu mu, yoksa doğuştan bir katil mi? Yüzleşmemiz gereken soru bu..." Ama ölü adamın ismini okumak onu bir hayli şaşırtmıştı: Armand Breteuil. Yazıya göre Breteuil ve fahişe, Marie Colet adında biri, adi planlarını uygulamaya koyana kadar Atılgan Geyik'le kurban birbirlerini tanımıyorlardı, ama René onu Atılgan Geyik'le tanıştırdığı ve Breteuil'ün sonradan balıkları yüklemek için *indien*'i seçtiği Quai des Belges'deki o karanlık sabahı hatırlıyordu. René o zaman endişelenmişti, ama Breteuil gibi sapıklardan uzak durması için yaptığı uyarının yeterince güçlü olduğunu sanmıştı. Bu nedenle René baştan sona, tüm bu iş nedeniyle sarsılmış olsa da, genelevdeki bu olayın, iki adamın Quai des Belges'deki tanıştırılmalarından sonraki tek karşılaşmaları olup olmadığını merak etmekten de kendini alamamıştı. St-Cyr'e, Quai des Belges'deki olaydan bahsetmek istedi, ama bunun yarardan çok zarar getireceğini düşündü. Aklının uzak bir köşesinde bulacağı şeyden korktuğunu zar zor kabul ettiği yerde, Atılgan Geyik'in seks hayatını merak etti.

René ve Madeleine, Palais de Justice'den bir sokak önce omnibüsten indiler. Bir an durup omnibüsün Cours Pierre Puget'ye doğru ağır ağır uzaklaşmasını seyrettiler. Mavi üniformalı bir işçi caddenin gölgeli tarafında camları yıkıyordu. Boynunun etrafına ıslak bir bez parçası dolamıştı ve hızlı çalışıyordu. Sıcakta camlar neredeyse yıkar yıkamaz kuruyordu. Ama René ona imrendi. Basit bir iş yapan basit bir adam. Büyük olasılıkla akşam karısına ayak işi yaptığından şikâyet edecekti, ama şu anda bu o kadar da kötü görünmüyordu. Madeleine'i dirseğinden tutup gidecekleri yöne doğru itti. Sanki suçlanan onlarmış ve kendi duruşmalarına çıkıyormuş gibi her ikisinin de ağzını bıçak açmıyordu ve sıkıntılı duruyorlardı.

Palais de Justice ile başka bir bina arasından René yüksek tepede Notre Dame de la Grade ve çan kulesinin üzerinde yükselen altın Meryem'i görebiliyordu ve yalnızca bir akşam önce, her akşam olduğu gibi Aziz Meryem'e arkadaşının yardımına koşması için dua etmişti. Ama Meryem'in onu duyduğunu gösteren hiçbir işaret gelmemişti. Şimdi ise kuşluk vakti güneşinin altında göz kamaştıran bir ışıkla par-

ladığı için ona bakamıyordu.

René celp kâğıdını Palais de Justice'in yüksek, kasvetli girişindeki bir masanın arkasında duran genç bir adama gösterdi. Adam da onlara gidecekleri yönü. Geniş bir merdivenden çıktılar ve ayak sesleri sert bir şekilde mermerin üzerinde yankılanarak penceresiz bir koridorun sonuna doğru yürüdüler. Burada koyu renkli uzun bir ceket ve kırmızı şeriti mavi bir jandarma pantolonu giymiş genç bir adam, onları B salonuna almadan önce mektuba sonra ikisine de ayrı ayrı dik dik baktı.

René büyük bir mahkeme salonunun etrafını çevreleyen uzun bir balkona çıktıklarını görünce şaşırdı. Her biri parmaklıklara doğru bir basamak aşağı inen üç dizi sıra vardı. Ve bu sıraların hemen hemen dolu olduğunu görmek onu şaşırtmıştı. Daha önce hiç mahkemeye gelmemişti ve ilk başta bunların resmi görevliler olduğunu düşündü. Ama sayıları çok fazlaydı. Adalet nasıl yerini bulacaktı?

Aşağı kat ise üsttekine nazaran bomboştu. Siyah cüppeler içinde, her biri koyu renkli ahşap masalara oturmuş birkaç adam kendi aralarında konuşuyordu. Bir tarafta jüri için ayrılmış yerdeki iki sırada bir grup adam sanki bir tiyatro gösterisinin başlamasını bekliyordu. Ancak yüzleri Hun ordusunun tam ortasına saldırı emrini bekleyen erler gibiydi. Sert bakışlı gözlerini ileri dikmiş oturuyorlardı.

Jandarma onları balkonun iple ayrılmış özel bir bölümüne getirdi. Pirinç bir kancayı destekten ayırarak, "İşte burası," dedi. René, genç jandarma sanki bir monsenyör veya *grand bourgeois*'ymışçasına az daha genç adamın karşısında eğiliyordu. "Teşekkür ederim," diye fısıldadı sert sıranın üzerine tereddütle otururken. Gözünün hiç bu kadar korktuğunu hatırlamıyordu. Cebinden mendilini çıkartıp alnındaki ve üst dudağındaki teri sildi. Geldikleri kapıya bir bakış attı, kapı şimdi kapalıydı, bu büyük, havasız odada kendini tuzağa düşürülmüş hissetti.

Birden Madeleine'in elini kendi elinin üstünde hissetti. "İyi misin René?"

"Sadece biraz sıcak. O kadar."

"Ama elin titriyor."

"Bu kadar büyük olacağını tahmin etmemiştim. Üstelik insanlar..." Tam o sırada, tam altlarında kürsüye benzer küçük, oval bir yer ilişti gözüne. Bir parmaklıkla çevriliydi ve tam ortasında tek bir sandalye vardı. René birden rahatsızlığını unuttu ve sandalyede oturan adama sevgi dolu bir bakış attı. "Madeleine" diye fısıldadı bir rüyada gibi Ma-

deleine ona baktı, sonra gözlerini baktığı yere, sandalyedeki adama çevirdi.

"Aman Tanrım," dedi Madeleine "Hâlâ çok genç görünüyor."

Bir süre, uzun koyu renkli saçlara, koyu bakır rengi yüze, kısık gözlere ve elmacık kemiklerinin altında gölgede kalmış yanaklara bakarak sessizce oturdular. Atılgan Geyik ile aralarında en fazla yedi metre vardı.

"Çok yakışıklı görünüyor," dedi Madeleine.

René, balkon demirlerinden öne doğru eğilip cesaret edebildiği kadar yüksek sesle fısıldadı:

"Atılgan Geyik. Şşşt. Dostum."

Atılgan Geyik etrafına bakındı, ama yukarı bakmadı.

"Şşşt. Dostum, buraya bak."

Ama bir jandarma birden balkonun arkasında belirdi ve René geri çekildi.

Tam o sırada odanın ön tarafındaki kapının yanında duran bir adam herkesin ayağa kalkması gerektiğini bildirdi ve insanlar emre uyarken fısıldaşmalar, kıpırdanmalar durdu. Kırmızı cüppeli, beyaz önlüklü ve kepli üç yaşlı adamın içeri girip tek sıra halinde Fransız Cumhuriyeti mührünün altındaki sıraya yürümelerini sessizlik içinde seyrettiler. Hepsinin elinde bir dosya vardı ve yüksek kırmızı kadife koltuklarına yerleşirken ortadaki önce bir yöne, sonra diğer yöne döndü. Diğer hâkimler başlarını salladılar ve ortadaki gözlüklü ve kısa, beyaz sakallı zayıf olan, Cour d'Assises de la République'in açıldığını duyurdu. Seyircileri rahatsız edici hareketlerde bulunmamaları konusunda uyardı. Hem *procureur général*'den hem de sanık avukatından "konudan ayrılmamaları"nı talep etti. Kendisinin sadece sanığa değil, sanığın avukatı ve *procureur général*'e de soru soracağını belirtti. Jüriye de iyi bir değerlendirme yapmaları, mahkeme salonunun dışında bu konuda konuşmamaları konusunda uyaran ve sadece duyacakları kanıtlar üzerine suçlu veya masum kararını vereceklerini hatırlattığı bir konuşma yaptı. Sonra yardımcılarından biriyle görüşme yapan *procureur*'e başıyla işaret etti. Kocaman göbeği yüzünden ceketi parlak ayakkabılarının önünde giden uzun boylu, kırmızı yanaklı ve beyaz favorili *procureur*** ayağa kalkarak hâkimlere başıyla hafifçe selam verdikten sonra açılış konuşmasına başladı.

* Başsavcı. (y.h.n)

** Savcı. (y.h.n.)

René ve Madeleine'in *procureur général*'in Atılgan Geyik'in kendisinin on dokuz yıllık resmi hizmeti boyunca karşılaştığı en korkunç suçu işlemiş olmakla suçladığı hitabetini ağızlarını açmadan, ama büyülenmiş bir şekilde dinlediler. Jürinin önündeki parmaklığa vuruyor, sanığa parmağıyla işaret ediyor ve sadece kaçak bir göçmen değil, medeni bir toplumun gerekli kurallarını ve zorunluluklarını hiçbir zaman kavrayamamış bir vahşi olduğunu söylüyordu. Şairlerden ve ressamlardan, bestecilerden ve heykeltıraşlardan, politikacılardan ve rahiplerden, içlerinden biri, koyun etini *noisette de veau*'dan* ayıramayan bir cani tarafından vahşice ve soğukkanlılıkla öldürülen Fransa'nın büyük şeflerinden alıntılar yaptı. "Neden," savcı tükürükler saçıyordu, "Le Panier'de, kapkaççıların, katillerin ve uyuşturucu tacirlerinin o kötü şöhretli bölgesinde yaşıyor? O, bazılarının inanmamızı istediği gibi basit bir serseri veya doğanın zavallı bir çocuğu değil. O günah yuvasının, namuslu Marsilya halkının tam göğsündeki kara yaranın bir parçası. On yıl daha genç olsaydım, oraya gider ve orayı kendim temizlerdim. Bu sözlerimi dikkate alın."

Atılgan Geyik'in avukatı tarafından önceden uyarılmış olmalarına rağmen René bu abartılardan ve düpedüz yalanlardan afallamış, Madeleine ise köpürmüştü. Bir yandan René'nin dizini gittikçe daha çok sıkarken, bir yandan da burnundan soluyordu. René etrafına bakındığında, balkondaki izleyicilerin bazılarının onları izlediğini gördü. Karısının elini sıktı ve rahatlatıcı bir şekilde gülümsemeye çalıştı, ama karısı ona bakmıyordu.

Atılgan Geyik ya savcının kendisi hakkında ne dediğini anlamıyordu ya da bu korkunç suçlamaları bu garip sürecin bir parçası olarak kabul etmeyi seçmişti. Sakin ama dikkatini vermiş, bacak bacak üstüne atmış, uzun kahverengi elleri kucağında kavuşmuş bir halde oturuyordu. René bu duruşu yüzlerce kez görmüştü; Atılgan Geyik'i arkadaşları ile *anisette* içmek için kahveye sürüklediğinde veya çocuklardan biri, daha küçüklerken o günün maceralarını anlatırken. Kelimeleri anlamasa bile yüzünden dostça dikkat ifadesi hiç eksik olmazdı.

Bu René'nin tanıdığı Atılgan Geyik'ti, sabrıyla ve iyi niyetiyle sonunda Madeleine'in kalbini kazanan, bu nedenle şimdi talihsiz savcının ağzından çıkan her sözle kızgınlıktan köpürmesine neden olan Atılgan Geyik.

"Bu iğrenç yalanları durduramazlar mı?" Madeleine birden Re-

* Dana eti. (y.h.n.)

né'nin baş hâkime endişeli bir bakış atmasına neden olarak kadar çığrından çıkmış kızgın bir sesle fısıldadı.

"Bu onun işi sevgili karıcığım," diye karısına bakmadan fısıldadı René. "Bu şekilde çalışıyorlar. Bundan sonra sıra Atılgan Geyik'in avukatının savunma konuşmasına gelecek. Beni sorguya çektiğinde endişelenmememi söylemişti. Savcının işi dostumuzun kötü görünmesini sağlamak. Bu işler böyle."

"Ama tüm bu yalanları dinlemek zorunda olmak hiç de adil değil. Ya hâkimler ona inanırsa?"

"Onlar bu konuşmaları ihtiyatla dinliyorlar. Tecrübeliler, onurlu adamlar onlar." René, dikdörtgen şeklindeki jüri bölmesinde oturan iki sıra adama göz attı. Asıl endişelenmemiz gereken onlar, diye düşündü. Avukat, Atılgan Geyik'in kaderinin jürinin ellerinde olduğunu söylemişti. Onurlu adamlar olabilirlerdi, ama tecrübeli değillerdi. Şimdi bile, yüzleri ifadesizdi, ancak gözleri ve kulakları savcının söylediklerine ve zehirli suçlamalarına dikkat kesilmişti. René, Notre Dame de la Garde'ın tepesindeki göz kamaştırıcı altın Meryem heykelini hatırladı ve ona ufak, kısa bir dua okudu. Yine o umutsuz duyguya kapılmaya başlamıştı.

Madeleine çenesiyle savcıyı işaret ederek, "Haşlanmış bir domuza benziyor," dedi.

Atılgan Geyik tutuklu bölmesindeki tahta sandalyede aşağıya, artık aşınmış ve matlaşmış sade kahverengi ayakkabılarına bakarak oturuyordu. Mutlu zamanlarında terzinin onun için diktiği koyu renkli elbisesini giymişti. Yanında oturan ve onun için konuşacak olan adam elbiseyi temizleyiciye göndermiş, birkaç temiz gömlek ve bir kravat almıştı. Atılgan Geyik'e saygın bir adam gibi görünmesini söylemişti. Ama Atılgan Geyik'i aşınmış ayakkabıları hayal kırıklığına uğratmıştı. Gri mahkûm giysisini birçok uyku boyunca giydikten sonra farklı bir şey giymek onu çok mutlu etmişti. Ve onun adına konuşacak adama kahverengi ayakkabılarının zavallı durumunu işaret ettiğinde adam merak etmemesini, kimsenin ayakkabılarını görmeyeceğini söylemişti. Ama Atılgan Geyik onları görebiliyordu ve hayal kırıklığına uğramıştı.

Önemli izleyicilerin oturup bazen de ayakta durduğu, balkon ile asıl salon arasında bir seviyede oturuyordu. Onu çok sayıda kötü şeyle suçlayan adam dışında herkes sessizdi. Avukatı, diğer adamın onun düşmanı olduğunu, jüri ve hâkimleri Atılgan Geyik'in kötü biri oldu-

ğuna ikna etmeye çalışacağını söylemişti. Atılgan Geyik adamın söylediklerinden ancak çok azını anlıyor olmasına rağmen başının belada olduğunu biliyordu. "Vahşi", "katil" ve "kötü kalpli" kelimelerini anlamıştı. Jüri yerindeki adamların kulaklarını açmış dinlediklerini görebiliyordu.

Atılgan Geyik birisinin kendi ismini fısıldadığını duymuştu, ama etrafına bakındığında tanıdık birini görememişti. Bazıları, özellikle de balkondakiler, sanki o, Vahşi Batı gösterisindeki büyük kediler ve kurtlar gibi gösteriye çıkmış vahşi bir hayvanmışçasına bakıyorlardı ona. Uzun zamandır ilk defa bu fazlasıyla meraklı bakışlara sinirlenmişti. Onlara dişlerini göstermek istedi, ama onun adına konuşan adam bir beyefendi gibi hareket etmenin önemli olduğunu söylemişti. Böylece onları görmezden geldi ve ilgisini, hakkında kötü konuşan adama ve onu izleyen jüriye odakladı. Bu insanların *siyoko*'ların nasıl hareket ettiğini ve onları öldürmek gerektiğini anlamadıklarını düşünmek onu kederlendirmişti.

Avukatına bakınca durumun iyi gözükmediğini, avukatın yapabileceği en fazla şeyin onu giyotinden kurtarmak olduğunu anlamıştı. O bile büyük bir zafer olurdu. Ama Atılgan Geyik'in o olaya kadar iyi bir vatandaş olduğunu gösterebilirse, belki mahkeme merhamet gösterirdi. Atılgan Geyik'i tanıyan düşman veya dost herkesin ismini, tek tek istemişti; o bunların arasından ayıklama yapardı. Böylece Atılgan Geyik ona karşı dostça davranan herkesin ismini verdi: Soulas ailesi, Kahverengi Elbise, Sarı Göğüs, sabun fabrikasındaki patronları, Mösyö Billedoux ve Madam Braque, Le Salon'daki küçük şişman adam Olivier. Sonra birkaç saniye durduktan sonra Marie'yi de ekledi.

Ama avukat Marie'nin mahkemeye tanıklık yapmaya zaten geldiğini söyledi, "iddia makamının tanığı olarak". Atılgan Geyik bu dili anlamadı ve onu, uzaktan da olsa tekrar görebileceği için mutlu oldu. Aslına bakılırsa son üç haftadır dayanmasını sağlayan tek şey onun Marie'ye, Marie'nin de ona bakma olasılığının olmasıydı. Atılgan Geyik sorgu hâkimi tarafından önceki iki buçuk hafta boyunca defalarca sorgulanmıştı. Hâkim, Atılgan Geyik'in saygıdeğer şefi, sanki kuzunun boynunu kesip kanı aksın diye çalılıklara atan bir kasap gibi soğukkanlılıkla öldürdüğünü itiraf etmesini ister gibiydi. Atılgan Geyik'in sıradan açıklamasını, bunu, sorgu hâkimi de dahil olmak üzere tüm insanlık adına yaptığını kabul etmiyordu. Bu, Atılgan Geyik'in yapmak zorunda olduğu bir şeydi.

Şimdi Atılgan Geyik mahkeme salonu boyunca gözlerini gezdiriyordu; savcının sözleri kulağında bir anlam ifade etmeyen bir hikâyeydi. Marie'nin burada, belki balkonda belki de balkonun altındaki masalardan birinde olabileceği aklına geldi. Orada birkaç kadın vardı, ama hiçbiri Marie değildi. Balkonun başının hemen üstüne gelen kısmını göremiyordu ne yazık ki, yine de orada olabileceğini hayal etti. Birden aklına Marie'yi hiçbir zaman dışarıya çıktığı elbiselerle görmediği geldi ve Marie'yi uzun, belki saten bir elbise ve tüylü, güzel bir şapka ile düşünmek onu neredeyse görünür şekilde heyecanlandırdı. Balkonun altındaki masaları daha iyi görebilmek için öne eğildi, ama bu masalar hepsi de küçük defterlere yazı yazan adamlarla doluydu. Ortadaki uzun masanın sağ ön köşesinde Sarı Göğüs başı eğik, kalemini hızlı hızlı sayfa boyunca ve aşağıya doğru hareket ettirerek oturuyordu.

Atılgan Geyik onu o ilk görüşmeden sonra sadece bir kere görmüştü. Sigara, şeker ve René ile Madeleine'in selamını getirmişti. Bir de Atılgan Geyik'le ilgili yazdığı yazıyı. Bu yazının aldığı tepki nedeniyle heyecanlıydı, ama Atılgan Geyik kâğıda öylece baktığında durdu. "Okuyamıyorsun," dedi. Sonra Atılgan Geyik'e *indien*'i üzebileceğini düşündüğü bazı bölümleri atlayarak orada yazılanları anlattı. Masum bir vahşinin Breteuil gibi açgözlü bir avcı tarafından tacize uğrayışına birçok insanın kızdığını söyledi. Bu insanlar adalet sisteminin, suçun aslında sapık şef tarafından işlendiğini görememesine daha da kızmışlardı. Sokaktaki insanın yaptığı yorumlardan çoğu şu ifadeyi içeriyordu: "Ben de aynı şeyi yapardım."

Bu dört veya beş hafta önceydi ve Atılgan Geyik o günden bu yana ondan ne haber almış, ne de bugüne kadar Sarı Göğüs'ü görmüştü. Gazetecinin onu tamamen unuttuğunu düşünmeye başlamıştı. Sonuçta Marsilya büyük bir şehirdi ve gazetecilerin yazacakları çok şey vardı. Bu nedenle, savcı bir bardak su içmek için konuşmasına ara verdiği zaman Sarı Göğüs kafasını kaldırıp gülümsediğinde *indien* de gülümsedi. Le Salon'daki olaydan önce Sarı Göğüs'ünkü dışında dost bir yüz görmemişti. Birden Sarı Göğüs'ün gerçekte onun ne yaptığını şehir halkına gösterebileceği umuduyla doldu.

Hafta sonu hariç dokuz gün süren dava boyunca ifade vermek üzere birçok tanık çağrıldı. Savcının tanıkları çoğunlukla resmi kişilerdi:

Atılgan Geyik'i Basilique St-Victor önünde serserilik suçundan ilk defa tutuklayan da dahil olmak üzere polisler, taburcu olmadan hastaneden ayrıldığını doğrulayan bir doktor, Atılgan Geyik'in uygar bir toplumun kurallarını anlayacak kavrayışa sahip olmadığını iddia eden bir başka doktor, uzmanlık alanı kafatası bilimi olan ve vahşilerin beyinlerinin ortalamadan daha küçük ve dolayısıyla daha az gelişmiş ve doğru karar verme kapasitelerinin daha az olduğunun bilim çevrelerinde ortak bir inanış olduğunu belirten bir başka doktor daha ve sanığın Fransa Cumhuriyeti'nde herhangi bir hukuki statüsü olmadığını, çok zaman önce sınır dışı edilmesi gereken, ama bir şekilde göçmenlik hizmetlerinin çatlaklarında kaybolan kaçak bir göçmen olduğunu ifade eden bir hükümet görevlisi.

Sonunda savcı son tanığını çağırdı. Ve Atılgan Geyik'in içi büyük bir keyifle doldu. Yerinde oturamaz hale gelerek, Marie'yi gözleri aşağıda tanık sandalyesine doğru yürürken seyretti. Hem yaşıyordu hem de çok canlıydı: aynı toplu vücut, çok sık baktığı aynı düzgün yuvarlak yüz. Ama farklıydı. Elbise giymişti: uzun, gri bir elbise, parlak değildi, ama yeni ve düzgündü. Bir de saçlarını altına sıkıştırdığı gri bir şapka takmıştı. Koridor boyunca yürürken elbisesinden, elbisesinin altındakilerden çıkan hışırtıyı duyabiliyordu ve bu yeni Marie'ye hayran kalmıştı.

Avukat, davaya hazırlanırken, Atılgan Geyik'i Marie'yle olan ilişkisi ve o akşam aralarında neler geçtiği ile ilgili defalarca sorguya çekmişti. O gece Marie nasıldı? Mutlu mu? Kızgın mı? Uzak mı? Bir sırrı varmış gibi mi? Şarabına herhangi bir toz veya sıvı koyduğunu görmüş müydü? Cinsel ilişkiye girmişler miydi? Kendinden geçmeden önce şefle konuştuğunu görmüş müydü? Atılgan Geyik bu sorulardan hiç hoşlanmamıştı, çünkü bunlar sanki Marie'yi de *siyoko*'yla işbirliği yapmış gibi gösteriyordu. Aslında böylesine bir duygunun onda bir kıskançlık kıvılcımı yarattığını hissetmek onu şaşırtmıştı. Ama kendine gelmiş ve onun hakkında daha fazla konuşmak istemediğini söylemişti. Avukata Marie'ye kendisiyle gelmesini, evlenmesini istediğini hiçbir zaman söylememişti. Hücresinde geçirdiği uzun günler ve gecelerden sonra, mutluluğu yakalamak için böyle bir şansı olduğunu düşünmüş olmak onu utandırmaya başlamıştı.

Ama şimdi Marie buradaydı, o küçük kapalı yerde, doğruyu söyleyeceğine dair Tanrıya yemin ediyordu. Küçük ama siyah file eldivenli kare elleri sanki desteği olmasa bayılacakmış gibi sıkıca parmaklığa

yapışmıştı. Savcı ilk sorusunu sorduğunda Atılgan Geyik'in o çok iyi bildiği alçak, isteksiz ses tonuyla cevap verdi. Öne eğilip büyük bir dikkatle dinlemek zorunda kalmasına rağmen Le Salon'da çalışmaya devam ettiği de dahil olmak üzere söylenenlerin çoğunu anladı.

Savcı zamanının çoğunu Marie'nin sanık ile ilişkisi hakkında sorular sorarak geçirdi. Onunla ilk ne zaman tanışmıştı? Le Salon'a ne sıklıkta gelirdi? Her zaman seks yaparlar mıydı? Ona kötü mü davranırdı? İşletmenin koyduğu sınırlar dışında taleplerde bulunur muydu? Sonunda kızı o geceyle ilgili sorguya çekti. İki adam beraber odadayken o neredeydi? Ve son olarak odaya döndüğünde orada ne bulmuştu?

Marie bu son soruyu duyduğunda sallanmış, parmaklıklardan destek almak için öne eğilmiş, katledilmiş adamın görüntüsüyle hıçkırıklara boğulmuştu. Az kalsın bayılacaktı. Savcının kibarca teşvik etmesiyle hıçkırıkları arasında hâlâ yatağın kenarından dizlerinin üzerinde kafası öne sarkmış duran ince, çıplak vücudu, yatak örtüsünün üzerinde kara lekeyi, yaralarından hâlâ yere damlayan kanı, onu neredeyse bayıltan ve kusmasına neden olan kokuyu tarif etti.

Savcı yumuşak bir ses tonuyla ona teşekkür ettikten sonra masasına yürüdüğünde tüm mahkeme salonu büyük bir sessizlik içindeydi. Marie'nin gittikçe azalan hıçkırıklarını dinleyip o geceki odayı hatırlarken Atılgan Geyik bile nefesini tutmuştu. Söylediklerini, kasıklarından ve bacaklarından kanı lavaboda yıkayarak temizleyişini, kan sıçramış gömleğini pantolonunun içine sokuşunu, yatağın yanındaki küçük masanın üzerindeki gözlükleri fark edişini ve garip bir korku ve zafer karışımı bir duyguyla odadan ayrılışını hatırlayacak kadar anlamıştı. Ve o anda da o geceki kadar canlı olan kanın kokusu... Ama şimdi o andan beri peşini bırakmayan dehşet duygusunu hissetti, Marie'nin kapıyı açıp katliamı gördüğü anı hayal etmekten duyduğu dehşeti. Onu tanık sandalyesinde başı öne eğik, hâlâ mendili burnunda hıçkırışını izlerken kendini defalarca ziyaret eden bu dehşet hissinin fazlasıyla gerçek olduğunu biliyordu.

Mahkemenin başkanı Marie'ye kendini toplaması için birkaç dakika izin verdikten sonra sanığın avukatından konuşmasına başlamasını istedi. Avukat ayağa kalktı, ama tanık sandalyesinden altı yedi metre uzaktaki masasından ayrılmadı. Yakası boynuna birkaç beden büyük gelen, cüppesi ise örtü gibi omuzlarından sarkan, iskelet kadar zayıf bir adamdı. Gözlüğü, neredeyse bir kartal gagasının karikatürünü andıran karga burnunun üstündeydi. Kısa bir süre notlarına baktıktan

sonra şaşırtıcı derecede yüksek bir sesle sorusunu sordu: "Müteveffa Armand Breteuil'le 17 Mayıs gecesinden önce karşılaşmış mıydınız, Matmazel Colet?"

"Hayır, mösyö."

"Efendim?"

"Hayır." Bu sefer daha yüksek sesle söylemişti.

"Bundan emin misiniz?" Avukat, sesi hafif bir alaycılık ifadesiyle sorgulayıcı bir tona yükselirken, bir yandan da jüri üyelerine göz atıyordu.

"Evet, mösyö."

Avukat inceliyormuş gibi notlarına baktı. "O zaman, bu konuya sonra geleceğiz matmazel. Ama devam edeyim. Onu 17 Mayıs'tan önce hiç *görmüş* müydünüz?"

"Hayır. Evet. Arada sırada."

"Peki bu nadir anlar hangi koşullarda gerçekleşmişti?"

"Bazen Le Salon'a gelirdi."

"Ah. Tabii ki kızları ziyaret etmek için..."

Marie yüzünde şaşırmış bir ifadeyle ilk defa kafasını kaldırıp avukata baktı.

"Genç kadınların keyfini çıkartmak için gelirdi, bu doğru değil mi matmazel?"

"Hayır. Hep arka salona geçerdi."

Avukat jüriye bakarak "Anlamıyorum," dedi.

"Oğlanların durduğu yere."

"Oğlanlar? Maalesef hâlâ anlayamıyorum."

Marie avukata baktı, ama o jüri bölmesindeki adamlara bakıyordu. "Oğlanları ziyaret etmeye gelirdi," dedi.

"Oğlanlarla seks yapmak için mi demek istiyorsunuz?"

"Sadece biriyle. İspanyol olan, Miguel." Balkondan gelen fısıltılar ve konuşmalar Marie'yi şaşırtmıştı. Kafasını kaldırdı ve çok sayıda izleyici gördü, bazıları kendilerini ağır kâğıt yelpazelerle, diğerleri şapkalarıyla serinletmeye çalışıyor, başkaları ise sıcaktan yüzlerini siliyorlardı ve hepsinin, o anda sessizlik içinde kendisine baktıklarını gördü. Tekrar bayılacakmış gibi hissetti ve parmaklığa dayanarak sallandı.

"Yani aktif bir homoseksüeldi, böyle diyebilir misiniz matmazel?"

"Evet mösyö."

"Teşekkür ederim." Masasının arkasından çıktı ve masasıyla jüri

arasında durarak başparmağının tırnağıyla gözlüğüne hafifçe vurdu. Marie sessiz salonda tık tık sesini duyabiliyordu. Yukarıda yanda, ondan iki metreden az bir uzaklıkta oturan hâkimlere çabucak bir göz attı. Onlar da belki biraz kibirle, belki biraz sabırsızlıkla avukatı izliyorlardı.

"İlk soruma dönelim, Matmazel Colet. Kendimi doğruyu söyleyeceğinize dair Tanrıya yemin ettiğiniz konusunda sizi uyarmak zorunda hissediyorum. Doğruyu söylemenin göreviniz olduğunu ve yalancı tanıklığın sonuçlarının çok ağır olacağını anlıyorsunuz değil mi?"

"Evet mösyö," dedi alçak, tedbirli bir sesle.

"Güzel, öyleyse bu olayın olduğu geceden önce Armand Breteuil ile görüşmüş müydünüz?"

Marie, kendisine yapmayacağına dair söz verdiği bir şey yaptı, tutuklunun olduğu bölüme baktı. Atılgan Geyik'e baktı ve olan bitene garip bir ilgisizlik içinde yalnızca kendisini seyrettiğini gördü. Gözlerinin o an ve o yer için fazlasıyla mahrem bir şekilde kendisini sardığını hissetti. Bu bakışı daha önce küçük odasında görmüş ve o zamanlar onu Le Salon'daki o tekdüze, mutsuz gecelerinden uzaklaştırıyormuş gibi gelen bir heyecan hissetmişti.

"Tanık, avukatın sorusunu cevaplayacak" diyen bir ses geldi yukarıdan.

"Evet," dedi. "Evet."

"Bu görüşme ne zaman olmuştu?"

"Üç, dört gün önce..."

"Bu görüşmenin içeriği neydi?"

"Efendim?"

"Siz ve müteveffa ne konuştunuz?"

Marie'nin midesi bulandı, bayılacağını hissetti. Atılgan Geyik'e bakmamalıydı. Bu her şeyi daha da zorlaştırmıştı. "Lütfen mösyö," dedi. "Merhamet edin."

"Bu basit bir soru."

"Ama ben yapamam..." ve bununla beraber yüzünü ellerinin arasına gömüp ağlamaya başladı.

Baş hâkim sessizlik istedikten sonra, "Matmazel belki kısa bir ara vermek ister."

Marie mendiliyle gözlerini kurulayarak kafasını kaldırıp hâkimlere baktı. Bu ufak nezaket için minnettardı, ama onlara bakarken bu zalimliğe son verme şansının olmadığını biliyordu. Tekrar masasına yasla-

narak cüppesinin köşesiyle gözlüklerini silen avukata baktı. Hayır, bu soruya doğru cevap vermekten başka çıkış yolu yoktu. Ancak o zaman duracaklardı.

"O benden..."

"Breteuil."

"Benden François ile bir randevu ayarlamamı istedi."

"François?"

"Atılgan Geyik," Marie bu ismi zorlukla söyleyebilmişti. Ancak beş hafta önce muhabir Préfecture'de onu görmeye geldiğinde öğrenmişti ismini. İri adamın yalan söylemesine biraz kızmıştı, ama şu anda sadece hikâyesini bitirmek ve balkondaki açgözlülerden uzaklaşmak istiyordu.

"Bir randevu! Ne amaçla?"

"Seks yapmak istiyordu... Atılgan Geyik'le." Bu yabancı ismi söylemenin ilişkilerini uzak ve gerçek değilmiş gibi göstermesi çok garipti. Artık François olmadığı için memnundu.

"Anlıyorum. Ve sanık da..." Tutuklu tarafına doğru elini salladı, "mütevveffa ile seks yapmak istiyor muydu?"

"Bilmiyordu ki... hayır."

"O zaman Mösyö Breteuil bunu istemeyen, hatta kendisini tanımayan biriyle nasıl olup da seks yapacaktı?"

Marie, eldivenli ellerine bakıp o güzel adamlayken kendini nasıl şişman ve kaba saba hissettiğini hatırladı. Şimdi bile, kırmızı cüppeleriyle iyi giyimli hâkimlerin ve diğer görevlilerin olduğu bu salonda kendini büyük liman şehrindeki bir fahişeden çok, Vaucluse'den gelen köylü kızı gibi hissediyordu. Aynı zamanda üzerinde duygusal yönden tükenmiş olmaktan gelen bir çeşit dinginlik vardı.

"Bana François'yı, yani Atılgan Geyik'i uyutacak bir toz vermişti. Bunu şaraba koymam gerekiyordu..."

Bir kere daha balkondan gelen bir uğultu, hatta birkaç alay ıslığı duydu, ama yukarıya bakmadı. Onlar önemli değildiler.

Avukat jüriye bakarak, "Aslında siz Breteuil onunla seks yapabilsin diye Mösyö Atılgan Geyik'e ilaç verdiniz. Bu doğru mu?"

"Evet."

"Ve bu... bu iyilik için size ödeme yapıldı mı?"

"Evet."

"Ne kadar?"

"Yirmi frank." Marie ilk defa jüriye baktı. "Ama bunu istemedim.

Tanrı şahidimdir ki, bu işle bir ilgim olsun istemedim. Beni tehdit etti."

"Bu kadar yeter matmazel." Baş hâkimin sert sesi Marie'yi şaşırtmıştı. "Bu mahkemede böyle aşırılıklara izin veremeyiz. Tanrıya gelince, bu işteki rolünüzü her düşündüğünüzde onun affını istemek için nedeniniz olabilir."

"Mahkeme izin verirse, birkaç soruyla sorgumu tamamlayacağım." Avukat bir yardımcının uzattığı kâğıda baktı. "Öyleyse siz ve müteveffa, Mösyö Atılgan Geyik'e ilaç vermeyi planladınız, ayrıca sanırım Mösyö Atılgan Geyik'in sözde uygar toplumumuzdaki birçok şey konusunda masum olduğu gibi sizin bu planınızdan da tamamen habersiz olduğunu ekleyebilirim. Ama cinsel sapık tarafından gerçekleştirilen bu seks oyununda, size yirmi frank gibi büyük bir meblağın ödendiği emeğinizin karşılığını gerçekten görebiliyor musunuz?"

Ani bir sandalye çekme sesiyle savcı ayağa kalktı. "Bu tahrik edici kelimeye itiraz etmeliyim sayın yargıçlar. Hepimiz, Tanrıdan korkan insanlar olarak, homoseksüel eylemi onaylamasak da bazı bölgelerde ve müteveffanın çevresinde de bu eylem oldukça normal addediliyor. Tıpkı genç hanımefendinin seçtiği meslek gibi." Jüriye doğru gülümsedi, kırmızı yüzünde şimdi jüriye duyduğu dostluk hissini gösteren anlayışlı bir ifade vardı. "Ayrıca benim değerli, ama çaresiz arkadaşım bu son derece iğrenç suçun külfetini müvekkilinden uzaklaştırmaya çalışıyor."

Baş hâkim savcının itirazına hak verdi ve avukatı benzer imalara karşı uyardı. Avukatın son sözlerinin kayıtlardan silinmesini emretti.

Avukat hafifçe eğilip gülümseyerek, "Özür dilerim sayın yargıçlar," dedi. "Mahkeme izin verirse sadece bir sorum kaldı." Masasından ayrılıp yolda gözlüklerini çıkararak tanık sandalyesine doğru yürüdü. Bu tarafsız alanı işgal etmesini önlemelerini beklermişçesine kafasını kaldırıp hâkimlere baktı. Sonunda tanık sandalyesinden bir metreden biraz daha uzakta durup kollarını kavuşturdu. Soluna doğru yavaşça ve son derece dikkatlice, tutuklunun olduğu bölmenin karşısında duracak şekilde döndü. "İyi bakın Matmazel Colet. Mösyö Armand Breteuil'ü öldürmekle suçlanan işte bu adam. Şimdi bile bu mahkemenin içeriğini tam olarak anlayamıyor. Size nasıl baktığınızı görüyor musunuz? Kıt maaşım üzerine bahse girerim ki sizi görmeye geldiği sayısız cumartesi akşamını hatırlıyor, yalnızca sizi, çünkü sizde güvenebileceği ve evet, kendince sevebileceği birini görmüştü." Dönüp Marie'nin

gözlerinin içine baktı. "Bu insanın, şerefine ve onuruna yapılan saldırıya karşı kendini korumanın dışında başka bir şeyden suçlu olduğunu söyleyebilecek yüreğiniz var mı? Bu adam için hiçbir şey hissetmediğinizi söyleyebilir misiniz? Bu kötü eylemdeki sapık Breteuil'le işbirliğinizden pişman olmuş olmalısınız."

"İtiraz ediyorum! Bu, kuralları aşıyor! Utanç verici!"

Ama baş hâkim ihtar etmeye fırsat bulamadan, avukat ellerini kaldırıp, "Bu tanıkla işim bitti. Teşekkür ederim," dedi.

René tanık sandalyesinde şaşırtıcı derecede keyifliydi. Atılgan Geyik'e el salladığı için azarlandıktan sonra sıradan, mutlu bir aile, dürüst bir aileden bahsetmiş ve sanığın bu aileye nasıl uyum sağladığını ve aslında bu küçük balıkçı için ikinci bir oğul olduğunu anlatmıştı. Balık tezgâhında çok çalışırdı, yemeklerle beraber yalnızca çok az şarap içerdi ve René'nin kızına nasıl at resmi çizileceğini göstermişti. Buna karşılık olarak da kızı ve oğlu sanığa Provence lehçesini değil, hükümetin emrettiği gibi düzgün Fransızca'yı öğretmişlerdi. Atılgan Geyik, Soulas ailesinden ayrıldıktan sonra bile her pazar ve her bayram akşam yemeğine gelmişti. Tüm aileye hediyeler getiren çok cömert bir insandı. Üstelik herkesin görebileceği gibi düzgün bir beyefendi olmuştu. "Ama onu ilk defa Buffalo Bill'in Vahşi Batı gösterisinde görmeliydiniz; çığlıklar atarak çocukların ödünü koparan yarı çıplak bir vahşi." René gülerek kolunu Atılgan Geyik'e doğru kaldırdı, ama azarlanışını hatırlayıp hemen geri çekti. "Özür dilerim majesteleri," dedi.

Balkondakilerden bazıları güldü, avukat sempatik küçük balıkçının müvekkili için çizdiği profilden memnun olmuş bir şekilde yerine oturdu. Sonra savcı ayağa kalkıp mendiliyle alnındaki ter damlacıklarını sildi. Mahkeme salonundaki tekdüze gerginliği kıran espriyi paylaşıyormuşçasına büyük bir gülümsemeyle René'ye baktı.

"Vahşi Batı gösterisini görmüş olmayı istememe neden oldunuz, mösyö. Havasız bir mahkemede talihsiz bir görevin ağırlığı altında ezilmekle karşılaştırıldığında kesinlikle bu tercih edilirdi." Savcı mendiliyle üst dudağını sildi. Kırmızı yüzü sıcaktan benek benek olmuştu. "Ve eklememe izin verin, sizin asil mesleğinize saygı duyuyorum. Şehrimiz halkına deniz ürünleri sunmak, eminim çok az bir kazançla, kesinlikle çok önemli bir meslek."

"Teşekkür ederim, sayın hâkim."

Savcı güldü. "Bana fazlasıyla yetki veriyorsunuz mösyö. Ben basit bir savcıyım, böylesine bir unvana layık değilim." Hâkimlere doğru kaçamak bir bakış attı, içlerinden biri gülümsüyordu. "Aile yaşantınızı tanımlarken gösterdiğiniz dürüstlüğü takdir ediyorum. Böylesine yüce gönüllü bir aileye, göçmenler ve sosyalistler yüzünden çıkan tüm o sorunlar nedeniyle bugünlerde nadir rastlanılıyor. Tam anlamıyla yabancı olan birini evinize kabul etmek, özellikle de savaş naraları atıp çıplak dolaşan bir vahşiyi... Gerçekten övgüye değer."

"Teşekkür ederim."

"Sizi yanlış anlamadıysam sanığın sizinle iki yıl, iki mutlu yıl boyunca yaşadığını söylediniz."

"Evet."

"Ve sizin küçük ailenizle mutluydu, madamın mükemmel yemeklerini yiyordu, çocuklarla oynuyor, balık tezgâhında çalışmaktan keyif alıyor ve yemeklerde az şarap içiyordu..."

"Ah, evet. Evimizdeyken bir hayli mutluydu. Hiçbir zaman fazla şarap içmezdi."

"O zaman neden bu mutlu –vahşi– iki yıldan sonra taşınmakta ısrar etti sizce?"

René bir an düşündü. Yanlış bir şey söylemek istemiyordu.

"Hem de yalnızca Kuzey Afrikalıların ve Türklerin, yankesicilerin ve katillerin yaşadığı cehennem deliği olarak isimlendirilebilecek bir mahalleye? Marsilya'nın en kötü mahallesindeki sefil ve pis tek odalı bir daireye?"

"Bunu ben de kendime soruyorum mösyö! Diyorum ki niye Le Panier? Ama Atılgan Geyik orada çok mutlu. Oradaki insanların ona kendi insanlarını hatırlattığını söylüyor."

"Ah! Gerçek Fransızları, Tanrı korkusu taşıyan bu toprağın sahiplerini kendi zevkine uygun bulmuyor mu?" Savcı sorusunu jüriye dönerek sormuştu. Aralarında bir tek esmer tenli biri bile yoktu.

Kartal suratlı avukat itiraz etti, baş hâkim de sorunun tahrik edici olduğu konusunda onunla aynı fikirdeydi. Savcı sadece sanığın, iyi bir Fransız aileden ayrılıp, yaşayanların ahlâk anlayışlarının kesinlikle tercih edilemeyeceği bir mahalleye taşındığında başlayan davranış tarzını gözler önüne sermeye çalıştığını açıkladı. Baş hâkim yumuşadı, ama bunu daha nesnel bir yolla yapması konusunda savcıyı uyardı.

Savcı mahkemeye teşekkür edip devam etti. "Mösyö Soulas, sanığın taşındıktan sonra keyifli bir akşam yemeği yemek ve çocuklarla

oynamak için her pazar geldiğini söylediniz. Bu doğru mu?"

"Evet, tabii ki. Çocuklar oynamak için biraz büyümüştü. Çocukların nasıl olduğunu bilirsiniz. Büyürler." René güldü, ama biraz tereddütlü bir gülüştü bu. "Özellikle de karımın yemeklerinden hoşlanırdı, her şeyden hep iki tabak yerdi ve hoş bir muhabbetimiz olur, çoğunlukla da yürüyüşe çıkardık. "

"Hiç gelmediği bir pazar olmadı mı?"

René yine bir an durdu. Cevap vermek istemiyordu. Tanrının önünde yemin etmişti ve bu yemini çok ciddiye alıyordu.

"Yargılandığı olaydan iki ay öncesinden itibaren pazar yemeklerine gelmekten vazgeçtiği doğru değil mi?"

"İşi nedeniyle. Sabun fabrikasında çalışmak çok yorucu bir iş. Çoğunlukla bitap düşüyordu."

"Anlıyorum mösyö. Öyleyse işi onu yorduğu için pazar yemeklerine gelmekten vazgeçti."

"Evet."

"Ama diğer yandan her cumartesi akşamı kendisini genç fahişe ile tatmin edecek kadar da yorgun değildi. Bu size de misafirperverliğinize yapılmış bir hakaret gibi gelmiyor mu Mösyö Soulas?"

René yukarıya, balkona doğru baktı. Parmaklıkların ötesinde ancak Madeleine'in omuzlarını ve başını görebiliyordu. Yüzü neredeyse ifadesiz dimdik oturuyordu; o sırada René hayatlarının bir daha asla eskisi gibi olmayacağını anladı. Bir daha asla kimseye bu kadar güvenemeyeceklerdi.

"O bir erkek," dedi hüzünle.

XVII

Martin St-Cyr'in köşesi "La Vie de Marseille'"* normalde haftada iki kez, salıları ve cumaları çıkıyordu, ama dava başladığından beri, "Garip Bir Adalet", "Unutulan Bayrak" ve "Sanık Sandalyesindeki Bir Masum mu?" gibi başlıklarla gazetede her gün boy gösteriyordu. Paris'ten ithal edilmiş, Marsilya'nın değer ve gelenekleriyle alakası olmayan bir adalet sistemine karşı savaş açmıştı. Eli kanlı, ama başı dik köylü ve işçiler tarafından gururla asılan *tricolore*'un** utanmazca ayaklar altına alınışını yazdı. Politikacıları, yurttaşlığı koruma vazifelerini, yoz bir sisteme tek katkıları köle olmaktan geçen vasat memurlara havale ettikleri için suçladı.

* Marsilya halkının hayatı. (y.h.n.)
** Üç renk olan Fransız bayrağı kastediliyor. (y.h.n.)

Ama en vurucu olduğu nokta Atılgan Geyik'i sadece bölge mahkemesinin değil, Fransız ve Amerikan hükümetlerinin bir kurbanı olarak göstermesiydi. İfade verecek tek Amerikalı'nın konsolosluğun derinlerinde bir yerde yaşayan ve Eski Liman çevresinde gün ışığını görmemiş önemsiz bir avukat olduğunu belirtti. Bu kişi, Amerikan hükümetinin konuyu araştırmasının dışında Atılgan Geyik'le ilgili hiçbir şey bilmediğini itiraf etmişti. Bu arada, bu işle ilgili bilgisi olan tek yetkili eski konsolos yardımcısı Franklin Bell, alelacele Amerika'ya, mahkemenin erişebileceğinden çok daha öteye gönderilmişti.

Fransız hükümetine gelince, ortaçağ bürokrasisine öylesine batmıştı ki, dört sene önce zavallı vahşinin evine gitmesine yardım etmek için kesinlikle hiçbir şey yapmamıştı. Bu suç işlenmeyebilirdi; aslında hiç kimsenin en uçuk hayallerinde bile yer almamalıydı. Vahşi, Atılgan Geyik, çoktan Amerika'ya dönmüş, "sevgili Dakota'sının düzlüklerinde mutlu mutlu atını sürüyor, arkadaşlarıyla avlanıp balık tutuyor veya belki de sevimli Kızılderili bir kadın ile evlenip çocuklarını büyütüp mısır yetiştiriyor olmalıydı. Breteuil'ün, kaderini kendi tasarlayan bu büyük plancının ölümü için suçlanması gereken kim? Vahşinin kaçınılmaz idamı için suçlanması gereken kim? Bunları düşünün Marsilya halkı! Sesinizi yükseltin."

Atılgan Geyik onu Préfecture'e geri götüren siyah polis arabasında oturmuş sokaktaki sesleri dinliyordu. Bu yolculuk daha şimdiden üç hafta sürmüştü ve her anı can sıkıcıydı. Takım elbisesini çıkarıp yerine gri cezaevi üniformasını giymek zorunda kalacaktı. Yüksek pencereli küçük hücreye kapatılacaktı. Ona içinde tel tel yeşil şeyler olan ekşi çorba ve ısırdığında taş gibi parçalar halinde dökülen kuru ekmek vereceklerdi.

Sonunun yaklaştığını biliyordu. Mahkemedeki seslerden bunu duyabiliyordu; bunu, kırmızı cüppeli hâkimin azarlamak için Atılgan Geyik'in avukatının sözünü herhangi bir nedenden dolayı sürekli yarıda keserkenki sertliğinden anlayabiliyordu. Ara verildiğinde, avukatı tutuklunun bulunduğu bölmeye kıvrılan küçük merdivene tırmanmış ve Atılgan Geyik'e aklına söylenecek faydalı bir şey gelip gelmediğini sormuştu. Konuşma hakkı vardı ve kısaca konuşması istenecekti. Avukatın ince yüzü ince bir tabaka terle kaplanmıştı ve adam duyduğu sıkıntıdan ötürü boş boş bakıyordu. Atılgan Geyik avukatın derisinden

kafatasının kemiksi yapısını görebiliyordu ve bu onun kafasını karıştırıyordu. Kendi yaklaşan ölümünün yüzüne bakar gibi hissediyordu. Sakin ama kendisine yabancı bir sesle cevap verdi. Başıyla mahkeme salonunun ön sırasını işaret ederek, "Büyük adamlara bir şey söylemek isterim" dedi.

Bu bir gün önceydi, ama henüz konuşması istenmemişti. Şimdi öne eğilmiş pencerelerden birinden dışarı bakıyordu. Arabanın her iki tarafında da birer pencere vardı ve bunlar ancak yirmi santimetre kadardı. Davanın ilk haftasında Marsilya'nın sokakları boyunca yaptığı bu geziyi dört gözle beklemişti. Tanıdık binalar, caddelerde birkaç adam ve kadın, erkek ve kadın giysileri, tencereler ve denizcilik malzemeleri ile dolu dükkân vitrinleri, köpekler, arabalar ve faytonlar, birbiriyle uyumlu siyah beyaz çiftlerden, yüklerini kafaları aşağıda ve gözleri kapalı bir şekilde çekenlere kadar her türden at görmüştü. Başlangıçta bunları görmek onu heyecanlandırmıştı, ama şimdi bu sıcak, hareketli kutunun neredeyse havasız mahpusluğunda az daha içi geçiyordu.

Onu ayıltan belki de insan sesleriydi. Daha önce neredeyse hemen hiç ses duymamıştı, özellikle de bu kadar yüksek tonda ve ısrarcı; yine de camdan bakmak için öne eğildi. Birçok insanın caddede birikmiş olduğunu gördü. Bazıları iyi giyimliydi, ama çoğu ceketsiz, pantolon askısı takmış işçiler ve hatta göçmenlerdi. Kadınlar ise eski giysiler giymiş, lekeli önlükler takmışlardı. Birçoğu yakıcı güneşten korunmak için şemsiyelerini açmıştı; çoğu şapkalı veya bereliydi; bazılarının kafası ise çıplaktı. Sanki hep bir ağızdan bağırarak aynı şeyi söylüyorlardı, Atılgan Geyik'in anlayamadığı öfke dolu bir tür şarkı. Ama ne olup bittiğini üç aşağı beş yukarı anlamıştı. Daha önce çok gösteri görmüştü, polis arabasının yüksek vergiler, düşük maaşlar veya yeni bazı kısıtlamalara karşı yapılan bir protestonun ortasında kaldığını düşündü. Ama sonra protestocuların başlarının üzerine kaldırdığı bir afiş gördü ve ağzı bir karış açık kaldı. Daha iyi görmek için oturduğu sırada diz üstü oturdu. İşte oradaydı, adı tam da Mathias'ın ona öğrettiği gibi yazılmıştı: ATILGAN GEYİK LIBRE!* Diğer pencereye giden kısa mesafeyi alırken kafası tavanı sıyırdı, ama o bunu fark etmedi bile. Caddenin bu tarafında gölge olduğu için daha da büyük bir kalabalık vardı. Daha fazla afiş gördü, bazılarında ismi vardı, diğerlerinde ise bilmediği kelimeler.

Yakasız gömlek giymiş ve sarı, parlak hasır bir şapka takmış genç

* Atılgan Geyik'e özgürlük! (y.h.n.)

bir adam kalabalıktan sıyrılıp arabanın yanında koşmaya başladı. Atılgan Geyik'in yüzüne, yüzünün görünen kısmına işaret edip dönüp kalabalığa bağırdı. Birden onlar da işaret edip, el çırpıp, adını söylediler ve *"Vive!"** ve *"Libre!"*** diye bağırmaya başladılar. Afişler kafalar üzerinde hopluyordu, Atılgan Geyik'in o kadar küçük bir pencereden bu kadar fazla şey görmeye çalışmaktan başı dönmüştü. Araba aniden hızlanınca Atılgan Geyik geriye doğru sendeledi. Pencereye geri geldiğinde caddede sadece birkaç insan kalmıştı ve hiç afiş yoktu. Araba Préfecture'ün servis girişine doğru döndüğünde, kafasında sadece hafif bir vınlama duyuyordu ve sıcak yüzünden bayılabileceğini hissetti. Yine de onları duyabiliyordu: *Vive! Libre! Atılgan Geyik!* – bunların ne anlama geldiğini düşünmeye çalıştı.

Martin St-Cyr büyük bir tatmin duygusuyla gösteriyi seyretti. Sadece birkaç polisin varlığına ve hiçbir şiddet tehdidi olmamasına rağmen kızgınlık ve kendini haklı görme duygusu ona Grenoble'daki öğrencilik günlerini hatırlattı. Günlük mitinglere ve yürüyüşlere katılmak için öğrencilerin ve işçilerin üniversiteden Place St. André'ye ve Palais de Justice'e gittikleri günlerin anısı, polislerin kalabalığın arasına coplarını sallayarak girdiklerinde hissettiği korku ve paniği unutturan hoş bir sıcaklıkla geri geldi. Ama Palais'nin güvenliğinden dışarıya bakışını, arkadaşlarının elleri kanlar içindeki kafalarını tutup sendeleyerek uzaklaştıklarını ya da caddede inleyip kıvranarak yatışlarını da hatırlıyordu. Bu gösterinin (veya bir seri gösterinin diye umut ediyordu) bu aşamaya gelmeyeceğine güveniyordu, ama kimse de emin olamazdı. Grenoble'daki isyanlar da böyle taşkın ama barışçı niyetlerle başlamıştı.

St-Cyr'in yazdıkları sokakta sansasyona yol açmıştı. Gittiği her yerde, insanlar dava hakkında konuşuyordu. Büyük bir çoğunluğun Peau-Rouge'un gerçekte kendisinin işlemediği bir suç için yargılandığını düşündüğü bir gerçekti. Suç, cinayetten önce, sapık kötü eylemini gerçekleştirdiğinde işlenmişti. Ve kız, ismi Marie midir nedir, bu çirkin oyundaki rolü yüzünden hapse atılmalıydı. Vahşinin onun da işini görmemiş olması çok kötüydü.

St-Cyr her ne kadar bu tepkiden memnunsa da, fazla bir şey olmu-

* Yaşa! (y.h.n.)
** Özgürlük! (y.h.n.)

yordu. İnsanlar pazarlarda dikilip veya kahvelerde, restoranlarda oturup onların hayatlarının bir parçası olamayacak kadar egzotik bir şeymiş gibi bu skandaldan konuşuyorlardı. Herhangi bir kadının ya da erkeğin bilgiç bir omuz silkmesiyle tüm yabancıları, serserileri, fahişeleri ve Amerikan barlarıyla kendi yaşadıkları Marsilya ile aynı olmayan liman çevresini kastederek, "Ama oralarda böyle şeyler hep olur," dediğini defalarca duymuştu.

İlk gösteriden üç gün önce St-Cyr gazetecilik rolünden farklı bir şekilde bu olaya karışmaya karar verdi. Şehir büyüklerinin rahatlarını kaçıracak bir şeyler düzenlemenin tam sırasıydı. Birkaç ay önce, sosyalist görüşleri yüzünden bir profesörü kovduğu için *Centre Universitaire*'e* karşı bir seri gösteri yapan *Faculté des Sciences et Techniques*'den** bazı öğrencilerle röportaj yapmıştı. Öğrencilerin ateşliliği ve kendi yazdıkları, üniversiteyi niyetinden alıkoymamıştı ama St-Cyr bu genç anarşistlerden etkilenmişti. Böylece onları izlemeye başlamıştı. O yılın kalan kısmı için üniversiteden uzaklaştırılmışlardı, ama sorun çıkarma konusunda ünlülerdi ve onlarla daha önce röportaj yaptığı Rue de Crimée'deki Café Belfour'da hâlâ buluşuyorlardı. Ayrıca Atılgan Geyik davasıyla fazlasıyla ilgiliydiler. Cezayirlilerin sömürülmesini protesto eden birkaç küçük gösteri yapmışlardı, ama (St-Cyr'in Amerikalı Kızılderili'nin durumunu isimlendirdiği gibi) "nesli tükenen Amerikalı'nın" zulme uğraması göz yumabilecekleri bir şey değildi. Hemen planlar yapmaya, sendika liderlerinin, sosyalistlerin, radikal Katoliklerin, üniversiteli yoldaşlarının, hatta Fransa'daki göçmenlere uygulanan kötü muameleyi protesto etmek için mitingi kullanabilecek göçmen liderlerinin isimlerini önermeye başladılar. St-Cyr şehir merkezine dönmek üzere bir taksiye bindiğinde içi umut doluydu ve çevirdiği dolaplardan bayağı etkilenmişti.

Böylece protestolar başladı. Kalabalık gün geçtikçe arttı, yüz kişiden azken, Palais de Justice'in yanındaki Place Montyon'u ağzına kadar dolduran altı ile sekiz yüz kişiye ulaştı. Liderler sırayla konuşma yaptılar, hepsi Atılgan Geyik'e yapılan haksızlığı protesto etmiyordu, ama hepsinin protesto ettiği şey aynıydı: hükümet. Fransız hükümeti, Amerikan hükümeti, Marsilya ve Midi yönetimi. Konuşmaların çoğunda sorunları yok farz eden veya iş çevreleri tarafından işçilerin ve göçmenlerin sömürülmesini bizzat kolaylaştıran namussuz politikacı-

* Üniversite. (y.h.n.)
** Fen Fakültesi. (y.h.n.)

lar yerden yere vuruluyordu.

Şarkılar söylendi; cesareti, sadakati ve bağımsızlığı dile getiren Provence şarkıları. Devrimin gerçek savaşçı ruhuyla günde en az iki kere "La Marseillaise" söylendi. Hatta büyük şair Frédéric Mistral bile Provence insanlarının onuru ve kültürlerinin devamı için ana dillerini konuşma gereği üzerine bir konuşma yaptı. Atılgan Geyik ve diğer göçmenlerin kötü durumlarını es geçti. Aslında kalabalığın onu sabır ve hatta hayranlıkla dinlemesine rağmen ufak tefek, beyaz saçlı şair protestocuların arasında garip bir şekilde ayrıksı duruyordu. Yine de St-Cyr, Provence lehçesini ve geleneklerini, "onu sessiz kalması için pek çok kez tehdit eden soğuk ve haris Fransız hükümetine karşı koruyan Félibrige'in ateşli koruyucu azizi ... ve olabilecek en zavallı yollarla Provence'ın ve evet Fransa'nın en büyük şairini susturmak isteyen kukla politikacıların yüzüne karşı halkının şarkılarını hâlâ söylüyor," diyerek, onu ertesi günkü köşesinin kahramanı yaptı.

St-Cyr'i bu yazı tatmin etmemişti. Şairi Kızılderili ile ilişkilendirmeye çalışmıştı, ama bu neredeyse imkânsızdı. Şair bir eylemciden çok bir akademisyen gibi konuşuyordu. Şairin bu protestoların gerçek nedeniyle ilgisinin olmadığı açıktı ayrıca kalabalığa sempatik görünmeye çalışmadığı da kesindi. Ama kalabalık oradaydı ve önemli olan da buydu. Kaleminin birkaç usta dokunuşuyla, St-Cyr, şairi, mahkeme salonunda olanlara Marsilya halkı kadar kızmış gibi göstermişti.

Oysa işler Atılgan Geyik'in ve avukatın lehinde gelişmiyordu. İlk gösteriden sonra baş hâkim pencerelerin kapatılmasını ve perdelerin çekilmesini emretmişti. Ses tamamen kesilemediğinden (örneğin "La Marseillaise" az daha seyircilerin ayağa kalkmalarına neden oluyordu) fonda bağırışlar ve alkışlarla kesilen boğuk bir gürültü haline dönüşmüştü.

Mahkeme salonundaki herkes dışarıda neler olup bittiğini tabii ki biliyordu. Jüri üyelerinin dışındaki herkes her gün gazeteleri okuyordu. Mahkemeye o gün için ara verildiğinde, seyirciler siyah polis arabasının Préfecture'e dönmesini bekleyen göstericilerin arasına koştular. Araba göründüğünde de, diğerleri kadar yüksek sesle tezahürata başladılar. Jüri üyelerini bilgilendiren ise onlara sır saklamaları için yemin ettiren mübaşirdi.

Ancak protestolar sadece baş hâkimi rahatsız etmeye ve göründü-

ğü kadarı ile kapanış konuşmalarına geçmek için sabırsızlandırmaya yaramış gibiydi. Atılgan Geyik'in konuşma şansı olmuştu, ama çok başarılı olamamıştı, en azından Fransızcasında. Avukat ona hazırlık odasında suçunu kabul etmesini telkin etmişti, ama bunun kendisine yapılan korkunç komplonun sonucunda gayrı ihtiyari bir tepki olduğunu da açıklamasını istemişti. Hepsinden ziyade mahkemeden merhamet dilemesini söylemişti.

Böylece Atılgan Geyik konuşmasına başladı, "Benim adım Atılgan Geyik, Bodur'un ve Geri Giden Kadın'ın oğlu, Lekeli Boğa ile İyi Av'ın torunu. Lakota kabilesindenim. Buffalo Bill ve Lakota arkadaşlarımla Amerika'dan geldim. Ama onlar artık yoklar ve ben yalnızım. Dört yıldır aranızda yaşıyorum, ama siz beni tanımıyorsunuz, ben de sizi. Ateşli gemilerinizin ve balıkçı teknelerinizin üstünde uçan beyaz kuşları bile tanımıyorum. Büyük sudan getirdiğiniz balık bana lezzetli gelmiyor. Hayvanlarınızın eti bile bizon etini tatmış birine doyurucu gelmiyor. Kanunlarla ve –savcıyı işaret ederek– size Atılgan Geyik'in kötü bir adam olduğunu söyleyen o adamla dolu bu odayı da bilmiyorum. Uzun kutudaki bu adamların kulaklarını açıp dinlediklerini ve onunla beraber olduklarını görüyorum. Ben sadece bir *siyoko*'yla karşılaştıklarında insanlarımdan herhangi birinin yapacağı şeyi yaptım." Atılgan Geyik birden durup elini burnuna ve ağzına götürdü. Bunu daha önce düşünmemişti, ama şimdi kötülüğü açıklayacak Fransızca kelimeleri bilmediğini fark etmişti. Bu sadece Lakota dilinde açıklanabilirdi. Bir an kafası karışık bir şekilde durdu, onu bir süredir ziyaret etmeyen bir çaresizlik hissi duyuyordu. Fakat yavaş yavaş, kuşların yerde ve ağaçlarda öylece duran, insanların hiçbir işine yaramayan çerçöpten yuva yapması gibi, düşünceleri tekrar kafasında toplandı. Sonra Lakota dilinde, kötüyü, *siyoko*'ların nasıl şimdi bile aramızda olduğunu; ruhların kötülüklerini gerçekleştirme fırsatı peşinde nasıl dolaştıklarını; gözlüklü adamın, Breteuil'ün nasıl kötüye kanma şanssızlığında bulunduğunu anlattı. O gece Marie'nin odasında, *siyoko* içindeyken kötünün söylediğini yapıyordu. İşte bu yüzden, kötüden kurtulmak için Atılgan Geyik onu öldürmek zorundaydı.

Atılgan Geyik konuşurken gözlerini hâkimlere dikmişti, ama salondaki sessizlikten, orada bulunan herkesin kendisini dinlediğini anlamıştı. Salonun dışından gelen boğuk ses bile durmuş gibi görünüyordu. Son dört yılda birçok defa Wakan Tanka bu toprakların insanlarına karşı onu görünmez yapmıştı, ama şimdi kendisini görmelerini, duy-

malarını istiyordu. Ve her nasıl olduysa, Büyük Sır mahkemedekilerin kulaklarını onun sözlerine açmıştı. Bu yüzden bu insanların kalplerini açan iyi sözleri verdiği ve içini görmelerine müsade ettiği için Wakan Tanka'ya teşekkür etti.

Konuşmasını bitirdikten sonra Atılgan Geyik elleri tutuklu bölmesinin demirlerini hafifçe kavramış bir şekilde ayakta durmaya devam etti ve mahkeme salonundaki insanlara, jüri üyelerine, savcı ve yardımcılarına, kendi avukatına, gazeteciler masasına ve balkondaki insanlara baktı. Hepsi, konuşması sırasında hiçbir şey yazmayan gazeteciler bile ona bakıyordu. Ama o özellikle balkonla ilgiliydi. Marie orada değildi, zaten onun orada olmasını da beklemiyordu. Ama René oradaydı, fazla uzakta değildi. Sanık yeri balkona biraz daha yakın olsaydı, René eğilip onun elini sıkabilirdi.

Balıkçının yüzünde üzgün bir gülümseme vardı, ama Atılgan Geyik onu, ilk defa polis komiserinin ofisinde gördüğü gibi görüyordu: kafasının tepesi neredeyse açılmış arkaya doğru taranmış siyah saçlar, eksik ön dişler, nazik gözler... Muhtemelen kendi başına kalsa, ölecekken, ona kol kanat geren bu aileye verdiği utançtan dolayı üzgündü. Ona ve Madeleine'e teşekkür etmek istedi. Ama Madeleine yoktu. Atılgan Geyik onun evin dışındaki olaylar için fazla sabrı olmadığını biliyordu, kaldı ki davanın birçok uyku sürmesi kendisini bile sıkmıştı. Yine de onu tekrar görmeyeceği için hayal kırıklığına uğramıştı.

Baş hâkimin en sonunda boğazını temizlemesiyle bütün gözler Atılgan Geyik'ten ona kaydı: "Umarım jüri üyeleri sanığın söylediklerini benden daha iyi anlamışlardır," ve tüm mahkeme salonu kahkahaya boğuldu.

Ertesi gün yağmur yağdı. Gece dağlardan gelen rüzgâr hız kazanmış, kuzeybatıdan ardı ardına uzun, gri bulutlara dönüşmüştü. Sağanak değildi, ama sürekli yağıyordu. Tüm gün yağarak kaldırımları, tuğla ve taş binaları serinletti ve kasabanın neredeyse genç gözükmesine neden olan taze ve ıslak bir koku getirdi. Caddeler aniden bazıları şemsiyeli, bazıları şemsiyesiz insanlarla dolmuştu. Islanıp ıslanmamanın hiçbir önemi yoktu sanki. İnsanlar daha bir hoplayarak, daha kararlı adımlarla yürüyorlardı. Dükkânlara giriyor, sepetlerini kaliteli peynir, taze balık, belki bir çift yeni çorap veya renkli mumlarla doldurarak çıkıyorlardı. Bazı erkekler köşelerde sigara içip gülerek aylaklık yapıyordu.

Ağustosun sonu hemen hemen gelmişti bile ve yağmur, bu yazın ilk yağmuruydu.

Göstericiler de yağmurun getirdiği serinliğin keyfini çıkarmak için daha tasasız yurttaşlarına katılmaya karar vermiş gibiydi, ama Palais de Justice'e gelen kalabalık dikkat çekecek kadar azdı. Place Montyon'da elliden az kişi toplanmıştı, onlar da tereddütlü ve ne yapacaklarını bilmez görünüyorlardı. Aralarındaki tek konuşmacı, onları günah işlemenin bedeli ve Tanrının gazabı konusunda uyaran muşamba bir pelerin ve sandal giymiş yaşlı bir adamdı. Mahkeme salonunda tartışılan günahlardan mı, yoksa bilmeden bir şekilde her gün işlenenlerden mi bahsettiği belirsizdi. Sonunda, göstericilerden birinden bir sigara istedi ve sigarasını içip homurdanarak caddeden aşağıya paldır küldür yürüdü. Göstericiler de tek tek ya da çiftler halinde farklı yönlere dağılmaya başladılar. Bugün pek de öfkeli değillerdi; hatta Place Montyon'dan ayrılmak için isteksiz görünüyorlardı. Neden istekli olsunlardı ki? Yağmur Marsilya'yı yeniden gençleştirmişti.

Jüri üyeleri odada sadece iki saat kalmıştı ve jüri bölmesine geri geldiklerinde yüzlerindeki ifade sanki davanın ilk günündeymişler gibi beklenti içinde ve sıkıntılıydı, ama artık bir de savaş yorgunuydular. Tek fark günler süren dava sonrasında her birinin yüzlerinin tanıdık hale gelmesiydi. Tahminen hepsinin kavuşmayı arzuladığı bir ailesi veya bir sevgilisi, yaşlanan bir annesi, bir hayatı vardı. Çoğu, davanın başından beri aynı koyu renkli takım elbiseyi giymişti ve bu giysileri çıkarıp uzun bir süre kaldırmaya hazırdılar. Yine birçoğunun ailesi maddi sıkıntı içindeydi. Tüm bunların bu kısa karar verme sürecinde bir payı olabilirdi – veya tartışılacak çok az şey olduğunu düşünmüşler ve sonuç olarak karar çok çabuk alınmıştı.

"Sanık lütfen ayağa kalksın." Bu bir rica değildi. Atılgan Geyik ayağa kalktı, elleri önünde kavuşmuş dimdik durdu. Salonda ufak tefek gürültüler duymaya alışmıştı: bir sandalye gıcırtısı, hafif bir fısıltı, bir öksürük veya kâğıt hışırtısı. Şimdi ise salon sessizdi. "Jürinin kararı nedir?"

Jüri başkanı ayağa kalktı, adamın üyelerin en genci olduğunu görmek Atılgan Geyik'i şaşırttı. İnce, neredeyse kırılgan vücudu Atılgan Geyik'e Mathias'ı hatırlatmıştı. Ama sesi güçlü ve berraktı. "Sanığı yargılandığı cinayetten suçlu bulduk sayın hâkim."

Balkondaki ani tepkiyle Atılgan Geyik etrafına bakınmaya başladı. Söylenmeye başlayanların uğultusuna kınama ıslıkları ve homurtular ekleniyordu. Sonra hâkimin o bildik, tahta tokmağının sesi duyuldu.

"Bu kadar yeter!" diye bağırdı. "Mahkemede düzen istiyorum!" Uğultu kayboldu ğunda, "Size hatırlatmak isterim, bu çok ciddi bir davadır. Tek bir kelime daha duyarsam tüm balkonu boşalttırırım. Sözlerimi ciddiye alsanız iyi olur."

Baş hâkim salonda gazetecilerin kalem gıcırtıları dışında ses duyulmayana kadar tam bir dakika boyunca gözlerini balkona dikti. Tatmin olmuş bir şekilde jüri üyelerine döndü ve onlara sabırları ve yerinde kararları nedeniyle teşekkür etti. Tekrar konuşmadan önce diğer hâkimlerle bir süre görüştü. "Konuyu tartıştıktan sonra, mahkeme eylemin planlı olmadığına, provokasyon sonucu yapıldığına karar vermiştir. Her ne kadar cinayet uygar bir toplumda asla haklı çıkarılamazsa da, bu iki durumun suç ile ilgili hafifletici nedenler yarattığına inanıyoruz.

"Cezasını söylemeden önce kendimi, cinayetten suçlu bulunan bu adamın uygar bir topluluktan gelmediğini belirtmek zorunda hissediyorum. Sanığın düzenli ve yasalara saygı gösteren bir toplumu oluşturan fikir ve ilkelere inanmadığı düpedüz ortadadır. Dün duyduğumuz halkının konuşma dilinin anlaşılmazlığından ve *procureur-général*'in* çok iyi ortaya serdiği suça yol açan davranış şeklinden onun en temel toplum kurallarına bile uyum sağlayamadığını ve bu nedenle uygar toplum için her zaman bir tehdit olarak kalacağı sonucuna varabiliriz." Baş hâkim bir an durup gözlüklerini çıkardı. Solgun gözleri tutuklu bölmesinde gezindi. "Mahkeme hüküm giyen suçlunun hayatının geri kalanını bu korkunç suçu düşünerek geçireceği güvenli bir hapishaneye gönderilmesine karar vermiştir." Gözlüklerini takıp dosyasını eline aldı. "Bu dava sona ermiştir."

St-Cyr bir süre oturup iki polis Atılgan Geyik'in ellerine ve ayak bileklerine kelepçe takarlarken onun sabırla ayakta bekleyişini izledi. Ayaklarındaki ağır zincir sırtına ürpertiler veren bir final gürültüsüyle yere çarpıp şangırdıyordu. Gerçek buydu, kasvetli tahta zeminin dinginliğinde demirin sert sesi. İçeride kalan son görevliler ve seyirciler de dışarıya doğru akarken salon devasa ve dayanılmaz derecede boş görünüyordu artık.

* Başsavcı. (y.h.n.)

St-Cyr ne hissettiğini bilmiyordu. Bu onu şaşırttı. Ertesi günkü *Gazette*'de yer alacak köşesini yazmak üzere diğer muhabirler gibi dışarı fırlamaya hazırlanmıştı, ama bacakları garip bir şekilde halsizleşmişti. Kendini düşüncelerden ve duygulardan arınmış hissediyordu. İyi mi hissetmeliydi? Yazdıkları, davayı basit bir skandaldan bir *cause célèbre*'e çevirmişti; pazarlarda, kahvelerde, Eski Liman'daki rıhtımda ve hatta *haute bourgeoisie* salonlarında herkes bu davadan bahsediyordu. Üstelik sokaklarda amacından biraz sapmış olsa da etkili bir isyan oluşturmayı başarmıştı. Her şeyden önemlisi Atılgan Geyik giyotinden kurtulmuştu, bu küçük bir mucizeydi; onun durumunda belki de büyük bir mucize. Polis muhabirliği ve sonra da köşe yazarlığı geçmişine rağmen St-Cyr bunun dışında sadece tek bir dava izlemişti: kocasını zehirlemekle suçlanan yaşlı bir kadın, ama bunun gibi bir davanın neredeyse her zaman kesik bir kafayla sonuçlanacağını bilecek kadar uzun yaşamıştı Marsilya'da. Liman şehrinde işlenen suçlar ağırdı, ama bunların cezası da daha sert oluyordu. Her şeye rağmen mahkeme belki de kısmen köşesinde yazdıklarından ve yazdıklarının yol açtığı halk isyanı nedeniyle insaflı davranmıştı. Öyleyse Atılgan Geyik'in kaderiyle ilgili çok mutlu değilse de kendisini iyi hissetmeliydi. Ama acaba öyle hissediyor muydu?

St-Cyr tahta zeminin üzerinde zincirlerin sürtünme seslerini duyup kafasını kaldırdı ve polislerin Atılgan Geyik'i salondan dışarı çıkardıklarını gördü. Düşünmeden, "*Adieu, mon ami! Bonne Chance!*"* diye seslendi. Ama uzun boylu Kızılderili ona bakmak için bir an durakladığında, St-Cyr kendini niye iyi hissetmediğini anladı. Gözleri yüzündendi. Dört sene önce Préfecture'deki hücrede onunla ilk karşılaştığında baktığı gözler... Bu gözler çoktan ölmüştü.

St-Cyr zincirlerin sürtünme sesi kulaklarından silinene kadar uzun uzun masada oturdu. Yaşadığı küçük zaferler, şu an kendisini hissettiği kadar boştu. Atılgan Geyik'e ihanet etmişti. Mahkeme Atılgan Geyik'e ihanet etmişti. St-Cyr içini çekti ama bu daha çok pişmanlık dolu bir nefes gibiydi. Sonra kalemini eline alıp yazmaya başladı: *Ne yazık ki mahkeme ölüm cezası yerine, ömür boyu hapis vererek zavallı vahşiye iyilik yapmadı. Zincirler içinde götürülürken gözlerinin içine baktım, orada, yaşayan bir ölü gördüm. İnandığı Tanrı hepimizi affetsin.*

* Hoşça kal dostum! İyi şanslar! (y.h.n.)

XVIII

La Tombe, Fransa'nın güneybatıdaki en uzak ucunda, IX. Louis Haçlıları'nın kuşatarak* Katharları ele geçirdiği ve büyük bir şenlik ateşinde hepsini diri diri yaktığı Montségur'den çok uzakta olmayan Carcassonne'un kurak tepelerindeydi. Bu olay 1244 yılında olmuştu.

La Tombe'un kendisi de bir Haçlı kalesiydi. 1866 yılına gelindiğinde çoktan bir harabeye dönüşmüştü. O zamanın Fransız hükümeti Fransız Guyana sahillerinin ilerisinde bulunan Şeytan Adası'na ek olarak yüksek güvenlikli bir hapishaneye ihtiyaç olduğuna karar vermişti. Böylece antik kalenin temelleri üzerine bir hapishane inşa ettiler. Taştan yapılmış duvarlar temelde üç metre kalınlığındayken en üstte bir metre otuz santime kadar inceliyordu. Duvarlar bir tarafa üç yüz

* Mezar. (y.h.n.)

metre, diğer tarafa ise iki yüz elli metre boyunca uzanıyordu. Köşelerdeki gözetleme kulelerinin her birinde taşlaşmış toprak avluya bakan küçük açık pencereler vardı. Bahçede ise kapalı yürüyüş yolları ile birbirlerine bağlı ve birbirlerinin aynı üç yüksek bina bulunuyordu. Meydanda duvarların sardığı alanda inşa edilmemiş tek mimari yapı, girişin yanındaki köşede iki beyaz sütunlu üçgen alınlığı destekleyen daha küçük binaydı. Duvarların dışında, taraçalı sebze bahçeleri tepe boyunca St-Paul-de-Fenouillet isimli küçük köye kadar iniyordu. Ama bir kere hapishaneye girdikten sonra mahkûmlar bir daha ne bahçeleri ne de köyü görebilirlerdi. Mavi gökyüzü, güneş, bulutlar ve arada sırada ortaya çıkan kuşlar dışında hiçbir şey görünezlerdi.

La Tombe Fransa'nın her nasılsa giyotinden kurtulmuş en ağır suçlularını –seri katiller, sevgililerini öldürüp parçalayan adamlar, beş karısını zehirleyen bir doktor, Nantes'da birçok genç çocuğun bağırsaklarını deşen bir *chocolatier**, babasını ve üvey annesini konyakla yıkayıp ateşe vererek yakan genç bir şarap tüccarı– ve tabii ki pişmanlık hissi duymayan sıradan katilleri ve serserileri kabul ediyordu. Şeytan Adası'nın aksine, La Tombe'da hiç siyasi tutuklu yoktu, sadece işledikleri suçları anarşinin özellikle kötü yöntemi olarak düşünmeyi tercih eden bir avuç adam.

Hapishanenin resmi ismi Samatan Hapishanesi'ydi, ama oradan kimsenin canlı ayrılamayacağı düpedüz ortada olduğundan hapishaneye La Tombe deniyordu. Sadece yirmi yedi yıldır kullanılıyor olmasına rağmen 1894 yılına kadar sadece kırk sekizi doğal nedenlerden olmak üzere iki yüz on beş mahkûm o hapishanede ölmüştü.

Atılgan Geyik'in Marsilya'dan Perpignan'a gece treniyle götürüldüğü hapishane işte buydu. *Préfecture de Police*'ten iki gardiyan ile beraber özel bir kompartımanda yolculuk etmiş, gardiyanlar kâğıt oynarken o, dışarıya, karanlığa bakmıştı. Arada bir görülen ışıklı çiftlikleri ve köyleri izlerken gerçi hangi kentti hatırlamıyordu ama Lyon veya Vienne'den bindiği Marsilya'ya giden gece treni aklına gelmişti. Ayışığında her köy veya şato gördüklerinde Tüy Adam'ın nasıl bağırdığını, İyi Koşucu'ya benzeyen bir at gördüğünde kalbinin nasıl hopladığını hatırlıyordu. Ve daha da geriye giderek trenin Nebraska, Gordon'daki istasyondan ayrılışını hatırladı. Diğerleriyle beraber anne ve babası peronda genç Kızılderililere kendi cesur yürek şarkılarını söylemişlerdi. Babasının göğüslüğü kucağında, uzun süre oturmuştu;

* Çikolatacı. (y.h.n.)

gençti, onu bekleyen şeylerden dolayı tedirgindi ve hatta korku doluydu. Ama uzaklara yolculuk etmenin ve bir sürü şey görecek olmanın beklentisiyle heyecanlıydı da. Tam olarak nasıl olacağını bilmemesine rağmen *wasichu*'lardan oluşan seyircilerin önünde at sürmek, bizonları kovalamak, askerlerle savaşıyor gibi yapmak için sabırsızlanıyordu. En güzeli de, iki yıl içinde cüzdanında bir sürü Amerikan papeliyle Pine Ridge'e geri döneceğini biliyordu. Stronghold'daki o soğuk kış gecelerinde imkânsız gibi gözüken bir düşünce de olsa, evlenebilir, pek çok atı olabilirdi.

Gardiyanlardan biri öfkeyle bağırıp elindeki kâğıtları yere vurdu. Diğeri homurdandı. Atılgan Geyik ise Akdeniz sahil şeridi boyunca Perpignan'a ve sonrasında da La Tombe'a doğru giden gürültüyle yoluna devam eden trenin dışındaki zifiri karanlıkta ışık arıyordu.

Atılgan Geyik ilk haftasını güvenliği demir parmaklıklarla sağlanmış bir yeraltı mağarasında geçirdi. Mağara, Haçlıların şaraplarını, tahıllarını ve kurutulmuş balıklarını saklamak için kazdıkları yerlerden biriydi. Hayvanlarını mağaralarda kesiyor, serin ve kuru tutabilmek için leşlerini buralara asıyorlardı. Şimdi ise hapishane, mağaraları bir tür karşılama alanı olarak kullanıyordu. Tüm yeni mahkûmlar bu klostrofobi ve karanlık denemesinden geçmek zorundaydı. Işık adına yalnızca ana koridorda duvarlara asılı hava gazı lambaları vardı. Atılgan Geyik mağarasını hepsi sessizlik içinde acı çekmeyi seçmiş gibi görünen üç adamla paylaşıyordu. Aslında, burada gürültü anlamında çok az şey oluyordu. Çorba ve ekmek getiren arabanın tekerlek gıcırtısını tanımayı öğrenmişti. Arada bir koridorun başındaki gardiyanların yerinden gelen mırıltıları duyabiliyordu.

Bir gece karşı taraftaki bir hücreden sessizliğin takip ettiği bir kükreme sesi geldi. Sonra başka bir kükreme ve bir başkası daha. Sonra etraf sessizleşti. Atılgan Geyik ayağa kalktı, demirlere doğru yürüyüp etrafına bakındı. Mağaralardan birinde vahşi bir hayvanın olduğundan neredeyse emindi. Ama hiçbir şey göremedi. Başka da kükreme duymadı.

Bir hafta dolduktan sonra, yerüstüne, bahçenin parlak sarı toprağından geçerek yüksek bir binaya götürüldü. Gözleri keskin güneş ışığıyla iyice kısılmış, önündeki gardiyanın sırtını zar zor seçebiliyor olmasına rağmen ılık gözyaşlarının yanaklarına aktığını hissetti. Kendi-

ni binanın içinde bulduğunda gözleri artık o kadar acımıyordu.

Küçük bir odaya alınmış, orada soyunup yıkanması emredilmişti. Sonra bitlerinden arındırılmış ve ona ince gri bir pantolon ile aynı kumaştan yapılmış bir gömlek vermişlerdi. Her ikisinde de bir zamanlar siyah olup artık koyu griye dönüşmüş dikine çizgiler vardı. Katlanmış bir battaniye, tuvalet kovası ve eğri büğrü bir teneke bardak verdikten sonra iki gardiyan onu bir yürüyüş yolundan başka bir binaya götürdüler. Demir merdivenlerden ikinci kata çıktılar, sonra her iki tarafında hücreler bulunan bir koridor boyunca yürüdüler. Préfecture'deki hücresinin aksine, hücrelerin hepsinde yerden tavana kadar demir parmaklıklar vardı; bu sayede mahkûmlar koridoru rahatlıkla görebiliyordu. Ama dışarıya açılan pencereler yoktu.

Mağaraların sessizliğinden sonra mahkûmların koridor boyunca ya da hücrelerin içinde birbirleriyle konuşmalarını duymak Atılgan Geyik'i şaşırtmıştı. Doğrudan karşıya bakıyor olmasına rağmen, göz ucuyla hücrelerde ikişer yatak ve ikişer mahkûmun bulunduğunu görebiliyordu. Önlerinden geçerken konuşmaların kesilmesi onu şaşırtmadı. Hücrelerdeki adamların hepsinin gözlerinin üzerinde olduğunu hissedebiliyordu.

Sonunda önden giden gardiyan durup koridorun sonundaki hücrelerden birinin kapısına anahtarı soktu. Kapıyı ittirerek açtı ve Atılgan Geyik'e girmesini işaret etti. Ancak Atılgan Geyik'in üzerine kapıyı kilitledikten sonra konuştu: "Artık burası senin evin. Temiz tut." Sonra o ve diğer gardiyan yürüyerek uzaklaştılar.

"Dayanılmaz orospu çocukları."

Atılgan Geyik tam arkasına dönmüştü ki, tıraşlı bir adamın yatağından atlayıp bir dansçının, bir akrobatın hızlı, seri adımlarıyla ona doğru geldiğini gördü. Atılgan Geyik geriye doğru bir adım attı, ama adam elini uzattı.

"Marcus Aurelius Causeret – ben de masumum."

Atılgan Geyik adamın elini sıktı. "Ben Atılgan Geyik."

Adam güldü. "Tam düşündüğüm gibi. Bir dakika önce seni ilk gördüğümde kendi kendime dedim ki, 'İster inan, ister inanma bu bir Kızılderili.' Evet Mösyö Atılgan Geyik suitimize hoş geldiniz."

"Ama bunu nasıl anladın?"

"Nasıl anlamam? Paris'teyken Vahşi Batı gösterisine her akşam gitmedim mi? Bulduğum her fırsatta *tipi* köyünüzde dolaşmadım mı?"

Atılgan Geyik henüz elinden battaniyeyi, tuvalet kovasını ve tene-

ke bardağı bırakmamıştı. René'nin dışında ilk defa biri gösteriden bu şekilde bahsediyordu. Donakalmıştı. "Beni gördün mü?" diye sordu.

Adamın gözleri büyüdü, yüzü bir sırıtışla aydınlandı. "Orada mıydın? Exposition Universelle'de?"*

"Evet. Her öğleden sonra ve her akşam gösteriye çıktım. Köyde poker oynardım, Paris'in birçok ünlü yerini gördüm."

"Küçük dünya!" diyerek güldü adam. "Seni gördüğüme eminim, ama hayır, seni çıkaramadım. Sadece yüz yapından tanıdım. Kızılderililerin görünüşleri çok çarpıcı, ama aralarında bir benzerlik de var. Benim gibi alışık olmayan bir göze hepiniz aynı görünüyorsunuz. Hakaret etmek istemedim, dostum."

"Hayır, hayır." Atılgan Geyik gülümsedi. Causeret tanısın tanımasın onu Paris'te gösteride görmüş birini bulduğu için, şansına inanamıyordu. "Göçmenler hariç Marsilya'nın insanları da bana hep aynı gözüküyor."

"Ah, Marsilya. Biz Fransızlar ona Fransa'nın bok çukuru deriz. Bu yanlış, kokmuş karanlık – şey..? evet veba dehlizine aşağılayarak bakarız! Gördün mü? Ne olduğunu bile bilmiyoruz. Bu o." Causeret burnunun üzerinden Atılgan Geyik'e bakmak için kafasını geriye itti. Geriye doğru epey eğilmek zorunda kalmıştı, çünkü daha kısaydı.

"Niye buradasın?" Atılgan Geyik tuvalet kovasını yere koyup battaniyeyi boş yatağın üzerine fırlattı. Teneke bardakla ne yapacağını bilmiyordu.

"Doğrudan konuya giriyorsun. Bunu sevdim." Causeret tekrar yatağına tırmanıp ayaklarını altında kavuşturarak oturdu. "Karımı ve âşığını öldürdüğümü söylüyorlar. Onları yatakta, tesadüfen benim evlilik yatağımda beraberken bulduğumu ve her ikisinin de boğazını kestiğimi söylüyorlar. Bunun özellikle dehşet verici bir olay olduğunu söylüyorlar. Polise cinayetleri anlatırken güldüğümü söylüyorlar. Gazeteler bana kalpsiz şeytan dediler. Pişmanlık yok. Azıcık bile pişmanlık gösterseymişim, anlarsın, tutku cinayeti, aldatılan koca falan, kurtulmuş olabileceğimi söylüyorlar."

Atılgan Geyik tereddüt ederek yatağına oturdu ve esnek vücutlu, tıraşlı adama baktı. İlk başta çok narin gibi görünmüştü, ama şimdi Atılgan Geyik Causeret'nin omuzlarının geniş, kollarının normalden uzun ve belinin ince olduğunu görebiliyordu. Adamda bir enerji, bir zindelik vardı. Konuşması bile hızlıydı, ama kolay anlaşılırdı. Atılgan Ge-

* Dünya Fuarı. (y.h.n.)

yik söylediklerinin çoğunu, özellikle de karısının ve âşığının boğazını kestiği bölümü anlayabilmişti.

"Ama masumsun," dedi Atılgan Geyik.

Causeret tekrar güldü. "Tabii ki, dostum. Burada hepimizin masum olduğunu öğreneceksin." Birden bağırdı. "Dax! Sen masumsun, değil mi?"

Koridorun karşı tarafından uyuşuk bir ses cevap verdi: "Söylemeye ne gerek."

"Gördün mü? İddiaya girerim, sen de masumsun."

Atılgan Geyik hâlâ koridorun karşı tarafına bakıyordu. Mahkeme salonu hariç kendini gerçekten masum veya suçlu olarak düşünmemişti. Ne yapması gerekiyorsa onu yapmıştı. Bu kadar basitti.

"Ve masum olduğun ne yaptın?"

"Bir - bir adam öldürdüm."

Causeret elleri dizlerinde ve neredeyse nazik bir gülümsemeyle öne doğru eğildi. "Öldürülmesi gerekiyor muydu?"

"O - o kötüydü."

Causeret ellerini dizlerine vura vura güldü. "Benim için yeterli! 'Kötüydü,' Bunu hiç düşünmemiştim." Birden geriye sıçradı ve yatakta gerindi. Tavana bakarak kıpırdamadan yatıyordu.

Atılgan Geyik bekledi, adam hiçbir şey söylemeyince de ayakkabılarını çıkardı; kahverengi ayakkabıları artık fazlasıyla mattı ve adam edilemeyecek kadar eskimişti. Öylece sırtüstü yatağına uzandı. Gözlerini kapatıp bütün vücudunun eridiğini hissetti. Geçen aylar boyunca ne kadar gergin olduğunun farkına varmamıştı. Breteuil'ü öldürdükten sonra bu onun doğal hali olmuştu. Ama şimdi ölene kadar kalacağı bu yerdeyken, bütün o hapis ve dava günlerinin, tren yolculuğunun, geçmişinin, her şeyin akıp gitmesine izin verdi; bundan sonra hiç hareket etmeyecek bile olsa umurunda değildi.

"Sert buğday ve at kılı - bu yataklar bunlarla doldurulmuş. Alışırsın." Adam hareket etmeden konuşmuştu. Atılgan Geyik cevap vermeyince Causeret, "Dışarıdayken ne yaptığımı bilmek ister misin?" Bir an durduktan sonra, "Jonglördüm. Bit pazarlarında, tiyatro civarlarında, velodromlarda, panayırlarda, aklına neresi geliyorsa oralarda gösteri yapardım. Birçok panayırda çalıştım. Sopalar, meşaleler, toplar, hatta karpuzları bile havaya atıp tutardım. Düşün bir kere. Büyük, iri karpuzlar. Bir karpuzu bir sopa üzerinde çenemde dengede tutabilirdim. Ben sanırım çenesinde nasır olan karşılaşabileceğin tek adamım."

Başka bir uzun sessizlik. "İşte bu şekilde Paris'teki Vahşi Batı gösterisine geldim." Gösteriden önce kapının dışında ben de kendi gösterimi yapıyordum. Gösteri başladığında da içeri giriyordum. Seni gördüğüme eminim." Causeret dakikalarca sessiz kaldı. "Gezgin jonglör. Bana böyle diyorlardı, çünkü bir sürü yerde gösteri yapıyordum: Lyon, Orléans, Tours, Besançon, Bordeaux. Marsilya'ya hiç gitmedim. Yazık. Düşünebiliyor musun? Bana gezgin diyorlardı, çünkü iş neredeyse oraya gidiyordum. Ben de onlara bir karım ve evim varken nasıl gezgin olabilirim diyordum. Hâkim de dedi ki artık bir karın ve evin yok. Karını öldürdün, sen de hapistesin. Bunda bir adalet görüyorsanız, lütfen beni de aydınlatınız mösyö."

Ama Atılgan Geyik seslerin, düşüncelerin ve hatta rüyaların bile ulaşamadığı derin bir uykudaydı. Ne Little Bighorn Nehri'nde bir çocukken, ne Stronghold'da genç bir adamken, ne Paris'te kemiklerine kadar yorgunken, ne de sabun fabrikasının fırınlarını kömürle beslerken böylesine derin uyumuştu. Kendini bilinçsizliğin kara deliğinde aşağıya doğru yuvarlanırken bulsaydı, kesinlikle isteyerek giderdi, çünkü hiçbir zaman La Tombe'daki o öğleden sonrası kadar kendini atalarına yakın hissetmemişti. Ölüm uykusu diye düşünecekti sonra hüzünle, ama gerçek şey değil.

Atılgan Geyik ve Causeret üç yıl boyunca hücre arkadaşı oldular ve çok yakınlaştılar. Bahçede bir saatlik havalandırma sırasında bile, Atılgan Geyik biraz egzersiz yapmak için, Causeret ise kaçış yolları aramak için bahçenin çevresini beraber dolaşırlardı. Taş duvarı aşabileceğinden hiç kuşkusu yoktu, bu kolay olan kısımdı. Ama dışarıda ne yapacaktı? Amerika'ya gitmeyi planlamıştı, ama Atılgan Geyik olmadan ayrılmak istemiyordu. Beraber Atılgan Geyik'in vatanına gidebilir, dağlarda saklanabilirlerdi. Özellikle de Paha Sapa'daki altın arayıcıları ile ilgileniyordu. Nerede altın buluyorlardı? Ne kadar bulmuşlardı? Nereye satıyorlardı? Atılgan Geyik'in tabii ki altınla hiç ilgisi yoktu, ama jonglörü sakinleştirmek için madencilerin altını yeraltından, büyük parçalar halinde çıkardıklarını söylemişti. Bir keresinde ayak parmağını karpuz büyüklüğündeki bir altın parçasına çarpmıştı. Bu haberler karşısında Causeret sessizleşir, neredeyse suratını asar, Atılgan Geyik ise jonglörün hayallerini pekiştirdiği için pişman olurdu.

Ama çoğu zaman Causeret iyi bir arkadaştı. Mutfakta çalışıyordu,

bundan dolayı günde iki defa, sabah dört buçukta ve öğleden sonra üç buçukta, üç veya dört saat için giderdi. İdarecilere ve gardiyanlara yemek hazırlanmasına yardım ettiğinden bazen hoş sürprizler kaçırırdı mutfaktan: sabahları bir *croissant*,* öğleden sonraları sosis veya tavuk budu. Bir keresinde, Atılgan Geyik'in bir daha gerçek bir et parçası göremeyeceği için yas tutmaya başlamasından birkaç gün sonra, yumruğu büyüklüğünde bir et parçası ile geri gelmişti. Atılgan Geyik'in ete saldırışını seyrederken de "Tanrım, sende bir kurdun dişleri var," demişti.

Üçüncü yılının sonuna doğru ağır demir kapıların yanında, bahçenin köşesinde yer alan idari binadaki hapishane müdürünün odasına çağrıldı. Hole girdiğinde şaşkınlıktan donakaldı. Koyu renkli tahta bir masanın arkasında otuzlarının ortasında gözüken bir kadın oturuyordu. Özel bir çekiciliği yoktu. Saçlarını sıkı bir topuz yapmıştı, allık veya ruj sürmemişti, bluzu sade, beyazdı. Ayakkabılarının üzerinden görebildiği uzun eteği siyahtı ve etek kenarları hafif yıpranmıştı. Ama o bir kadındı ve üç yıldır hiç kadın görmemişti. Gardiyan onu tanıttığında beceriksizce eğildi.

Kadın bir şey söylemeden ayağa kalkıp arkasındaki bir kapıyı tıklattı. Atılgan Geyik onu ince belinden dar omuzlarına, narin boynuna kadar baştan aşağı süzdü. Aklına hemen Marie gelmişti, ama sonra bir başka kadını daha düşündü: ona, bu insanların günahları için ölen İsa Peygamber'e ait olduğunu artık bildiği kutsal resmi veren kadını. Paris'te gölün kenarındaki hoş, umut dolu öğleden sonrasını düşündü. Kadının ismini hatırlamaya çalıştı, ama hatırlayamadı.

Kadın kapıyı açıp kenara çekildi ve içeri girebileceklerini söyledi. Gardiyan onu nazikçe sırtından itti, Atılgan Geyik'in ağzından "Sandrine" kelimesi çıktı, ama kimse onu duymuş görünmüyordu.

Hapishane müdürü tek bir kütleden oluşuyor gibiydi; omuzları kadar kalçaları ve beli de genişti, bu da takım elbisesinin bir felakete yol açacak kadar gergin görünmesine neden oluyordu. Parlak, kel kafası, fazlasıyla kısa ve gömleğinin sert yakasına göre kalın olan bir boynun üstüne oturtulmuştu. Bir şeyler yazıyordu, ama o anda durup, kalemini bir kutuya yerleştirdi ve ıslak mürekkebin üzerinden bir kurutma kâğıdı geçirdi. Sonra kafasını kaldırıp baktı. Yuvarlak, kırmızı yüzündeki gözleri küçük ve koyu renkliydi; burnu ise yüzüne uymayacak kadar ince ve uzun. Atılgan Geyik'in bir gazetede gördüğü garip bir kuşa benziyordu, uçamayan bir kuşa.

"Ah, Mösyö Atılgan Geyik. Nasıl gidiyor? İyi mi?"

* Çörek. (y.h.n.)

"Evet efendim. Gayet iyi."

"Çok iyi." Müdür buruşuk, nemli bir mendil alıp alnını sildi. "Sizin iyi bir mahkûm olduğunuzu söylediler, bize sorun çıkarmıyormuşsunuz. Doğru mu bu?"

"Evet efendim."

"Bu hoşumuza gitti. Sana ufak bir ödül vermek istiyoruz, biraz daha fazla özgürlük. Bu hoşuna gider, değil mi?"

"Evet efendim."

"Seni başka bir bölüme nakledeceğiz. Oradakilerden biraz daha fazla hoşlanacağını düşünüyoruz. Artık, tabii ki kanuni nedenlerden dolayı senden şimdi esirgenen bazı imtiyazların olacak: hücrenin dışında daha fazla zaman, kütüphaneye giriş ve en önemlisi bir iş. Herhalde bundan şikâyet edemezsin, değil mi?"

"Hayır efendim. Teşekkür ederim."

"Tamam o zaman. Bu kadar. Ha, bir şey daha, her ay bir mektup gönderme ve alma hakkın olacak, zırva şeyler yok, her şeyi okuduğumuzu unutma. Ve üç ayda bir, iki ziyaretçin olabilecek." Müdür kalemini alıp bir mürekkep hokkasına batırdı. Bu, görüşmenin sonu geldi demekti; gardiyan Atılgan Geyik'in dirseğine dokundu.

Fakat müdürün bir kez daha bakışıyla gardiyan geriledi. Müdür gülümsüyordu. Bütün ağzı boyunca yayılan çarpık bir gülümsemeydi bu. Atılgan Geyik kuşun ismini hatırlamaya çalışıyordu. Biri –Mathias mıydı?– ismini söylemişti.

"Bir ara bana senin Vahşi Batı'ndan bahsetmelisin. Bir gün Amerika'ya gitmeyi umut ediyorum; bu ülkeyi görmek istiyorum: kovboylar, Kızılderililer ve Buffalo Bill. Bir gün bana her şeyi anlatırsın ki, yolculuğuma hazırlanabileyim. Tamam mı?"

Ertesi sabah Atılgan Geyik'in bir başka binadaki, öncekinin aynısı olan hücresine bir gardiyan geldi. Saat beş buçuktu, kahvaltı saatinden bir saat önce. Atılgan Geyik giyinirken bekledi, sonra onu yemek salonuna götürdü.

Uzun masalardan birinde yaklaşık otuz adam oturmuştu. Gardiyan eliyle Atılgan Geyik'e en uca oturmasını işaret etti. Sonra uzaklaştı.

Atılgan Geyik masanın diğer ucuna doğru yüzleri taradı, ama içlerinden biri bile tanıdık değildi. Hapishanedeki yüzlerin çeşitliliği onu şaşırtıyordu. Göçmenler dışında Marsilya halkı belirli bir tipti. Farklı-

lıklar vardı, ama çoğu hapishanedeki adamlardan daha kısa, daha esmer ve daha kalındı. Ama Causeret, Atılgan Geyik'e mahkûmların Fransa'nın bir sürü farklı yerinden geldiğini, hatta bazılarının yabancı olduğunu söylemişti. Atılgan Geyik Causeret'nin arkadaşı olan bir İngiliz ve bir Hollandalı ile tanışmıştı bile. İdare eder bir Fransızca öğrenecek kadar uzun süredir La Tombe'daydılar.

Kısa bir süre sonra beyaz önlükler giymiş bir grup adam masalara bulamaç dolu kaseler, ekmek sepetleri ve su sürahileri yerleştirmeye başladı. Mahkûmlardan bazıları homurdanarak protesto etti, ama önlüklü adamlar onları dikkate almadı. Az sonra hallerinden memnun olmayanlar da en az diğerleri kadar hızla yemeğe başladılar. Sonra servis yapanlar yemekleri ve kaseleri masadan kaldırdılar ve herkesin önüne fincan koydular. Kahve sürahileri ve sıcak süt masa boyunca dolaştırıldı; tatmin olmayanlar şimdi de şeker için bağırıyor, kahvenin yeterince sert olmadığından yakınıyordu.

Gardiyanlardan biri copunu servis masasındaki bir tavaya vurduğunda Atılgan Geyik fincanını yeni doldurmuştu; herkes ayağa kalkmaya başladı. Ilık sıvıyı boğazından aşağı yuvarlayıp diğerleriyle beraber ayağa kalktı o da.

Farklı yönlere doğru ayrılırlarken, iri, koyu tenli bir adam Atılgan Geyik'e doğru ağır ağır yürüdü. Bir *wasichu*'ydu, ama sanki tüm hayatı boyunca güneşte pişmiş gibi bir hali vardı.

"Sen Atılgan Geyik'sin, değil mi?" Atılgan Geyik'le aynı boyda ve ondan on kilo ağır görünüyordu. Gür sakalı çenesindeki beyazlarla kırçıllaşmıştı, ama onların dışında kömür kadar siyahtı. "Gündelik iş yapabilir misin?"

"Elimden geleni yaparım mösyö."

"Benimle gel o zaman."

Atılgan Geyik ve başka dört adam yemek salonundan dışarı iri adamı takip ettiler. Toprak avluyu geçip idare binasına doğru ilerlediler. Ama içeri girmek yerine, ana kapıların önünde durdular. Bir gardiyan büyük kapılardan birindeki küçük çıkış kapısının kilidini açarak araladı. İri adam kapıdan geçti ve Atılgan Geyik en arkada olmak üzere diğerleri onu takip etti. Geçerken kafasını eğmek zorunda kalmıştı, tekrar doğrulduğunda önündeki manzaradan dolayı öylece kalakaldı.

Gördüğü ilk şey tepenin dibindeki yeşil ağaçlardı. Puslu sabah ışığında, vadi tabanının üstünde yuvarlak yeşil balonlar gibi yüzüyor görünüyorlardı. Sonra küçük St-Paul-de-Fenouillet köyünü gördü. Evler,

bembeyaz duvarları ve turuncu damları ile birbirinin aynısı olsa da hapishanenin sıkıcı sarı taşlarına alışmış Atılgan Geyik için, sirk çadırları kadar egzotik görünmüşlerdi. Vadinin ötesinde tepeler çam ormanlarıyla ve topraktan sıyrılmış kayalarıyla pusluydu, çayırlar ise otlayan koyunlarla doluydu.

Atılgan Geyik hiç bu kadar güzel bir manzara görmemişti. Hatta duman karası Paha Sapa bile böylesi renkler ve zenginlikle karşılaştırılamazdı. Tüm manzarayı bir çırpıda içine sindirdikten sonra Fransa'da yaşadığı süre boyunca hiç kır manzarası görmediğini fark etti. Şehirlerde gösteriye çıkmıştı, seyahat ettiklerindeyse, bu hep son gösteriden sonra geceleri olmuştu. Üstelik Marsilya'da yaşadığı dört yıl boyunca da şehir dışına hiç çıkmamıştı.

Adamlara dışarı çıkarken eşlik eden gardiyanlardan biri onu arkadan dürtükledi: "Oraya, malzeme kulübesine."

Atılgan Geyik damı sazdan, alçak, derme çatma bir binaya doğru adamları takip etti. İçeri girdiğinde iri adam Atılgan Geyik'e yumuşak hasır bir şapka verdi. "Tak bunu. İhtiyacın olacak." Sonra duvardaki bir çengelde asılı duran bir çapayı alıp yeni gelene uzattı. "Gel benimle."

Atılgan Geyik birkaç dakika önce büyülenmiş haldeyken, tepeden aşağı inen bitki taraçalarını pek fark etmemişti.

"Daha önce hiç bahçıvanlık yaptın mı?"

"Hayır mösyö." Şapka kafasına çok küçük gelmişti ve tepeyi uçuran sert rüzgâr şapkasını uçurmak üzereydi.

"Bitkileri tanıyor musun?"

René'nin çiçeklerini düşünerek, "Bazılarını," dedi. "Sardunyaları ve lavantayı – ve gelincikleri biliyorum."

İri adam Atılgan Geyik'in önünden taraçalara doğru giden bir yolda ilerlerken hoşnutsuz bir şekilde homurdandı. İnce, zayıf birkaç sıra bitkinin yanında durdu. "Bunlar soğan. Oradakiler de sarmısak." Başka bir taraçaya indiler. "Bunlar da pırasa. Hemen altımızdaki çalımsı olanlar domates. Gel."

Atılgan Geyik domateslere doğru inen iri adamı izledi. Altlarında beş ya da altı taraça olduğunu fark etti. Aşağıdaki taraçalardan birinde iki adam topraktan bir şeyler çıkartıp bir el arabasına atıyorlardı.

"Tatlı patatesler," dedi adam. Yeni gelenin gözlerinin adamlarda olduğunu fark etmişti. "Ve işte burası." Adam çapayı Atılgan Geyik'ten aldı. "Domateslerimi düzgün sıralar halinde ekerim görüyorsun. Sıraların arasında gördüğün her şey zararlı ottur. Zararlı otlardan nefret

ederim. Onlar benim düşmanlarım. Geceleri rüyamda bu otları görürüm, hep kocaman ve vahşidirler ve benim bitkilerimi boğmakla tehdit ederler. Burada." Birkaç adım yürüyüp domates sıralarına ulaştı. Çapayı saplayıp bir parça toprak kaldırdı ve eline aldı. "Görüyor musun? Gündüz sefası. En kötüsü. Tek bir gündüz sefası benim üç domatesimi boğabilir. Bu henüz ufak, ama bir hafta içinde şeytani görevine başlayacak." Çapayı tekrar Atılgan Geyik'e uzattı. "Benim güzel domateslerimi koruma görevi artık senin. Sıraların arasında yürü ve domateslere benzemeyen her yeşil şeyi çıkart at. Kökleri tamamen aldığından da emin ol. Anladın mı?"

Atılgan Geyik böylece La Tombe'da geçireceği zaman boyunca gündüzlerini dolduracak işine başladı. Martın başından eylül sonuna kadar yılda sekiz ay günlerini taraçalarda veya tepenin dibindeki elma ve badem bahçelerinde geçiriyordu. Bahar aylarında sertleşmiş toprağı kırmak için tekerlekli bir sabanla sürüyor, toprağı gübreliyor, karıştırıyor ve sonra düzeltiyordu. Pancar, soğan, pırasa, bezelye ve domates ekiyordu. Sonra büyüme mevsimi boyunca sulayarak, zararlı otlardan ve böceklerden temizleyip koruyarak bitkilere bakıyordu. Yazın ortasından sonuna kadar sebzeleri, elmaları topluyor, silkeleyerek zeytinleri ve bademleri ağaçlardan topluyordu. Sonbaharda ilk dondan sonra tarlada kalan bitkileri koparıyor, ağaçları budayor ve kalıntıları temizliyordu. Aletleri tamir ediyor, çapaları ve kürekleri biliyor, alet odasını ve serayı düzenliyordu. Sonra her mevsimin sonunda yorgun ve üşümüş, hem tatmin olmuş hem de hüzünle hapishane kapısından içeri giriyordu.

İlk haftalarda hava kışa dönerken hava akımlarına karşı battaniyesine sarılarak hücresinde oturur ve hayatı boyunca burada yaşayacağını düşünmemeye çalışırdı. Dışarıda bunu unutmak kolaydı. Kızgın güneşin ya da insanın içine işleyen yağmurun altında geçen o yorucu çalışma, bahçenin kuzeyine çok uzak olmayan o noktaya gömülmek üzere dışarı çıkarılana kadar La Tombe'da kalacak olmasının verdiği umutsuzluk hissini uzak tutardı. Vadiye veya kasabanın turuncu renkli damlarına bakarak dinlendiğindeyse kurtuluşu için mutlaka çalışması gerektiğini bilirdi. Etrafta kimse yokken çamaşırhanede, tuvalette veya herkes uyurken hücrelerinde kendini asan mahkûmları çok sık duymuştu. Marangozhaneden aldıkları bir parça sivri metal veya mutfak-

tan çaldıkları bıçakla başka bir mahkûmu bıçaklayanları duymuş, iki kere de olay kendi gözlerinin önünde olmuştu. Gardiyanların sorun çıkartan mahkûmları, zincirleyerek bir daha görülmemek üzere, uzaklaştırdıklarını görmüştü. Ama dışarıda tarlalardayken, Atılgan Geyik La Tombe'un duvarları arasında olan her şeyi unutabiliyordu.

Hiçbir zaman yakın olmamalarına rağmen bahçelerden sorumlu iri adam Gustave Boucq, sadece çıkardığı işten değil, istikrarından dolayı da Atılgan Geyik'ten memnundu. Diğerleri gelip gidiyorlardı, ama Atılgan Geyik hep oradaydı. Bazen Boucq gelir ve Kızılderili'nin otları çapalamasını veya mısır toplamasını seyrederdi. Atılgan Geyik alnını silmek ya da pantolonunu çekmek (her yaz beş on kilo kaybediyordu) için durana kadar bekler sonra sorardı: "Nasıl gidiyor? Çok sıcak değil, değil mi?" Atılgan Geyik iyi olduğunu söylediğinde Boucq parça parça toprağa bir tekme atar veya vadinin uzak köşelerine doğru bakarak "Öyleyse biraz su içmen iyi olur" veya "Burada işin bittiğinde domateslerin topraklarının havalandırılması lazım, ama önce ara ver. Seni öldürmekten sorumlu olmak istemem," derdi. Sonra takdir anlamına gelen birkaç kelime mırıldanır ve kendi işinin başına dönerdi. Kızgın güneşin altındaki bu dakikalar iki adamın birbirine en yakın olduğu anlardı.

Atılgan Geyik'e hapishanede geçirdiği onca yılda hiç mektup gelmedi; ziyaretçisi de hiç olmadı. La Tombe Marsilya'dan çok uzaktı ve René duruşma boyunca sadık ve destekleyici olmasına rağmen, ailesine bakmak için her gün balık satmak zorundaydı. Dışarıda da başka kimsesi yoktu.

Causeret ile iyi arkadaş olmaya devam ettiler. Artık farklı binalarda olmalarına rağmen, birbirlerini bahçede ve yemek salonunda görüyorlardı. Causeret mahkûmlara yemek veriyorsa Atılgan Geyik'in tabağına fazladan bir patates veya sosis koyardı. Ama birkaç sene sonra jonglör daha az gülümsemeye ve gülmeye başladı. Atılgan Geyik'in çalışmadığı soğuk aylar boyunca avluda yürürken, artık duvarı aşmaktan ve altın aramak için Amerika'ya gitmekten bahsetmez olmuştu. Onun yerine şehirden şehre, panayırlara ve pazarlara sürüklenerek kendisini figüran olarak gören insanlara yavan yeteneğini göstermekle geçen harcanmış bir hayattan bahsediyordu. Atılgan Geyik ona insanları mutlu ettiğini hatırlattığında gülüyordu. Ama bu, eski gülüşü, Atılgan Geyik'in içini mutlulukla dolduran gülüşü değildi; soğuk rüzgârda kaybolan zayıf bir pişmanlık gülüşüydü bu. En sonunda Causeret

yürümeyi bıraktı. Atılgan Geyik avlunun çevresini kendi başına yürüyüp geri geldiğinde, bir zamanlar bu, canlı, akrobatik küçük adamı duvarın dibinde ince ceketine sarılmış hücresine dönmeyi beklerken bulurdu.

Bir gün Causeret avluda görünmedi. Atılgan Geyik şaşırmıştı, ama soğuktan korunmak için her günkü yürüyüşünü yaptı. Ama ertesi gün de arkadaşı görünmediğinde jonglörün karşısındaki hücrede kalan İngiliz'e ne olduğunu sordu. İngiliz ona Causeret'nin hasta olduğunu sandığını söyledi. Son iki gündür işe de gitmemişti, yatağında yatıp tavana bakıyordu. Ertesi gün İngiliz gecenin bir vakti revirden iki görevlinin gelip jonglörü götürdüğünü söyledi; iki gün sonra ise iki gardiyanın Causeret'nin hücresine gelip yatağını ve birkaç eşyasını götürdüğünü. Atılgan Geyik bir süre İngiliz'e baktıktan sonra döndü ve her zamanki yürüyüşüne başladı.

O kış çok yağmur yağdı. Bazen Atılgan Geyik avluda kendini tek başına buluyordu. Ama yürüyordu, çünkü yürümesi gerekiyordu. Her gün yürümezse, arkadaşının ölümünü ve onun da bir gün, belki de yakında tıpkı Causeret gibi, beklenmedik bir anda La Tombe'da öleceğini düşünmek zorunda kalırdı. Ama çok sık, tam da Atılgan Geyik'in umutsuzluğu en yüksek noktasındayken kar yağmaya başlardı. O anda Atılgan Geyik kafasını kaldırır, tüyümsü kar tanelerinin yüzüne dokunup eriyişini hisseder ve sanki sihir değmiş gibi, sanki Wakan Tanka ona hatırlatmak için karı göndermiş gibi, Stronghold'a ve Attan Düşüren'le geçirdikleri kışlara geri giderdi. Kafasına üşüşen hatıralar, sabahları tam çadırın dışında İyi Koşucu'nun kişneyerek onu selamlaması, Atılgan Geyik ateşi yaksın diye Attan Düşüren'in uyuyor numarası yapması, bütün gün avlanıp geriye sadece ufak bir tavşanla geri dönmeleri onu La Tombe'dan çok uzaklara götürür, birkaç gün orada bırakırdı. Ama sonra ölüm düşüncesi geri gelir, yatağında battaniyesine sarılı olarak yatarak bunun ne zaman olacağını düşünürdü. Bu ülkedeki hayatı boyunca çok zaman ölmek istemişti. Şimdi her zamankinden fazla ölmeyi isteyebilirdi; ama istemiyordu. Hatta, her gün yağmur yağarken bile bunu istemiyordu.

Onuncu yılında ilkbaharın başlarında, 12 Mart 1904 günü bir gardiyan Atılgan Geyik'in hücresinin kilidini açtı ve ona kendisiyle beraber gelmesini söyledi. Atılgan Geyik bu anı bekliyordu, kalbinin göğsünden

fırlayacakmış gibi attığını hissetti. Ceketini ve şapkasını giydi ve avluya, oradan da kapıya doğru giden gardiyanı takip etti. Sert, rüzgârlı bir gündü, ama taraçalara çıkmayı, çok çalışmayı ve soğuk ve kasvetli bir kışı daha geride bırakmayı dört gözle bekliyordu.

Ama gardiyan onu kapıya değil, idare binasına doğru götürdü. Atılgan Geyik bu yön değişikliğinden huzursuzlanmıştı; neyi yanlış yapmış olabileceğini düşünmeye çalıştı. Sadece üç gün önce ilk defa kütüphaneye gitmiş, ama sadece atlar hakkında bir kitap almış ve resimlerine göz gezdirmişti. Girişteki adam onun bir kuralı ihlal ettiğini mi bildirmişti? Neyi yanlış yapmış olabileceğini bulmaya çalıştı. Tekrar bahçelerde çalışamayacağı düşüncesiyle paniğe kapıldı.

Öncekinden çok daha yaşlı ve şişman başka bir kadın onu müdürün bürosuna aldı. Kadın ona gülümsedi, ama o bunu fark edemeyecek kadar korkmuştu.

"Ah, işte adamımız." Müdür ayağa kalkıp masasından öne geldi. Atılgan Geyik yuvarlak, kırmızı yüzüne, uzun burnuna baktı ve onun garip bir kuşa benzediğini düşündüğü aklına geldi. Ama bu uzun yıllar önceydi. Artık kuşa benzemiyordu. Güdük bacakları ve yakasından çıkan parlak kafası ile toprağı kazan kör yaratığa benziyordu. "İyi günler Atılgan Geyik."

"İyi günler mösyö." Atılgan Geyik müdürün elini sıkarken, ayağa kalkmakta olan odadaki diğer iki kişiye bakıyordu.

Müdür diğer iki kişiye dönerken de Atılgan Geyik'in elini bırakmadı. "Seni Paris'teki Hapishaneler Müdürlüğü'nden Mösyö Murat ve Marsilya'daki Katolik Yardım Cemiyeti'nden Madam Loiseau ile tanıştırayım. Her ikisi de seni görmek için çok uzaklardan geldiler." Müdür güldü ve Atılgan Geyik bu gülüşte gergin bir hürmet sezdi. "Önemli bir adam olmalısın."

Atılgan Geyik iki ziyaretçinin elini sıkarken elinde olmadan kendisine karşı tavırlarında bir farklılık sezinledi. Adam resmi ve özensizken, kadın nazikçe gülümsemiş ve her iki eliyle elini kavramıştı. Atılgan Geyik kadının inci rengindeki kadife gibi yumuşak ve düzgün eldivenlerini fark etti. Uzun yıllardır böylesine hoş bir kumaşa eli değmemişti.

"Özetlemek gerekirse Mösyö Atılgan Geyik," adam ince bir evrak çantasını yerden alıp içinden kalın bir kâğıt çıkardı. "Politik mahkûm olarak tekrar sınıflandırıldınız ve böylece Fransa Cumhuriyeti sizin için genel affı onayladı." Adam kâğıdı Atılgan Geyik'e uzattı.

Atılgan Geyik isminin Amerikalılar gibi, Kahverengi Elbise'nin söylediği gibi söylendiğini duydu. Adamın Amerikalı olduğunu düşündü, ama Fransızcayı Fransızlar gibi konuşuyordu.

Atılgan Geyik elindeki kâğıdı inceledi ve ortasında kalın mürekkeple isminin, sağ üst köşesinde de tarihin yazılı olduğunu gördü. Sol alt köşede iki kırmızı kurdeleyle beraber altın renkli bir mühür fark etti. Gerisi anlamadığı çok düzgün bir yazıyla yazılmıştı. "Çok teşekkür ederim mösyö," dedikten sonra ne yapacağını bilemediğinden kadına baktı. Kadın gözlerinde beklenti dolu bir ifadeyle gülümsüyordu. "Teşekkür ederim madam."

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Madam Loiseau "Tabii ki!" diyerek güldü ve elindeki kâğıda hafifçe vurdu. "Bu özgür olduğun anlamına geliyor. Af, hükümetin seni suçlarından dolayı affettiğini gösterir ya da bu durumdaki gibi hata yaptığını kabul ettiğini. Bir Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı gibi yargılandığın anlaşılıyor. Ama antlaşmalar sonucunda senin kabilenin ayrı bir millet olduğu ve bu nedenle Amerika ile Fransa arasındaki özel antlaşmalara bağlı olmadığın ortaya çıktı. Bu nedenle adi suçlu statüsünden politik mahkûm statüsüne geçmiş oldun. Tüm bu yıllar boyunca burada haksız yere tutulmuşsun." Madam Loiseau, Mösyö Murat'a doğru göz atarak muzaffer bir edayla gülümsedi. "Bizimle gelmekte serbestsin Atılgan Geyik," dedi.

Atılgan Geyik kadına baktı. Uzun boylu değildi, ama yine de etkileyiciydi. Yüksek yakalı, kol ağızları boyunca düğmelerin sıralandığı uzun dar kollu siyah bir elbise giymişti. Elbisesinin bel kısmı fazla sıkıydı, ama poposu Eski Liman'daki bazı gemilerde gördüğü çıplak heykeller gibi çıkıktı. Gri saçları kenarları dar ve yukarı kıvrık bir fötr şapkanın altında toplanmıştı. Kıyafetinin tatsız, hatta otoriter havasına rağmen Atılgan Geyik'in Causeret'nin hayatta olduğu mutlu zamanlarından beri hissetmediği bir sıcaklıkla gülümsüyordu. Atılgan Geyik, kadından hoşlandığına ve ona güvenebileceğine karar verdi.

"Doğru dostum. Burada bende bazı belgeler var." Müdür kalemini mürekkep hokkasına daldırarak Atılgan Geyik'e uzatıp nereye imza atacağını gösterdi. İsminin harflerini yavaş yavaş, dikkatlice çizdi, ama ellerinin titremesine engel olamadı. Duruşmadan beri ismini yazmamıştı ve bu sefer de istediği kadar düzgün olmadı. Elinin titremesine neden olan daha çok La Tombe'dan ayrılacağını birden fark etmesiydi. Yeniden panikledi. Ya eğer tüm bu olanlar bir oyunsa... René ona orada ne yazıldığını bilmediği sürece hiçbir şey imzalamaması gerek-

tiğini söylemişti. Az daha kadından kâğıtlarda ne yazdığını okumasını isteyecekti.

Ama müdür, "Bu kadar. Artık özgür bir adamsın Atılgan Geyik. Eşyalarını alabilirsin. Tanrı seninle olsun," dedi.

Atılgan Geyik gardiyanın arkasında avluyu geçerken kapıya doğru bir göz attı. Gustave Boucq'un kendisini bekleyip beklemediğini merak etti. Birine hoşçakal demek istemişti; ama Causeret ölmüştü, iri, sakallı adam da büyük olasılıkla alet kulübesinde çapa ve kürekleri inceliyordu, dolayısıyla vedalaşacak başka kimse gelmedi aklına. Çevresine, olduklarından daha büyük görünen duvarlara, boş avluya ve yukarıdaki gri gökyüzüne baktı ve en iyisinin buradan sessizce çekip gitmek olduğunu düşündü.

Birden nereye gideceğini merak etti. Haberden dolayı öylesine afallamıştı ki sormayı unutmuştu. Ama madamın onunla ilgileneceğini biliyordu. Bütün yüzünün geniş bir gülümsemeyle aydınlandığını hissetti; geçmesi için kapıyı tutarken Atılgan Geyik gardiyanın yüzünde tam bir şaşkınlık ifadesi gördü.

Gardiyan, Atılgan Geyik'in La Tombe'da bulunduğu yıllar boyunca burada çalışmıştı ve daha önce Kızılderili'nin yüzünde böyle bir ifade hiç görmemişti. Genelde ifadesiz duran yüzündeki bu gülüş neredeyse korkutucuydu. Sanki vahşi son on yılı bir uyurgezer olarak geçirmişti.

XIX

Nathalie Gazier tren istasyonunun taş peronunda durup Garonne yönüne doğru uzanan raylara baktı. Geniş cüruf yol boyunca düzgün sıralanmış çınar ağaçlarını, daha uzun olan meşe ağaçlarının ötesinde ise nehrin ufak bir kısmını görebiliyordu. Yazları çiçek satan bir büfenin kepenkleri indirilmiş, üzeri müzikalleri, futbol maçlarını, toplantıları, politik mitingleri ve bir tiyatro programını bildiren ilan ve afişlerle kaplanmıştı. Daha dün, pazar günü, mart için alışılmadık derecede sıcak bir günde, kendisinden bir yaş büyük olan ve Bordeaux yolundaki askeriyeden genç bir *fusilier** ile arkadaşlık eden kız arkadaşı Catherine'le kol kola bu yol boyunca yürümüşlerdi. Bir grup adamın *boules*** oynamasını seyrederler-

* Tüfekli er. (y.h.n.)

** Fransa'da metal topların başka bir topa en kısa mesafede durması amaçlanarak atılmasıyla oynanan geleneksel bir oyun. (y.h.n.)

ken, Catherine sevgilisi (ondan böyle bahsediyordu) Thierry'nin geçen hafta dilini ağzına soktuğunu söylemişti. Nathalie dehşetle ciyaklamış, ama bir dakika sonra Garonne boyunca iki sandalın yarışını, kürekçilerin düzgün suyu yararak ileri geri küreklerini çekmelerini seyrederken merakı galip gelmişti.

"Nasıl bir histi?" diye sordu.

"Nasıl olduğunu düşünürdün?"

"Yapışkan, pişmemiş bir sosis gibi."

"İşte senin bileceğin bu kadar küçük kız. Senin bir sevgilin yok."

"Ee, nasıl bir his olduğunu söyle o zaman."

Catherine güldü, sonra da "Bilmiyorum. Bordeaux'daki kızların böyle öpüştüğünü söyledi, ama benim başımı döndürdü. Az daha kollarında bayılıyordum," dedi.

Şimdi Nathalie bir erkek onu böyle öpseydi ne olacağını merak ediyordu. Bu düşünce hâlâ onu iğrendiriyordu, ama erkeklerin kadınlara soktuğu başka bir şey daha vardı ve evli olduğun sürece bir sorun yoktu. Sadece on altı yaşında olmasına rağmen onun yaşında şimdiden nişanlı hatta evli pek çok kız tanıyordu.

Nathalie sağa kıvrılıp lisenin duvarlarının arkasında kaybolan raylara baktı. Daha küçükken delicesine liseye gitmek istemişti, çünkü okulundaki oğlanlardan biri bir gün oraya gidip bilim insanı olacağı konusunda övünüp duruyordu. Daha üçüncü sınıftayken, okuldaki son senesinde ona âşık bile olmuştu. Şimdi ise onun genç kızların ağzına dilini sokan genç erkeklerden birine dönüşüp dönüşmediğini merak ediyordu. Bu nasıl birinin başını döndürebilirdi ki? Büyük olasılıkla onun midesi bulanırdı.

Belki de ondaki sorun buydu. Catherine gibi yumuşak başlı değildi. Onda Catherine'in erkeklerin yanındaki rahat tavırları yoktu. Sorun her neyse, gerçek olan, onun erkek arkadaşının, hatta yandaki çiftlikteki Alain sayılmazsa, bir erkek arkadaşı adayının bile olmadığıydı. Meyve bahçelerinde dört veya beş defa öpüşmüşlerdi, ama kesinlikle hiçbir şey hissetmemişti. O genç, yakışıklı bir *fusilier*, hatta Alain'in babası için çalışan bir kâhya bile değildi. Nathalie kâhyayı ağaçları budarken veya samanları harmanlarken sık sık seyrederdi. Gündüzün sıcağında iç fanilasına kadar soyunurdu, Nathalie de onu gizlice gözetler, güçlü, terden parlayan omuzları ve kaslı kolları ile ince belinden gözlerini alamazdı. Onunla hiç konuşmamıştı, ama onun, Catherine ya da kahvelerde oturup sigara içerek utanmadan flört eden kızlar gibi bir kızı tercih edeceğini bi-

liyordu. Hantal bir çiftlik kızının nasıl bir şansı olabilirdi ki?

Ani bir rüzgâr esti. Nathalie gözlerini uçuşan toza karşı kısarak şapkasını kafasına bastırdı. Sonra bir düdük sesi duydu ve tekrar heyecanlandı. Yabancının neye benzediğini merak ediyordu. Daha önce hiç Amerikalı bir vahşi görmemişti. Üstelik bu adam bir de mahkûmdu! Tıpkı onlarla daha önce çiftlikte yaşayan iki genç çocuk gibi... Ama onlar babasının söylediği gibi, kendilerini kanunun karşı tarafında bulmuş köy çocuklarıydı. Biraz sıkı bir çalışmanın düzeltemeyeceği bir şey değil. Nathalie, Souillac'tan gelen çocukla biraz denediyse bile ikisine de âşık olmamıştı. Ama onlar kaba saba, kafaları pek çalışmayan, yaptıklarının bedelini ödemeden kaçabilecek kadar akıllı olduklarını sanan çocuklardı ki gerçek suçları da buydu aslında. Babası kendisini onaylamayan, ama bilgiç bilgiç güldükten sonra kuraklık veya günlerdir yağan yağmurla ya da erik ve enginar fiyatlarıyla ilgili şikâyetlerine devam eden arkadaşlarına bunlardan söz etmekten hoşlanırdı.

Nathalie birden başının döndüğünü hissetti. Bütün gece ayaktaydı ve bu sabah da sadece iki saat uyumuştu. Tren istasyonuna gelirken bir parça ekmek yemesine rağmen midesinde bir boşluk, bir eziklik hissediyordu. Arkadaşının az daha bayılmasına neden olan sevgilisinin kalın dilini düşünmemeye çalıştı, onun yerine o ana ve onlarla birkaç ay yaşamaya gelen yabancıya yoğunlaştı. Civarda bir vahşinin yaşayacak olması onu huzursuz ediyordu; ondan korktuğu için değil; babası tehlikeli olmadığına dair onu temin etmişti, ama komşuların düşünebilecekleri şeylerden korkuyordu. Düşünmesi gereken bir ünü vardı. Oğlanlarla başarısızlığına rağmen artık yavaş yavaş bir kadın oluyordu. Vücudunun bazı kısımları dolgunlaşırken bazı kısımları inceliyordu. Bugünlerde aynaya baktığında gerçek elmacık kemikleri ve pek de tombul bir düğmeye benzemeyen bir burun görüyordu. Bunları görmek onda gizli bir kibire neden oluyordu; sanki her zaman gerçekleşeceğinden emin olduğu o kuğuya dönüşme zamanı gelmişti.

Vincent Gazier kollarını kavuşturmuş, bir elinde ince bir puro, zayıf yüzü asık, kızının yanında duruyordu. Sert mart rüzgârı Atlantik'ten gelen soğuğu beraberinde getirerek batıdan esiyor, bu da onu rahatsız ediyordu. Genelde bu rüzgâr ağaçlarının donmasını önlerdi, ama geceki esinti bulutları uzaklara götürünce, o, karısı ve kızı ağaçların arasında ateş yakıp sabaha kadar başlarında beklemişlerdi. Bu gece de aynı şekilde bu-

lutsuz ve soğuk olacağa benziyordu. Şu anda bile Agen'in doğusundaki ormanlıktan odun topluyor olmalıydı. Oysa tren geç kalmıştı.

Gazier'in ailesi sayısız nesil boyunca Agen'in hemen dışında erik ağacı yetiştirmişti. Çoğu zaman zevkli, ama insanı zengin etmesi pek mümkün olmayan bir işti bu. Buna rağmen normal geçen bir yılda Tanrı onlara sadece ortalama bir ürün verse bile, bir sonraki seneye kadar ailesini besleyip giydirebiliyordu. Zaten onun da, kuşaklardır Gazier ailesinin her ferdinin de tüm istediği buydu. Ama çoğu zaman geç gelen bir don tüm tomurcukları veya olmaya başlayan meyveleri öldürür, yağmursuz geçen bir sene eriklerin küçük ve sert olmasına yol açar, tüm yılın emeği ağaçların üzerinde kaybolur gider veya domuzlara yem olurdu. Neyse ki geçen sene mahsül iyi olmuştu; ailesi çok fazla ürün almış, erikleri makul bir fiyata ürün işleme fabrikasına teslim etmişlerdi.

Ama tek bir kötü yıl yeterli, diye düşündü Gazier, yoksa kışı geçirmeye yetecek kadar para almak için bankacıların önünde kendini küçük düşürmek zorunda kalırsın. Bu o mevsimlerden biri olabilirdi. Saatini çıkardı. Bir buçuk. Yirmi dakika geç. Kendini ve ailesini nasıl bir şeye sürüklediğine dair düşünmeye çoktan başlamıştı bile.

Katolik Yardım Cemiyeti'ndeki Madam Loiseau'dan iki hafta önce bir mektup almıştı. Önce kendi okumuş sonra suçun anlatıldığı kısmı atlayarak karısına ve kızına okumuştu. Mektupta zorunlu bir hal hatır sormanın ardından konunun özüne gelinmişti.

> Şu ana kadar Cemiyet'e uygun göreceğimiz herhangi bir şekilde yardım etmek için nazik hizmetleriniz ve fazlasıyla alicenap teklifinizden istifade edeceğimi tahmin etmiş olmalısınız. Bu alicenaplığınızdan vazgeçmeye meyledebilirsiniz ve bunda da haklısınızdır, çünkü sizden çok büyük bir iyilik isteyeceğim. Bunu sizden sadece daha önce iki defa Mahkûm Rehabilitasyon Projesi'nde yer alanlara konukseverliğinizi gösterdiğiniz için istiyorum. Her iki girişimin de başarılı olduğuna ve mutlu bir sona eriştiğine içtenlikle inanıyorum. Her iki genç adamın da dürüst işlerle uğraştığını ve düzenli olarak ayinlere katıldıklarını duyuyoruz.
>
> Bu mektubun asıl konusuna gelince: projemizin bir bölümü olarak, her şey yolunda giderse iki hafta içinde serbest bırakılacak bir mahkûmu seçtik. Bu gerçekten çok olağandışı bir dava ve detayları duyduktan sonra onu evinize almanız için uygun bir aday olmadığını düşünebilirsiniz. Vereceğiniz karara son derece uygun davranacağımız konu-

sunda emin olabilirsiniz.

Mahkûmun ismi Atılgan Geyik ve otuz yedi yaşında bir Kızılderili. Bu ülkeye Buffalo Bill'in Vahşi Batı gösterisiyle beraber 1889 yılında gelmiş. Belki bu gösteriyi duymuşsunuzdur. O seneki Exposition boyunca Paris'teymiş, sonra Avrupa'yı turlamaya başlamışlar. İlk duraklarından biri Marsilya'ymış, orada başına bir kaza gelmiş ve hastaneye kaldırılmış. Bir nedenden dolayı, gruptakiler onun iyiliği adına hiçbir şey sağlamadan yollarına devam etmişler. O zamanlar dilimizi konuşamıyormuş ve böylece kendini onunla ne yapacakları konusunda hiçbir fikirleri olmayan yetkililerin kucağında bulmuş. Şansına iyi bir aile (adam çalışkan bir balıkçıymış) onu yanına almış ve Atılgan Geyik sonraki iki yıl boyunca onlarla yaşamış. Ondan sonra kendi başına bir sabun fabrikasında çalışarak hayatımıza ayak uydurarak yaşamış. Tüm yazılanlardan anlaşılan her şey gayet iyi gidiyormuş –maalesef– ta ki kendini iğrenç bir adamla onurunu lekeleyici bir durumda bulana –lütfen bunun detaylarına girmemi istemeyin benden– ve adamı öldürene kadar. Dava gerçekleri gün ışığına çıkarırken, çoğu insan Atılgan Geyik'in yaptığında haklı olduğunu düşünmüş. Aslında dava oldukça *cause célébre* olmuş. Hâkimler, bir yere kadar halkla aynı fikirdeymiş, gerçekten hafifletici koşullar olduğuna inanmışlar ve beklenen ölüm cezası yerine onu müebbet hapse mahkûm etmişler.

Şimdi iyi kısmı Mösyö Gauzier. Atılgan Geyik dokuz buçuk yıl Samatan Hapishanesi'nde kalmış ve her yönden örnek bir mahkûm olmuş. Tüm bu süre boyunca tek bir disiplin raporu bile olmamış (ve bu konuda gerçek anlamıyla tek olduğuna sizi temin ederim. "La Tombe"un şöhretinin farkında olduğunuza eminim). Ayrıca mahkûmiyetinin son yedi yılı boyunca her gün tarlalarda ve meyve bahçelerinde çalışmış.

Bu son olgu Yardım Cemiyeti'ndeki bizlerin aklına sizi getirdi sevgili dostum. Bir meyve üreticisi olarak sizin bu çalışkan, tecrübeli yardımcıyı evinize alma konusuyla ilgileneceğinizi düşündük. Bahar ve yaz yaklaşırken, eminim biraz yardım işinize yarayacaktır. Tabii ki Atılgan Geyik'in odasının ve yemeğinin parasını size ayda yirmi frank olarak ödeyeceğiz. Onu yanınızda tutmayı kabul ettiğiniz süreden bir dakika fazlasını talep etmeyeceğiz. Ama onu meyve ve hasat mevsimi boyunca tutacağınızı umut ediyoruz.

Şu ana kadar kendinize soruyorsunuzdur, neden Agen, neden ben, neden Marsilya değil diye? Bunların hepsi de anlaşılır sorular. Hepsinin cevabı ise çok basit: Hapishanede geçirdiği neredeyse on yıldan sonra Atılgan Geyik'in, bu liman şehrinin akıl çeliciliğine ve evet, kış-

kırtıcılığına, hızlı tempolu hayatına hazır olmadığı kanaatindeyiz. Onun topluma tekrar kazandırılması için Agen ve çevresinin en uygun yer olduğunu düşünüyoruz. Ülkenin yaşadığınız bölgesindeki Katolikliğin güçlü varlığı ona büyük iyilik yapacaktır. Size gelince, zavallı yabancımızı çok çalışmanın ve inancın ince ve doğru yoluna sokabilecek sizden iyi birini tanımıyoruz.

Bu arada Atılgan Geyik'in affedilmek üzere olduğunu söylemeyi ihmal ettim; bu durum sizin kararınızı kolaylaştırabilir. Onun modern toplumumuza daha kolay uyum sağlayabilmesi için kendini daha iyi bir insan haline getirme fırsatından başka bir şey istemeyen çok nazik bir adam olduğunu da eklemeliyim. Eğitmenliğinizden ve yol göstericiliğinizden faydalanmayı gerçekten hak ettiğine inanıyorum.

Tanrı sizi korusun. *Mme. Sophie A. Loiseau*

Gazier esen rüzgârın ötesinden düdük sesini duydu ve bu eski mahkûmu kabul ettiğim için deli olmalıyım diye düşündü. Daha önce aldığı iki mahkûm da sadece köylü çocuklarıydı, biri sadece on dokuz, diğeri ise yirmi bir yaşındaydı. Hâlâ eğitilebilir yaşlardaydılar. Ama bu adam otuz yedi yaşındaydı ve son on senesini Samatan'da, Fransa'nın en kötü hapishanesinde geçirmişti. Ayrıca Amerika'dan gelen bir Peau-Rouge'du. Nasıl "modern toplumumuza uyum sağlayabilirdi ki?" Gazier purosunu raylara attı ve hayatının, ailesinin hayatının nasıl karmaşıklaştığını düşündü. Nathalie'ye göz attı, ama kız sırtını dönmüş lokomotifin perona yaklaşmasını seyrediyordu. Zavallı Nathalie diye düşündü, sadece küçük bir kız ve şimdi bu olay nasıl gelişecekse ona uyum sağlamak zorunda kalacak. Tanrıya şükür annesinin aksine güçlü ve sağlıklıydı. Lucienne dün geceki çalışmadan sonra bütün gün yatakta kalacaktı. Ama ateşe yardım etmekte ısrar eden oydu. Tanrım, diye dua etti, şu birkaç günü atlatmama yardım et. Hepimize güç ver.

Atılgan Geyik vagondan atladı ve perondaki insanlara baktı. Üzerinde on bir kış önce aldığı takım elbisesi vardı, ancak giysi çoktan şekilsizleşmiş ve bollaşmıştı. Yeni yakasız gömleği Madam Loiseau'nun Toulouse'da bulabildiği en büyük gömlek olmasına rağmen ona çok ufak geliyordu. Ona ayrıca biraz tuvalet eşyası, iç çamaşırı, iş giysileri, bir eşya çantası ve bir bere almıştı. Ona uyan ayakkabı bulamadığından hâlâ hapishanenin kendir tabanlı bez ayakkabılarını giyiyordu. Eskiden olsa hayal kırık-

lığına uğrardı, ama şimdi sadece fiziksel olarak değil, dokuz buçuk yılı hapishanede geçirmesiyle de diğerlerinden farklı olduğu gerçeğine sığınmıştı. Toulouse'daki insanların kendisini tanıdıklarından emindi ve bu yüzden hep kaldırımların kenarlarından yürümüş, Madam Loiseau'nun ve dükkânda çalışanların sorularına kısa karşılıklar vermişti. Gerçekte insanların, arabaların ve faytonların hareketlerinden, omnibüslerin çınlayan zillerinden, hatta atlardan bile ürkmüştü. Bir keresinde Madam Loiseau bir dükkândayken arabayı çeken atın uyukladığı kaldırımın kenarına doğru yürümüş ve atı koklamıştı. Burun deliklerini doldurduğu bu koku ona tanıdık ve iyi gelmişti. Ama at aniden kafasını kaldırıp koşumlarındaki metalleri şangırdattığında panikle geriye kaçmıştı.

Geceyi istasyon yakınındaki küçük bir otelde geçirmişlerdi ve sabah Madam Loiseau Marsilya'ya giden bir trene binmeden önce, Atılgan Geyik'i Agen'e giden bir başka trene bindirmişti. Tam ayrılmadan önce ismini bir parça kâğıda yazıp yakasına iğneleyerek ona, "Onlar iyi bir Hıristiyan ailesi ve sana bakacaklar. Herkes kadar iyi olduğunu hep hatırlamalısın Atılgan Geyik. Tanrı seninle olsun" demişti. Şimdi platformdaki insanları kolaçan ederken çoğunun, kendisi gibi basit giyinmiş basit insanlar olduğunu görmek onu biraz olsun rahatlatmıştı. Yine de burası ülkenin farklı bir yerindeki farklı bir şehirdi. İnsanların trene binmesine izin vermek için kenara çekilirken huzursuzdu. Neredeyse La Tombe'da olmayı, ürün ekmek için toprağı hazırlıyor olmayı dileyecekti. Gustave Boucq hakkında hiç düşünmediği kadar iyi şeyler düşünüyordu şimdi. İri, suskun adam büyük olasılıkla toprağı gübreliyor, belki de Atılgan Geyik'in yerini alan yeni bir adama işi gösteriyordu. Çoğunluğu kendisini süzen insan yüzlerine bakarken daha da şiddetle hapishaneye dönmeyi istemeye başlamıştı. Perondakiler de onun hapishaneye ait olduğunu kendisi kadar iyi biliyorlardı.

"Mösyö Atılgan Geyik?"

Koyu renk giysili; bereli ince bir adam yanına yaklaşmıştı. Genç bir kadın arkasından onu takip etmiş, gözlerini Atılgan Geyik'in ayaklarına dikmişti.

"Ben Vincent Gazier; bu da kızım Nathalie. Sizi bekliyorduk."

Atılgan Geyik adamın elini sıktı. "*Enchanté* mösyö." O anda yakasındaki kâğıda bakmakta olan genç kadına hafifçe eğilerek selam verdi. "Madam Loiseau sizin için çalışacağımı söyledi. İyi bir işçiyim."

"Madam da öyle söylüyor. Bu harika, çünkü şu anda yapacak çok işimiz var." Gazier yerde duran çantaya göz attı. "Tüm eşyanız bu mu?"

Tam o sırada kondüktör düdüğünü öttürdü ve önce çıkan buharın sesini, sonra da tren yavaşça ilerlemeye başladığında vagonları birbirine bağlayan düzeneğin çıkardığı ağır madeni sesleri duydular.

"Gelin. Yeni evinize yerleştirelim sizi. Sonra maalesef bizi bekleyen ağır işler var." Gazier dönüp hızla ilerlemeye başladı, Atılgan Geyik adamın topalladığını fark etti. "Bu gece aldığınızın faydasını göreceksiniz mösyö."

Odun taşıma, ateş yakma ve gün ışıyana kadar ateşin sönmemesi için ateşi beslemekle geçen ilk telaşlı geceden sonra, Atılgan Geyik'in çiftlikteki hayatı beklenen, neredeyse kolay bir iş, yemek, sigara ve uykudan oluşan rutinine girdi. Bahçeye açılan kendisine ait bir odası vardı. Asıl evin bir parçası da olsa, farklı nedenlerden dolayı Gazier nesillerinin binaya yaptığı çok sayıda ekten biriydi. Burası her nedense atılmamış veya tamir edilmemiş eski eşyaların, kırık küçük alet edevatın, zamanla sertleşmiş ve kolay kırılır hale gelmiş koşum takımının yığıldığı depo olarak kullanılıyordu. Gazier ve kızı odayı temizlemek ve eşyaları bahçenin diğer tarafındaki başka odalara taşımak için iki gün harcamışlardı. Döküntülerden bir demir yatak, bir dolap, bir masa ve bir de sandalye kurtarmayı başarmışlardı. Toprak bir zemini ve meşe kapının yanında yalnızca küçük bir penceresi olsa da güneş battıktan çok sonra bile yaz sıcağının terk etmediği rahat bir odaydı. Ama Atılgan Geyik aldırmıyordu. Sandalyesini dışarı çıkartıyor, yalnız ve özgür olduğu için mutlu, alacakaranlıkta sigarasını içiyordu. La Tombe'un hücrelerinde geçirdiği yıllardan sonra gölgelerin uzayıp kaybolmasını seyrederken akşamleyin düşüncelerinin tadını çıkarıyordu. Karanlıkta böceklerin vızıldamalarını, uykusunda bir domuzun horlamasını veya iki beygirden birinin titremesini, muhtemelen uzakta bir havlama duymuş bir kazın sesini dinliyor, kendisini etrafında dünyanın bir parçası olduğunu hissediyordu. Karanlık evlerinde çoktan uyumuş Gazierler'i hayal ediyor ve zamanla onların dünyasının bir parçası olarak hissedeceğini hayal ediyordu. Tıpkı Soulas ailesi gibi.

Yaz geldi ve uzun bir süre kaldı. Çiftlik Agen'in kuzeybatısındaki, nehir vadisinin hemen dışında, eğimli bir tepenin yamacındaydı. Binaların altında, Nathalie'nin ve kendisini iyi hissettiği nadir zamanlarda annesinin, zararlı otları ayıklayıp suladıkları büyük bir sebze bahçesi vardı. Bazen Atılgan Geyik çiftliğin dışında, tepenin yanındaki bir kaynaktan

beslenen hendeğin suyunu bahçeye yönelterek veya kavun ve kabak için toprağı eşeleyerek onlara yardım ederdi. Görevi kısmen domuzlarla ilgilenmeyi, kendisinin bile göremediği yabani otları ayıklamaları için onları meyve bahçelerine salmayı, kazlara, daha doğrusu genelde geceleri çiftliği ziyaret eden sansarlara ve tilkilere göz kulak olmayı da içeriyordu. Ama çoğu zaman meyve bahçelerinde çalışır, Vincent Gazier'nin ağaçları ilaçlamasına, hastalıktan çürümüş veya kurumuş dalları budamasına yardım ederdi. Merdiveni ile ağaçtan ağaca ilerleyerek küçük yeşil erikleri özenle seyreltir, ağaçları, domuzların bile yüz vermediği ekşi meyvelerden temizlerdi. İki haftada bir atları bir sabana sürer ve ağaçların arasındaki toprakları otlardan arındırır ve havalandırırdı. Hapishane tarlalarında ve meyve bahçelerinde geçen yazlarından sonra bu iş ona kolay geliyordu. Ağaçlar gölge yapıyorlardı ve rahat rahat çalışması için yalnız bırakılıyordu. Bazı günler kendisine yapacak bir iş bulmak zorunda kalıyordu ama her seferinde de koşumları yağlamaktan budama makaslarını ve testerelerini bilemeye, at ahırını badanalamaya dek yapacak bir şey buluyordu.

En azından haftada bir kere Gazier ile beraber Agen'e gidiyordu. Bazen Nathalie de arabanın arkasındaki bir çuval soğan veya yeni patates çuvalının veya ters çevrilmiş bir kovanın üzerinde oturarak onlarla geliyordu. Şehirde yarım saat kadar kaybolur, annesine bir giysi veya bir şişe zeytinyağı ve bir torba kahve çekirdeği almış olarak geri gelirdi. Bu arada babası ve Atılgan Geyik semt pazarında arabada ne ürün varsa boşaltır, belki bir torba yem veya ağaçlara musallat olan nasıl bir böcekse ona göre bir zehir alırlardı. Vincent tüccarlardan, pazara alışverişe gelmiş diğer meyve üreticilerinden veya çiftçilerden biriyle konuşurken Atılgan Geyik de biraz tütün ve kâğıt alırdı. Karısı Lucienne onlarla hiç gelmezdi.

Atılgan Geyik hep zarif ve zaman zaman neşeli de olsa bir rahatsızlığı olduğunu bildiği Vincent'nın karısına üzülüyordu. Karısı, sandalyeye çöküp kalmasına veya duvara yaslanıp zorla nefes almaya çalışmasına neden olan uzun öksürük krizlerine yakalanıyordu. Yavaşça eve doğru yürümeden önce sabahları bahçede bir saat çalışabiliyordu. Bir keresinde bezelye toplarken yığılıp kaldığında Atılgan Geyik ile Nathalie ona doğru koşmuştu. Ona ilk ulaşan Nathalie olmuş, onu kollarına alarak, uykulu ama huzursuz bir çocuğu sallar gibi kollarında sallamıştı. Yüzü, Atılgan Geyik'in topladığı soğanlar gibi bembeyaz olmuştu ve Kızılderili onun için çok korkmuştu. Nathalie şapkasıyla annesini yavaşça yel-

pazelemiş, kadının rengi geri gelmişti. Gözlerini kırpıştırdığında Atılgan Geyik'i tepesinde kendisine bakarken gördü.

"Hey siz ikiniz, her şey yolunda. Bugün çok çalışmamam gerektiğini düşünemeyecek kadar aptal bir kadınım. Malûm güneş, görüyorsunuz ya!"

Atılgan Geyik sabah ve akşam yemeğini aileyle yiyordu ve genellikle bunlar mutlu anlardı. Nathalie şehirde gördüğü bir elbiseden veya bir askerle nişanlı arkadaşıyla ilgili bir şeyden bahseder, anne ve babası onu dinler, her zaman sevgiyle onunla şakalaşır veya onu azarlarlardı. Ama bazı zamanlar yemeği pişirmesine rağmen Lucienne yemeğe katılmaz, hem Vincent hem de Nathalie sessizce, alışıldık hazırcevaplıkları olmadan yemeklerini yerlerdi. Böyle durumlarda Atılgan Geyik kahveden sonra izin ister, odasının dışında, serin gecede oturup sigarasını içerdi.

Bir gün ağaç kurtları için zehir hazırladıkları sırada Vincent Gazier doğrulup ahır girişine doğru yürüdü. Atılgan Geyik sıvıyı karıştırıp zehir kristallerini eritirken, Vincent eski binaların turuncu damlarının üzerinden tepeyi inceleyerek uzun süre durdu.

"Veremli olduğunu biliyorsun değil mi? Hastalık ciğerlerini mahvetmiş."

Atılgan Geyik karıştırmayı bıraktı ve ince sırta, uzun güneş yanığı enseye ve berenin altındaki küçük kafaya baktı. Gazier'nin omuzlarında onu topallatan sakat bacağından dolayı doğal bir eğrilik vardı. Ama o anda bu daha belirgin görünmüştü.

"Lucienne'in ne kadar daha bizimle beraber olacağını bilmiyorum ama uzun bir zaman kalmadığına eminim. Belki bir ay, belki de altı. Kim bilir?"

Atılgan Geyik sıvıyı yavaşça, sessizce karıştırdı. Ne diyeceğini bilemiyordu. Veremden haberi vardı. La Tombe'da diğerlerinden uzak tuttukları veremli mahkûmların bulunduğu bir bölüm olduğunu duymuştu.

"Bilmiyorum. Bazen Nathalie'nin ve benim işimi kolaylaştırmak için ölmek istediğini düşünüyorum. Bunu anlıyor musun?"

Atılgan Geyik karıştırma çubuğunu küçük bir kartonun üzerine bıraktı. Zehir kuvvetliydi ve odayı doğal olmayan bir koku doldurmuştu. Bu ülkeye geldiğinden beri ölmeyi istediği tüm o zamanları düşündü. Oysa bu kadının yaşaması için çok neden vardı. İyi bir kocası, güzel bir kızı vardı. "Karın için dua edeceğim," dedi. Adamı teselli etmek istiyordu, ama aklına söyleyecek başka bir şey gelmemişti. Birden bu konularda ne kadar tecrübesiz olduğunu anladı. Başka bir insanı nasıl teselli et-

mesini gerektiğini artık bilmiyordu.

Gazier dönüp ona baktı. İnce yüzünde gözleri büyümüş ve ıslaktı. "Eder misin?"

Atılgan Geyik kafasını çevirmek zorunda kalmıştı. Bu kadar ufak bir güneş ışığı için böylesine umutsuzca bir istek hiç görmemişti. "Wakan Tanka'ya dua edeceğim. O her şeye muktedir Büyük Ruh'tur. Bazen zavallı oğlunun sözlerini dinler." Atılgan Geyik bazen oğlunun bencil dualarının dikkate değer olmadığını düşündüğünü de eklemek istedi. Tekrar Vincent Gazier'ye baktığında adamın yüzünde ufak, yorgun, umut dolu bir gülümseme gördü.

"Teşekkür ederim Atılgan Geyik. Tüm istediğim bu. Belki senin Büyük Ruh'un..." Sıska adam birden durdu. Az daha dinine karşı geliyordu. Haç çıkardı ve Tanrısından af diledi. Buna karşın kendini az da olsa hafiflemiş hissediyordu. Belki ihtiyacı olan yalnızca konuşmaktı. "Hadi gidip şu ağaçlara bakalım, olur mu?"

Ağustosun sonlarında erikler olgunlaştı. Gazier ailesinin nesillerdir yaptığı küçük bir törenle Vincent, Lucienne ve Nathalie, yanlarına Atılgan Geyik'i de alarak meyve bahçelerinde yürüyüp en azından beş nesildir Gazier ailesinin kösemeni olan büyük, yaşlı ağacın altında durdular. Her biri bir erik koparıp kokladı ve dibinden suyu çıkana kadar sıktıktan sonra ısırıp tatlı etinin tadına baktı. Vincent meyvenin olgunluğunun zirvesinde olduğunu ilan etti. Onlara bir kere daha iyi bir ürün verdiği için Tanrıya şükretti ve iyi bir hasat olsun diye dua etti. Atılgan Geyik bile haç çıkarmasa da, "Amen" dedi. Artık iğne ipliğe dönmüş ve gözlerinin çevresi simsiyah olmuş Lucienne'e bakamasa da...

Vincent hasata yardım etmeleri için Agen'den üç yardımcı çocuğu işe aldı. Meyveler henüz sertken çok hızlı çalışmak zorundaydılar, böylece günler şafak ile başlayıp gecenin inmesiyle biter oldu. Yine de dört hektarlık bahçedeki meyveleri toplamak günlerini aldı.

Nathalie zamanının bir kısmını meyve bahçelerinde, bir kısmını da annesine bakarak geçirdi. Erkeklere çadır bezinden torbalarda su taşıdı, annesinin talimatlarıyla her gün öğle yemeği pişirdi ve öğleden sonraları da meyve toplama işine katıldı. Beş günün sonunda fiziksel ve duygusal yönden çökecek hale gelmişti. Annesinin bu kadar çabuk ve böylesi-

ne çaresiz bir hale gelişini izlemek ona acı veriyordu. Çoğu günler tek düşündüğü yakında annesinin gidecek olmasıydı. Sonra ne olacaktı?

Lucienne'in Agen'deki doktoru hasatın ortalarında bir akşam gelip onu muayene ettikten sonra Vincent ile bir görüşme yaptı. Vincent'a karısına vermesi için bir tonik verdi ve her gün sıcak bastırmadan onu bir saat güneşe çıkarmasını söyledi. Onun dışında yatağında kalmalıydı. Vincent doktoru biraz sabırsızca dinledikten sonra doğrudan sordu: "Ne kadar vakti kaldı?"

İlk teşhisi yaklaşık on iki yıl önce koyan ve veremin hareketsiz bir dönemde olduğu ve sonsuza kadar olmasa da uzun yıllar bu şekilde kalacağına inanan doktor çantasını kapatırken kafasını salladı. "Hastalık üst ve alt ciğerinde. Enfeksiyon geçtiğimiz ay çok hızlı yayılmış." Çantasını alırken kafasını tekrar salladı. "Bu dikkat çekici."

"Ne kadar?"

"Bir haftadan az desem bu yalan olur. Altı aydan, dokuz aydan fazla desem bu da yalan olur. Bildiğim tek doğru şey Tanrının bir mucize göstermesini engelleyecek kadar hasta olduğu. Onun ruhu için dua etmen iyi olur Vincent."

Onuncu günün sonu saat dörtte Atılgan Geyik ve Agen'den gelen gençlerden biri son kasa eriği de arabaya yükledi. Sonra üç çocuk arabaya tırmandılar, Vincent dizginleri şaklattı ve atlar Agen'e doğru ilerlemeye başladılar. İşleme fabrikası sadece üç kilometre ilerde olmasına rağmen atlar bu yolculuğu hasat boyunca günde iki, bazen üç defa yaptıklarından artık biraz isteksiz duruyorlardı. Vincent tekrar dizginleri şaklatarak ıslık çaldı ve araba tepeden aşağı Agen'e doğru yavaşça yol almaya başladı.

Atılgan Geyik ağaçların arasında durup yüklü arabanın çiftliğin yanından geçerek vadiye inen ana yol boyunca ağır ağır ilerleyişini seyretti. Vadinin ilerisindeki ağaçlı tepelere ve tarlalara baktı. Uzun, ince bir kule yeşilliklerin arasında, beyazlığı ve belirginliğiyle ağaçların üzerinde parlıyordu. Bu kuleyi sık sık düşünüyordu. Hatta akşamları odasının dışında oturduğunda onu görebiliyordu. Vadi kararmaya başladığında, güneşin son ışıklarının uğradığı tek şey bu kule oluyordu. Onu tıpkı Marsilya'daki Notre Dame de la Garde gibi yol gösterici bir işaret olarak düşünmüştü hep; çok uzaklardan görünen ve kendisi gibi kayıp ruhlara yol gösterebilecek parlak bir fener.

Ertesi gün Atılgan Geyik, Nathalie ile birlikte bahçedeydi. Nathalie, son domatesleri ve fasulyeleri topluyor, o da çürümüş sebzeleri ve asma yapraklarını yolarak toprağı havalandırıyordu. Bahçe çok uzun yıllardır işlendiğinden kabuklu yüzeyinin altındaki toprak bahçe küreğinin altında pudra gibi yumuşaktı. Bir saat kadar ayrı ayrı, sessizce çalıştılar, ta ki kendilerini birbirlerinden iki metre uzaklıkta bulana kadar.

Nathalie anne ve babasının yanında rahat, hatta gevezeyken, o ve Atılgan Geyik sıradan selamlaşma ve işlerin yapılması için gerekli konuşmaların dışında doğrudan birbirleriyle hiç konuşmamışlardı. Atılgan Geyik onun yanında kendini hep rahatsız hissetmişti, çünkü uzun zaman hapishanede kalmıştı ve Nathalie de hâlâ bir ceylan kadar masumdu. O da Atılgan Geyik'in yanında aynı nedenden kendini rahatsız hissediyordu.

Ama bugün Nathalie, "Amerika nasıl bir yer Atılgan Geyik?" diye sordu. Bunu yüzüne bakmadan sormuştu, ama o sırada fasulye toplamayı bırakmıştı.

Atılgan Geyik bunu fark edip şaşırdı. Genelde Nathalie onunla çabucak, herhangi başka bir işle ilgilenirken konuşurdu. Ve ayrıca ona ismiyle hitap ettiğini de hatırlamıyordu. On beş yıl sonra New York'a giderken gördüğü ülkesini tam olarak hatırlayamıyorsa da, "Çok büyük, çok güzel," dedi. Omaha'yı geçtikten sonra ülke yeşilleniyor, şehirler sıklaşıyordu. "Fransa gibi," dedi.

"Amerika'nın neresindensin peki?"

Atılgan Geyik Mathias'ın kırtasiye dükkânında kendisine gösterdiği büyük küre dünyayı hatırladı. "Dakota," dedi. "Kuraktır ve çok ağaç yoktur. Güneşin gökyüzünü kat etmesi uzun saatler alır. İnsan tüm gün bunu izleyebilir."

Nathalie güneşe karşı gözlerini kısarak ona baktı.

"Dakota'da şehirler var mı?"

"Çok değil. Demiryolu boyunca küçük kasabalar var. Marsilya veya Agen gibi değil."

"Ama Agen küçük. Bir keresinde trenle ailecek Bordeaux'ya gitmiştik. Bak işte o büyük bir şehir." Gülümsedi. "Amcam ve yengem. Amcamın bir *cave**'ı var ve sadece en iyi şarapları satıyor ya da en azından yengem öyle söylüyor. Ama ben çok insanın olmadığı bu yerde yaşamayı tercih ederim. Ya sen?"

* Cave: mahzen. (y.h.n)

Atılgan Geyik bu soru karşısında şaşırmıştı. Bu çiftliği, bu şehri yaşanacak bir yer olarak pek düşünmemişti. Burada sadece sezonluk bulunuyordu. Madam Loiseau öyle demişti. Serbest bırakılmasıyla ilgili haberin etkisi kaybolduktan sonra Marsilya'ya dönebileceğini söylemişti.

Şimdi etrafına bakındı: aşağıya vadiye, Agen'e ve Garonne'a doğru; yukarı evin arkasındaki meyve bahçelerine doğru; vadinin diğer tarafındaki kuleye doğru. Sonra kafasını eğip Nathalie'ye baktı. Çalışırken yüzünü örten geniş kenarlı hasır bir şapka takıyordu. Şimdi ise kafasını kaldırmış, sorusunun cevabını biliyormuşçasına yüzünde beklenti dolu bir gülümsemeyle ona bakıyordu.

Atılgan Geyik daha önce ona hiç böyle bakmamıştı. Yüzü hâlâ on altı kış yaşındaki bir kızın yüzüydü: temiz, pürüzsüz, her zaman giydiği şapka yüzünden sadece çok hafif güneş yanığı. Ama orada bulunduğu beş ay boyunca kız değişmişti. Şimdi, onu bahçede yürürken gördüğünde farklı bir insan görüyordu. Yüzü seçilmiyor olsa, onu genç, ince bir kadın sanabilirdi. Çocukluğun o hantallığı, Atılgan Geyik neredeyse hiç fark etmeden üzerinden gitmişti. Tek tanıdık gelen, tren istasyonunda utangaç bir ifadeyle onu karşılayan yüzüydü.

Atılgan Geyik yere çömelerek, parmaklarını yumuşak toprağın üzerinde gezdirirken: "Burayı seviyorum, çünkü siz buradasınız. Kendimi iyi hissetmemi sağlıyorsunuz" dedi.

Bundan sonraki birkaç hafta boyunca günlük işlerine devam ederken Nathalie, Atılgan Geyik'in söylediklerini düşündü. Sadece kendisini mi kastetmişti? Yoksa onu ve ailesini mi? "İyi hissetmek"le ne demek istemişti? Ayrıca bunu söyleme şekli de kafa karıştırıcıydı. Ona bakmış ve delici bakışlarıyla kendisine dokunacağından korkmasına neden olmuştu. Ama dokunmamıştı. Nathalie'nin domates sepetini alet odasının yanındaki taş mahzene taşımıştı. Nathalie de onu fasulyelerle takip etmiş, mahzenin serin karanlığında, serinlikten kaynaklanmayan bir nedenle titremişti. Bir kasa fasulyeyi, toprak zeminin üzerine attığı gibi oradan neredeyse koşarak sıcak güneşe çıkmıştı.

O zaman kafası Atılgan Geyik'in sözlerinden çok kendi hisleri yüzünden karışmıştı. Aslına bakılırsa bayılacak gibi olmuştu. O gece geç saatlerde annesinin yan odadaki kesik kesik nefes alışını dinleyerek yatağında yatarken, Catherine'i ve asker sevgilisini düşündü. Baygınlığının aslında bir kadınla bir erkeğin beraberliğiyle ilgili bir şey olduğuna inan-

maya çalıştı. İsteğinin dışında âşık olmaya başladığına inanmaya çabaladı.

Vincent zamanının çoğunu meyve bahçelerinden ve çiftlikten çok evde karısıyla geçiriyordu. Yılın o zamanında fazla iş olmadığı için Atılgan Geyik ve Nathalie yapılması gerekenlerin altından kalkabiliyorlardı. Vincent akşam yemeğinde onlarla birlikte oluyor ve çok az yiyordu ama çoğu zaman evin dışında ayakta dikilirken yavaşça topallayarak Agen yolunda ilerlerken ya da dönüp eve yürürken görülüyordu. Akşamları Atılgan Geyik odasının dışında oturduğunda Vincent'ın sigarasının alevini, bu alevin daha sonra turuncu bir yay çizdiğini görebiliyor, sonra kapı açılıyor, içeriden geceye sıcaklık veren bir ışık yayılıyor ve sonra mandal sesiyle kapanıyordu.

22 Eylül'de Lucienne uykuya daldı ve bir daha uyanmadı. Atılgan Geyik ertesi sabah kahvaltıya gittiğinde ne Vincent ne de Nathalie ortalıktaydı. Masadaki yeri hazırdı; masada ılık kahve ve süt kaplarının yanında ekmek, reçel ve kavun vardı. Masanın karşı tarafında yarısı içilmiş bir *café au lait* fark etti. Kahvesini ve bir parça ekmeği odasına götürdü ve aralık kapıdan bakarak içeride oturdu. Lucienne'in öldüğünü anlamıştı.

Atılgan Geyik *café au lait*'sini içip ölümü düşündü. Stronghold'dayken ölüm sık gelen bir ziyaretçiydi. Kaygan Çayırlık'taki büyük savaşın olduğu yaz henüz çocuktu ve çok ölüm görmüştü. O kış halkının çoğunun açlıktan veya hastalıktan öldüğünü görmüştü. Kendi kardeşleri de Oglalalar teslim olduktan sonra öksürük hastalığından ölmüştü. O da Marsilya'daki hastanede ölüme çok yaklaşmıştı.

Kendi tecrübesinin dışında Fransa'daki on beş yılı boyunca ölümle fazla karşılaşmamıştı. La Tombe'da ölümü görmüştü, ancak Causeret dışında ölenlere yakın olmamıştı. Ölüm La Tombe'da beklenilen bir şeydi, yas tutmak için bir neden değildi. Yas tutulacak sevilen insanlar yoktu orada.

Lucienne'in ölümü farklıydı. Onunla Madeleine kadar yakın olmamasına rağmen, bu da büyük olasılıkla Lucienne'i daha ilk gördüğünde onun çoktan ölümle haşır neşir olmasındandı, Vincent ve Nathalie'den hoşlanmıştı ve ikisine ne olacağı konusu onu endişelendiriyordu. Kesinlikle burada kalacak ve hayatlarına devam edeceklerdi, ama hayatlarında büyük bir boşluk olacaktı.

Atılgan Geyik dışarıya gün ışığına çıktı ve Wakan Tanka'ya dua etti. Gözlerini kapayıp yüzünü güneşe döndü. Sadece Lucienne'in *nagi*'si için değil, Nathalie'nin ve Vincent'ın *nagi*'si için de dua etti. Ve kendisi için de, çünkü buradaki zamanının neredeyse dolduğunu biliyordu. Yakında Marsilya'ya dönecekti ve bu düşünce onu hem korkutuyor, hem de heyecanlandırıyordu. Soulas ailesini düşünmemeye çalıştı, çünkü onlara verdiği utançtan sonra kendisine kucak açmayacaklarını biliyordu. Ve Marie... La Tombe'daki soğuk kış ayları boyunca onu sık sık düşünmüş, geceleri onunla geçecek bir hayatla ilgili rüyalar görmüştü. Ama şimdi kızın onunla ilgilenmeyeceğini biliyordu. Marsilya bu ülkede bildiği tek yerdi.

Vincent Gazier yatağa oturup kendinden geçmiş bir halde sarsılan kızının omuzlarını okşadı. Vincent'ın ağlayacak hali yoktu. Karısı gitmeden çok önce yasını tutmuştu ve şu anda vücudunu Agen yolundaki toz kadar kuru hissediyordu. En azından sevgili karısının acısı sona erdiği için rahatlamış hissediyordu. Ama kızının acısının henüz başlamış olması da onu üzüyordu. Doğrusu Nathalie annesi için hiç umut olmadığını bildiğinden son birkaç ay boyunca çok acı çekmişti, ama güçlü bir kızdı ve annesinin hastalığı boyunca çok çalışmıştı. Şimdi ise sabahları uyanıp annesinin bir daha asla orada olmayacağını idrak edecek, bu yüzden de tekrar baştan yas tutacaktı.

Vincent da bundan sonra sadece ikisinin olacağına inanmakta güçlük çekiyordu. Öyle ya, bir de Atılgan Geyik vardı. Ama yakında o gidecekti.

Şaşırtıcı bir şekilde Nathalie o sabahın ilerleyen saatlerinde odasından çıkıp bu hareketinin gereksiz olduğunu bilmesine rağmen ocakta biraz su ısıttı. Suyu seramik bir ibriğe döküp anne ve babasının odasına götürdü. Orada tıpkı önceki birkaç hafta yaptığı gibi annesinin bedenini yıkadı ve babasının yardımıyla üzerine sağlıklıyken şehre ve ayine giderken giydiği beyaz elbisesini giydirdi. Annesinin bir deri bir kemik kalmış bedenine elbisenin nasıl bol geldiğini gördüğünde Nathalie az kalsın tekrar metanetini yitiriyordu, ama kendini toparlamak için derin, sarsıcı bir nefes aldı ve çökmüş yanaklarını soluk dudaklarını renklendirdi. Annesinin huzur içinde, güzel ve hatta düğün gecesinde uyuyakalmışçasına genç görünmesi onu biraz olsun teselli etmişti.

Cenaze iki gün sonra Agen'in merkez *place*'ının yanındaki küçük ki-

lisede yapıldı. Bir önceki akşam yemekte Vincent, Atılgan Geyik'ten onlarla beraber gelmesini istedi. Atılgan Geyik biraz isteksiz göründüğünde Nathalie, "Lütfen gel. Annem seni severdi ve senin orada olmanı isterdi" dedi. Böylece kilisenin arkasında bir yere oturup kutsal adamın garip kelimelerini ve şarkılarını dinledi, etraftaki heykellere bakıp kutsal dumanı kokladı. İlk defa bir *wasichu* kilisesinin içine giriyordu. Burası kötü bir yere benzemiyordu. Anne ile babasına ve diğer Lakotalara beyaz adamın kilisesine gittikleri için kızdığı zamanlar geldi aklına; kendisini afallatan bir şaşkınlıkla kafasını salladı. O günler çok geçmişte ve tamamen farklı bir hayatta kalmıştı.

Atılgan Geyik o tarihten sonraki dört ayı Vincent ve Nathalie ile beraber geçirdi ve bu süre boyunca hepsinin hayatlarını derinden etkileyen pek çok şey oldu. Hayatının bu bölümüne sonradan baktığında Atılgan Geyik o anda neyle meşgulse bırakıp, mutluluğuyla sonuçlanan olaylar dizisini anlamaya çalışırdı.

Düşünmeye hep şöyle başlardı: Başlangıçta Vincent ondan kalmasını ve dallar kuruduğunda budamaya yardım etmesini istemişti. Marsilya'ya dönmek için huzursuzlanmasına rağmen onu yanlarına kabul eden aileye yardım etmeyi reddedemeyeceğini biliyordu. Böylece budama zamanına kadar ufak tefek işlerle uğraşarak çiftlikte kaldı. Stronghold'da Hunkpapa'dan öğrendiği bir el sanatı olan at kılından örgüye bile başladı. Eskiden bu ona otlar yeşillenip İyi Koşucu maceralara atılmak için sabırsızlanana kadar kış aylarını geçirmesine yardım etmişti. Gecelerini Gazierler'in çiftliğindeki odasında, Lakota desenli bir kemer örerek geçirmeye başladı. Acemice bir denemeydi, ama o kemer Atılgan Geyik'ten bir şey taşımak için yardım istemeye geldiğinde Nathalie'yi hayran bırakmıştı.

Bulutlar tekdüze bir griye dönüşerek okyanustan batıya esen rüzgâr sıklaştığında, Atılgan Geyik çiftlik evinde daha çok zaman geçirmeye başladı. Gündelik işlerini yapıyor ve kahve içmek için öğleden sonra eve uğruyordu. Akşam yemeğinden bir saat önce geliyor, yemekten sonra bir saat daha onlarla oturuyordu. O ve Vincent yemekten sonra hep bir *eau-de-vie** içer ve sanki Atılgan Geyik orada olacakmış gibi bir sonraki ilkbahar planlarından konuşurlardı. Nathalie bulaşıkları yıkadıktan sonra, çoğunlukla onlarla oturur, dikiş diker veya Paris'teki modaya uygun gi-

* Konyak. (y.h.n)

yinen kadınların neler giydiğini gösteren eski bir dergiye bakardı. Sohbetten ve mutfağın yakınlığından hoşlanıyordu. Çoğu zaman Atılgan Geyik'e bakar ve babasından çok da genç olmayan bir erkek görürdü, ama Kızılderili'nin meyve bahçesinde söylediklerini ve yatağında yatarken kendisinin bu sözlere gösterdiği tepkiyi hatırlıyordu. Artık ona karşı bir sıcaklık, babasının karşısındaki sandalyedeki varlığına neredeyse bağımlılığa benzer bir şey hissediyordu. Atılgan Geyik orada olmasaydı, çiftlikteki hayatın nasıl olacağını hayal bile edemiyordu. Onun da, babasının da Atılgan Geyik'e ihtiyacı vardı.

Kasım ayının sonlarında bir gece Atılgan Geyik odasındaki masada oturmuş, kemer üzerinde çalışıyordu. Küçük yağ lambası soğuk odaya sıcak bir alev ile karmaşık desenleri yapmasına ancak yetecek bir ışık veriyordu. Desenler için kırmızı, beyaz ve gri, kenarları içinse siyah at kılı kullanıyordu. Bu işte gittikçe ilerliyordu, ama Stronghold'dakileri geçemeyeceğini biliyordu. Hunkpaka sabırlı bir öğretmendi, ancak bu yaptığıyla sıkı dalga geçeceği kesindi.

İnce at kılını örmeye çalışmak Atılgan Geyik'in gözlerini acıtmaya başlamıştı. Kapısında hafif bir tıkırtı duyduğunda işi bırakmak üzereydi. Odasına daha önce karanlık bastıktan sonra kimse gelmediği için şaşırdı ve içi kötü bir şey olacağına dair bir hisle doldu. Ayağa kalkıp odayı iki hızlı adımla geçti ve en kötü haberi bekleyerek kapıyı bir çırpıda açtı.

Ama kapıdaki Nathalie'ydi ve kendisine gülümsüyordu. Kapüşonlu gri bir pelerin giymişti. Atılgan Geyik kapüşonun ve pelerinin omuzlarının daha koyu renkli göründüğünü fark etti. Kafasını kaldırdığında saçaktan su damladığını gördü. "Yağmur yağıyor," dedi. "İçeri girin." Nathalie eşiği geçip kapüşonunu geri attığında, Atılgan Geyik kalbinin hızlandığını, ama aynı anda duyduğu endişeden dolayı karnında bir yumru oluştuğunu hissetti. Marie'den bu yana bir kadınla ya da bir kızla yalnız kalmamıştı.

Nathalie kafasını sallayıp koyu renkli buklelerini eliyle düzelti. Pek de ona bakmadan tekrar gülümserken Atılgan Geyik bir kadının sakin, güzel gülümsemesini gördü. Marsilya'nın kafelerinde ve caddelerinde genç kadınların yüzünde gördüğü gülümsemeydi bu; erkeğinin gözlerinin içine bakan genç bir kadının gülümsemesiydi. Atılgan Geyik yaşadığı bu ana inanamıyordu. En iyi elbiselerini giyip Marsilya'nın caddelerini arşınlamış; kafelerde oturup şarap içmiş; sadece böylesi gülümseme-

leri arayarak kadınları izlemişti. Ve ona böyle gülümseyecek genç bir kadını hayal etmekten başka yapacak bir şeyi olmadan eve tek başına dönmüştü. Marie gibi genç bir kadını.

Nathalie yarısı bitmiş kemeri fark etti ve gülümsemesi tazelik dolu bir gülüşe dönüştü. "Seni çalışırken seyredebilir miyim?"

Atılgan Geyik kemere baktı, tüm görebildiği ilk başlarda yaptığı kötü desenlerdi. "O kadar da iyi değil. Bu gecelik bitirmek üzereydim."

"Lütfen Atılgan Geyik. Benim için birazcık daha yap."

İsmini söylediğini, böylesine dikkatli söylediğini duyduğunda yüreği daha da kuvvetli hop etti. Ama onun için böyle hissetmemesi gerektiğini biliyordu, bu nedenle masaya geri dönüp oturdu. Nathalie'nin yüzünün tam başının üstünde olduğunu unutmaya çalışarak örmeye başladı. Verdiği ara sayesinde gözleri daha iyiydi ve parmakları kıvrık at kılı tutamlarını desene eklerken titremiyordu.

İşine daha fazla yoğunlaşmaya başlayınca her zamanki ağır temposunu tutturdu. Sonra birden omzunda hafif bir basınç hissetti. Göz ucuyla yün ceketinin kaba kumaşına bastıran narin parmakları görebiliyordu. Dostça bir hareketti, yine de fazla samimiydi; ona bir şekilde gitmesini söylemesi gerektiğini biliyordu, ama bunu kibarca nasıl yapacağını bilemiyordu. Böylece eli görmezden gelmeye çalıştı.

Nathalie, "Çok hoş," dedi ve Atılgan Geyik kızın elinin uzun saçlarını okşadığını hissetti. Saçlarını artık hep tam omuz seviyesinde oluyordu. Daha çok at kuyruğu yapıyordu, ama bu gece odasında saçlarını açmıştı. Nathalie saçlarını okşarken başı döndü, neredeyse uykusu geldi ve kendi ellerinin at kılını kıvırıp örmesini seyretti. Gittikçe parmakları beceriksizleşti ve sonunda da durdu. Bir tür mutlu uyuşukluk içinde bir dakika oturup parmakların saçlarının arasından aşağıya akışını hissetti.

Gözleri kapalı öylece ne kadar zaman oturduğunu bilmiyordu, ama birden tatlı bir kokuyu çok yakınında duydu ve derken Nathalie'nin dudaklarının yanaklarına, dudaklarına çok yakın bir yere dokunduğunu hissetti. Üç veya dört hafif adım duydu, sonra kapı açılıp kapandı ve aniden odasında yalnız, çaresizce âşık öylece kalakaldı.

Nathalie o ilk geceden sonra sık sık onun ziyaretine geldi. İlk başta Atılgan Geyik Vincent'ın bunu fark edip onaylamayacağından endişeleniyordu, ama Vincent'ın yemeğin ardından içtiği *eau-de-vie*'den sonra odasına çekildiğini biliyordu. Karısı öldüğünden beri, gün boyunca çok

çalıştıktan sonra, planlar yapmasını, akşam Nathalie'yi kızdırmasını sağlayan enerjinin çoğunu kaybetmiş görünüyordu. Atılgan Geyik'le konuştuğunda biraz canlansa da çoğu zaman sessiz ve düşünceliydi. Bazen yaşlı bir adam gibi bitkinleşir, iç çeker ve sandalyesine çökerdi. Sonra da uyumaya giderdi.

Nathalie'nin karakteri Atılgan Geyik'i şaşkına çeviriyordu; bazen onu kızdıran, gıdıklayan, garip anlarda kükürdayan genç bir kızdı; diğer zamanlarda iltifatlarından kızaran veya annesi öldüğüne göre çiftlikten uzakta bir hayattan bahseden terbiyeli genç bir kadın. O anda hangisi olursa olsun, parmaklarını saçlarında gezdirmekten, Atılgan Geyik'in hoşuna giden, ama tecrübesinin olmadığı bir hareketle kollarını ona dolayıp öpüşmekten hoşlanıyordu. Bir keresinde Nathalie ondan dilini ağzına sokmasını istemiş, Atılgan Geyik bunu yaptığında da Nathalie kükürdamış, kendini sırtüstü yatağa bırakarak *"Oh lâ lâ!"* demişti.

Kısa sürede Nathalie'nin en hoşlandığı öpüşme şekli bu oldu. Bir yandan da Atılgan Geyik genç kızın, genç bir kadına dönüşürken vücudundaki değişimi hissedebiliyordu.

Kesik kesik nefes alıyor, göğüslerine ve kalçalarına dokunmasına izin veriyordu, ama asla önüne değil. Elini uzaklaştırırken, "Bu sonrası için," diyordu.

Atılgan Geyik genç kızın kendisini ihtirasa boğacağı bir kadına dönüşmesini beklerken, kendini tekrar genç ve on beş sene önce Stronghold'u terk ettiğinden beri hissetmediği kadar canlı hissettirdiği için çok da tatsız olmayan şakalarına dayanıyordu. Başlangıçta Atılgan Geyik Nathalie'yi korkutmaktan ürktüğü için heyecanlanmamaya çalışmıştı. Ama bu boş bir çabaydı. Üstelik bu Nathalie'yi çok eğlendirmişti. Bazen elini, kamışının sertliğini hissederek pantolonu boyunca gezdirirdi. İlk seferinde kendisini böyle kasmasının ona acı verip vermediğini sormuştu. Atılgan Geyik yüksek sesle öyle bir kahkaha patlatmıştı ki kız panik içinde elini ağzına kapatmıştı. "Babamı uyandırmak mı istiyorsun seni aptal şey?" Ama bu kahkaha Atılgan Geyik'in kendisini iyi hissetmesini sağlamış, minnetle kıza sarılmıştı.

Daha sessiz anlarında Nathalie Fransa'ya gelmeden önceki hayatıyla ilgili her şeyi bilmek isterdi. Böylece Atılgan Geyik ona düzlüklerdeki çocukluğunu, *tipi*'de yaşamanın ve bir atı dört nala koşturmanın nasıl bir şey olduğunu, askerlerle yapılan savaşı ve Robinson Kalesi'ne teslim

oluşlarını anlattı. O ve arkadaşlarının yüzüğünü almak için ölü askerin parmağını kesmeleri gibi bazı şiddet dolu kısımları atlamasına rağmen, Fransızcası artık bazı detayları anlatabilecek kadar iyiydi. Hayatı hakkında konuşmaktan keyif alıyordu, çünkü Fransa'ya geldiğinden beri bunu yapacak pek fırsatı olmamıştı. Causeret'ye Stronghold'daki hayatından biraz bahsetmişti, ama jonglör Paha Sapa'daki altına kafayı taktığından sadece bunu dinlemek istemişti.

Nathalie çoğu zaman inanmaz gözlerle bakarak hikâyeleri dinlerdi. Bunun bir kısmı bir Kızılderili sevgilisi olmasından ileri geliyordu. Bunu en olmadık hayallerinde bile düşünemezdi. Atılgan Geyik hayatını anlattıkça bu tür bir erkeğe ve onun geldiği hayata dair hiçbir şey bilmediğini daha fazla fark ediyordu. Dergilerde Kızılderililerin resimlerini görmüştü, ama onların kafasında tüyden süsler vardı, yüzleri boyalıydı, balta veya silah taşıyorlardı. Çoğu zaman da yüzleri acımasız, hatta hayvaniydi. Atılgan Geyik ise ne acımasız ne de hayvaniydi. Silah taşımıyor, yüzünü boyamıyordu. Nazik, hatta uysaldı. Onun izin vermediği hiçbir şey yapmıyordu. Bazen ondan uzaktayken, Nathalie Agen'da, Garonne'un yanındaki yürüyüş yolunda beraber yürüseler ne olacağını merak ederdi. İnsanlar ne düşünürdü? Catherine ne düşünürdü?

Tabii ki bunun olacağını hayal etmek bile imkânsızdı. İnsanlar onları parmakla gösterecek, kadınlar ve erkekler onaylamayacaklar, gençler arkalarından gülecek, Catherine bile bir vahşiden iyisini bulamadın mı, diyerek onunla alay edecekti. Karamsar anlarında Nathalie'nin kendisi de daha iyisini, kendi cinsinden genç bir erkek, bir çiftçi, eczacı veya marangoz bulup bulamayacağını merak ediyordu.

Nathalie, Atılgan Geyik'ten önce hiç koyu tenli bir insan, hiç siyah Afrikalı, Müslüman ya da bir Doğu Akdenizli görmemişti. Agen'de ve kırsal alanda yalnızca Fransızlar vardı ve bu insanlar farklı renkten herkese karşı şüpheli, hatta düşmanca bir tavır içindeydiler.

Atılgan Geyik gerçekten farklıydı. Aynı anda hem iyi, hem güçlü hem de nazikti. Bu onun için yetmez miydi? Küçük odasında onunla beraberken bu yeterliydi. Ama babasıyla beraber at arabasında şehre gittiklerinde insanların ona nasıl baktıklarını görmüştü. Onun yanında oturmaktan utanmış, hatta utanç duymuştu. Ona çok yakın oturmamaya veya insanlar bakarken onunla konuşmamaya dikkat etmişti. Çiftliğe döndüklerinde bu nefret edilesi hareketlerinden utanmış ve onu ilgi yağmuruna boğmuştu. Bir sonraki sefer farklı olacağına, onunla güleceğine, gözlerinin içine bakacağına, ona dokunacağına, belki de yürüyüş yolun-

da onunla beraber yürüyeceğine kesin karar verdi. Diğer insanların ne düşündüğü kimin umurundaydı ki?

Aralık ortasında bir sabah, kahvaltıdan hemen sonra Vincent Atılgan Geyik'ten atları eyerlemesini ve arabaya bağlamasını istedi. O ve Nathalie Garonne'un diğer tarafında, Agen'in birkaç kilometre güneyinde yaşayan kardeşini ziyaret edeceklerdi.

Günlerdir hafif, ama sürekli bir yağmur yağıyordu. Bu sabah ise hava yağmurlu değil, nemliydi ve kesif sis bulutları Garonne'u saklıyordu. Çiftliğin bahçesi çamurlu ve sessizdi; sadece kazlar kendilerince sohbet ederek gölcüklerin arasında dolaşıyordu. Domuzlar çoktan uyanıp meyve bahçelerine gitmişti. Atılgan Geyik, Vincent ve Nathalie arabaya çıkarken atları tuttu. Nathalie pelerinin altına en iyi ikinci elbisesini giymiş ve her zaman taktığı beyaz bonesinin yerine gerçek bir şapka takmıştı. Ciddi görünüyordu ve babasının yanında dimdik oturuyordu.

Atılgan Geyik arabanın gıcırdayarak çiftlikten dışarı çıkıp Agen yolundan aşağıya ilerlemesini seyretti. Yol terk edilmiş bir binanın yanından kıvrılıp araba gözden kaybolana kadar arkalarından baktı. Bir şeyler oluyordu. Bunu Nathalie'nin gözlerinde, Vincent'ın çökük omuzlarının gergin duruşunda görebiliyordu. Ne olduğunu bilmiyordu, ama işlerin iyi gitmediğini anlıyordu. Islak bahçede durup arabayı, Nathalie'yi bir kez daha görmek için bakmaya devam ederken kendini boş ve yalnız hissetti, ama onu bir daha görmedi ve düşünceleri sisle kaplı nehir yatağı gibi karamsarlaştı. Bir şeyler oluyordu.

Günün çoğunu çiftlik binasının üstündeki meyve bahçelerinde geçirdi. Ağaçları budadı, budadığı dalları ağaçların aralarına düzgünce yığdı. Toprak kuruduğunda arabayla gelip dalları yükleyecek ve yakacak odun ve çit olarak kullanmak için onları domuz ağılının arkasındaki yere istifleyecekti.

Saat dörde yaklaşırken ıslak ve üşümüş bir halde geri geldi ve mutfak ocağında ateş yaktı. Masada oturup ortalık kararana kadar tekrar ısıtılmış kahve içti. Yağ lambasını yaktı, ateşe daha fazla odun koydu, ateşi külledi, sonra dışarı çıkıp odasına yürüdü. Lambasını yaktı, bitmek üzere olan kemere baktıktan sonra yatağına uzandı. Kötü gitmiş olabilecek bir sürü şeyi düşünmemeye çalışıyordu, ama aklı Nathalie'nin geri dönmemesinden, Vincent'ın ailesinde her şeyi değiştirebilecek olan başka bir ölüme kadar tüm olasılıklar arasında dolaşıyordu. Tüm olasılıkları tükettiğinde içi geçti. Sonraki üç saat boyunca kiremit çatıya vuran yağmurun sesine veya yüzünü yalayıp geçen bir esintiye sık sık uyana-

rak huzursuz bir şekilde uyudu.

Saat sekize gelirken, kapısında hafif bir tıkırtı duydu ve yatağında doğruldu; kafası dinçleşmiş, kalbi heyecanla dolmuştu. Yürüyüp kapıyı açtı, Nathalie'yi içeriye çekip ona sarılmaya hazırlanıyordu. Ama kapıdaki Vincent'dı.

"İyi akşamlar Atılgan Geyik. Döndük." Küçük lambanın loş ışığında yüzü ince ve sert hatlı; büyük, yuvarlak gözleri içine çökmüş yuvalarında parlıyor görünüyordu. "Atları ahıra götürüp onlara biraz yem verdikten sonra eve gelir misin? Nathalie bir şeyler hazırlıyor, fazla bir şey yok, ama çok acıkmışsındır."

Yirmi dakika sonra Atılgan Geyik mutfağa girdi. Nathalie'yi görmek için öyle sabırsızlanmıştı ki çamurlu iş elbiselerini çıkarmayı unutmuştu. Vincent önünde bir bardak şarap masada oturuyordu.

"İçeri gel. Ceketini çıkar da benimle bir kadeh iç."

Atılgan Geyik, ceketini kapının yanındaki bir çengele astı ve etrafına bakındı. Ocağın üzerinde bir tencere çorba kaynıyordu; sıcak kokusu boş midesinin guruldamasına neden oldu. Bir somun ekmek, bir parça tereyağı, bir kase zeytin ve bir sosis dokunulmamış olarak masanın ortasında duruyordu. Vincent'ın uzun, ince purolarından biri kül tablasının içinde yanıyordu. Vincent'ın şarabı doldurmasını seyrettikten sonra becerebildiği kadar sakin bir sesle: "Nathalie nerede? Eve gelmedi mi?"

"Yatmaya gitti. Pek mutlu değil sanırım." Vincent ona şarabı uzattı ve bir şey söylemeden her zaman yaptıkları gibi kadeh tokuşturdular. "Onun için uzun, zor bir gün oldu. Anlaşılabilir bir şey."

Atılgan Geyik yüzlerce soru sormak istiyordu, ama Vincent'ın sadece hazır olduğunda konuşacağını biliyordu. Böylece karşılıklı oturup şaraplarını yudumladılar. Atılgan Geyik çok açtı, ama o anda etin en iyi kısmını bile yiyemezdi. Karşısındaki avurtları çökmüş adam dışında odadaki her şeye göz gezdirdi.

Uzun bir iç geçirme sesi duydu ve bir şeylerin olmasını bekledi, ama bu şey dile geldiğinde düşündüğü olasılıklardan hiçbiri değildi.

"Bunu sana söyleyebilirim Atılgan Geyik, çiftliği kardeşim Raymond'a satmaya karar verdim. İyi bir karısı, biri yeni doğmuş altı çocuğu dışında pek bir şeyi yok. Enginar ve biraz üzüm yetiştiriyor ve Agen'in diğer yanındaki bir mezbahada çalışıyor. Ama işi düzensiz ve enginarlar bu sene kötü fiyata satıldı." Vincent duraklayıp başını şarap kadehine doğru eğdi. "O çocukların böyle yaşamalarına içim elvermiyor."

"Ama, ya sen? Ya Nathalie? Burası onun evi."

"Onun için zor olacak. Her zaman öyleydi. Ama o güçlü bir kız, iyi bir kız. Mutluluğu bulacaktır. Gençlerin nasıl olduğunu bilirsin, bir an dünya başlarına yıkılır, sonra hiçbir şey olmamış gibi hayatlarına devam ederler. Biraz vakit alacak..." Vincent öne eğilip bezgin bezgin gülümsedi. "Ayrıca evliliği düşünmeye başlaması gereken bir yaşa geldi. Annesi evlendiğimizde henüz on beş yaşındaydı."

Atılgan Geyik birden meyve bahçelerinde geçen günün yorgunluğunu hissetti. Omuzları ve kollarının üst kısmı üst dallara yetişmeye çalışmaktan, bacakları ise tüm gün boyunca merdivende ayakta dikilmekten ağrıyordu. Acıkmıştı, ama Nathalie'ye karşı duyduğu açlığın yanında yemek çok önemsiz kalıyordu. Yorgunluğunun meyve bahçelerinden değil, neredeyse istikrarlı bir hayal kırıklığı üzerine kurulu hayatından kaynaklandığını anlıyordu. Sanki tam bir şey yakalamışken o şey parmaklarının arasından su gibi kayıp gitmiş gibiydi. Ona verilenden fazlasını hak etmediğini biliyordu, ama Nathalie ile arasında her nedense bir şey olabileceğini düşünmüştü. En azından burada babasının çiftliğinde beraber olma şansları vardı. Belki sonsuza kadar değildi, ama kim o kadar ilerisini düşünebilirdi ki?

Vincent kül tablasında sönen purosunu tekrar yaktı. Dumanını başlarının üstünden havaya üfleyip geriye yaslandı. "Sadece kırk üç yaşındayım, yine de kendimi yaşlı bir adam gibi hissediyorum. Ayağım gittikçe kötüleşiyor, topalladığımı biliyorsun. Kışın, bazen ayakta bile zor duruyorum. On iki yaşında, tam burada ağaçtan düştüğümden beri hiç iyi olmadı." Vincent elini masaya vurup bir şeyler mırıldandı, ama Atılgan Geyik onu duymadı. "Her neyse, çiftlik benim için artık çok fazla. Lucienne öldüğünden beri tek istediğim Nathalie'nin düzgün bir hayat yaşama şansının olması."

"Ne yapacaksın?"

Vincent ceketinin cebinden bir mektup çıkardı. Zarf kenarlarından kıvrılmıştı ve Atılgan Geyik mürekkebin dağıldığını görebiliyordu. "Bordeaux'da başka bir kardeşim var. Paul. Neredeyse aynı yaştayız, ama o içimizden zeki olanı." Vincent bu sonuncusunu hafif bir kızgınlıkla söylemişti. "Onunla birlikte çalışmamı teklif etti. Büyük bir *cave*'ı var, çok başarılı. Bourgogne, Cote d'Or, Alsace, aklına neresi gelirse, oralardan bile şarap alıyor. *Haute bourgeoisie* ne talep ederse... Çok başarılı."

"Nathalie ne yapacak peki?"

Vincent Atılgan Geyik'in kızına gösterdiği ilgiyi anlamayarak, ona

soru sorar bir ifadeyle baktı. "Bir şey bulacak veya birini, Tanrı bilir. Bordeaux büyük bir şehir."

Atılgan Geyik Nathalie'yle meyve bahçelerindeki ilk gerçek konuşmalarını hatırladı. "...Burada, çok insanın olmadığı bu yerde yaşamayı tercih ederim. Ya sen?" Vincent'a onun çiftlikte –Atılgan Geyik'le– mutlu olduğunu nasıl söylerdi? Niye bunu zaten bilmiyordu ki? Bunu düşünürken çok uzun zaman öncesinden, başka bir hayattan, sevgili *kola*'sı Attan Düşüren'in, "Şu anda sürdüğümüz hayatın ne güzelliği var? Günün birinde yaşlı adamlar olacağız ve elimizde kötü kışlardan, etsizlik ve kadınsızlık anılarından başka bir şey olmayacak. Ben bunu istemiyorum," demesi aklına geldi

Artık Atılgan Geyik'in mutlu olma şansı yok olmuştu. Vincent'ın haklı olduğunu biliyordu. Nathalie başka birini bulacaktı. Birkaç ay içinde Atılgan Geyik'i tamamen unutacak ve başka birinin yanında, onun saçlarını okşayan, vücudunda onun sıcak ellerini hisseden genç bir kadın olacaktı. Atılgan Geyik ise yaşlanacak ve elinde anıları dışında hiçbir şeyi kalmayacaktı. Kendi kendine acıyarak neredeyse inledi.

"Yarın Madam Loiseau'ya yazıp Marsilya'ya dönmeye hazır olduğunu söyleyeceğim." Vincent ayağa kalkıp yavaş yavaş kaynayan çorbaya doğru yürüdü. "İyi bir işçi oldun Atılgan Geyik. Sen olmadan bu mevsimi nasıl atlatırdık bilemiyorum." Kapağı kaldırıp çorbayı kokladı. "Ama kardeşim benim gibi değil, onun oğulları var. Güçlü bir karısı var. İhtiyacı olan tüm yardım yanında olacak." Vincent dönüp Atılgan Geyik'e baktı. "Bu meyve bahçeleri nesillerdir aileme iyi davrandı. Artık kardeşimin oğullarının sırası. Anlıyorsun değil mi dostum?"

XX

Vincent Gazier Atılgan Geyik'in budamakta olduğu ağacın altında duruyordu. Atılgan Geyik'in ne dediğini duymuştu, ama şu anda sadece kafasındaki damarların zonklamasını duyuyordu. Bu mümkün değildi, ama yine de duymuştu işte.

Atılgan Geyik merdivenden aşağı inerek henüz o sabah biledığı testereyi inceledi. Dişlerinin arasından hoş kokulu, sarı ağaç parçaları sarkıyordu. "Kızınızla evlenmek istiyorum," dedi kafasını kaldırarak, "bu benim için bir şeref olacak."

Vincent Atılgan Geyik'in yüzüne baktı. Nereden başlayacağını bilmiyordu. Kızgın değildi; kızamayacak kadar afallamıştı. Tüm bildiği böyle bir isteğin olanaksızlığıydı. İzin vermek bir yana, böyle bir istekte bulunmak bile saçmaydı. Vahşi bunu anlayacaktı mutlaka. Ama ak-

lının bir köşesinde Vincent, Kızılderililerin kim veya niçin olursa olsun öylesine kendilerine eş bulup bulmadıklarını merak ediyordu.

"İsteğinin olanaksızlığını görmelisin dostum. Bu iş Fransa'da o kadar kolay değil. Bazen evliliklerin ayarlandığı doğru, ama bu aile içinde yapılır." Vincent gülümsedi. Soğukkanlılığını tekrar kazanmıştı. "Sen ve Nathalie arkadaş oldunuz, ama hepsi bu kadar. Yakında o gidecek, sen de Marsilya'ya döneceksin. Orada birçok iyi kadın olduğundan eminim." Gerçekte Vincent emin değildi. Gemilerde çalışmış genç adamlardan Marsilya kadınlarının kötü şöhretini duymuştu.

"Benim için Nathalie dışında kimse yok Mösyö Gazier. Farklıyız, ama ülkenizdeki herkes benden farklı. O, benim hayatımla, atalarının yurduyla, anne ve babamın kim olduğuyla ilgilenen, benim kim olduğumu anlamaya çalışan ilk kadın ve ben de onun benimle olmasını istiyorum. O benim ilk gerçek kadınım."

"Ama görmüyor musun, bu tam bir bencillik. O sadece genç bir kız. Sen neredeyse benim yaşımdasın. Ortak hiçbir şeyiniz yok." Vincent sinirlenmeye başlıyordu. Atılgan Geyik bir vahşiydi! İkisinin birlikte olması fikri son derece saçmaydı. O sadece genç bir kızdı. Ve sadık bir Katolik. Hayatı mahvolurdu, aynı şekilde Atılgan Geyik'in hayatı da. "Bunu unutmalısın Atılgan Geyik. Beni duyuyor musun? O benim küçük kızım ve o hazır olana kadar onu kimseye vermeyeceğim." Vincent'ın iri gözleri, göz yuvalarında sabah çiyi yemiş koyu renkli eriklere benzeyene kadar kısıldı. "Ben onun hazır olduğuna karar verene kadar. Bu iş de burada biter."

Nathalie, Agen'den ve çiftlikten ayrılacak olmasının getirdiği mutsuzluğa rağmen, pencerelere kuru meyve çelenkleri ve salon ile mutfak arasındaki koridora ise defne yapraklarından bir halka asmıştı. Tavan arasından İsa'nın doğumunu anlatan bibloları çıkarmıştı. Bu biblolar şimdi mutlu zamanlardaki kış aylarında annesinin oturduğu kaplama koltukla şöminenin arasında duruyordu. Noel'e sadece üç gün kalmıştı ve Noel'in sıradan bir Noel gibi görünmesini sağlamaya kararlıydı. Annesinin erikli tatlı tarifini bile hatırlamıştı ve bu akşam (tıpkı annesinin yapacağı gibi) Atılgan Geyik'ten ertesi gün bir kaz öldürüp asmasını isteyecekti.

Nathalie büyük domuz eti parçaları ile sosis kattığı fasulye çorbasını hazırlarken, Atılgan Geyik'in salona daha önce hiç girmediğini

fark etti. Mutfak dışında evin başka hiçbir yerine davet edilmemişti. Biraz daha düşününce amcası ve ailesi taşınıp onlar buradan ayrılana kadar geçecek kısa bir süre için de olsa evin hanımının kendisi olduğunu fark etti. Bu düşünce her zaman olduğu gibi içini burksa da, bu gece evin hanımı olmaya kararlıydı. Yemekten sonra Atılgan Geyik'i düzgün bir ateşin karşısında oturması, *eau-de-vie*'sini içmesi ve *crèche*'e hayran kalması için salona davet edecekti.

Ama Atılgan Geyik yemeğe gelmedi. Nerede olduğunu sorduğunda babası omuz silkti ve bütün gün ağaçları budamaktan yorgun düşmüş olabileceğini söyledi. Atılgan Geyik'i çağırmak için kapıya yöneldiğinde babası, "Onu rahat bırak," dedi. Hepsi buydu. Ama o basit sözcüklerin gerginliği Nathalie'nin nefesini tutmasına neden olmuştu.

Babası yattıktan sonra bir tas ılık çorba ve büyük bir parça ekmekle beraber aceleyle Atılgan Geyik'in odasına gitti. Soğuk ve berrak bir geceydi. Ay neredeyse dolunay olmuş, binalar ve çıplak ağaçlar belirgin gölgeler oluşturmuştu. Küçük bir çocukken Nathalie Noel'e az zaman kalmışken böylesi bir gece karşısında büyük heyecan duyardı. İsa bebeğin ve Meryem'in ayın ötesinden yukarıda bir yerde tüm kusurlarına karşın büyük bir anlayış ve sevgiyle kendisine baktıklarını düşlerdi. Böyle gecelerde ailesinin hep birlikte ve mutlu olması için ateşli bir şekilde dua ederdi. Ama bu akşam sabırsızdı.

Küçük pencerede ışık göremeyince en kötü olasılığı düşünerek korktu. Kapıyı çalıp birkaç saniye bekledi. Sonra kapıyı ittirdiğinde kapı içeri doğru ardına kadar açıldı.

"Atılgan Geyik? Sevgilim?"

Pencereden gelen ışık yatakta küçük bir kare oluşturuyordu. Yatak örtüsü bozulmamıştı. Masaya baktı. Bitmemiş kemer, masa boyunca kalın bir ipin karanlık gölgesi gibi yatıyordu.

Nathalie yavaşça odaya girip yatağa oturdu; tas ve ekmek hâlâ elindeydi. Soğuk havada çorbadan dumanlar çıkıyordu. Artık her şeyin elinden gittiğini düşündü, ilk önce annesi, sonra evi, şimdi de sevgilisi. Yemekten önce çok kararlı ve azimliydi, Atılgan Geyik'i ailenin bir üyesi gibi kabul edecek, belki bir gece için ona, ateşin önünde oturan kocasıymış gibi davranacak, evin hanımı olacaktı. Ama şimdi kendini küçük bir kız gibi hissediyordu, bir erkeğin aşkını hissetmemiş küçücük bir kız. Çorbayı ve ekmeği yere bıraktı ve yatağa çöktü. Sonra ağladı: yine o küçük kız oldu ve de her zaman istediği âşık kadın.

Uyandığında önce yağ lambasından gelen, soğuk odayı ısıtıyor-

muşçasına yumuşak alevi fark etti. Atılgan Geyik'in yatağın yanında sandalyeye oturmuş, kendisini seyrettiğini gördü. Düşünmeden, neredeyse kucaklanmak isteyen bir bebek gibi kollarını uzattı. Kucaklamak yerine, Atılgan Geyik yanına uzanıp onu kendine, açık paltosunun içine çekti. Dakikalar boyu, çenesi omzuna gömülmüş, Nathalie'yi neredeyse tekrar ağlatacak bir sıcaklıkla sarılmış öyle sessizce yattılar. Sonra erkek kızın kulağına fısıldadı ve kız, evet, dedi, evet.

Ertesi sabah Atılgan Geyik kahvaltıya takım elbisesini giydi. Artık elbise on bir yıllık olmuştu ve kırsal bir şehir olan Agen'in standartlarına göre bile modası geçmişti. Daha da kötüsü pantolonun oturma yeri ve dizleri bollaşmıştı ve bir kat yeri bile yoktu. Ceketi şehre geldiklerinde köylülerin giydiklerine benziyordu; cepleri boştu, ama unutulmuş yüklerden miras kalmış şişkinliğini koruyordu. Yine de Atılgan Geyik elbiseyi onurla giyiyordu. Agen'e geldiğinden beri paketinden çıkmayan, neredeyse temiz beyaz gömleği ona rahiplere benzer bir hava veriyordu. Sadece omuzlarına inen saçları Stronghold ve Vahşi Batı gösterisindeki günleri hatırlatıyordu.

Atılgan Geyik Vincent'ın karşısına, her zamanki yerine oturdu. Vincent kaşığıyla oynuyor, kaşığı çevirip duruyordu. Nathalie ise iki erkeğe de sırtını dönmüş ocağın üzerindeki yulaf lapasını karıştırıyordu. Genelde omuzlarına dökülen kahverengi saçlarını bu sabah düzgün bir topuz halinde yukarıda toplamıştı. Her zamanki elbisesini giymiş ve önlük takmıştı, ama omuzları daha yukarıda, sırtı ise daha dik görünüyordu. Karıştırmayı bıraktı, büyük bir fincana kahve ve sıcak süt koyup Atılgan Geyik'in önüne koydu. Atılgan Geyik neredeyse tanımadan ona baktı. Kafası başka bir yerdeydi.

Meyve bahçesindeki konuşmalarını devam ettiriyormuşçasına, "Kızınızı sizden tekrar istiyorum Mösyö Gazier," dedi. Kavuşturup muşambanın üzerine yerleştirdiği kendi ellerine bakıyordu.

Vincent bir süre daha masaya vurarak kaşığıyla oynadı. Sonra yulaf lapasını karıştırmayı bırakıp dik ama hareketsiz duran kızına bir bakış attı. Artık vücudu şekillenmeye başladığı için onda Lucienne'i hatırlatan çok şey vardı. Hatta bugün saçlarını gevşek bir topuz halinde toplamasında bile...

Kızının sırtına doğru, "Kızım buna ne diyor peki?" diye sordu.

Nathalie hemen dönmedi. Önlüğüyle içinde yulaf lapası kaynayan

tencereyi ocağın daha soğuk bir yerine aldı. Özenli, ama gereksiz bir hareketle ellerini sildi. Sonra döndü, ama babasına bakacağına Atılgan Geyik'e baktı.

"Onun karısı olmaktan çok mutlu olacağım," dedi. Sesi kendine zayıf, çatallı geldi, ama devam etti, "Biz birbirimize âşığız."

Vincent kaşlarını çattı. "O halde siz ikiniz bana söylemeden bu konuyu konuştunuz, öyle mi?"

Bir süre ikisi de cevap vermedi. Belki de ona ne kadarını söyleyeceklerine karar vermeye çalışıyorlardı. Belki de dün geceyi düşünüyorlardı. Sonunda Atılgan Geyik "Evet. Nathalie karım olmayı kabul etti. Sizin de izninizle mösyö..."

"Biz birbirimizi seviyoruz baba. Beraber mutlu olacağız."

"Eğer bu evlilik gerçekleşirse, onunla Marsilya'ya taşınır mısın?" Vincent cevabı beklemedi. Aniden ayağa kalkıp masanın etrafından dolandı ve kapıyı arkasından kapatarak dışarı çıktı.

Başka zaman olsa Vincent böylesine güzel bir sabaha hayran kalırdı. Bahçenin üzerinde asılı kalmış ince bir sis güneşte altın renginde parlıyordu. Yakında sis sıcakla kaybolacak ve gökyüzü aralık sonu ender bulunan açık maviye bürünürken toprak, ona meyve bahçelerinin sadece uyuduğunu, üç ay içinde erik ağaçlarının üzerinde küçük tomurcukların görülmeye başlayacağını ve ondan sonra da Gazier ailesinin bu topraklara sahip olduğunu nesiller boyunca olduğu gibi meyve mevsiminin tekrar başlayacağını hatırlatacak kadar ısınacaktı. Başka bir zaman olsa Vincent ailesine böylesi bir cennetin güzelliklerinin keyfini çıkarmasına izin verdiği için Tanrıya şükreder, böyle az bulunur bir günde kendini çok şanslı bir adam sayardı.

Oysa gerçekte heyecanını yitirmişti; geçtiğimiz aylar boyunca da böyle hissediyordu. Belki de Lucienne'in ölümünü atlatabilirdi. Uzun zamandır beklediği ölüm geldiğinde, yasına rağmen rahatladığını hissetmiş ve neredeyse kızı için yeni bir hayatın başladığını bile düşünebilecek hale gelmişti. Eninde sonunda evlenip kendi ailesini kurmak için evden ayrılacağını biliyordu. Ama mutlu olduğu sürece buna dayanabilirdi. Ayrıca kim bilir; kocası Vincent'la beraber meyve bahçelerinde çalışmaya başlardı. Böylece hepsi birlikte yaşayabilirlerdi. Hep bu bahçede oynayan torunlar düşlemişti. En iyi anlarında hayatın kendisi için yeniden katlanılabilir hale gelebileceğini düşünmüştü. Lucienne'siz bile.

Ama Vincent'ın kendi sağlığı da kötüye gitmeye başlamıştı. Baca-

ğı artık sürekli ağrıyor, sadece bir sıkıntı kaynağı olmaktan çıkmış, gittikçe inceliyor ve zayıflıyordu. Atılgan Geyik tek başına budama işini bitirmeyi başarmış olsa bile, bacağı hem gelişme ve hasat mevsiminin zorluklarına hem de domuzlara ve kazlara bakmaya, bir de çiftlikteki onlarca günlük işle ilgilenmesine izin vermezdi. Nathalie onunla kalmaya karar verse, bir şekilde çiftlikte kalabiliyor olsalar bile, çiftliğin, meyve bahçelerinin, sadece çalışmaktan ibaret bir hayatın kölesi olacaktı. Bunun olduğunu daha önce görmüştü; yük hayvanlarından sadece biraz daha iyice olan, gittikçe acılaşan, küskünleşen, zamanından önce yaşlanan ve sonuçta değirmen taşının etrafında dönen öküzler kadar tepkisizleşen genç kadınları görmüştü.

Hayır, kızının başına bunların gelmesine izin veremezdi. Ama bir vahşiyle evlenmesi! Böylesine kabul edilemez bir birlikteliğe Lucienne ne derdi? Tüm bu olaylarda Tanrı nerelerdeydi?

O gün daha geç vakitte Vincent Madam Loiseau'ya bir mektup yazdı. Eli yavaş ve dikkatliydi, ama babasıyla evlenmeden önce birkaç kilometre güneyde bir okulda öğretmenlik yapmış olan annesinin sayesinde kelimeleri ve harfleri okunaklıydı. Bu çılgınlığa bir son vereceğini umut eden kelimeleri yazarken bile Nathalie'nin okuma yazma öğrenmesi için ısrar etmediğine pişmanlık duydu. Üç yıl boyunca okula gittiyse de tek derdi arkadaşlarıyla aşık atmak olan ilgisiz bir öğrenci olmuştu, okul hayatı sona erdiğinde ise okuma yazma isteği de kaçmıştı. Ev ve çiftlik için gereken becerileri öğrenmekten mutluluk duyuyordu; bu beceriler bir çiftliğin hanımı olduğunda onun daha çok işine yarayacaktı. Okuyacak hiçbir şeyim, yazacak kimsem yokken okuma yazma öğrenmenin bana faydası ne diyerek ısrarla yalvarırdı.

Vincent mektubu katlarken aynı konumda uzun bir süre oturduğu için bacağında keskin bir acı hissetti. Ayağa kalktığında ise ayağında hiç his yoktu. Tanrım, diye düşündü, artık her gün daha kötüye gidiyor. Odunları kırarken neredeyse bir parmağından olacağı o zamandan beri, yirmi yıldan fazladır doktora gitmemişti. O zamanlar böylesine aptal bir kaza onu utandırmıştı, ama bu sefer ciddiydi. Tekrar oturdu ve her iki eliyle bacağına masaj yaptı. Dertlerinin yükünün her saat arttığını hissetmesine rağmen, katlanmış mektubu yazı masasının bir gözüne sıkıştırıp kapağı kapattı. Birden kendi ve Nathalie adına korkmuştu. Sevgili, tatlı Lucienne ne yapmalıyım?

O gün veya ertesi gün evlenme teklifi ile ilgili başka bir şey konuşulmadı. Vincent kahvaltısını neredeyse hiç konuşmadan etti ve akşam yemeği zamanı geldiğinde Nathalie'nin salondaki ateşi yakacak olmasına rağmen erkenden odasına çekildi. Günleri ya içeride ya da çiftliğin binaları arasında koşum takımlarını tekrar düzenleyerek, aslında bunun Nathalie'nin işi olmasına rağmen kaz ağılını temizleyerek veya neden orada olduğunu pek de bilmeyerek, öylece ahırda durarak geçiriyordu.

Atılgan Geyik ise günlerini meyve bahçelerinde budama işi yaparak geçiriyordu. Vincent'ı tekrar zorlamamıştı, çünkü adamın düşündüğünü, teklif yapılmamış gibi davranmadığını hissetmişti. Böylece bazen olabilecek iyi şeylere karşı içinde büyük bir neşe hissederek, bazen de olması daha muhtemel kötü şeyler yüzünden kendisini uyuşturan bir moral bozukluğu içinde ağaçları budadı. Akşamları o ve Nathalie salonda oturuyor, ateşi seyrederek *crèche*'e bakıyorlardı. Birbirlerinden uzakta oturup zaman zaman neredeyse aranır gibi birbirlerine bakış atıyorlar, sonra Atılgan Geyik *eau-de-vie*'sinden son yudumunu alıyor ve iyi geceler dileyerek odasına gidiyordu.

Noel arifesinde Atılgan Geyik atları arabaya bağladı. Tekrar *wasichu* kilisesine gitmek istememiş, ama Vincent ısrar etmişti. Bu Atılgan Geyik'i hayrete düşürdü, yine de soğuk gecede dışarıda Vincent'ı ve Nathalie'yi bekledi.

Ayin sırasında Vincent onun ve Nathalie'nin arasında oturdu. Atılgan Geyik hoşnutlukla kutsal dumanın ve rahip ile koronun söylediği şarkıların etkisindeydi, ama sırada yarı oturur bir şekilde, alnını birleştirdiği ellerine dayayarak dizlerinin üzerine çöktüğünde Vincent'ın kendini olanca ağırlığıyla yere bıraktığını fark etti.

Vincent bu şekilde yere çöktüğünde, Atılgan Geyik göz ucuyla Nathalie'yi açık seçik görebildi. Daha önce hiç bu kadar güzel bir kadın görmemişti; en iyi ikinci elbisesini giymiş, yüzünün yarısını örten tüllü şapkasıyla gerçek bir kadındı. Ama onu görmek bile kendisini heyecanlandırırken, aslında bu genç kadını tanımadığını, neredeyse uzaktan hayranlık duyduğu bir yabancı olabileceğini de hissetti. Birden kendini değersiz buldu. Böylesi bir güzelliği hak etmeyen bir vahşiydi o. Oranın kendisi için kutsal bir yer olmadığını bilmesine rağmen gözlerini kapayıp ona yanmış tatlı otu hatırlatan dumanı içine çekti ve Wakan Tanka'dan sadece bu seferlik şefkat ve merhamet istedi.

Lucienne'in Noel akşamı için her zaman hazırladığı balık çorbasın-

dan oluşan geç saatte yedikleri bir akşam yemeğinden sonra, erkekler oturup budama işinden konuşurken Nathalie masayı topladı. Nathalie böylesine sıradan bir konunun erkekleri meşgul etmesini kızgınlıkla, inanamayarak dinledi. Çorbayı o öğleden sonra neredeyse hiç aklını vermeden hazırlamıştı, çünkü kafası başka şeylerle fazlasıyla meşguldü. Bu annesi olmadan geçirdiği ve Atılgan Geyik'in katıldığı ilk ve büyük olasılıkla çiftlikte, babasıyla beraber geçirdiği son Noel'di.

Bordeaux'ya gitmektense Atılgan Geyik'le kaçmayı kafasına koymuştu. Marsilya'ya nasıl gideceklerini, nasıl para kazanacaklarını bilmiyordu ve farklı insanlarla dolu böylesine uzak ve yabancı bir şehre gitme fikri onu korkutuyordu. Ama Atılgan Geyik'in paltosunu ona açtığı geceden sonra ne yaparlarsa yapsınlar, kaderleri onları nereye götürürse götürsün, onun kendisini koruyacağını hissediyordu.

Vincent *eau-de-vie*'yi getirirken ek bir kadeh getirmesinde ısrar etmişti. Nathalie kalbinin hopladığını hissetti. Bu sadece tek bir anlama gelebilirdi. Ama kadehlerini kaldırdıklarında babası, "Annene ve benim sevgili kızıma. Tüm dünyevi sıkıntıların ve dertlerin unutulduğu cennet mekanı olsun. *Adieu* sevgilim," dedi.

Nathalie bir yudum aldı ve içkinin boğazını yakarak geçtiğini hissetti. Ne var ki yanaklarındaki kızarıklığın nedeni içki değil, aniden hissettiği suçluluk ve kızgınlıktı. Kadeh kaldırmalarının nedenine karşı duyduğu hayal kırıklığı ona zalimce gelmişti, annesi henüz birkaç ay önce ölmüştü, ama bu da yeterince gerçekti. Babasının onun mutluluğunu düşünmemesi haksızlıktı. Genç ve hayat doluydu. Gözlerine yaşların biriktiğini hissetti, bakışlarını kaçırdı, fakat bunu gözlerinden bir damla yaş düşmeden önce yapmayı beceremedi.

"Hadi kızım, o kadar da kötü değil. Eminim bu kutsal gecede yukarıdan bizi seyrediyor ve şimdi şerefine kadeh kaldıracağım şeyi eminim onaylıyordur. Çok olgun ve gönlü zengin bir kadındı senin annen. Birkaç gündür onunla sık sık konuşuyorum." Bunu söylerken kadehini tekrar kaldırdı. "Sana ve Atılgan Geyik'e... Beraber mutlu olun." İçkisini yudumlarken, Tanrı ve sevgili karım beni affetsin diye düşündü.

Üç hafta sonra Nathalie ve Atılgan Geyik, Agen'deki Hotel de Ville'de* resmi nikâhla evlendiler. Basit bir işlemdi ve on beş dakikadan

* Belediye dairesi. (y.h.n.)

az sürmüştü. Vincent'ın küçük kardeşi Atılgan Geyik'in, karısı ise Nathalie'nin şahidi olmuştu.

Atılgan Geyik'in Fransa Cumhuriyeti'nin bir vatandaşı olarak haklarını ve görevlerini bildirdiği affı onun resmi kâğıtları yerine geçti. Ve böylece, kaderin garip bir cilvesiyle, aynı anda hem bir eş, hem de Fransa vatandaşı olmuştu.

Ama karısının mutluluğu kilisede evlenemeyeceklerinden dolayı duyduğu ıstırap verici hayal kırıklığı nedeniyle bozulmuştu. Vincent buna izin vermezdi, o verse bile rahip izin vermezdi. Atılgan Geyik'in kilisenin gözünde vaftiz edilmemiş bir kâfir olduğunu açıklamıştı Vincent. Ve böylece Nathalie kararsız kaldı; ya Atılgan Geyik din değiştirmek istediği takdirde (ki o, bu fikre tepkisiz kalmış ve Nathalie onun bu tepkisizliğini garipsemişti) bu uzun süren süreci bekleyecekti ya da beyaz bir gelinlik giydiği, yüzleri mutlulukla parlayan ailesinin yanında olduğu ve sonrasında bir kutlamanın takip edeceği gerçek bir düğünden vazgeçecekti. Çocukluğundan beri kendisini seven insanların katıldığı gerçek bir düğün düşlemişti. Hayallerinde utangaç, alçakgönüllü bir gelin oluyordu, ama insanlar buna rağmen onun güzelliğini fark ediyorlardı. Damat her kimse, o da tam bir hayranlıkla, kendi şansına inanamayarak afallamış, ona bakıyordu.

Belki böylesi dünyevi bir onaydan daha çok papaz, dolayısıyla Tanrı tarafından Kutsal Meryem ve İsa ve tüm azizler rızalarını gösterecek şekilde kendisine gülümserken kutsanmak istemişti. Ancak o zaman kendini gerçekten evlenmiş hissedecekti; ve şimdi yanında duran adamla zina yaptığı için işlediği günahların affedildiğini...

Ama işte buradaydı; uzun boylu, üzerine iyi oturmamış bir takım giymiş, kelleşmekte olan, evlilik akdini üstünkörü tekrarlayan bir adamla yüksek tavanlı soğuk bir odadaydı. Annesinin bir buçuk sene önce diktiği, şimdiden kalçasını ve göğsünü sıkan elbise bile ne beyaz ne de dantelliydi. Mevsim yüzünden buketi Vincent'ın merkez *place*'daki bir kiosktan aldığı kurutulmuş çiçeklerden oluşuyordu. Ayrıca aile ve arkadaşlardan oluşan büyük bir izleyici kalabalığı yerine sadece yengesi, amcası ve babası vardı.

Adam onları karı koca ilan ettiğinde Nathalie ve Atılgan Geyik ilk defa topluluk önünde öpüştüler. Atılgan Geyik'in dilini ağzına sokmaya çalışmasından korktuğu için dudaklarını sıkıca birbirine bastırmıştı. Ama Atılgan Geyik bunu yapmadı. O da en az Nathalie kadar kendini utangaç ve garip hissediyordu.

Vincent birkaç hafta önce Madam Loiseau'ya yazdığı nefret dolu mektubu yok etti ve Atılgan Geyik'in Marsilya'ya yakında ulaşacağını anlatan bir başka mektup yazdı. Neredeyse sonradan aklına gelen bir fikir gibi, artık Madam Atılgan Geyik olan kızı Nathalie'nin de ona eşlik edeceğini ve bu nedenle muhtemelen daha büyük bir eve ihtiyaç duyacaklarını belirtti. Madam Loiseau'dan şunları yazan bir cevap aldı: "Burada Yardım Topluluğu'ndaki herkesin ne kadar şaşırıp sevindiğini tahmin edemezsiniz. Atılgan Geyik'in iffetli kızınızla evliliği mutlaka Atılgan Geyik'in gelecekteki mutluluğunu sağlamak yönünde çok etkili olacaktır. Çok gurur duyuyor olmalısınız." Yeni evlilerin Gare St-Charles'da karşılanabilmeleri için yola çıkmaya hazır olduklarında kendisine telgraf çekmesini istedi.

Şimdi ise Vincent, Nathalie'nin yanında durmuş, Atılgan Geyik'in eşyaları arabadan indirmesini seyrediyordu. Nathalie'nin bir sandığı, daha küçük bir çantası ve bir giysi valizi, Atılgan Geyik'in ise on ay önce getirdiği kumaş çantası ve valizi vardı. Vincent, Atılgan Geyik'e içinde Madame Loiseau'nun Atılgan Geyik'e gönderdiği neredeyse iki yüz elli frangı bulan para kesesini verdi. Bundan daha fazlasını hak etmişti, ama Vincent'ın elinden gelen ancak bu kadardı.

İki sevgiliye hakkını helal ettiği geceden beri endişeden kendini yiyip bitirmişti. Ama şimdi ikisini beraber yürürken, Atılgan Geyik'i dünyadaki tüm varlıklarını bir el arabasında iterken görmesi, birden onları gerçekten oldukları gibi algılamasını sağlamıştı. Doğru, Vincent bu geçen birkaç haftada onları beraber görmeye alışmıştı ama yine de güzel, hatta çarpıcı bir çift oluşturuyorlardı. Nathalie olduğundan daha uzun, daha gururlu, daha bir kadın görünüyordu. Lucienne'in ölümünden bu yana kızının geleceği onu endişelendirmişti. Ama şimdi içinde bir yerde, alışık olmadığı bir güven hissediyordu ve Atılgan Geyik'in ona iyi davranacağını biliyordu. Kızılderili'ye karşı kızını kendisinden uzaklaştırdığı için hissettiği sessiz ama yakıcı küskünlük, yerini garip ve yeni bir gurura bırakıyordu, bacağının kötü durumunu görmezden gelmeye ve onlar kadar ağırbaşlı yürümeye çalıştı.

Bir saat sonra arabayı avluya doğru sürerken etrafına bakındı, binaların ne kadar bakımsız olduğunu gördü. At ahırının çatısında bir sürü kiremit kırık veya eksikti. Domuz ağılı eski dallardan ve örülmüş telden oluşan bir harabeydi. Ana evde bile kirli beyaz sıvaların düşüp kırmızı kiremit yapının ortaya çıktığı üç veya dört parça yer vardı. Vincent bu tamir isteyen yerleri daha önce de görmüştü, ama her seferin-

de sadece bir tanesini fark etmişti, geçerken bir ara tamir edilmesi gereken şeylere atılan öylesine bir bakıştı. Şimdi tüm çiftliği bir bütün olarak görüyor ve bu görüntü onu umutsuzluğa sürüklüyordu. Yukarı tepedeki ağaçlar bile, düzgün bir şekilde budanmış olsalar da, yaşlıydılar ve gelecek birkaç yılda her seferinde bir bölüm olmak üzere değiştirilmeleri gerekecekti.

Vincent çiftliği yalnız bir adamın görebileceği kusursuz bir berraklıkla görüyordu artık. Burada onu seven bir karısı ve hayat dolu, sevgi dolu kızıyla mutlu bir hayat geçirmiş olduğuna inanmak zordu. Artık her ikisi de gitmişti. Ve yakında kendisi de gidecekti. Ama çiftlik aile de kalacaktı. Kardeşi Raymond ona, her hasattan sonra yedi yüz elli frank ödemeye söz vermişti, ama Vincent kardeşinin bunu hiçbir zaman yapamayacağını biliyordu. Beslemesi gereken çok boğaz vardı.

Arabadan inip atları çözdü. Onları evin arkasında, tepe yamacındaki kaynağa götürdü. Su içmelerini seyrederken Nathalie ve Atılgan Geyik'in trendeki hallerini hayal etmeye çalıştı. Şu anda Garonne'daki pencereden dışarı, tepeler boyunca yükselen çıplak bağlara bakarak öğle yemeklerini yiyor olmalıydılar. Büyük olasılıkla el ele tutuşuyorlardı, belki yeni maceralar en azından Nathalie'yi ürkütmüş olmalıydı. Vincent yaşlı kara atın kişnemesini dinledi ve hafifçe atın omzuna vurdu, hayvanın sıcaklığından dolayı minnettardı.

Daha sonra mutfaktaki masada oturup bir bardak kahve içerek yukarıda bir ayak sesi, ocaktaki tavaların sesini, alet kulübesinde duran budama testeresinin çalışma sesini duymaya çalıştı, ama hiçbir şey duymadı. Kendi dünyasında sessizliğin bu kadar yoğun olacağını hiç hayal etmemişti. Boğazını temizledi. Sonra bir kibrit çakıp purosunu yaktı ve masada duran garip kemere baktı. Parmaklarını kemerin sıkı, yumru yumru desenlerinin üzerinde dolaştırdı. Atılgan Geyik'i özleyecekti. Ama kızının yokluğu kalbini sızlatacaktı. Geriye bir tek kızı kalmıştı ve artık o da gitmişti.

XXI

Atılgan Geyik Rue d'Aubagne'ın köşesinde durup üç sokağın birleştiği, tüm pazar hareketlerinin olduğu *place*'a giden parke taşlı yola bakıı. Her iki tarafından da teker teker, kararlı yürüyen kadınlar geçiyor, bazıları bahar sebzeleri, peynir, balık veya et almış pazardan geliyor, diğerleri boş sepetlerle ve bozuk para çantalarıyla pazara doğru acele acele yürüyorlardı. Ortalıkta göze çarpan erkekler sadece satıcılar ve karılarının yanında dimdik yürüyen birkaç yaşlıydı.

Pazarın küçüklüğü onu şaşırtmıştı. Pazarı kocaman, yüzlerce insan ve onlarca tezgâhla dolu hatırlıyordu. Takım elbise giymiş çok sayıda erkeğin, kadınların arasında, onları baştan aşağı süzerek veya René'nin tezgâhındaki balıklara hayran hayran bakarak dolaştığını hatırlıyordu. Produce'un topraksı kokusuyla karışmış tütün kokusunu ve dinlendiril-

miş peynirin keskin kokusunu hatırlıyordu. Hatıralarının doğruluğunu kanıtlayan tek şey satıcıların bağırış çağırışları, birbirleriyle dalga geçmeleri, birbirlerini kızdırmaları ve bütün bunların arasında ara sıra yükselen kızgın bir sesti.

Tüm sesler sanki kime ait olduklarını çıkarabilirmiş gibi tanıdık gelmişti, ama Soulaslar'ın balık tezgâhında çalıştığından beri on iki yıldan fazla bir zaman geçmişti. O seslerden çoğunun sonsuza kadar susmuş olduğunu biliyordu; diğerleri de işi bırakmış veya başka bir yere gitmiş olabilirlerdi. Yine de burası küçük bir mahalleydi, insanlar orada nesiller boyu yaşıyor olabilirlerdi, bu nedenle onları tanıması imkânsız değildi.

Atılgan Geyik tanınma fikrinden huzursuz oluyor, hatta neredeyse korkuyordu. Hâlâ dikkat çekecek kadar farklıydı, göçmen mahallesine aitmiş gibi görünen esmer tenli, uzun siyah saçlı kocaman bir adamdı. Garip bir şekilde Marsilya'yı terk ettiğinden beri, ne birçok değişik adamın bulunduğu hapishanede, ne de kendini benzersiz hissedecek kadar farklı olduğu, ama acayip bir yaratık olarak görülmediği Agen'de, böylesine yanlış yerde olduğu duygusuna kapılmamıştı. Şimdi insanlar ona, bu caddelerde ilk yürüdüğü zaman hissettiği o aynı şüpheyle bakıyorlardı. O zamanlar bu kafa karıştırıcı bir düşmanlıktı, ama şimdi meşhur şefin kötü şöhretli katili olarak tanınmaktan korkuyordu.

Agen'den geldiğinden beri dört aydır sessiz bir sıradanlığın keyfini yaşamıştı. Pazarları hariç her gün limana çalışmaya, büyük gemilerin yükünü indirip bindirmeye gitmişti, geceleri Nathalie'yle beraber evde kalmış, pazarları Corniche boyunca yürümüşlerdi. Sakin bir hayattı ve o buna değer veriyordu. Tekrar resim yapmaya başlamıştı, Dakota'nın düzlüklerindeki hayatıyla ilgili hatırladıklarını çiziyordu. Nathalie merakına yenilene kadar örgüsünün veya dikişinin üzerinden onu seyreder, sonra da ne yaptığını göstermesi için yalvarırdı. Ama Atılgan Geyik resmi bitirene kadar onu bekletirdi. Sonra her ayrıntıyı işaret ederek ona anlatırdı. Nathalie bu konuda hep çok hevesliydi ve onu resimlerini satması için zorluyordu. Eski Liman çevresinde onunkilerden kötü resimler satan ressamlara rastlamak mümkündü. Onun bu şevki Atılgan Geyik'i güldürürdü, ama ağır kasaları ve fıçıları kaldırıp indirirken veya işten eve dönerken bunun mümkün olup olmadığını merak ederdi. Kendisini hiçbir zaman ressam olarak düşünmemişti, fakat ya Nathalie haklıysa? Rıhtımlarda ve Corniche boyunca resimlerini satan gerçek ressamlara özenmeye başladı. Ayrıca Nathalie haklıydı; sürekli aynı

sahneyi yeniden çiziyormuş gibi görünen birçok ressamdan daha iyiydi. Ama resimlerini satma fikri gelip geçiciydi ve merdivenleri çıktığında bu fikir aklından uçmuş olurdu.

Atılgan Geyik altı gündür çalışmıyordu; huzursuz ve endişeliydi. O ve Nathalie'nin sadece yemeklerine yetecek bir haftalık paraları kalmıştı. Her gün limana gidiyordu, ama çalıştığı bazı adamlar tarafından geri çevriliyordu. Sendikası gemi firmalarına karşı greve girmişti ve çok sayıda işçi rıhtım boyunca ellerinde pankart ve sopalarla yürüyordu. Daha kısa çalışma saatleri (günde on saatten sekiz saate) ve aileleriyle daha fazla beraber olmak için cumartesileri tatil istiyorlardı. Batı Afrikalı köleler gibi muamele görmekten bıkmışlardı. Atılgan Geyik iş arkadaşlarına hak veriyordu, ama bu arada masaya yemek koyamayıp, kira ödeyemedikten sonra bunun ne yararı olacaktı? Ya firmalar işlerini onlardan alıp başkalarına verirse? Limanda hep iş aramak için dolaşan adamlar oluyordu.

Atılgan Geyik derin bir nefes alıp bu düşüncelerden sıyrıldı. Bugün düşüncelerinin açık ve berrak olması gerekiyordu ve yeterince ayakta dikilmişti. Ya caddeyi yürüyecek ya da çekip gidecekti. René'nin tezgâhını görmek için çok yol gitmesi gerekmiyordu. *Place*'ın yakınlarında bir kenarda, durduğu yerden bile görebildiği tanıdık yeşil tentenin altındaydı. Bu tentenin üzerinde POISSONS COQUILLAGES FRUITS DE MER* yazıyordu. Tıraşlanmış buzla dolu tahta tepsileri, istavritlerin, ançuezlerin, ton balıklarının, karideslerin, *poulpe*** ve *rascasse*'lerin***, büyük ağzı korkutucu bir şekilde açık sergilenen lipsozun, ayrı ayrı tezgâha dizilişlerini gözünün önünde canlandırabiliyordu. Oradan bile taze balığın o belli belirsiz, temiz ıstakozların metalik kokusunu duyduğunu düşündü.

Bir sigara sarıp yaktı ve pazara doğru tereddütlü birkaç adım attı. Vincent'ın verdiği paranın bir kısmını kendisine yeni bir takım elbise almak için kullanmıştı. Bu daha ucuz, daha sert ve kaşındıran bir kumaştı, ama yine de yeniydi ve uzun vücuduna düzgün bir şekilde oturuyordu. Takım elbisesi ve yün beresinden memnundu, ama Nathalie'nin pazar günleri giydiği, kol ağızları ve yakası dantelden yeni gri ipek elbisesinin içindeki görüntüsünden özellikle gurur duyuyordu. Bazen kilisede oturup Nathalie'nin dua etmesini seyrederdi.

* Balık su kabukluları deniz ürünleri. (y.h.n)
** Ahtapot. (y.h.n.)
*** Lisoz balığı. (y.h.n.)

Atılgan Geyik, Agen'den buraya gelirken bütün yol boyunca Nathalie'nin Marsilya'yı nasıl bulacağı konusunda endişelenmişti. Garonne'un dış dünyaya kapalı vadisinden sonra deniz kenarındaki şehir Atılgan Geyik için tanıdık, hatta hoş gelecekti. Kendi hesabına birkaç dakika tereddüt etse de Madam Loiseau Vincent'a gönderdiği bir mektupta, eski kötü şöhretinin tümüyle unutulduğu konusunda ona garanti vermişti. Ama Nathalie büyük liman şehrinin değişkenliğine ve enerjisine yabancıydı. Buradaki insanların konuştuğu Fransızca Agen'dekinden farklıydı. Burada konuşulan daha çok René ile Madeleine'in kendi aralarında konuştukları Fransızca'dan tamamen farklı bir dildi. Uzun yolculuk boyunca farklı dillere ve geleneklere işaret ederek Nathalie'yi hazırlamaya çalışmıştı, bu ise sadece onun için yolculuğun keyfini kaçırmaya yaramıştı. Trenden gördüklerinden duyduğu heyecan, sahil şeridine ulaşıp doğuya döndüklerinde yerini ağzını bıçak açmayan bir beklentiye bırakmıştı. Ve Gare St-Charles'da Madam Loiseau'nun bürosundan biri tarafından karşılandıklarında, Nathalie gözle görülür şekilde utangaç davranmış, büyük, camlarla çevrili istasyondaki bütün tren ve insanlardan ürkmüştü.

Şehre keyifsiz varışlarını hatırlarken bile kalbinin atışı hızlanıyordu. Üç odası, gerçek bir banyosu ve karanlık caddeye bakan üç büyük penceresi olan evlerine geldiklerinde yüzü tekrar aydınlanmıştı. Adam onlardan ayrıldığında Nathalie Atılgan Geyik'i yatağa çekmiş, kıkırdamalar ve iç çekişler eşliğinde birçok harika şey söylemişti. Atılgan Geyik'in ciddi uyarılarına rağmen Nathalie hem kendisini hem de onu neşelendirmeyi başarmıştı. Atılgan Geyik daha önce hiç onun gençliğine, evlerindeki ilk gecede olduğu kadar minnettar olmamıştı.

Şimdi Atılgan Geyik üzerinde büyük beyaz harflerle dolu yeşil tenteyi görebiliyordu. Harflerin hemen altında okuyamadığı, ama orada olduğunu bildiği daha küçük bir yazıyla "M. Soulas, Poissonnier"* kelimeleri bulunuyordu.

Atılgan Geyik et tezgâhına ulaşıp büyük kırmızı et parçalarını görene kadar dükkân vitrinlerine, sonra da fındık, zeytin, turp, marul ve pazarın tüm erken mevsim güzellikleriyle dolu tezgâhlarına bakarak yavaşça yaklaştı. Aynı anda balık tezgâhında durduğu zamanlar etlere nasıl büyük bir istekle baktığını hatırladı. Daha sonra o etlerin at eti olduğunu, altın at kafasının at eti satılan tüm pazarların belirleyici işareti olduğunu öğrendiğinde neredeyse kusacaktı. Daha önce, Kaygan Çayır-

* Mösyö Soulas, Balıkçı. (y.h.n.)

lık'taki büyük savaştan sonraki kötü kış sırasında *sunka wakan* eti yemişti, ama o zamandan beri ağzına at eti koymamıştı. Şimdi ete bakıp Robinson Kalesi'ne teslimi olmadan önce Oglalaların sahip olduğu tüm o atları düşündü. O kış kimse atlarını yemekten memnun değildi, ama böylelikle çoğu açlıktan ölmekten kurtulmuştu.

Midesi etin kokusundan ve ansızın hissettiği heyecandan dolayı hafif kalkmış bir şekilde balık tezgâhına kaçamak bir bakış attı. Önce hepsi aynı anda balıkları işaret edip o tanıdık seslerle konuşan, bağıran, kavga ediyor gibi görünen kadınların kalabalığından satıcıları göremedi. Sonra kadınlardan birini azarlayan bir erkeğin sesini duydu ve bu sesi hemen tanıdı. Kadın, gazeteye sarılı balıkla uzaklaşırken Atılgan Geyik eski arkadaşını gördü.

Parlak kafasının üstüne yapıştırdığı birkaç ince tutam saç da artık dökülmüştü. Ama dar sokağın genişliğindeki uzaklıktan René'yle ilgili başka her şey aynı görünüyordu. Alttaki eksik dişi ortaya çıkaran aynı açık gülümseme, aynı küçük, parlak gözler, tıknaz, küçük beden. Atılgan Geyik bir şeyin boğazını sıktığını hissetti ve kadınların kafalarının arasında Madeleine'inkini aradı. Tam çıkaramadığı bir nedenden dolayı, aslında onu görmeye gelmişti pazara. Ona kız arkadaşını bir pazar günü yemeğe getirmesini söylediğinde hissettiği utancı asla unutamamıştı. Üstüne duruşmalar sırasında kız arkadaşının fahişe olduğunu öğrendiğinde duyduğu daha da fazla utancı... Ve duruşmalara gelmekten vazgeçip, artık onu görmemeyi tercih ettiğinde utancının tamamlandığını hissetmişti. Ama şimdi neden Madeleine'i bu kadar çok görmek istiyordu? Artık farklı bir adam olduğunu söylemek için mi? Genç, namuslu ve her pazar kiliseye giden bir karısı olduğunu söylemek için mi? Kendisinin de kiliseye gittiğini söylemek için mi? Madeleine'den ne istiyordu?

Bir başka müşteri daha tezgâhtan ayrılınca Atılgan Geyik kirli muşamba bir önlük giymiş uzun boylu, genç bir adam gördü. François değildi bu. Öyleyse René'nin yeni bir yardımcısı vardı. Genç adam karidesleri ayaklarının yanında duran bir kasadan buzların üzerine yığıyordu. Güneşin dar sokaktan yeni yeni girdiği ılık bir ilkbahar sabahı olmasına rağmen genç adam önlüğün altına balıkçı kazağı giymişti. Uzun, oldukça beyaz parmaklarıyla karidesleri avuçlayıp buzun üzerine koyuyordu. Atılgan Geyik sokağın karşısından bile gün geçtikçe o pis nemli ortamda çalışmanın sonucunda balıkçıların kaderi olan kırmızı parmak boğumlarını görebiliyordu. Ama onun nefesini tutmasına ne-

den olan yeni yardımcının saçları oldu. Kahverengi ve fırça gibiydi ve sanki her yönden fışkırıyordu. Genç adam kafasını kaldırıp ona baktığında Atılgan Geyik çabucak arkasını dönüp kırmızı etlere baktı. Nefesini tutarak genç adamın seslenmesini bekledi, ama etrafında süregiden pazarlıkların dışında hiçbir şey duymadı. Geldiği yoldan geri döndü; pazardan çıktığında Rue d'Aubagne'dan La Canebière'e doğru hızla yürüdü.

Atılgan Geyik o günden sonra bir daha pazara hiç gitmedi. Madeleine'i görmediyse de, o günden sonraki günler boyunca onun orada olduğunu ve gözlerinde bağışlayıcı bir ifadeyle kendisine baktığını hayal etti. Ona seslendiğini ve ismini söylediğini düşledi. Ama bunun ötesinde bir şey hayal edemiyordu. O günü her düşündüğünde gözünde sadece Mathias'ın kendisine bakan ifadesiz, büyük kahverengi gözleri canlandı.

Grev üç hafta sürdü. Anlaşma sağlandığında liman işçileri cumartesi öğleden sonraları çalışmama, çalışırlarsa da fazla mesai ücreti alma hakkı kazandılar. Haftanın diğer günleri için daha az çalışma saati kazanamadılarsa da, Atılgan Geyik işe geri dönmekten mutluydu. Vincent'ın ona verdiği iki yüz elli franktan arta kalanlar onun ve Nathalie'nin bu üç haftayı geçirmesini sağlamıştı ama aynı kap çorbayı günlerce içmek zorunda kalmışlardı.

Bir öğleden sonra Atılgan Geyik eve döndüğünde Nathalie'yi mutfak masasının üzerine kapanmış ağlarken buldu. Ayakları çıplaktı, üzerinde sadece beyaz, pamuklu bir kombinezon vardı. Aklına hemen Vincent geldi. Ona bir şey olmuştu. Ama teselli etmek üzere aceleyle ona yaklaştığında Nathalie, Atılgan Geyik'i birden durduran küçük, korku dolu bir gülümsemeyle kafasını kaldırdı.

"Neyin var Nathalie? Niye ağlıyordun? Babanla mı ilgili?"

Nathalie gözlerini küçük bir bezle kuruladı. Geçen aylarda yüzü incelmiş, daha şekillenmişti, artık on sekiz yaşında çok çekici bir kadın olmuştu, ama şimdi gözleri gözyaşlarıyla parlıyordu. Yanakları kırmızıydı, dudakları ise fark edilemeyecek şekilde titriyordu.

Atılgan Geyik onun önünde eğildi, birden korkuya kapılmıştı. "Sorun nedir? Sen iyi misin?"

Nathalie kafasını salladı. "Bir şey yok. Ben sadece endişelenecek kadar aptalım..." tek bir hıçkırık vücudunu sarstı ve gözyaşları tekrar akmaya başladı.

"Bana söylemelisin, seni üzen ne? Lütfen."

"Sana söyleyemem." Kafasını eğip masaya baktı, ama o küçük gülümseme geri gelmişti. "Bundan hoşlanmayacaksın." Sonra göğsünden geliyormuş gibi bir ses çıkardı. Bu bastırılmış bir hıçkırık gibiydi, ama tekrarlandığında daha çok bir kıkırdamaya benzedi.

Atılgan Geyik kafası karışmış bir halde diz çöküp oturdu. "Lütfen," dedi alçak bir sesle. "Bana söyleyebilirsin. Ben senin kocanım."

"Sanırım sorunun bir kısmı da sensin, kocacığım."

"Ne yaptım?" Tekrar korkmuştu.

"Bu bizim birlikte yaptığımız bir şey." Islak bezi parmağına dolayıp kararlı bir şekilde mendile gözlerini dikti. "Biz bir bebek yaratmış olabiliriz."

"Bir bebek!"

Nathalie kocasına baktı. "Mutlu değil misin? Bütün gün bu haberin seni mutlu etmeyeceğinden korktum. Şimdi gözlerinden okuyabiliyorum. Mutlu değilsin."

"Evet. Hayır. Tabii ki mutluyum Nathalie. Ama nasıl?.."

Nathalie gülümsedi, yanakları kızarmıştı. "Ne demek 'nasıl'? Herkesin yaptığı gibi, bizim kadar sık beraber yatınca..."

Bu sefer kızarma sırası Atılgan Geyik'teydi. "Ama nasıl anladın?"

Nathalie pencereden dışarı baktı, genç yüzü aniden ciddileşti. "Bir kadın böyle şeyleri bilir. Anlaması zor değil."

Atılgan Geyik elini bacaklarının üzerine koydu, ince kombinezonun altında diriliği hissediyordu. Pamuklu kumaşın üzerindeki esmer elini inceledi. Çok sık yaptığı gibi kendisine ait bir kadını ve bu kadın Nathalie olduğu için şansına şaşırdı. Sonra onun küçük elini, o kadar beyaz ve narin olan o küçük elini kendi elinin üzerinde hissetti, mutsuz olduğu zamanları hayal edemiyordu. "Bir bebek," diye fısıldadı. "Bizim bebeğimiz."

Nathalie parmaklarını Atılgan Geyik'in uzun saçlarında gezdirdikten sonra başını göğsüne doğru çekti. Bütün bu süre boyunca dar sokağın karşı tarafındaki duman rengi taş binaya bakarak saçlarını okşadı. Ama kafasında çocukluğunun eski çiftlik evi, güneşli bahçesi ve güzel erik bahçeleri vardı. Marsilya'nın yeniliği, büyüklüğü, dükkânları, farklı renkteki insanları, Eski Liman, deniz büyüsünü kaybetmeye başlıyordu ve o anda tüm kalbiyle Atılgan Geyik'le Agen'e, evine dönebilmelerini diledi. Ama bu artık imkânsızdı. Onun evi bu garip, bunaltıcı şehirdi.

O sene neredeyse mükemmel geçen sonbahar ekimin ilk haftalarına kadar sürdü. Şehirdeki yapraklar ölgün bir sarıya ya da yumuşak bir pembeye dönüştüyse de ağaçların üzerinde hâlâ kâğıttan süsler gibi asılı duruyorlardı. Sabahları serin oluyordu ve Atılgan Geyik gün doğumunda limana doğru yürürken sokak lambalarının ışığında kendi nefesini görebiliyor, soğuğun yün ceketinden içeri işlediğini hissedebiliyordu. Ama gün ortasında güneş rıhtımları ısıtıyor, Atılgan Geyik de fanilasıyla çalışıyordu. Zaman çabuk geçsin diye çok çalışıyordu; sonra hep orada onu bekliyor olan Nathalie'yi görmek için aceleyle eve dönüyordu.

Bir akşam yıkanıp temiz bir gömlek giydikten sonra Nathalie, elini artık büyümüş karnına dayadı. "Bu senin oğlun sanırım," dedi. Gözleri bir şeyi duymaya çalışıyor gibi büyümüştü.

Atılgan Geyik ani bir hareket hissedip elini birden geri çekti.

Nathalie güldü. "Kendi yüzünü görmen lazım," dedi. Sonra elini tekrar karnına yerleştirdi. "Şimdi tam orada tut muhallebi çocuğu."

Önce küçük bir yumruk gibi gelen bir şey hissetti, bunu bir başkası takip etti. Bebeğin tekmelerini hissederken, ne Marie'yle ne de sonra Nathalie'yle, herhangi bir kadınla sevişirken daha önce bir kadına hiç bu kadar yakın olmadığını düşündü. Nathalie'nin bedeninin içinde ondan bir parça vardı, onun pamuklu elbisesinden hissedebildiği bir parça. Tabii ki doğum hakkında her şeyi biliyordu; atları, köpekleri ve gösteri sırasında Paris'teki hayvanat bahçesinde bir maymunun doğum yapışını seyretmişti; Stronghold'da bebek bekleyen kadınları, sonradan bu kadınların çadırlarının dışında bebekleriyle güneşte oturduklarını görmüştü. Bu, onun karısı ve onun çocuğuydu. Ve yakında çocuk dışarı çıkacak, etrafına bakınacak ve gördüğü ilk şey annesi ve babası olacaktı.

"Erkek çocuk istiyorsun, değil mi?"

Tereddüt etmeden "Evet" dedi. Oğluyla Eski Liman'ın rıhtımlarında yürüdüğünü, St-Jean Kalesi'nin korkuluklarına dayanarak ona denizi gösterdiğini, Cours Belsunce'daki dükkânlardan birinden ona –tıpkı diğer babaların yaptığını gördüğü gibi– *glace** aldığını düşlüyordu. O ana kadar bu babalara özendiğini fark etmemişti.

"Ya kızsa?" Nathalie'nin sesi neredeyse çekingendi. "Aynı şekilde kız da olabilir. Onu da bu kadar çok sever miydin?"

Sadece birkaç saniye düşündü. "Bana değil de sana benzerse eğer," dedi.

Nathalie güldü.

* Dondurma. (y.h.n)

Ekimin ortasına doğru ilk gerçek karayel Rhone Vadisi'nden aşağı eserek ağaçların kâğıda benzer yapraklarını sallıyor, binaların bacalarından tüten dumanları yana üflüyor, limanda demirlemiş buharlı gemileri bile sallıyordu. İnsanlar, La Canebière'de turlamak yerine binadan binaya, dükkândan dükkâna, kış giysilerine sarınmış koşuşuyorlardı. Buz gibi rüzgâr atlara yeni bir enerji ya da en azından sürücü nereye gitmeyi istiyorsa oraya gitmek için sokaklarda dört nala koşturma gücü vermiş gibiydi. Tercihleri de binaların korunaklı yerleri oluyordu. Sokak kafeleri, sandalyeleri ve masaları tentelerin altına yığarak içeri taşınmışlardı. Neredeyse bir gece içinde, fazlasıyla erken de olsa, Marsilya bir kış şehrine dönmüştü.

Ama liman işçileri, soğuk hava ufak bir mesele, dayanılması gereken küçük bir rahatsızlıkmış gibi gemileri yüklemeye devam ediyordu. Bunlar sert, grev sırasında pankartların yanı sıra çomak da taşımış adamlardı. Bazıları polisin işe karışmasından, sadece niyetlerinin ciddi olduğunu göstermek için "birkaç kafa patlatmaktan" endişeliydiler. Ama konu işe geldiğinde istekli olmasalar bile hakkıyla yapıyorlardı. Atılgan Geyik'i de, içlerinden biri, sendikanın bir üyesi olarak kabul etmişlerdi, bu ne René ile çalıştığı pazardan, ne sabun fabrikasından, hatta ne de hapishaneden alışık olmadığı bir şeydi. Ayrıca Strongold'dan ayrıldığından beri ilk defa birbirlerini kollayan bir gruba ait olduğunu hissediyordu. Ve bu hoşuna gidiyordu.

Bildiği kadarıyla, herkesten farklı görünmesine rağmen, parlak ekoseli takım elbiseler giyen, çikolata renginde melon şapka takan, geniş göğüslü kıvırcık siyah saçlı ve sarkık bıyıklı patronu hariç, çalışma arkadaşlarından hiçbiri, onun kim olduğunu bilmiyordu. Bu ne kadar olanaksız görünse de patronu Madam Loiseau'nun bir tanıdığıydı ve Kızılderili'yi ona ve organizasyona bir iyilik olsun diye işe almıştı. Patron bazen Atılgan Geyik'e göz kırpardı, ama bu aralarındaki tek iletişimdi.

17 Ekim'de, hiçbir zaman unutmayacağı bir günde, Atılgan Geyik öğle arasının birkaç dakikasını biraz tütün almak üzere Quai des Belges'e yürümek için kullandı. Karayel gücünü kaybettiyse de hava soğuktu ve gökyüzü limanın üzerinde düz gri bir metal plaka gibiydi. Şehrin kuzeyinde kalan tepeleri hiçbir şekilde görmek mümkün değildi; güneye doğru deniz ve gökyüzü birbirlerinden ayırt edilemeyecek bir grilik içinde birbirine karışmıştı.

Atılgan Geyik yanlarından geçerken iki adamın tütün dükkânının yanındaki bir duvara bir afiş asmalarını seyrediyordu. Duvarda eski

afişlerin kalıntıları duruyordu; bazıları hâlâ okunabiliyordu, diğerleri solmuş veya kısmen yırtıktı. Adamlar bir platformda durup uzun saplı fırçalarla ıslak afişi yapıştırıp düzeltiyorlardı. Atılgan Geyik işten eve dönerken sık sık afişlere bakardı; yazılanları okuyamasa bile çoğunun konusunu (bisiklet yarışları, sirkler, tiyatrolar) anlayabiliyordu. Afişler sık sık değişiyordu; bazen işe giderken farklı, eve dönerken farklı bir poster görüyordu.

Şimdi adamlar afişin son köşelerini düzeltirken tütün dükkânına detayları görebilecek kadar yaklaşmıştı. Birden durdu. Gördüğüne inanamıyordu. Bir daha görmeyi umduğu en son şey, etrafı kovboylar, askerler ve Kızılderililer ile çevrilmiş, beyaz şapkası ve keçi sakalıyla Buffalo Bill'in resmiydi. İskelelerini söken adamlara sadece birkaç adım kalana kadar yavaş, çekingen bir şekilde yaklaştı. Üç Kızılderilinin resmine baktı. Gerçek insan yüzleriymiş gibi görünüyorlardı, ama hiçbirini tanıyamadı. Ona, kafa süsleri ve boncuklu gömlekleri ile Lakota olabilirler gibi geldi. Yazılara baktı, ama tanıyabildikleri sadece "Buffalo Bill", "Kızılderililer" "Vahşi Batı" ve tarihlerdi: "1-12 Kasım."

Atılgan Geyik sırtına işleyen soğuk, keskin esintiyle titredi, ama o gün hiç rüzgâr yoktu.

Nathalie son günlerde kocasının mesafeli olduğunu fark etmişti. Bulaşıklara yardım ederken veya akşamları ona bir fincan çay getirirken, gözleri ona veya yaptığı ev işine odaklanmıyor gibiydi. Tabii ki saygılı ve hatta hamile olduğunu söylediğinden beri çok daha özenliydi. Ama resimlerinden birinin üzerinde çalışmak üzere masaya oturduğunda zaman zaman onun gözlerini kâğıda veya kepenkleri indirilmiş pencereye dikip öylece oturduğunu görüyordu. Sonra tekrar baktığında ise ellerine veya fincanına bakıyor oluyordu.

Bu hareketleri Nathalie'yi endişelendiriyorsa da onu rahatsız eden şeyin ne olduğunu öğrenmeye çalışmadı. Onun kendi sorunları vardı. Neredeyse her sabah midesi bulanıyor, midesi bulanmadığı zaman kendini aç hissediyor, ama hiçbir şey onu doyurmuyordu. Ne yerse canı başka bir şeyi, sonra da bir başkasını çekiyordu. Vücudunun değiştiğini ve ağırlaştığını hissediyordu. Bazen huzurlu, hatta zaman zaman hayat dolu oluyor, ama diğer zamanlar üzerine büyük bir sıkıntı çöküyordu. Marsilya'da arkadaşım diyebileceği kimseyi tanımıyordu. Konuşa-

bileceği, zamanı geldiğinde ona yardım edecek kimse yoktu. Muayenehanesi hemen köşeyi dönünce Place des Capucins'de bulunan Dr. Ventoux ve doktorun tanıştırdığı ebe Madam Robichon dışında... Ama her ikisi de ona ve endişelerine kişisel bir ilgi göstermek için fazlasıyla profesyoneldi. Küçücük gecelikler dikmek için pamuklu kumaş, şapka ve çorap örmek için yün aldığı tuhafiye dükkânındaki kadınla da gide gele ahbap olmuştu. Bir de onların hemen altındaki dairenin girişinde karşılaştığı genç anne vardı. Kadın, Nathalie'nin karnını fark etmiş, böylece doğum ve annelik hakkında küçük bir sohbet etmişlerdi. Nathalie'yi yakın bir zamanda çaya gelmesi için davet etmiş, ama belli bir zaman söylememişti. Nathalie genç anneyle "tesadüfen" karşılaşma ihtimali nedeniyle merdivenlerden aşağıya yukarı gerekenden fazla inip çıkıyor, ufak tefek işler, alacak şeyler için sürekli dışarı çıkıyordu. Bütün gün yalnız kalmaktan bıkmıştı. Bir arkadaş istiyordu.

Ama her şeyden çok annesini özlemişti. Şu anda annesine daha önce hiç olmadığı kadar ihtiyacı vardı. Güvenebileceği birine ihtiyaç duyuyordu. İnsan nasıl çocuk sahibi olurdu? Çocuğunu nasıl büyütürdü? Bazı günler Atılgan Geyik işteyken Nathalie annesiyle konuştuğunu hayal ederdi. Annesini Marsilya'daki bu dairede yastıkları kabartırken, büyük bir tencere çorba pişirirken, pek fazla olmayan mobilyaların tozunu alırken, örgüsüyle kızının yanında otururken hayal ederdi: "Hadi, hadi bebekler hep olur, endişelenecek bir şey yok, iyi kalçaların var Nathalie, arabadan atlamak kadar kolay olacak." Nathalie bu ufak konuşmalardan büyük keyif alıyordu, ama bu hayaller sona erdiğinde kendini Agen'den çok uzak bir şehirde, küçük bir dairede yapayalnız buluyordu ve artık annesi de ona yardım edemezdi.

Atılgan Geyik bunların hiçbirini bilmiyordu, bu yüzden kapıdan girdiğinde daha ceketini ve şapkasını çıkartmadan Nathalie'nin kendisine koşarak sıkıca sarılması onu hep şaşırtırdı. Yuvarlak karnının kendi karnının altına dokunduğunu hissederek onu kucaklar ve temiz kokusunu içine çekerken, alnından öperdi. Ona sarılır, saçlarını okşar ve kulağına fısıldardı, ama o anda bile aklı başka yerlerde olurdu.

Atılgan Geyik Nathalie'ye Vahşi Batı gösterisinin şehre dönüşünden Rond du Prado'daki açılışa iki gün kala söz etti. Nathalie heyecanlanıp gösteriyle ilgili her şeyi öğrenmek istedi.

"Kızılderililer olacak mı?"

"Evet."

"Senin gibi mi?"

"Evet."

"Ya Buffalo Bill, büyük bir adam mı?"

"Çok büyük bir adam."

"Kızılderililer bizon öldürecekler mi?"

"Gerçekten değil. Sadece öldürüyormuş gibi yapacaklar." Ama geriye bizon kalıp kalmadığını merak ediyordu. Kuş Kuyruğu'nun Paha Sapa'daki mağaraya giren bizon rüyasını hatırladı. Bizonların döndüğünü hiç duymamıştı. Amerika'yla ilgili duyduğu tek şey – eh, aslında pek bir şey duymuyordu. Okuyamadığından, gazetelerin anavatanı hakkında neler yazdığını bilmiyordu. Bazen Amerika'dan gelen gemilerin yüklerini boşaltırdı. Bazen de iş arkadaşlarının açgözlü ve kibirli olduğu için Amerika'ya küfrettiklerini duyardı. Başkan Roosevelt hiçbir neden yokken küçük bir ülke olan Küba'ya saldırmıştı. Şimdiyse Filipinler'deydiler. Liman işçileri arasındaki provokatörler sık sık Amerikan mallarını boşaltmayı reddetmekten bahsederdi. Atılgan Geyik kızgınlıklarını anlamıyordu ve savunmak istese bile, Amerika'yı o kadar tanımıyordu bile.

Ama şimdi önüne bir fırsat çıkmıştı. Vahşi Batı gösterisindeki Lakotalarla konuşabilecekti. Dakota'da hayatın nasıl olduğunu soracaktı. Anne ve babasının, Lakota insanlarının nasıl olduğunu öğrenecekti. Tabii hâlâ oradalarsa... Rüyasını ve kükreyen rüzgârı bastıran o garip sesi unutmamıştı: *Sen benim tek oğlumsun.* O sesi aklından çıkarmaya çalışmış, La Tombe'daki kışların çoğunda da bunu başarmıştı. Ama Gazierler ile yaşadığı, özgürlüğünü ve eve gitme olasılığını gözden geçirdiği aylar boyunca ses nadir ve beklenmedik anlarda –erik toplarken veya at kılı kemerinin üzerinde çalışırken– bazen uçurumun dibinde, kayaların üzerinde yatan parçalanmış vücutların görüntüsü eşliğinde geri gelmişti. Onlara katılmaya çalıştığını ve kükreyen sesle gelen rüzgârın, otların üzerine yatıp çaresizlikle ağlayana kadar onu defalarca uçurumdan geri ittiğini, hissettiği korkunç umutsuzluğu hatırlıyordu.

Rüya hâlâ çok korkunçsa da Atılgan Geyik'in Nathalie'den, iş arkadaşlarından, bu dünyadan uzaklaşmasının nedeni değildi. Sanki bir hayvan pençelerini midesine geçirmiş gibi içten içe acı çekiyordu. Çektiği, neredeyse bu fiziksel acının sebebi kesinlikle, geçen on altı yıldır umutsuzca tek bir şeyi çok arzulamasıydı – oysa şimdi bunu bu kadar arzulamak istemiyordu.

Vahşi Batı gösterisine gidecekleri cumartesi akşamı Nathalie hastalandı. Tüm gün ateşliydi ve yorgundu; bunun ilerleyen hamileliğinden kaynaklandığını düşünmüştü. Doğuma altı haftadan az bir süre kalmıştı ve kendini sık sık çok ağır ve gücü tükenmiş hissediyordu. Akşam yemeğinden hemen önce kusmuştu, ama masaya oturduğunda biraz daha iyi görünüyordu; azıcık balık çorbası içip ekmek kabuğu yiyebildi. Atılgan Geyik midesini yatıştırsın diye bir bardak şarap içmesi için ısrar etti, ama Nathalie kadehi dudaklarına dokundurur dokundurmaz gözleri büyüdü ve banyoya koştu. Atılgan Geyik onun öğürmesini ve öksürmesini dinledikten sonra gösteriye gitmelerinin mümkün olmadığına karar verdi. Bir yandan neredeyse umutsuzluk derecesinde hayal kırıklığına uğramıştı; diğer yandan da üzerinden büyük bir yük kalktığını hissetmişti. Ne var ki hangi duygunun daha güçlü olduğuna karar veremiyordu.

Nathalie geri geldiğinde o kadar solgun ve kırılgan görünüyordu ki Atılgan Geyik şaşırmış, endişelenmişti. Özenle başının üstünde topladığı koyu renkli saçları çözülmeye başlamıştı; gözleri donuktu ve sulanmıştı.

Elini tutup onu yatak odasına doğru götürürken, "Yatağa gelsen iyi olur," dedi "Dinlenmelisin. Gösteri bekleyebilir."

"Ama yarın gösterinin son günü kocacığım. Yarın hasta olursam, senin için her şeyi mahvedeceğim."

"Benim için önemli değil." Onu yatağın kenarına oturtup ayakkabısının bağlarını çözmek için dizlerinin üzerine eğildi. Elbisesini çıkartıp flanel geceliğini giymesine yardım etti. Sonra onu yatağa güzelce yatırıp üzerine ek bir yorgan daha örttü.

Nathalie bu hazırlıklar sırasında sessiz kalmıştı, ama şimdi "Gitmelisin, Atılgan Geyik. Bunu nasıl dört gözle beklediğini biliyorum," dedi. Zayıf bir şekilde gülümseyebildi. "İyi olacağım. Yemin ederim."

Atılgan Geyik yatağa oturup ona baktı. Bahçede ilk defa ismini, kalbini ısıtarak söylediği zamanı hatırladı. Sabah güneşini ve güzel toprağı, domates fidelerinin sökülmeye yakın saldıkları miske benzer kokuyu hatırladı. O zaman kalbinden geçeni söylemişti, şimdi de aynısını tekrarladı: "Bana kendimi iyi hissettiriyorsun."

Nathalie tekrar gülümsedi ve eline uzandı. Gözlerini dikkatli bir şekilde bağlanmış kravatına dikerek başparmağıyla elini okşadı, "Bu akşam çok yakışıklısın, sevgilim." Gülümseme yok oldu ve uzun bir dakika boyunca sessiz kaldı. Sonra Nathalie gözleri birden parlayarak, de-

rin derin Atılgan Geyik'in gözlerinin içine baktı. "Son zamanlarda ara sıra şu an burada olmayan bir şeyi görüyormuşsun gibi gözlerini nasıl da uzaklara diktiğini gördüm. Bu beni rahatsız etti, çünkü böyle anlarda benimle olmadığını düşünüyorum. Yalnız hissetmek istemiyorum..." Gözleri yaşardı, geceliğinin koluna gözlerini sildi. Sonra güldü. "Aptalca biliyorum..."

Atılgan Geyik onu alnından öptü. "Buradayım," dedi. "Artık dinlenmelisin Nathalie. Uyandığında burada olacağım." Ayağa kalkıp kravatını gevşetmeye başladı.

"Hayır, lütfen. Bu senin için önemli. Onlar senin insanların. Lütfen. Gitmeni istiyorum."

Atılgan Geyik kafasını eğip ona baktı. Nathalie gülümsedi: "Döndüğünde burada olacağım. Daha iyi hissedeceğim. Söz veriyorum."

Kravatını tekrar sıkarken "Çok kalmayacağım," dedi, "sadece gösteri için."

"İstediğin kadar kalacaksın söz ver bana."

"Tamam," dedi. "Ama çok kalmayacağım."

Atılgan Geyik, Rue de Rome'a giderken Place des Capucins'den geçti. Meydan cumartesi gecesi alışveriş yapanlar ve yemek yiyenlerle doluydu; kafelerin pencerelerinin ardında gençler konuşuyor, gülüşüyordu. Hava nefesini görebilecek kadar soğuk olmasına rağmen Marsilya'daki eski günlerinden tanıdık gelen bir çeşit coşku hissetti. La Tombe'da cumartesi akşamlarının diğer akşamlardan farkı olmazdı; en fazla Causeret ile sakin bir sohbet, belki dışarıdaki iyi zamanları yad ettiklerinden biraz daha melankoli olurdu. Gazierler'in çiftliğinde ise yemekten sonra bir saat daha fazla kalır, bir tane daha *eau-de-vie* ile Vincent'ın purolarından bir tane içerdi. Özel bir şey olmazdı.

Peki ya Marsilya! Kaç cumartesi akşamı en iyi elbiselerini giymiş, bu caddelerden yürümüş, kafelerde oturmuş, Marie'yi ziyaret etmişti? İki yıldır, Stronghold'da geçirdiği yıllardan beri hissetmediği bir özgürlük hissi kaplamıştı içini. Stronghold bile heyecan verici değildi, Attan Düşüren ile yaptıkları şeyler dışında. Ve şimdi aklına, o ve arkadaşının yapacak hiçbir şey, gidecek hiçbir yerleri olmadan, çadırda otururak geçirdikleri o kış akşamları geldi. Gösteriyi ve arkadaşlarını görme olasılığını düşünerek adımlarını hızlandırdı. Tabii ki artık kimseyi tanımıyor olacaktı; on altı yıl sonra bu mümkün değildi. Ama kim bilebilirdi ki?

Belki Broncho Billy hâlâ gösterideydi.

Tramvaya Rue de Rome'da bindi. Tramvay Rond Point du Prado'ya giden aileler, arkadaşlar, sevgililer ile tıklım tıklımdı. Alt basamaktaki iki adamın arasına sıkışırken aklına bir an Nathalie gelince suçluluk duygusu kapladı içini. Genellikle tramvaylar sessiz olur, yolcular birbirlerini görmezden gelip pencereden dışarıya veya tam karşıya bakarak sakin sakin yolculuk ederken duyulan tek ses üstteki tellerin çatırtısı ve zilin pes çınlaması olurdu, ama bu gece Vahşi Batı gösterisini heyecanla bekleyen kalabalıktan bir sürü ses, bağırış ve kahkaha duyuluyordu. Atılgan Geyik'in suçluluk duygusu, tramvay hafif bir sarsıntıyla hareket ederek ağır ağır caddedeki rayların üzerinde ilerlemeye başlar başlamaz çabucak geçti. Kendisi ve Nathalie'nin ilk defa bu tramvaylardan birine binmeye cesaret edişlerini, binerken hissettikleri korku ve heyecanla karışık hislerini hatırlamıştı. Ve tramvay hareket ettiğinde üzerlerindeki elektriğin korkutucu çatırtısını dinleyerek, büyük motor olmadan arabanın kendi kendine hareketinin mucizesinden gözleri kamaşan çocuklar gibi el ele tutuşmuşlardı. Bu, on veya on bir ay önceydi, böylesi bir mucize onu hâlâ şaşırtıyordu. Ve bu gece bir başka mucizeye tanık olabilirdi. Kendisini tanımış gibi bakan bir adama gülümsedi. Ama adam yün kep altından çıkan uzun saçları, kısık gözleri ve çıkık elmacık kemiklerini fark etmiş olabilirdi. Şimdi şehrin tamamı posterlerle kaplıydı.

Atılgan Geyik etrafındaki sahnenin tanıdıklığı karşısında az kalsın kendini kaybediyordu. Ona uzaktan hep karlı dağlar gibi görünen beyaz tentelerin altındaki tribünlerle çevrilmiş gösterinin yapıldığı büyük arena, arenanın arkasını tamamen kaplayan çadır bezine boyanmış manzara, arenayı gündüz gibi aydınlatan direklerin üzerindeki ışıklar ve taşınabilir jeneratörlerin uzaktan gelen uğultusu. Uzak köşedeki yerleşimci kulübeleri bile tıpkı onun zamanındaki gibiydi. Sonra, diğer köşedeki *tipi*, kuru et rafları ve önünde yanan küçük ateş! Sırtında bebeğiyle bir Kızılderili kadın ateşin üzerindeki bir sac ayağından sarkan kabın içinde bir şey karıştırıyordu. Birden küçük bir çocukken, Çılgın At'ın kabilesinden bir Oglalayken, her şey yolundayken, bizon bölgelerinde yaşadıkları günlere geri gitti. Annesi, babası, erkek ve kız kardeşi ile yaşamak... Bunun gibi *tipi*'lerden oluşan bir köyde kendi insanlarıyla yaşamak... Arkadaşlarıyla oynamak, gerçek et yemek, yaşlıların hikâyelerini dinle-

mek... Direklerin üzerindeki ışıklar göz kırpmaya başlamıştı ve kafasını ışıklara çevirdiğinde tüm yönlere uzanan belli belirsiz gümüşi çizgiler gördü ve gözlerinin yaşlarla dolduğunu fark etti.

Sonra daha önce yüzlerce defa dinlediği müziği duydu, arka perdenin bir kısmı yana doğru açıldı ve beyaz atlarının üzerinde enstrümanlarını çalarak ortaya çıkan kovboy orkestrasının atları, arka perdenin uzak köşesine ulaşana kadar düzen içinde uysal uysal ilerledi. Büyük girişi bildiren müzik kalbini hep heyecanla doldurmuştu.

Ve müzik sesinin arasından duyulan borazanın tiz notalarını, acil çağrıyı duydu ve birden büyük beyaz bir atın üzerinde süvari dörtnala arenaya girdi, bütün hızıyla arenayı turladıktan sonra seyircilerin önünde durdu. At eğildi ve süvari şapkasını çıkarıp havaya kaldırdı. Pahuska'nın tanıdık görünüşüne, artık kar beyazına dönen ve üstlerden açılmaya başlayan beyaz saçlarına, beyaz keçi sakalına ve bıyığına, püsküllü ve boncuklu güderi gömleğine, dizinden yukarıya doğru çıkan çizmelere bakarken Atılgan Geyik boğazına bir yumrunun takıldığını hissetti. Bir zamanlar o kadar yakışıklı ve asil olan yüzü artık sıska ve kırışıktı, ama Pahuska bağıran, alkışlayan kalabalığın önünde ileri geri atını sürerken başını dimdik tutuyordu.

Sonra müzik bir çeşit davul ritmine dönüştü, nefesliler Atılgan Geyik'in çok iyi bildiği bir Lakota şarkısı çalmaya başladı. Kapı tekrar ardına kadar açıldı ve bir grup Kızılderili arka perdeyi arkalarına alarak üç sıra halinde sahneye yayıldı, sonra hep birlikte ileriye doğru aynı anda hareket etti. Çoğu atların sağrısına uzanan süslü başlıklar takmışlardı, bazılarının elinde mızrak ve tüylü kamçılar vardı, bazılarında ise silah ve yay. Gençlerden bazılarının üstleri soğuğa rağmen çıplaktı, sadece altlarında pantolonları, saçlarında tüyler vardı, yüzleri boyalıydı ve pazılarına pirinç bantlar takmışlardı.

O anın tanıdıklığıyla Atılgan Geyik'in az daha midesi bulanıyordu. Bu bir daha göremeyeceğini düşündüğü bir görüntüydü. Kendini o genç adamların arasında görebiliyordu. Onların yerinde kaç defa büyük girişte atını sürmüştü? Yüzleri hareketsiz de olsa, büyük bir kalabalığın önünde gösteriye çıkmalarının heyecanıyla ileri tırısa kalkarken hissettikleri gururu biliyordu. Onların kalabalığın arasında çekici bir kadın olup olmadığına bakacaklarını da biliyordu, böylece asla onları fark ettiklerini belli etmeseler de gösterilerini onların üzerinde yoğunlaştırabilirlerdi. Bacaklarının arasındaki atların sıcaklığını bile hissedebiliyordu.

Sonra aklına, o ana kadar hiç düşünmediği için onu sersemleten başka bir düşünce geldi: On altı yıl bir aydan az bir süre önce hastalanmış ve bu arenada attan düşmüştü. Bu ufak, tek kaza hayatını sonsuza kadar değiştirmişti.

Atılgan Geyik dilini yutmuş gibi arkaya bıraktı kendini, o sırada Kızılderililer ve Buffalo Bill'e katılmak için hizaya giren diğer atlıları izliyordu: kovboylar, askerler, çobanlar ve tanıyamadığı üniformalar giymiş adamlar. Sonra bir Kızılderili ve bir asker iki atlı, Amerikan ve Fransız bayraklarını başlarının üzerine kaldırarak çabucak grubun etrafında arenayı turladılar. En sonunda Buffalo Bill'in her iki yanında durdular. Etrafında herkes ayağa kalktığından o da kalktı. Elini kalbinin üzerine yerleştirdi, ama kovboy orkestrasının iki ülkenin ulusal marşını çaldığını zorlukla duyuyordu.

Kızılderililerin sahneleri Atılgan Geyik için tanıdıktı: yerleşimcilerin kulübesine baskın, Pony Express posta arabasına saldırı denemesi, Deadwood kovalama sahnesi, bizon avı ve son olarak da Custer ve adamlarının öldürülmesi. Sadece son sahne Atılgan Geyik için yeniydi, Pahuska ordudaki bir keşif askerini canlandırıyordu, bir grup sahte ağaç ve çalılığa giriyor ve burada bir Kızılderili tarafından tuzağa düşürülüyordu. Yumruk yumruğa bir kavgadan sonra Buffalo Bill bıçağını çekti ve Kızılderilinin kalbine sapladı. Sonra yüzükoyun yatmış Kızılderilinin yanına diz çöktü ve çalılıkların arasında birkaç arbededen sonra, Kızılderilinin kanlı kafa derisini havaya kaldırdı. Sunucu Fransızca olarak "Custer'ın ilk kafa derisi" dedi ve seyirciler tezahürat ederek, ayaklarını hızla, koltukları sallayan ritmik tempolarla yere vurdular. Atılgan Geyik Kaygan Çayır'da Custer ile yapılan gerçek savaşı, askerler saldırdığında köyü kasıp kavuran dehşeti hatırlıyordu. O zamanlar on kış yaşında bir çocuktu, annesi ve kardeşleriyle dere boyundaki kavak ağaçlarının altına saklanıp tüfeklerin patlamasını dinlemiş, köyün üzerinden geçen yüzlerce atın çıkardığı toz bulutlarını seyretmişlerdi. Şimdi bile güneşi gölgeleyen o toz bulutunu görebiliyordu.

Atılgan Geyik kendi yaşlarında Kızılderili olup olmadığına bakıyordu, oysa sayıları çok azdı. Çoğu 1889'daki gösteride yer alamayacak kadar gençti. Sahneler tanıdık gelse de atlılar tanıdık değildi. Sunucu Kızılderili reisinin Queue de Fer olduğunu söylemişti, ama önceki hayatında Lakota kabilelerinin hiçbirinde bir Demir Kuyruk'tan söz edildiğini duymamıştı.

Atılgan Geyik diğer sahneleri seyretti, Buffalo Bill'in havaya fırla-

tılan cam küreleri vurması, kovboyların ustaca at sürüşleri, çeşitli askeri grupların dikkatle hazırlanmış eşzamanlı hareketleri, gözlerinin önüne ayna tutarak arkasındaki adamın ağzındaki sigarayı vuran bir kadın ve kement numaraları yapan parlak elbiseli, büyük, süslü şapkalı bir çoban. Ve bütün kumpanya büyük final için arenaya geldiğinde, yine Kızılderililerin şeref tribününün önünde turs gitmelerini seyretti, bu sefer her bir yüzü açıkça görebilecek kadar yakındı. Ama tüm kumpanyadan tanıdığı tek kişi Buffalo Bill'di.

Yaşlı adam kumpanyayı arenadan dışarı çıkarırken aklına bir fikir geldi: Pahuska onu hatırlar mıydı? Lakotalardan bazısının kendisini tanıyacağını umut etmişti, ama Buffalo Bill'i hiç düşünmemişti. Paris'te Kara Geyik'in arenanın arkasındaki Kızılderili köyüne gelişini ve nasıl karşılanıp ağırlandığını, Buffalo Bill'in nasıl onu tekrar gösteriye katılmaya ikna etmeye çalıştığını hatırladı. Gösteriyi izlerken hissettiği yoğun gerilimden kaynaklanan yorgunluğuna rağmen Atılgan Geyik kalbinin yeniden kuvvetle attığını hissetti. Buffalo Bill daha önce bir kere, burası ile Paris arasındaki bir tren istasyonunda onu tanımıştı. Atılgan Geyik'e "vahşi" bir Kızılderili diyerek iltifat etmişti. Pahuska şimdi de onu tanır mıydı? Artık kesinlikle Stronghold'dan gelmiş o vahşi Kızılderili değildi. Artık genç ve umarsız da değildi. Halkını yıllardır görmemişti; o kötü rüyası hariç. Kısacık da olsa bu rüyayı hatırlamak başka bir düşünceyi tetikledi. Seyrettiği Kızılderililerin çoğu Lakotaydı; Oglalalar, Hunkpapalar, Bruléler ve yaşıyorlardı. Onları görmüştü. Rüyası yanlış çıkmıştı.

O rüyayı gördüğünden beri gerçekten eve gitmeyi düşünmemişti, çünkü orada kimse olmayacaktı. Rüyasında halkı uçurumun dibinde, her biri bir yere dağılmıştı. Zavallı ve cansızdılar. Ve rüzgârın üzerinden duyulan sözler –*Sen benim tek oğlumsun*– başka bir anlama geliyordu. Ama ne? Atılgan Geyik düşündüğünden de yalnız olduğunu şimdi anlıyordu. Stronghold'da olsa Kuş Kuyruğu, yaşlı *wicasa wakan* onu dinler, bir süre çubuğunu tüttürdükten sonra rüyanın ne anlama geldiğini söylerdi. Hatta daha fazlasını söylerdi. Wakan Tanka'nın bu topraklarda olmadığını, hiçbir zaman da bulunmadığını! Bu düşünce onu yıldırım gibi çarpmıştı. Büyük Sır'a dua ettiği tüm o zamanlar boşunaydı. Bir taşa veya göğüs cebindeki gümüş saate de aynı şekilde dua ediyor olabilirdi.

Atılgan Geyik bu düşüncelere öylesine dalmıştı ki sona kalmış birkaç seyirci dışında tribünün boşalmış olduğunu fark etmedi. Ama böy-

le keşifler kalbini umutsuzluğa mahkûm etmek yerine ona bir çeşit umut veriyordu ve bu umut, kötülüğü ile kalbini karartıyordu.

Atılgan Geyik yan gösterilerin olduğu caddede dolaşmak için elli santim ödedi. Kızılderililere atları uzaklaştırmak, daha kalın bir şeyler giymek, biraz sigara içmek veya kâğıt oynamak üzere yerleşmeleri için zaman vermek istedi. Günler, geceler boyunca süren gösterilerin ne kadar yorucu olabileceğini biliyordu. Yaralanmışsan, mesela attan atlarken bileğini incitmiş, bir düşüşten sonra sırtını incitmiş veya bir kaburganı kırmışsan, tamamen iyileşmenin günler, hatta haftalar alacağını biliyordu. Ama gururlarına düşkün oldukları için gençler yaralarına rağmen ata binmeye devam ederlerdi. Atılgan Geyik de grip olduğunda, atına bile zorla binmesine karşın gösteriye çıkmış, bu da onun düşmesine neden olmuştu. O gece veya birkaç gün için izin alabilirdi, ama gururu mantığına galip gelmişti. Ve bu da hayatında nelere yol açmıştı?

Atılgan Geyik yan gösterilerin sürdüğü çeşitli çadırların önünden dalgın dalgın yürüdü. Çığırtkanlar kalabalığı içeriye girmeye, sanatçıları ve hilkat garibelerini görmeye çağırıyorlardı. Küçük bir sahnede vücudunu lastik gibi garip şekillere sokan bir kadın, ayak bilekleri boynunun arkasında kilitlenmiş, ellerinin üzerinde dolaşıyordu. Başka birinde beyaz kolsuz bir tişört ile bacaklarını sımsıkı saran tayt giymiş bir dev, payetli bir üst ve tütü giymiş ufak tefek bir kadını tutuyordu. Kadının sık, kestane renkli buklelerle çevrili hoş, yuvarlak bir yüzü vardı. Sadece şort giymiş bir adam soğuk bir kasım gecesinde titreyerek onları seyrediyordu. Kafası tıraş edilmiş, gövdesi baştan aşağı parlak maviydi. Atılgan Geyik onlara bakıyor, ama görmüyordu. Kafasını meşgul eden görüntüler, gösterideki Kızılderililer, yurdu, Stronghold, Marsilya'da dolaşarak geçirdiği yalnız geceleri, Marie ve Breteuil, hapishanedeki senelerdi. Bu ülkede bunca zaman bir yabancı olmuştu ve cahilliğinin bedelini ödemişti. Hatta şimdi bile kalabalıkların arasında dolaşırken her zamanki gibi yalnızdı.

Sonra kendini yan gösterilerin olduğu caddenin diğer ucunda buldu. Kapıdan çıkıp bir sigara sardı. Uzakta Notre Dame de la Garde'ı görebiliyordu. Elektrikli bir projektör ile aydınlatılmıştı.

İçeriden aydınlık gelen ilk çadırın önünde Atılgan Geyik içeridekileri selamladı.

"Ailem!" diye seslendi Lakota dilinde. "Ben Atılgan Geyik'im ve

sizinle konuşmaya geldim!"

Bir dakika sonra çadırın kapısını sıkıca tutan parmaklarla beraber bir baş belirdi.

"Ben Lakota Oglalayım. Ama uzun bir süredir yoktum."

Bu, genç bir adamın kafasıydı. Atılgan Geyik'i yukarıdan aşağıya süzdükten sonra, " Ne istiyorsun?" diye sordu.

Atılgan Geyik İngiliz dili karşısında afallamıştı. "Lakota mısın?"

Genç yüz ona ne dost ne düşmanca, boş boş baktı.

"Lakota mı?"

Genç adam çadırdan dışarıya çıktı. Hemen hemen Atılgan Geyik kadar uzun, ama daha inceydi. Dairenin karşısındaki bir grup *tipi*'yi işaret ederek "Lakota" dedi.

Atılgan Geyik ona teşekkür etti, ama genç adam bir kelime bile söylemeden eğilerek çadıra girdi. İçeriden gelen başka sesler duydu, bir kâğıt oyununu böldüğünü düşündü.

Dairenin karşısına yürüdü ve büyük *tipi*'lerden birinin önünde kendini tanıttı; beklerken köyün planını anlamaya çalıştı. On altı yıl önceki köy olabilirdi. Etrafta dolaşan çok *wasichu* vardı, ama öğleden sonraki gösterilerden sonra gelen kalabalık gibi değildi. Hiç Kızılderili görmedi.

Çadırın örtüsü açıldı ve bir adam dışarı çıktı. Yün pantolon ve çadır bezinden gömlek giymişti. Omuzlarının üzerinde bir battaniye vardı. Yüzü dar, elmacık kemikleri çıkık ve ağzı yüzüne neredeyse kuşkulu bir ifade verecek şekilde köşelerden yukarı kıvrıktı. Otuz kış yaşından biraz daha genç görünüyordu.

"*Hoka hey*! Ben Atılgan Geyik, Bodur'un, urban giyenin ve Geri Giden Kadın'ın oğlu. Oglala insanları. Uzun süredir yoktum."

Adam gerekenden biraz daha uzun süre ona baktı. Atılgan Geyik onun karşısında koyu renkli bir takım elbise, yüksek beyaz bir yaka, boyunbağı ve palto gördüğünü anlamıştı. Gözlerinde hem şaşırmış hem de şüpheli bir ifade vardı.

"Bu ülkeye gösteriyle beraber 1889 yılında geldim." Atılgan Geyik adamın kışları *wasichu* yoluyla saymayı anlayıp anlamadığını merak etti. Tarihi Fransızca olarak söylediğini fark etmemişti. Ama Pine Ridge'ten 1889 için kış sayımı yapılmadan önce ayrılmıştı, bu nedenle Lakota yılını bilmiyordu. "On altı kış önce geldim. Pahuska ve Sert Ayı'yla."

"Ah," dedi adam. "Ben Andrew Küçük Halka. İçeri gel." Yüzünde

ona inanmayan bir ifadeyle büyük esmer adamın geçmesi için kenara çekildi.

Atılgan Geyik şapkasını çıkardı, çadıra girdi. İçerisi sıcaktı. Ortada, ateş olması gereken yerde küçük bir soba duruyordu. Yanına kömür yığılmıştı. Bir bebeği emziren kadını selamladı. Ve arkasına yaslanmış sigara içen genç bir adamı. Hâlâ gösterideki pantolonu ve makosenleri giyiyordu ve omuzlarına attığı battaniyenin altında üstü çıplaktı. Boynundan küçük bir deri kese sarkıyordu.

Küçük Halka, genç adamın ayaklarının yakınındaki bir tabureyi işaret etti. Sonra kadının yanına oturmak için sobanın etrafından dolandı. "Bu karım Sarah. Ve oradaki de", genç adamı gösterdi, "yeğenim, Joseph."

Atılgan Geyik her ikisine de gülümsedikten sonra tabureye oturdu ve paltosunun düğmelerini açtı. "Annemi ve babamı tanıyor musunuz?" diye sordu. Konuşmaya bu şekilde başlamanın kaba olduğunu biliyordu, üstelik böyle yapmayı planlamamıştı, ama çok uzun zamandır anne ve babasına ne olduğunu öğrenmek için sabırsızlanıyordu. Soru ağzından kaçmıştı.

Kadın bebeği ikiye katlanmış bir yorganın üzerine oturtup bluzunu aşağıya çekti ve sobanın üzerinde duran kaptan bir fincan kahve doldurdu. Sobanın etrafından dolanıp fincanı Atılgan Geyik'e uzattı. Atılgan Geyik teşekkür edip bir yudum aldı. Biraz şeker isteyebilirdi, ama etrafta hiç şeker görmemişti.

Andrew Küçük Halka yüzünün alt tarafını kırıştıran garip bir gülümsemeyle oturdu. Tanımaya çalışır veya ona güvenip güvenmeyeceğine karar verir gibi Atılgan Geyik'e bakıyordu. En sonunda "Geri Giden Kadın hâlâ Pine Ridge kampında yaşıyor. Kendine ait küçük bir kulübesi var. O iyi," dedikten sonra tekrar sessizliğe büründü.

Atılgan Geyik birden bütün vücudunun boşaldığını hissetti. Fincanı yere bıraktı ve gözlerini siyah sobaya sabitledi. Keşke bu açık ateş olsaydı diye düşündü. Yıllar önce yaptığı gibi açık bir ateşe bakmak isterdi, "Ya babam?"

Adam bebeğe doğru kafasını eğmiş karısına baktı. "Üç kış önce öldü. Grip yüzünden. Onu çok iyi tanımazdım, ama önce kilisede, sonra da kasaba merkezinde büyük bir tören oldu. Herkes katıldı."

Atılgan Geyik sobanın kısa borusundan çıkan dumanın kıvrılarak yükselişini seyrederek oturdu. Babasının yüzünü gözünün önüne getirmeye çalışıyordu.

"Baban önemli bir adamdı, bir urban giyen." Bu sefer konuşan genç olandı, Joseph. "Onunla beraber evde olman gerekirdi."

Atılgan Geyik genç adam gözlerini kaçırana kadar ona baktı. "Haklısın Joseph," dedi. "Onu hayal kırıklığına uğrattım, annemi de. Uzun bir zaman sadece kendimi düşündüm."

"Annen hâlâ orada. Yalnız yaşıyor, neyse ki onunla ilgilenen çok insan var. Eminim seni orada görmek ister."

"Nasıl bunca zaman rezervasyondan uzak yaşadın Atılgan Geyik? Tüm bu yıllar boyunca ne yaptın? Hâlâ bizden biri olduğunu görebiliyorum, yine de farklısın."

Atılgan Geyik tekrar Andrew Küçük Halka'ya baktı. Lakota yüze, esmer tene, kendisininkine çok benzeyen gözlere baktı. Kadına, Sarah'ya baktı. Saçları uzun süredir görmediği uzun örgüler halindeydi. Ona baktı ve kendi insanlarıyla birlikte olmayı ne kadar özlediğini fark etti.

"Bu şehirde mi yaşıyorsun?"

Ses onu kendine getirdi ve sobanın sıcaklığını, arka tarafındaki küçük esintiyi hissetti. "Evet. On altı yıldır. Burada çalışıyorum, büyük gemileri yükleyip boşaltıyorum."

"Ama neden burada kaldın? Niye hâlâ buradasın? Niye eve gitmiyorsun?

Atılgan Geyik böyle bir sorunun masumiyeti karşısında güldü. Eskiden olsa, kendisinin de bunca zamandır evinden uzakta kalan bir yabancıya soracağı bir soruydu bu. Ama şimdi nasıl cevap vereceğini bilmiyordu. Ya tüm hikâyeyi anlatacak ya da hiçbir şey söylemeyecekti. Böylece yalan söyledi: "Buradaki *wasichu*'ların nasıl yaşadıklarını çok merak etmiştim, derken buralarda kaldım. Burada çok arkadaşım var. Beni evlerine alıyorlar, bana yemek ve içmek için iyi şeyler veriyorlar. Beni seviyorlar."

"Fransız insanlarının dilini konuşuyor musun?"

"Evet. Birçok şeyden konuşuruz. Teddy Roosevelt, New York." Atılgan Geyik hızlı konuşuyordu, bir yandan da söylediği yalanlardan rahatsızlık duyuyordu. "Ya siz, Amerikalıların dilini biliyor musunuz?"

"Evet. Hepimiz okula gittik, Sarah bile. Genç Joseph okula gitmek için uzaklara gitti. Artık herkes uzaklara okula gidiyor."

Atılgan Geyik ona yakın bir halının üzerinde oturan Joseph'a gülümsedi. "Size büyükbabalarınız gibi akıllı olmayı öğrettiler mi?"

Joseph kafasını kaldırıp Atılgan Geyik'e baktı, gözleri birden soğuk

bakmaya başlamıştı. "Bana çok şey öğrettiler, saçımı nasıl keseceğimi, tıpkı onlar gibi giyinebileceğimi, nasıl düzgün çatal bıçak kullanacağımı, nasıl 'Evet efendim, evet hanımefendi' diyeceğimi. Ah evet, bana tıpkı onlar gibi akıllı olabilmem için çok şey öğrettiler." Yüksek sesle homurdandı, çıkardığı tiksinme sesi Atılgan Geyik'in *wasichu* kıyafetlerinin farkına varmasına neden oldu.

"Görüyorsun, Joseph'a ve diğer çocuklara çok kötü davrandılar. Birbirleriyle bile Lakota dilinde konuşmaları yasaklanmıştı. Geceleri Wakan Tanka'ya dua ederlerse tek başlarına karanlık bir odaya kapatılıyorlardı. Şarkılarımızdan birini söylediklerinde dövülüyorlardı." Andrew Küçük Halka iç çekti. "Joseph sekiz yıl yatılı okula gitti. Her yaz ona Lakota dilini çalıştırmak zorunda kalıyorduk, bunun üzerine son iki yıl onun eve gelmesine izin vermediler. Hâlâ eski geleneklerle yaşadığını söylüyorlardı."

"Evde de aynı." Sarah şimdi küçüğü kollarında sallıyordu. Yumuşak, ama dobra dobra konuştu. "Kendi dilimizi konuşmamız yasaklandı. Kendi törenlerimizi yapmamız yasaklandı. Yaparsak ödeneklerimizi kesmekle tehdit ettiler. Onlara inanmayan pek çok insan şimdi aç. Hükümete yalvaran çok aç insan var."

"İşler halkımız için bu kadar mı kötü?" Atılgan Geyik duyduklarına inanamıyordu. Kaygan Çayırlık'taki ölü askerin resmini yırtan, çocukların Lakota dilinde konuşmasına izin vermeyen beyaz öğretmeni hatırladı. Ama yetişkinlerin Lakota dilini konuşmalarını, törenlerini yapmalarını yasaklamak, işte bu akıl alır bir şey değildi. O oradayken bile ellerinde kalan tek şey buydu. Ama o zamanlarda bile işler değişmeye başlamıştı. "Hatırlıyorum ben oradayken birçok insan o beyazların kilisesine giderdi. Ama ben bundan hoşlanmıyordum ve henüz bir çocuk olmama rağmen evden kaçtım. *Kola*'m Attan Düşüren'le beraber hâlâ eski şekilde yaşamayı seçen bazı Oglalaların bulunduğu Strongold'a gittim. Ama o şekilde yaşamak zordu. Kışlar sertti ve asla yeterli yiyecek olmazdı. Ve şimdi onlara ne olduğunu, Attan Düşüren'e ne olduğunu merak ediyorum."

Joseph bu arada bir sigara sarıyordu, ama şimdi büyümüş gözlerle kafasını kaldırdı. "Sen hayalet dansçısı mıydın?"

Üçü de gözlerini dikmiş ona bakıyorlardı. "Bu hayalet dansçısının ne demek olduğunu bilmiyorum," dedi. "Bana açıklamalısınız."

Andrew Küçük Halka kafası karışmış görünüyordu. "Stronghold'daydın. Hayalet Dansı orada gerçekleşti."

"On beş yıl önce adamlarımızdan üç kişi Hayalet Dansı yaparsak beyaz adamların gideceğini söyleyen bir peygamberle buluşmak üzere batıya gitti. Bu peygamber onlara bizonların geri döneceğini ve *wasichu*'lar hiç var olmamış, ıstırabımız bir rüyaymış gibi eski şekilde yaşayabileceğimizi söylemiş." Joseph parmaklarıyla silindir şeklini verdiği sigarasını yaktı.

"Ne oldu?"Atılgan Geyik nefesini tutmuştu. Hatırlıyordu.

Joseph sobanın üstüne doğru havaya biraz duman üfledi. "Sonuç hüzün oldu. Kuzeyde Hunkpapa şefi Oturan Boğa'yı öldürdüler. Sonra Yaralı Diz Deresi'nde tüm Minneconjous kabilesini öldürdüler. Söylesene amca, kaç kişiyi öldürmüşlerdi?"

Ama cevap veren Sarah'ydı. "Yaklaşık iki yüz kişi; erkekler, kadınlar ve çocuklar. Bu insanlar hastaydı ve çok açlardı. Paçavralar giyiyorlardı. Şimdi hepsi Yaralı Diz Deresi'ne bakan bir yere topluca gömüldüler. Hükümet akrabalarının onları almasına, onlara düzgün bir cenaze töreni düzenlemelerine izin verecek nezaketi göstermedi."

Atılgan Geyik gözlerini Sarah'dan kaçırdı. Çadır direğine asılı bir yağ lambasının loş ışığında yanaklarından aşağı süzülen bir damla yaş görmüştü. Andrew aşağı bakarak onun elini tuttu. Joseph battaniyeyi çıplak omuzlarına çekti, sigarası dudaklarında sallanıyordu. Çadır dışarıdan gelen bazı Fransızların konuşmalarının duyulabileceği kadar sessizdi. En sonunda öğrenmeyi başardığı bu dil şimdi kulaklarına yabancı geliyordu.

Kasvetli sessizliği bozarak "Bütün bunları iki rüyada gördüm" dedi Atılgan Geyik yavaşça. "Bir rüyada insanların Stronghold'a doğru yola çıktıklarını gördüm. Bazıları ata biniyor, diğerleri, atların çektiği kızaklardaydı, çoğu da yürüyordu. Ben bir yerlerden dönüyordum, böylece aralarında at sürdüm. Üstelik ilk önce bilmediğim davul sesleri ve şarkılar duydum. Ve baktığımda birçok insan gördüm. Ayakları ateş almış gibi dans ediyorlardı. Bazıları sadece durdukları yerde aşağı yukarı zıplıyorlardı. Şarkı söylüyor ve ağlıyorlardı; bazı kadınlar feryat ediyordu. Sonra düşmeye başladılar. Bunların hiçbirini bilmiyordum, ama şimdi onların Hayalet Dansı yaptıklarını anlıyorum. Böyle bir görüntüyü görmek beni huzursuz etmişti. Şimdi ise ne anlama geldiğini anlıyorum.

"Öteki rüyada insanların bir uçurumun dibinde yattıklarını gördüm. Vücutları kıvrılmış; mahvolmuştu, ama onların Lakota olduklarını görebiliyordum. Onlar için ağladım. Tüm halkımın ölmüş olmasından korkuyordum, bu nedenle onlara katılmaya çalıştım. Uçurumdan atla-

maya çalıştım, ama rüzgâr beni geri itti. Atlamayı çok denedim, ama her seferinde rüzgâr beni engelledi. Ve bir sesin beynime girdiğini ve şunları söylediğini duydum: *Sen benim tek oğlumsun*. Stronghold'daki kampıma gittiğimde orada hiçbir şey yoktu: ne insanlar, ne atlar, ne köpekler, ne çadırlar. Ne daire oluşturmuş *tipi*'ler, ne ateş çukurları vardı, sadece her yeri kaplayan uzun otlar gördüm. Sanki Lakota halkı dünya yüzeyinden silinmiş gibiydi.

Atılgan Geyik Joseph'a gülümsedi. "Ama şimdi yanıldığımı görüyorum. Rüyalarımı yorumlayacak kimsem yoktu. Siz buradasınız. Bu gece arenada birçok Lakota gördüm. Ve siz bana ne kadar acınası ve güçsüz de olsak hayatta kaldığımızı söylüyorsunuz. Ama bu hep böyle olmak zorunda değil. Siz üç genç insan kalbimi gücünüzle doldurdunuz. Sarah'nın kollarında uyuyan küçüğü görüyorum. Biz devam edeceğiz, çünkü biz Lakotalar güçlü insanlarız."

Joseph ilk defa gülümsedi, tereddütlü ama belki biraz da umutlu bir gülümsemeydi bu. "Bilmiyorum, belki."

Atılgan Geyik onun omzunu sıktıktan sonra ayağa kalkıp paltosunu düzelterek düğmelerini iliklediği. Joseph da ayağa kalkarak iri adamla yüz yüze durdu. İnce olmasına rağmen geniş omuzluydu ve çıplak göğsü neredeyse bir erkeğinki gibiydi. Pazılarına pirinç bantlar taktığı uzun kollarıyla battaniyeyi tutuyordu. Atılgan Geyik kadar uzundu ve serbest bıraktığı saçları beline kadar iniyordu.

"Nereye gidiyorsun?"

"Eve," dedi Atılgan Geyik. Sobanın etrafından yürüyüp Sarah'nın önünde eğildi. "Küçüğün ismi ne?"

"Rose."

Elini uzattı ve bebek küçücük kahverengi parmaklarını onun parmağına doladı. Sarah kafasını kaldırıp baktı. Kahverengi gözleri dikkatli ve merakla bakıyordu.

"Bu iyi bir isim, söylediğinde her zaman sana mutluluk getirecek bir isim."

Ayağa kalkıp girişe yürüdü. Andrew ve Joseph tam kenarda duruyorlardı. Atılgan Geyik Andrew ile el sıkıştı. "Çadırınızın sıcaklığı için teşekkür ederim. Bir parçası uzun zamandır kayıp olan zavallı bir yabancının kendisini eve gelmiş gibi hissetmesini sağladınız."

Andrew hafifçe Atılgan Geyik'in koluna dokundu. Kuşkulu gülüşü oradaydı, ama gözleri sıcak ve koyuydu. "Sen yabancı değilsin. Sen Lakotasın, nereye gidersen git. Daima bizlerden biri olacaksın."

Atılgan Geyik Joseph'a döndü, ama genç adam, "Seninle kampın sonuna kadar yürüyeceğim," dedi.

İki adam yan yana sessizlik içinde kamp boyunca yürüdüler. Çadırlardaki ışıklardan çoğu sönmüştü, ama üzerlerindeki gökyüzü dolunaya yaklaşmış ayla aydınlanıyor, adamların gölgeleri önlerine vuruyordu. Atılgan Geyik kampın neye benzediğini hatırlamak isteyerek etrafına bakındı; bir düzine çadır, çemberin ortasındaki büyük ateş çukuru. Kuru et askısı, köpek, at veya etrafta dolaşan insanlar yoktu, ama kafasının içinde on kış yaşında bir oğlan çocuğuydu ve kamp Kaygan Çayırlık'ın kıyılarına kurulmuştu. Üstelik askerler çoktan onları aramaya başlamalarına rağmen neşeli bir kamptı, akrabalar bir araya gelmiş, arkadaşlar arkadaşlarla buluşmuştu. Lakotaların ve gençliğinin son neşeli kampıydı. Oglalalar bir yıldan az bir süre sonra Robinson Kalesi'ne teslim olmuşlardı.

Gösteri yerine giden yola ulaştıklarında Joseph onu durdurdu. "Düşünüyordum da o ses, rüyandaki ses...", genç birinin önemli bir şey söylemeden önce yaptığı gibi tereddüt etti, "O ses annene ait. O şimdi yalnız." Atılgan Geyik'e değil de yolun kenarındaki pürtüklü bir çınar ağacının köklerine bakarak tekrar duraksadı. "Sana evine gelmeni söylüyordu. Sana şimdi ihtiyacı var."

Atılgan Geyik de kafasını çevirdi. Buraya tam da bu an için gelmişti ve şimdi o an geldiğinde kalbinin çaresizlikle dolduğunu hissetti. "Yapamam," dedi.

Joseph birden ona baktı, gözleri ay ışığında parlıyordu. "Bizimle gelebilirsin. Yarın sezonun son gösterisi. Kışı geçirmek üzere eve gidiyoruz. Bizimle gel!"

"O kadar kolay değil..."

"Yarın tekrar gel. Buffalo Bill ile konuşabiliriz. Seni görmekten mutluluk duyacaktır. O bize hep iyi davranır."

Atılgan Geyik yola doğru döndü.

"Peki ya annen? Senin için ağlıyor."

Atılgan Geyik durdu. Joseph'ın kalbinin kendi göğsünde attığını neredeyse duyabiliyordu. Annesini mutfakta, onun ve Attan Düşüren için et pişirdiğini gördü. Robinson Kalesi'ne doğru inmeyi beklerken onu yükleri çeken atının üzerinde gördü ve gözyaşlarını... Sonra şarkıyı duydu, tüm halkının şarkı söylediğini. "O iyi olacak," dedi. "Bensiz daha iyi olacak. O benim on altı yıldır ölü olduğumu düşünüyor. Bırak beni seven bir kalple hatırlasın."

"Ama o mutlu olacaktı..."

Atılgan Geyik çınar ağacının gölgesinde yola doğru döndü. "Benim evim şimdi burası Joseph. Bir karım var. Yakında bir çocuğum olacak, Tipi'deki Don Ayı." Atılgan Geyik bunların Joseph'a ne kadar olanaksız gelmiş olduğunu anlayarak sustu. Sonra hüzünlü bir sesle, "Çok uzun bir zaman önce bu ülkeye gelen genç adam değilim artık. Senin yaşlarındaydım ve tüm bunların büyük bir macera olduğunu düşünüyordum. Ama şimdi burada otuz yedi kış yaşında bir adamım. Gemileri yükleyip boşaltıyorum. Bu insanların dilini konuşuyorum. Karım onlardan biri ve kalbim de onun kalbi. Artık o benim hayatım ve yakında başka bir yaşam aramıza katılacak ve aynı kalp hepimizin içinde şarkı söyleyecek." Atılgan Geyik geriye, Joseph'a doğru birkaç adım attı. Genç bedendeki gücü hissederek onu kucakladı. Sonra birden hareketinden utanarak geri çekildi.

Joseph, "Bekle," diye seslendi. Ellerini başının arkasına uzatarak arandı, parmaklarıyla bir şeyler arıyordu. Boynundan sarkan keseyi elinde tutuyordu şimdi. "Sadece bir taş. Ama bu taş Paha Sapa'dan geldi. Belki bir gün seni bize geri getirir." Keseyi Atılgan Geyik'in eline bıraktı ve çadırına yöneldi.

Atılgan Geyik onu seyretti. Sonra seslendi. "Joseph!"

Genç adam durdu.

"Babam, hasta olmadan önce iyi bir ata mı biniyordu?"

Takip eden sessizlik o kadar uzun sürdü ki Atılgan Geyik Joseph'ın kendisini duyup duymadığını merak etti. Sonra kalbini dolduran kelimeleri duydu.

"İyi bir ağzı ve uzaklara bakan gözleri olan büyük kızıl bir ata biniyordu. Gösterideki hiçbir at onunla karşılaştırılamaz."

Atılgan Geyik dönüp yürümeye başladı. Artık karanlıkta kalan yan gösterileri ve boş arenayı geçmişti. Seyirci tribünlerinin üzerindeki beyaz, uçları sivri tenteler uzak dağlar gibi görünüyordu. Gösteri yerinden uzaklaştı. Bir hayli geç olmuştu, tramvaylar artık çalışmıyordu, ama buna aldırmadı. Yürümeye ihtiyacı vardı ve Düşen Yapraklar Ayı yolunu aydınlatacaktı.

James Welch, 1889 yılında Vahşi Batı gösterisiyle Paha Sapa'nın vahşi topraklarından Marsilya'ya giden Atılgan Geyik'in akıl almaz serüvenini anlatan *Kızılderilinin Şarkısı*'nda çağdaş Kızılderili edebiyatının kendine mesele edindiği en can alıcı sorunun etrafında dolanıyor: İki kültür arasındaki o derin yarıkta nasıl yaşanır? Bu serüvende, Eski Kıta-Yeni Dünya ayrımını bile bilmeyen, gerektiğinde kendi insanlarının yanında, gerektiğinde karşısında yer alan asi bir Kızılderili'ye eşlik ederken, kimlik, aidiyet, dil, aşk, yalnızlık, aile, özgürlük temalarına da bakıyoruz. Geçmişle gelecek; kahramanımız Atılgan Geyik'in Paha Sapa'da Kızılderililer arasındaki hayatıyla, Fransa'nın bürokrasisine takılıp orada adeta bir hapis hayatı yaşarken, olayların akışıyla beklenmedik ölçüde değişen kaderi anlatıda iç içe geçiyor. Welch derin bir kültür şoku hikâyesi anlatarak, bizi şimdiye kadar kovboy filmlerinden, çizgi romanlardan ve coğrafya dergilerinden tanıdığımız Kızılderili imgesinden uzaklaştırıyor. Atılgan Geyik, dilini, âdetlerini, dinini bilmediği yabancı bir ülkede, kendisine bütünüyle yabancı bir kültüre hapsolmuştur. Üstelik yerinden olma, tecrit edilme kâbusundan kurtulmak için gerekli kaynaklardan da yoksundur. Onu dışlarken kendi kurallarına göre yargılamayı da ihmal etmeyen bir toplum karşısında savunmasız kalan, neredeyse "görünmez" kılınan bir yabancıdır. "Öteki"ne yaşama hakkı tanımayan bir zihniyet karşısında takatsız kalmıştır.

Bir yerde kök mü salmalı, yoksa özgür ruhlu bir gezgin mi olmalı? Geçmişiyle geleceği, kendi kültürüyle karşı karşıya kaldığı yeni kültür, yitirdikleriyle kazandıkları arasında bir seçime bu soru eşliğinde zorlanan Atılgan Geyik'in yüreğinin derinliklerinden kopup gelen şarkı içinize işlerken, Kızılderili edebiyatının kilometre taşlarından biri de dağarcığınızda yerini alacak.

AYRINTI•EDEBİYAT
ISBN 975-539-435-4
9 789755 394350

22.00